

Alisher NAVOIY

G‘AROYIB US-SIG‘AR

TAHRIR HAY‘ATIDAN

Alisher Navoiy lirik merosining mukammal nashri ilk bor 1959-1960 yillarda O‘zbekiston Fanlar akademiyasining A. S. Pushkin nomidagi Til va adabiyot instituti tomonidan tayyorlangan va O‘zbekiston FA nashriyoti tomonidan amalga oshirilgan edi. «Xazoyin ul-maoniy» devonlari nashrini O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan fan arbobi, Beruniy mukofoti laureati, filologiya fanlari doktori, professor Hamid Sulaymon tayyorlagan edi. 1956-1960 yillarda tayyorlangan ilmiy-tanqidiy tekst va transliteratsiya asosan sobiq Ittifoqdagi fondlarda saqlanayotgan qo‘lyozmalar (Leningraddagi Saltikov-Shchedrin nomli Davlat xalq kutubxonasi, inv. Xanikov-55, 904- 1498-1499 y., Toshkent, O‘zbekiston FA SHI, inv, № 677, XVI asr va Leningrad, DXK, inv. Dorn-558, 1001-1004-1592-1596 y.) va boshqa nusxalar asosida tuzilgan edi. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Davlat adabiyot muzeyi, O‘zbekiston FA Qo‘lyozmalar institutining direktori, professor Hamid Sulaymonning faoliyati bilan keyinchalik Alisher Navoiyning mo‘‘tabar ikki kulliyotining fotonusxasi qo‘lga kiritildi. Bular Alisher Navoiy kulliyotining Istanbulda, To‘pqopi saroyi fondida (inv. № 808) saqlanayotgan nusxasi, 901-902-1495-1497 yillari xattot Darvesh Muhammad Toqiy tomonidan Hirotda ko‘chirilgan hamda Parij Milliy kutubxonasida (inv. № 316—317) saqlanayotgan, 930—933-1525—1527 yillarda kotib Ali Hijroniy tomonidan Hirotda ko‘chirilgan ikki jildlik kulliyot fotonusxalaridir. Har ikkala kulliyot kompozitsiya va mundarija jihatidan bir-biriga yaqin.

Shundan so‘ng «Xazoyin ul-maoniy» ilmiy-tanqidiy tekstini professor Hamid Sulaymon Leningrad, Dushanba, Istanbul, Parij qo‘lyozma nusxalari asosida qayta tuzib chiqdi. Alisher Navoiy «Xazoyin ul-maoniy»sining ushbu to‘liq nashrini o‘sha ilmiy-tanqidiy tekst hamda avvalgi nashr va yuqorida zikr etilgan to‘rt qo‘lyozmaga muqoyasa qilib chiqildi va bosmaga tayyorlandi. Birinchi nashrda turli sabablarga binoan yo‘l qo‘yilgan ayrim nuqsonlar shu ish jarayonida imkon boricha bartaraf etildi.

Mazkur nashrning I va II tomlaridagi asarlar keyinchalik shoir tomonidan «Xazoyin ul-maoniy»ga kiritilgan. Shuning uchun ayrim she‘rlarda shoir tomonidan qilingan tuzatish va o‘zgarishlar bo‘lishi mumkin.

Alisher Navoiyning «Xazoyin ul-maoniy» asari O‘zbekiston «Fan» nashriyoti tomonidan chop etilmoqda bo‘lgan 20 jildlik shoir asarlarining to‘liq nashrida III («G‘aroyib us-sig‘ar»), IV («Navodir ush-shabob»), V («Badoyi’ ul-vasat»), VI («Favoyid ul-kibar») jildlarni tashkil etadi.

«Xazoyin ul-maoniy»ga kirgan devonlarning qayta ko‘rilgan va to‘ldirilgan mazkur nashrini filologiya fanlari kandidati F. Q. Sulaymonova rahbarligi ostida filologiya fanlari kandidatlari M. Sh. Hamidova, Sh. U. Sharipov, L. N. Serikova va ilmiy xodimlar M. Inog‘omxo‘jaeva, M. Bahodirova, M. Xayrullaevalar amalga oshirdilar.

G‘AROYIB US-SIG‘AR

DEBOCHA

Shukru sipos ul qodirg‘akim, chun adam osoyishgohidin vujud oroyishi ogohlarig‘a jilva berdi, insonni soyir maxluqotdin nutq sharafi bila mumtoz qildi.

R u b o i ya:

Ulkim, chu jahon xilqatin og‘oz etti,
Sun‘i kilkini naqshpardoz etti.
Inson xaylin nutq ila mumtoz etti,
Nutq ahlini nazm ila sarafroz etti.

Va hamdi behaddu qiyos ul soni‘g‘akim, chun iborat javohirin nazm silkiga tortdi, ul gulshani Eramoyinni nazm ahli xomayi gavharafshoni bila rashki nigorxonayi Chin va g‘ayrati xuldi barin yasadi.

R u b o i ya:

Chun xayli basharg‘a nutq komin berdi,
Ul nutq ila nazm ihtiromin berdi.
Nazm ichra balog‘at intizomin berdi,
Tarkibida e‘joz maqomin berdi.

Jallat olouhu va ammat nuamouhu va lo iloha g‘ayruhu.

Va durudi noma‘dud ul anbiyo halqasining xotamig‘akim, inn ash-she‘ra lahikmatun va inn al-bayona lasihrun nuktasi bila shuaro poyasin hukamo martabasig‘a chektiyu bayon rutbasin sehr manzilasig‘a tortti.

R u b o i ya:

Ulkim chu balog‘at etti da‘vo, i‘rob
Ko‘rguzdilar ul da‘vo aro ko‘p itnob.
Chun nuktasida qildi a‘yon gavhari nob,
Da‘vogari gavharlari bo‘ldi siymob.

Va sallollohu alayhi va alo olihi va ashobihi va sallam.

Ammo ba‘d so‘z bayt ul-haramining bodiyapaymoyi va nazm shohbaytining zevaroroyi alfaqir-ul-haqir Alisher ul-mutaxallis bi-n-Navoiy sutira‘uyubuhu va g‘ufira zunubuh, andoq arz qilurkim, bu xoksori parishonro‘zgor kichik yoshdin o‘zumni she‘rning parishon savdosig‘a giriftor bo‘lg‘animniyu tufuliyyat zamonidin ko‘nglumni[ng] nazmning parokanda vasvosig‘a mash‘ufu sheftavor bo‘lg‘anin va motaqaddam shuaro si malik ul-kalomlari dasturi bila jam‘u tartibida sa‘y qilg‘animniyu necha martaba aning tadvinida murattablar irtikob qilib har sinf she‘rg‘a zebu tazyin va oroyishu oyin berganimning kayfiyatini burung‘i devonim fihrastidakim, «Badoyi‘ ul-bidoya»-g‘a mavsumdur, sharh bila arz qilib erdim. Andin so‘ngra dag‘i ul jam‘u tartibdin boshqa yana har taqrib bila har nav‘

abyotkim, aytilib erdiyu har nav' gʻazaliyotkim, yigʻilib erdi, ul xayol shabistonining duraxshon axtarlarinu ul koʻngul maxzanining duraxshon gavharlarin dagʻi ikkinchi devonimdakim, «Navodur un-nihoya»gʻa mashhurdur, rabtu tartib berib, debochasinda sharh bila aizzayi ashobu ajillayi ahbob xidmatlarida arz qilib erdim. Andin soʻngra xayolimgʻa kelur erdiyu koʻnglumga evrulur erdikim, —

R u b o i ya:

Shoirlikʻ ila shuhra qilib otimni,
Zoyiʻ qildim sheʻr ila avqotimni.
Emdi tuzayin tengriga tootimni,
Koʻp elga mushavvash etmay abyotimni.

R u b o i ya:

Chunkim qaridim, umrni barbod etmay,
Koʻnglumni yigitlar gʻamidin shod etmay,
Har lahza birov ishqida faryod etmay,
Holim sharhin nazm ila bunyod etmay!

R u b o i ya:

Ellik bila oltmishqa yetti qadamim,
Ne maʻnokim, boʻlmadi erkin raqamim,
Ne turfaki, sabt etmadi erkin qalamim
Kim, yoʻq biridin xotir aro juz alamim.

— agarchi bu nigorish topqan ikki devon tartibida va guzorishqa kirgan ikki daftar tadvinida ham bu faqiri nomurodu haqiri noshodgʻa hech ixtiyor yoʻq erdi, nevchunki barchasi sultoniylar hukmlari ehsonu tahsinlar va xoqoniy amrlari taʻlimu talqinlar bila erdi, andin soʻngra xud xotirgʻa kelmas erdikim, bir gʻazal husn bahori gʻazolalari taʻrifida yo ishq otashkasida sha-roralari tavsifida tugatgaymen, balki bir bayt bir shoʻxning jamoli dilfuruzi bobida yo oʻz koʻnglumning dardu soʻzi sharhida nazm silkiga kiyura olgʻaymen yo xayolimgʻa kechura olgʻaymen.

R u b o i ya:

Komin qilur ermish odamiyzod xayol,
Naqsh aylar emish koʻngliga yuz fikri mahol,
Mundin gʻofil qolibki, hayyi mutaol
Kelturgusi tongla aning oʻlligʻa ne hol.

R u b o i ya:

Ham demagida yoʻq eʻtibore kishiga,
Ham qilmogʻida yoʻq ixtiyore kishiga.
Taqdir aro chun yoʻq iqtidore kishiga,
Ne qilgʻanigʻa ne erk bore kishiga.

Yana roʻzgor havodisidin ul fikrlar barcha koʻnglumdin bordi va ishqijozul zulmu bedodi ul

xayollarni xotirimdin chiqardi, ollimg‘a oncha dushvorlig‘lar yuzlandiyu tegramga oncha sa‘b giriftorlig‘lar aylandi va sipehr boshimg‘a oncha balo toshi ottiyu ishq sipohining lagadko‘bi zaif paykarim bila so‘ngaklarimni oncha oyoq ostida ushattikim, ne so‘zumdin xabarimu ne o‘zlugimdin asarim qoldi. Ishqim oshubi tug‘yonida har suubatkim yuzlanur erdi, chun bir hamdard rafiqim yo‘q erdikim, dardimdin shammae izhor qilg‘aymen, biror bayt birla ul hol mazmunin nazm qilib ko‘nglumni xoliy qilur erdim va jununum shiddati g‘alayonida har oshubkim, ollimg‘a kelur erdi, chun hamzabon mushfiqim yo‘q erdiki, maxfiy o‘tumni oshkoro etgaymen, biror matla‘ bila ul ma‘noni ado qilib, qattig‘ holimni sharh etar erdim. Bu vosita bila ko‘nglum o‘tig‘a orome va ishqim bedodi nohamvorlig‘ig‘a andome hosil bo‘lur erdi.

Bu nav‘ bila oz vaqtda ko‘p she‘r aytildiy u har nav‘ nazm tegramga yig‘ildi. Ishqim sho‘ru g‘avg‘osi vaqtda va jununum toroju yag‘mosi fursatida xud qayda oncha taskinu somonim bor erdikim, aytilg‘an parishon abyotqa jam‘u tartib bera olg‘aymen va yig‘ilg‘an parokanda sharhi holotqa rabtu qoida qo‘ya olg‘aymen. Chun ul ta‘rixdin muddate o‘ttiyu ul vaqtdin fursate arog‘a kirdi, falak havodisining ul qattig‘ esadurg‘on sarsari taskin tutti va ul ranju tashvirdin yillar ranjurluq tortqan tandek, balki jonidin mahjur qolg‘an badandek chiqtim, nabzimg‘a harakat ma‘dumu nafasimning kirar-chiqari noma‘lum, tanim o‘n qatla andin zaifroqkim nol va ko‘nglum bir zamon o‘z holida bo‘lsa, yana o‘n soat behol.

Va ikki murattab bo‘lg‘an devonlardin yangi aytilg‘an abyot adadi aksar va har bayti lafzu ma‘no bila darjlig‘ gavhar demaykim shu‘lalig‘ ozar; xotirg‘a kelur erdikim, agar bu avroqqa rabtu tartib berilmasa, bir havodis tundbodi eskach, har sahfasin bir yon sovurg‘ay va agar bu gulbarglarni zebu oyin bila bir guldasta bog‘lanmasa, bir navoyib nasimi yetkach, har varaqin bir yon uchurg‘ay. Va agar rabtu tartibini havas qilsam, havasimg‘a qayda ul quvvatki, ikki baytni bir-biriga marbut bog‘lashtura olg‘ay va xayolimda qayda ul jamiyatu holatki ikki lafzin bir-biriga yarashtura olg‘ay. Bu ajzdin xomam tili lolu bu zabunluqdin o‘z tilim shikasta maqol erdikim, nogah inoyat nasimi hidoyat gulshani royihasin yetkura kirishti va saodat munhiysi davlat ravzasi mujdasin keltura boshladi, ya‘ni hukmi qazojarayonu farmoni vojib ul-iz‘on bu banda otig‘a ul Sultoni sohibqirondin yetishtikim, qullari hukmidin azim ush-sha‘n salotin bosh torta olmaslar va bandalari farmonidin nofizi farmon xavoqin bo‘yun to‘lg‘ay olmaslar.

R u b o i ya:

Shohiki, falakka yetsa farmoni aning,
Topmoqqa sukun sur‘ati davroni aning.
Gar hashrg‘a tegru bo‘lsa poyoni aning,
Qilmoq harakat bo‘lmag‘ay imkoni aning.

R u b o i ya:

Ming bandasi xoqon bila qaysar yanglig‘,
Yuz chokari Dorovu Sikandar yanglig‘.
Ham taxtig‘a poya charxi ahzar yanglig‘,
Ham tojig‘a qubba mehri anvar yanglig‘.

R u b o i ya:

Mavrusiy qul jinsi baniy Odam anga,
Meros ila mulk jumlayi olam anga,
Hayron karamu jud ishida Hotam anga,

No'shiron adl ichinda tobi' ham anga.

R u b o i ya:

Fa'oli qazo hukmig'a anboz kelib,
G'addori qadar amrig'a damsoz kelib,
Bazmi aro Zuhra nag'mapardoz kelib,
Anjomi zamon davrig'a og'oz kelib.

R u b o i ya:

Haq ko'nglin aning bilikka maxzan aylab,
Har fanda arig' zotini yakfan aylab,
Johi taxtin[i] charxi musamman aylab,
Tufroqdek ul o'zin furutan aylab.

R u b o i ya:

Iqbol anga davlat mayi payvast tutub,
Bu boda bila jonin aning mast tutub,
Haq ani sipehrdin zabardast tutub,
Tufrog'din ul vale o'zin past tutub.

R u b o i ya:

Ham qiblayi iqbol harimi johi,
Ham Ka'bayi omol biyik dargohi,
Shahlarning dardmandiyu ogohi,
Bu turfaki, dardmandlarning shohi.

As-sulton-ubnu-s-sulton va-l-xoqonu-bnu-l-xoqon, muizz-us-saltana va-d-dunyo va-d-din
Abulg'azi Sulton Husayn Bahodurxon xallada-l-lohu ta'olo mulkahu va sultonah va afoza'al-al-olamin
birrahu va ihsonah.

R u b o i ya:

Bo'lg'ancha sipehr davri komi bo'lsun,
Aflok uza bazm ihtishomi bo'lsun.
Ham dargahi shohlar maqomi bo'lsun,
Yilda bir alarg'a bori omi bo'lsun.

R u b o i ya:

Har lahza qil anga yuz inoyat, yo rab,
Ollig'a yorut sham'i hidoyat, yo rab,
Ham umrini ayla benihoyat, yo rab,
Ham davlatig'a yeturma g'oyat, yo rab.

Bu yanglig' falaktazyin dargohdinu bu nav' arshoyin bargohdin xitobi sadmatomizu hukmi hayratangiz yetishti. Mazmuni bukim, ey qadimiy bandayi xosu ey boyiriy xodimi zaviy-ul-ixtisos, burung'i ikki devonkim, bizning hukmu xitobimiz bila murattab qilding va kulliyotu juzviyotin bizning mashvaratu ta'limu istisvobimiz bila tuzattingkim, birining ishqomiz abyotidin bu eski dayrning rafi' toqida ushshoqning sho'ru g'avg'osidur va yana birining shavqangiz g'azaliyotidin bu qadimiy mani' gunbad ravoqida muhabbat ahlining xo'yu alolosi. Andin so'ngra yig'ilg'an ash'orningu nazm rishtasig'a tortilg'an durri shahvorning adadi burung'i devonlardin ortqan chog'lig'durur va bu latofati sifoti xo'blar va malohati simoti mahubblar bila yana ikki devon tartib bersa bo'lurdek ma'lum bo'ludur. Netgungdurkim, bu ishdin dilbandroq bo'lg'ayu ne qilg'ungdurkim, bu shug'ldin sudmandroq bo'lg'ay. Emdi avlo budurkim, bu g'arib ishga ko'ngul kelturgaysen, balki hukm bu erurkim, bu ajib amrg'a xoma surgaysenu tafakkur xilvatgohida xayol sho'xu ra'nolari bila bazm tuzgaysen va to falak gardish qilur bashar jinsining xayolig'a kelmagan a'jubani elga ko'rguzgaysen. O'zung bilursenkim, nazm harimining xoslariyu she'r bahring g'avvoslarikim, ruhparvar navolig' anfoslaridin zamona bazmi to'lubtur va xayol daryosidin chiqarg'on qiymatliy guharlaridin davron libosi javohir bila murassa' bo'lubtur, hech qaysi olamning rub'i maskunin ola olmaydur va to'rt gavhardin murakkab bo'lg'an bashar xayli hech qaysidin to'rt devon yodgor qolmaydur. Bir o'z asrida ganji ma'naviy Amir Xusrav Dehlaviyni derlarkim, sulton Malikshoh Alp Arslon otig'a to'rt devon murattab qilmish bo'lg'ayu xotimasini aning oti bila muzayyal etmish bo'lg'ay va bu ishi ul zamonning yaxshi-yomoni qulog'iga yetmish bo'lg'ay, agarchi bu so'z mazkurdur, ammo ul devonlar ma'dumdur va ul ma'dumlarning agarchi asomiysi mavjuddur, ammo vujudi noma'lumdur. Xayolig'a o'tkarib, varaqqa nigorish qilmag'anmu erkin, yo tiliga kechurub, tartib yuzidin nasaqqa guzorish bermaganmu erkinkim, «Xamsa»siyu soyir manzum kutubu rasoili o'z holi bila mavjuddur. Bu to'rt devoni zamon ahlidin mehru vafo va insofu muruvvatdek nobud. Chun senga tavfiq madad qilipturu bu maqsudning hech kimga yig'ilmag'an moddasi yig'iliptur, tilarbizkim, fursatni g'animat bilgaysenu bu muddao husulig'a rag'bat qilg'aysen.

Bu hukm chun qulog'img'a yetishti, ajzu zabunluq o'tining dudi ko'nglumdin dimog'img'a yetishtikim, hukm qaviy erdiyu mahkum zaif va amr bag'oyat kulliy erdiyu ma'mur asru nahif va ra'sha paykarimg'a tazalzul soldiyu xavosu xayolim xayli bir-biridin qo'zg'aldi. Ne uzr ayturg'a zahravu jur'atim va ne qabul qilurg'a havsalavu quvvatim, agarchi uzr dilpazir emas erdi, ammo o'z ajzi holimni arzg'a yetkurmakdin ham guzir emas erdi.

R u b o i y a:

Dedimki, bu ishdakim, bo'lurmen ma'mur,
Har nechakim tutmasam o'zumni ma'zur,
Lek ishtaki, ajdahog'a kelturgay zo'r,
Zo'r etkay o'ziga, istasa qilmoq mo'r.

Ul humoyun zamirning oyinayi getiynamoyida ravshanu paydodur va ul pokiza ko'ngulning jomi jahonoroyida mubarhanu huvaydokim, bu bandayi faqirg'a ne notavonlig'lar shikast berdiyu bu zarrayi haqirg'a ne sargardonlig'lar dast berdi. Agarchi marazimg'a sihat umidi paydo bo'lubtur, ammo hanuz g'izo bila sharbatkim, ichilur, yeyilur, misqol tarozusi bila tortilur va tongdin aqshomg'acha soat shishasig'a ko'z tikilur va agarchi za'-fimg'a quvvat imkoni zohir bo'lubtur, ammo hanuz buzug' koshonamdin chiqarg'a qo'pmoq tilasam, osilg'an idbori ankabut torlari dastgirim bo'lub madad yetkurmaguncha, tebranmakka tobu tavon va harakatqa maqdur, balki imkon yo'qtur; pashsha yuz pili damon torta olmag'an yukni nechuk tortqay, bataxsiskim, majruhu ranjur dag'i bo'lg'ay, mo'rcha ming sheri jiyon qila olmag'an ishni nechuk qila olg'ay, xususankim, bemoru sihat tariqidin mahjur dag'i bo'lg'ay.

R u b o i ya:

Avval ikki devong'a chu qildim rag'bat,
Ham erdi yigitlik madadim, ham sihat,
Bo'ldum chu qariyu xasta, yo'q ul quvvat
Ko'rguzgali andoq nimalarga jur'at.

Kulliyragi bukim, ul davovin tartibida Sultoni sohibqironning oliy tab'ining islohu ihtimomi behad va har juzviy nuktada tag'yiru ta'limi mo lo kalomi beadam erkan jihatdin ul ish saranjom suvratin paydo qildi va iftohidin ixtitomig'a deguncha tartib raqami chekildi. Bu za'fu notavonlig'im zamonida bu ajzu zabunluqu besomonlig'im tug'yonida Sultoni sohibqironning ra'yi olamoroyiyu zamiri xurshidta'siri go'yokim ba'zi avqotda olam kishvari fathig'a azmsozu ba'zi holotda kishvar ahli obodonlig'ig'a sehrpardozi va ba'zi zamonda ayshu nishot bila iligi zarposhu ba'zi avonda toatu ibodat bila ko'zi guharposhliqqa mutaammilu mushtag'il uchun bu xoshok daryodek ko'ngliga kirmasu bu zarra quyoshdek zamirig'a paydo ermas. Va Sultoni sohibqironning himmat yuzidin ihtimomiyu sa'y g'oyatidin ta'limi bardavomi bo'lmasa, mundaq dushvor ish ilgari bormog'i mutaassir, balki xayolimg'a kechurmag'i mutaazzirdur.

Mundoq hukm bo'lg'andin so'ngra gah-gohi holimdin ogoh bo'lmasa netkaymenu lahza-lahza ahvolimdin xabar tutmasa neta olg'aymen. Qumursqa Sulaymonning xotirig'a kelmasa, ne mahalli taajjubu tahayyur, Suho charxi gardon sathida ko'runmasa, ne mahalli hayratu taazzur. Bu xoksor chun bu dardi dillarimni izhoru nomurodlig'larimni oshkor qildim va mazallat tufrog'ig'a tazallum bila yiqildim, inoyat borgohidin sado keldiyu hidoyat korgohidin nido yetishtikim, ko'nglungni solma va bu nav' savdovu vasvos xayolig'a qolmakim, biz hech holda sening holingdin g'ofil emas erkandurbiz, ammo bu holdin sen g'ofilu ko'nglumizdin hargiz yoding zoyil ermas erkandur va bu ma'no sening ko'nglungdin zoyil. Andoqki burung'i ikki devoning takmilida rioyatdin hech nav' tag'oful voqi' bo'lmasa va rahnamolig'u inoyatdin hech turlug takosul suvrat bog'lamadi, emdi dag'i hamul dastur bila, balki andin ham ortug'roq, munda ham hamul qonun bila, balki andin ham afzunroq, ahvolingdin xabar tutulg'usidur va haroz vaqtda sarvaqtingg'a yetilgusidur. Chun za'fi holing bizga zohiru paydodur, shafqatu bandanavozlig'lar bila ne yerda qolsang o'tkarilgusidur va chun shikast ahvoling bizga ravshanu xuvaydodur, marhamatu navosozlig'lar bila har mushkiling bo'lsa hal qiling'usidurur.

R u b o i ya:

Shahdin chu bu nav' lutfu ehson toptim,
Ummid dag'i behadu poyon toptim,
Zulmat aro erdim, obi hayvon toptim,
Io'q-yo'qki, o'lub erdim, yangi jon toptim.

Ko'nglumga o'zga quvvat kirdi va tab'img'a o'zga javdatu jalodat hosil bo'ldi, kilkim jarda y tezkomig'a o'zga ravonlig'u xayolim sahobi barqxiromig'a o'zga gavharafshonlig' yuzlandi. Qabuli barmog'in ko'zumgavu minnat iligin ko'ksumgavu jonparvar so'zumga qo'yidum va zamir xilvatgohini xavotir g'avg'osidin muarrovu ko'ngul zistgohini vasovis hujumidin mubarro qildim. Xoma uchin tez ettimu tab' obi hayotin otashangiz. Va o'tgan ayyomda aytilg'an matla'lar subhi bidoyatin maqta'lar shomi nihoyatig'a payvastavu kechkan hangomda bitilgan parishon abyot gavharlarin takmil rishtasig'a tortmoq bila payvasta qila boshladim.

R u b o i ya:

Kun bor erdikim bir g‘azalu ikki g‘azal,
Bal uch g‘azalu to‘rt g‘azal ba‘zi mahal.
Mahvashlardek bori latofatda masal,
Bog‘lab kiyibon yuzga hila to‘ng‘a hulal.

Bu nazohat shabistonining pardanishinlari yuz ming zebu ziynat bila tab‘ xilvatxonasidin jilvai noz qilib chiqib, soyir abnoyi jins silkiga kirarlar erdi va bu malohat nigoristonining nozaninlari ming tuman oroyishu namoyish bila xayol xilvatxonasidin xiromi dilnavoz bila harakat ko‘rguzub, yana abkori fitnaosorg‘a qo‘shulurlar erdi. Chun bu mavzun harakatlik dilkashlaru bu matbu‘ sifatlik sho‘xvashlar ellik, oltmish yo yuzga yaqin bo‘lsalar erdi, bu faqir savdoyiy bir tojirdekkim, malik-ut-tujjor desa bo‘lg‘ay,—

R u b o i ya:

Yuz hur sifat barchasining nozu fani,
Kashmiriyyu rumiyyu xitou xo‘taniy,
Kim bir shah uchun keturgay ul toyifani,
Tojir o‘zin aylarga baho birla g‘ani.

— kashmiriysi sehrsozlig‘da dilrabovu dilkash va rumiysi turktozliqda kofiroyinu farangiyvash va xitoyisi xunrezlig‘da novakzanu shershikor va xo‘taniysn fitnaangizlig‘da sherafkanu g‘izolakirdor, bu shamoyilu oyin bila va bu zebolig‘u tazyin bila Sultoni sohibqironning harami saroyig‘a kiyurur erdim va birin-birin ul hazratning kimyoasar nazarig‘a yetkurur erdim.

Va ul hazrat inoyat ko‘zi bila ul ra‘nolarni ko‘rub va iltifot nazarin har biriga yetkurub, qaysi birining hariru xullasida qusure ko‘runsa yo ul hullavu harirni murassa‘ qilg‘an javohirda adami munosabat sababidin future zohir bo‘lsa, ul liboslarni chiqarib, xizonayi xosdin munosib ranglig xazu debo liboslar barcha qiymatliy gavharlar bila tarsi‘ qilg‘on kelturub ul sho‘xlarg‘a kiydurur erdi va har qaysini o‘z munosabatig‘a ko‘ra tartib bila o‘z oliy majlisida o‘lturtur erdi, ya‘ni aytilg‘an abyot barcha latoyifosor va sabt bo‘lg‘an ash‘or barcha zaroyifshiorkim, ellik, oltmish yo yuz g‘azalg‘a yaqin yig‘ilsa erdi, hazrati Sultoni sohibqironning firdavsoso suhbatidavu sipehrfarso hazratida hozir qilib arzg‘a yetkurur erdim va ul hazrat alarg‘a shafqat yuzidin boqib, qaysi ma‘no sho‘xiningkim tarkibi xil‘atida va alfozi kisvatida betakallufluq ko‘rsa, o‘z ganjinayi zamiri xizonasidin munosib alfoz bila ul liboslarg‘a tag‘yir berib va ul alfoz kisvatida sanoyi‘ javohiridin nomunosiblig‘ ma‘lum qilsa, o‘z xizonayi xotiri ganjxonasidin yoqutu la‘li rangin va gavharu durri samin bila ul zebu ziynatqa tabdil yetkurub, har g‘azalni tartib yuzidin o‘z o‘rnig‘a raqam qilur erdi.

Va bu faqiri bebizoatu bu faqiri beistitoat ul ta‘limlarni o‘zumga dastur qilib hamul dastur bila ul zabtu tartibg‘a shuru‘ qilur erdim. Mundin boshqa dag‘i ul hazratning ko‘p xossa ma‘nolari xayolotinu g‘arib mazmunlari maqolotin va dilpazir tashbihlari nazokatinu benazir tanbihlari jazolatin burung‘i ikki devonim debochasida sharh bila mazkur qilib erdimu tafsil bila mastur etib erdim. Bu devonlarda dag‘i hamul dastur bila maoniy javohiri shohvoridin va alfoz naqshu nigoridin va tarkib salosatu latofatidin va choshniy holatu haroratidin hech juzve juz‘iyyotdin yo‘qturkim, ul hazratning muborak tab‘ining anda kulliy daxli bo‘lmamish bo‘lg‘ay. Balki asli xayol ul hazratning bo‘lub, bu banda ham ul hazratning buyrug‘i ta‘limi bila anda juzviy daxle qilmish bo‘lg‘aymen. Bu jihatdin bo‘laolg‘ayki, bu devonlar ul hazratning adilsiz tab‘idek benaziru har shoh bayti o‘z humoyun zotidek olamgir bo‘lg‘ay. Chun bu ma‘no gavharlari barcha ul hazratning tab‘i bahridinu zehni konidin hosil bo‘ldi va alfozu iborat xazoyini hamul ma‘nolar gavharidin to‘ldi, bu ma‘nodin aning otin X a z o y i n u l-m a o n i y qo‘yuldi.

R u b o i ya:

Yo, rab, bu xazoyinki, men ettim ma‘mur
Kim, xozini jannat anga xushtur ganjur.
Chun keldi futurluq ko‘ngullarga surur,
Berma andin ko‘ngul sururig‘a futur.

R u b o i ya:

Bu bahrki, ganji lomakoniy dedilar,
Har qatrasin obi zindagoniy dedilar.
Shah maxzani tab‘idin nishoni dedilar
Kim, ani «Xazoyin ul-maoniy» dedilar.

Agarchi xurshidi olamtobning falakni bir davra qilg‘an zamonig‘a yil ot qo‘yupturlar va yilkim, iborat to‘rt fasldindur, har faslg‘a dag‘i bir ot ta‘yin qilibdurlar. Bu nayyiri a‘zam falakni bir davra qilg‘anining monandikim, bahriy(u) koniyu nabotiyu hayvoniyning natoyiji anda zohir bo‘lur, munda dag‘i jami’ ul natoyijdin dalilu asar topsa bo‘lur. To‘rt faslining muqobalasadakim, to‘rt devon voqi’ bo‘luptur, har qaysig‘a bir — munosib ot darboyist edi, ul sababdin avvalg‘i devonnikim, tufuliyyat bahori g‘unchasining ajib gullari va sig‘ar gulzorining bog‘chasining g‘arib chechlari bila orosta bo‘lub erdi, «G‘ a r o y i b u s-sig‘ar» deyildi. Va ikkinchi devonnikim, yig‘itliku oshuftalig‘ va shabobu oliftalig‘ yoziyu dashtida yuzlangan nodir vaqoyi’ bila piyrosta bo‘lub erdi, «N a v o d i r u sh-sh a b o b» ataldi. Va uchunchi devonnikim, vasat-ul — hayot mayxonasida ishq bila shavq paymonasidin yuzlangan badii’ nishotlar kayfiyatini yozilib erdi. «B a d o y i ‘ u l-v a s a t» ot qo‘yuldi. Va to‘rtunchi devonnikim, umrning oxirlarida yuzlangan ishq dardu ranji foyidalarikim, jonso‘z oh urmoqu jon topshurmoqdurkim, anda sabt bo‘lubtur, «F a v o y i d u l-k i b a r» laqab berildi.

Umid ulkim, bu to‘rt devonkim, Sultoni sohibqiron oti bila muzayyaldururu alqobi bila mutarraz, ham aning otidek rub‘i maskunda to‘lg‘ayu ham aning alqobidek to‘rtunchi ko‘kka degincha muntashir bo‘lg‘ay. Shukrkim, bu banda nazm vasilasiyu she‘r vositasi bila tamom umrumni ul hazratning madhi bila kechurdum va barcha hayotimni aning duosi bila o‘tkardim.

Tufuliyyat avonikim, yetti — sekkiz yoshdin yigirma yoshqacha chinasa bo‘lg‘aykim, umr fusulining navbahori va hayot gulshanining shukufavu gulzoridur, aning madhida «G‘aroyib us-sig‘ar» bila sarf qildim.

Shabob zamonikim, yigirmadin o‘ttuz beshgacha desa bo‘lg‘aykim, ham bu fusulning yozidururkim, yigitlik chashmasorining hayotbaxshlig‘ining og‘ozidur, aning vasfida «Navodir ush-shabob» bila kechurdim.

Va kuhulat ayyomikim, o‘ttuz beshdin qirq beshga degincha qiyos qilsa bo‘lg‘aykim, bu fusulning xazonidurkim, tiriklik bog‘ining bargrezining nishonidur, aning ta‘rifida «Badoyi’ ul-vasat» bila o‘tkardim.

Va qirq beshdin — oltmish yaqinig‘achakim ta‘yin qilsa bo‘lg‘aykim, bu fusulning qishidurkim, kishining xam qad bila adam yo‘lig‘a kirib, zamon ahli bila xayrbod qilishidur, aning duosida «Favoyid ul-kibar» bila nihoyatqa yetkurdum.

R u b o i ya:

Sarf ettim anga umr bahorin dag‘i,
Bo‘stoni hayotu lolazorin dag‘i,

Ollida xazoni zarnisorin dag'i,
Kofurfishon qish bila qorin dag'i.

Va bu avqot mobaynida har miqdorkim, fursat toptim, xoh «Xamsa» nazmidinu xoh «Nazm ul-javohir» va «Majolis un-nafoyis»u «Zubdat ut-tavorix» va soyir tasniflar ishtig'olidin ham ul hazrat duoyi davlatig'a avqotimni sarf qildim. Va bihamdilloh andoq murodlar kasb ettimkim, mening abnoyi jinsimning yuzidin biriga muyassar bo'lmaydur va andoq maqsudlarg'a yettimkim, alarkim, mendek yuz, balki ming qullari bor erdi, birining sog'ari orzusi menga nishot yetkurgan may bila to'lmaydur. Bihamdillohi taoloki, bu avqotdakim umr vodiysining ko'pragin aning davlatidin murodlar bila qat' etibmen va hayotning nihoyatig'a komlar, balki komronlig'lar bila yetibmen, hech turlug armon xotirimda qolmayduru hech nav' orzu ko'nglumda sing'anin xayolim topa olmaydur. Har ne dunyo murodiyu zohir komronlig'idur surubmen va so'zumning siyту sadosin aning madhida yetti falakka yetkurubmen. Ulcha orzu haysiyyatidinu armon jinsidin qoliptur, oxirat yo'lining suhulatu osonlig'i va botin mulkining iyolatu komronlig'idur. Va ul vobastadur haq subhonahu va taoloning tavfiqi bila amri itoatig'a va rasul sallallohu alayhi va sallam shafoatiyu shariatinnng mutobaatig'a. Umidim uldurkim, ul hazrat davlatidin bu iqbolg'a dag'i sarbalandu bu saodatqa dag'i bahramand bo'lg'aymen.

Bu bobda bir necha so'z o'z arzi holimni tilarmenkim, zohir qilg'aymenu ul nishotim guli ochilg'andin men ham nishotdin g'unchadek ochilg'aymen va ul arzadoshtim savodin bu debocha zaylida sabt etkaymenu bitkuchilarga ham bu fihrastdin bu arzadoshtni ayirmasqa vasiyyat etkaymen, to kun so'ngi bu debochani o'qug'an elga bu arzadoshtim bila bu muddaomg'a yetkanim nishonae bo'lg'ay vozihu dalile bo'lg'ay loyih. Bu jihatdan to olam inqirozi bo'lg'usidur Sultoni sohibqiron davlatig'a duo qilg'aylar va shafqatu bandaparvarlig'ig'a sano degaylar.

Qulluq arzadosht ulkim, bu bandag'a yosh ulg'ayg'an chog'da za'fe yuzlandi, va ul za'f rishtasi rishtadek za'flig' paykarimg'a andoq chirmandikim, ul quyoshdek zamirg'a ravshandur. Holo mizojim istiqomatdin munharifu badanimda necha marazi muxtalifdur va atibbo ilojimdin ojizu ma'zul va ahibbo mizojimdin mutaajjibu malul. Dimog'im parishonlig'idin so'zum nomarbutu xayolim oshuftalig'idin holim nomazbut. Bag'rim qizig'anidin jismimda hummoyi lozim va ko'nglum ozg'anidin boshim aylanmog'iyu ko'zum qorarmog'i doyim. Ne tongdin aqshomg'acha o'zumga bir dam g'izodin kom, ne aqshomdin tongg'acha tarfat-ul-ayne ko'zumga uyqudin orom. Xotirim savdoomiz xayollardin mushavvash, besarudilliqliqdin har necha dilkash so'z bo'lsa ko'nglumga noxush. Me'damning hazm qilur g'izosi zamona ahlining izosi, ko'nglumning nishot bazmida mayi nobi falak tiyg'i oqizg'an bag'ir xunobi. Notavonekim, yuqori mazkur bo'lg'andek g'izo qilur, oshi misqol toshi bila bo'lg'ay, agar gohi zaif xotiri sharbat mayli qilg'ay, ul dag'i bu tosh tarozusi bila tortilg'ay, kishi qo'ldamayin yerdin qo'parida ko'p ozor bo'lg'ayu aso madadi bo'lmag'uncha yerdin qadam ko'tarmagi dushvor, sayr havosin qilsa iki insong'a otlandurur — tushururida hammolvashliq otlang'andin so'ngra paykari yukidin bir hayvonga murdakashlik, tushkandin so'ngra bu sayr ko'ftidin a'zosi nokor, bu ozurdalig'din yana bir kecha-kunduz tebrana olmay, andoqki bir yilliq bemor, issig' nafaslaridin hayotining guli pajmurdavu nafasining og'ir kirar-chiqaridin zaif tani ozurda.

R u b o i ya:

Har shomu saharg'a tegru ingranmoq ishi,
Bu yonidin ul yonig'a aylanmoq ishi.
Gah-goh isitma o'tidin yonmoq ishi,
Gah to'ngdururidin yana chirmanmoq ishi.

R u b o i ya:

Ne jismida tobu ne tanida quvvat,
Ne koʻnglida xushluq, ne oʻzida sihat.
Mundoq kishining munosibidur uzlat,
Vayronasidin chiqmoq anga ne nisbat.

Sultoni sohibqironning inʻomi bagʻoyatidinu ehsoni benahoyatidin umrin bu davlatligʻ dargohdavu hayotin bu saodatligʻ borgohda yuqori oʻtkan sharh bila sarf etkan bandaning iltimosi budurkim, mazkur boʻlgʻan taraddudu mashaqqatlardan ozod boʻlgʻay va gʻamgin koʻngli bu navʻ zaʻf ayyomida nisbatsiz qaygʻulardan shod, mundoq umrdakim, bukun tongliligʻ maʻlum ermas,—

M i s r a ʻ:

Ish tengriga tavbayu inobat boʻlgʻay,

— va oʻtkan umr maʻsiyat bila uzr taqsirida toatu nadomat. Bu holatda dagʻi avqotning pokizasida ul hazratning duosigʻa mashʻuf boʻlgʻusidur va duovu niyozi naqdining xulosasi aning farxunda roʻzgorigʻa masruf.

Umid ulkim, ul hazrat davlatidin andoqkim dunyo iqbolu komidin mustafid boʻldum, oxirat komu iqbolidin ham noumid boʻlmagʻay[men]. Ul ostonning qullarining bu qul bila yorligʻ nishoni uldurkim, Sultoni sohibqiron inoyatidin bir yorligʻ nishoni bitilgay va bu bandani sultoniy imoratning bayt-ul-magʻfirasida soyir jorubkashlaridin birining oʻrnigʻa mansubu sarafroz etilgaykim, bu uftodaligʻ ayyomida bore ul ostonada yiqilgʻaymen. Quvvatim boʻlgʻanda supurgu olib, ilgim bila va quvvatim boʻlmagʻanda supurgu oʻrnigʻa kirpigim bila ul ostonani supurur bahonasi bila koʻzumni ul munavvar ravza tufrogʻidin yurutgʻaymen va ul ostonani bu supurgu birla arigʻu bu uyin ul surma bila yorugʻ tutqaymen va bu xidmatni dunyovu oxiratim sharafi bilgaymen.

Soʻzum uzaldu ado qiladurgʻan maqsudum yiroq qoldi. Agarchi xomamning gavharafshonligʻigʻa nihoyat yiroqdur va lekin duo gavharfishonligʻi bila ixtisor qilmoq yaxshiroq.

R u b o i y a:

To dahr uza bu gunbadi davvor oʻlgʻay,
Ul gunbad uza sobitu sayyor oʻlgʻay,
To sobitu sayyorgʻa osor oʻlgʻay,
Tengri bori holingda nigahdor oʻlgʻay.

R u b o i y a:

Taxting boʻlsun sipehri axzar chogʻligʻ,
Chatring rifʻatda mehri anvar chogʻligʻ.
Mulkung baru bahr aro Sikandar chogʻligʻ,
Lekin umrung Nuh payambar chogʻligʻ.

R u b o i y a:

Ham dargahing iqbol makoni, yo rab,
Ham boshing uza toji Kayoniy, yo rab.

Jomingda ziloli zindagoniy, yo rab,
Andin sanga umri jovidoniy, yo rab.

G‘AZALLAR

ALIF HARFINING OFATLARINING IBTIDOSI «G‘AROYIB»DIN

1

Ashraqtat min aksi shamsil-ka’si anvorul-hudo,
«Yor aksin mayda ko‘r» deb, jomdin chiqti sado.

G‘ayr naqshidin ko‘ngul jomida bo‘lsa zangi g‘am,
Yo‘qtur, ey soqiy, mayi vahdat masallik g‘amzudo.

Ey, xush ul maykim, anga zarf o‘lsa bir sing‘an safol,
Jom o‘lur getiynamo, Jamshid, ani ichkan gado.

Jomu may gar buyladur, ul jom uchun qilmoq bo‘lur,
Yuz jahon har dam nisor, ul may uchun ming jon fido.

Dayr aro hush ahli rasvo bo‘lg‘ali, ey mug‘bacha,
Jomi may tutsang meni devonadin qil ibtido.

Toki ul maydin ko‘ngul jomida bo‘lg‘ach jilvagar
Chehrai maqsudi mahv o‘lg‘ay ham ul dam moado.

Vahdate bo‘lg‘ay muyassar may bila jom ichrakim,
Jomu may lafzin degan bir ism ila qilg‘ay ado.

Sen gumon qilg‘andin o‘zga jomu may mavjud erur.
Bilmayin nafy etma bu mayxona ahlin, zohido.

Tashnalab o‘lma, Navoiy, chun azal soqiysidin
«Ishrabu, yo ayyuhal-atshon» kelur har dam nido.

2

Zihe husnung zuhuridin tushub har kimga bir savdo,
Bu savdolar bila kavnayi bozorida yuz g‘avg‘o.

Seni topmoq base mushkildurur, topmaslig‘ osonkim,
Erur paydolog‘ing pinhon, vale pinhonlig‘ing paydo.

Chaman otashgahiga otashin guldin chu o‘t solding,
Samandardek ul o‘tdin kulga botti bulbuli shaydo.

Ne ishka bo‘ldi beorom ko‘zgu aksidek Majnun,
Yuzi ko‘zqusida aksini gar ko‘rguzmadi Laylo.

Quyoshqa gah qizarmoq, gohe sargʻarmoq erur andin
Ki, sunʻung bogʻida bor ul sifat yuz ming guli raʻno.

Nedin yuz gul ochar ishq oʻtidin bulbul kabi Vomiq,
Vomiq Yuzingdin gar uzori bogʻida gul ochmadi Azro.

Kalomingni agar Shirin labida qilmading muzmar
Nedin bas laʻl oʻlur Farhodning qon yoshidin xoro.

Jamoling partavidin shamʻ oʻti gar gulsiton ermas,
Nedin parvona oʻt ichra oʻzin solur Xaliloso.

Malohat birla tuzdung sarvqadlar qomatin, yaʻni
Ki, mundoq zeb birla ul alifni aylading zebo.

Qanoatning dalilin inzivo qilding yana bir ham
Dalil ushbuki qoniʻ harfidin xalq aylading anqo.

Navoiy qaysi til birla sening hamding bayon qilsun,
Tikan jannat guli vasfin qilurda gung erur goʻyo.

3

Ey, safhayi ruxsoring azal xattidin insho,
Debochayi husnungda abad nuqtasi tugʻro.

Zarrot aro har zarraki bor, zikringa zokir,
Amtor aro har qatraki, bor, hamdinga goʻyo.

Mashshotayi sunʻungdurur ulkim, nafas ichra
Kun koʻzgin aqshom kulidin qildi mujallo.

Kun shakli yuzing sajdasidin boʻldi mushakkal,
Tun turrasi qahring yelidin boʻldi mutarro.

Sunʻung qilibon subhni ul navʻ mushaʻbid
Kim, mehr oʻtin ogʻzidin etar har nafas ifsho.

Goʻyoki kuyar ogʻzi ul oʻt hirqatidinkim,
Anjumdin oʻlur obilalar girdida paydo.

Muhtoj sening dargahinga xusravu darvesh.
Parvarda sening neʻmatinga johilu dono.

Gul yuzida bulbul sening asroringa notiq,
Shamʻ oʻtida parvona sening husnungga shaydo.

Ushshoq aro, yo rabki, Navoiygʻa maqome
Bergilki, sening hamdinga boʻlsun tili goʻyo.

4

Ey hamd oʻlub mahol fasohat bilan sanga,
Andoqki, qurb taqvovu toat bilan sanga.

Topmoq ajib fikru tahayyul bila seni,
Yetmak mahol aqlu farosat bilan sanga.

Chun koyinot zubbasi ojiz koʻrub oʻzin,
Hamd ayta olmas oncha balogʻat bilan sanga.

Izhorij az bizdin adab tarkidur, base
Yuz ming qusuru nuqsu kasofat bilan sanga.

Har tiyra roʻzgorki, vaslinggʻa yoʻl topib
Sendin, yetib charogʻi hidoyat bilan sanga.

Lutfung rafiqim oʻlmasa ne hadki yetkamen
Boshdin ayogʻ gunohu zalolat bilan sanga.

Lutf aylagilki mumkin emas qilmasang qabul,
Yetmak tamomi umr ibodat bilan sanga.

Chun sendin oʻzga yoʻq panahim qochmayin netay
Jurmu gunahdin ohu nadomat bilan sanga.

Isyoni koʻp Navoiyningu yoʻq uyotikim,
Istar yetishsa muncha xijolat bilan sanga.

5

Iloho, podshoho, kirdigoro,
Sanga ochugʻ nihonu oshkoro.

Sabur ismi bila qilsang tajalliy,
Qilib Namrudgʻa yuz ming mudoro.

Qachonkim zohir etsang «tanziʻ-ul-mulk»,
Sikandarning boʻlub magʻlubi Doro.

Yoʻlung muhlik toshi yoquti ahmar,
Eshiging tiyra gardi mushki soro.

Suho boʻlsa shabistonningda toliʻ,
Boʻlub nuri quyoshdek olamoro.

Navoiy nafs zulmotigʻa qolmish,
Sen oʻlmay Xizri rah chiqmoq ne, yoro?!

Qiyomatda gunohin afv etarga
Rasulingni shafiʻ et, kirdgoro.

6

Ey, nubuvvat xayligʻa xotam baniy Odam aro,
Gar alar xotam, sen ul otkim, erur xotam aro.

Yuz eshiging tufrogʻigʻa surta olgʻaymenmu deb,
Charx qasridin quyosh har kun tushar olam aro.

Anjum ichra orazing meʻroj shomi uylakim,
Tushsa durri shabcharogʻe har taraf shabnam aro.

Ne uchun kiymish qora haryon solib jaybigʻa chok,
Furqatingdin Kaʻba gar qolmaydurur motam aro,

Sof koʻnglida yuzung mehrini goʻyo asramish,
Tush chogʻi har kun quyosh aksi emas Zamzam aro.

Mashʻale boʻlmish malak ilgida ravzang boshigʻa,
Oy charogʻi kechalar bu nilgun toram aro.

Qum emas Bathodakim, mehri jamoling hajridin
Zarra-zarra jismi bir-birdin toʻkuldi gʻam aro

Yoʻl emas, Yasribda yirtibdur yuzin tirnogʻ ila
Maqdaming to yetmadi ul vodiya xurram aro.

Itlaring maxsus mahzundur Navoiy, koshki
Kirsu bu mahrum ham ul zumrayi mahram aro.

7

Zihe javlongahing aflok uza maydoni «av adno»,
Buroqinggʻa toʻquz gunbad bu toʻqquz gunbadi xazro.

Qilib chun xay gulobi mayl naʻlayning, boʻlub andin
Malak raʻnolarining jabhasigʻa charx sandalso.

Esib rahmat nasimi chun damodam sunbulung sari,
Boʻlub ruhoniylar jaybi labolab anbari soro.

Falak qolib buroqingdin, emas vasfi falaksurʻat,

Qamar yorub jamolingdin, emas na‘ting qamarsiymo.

Yuzungdin anjum, anjumdin quyosh nur iktisob aylab
Aningdekkim, quyoshdin oyu oydin qiyrungun g‘abro.

Falak vodiylari qat‘ig‘a azming chun surub markab,
Xirad paykiga ham avval qadamda ranj o‘lub paydo.

Rafiqing toyir andoqkim Sulaymon ollida hudhud,
Buroqing soyir anjum shohi ustinda sipehroso.

Qilib bu sayr aro ma‘shuq vasli ko‘yida manzil,
Tilab sargashta ushshoqig‘a ham rahmat uyin ma‘vo.

Navoiy xush ko‘rar olamni oting zikridin, yo‘qsa,
Anga do‘zax aro o‘tdekdurur dunyovu mo fiho.

8

Har gadokim, bo‘ryoyi faqr erur kisvat anga,
Saltanat zarbaftidin hojat emas xil‘at anga.

Kim fano tufrog‘ig‘a yotib qo‘yar tosh uzra bosh,
Taxt uza ermas muzahhab muttako hojat anga.

Shah yurub olam ochar, darvesh olamdin qochar;
Ham o‘zung insof bergilkim, bu ne nisbat anga

Har ne, shah maqsudidur, darveshning mardudidur!
Ko‘r ne himmatdur munga, ne nav‘erur holat anga.

Faqr ko‘yi tufrog‘in shah mulkiga bermas faqir,
Mulk ko‘rkim, teng emas tufrog‘ila qiymat anga.

Shah sipah cheksa, faqir ahvolig‘a yetmas futur,
Bu vale chekkach nafas, barbod o‘lur hashmat anga.

Shah emastur bir nafas osuda do‘zax vahmidin,
Ey xusho darveshkim, mardud erur jannat anga.

Shahg‘a sidq ahli damidin mash‘ali davlat yorur,
Mehrdekkim, subh anfosi ochar tal‘at anga.

Shohg‘a shahlig‘ musallamdur, agar bo‘lg‘ay mudom,
Shohlig‘ tarkin qilib, darvesh o‘lur niyyat anga.

Mumkin ermas shahlar ichra buyla niyatlig‘, magar
Shohi G‘oziykim, muyassar bo‘ldi bu davlat anga.

Shohlar darveshiyu darveshlar shohiki, bor
Shohligʻ suvrat anga, darveshlik siyrat anga.

To shahu darvesh boʻlgʻay aylagil, yo rab, ayon,
Shohdin xidmat munga, darveshdin himmat anga.

Gar Navoiy soʻz uzatti faqrdin ermas demang,
Boʻlmagʻuncha hukm shahdin qayda bu jurʻat anga?!

9

Ul parivashkim, boʻlubmen zoru sargardon anga,
Ishqidin olam menga hayronu men hayron anga.

Oʻqlaringdin dambadam taskin topar koʻnglum oʻti,
Bordurur bir qatra su goʻyoki har paykon anga.

Bir dilovardur koʻngulkim, gʻam sipohi qalbida,
Ohi novak, toza dogʻidur qizil qalqon anga.

Novakining parru paykonida rangin tus erur
Yoki koʻnglumdin chu parron oʻtti yuqmish qon anga.

Nomai shavqum ne navʻ ul oygʻa yetkay, chunki men
El otin oʻqur hasaddin yozmadim unvon anga.

Xizri xattingning ajab yoʻq sabzu xurram boʻlmogʻi,
Labbalab chunkim berur su chashmayi hayvon anga.

Ey xusho, mugʻ koʻyikim, rifʻat bila ziynatda bor
Mehr anga bir shamsavu koʻk toqidur ayvon anga.

Istamish bulbul vafo guldin magarkim joladin
Bagʻri qotmish gʻunchaning, baskim erur xandon anga.

Qilmamish jonin fido jonongʻa yetmas der emish,
Ey Navoiy, ushbu soʻz birla fido yuz jon anga

10

Sinsa koʻnglumda oʻqung surtub isigʻ qondin anga,
Pay masallik chirmagʻaymen rishtayi jondin anga.

Bodayi laʻling mizoji ruhparvardur base,
Goʻyiyo mamzuj etibsen obi hayvondin anga.

Oʻqi koʻnglum shuʻlasin gah sokin etti, goh tez,

Gah o'tun bo'ldi, gahe su urdu paykondin anga.

Dardu g'am bo'stonining tovisidur ko'nglum qushi,
Gul bo'lub jismimda keskan na'l har yondin anga.

Ne kabutar yeta olur ul quyoshqa, ne nasim,
Ey ko'ngul, holingni e'lom ayla afg'ondin anga.

Ko'zga to kirmish xayoling sovug' ohim vahmidin,
Bog'lamish men qo're har sori mujgondin anga.

Ey Navoiy, yig'lamoq ohimg'a taskin bermadi,
Vah, bu ne o'tdurki, yo'q ta'sir to'fondin anga.

11

Vahki ishqing zohir etsam vahm erur o'lmak manga,
Gar nihon tutsam dag'i jon xavfidur beshak manga.

Kelgan ermish ul Masih o'lganlarin tirguzgali,
Men tirig, vah, yaxshiroq bu umrdin o'lmak manga.

Juzv-juzvumni, fig'onkim, munfak etti tiyg'i hajr
Bir-biridin lek o'zidur juzvi loyanfak manga.

Ko'nglum o'tidin yig'och kuldur, bashok bir qatra su.
Nogah ul sho'xi jafokesh otsa bir novak manga.

Oltun ezinib-erib kuygan «soyu» xolis bo'lur,
Ne ajab sarg'arsa yuz, yetkan soyu emgak manga.

Chok aylarmen yoqa ul qoshi yoni ko'rgach-o'q,
Kim xadangin otsa hoyil bo'lmag'ay ko'nglak manga.

Boda hajridin oqarmish ko'zlarim, ey piri dayr,
Aylagil may shishasidin sindurub aynak manga,

Sarsari hijron, vujudum xirmanin andoq sovur
Kim, fano yo'lida sarsar bo'lmasun hamtak manga.

Ey Navoiy, gar manga ko'prak emas ummidi vasl,
Bas nag'u ushshoqidin javri erur ko'prak manga.

12

Garchi hajringdin erur yuz g'amu ozor manga,
G'am emas vaslingga ummid agar bor manga.

Bir buzugʻ uzra junun qushlari qoʻngʻan kebidur,
Toshkim, yogʻdurur ul shoʻxi sitamgor manga.

Zohid uchmogʻni etar vasfu men ul oy koʻyin,
Gulshani xuld anga, ul gulli ruxsor manga.

Telba andogʻki pariy jilvasidin oldaragʻay,
Oʻt solur har taraf ul turfa namudor manga.

Baski qonimni yalarlar, adadi koʻp yaradin,
Itlarin qildi muloyim tani afgor manga.

Koʻnglum istar yana maqsud jamoli aksin,
Soqiyo, tut qadahi oyinakirdor manga.

Subha torini yigʻ, ey shayxki, bir lahza burun
Taqtilar mugʻbachalar rishtayi zunnor manga.

Solgʻil, ey ishq, vujudumgʻa fano oʻtinikim,
Yopti maqsud yuzin pardayi pindor manga.

Chun vafo ahli zamon zotida yoʻqtur, ne ajab,
Har zamon qilsa jafo ul buti ayyor manga.

Gʻarazim bir necha kun shohidu maydur, yoʻq esa,
Ey Navoiy, bu fano dayrida ne bor manga?

13

Ul malohat ganji hajrida buzugʻ maskan manga,
Uyladurkim, jondin ayru yuz yaraligʻ tan manga.

Mehr ila mah partavidin koʻzni ravshan qilmadim,
Boʻlgʻali mehri ruhing mohiyyati ravshan manga.

Boʻldi ravzan-ravzan ul qotil xadangidin koʻngul,
Jon qushi chiqmoqqa bir yoʻl angla har ravzan manga.

Men oʻlarmen gʻamdinu, yigʻlab kuyub boshimda shamʻ
Dudidin chirmab qora har tun tutar shevan manga.

Rahm etib holimgʻa dushman doʻst boʻlmoq, vah, ne sud.
Doʻst chun rahm aylamay boʻlmishturur dushman manga.

Gʻam tuni zulmida xandon boʻlmadi holimgʻa subh,
Subhdek ne tongki, boʻlgʻay chok pirohan manga.

Ey Navoiy, ishq mushkil deb nechuk tarkin tutay,
Elga gar bu ish hunar boʻlsa, boʻluptur fan manga.

14

Shahr bir oy furqatidin bayt ul-ahzondur manga,
Bir guli raʼno gʻamidin bogʻ zindondur manga.

Bazmi ishrat ichra siz may noʻsh eting, ey doʻstlar
Kim, nasib ul laʼli lab hijronidin qondur manga.

Chiqti ahlu fahm ila sabru koʻngul tan mulkidin,
Chiqmayin har lahza zahmat berguchi jondur manga.

Oʻqi baskim tandadur, tegmas tanimgʻa oʻzga zaxm,
Ulki oʻq deb nola qildim, emdi qalqondur manga.

Uyla rasvomenki, koʻyu koʻchada holim koʻrub,
Baʼzi el giryonu baʼzi xalq xandondur manga.

Hajridin bagʻrim sudur, ul su aro boligʻ kebi,
Dardu mehnat oʻqidin bir necha paykondur manga.

Hur mujgonin agar surtay desa qilman qabul
Kim, ayogʻda orzu xori mugʻiylondur manga.

May ichib toatni favt etmangki ul oʻt tobidin,
Necha boqsam bahra holo dagʻi hirmondur manga.

Ey Navoiy, xalq der: jon beru yo kech ishqidin,
Garchi bu dushvor erur, lekin ul osondur manga.

15

Menmudur menkim sening vasling muyassardur manga,
Baxti gumrahdin qachon bu qissa bovardur manga.

Haq tanuqturkim, tiriklikdin manga sensen murod,
Yoʻqsa olamning yoʻqi-bori barobardur manga.

Ey koʻngul, gʻavvosi bahri vasl oʻlubmen, ne ajab,
Gar nasib emdi oʻshul pokiza gavhardur manga.

Ne uchun bazmi visol nchinda ichmay bodakim,
Koʻziyu ogʻzi bugun bodomu shakkardur manga.

Oyu xurshidingni yigʻ, ey charxi gardunkim, bu dam
Hamdam ul oy chehralig xurshidpaykardur manga.

Sarvni o'rtab, sumanni yelga ber, ey bog'bon
Kim, bugun hamsuhbat ul sarvi sumanbardur manga.

Qo'rqaram hirmon sahobin yopmag'ay fahm etsa charx
Kim, shabiston mehr sham'idin munavvardur manga.

Ey Navoiy, hech bilmonkim topibmen vaslini,
Yo magarkim jumlayi olam musaxxardur manga.

16

Ko'rgali husnungni zoru muftalo bo'ldum sanga,
Ne balolig' kun edikim, oshno bo'ldum sanga.

Har necha dedimki kun-kundin uzay sendin ko'ngul,
Vahki, kun-kundin batarrak muftalo bo'ldum sanga.

Men qachon dedim vafo qilg'il, manga zulm aylading,
Sen qachon deding fido bo'lg'il manga, bo'ldum sanga.

Qay pari paykarg'a-dersen-telba bo'ldung bu sifat,
Ey pariypaykar, ne qilsang qil manga, bo'ldum sanga.

Ey ko'ngul, tarki nasihat ayladim avvora bo'l,
Yuz balo yetmaski, men ham bir balo bo'ldum sanga.

Jomi Jam birla Xizr suyi nasibimdur mudom,
Soqiyo, to tarki joh aylab gado bo'ldum sanga.

G'ussa changidin navoe topmadim ushshoq aro,
To Navoiydek asiru benavo bo'ldum sanga.

17

Qahring o'lsa, barcha ishimdin malolatdur sanga,
Lutfung o'lsa, yuz meningdekdin farog'atdur sanga.

Ey meni sargashtadin gah forig'u gohi malul,
Qahring ul, lutfung bu, yorabkim, ne odatdur sanga?

Lutfung ozi jon olur, qahring ko'pi ham o'lturur,
Bul'ajab holedurur, oyo ne holatdur sanga.

Pand eshitmay sevdin ani, ey ko'ngul, chek dardu ranj,
Ozdurur har lahza gar yuz muncha ofatdur sanga.

Vahm et ohim o'tidin, ey gulki, davron bog'ida

Ko‘z yoshimdin bu qadar lutfu tarovatdur sanga.

Ey quyosh, mehr ahlini kuydurma bu vodiya kim,
Garmravlar ohidin muncha haroratdur sanga.

Ey Navoiy, istama vasl ul quyoshdin zarradek,
Chun necha ul qilsa istig‘no, haqoratdur sanga.

18

Ey alifdek qomating mayli buzulg‘an jon aro
Ganji husnung javhari bu xotiri vayron aro.

Kulmaging ichra malohat uyladurkim, sho‘xlar
O‘ynamoqdin yuz yoshurular guli xandon aro.

Gar kalomingni Masih anfosi dedim, ey habib,
Ayb qilmakim, g‘alat gohe tushar Qur‘on aro.

O‘qlaringdin jon toparmen, go‘yiyo paykonlari
Su icharda g‘o‘ta topmish chashmayi hayvon aro.

Xasta ko‘nglum ohi ko‘nglungga dedim qilg‘ay asar,
Qayda o‘ltursun vale bemor o‘qi sandon aro.

Boshta gavhar go‘yining fikridin ortar dardisar
Kimki, kechti boshidin go‘y urdi bu maydon aro.

Uyki, adno tebranur sokinga xotir jam‘ emas,
Ne ajab, gar amn yo‘qtur gunbadi gardon aro.

La‘ling olg‘an ko‘nglum ahvolin munajjim chun ko‘rar,
Aytur ul avvora bo‘lg‘an g‘oyibingdur qon aro.

Ey Navoiy, ishq dardi ko‘rgan el ko‘nglin buzur,
Har xaroshekim, unung zohir qilur afg‘on aro.

19

Kimki ko‘rsa mushki nob ul sunbuli serob aro,
Bir qora tufrog‘ degaykim tushti mushki nob aro.

Qoshing ichra rishtayi jonimg‘a chirmang‘an ko‘ngul,
Ankabutedurki, aylabdur vatan mehrob aro.

Ul quyoshdin ayru ashkim yomg‘urining barqidur,
O‘t tutashqan rishta yanglig‘ jismi pechu tob aro.

Ul labi unnobgun ko'nglumga ekkan tuxmi mehr,
Ko'nglum ichra yoshurundur donadek unnob aro.

Uyqu saydi qasdig'a otqan toshingdindur nishon,
Ko'z qorasi demagil bu diydayi bexob aro.

Charxi doyr bahridin el tutmasun sohil umid,
Kim qutulmas har kishikim, tushti bu girdob aro.

Gar Navoiy yodini qilmoq habib imkon emas,
Basdurur mazkur ham bo'lsa gahe ahbob aro.

20

Zavraq ichra ul quyosh sayr aylamag Jayhun aro,
Axtari sa'de hilol ichra kezar gardun aro.

Anglamon Jayhunda ul oy kema birla sayr etar
Yo hilolu mehr aksin el ko'rar Jayhun aro.

Kemadin har dam chiqib rangin su ko'zum qonidek,
Anda yor andoqki mardum diydayi purxun aro.

Borg'il, ey Majnunki, ul oy zavraqidek tez emas,
Jungkim Laylo amoriysin chekar homun aro.

Olma xum girdobidin bir lahza sog'ar zavraqin,
Bahri g'amdni istasang maxlas bu dahri dun aro.

Bahr mavjiddin mushavvash bo'lmasun deb xotiring,
Mavj urar yuz bahri g'am bu xotiri mahzun aro.

Dur bo'lur bahr ichra pinhon, nazmidin shah madhida
Bahr yoshurmish Navoiy har duri maknun aro.

21

Ming zaxm urdi xanjari ishqing bu tan aro,
Bu tanni hajr tashladi yuz ming tikan aro.

Lek ul tikanlar ichra xayoling bila ko'ngul
O'ynar magar gul uzrayu ag'nar suman aro.

Jism o'yidin ko'ngul tilar ul ko'yni, valek
G'urbat suubatin kishi bilmas vatan aro.

Ermas uchug' labingdaki ul yuz Suhayliddin
Rang olmadi bu qatra aqiqi Yaman aro.

Jonim labing shahidi ekanga tonugʻ durur
Har ol rishta qongʻa boʻyalgʻan kafan aro.

Bulbul ne kuymasunki, bir oʻt yoqti qasdigʻa
Har otashin gul ushbu vafosiz chaman aro.

Koʻrdung Navoiy ul sari zulf uzra yuz shikan,
Koʻr emdi yuz shikasta koʻngul har shikan aro.

22

Ikki barmogʻ birla tuttum laʻlin ul ruxsor aro,
Uylakim bulbul tutar gul yafrogʻin minqor aro.

Xatda ruxsoring su erkinmu yoshungʻan sabzada,
Yoʻqsa koʻzgudurki, qolmish har taraf zangor aro.

Koʻhi gʻam tortargʻa xasdek jism ila bel bogʻladim,
Ostigʻa qolmishmen andogʻkim samon devor aro.

May dema qushlar qanotining yelidin boʻlgʻusi
Naxli qadding moyil oʻlmoq har taraf raftor aro.

Shakkari laʻli xayolidin sarosar moʻrdurur.
Sochida ermas tugun uzra tugun har tor aro.

Kofiri ishq oʻlgʻan avlo demasa iymon soʻzin,
Xoʻb emas tasbih tori rishtayi zunnor aro.

Vusma uzra zarvaraqliq ikki qoshing yuz uza,
Jilvagar boʻlgʻan iki tovus erur gulzor aro.

Qomatim gullar ochilgʻan bir tikan shoxi durur,
Toʻlgʻali paykonlaring qonligʻ tani afgor aro.

Gulshan ichra chun butar gul, shoʻra yerdin shoʻrazor,
Gʻayri gʻadr ahli ne boʻlgʻay olami gʻaddor aro.

Davr eli bedodidin gar maxlas istarsen, mudom
Kup ayogʻidin bosh olma kulbayi xammor aro.

Haq tilar boʻlsang Navoiy silk dunyodin etak,
Ishqing oʻlsa pok, oʻzni qoʻyma bu murdor aro.

23

Koʻnglum oʻrtansun agar gʻayringgʻa parvo aylasa,

Har ko‘ngul hamkim sening shavqungni paydo aylasa.

Har kishi vaslin tamanno aylasam navmid o‘lay,
Har kishi hamkim sening vasling tamanno aylasa.

O‘zgalar husnin tamosho aylasam chiqsun ko‘zum,
O‘zga bir ko‘z hamki husnungni tamosho aylasa.

G‘ayr zikrin oshkoro qilsa lol o‘lsun tilim,
Qaysi bir til hamki zikring oshkoro aylasa.

Rashkdin jonimg‘a har nargis ko‘zi bir shu‘ladur,
Bog‘ aro nogax xirom ul sarvi ra‘no aylasa.

Yo‘q og‘izdin nukta aytur mahvashimdek bo‘limg‘ay,
Gar quyosh har zarrasidin bir Masiho aylasa.

Ofiyat jonimg‘a yetti, ey xush ul mug‘kim, meni
Bir qadah birla xarobot ichra rasvo aylasa.

Kelturung daf‘i jununumg‘a pariyxon, yo‘q tabib
Kim ul ansabdur pari har kimni shaydo aylasa.

Subhdek bir damda gardun qo‘ymag‘ay osorini,
Nogah ahli sidq ko‘ngli mehrin ifsho aylasa.

Dahr sho‘xig‘a, Navoiy, sayd bo‘lma nechakim,
Kun uzori uzra tun zulfin mutarro aylasa.

24

Erur ishq ahli go‘ristoniyu yuz ming mazor anda,
Fano shahriyu lavhu miyldin toqu manor anda.

Ajab shahreki uy go‘r o‘lg‘ayu sukkoni jonsiz tan,
Muoshir motamiylar, navha ahli nag‘magor anda.

Ko‘ngullar toza-toza dog‘ ila qon ichra aylang‘an,
Ko‘arsen loladin gah-gah guzar qilsang bahor anda.

Giyoh ermaski ishq ahli shahidi bag‘rig‘a qong‘on,
Bo‘luptur barcha zahrolud nishtar oshkor anda.

Magar tavsan minib, sanchib etak, tortib qilich har dam,
Ulus qatlig‘a javlon qilmish ul chobuksuvor anda.

Bu o‘lganlarga umri Xizr bergay, gar yana nogah,
Masihim obi hayvon yanglig‘ etsa bir guzor anda.

Koʻrunlar ishq dashtinkim, nasimu loladin har yon,
Gahe jonbaxsh salqindur, gahe muhlik sharor anda.

Erur ishq oyatekim, nuqtasining donasin koʻrgach,
Tushar arvohi qudsiy qushlari beixtiyor anda.

Navoiy, dayr aro kir, gar fano jomi tilar koʻnglung,
Riyodur xonaqah ahlida, borma zinhor anda!

25

Dogʻlarkim, qoʻydum ul oy furqati ozorida,
Dudi har birning erur dogʻe falak ruxsorida.

Zaʻfim ichra qasri tomigʻa tayangʻandekdurur,
Har somon koʻrsang yopushqan koʻyining devorida.

Bir musulmongʻa erur din qasdi etkandin hisob
Har tugunkim, koʻrsang ul kofir sochi zunnorida.

Gulshan ichra koʻp binafshangdin dema, ey bogʻbon,
Nil ila, koʻr, xollar har yon yuzi gulzorida.

Qoʻydi gulgun muhrlar jon pardasida qon ila,
Vahki, solur muhri, yo gulmu ekin dastorida.

Tangʻa jon kirgan kebi jononni yetkur, ey tabib,
Emdikim, jondin ramaq zohir emas bemorida.

Vahki, bir qotilgʻa oshiqmenki jonning biymi bor,
Ishqining joy ichra ham ixfosi, ham izhorida.

Topmasang davr ahlidin mehru vafo, ayb etmakim,
Butmamish bu meva davron bogʻining ashjorida.

Ey Navoiy, aqlu din yagʻmo qilur davron mayi,
Chiq ravon bu bazmdin filjumla hushung borida.

26

Ey koʻngul, gar kimsa ahvolim demas yor ollida,
Xotirim kimdin malul oʻlsun, kimim bor ollida?!

Ul koʻz ollida halokim desalar, yoʻq bok hech,
Garchi oʻlmakdin demak yoʻq shart bemor ollida.

Ne jafokashmen koʻrunkim, bor anga qilmoq jafo,

So'z vafodin zohir etsam ul jafokor ollida.

Ollig'a gullarki, sanchibdur, mushobihdur anga
Kim, tushar gohe mulavvan muhr dastor ollida.

Ko'zlaring qonim g'izo qilsun agar yolg'on desam,
Bir qoshuq qonim bihil ul ikki xunxor ollida.

May berur bo'lsang manga dayr ichra ber, ey mug'bacha
Kim, qo'yay boshimni qo'ysam piri xammor ollida.

Ey Navoiy, er esang dunyo arusin qil taloq,
Bir yo'li bo'lma zabun bu zoli makkor ollida.

27

Dahr elidin naf' agar yo'qtur, zarar ham bo'lmasa,
Marham ar yo'qtur, ko'ngulga nishtar ham bo'lmasa.

Olam ahlidin agar yo'qtur jigargun sog'are,
Koshki yuz ming qadah xuni jigar ham bo'lmasa.

Mahvashekim bo'lmag'ay vaslidin ummidi hayot,
Xushtururkim jong'a hajridin xatar ham bo'lmasa.

Bedilekim, bexabar tushkay birov hijronig'a,
Ne balodur gah-gahe andin xabar ham bo'lmasa.

Soqiyo, netkay meni ul nav' qilsang mastkim,
Aqlu hushumdin nishon, balkim asar ham bo'lmasa

Kim, tuzay mastona Shohi G'oziy avsofida savt,
Bu ko'ngul gar bo'lsa o'z holida, gar ham bo'lmasa.

Ey, Navoiy, sen chekarsen oh, lekin yaxshidur
Ul pariyning zulfi bu yel birla darham bo'lmasa.

28

Ne xush bo'lg'ay ikovlan mast bo'lsaq vasl bog'inda,
Qo'lum bo'lsa aning bo'ynidavu og'zim qulog'inda.

Dame vasl ichra volalig' bila ruxsorim egnida,
Yana bir dam niyozu ajz ila boshim ayog'inda.

Tutub gohe zanaxdonin mukarrar aylasam bot-bot,
Ko'rub gullar ochilg'an bodadin ruxsori bog'inda.

Shimib yutsam gahe hayvon suyidek zavqdin koʻrgach,
Tarashshuh bodadin gul yafrogʻi yangligʻ dudogʻinda.

Gahe koʻz surtarimda, yoʻqsa har yon shodligʻ ashkim,
Gul uzra qatra shabnamlar kebi siymin saqogʻinda.

Gahe bexudlugʻumdin seskanib tutsam adab rasmi
Beliga chirmashurda shavqning ifroti chogʻinda.

Ne kelsa tongla kelsun, bir tun usruk yotsa ham xushtur
Kishi gul chogʻi bir gul xirmanin tortib quchogʻinda.

Qachon davron manga bir buyla ishratni ravo koʻrgay
Ki, oʻrgatmish meni oʻrtarga hijron dardu dogʻinda.

Navoiy, sen kimu ishrat mayi bilmasmusenkim, it
Agar qon ichsa ham boshi keraktur oʻz yalogʻinda.

29

Yor tutar koʻnglumda gardundin judo boʻlgʻan balo,
Jondadur devona koʻnglumdin xato boʻlgʻan balo.

Istamankim, ishq mendin oʻzgani qilgʻay asir,
Hech kishiga boʻlmasun, yo rab, manga boʻlgʻan balo.

Shod yuzlanmang balolar bizgakim boʻlmas xalos,
Bu koʻngul zindoni ichra muftalo boʻlgʻan balo.

Vaslida rashk oʻlturur, hajrida — gʻam, vahkim, manga
Vasl aro boʻlgʻan balodur hajr aro boʻlgʻan balo.

Oʻltururlar hamdaming boʻlsam, oʻlarmen, boʻlmasam,
Boʻlmagʻan, jono, sening birla balo, boʻlgʻan balo.

Nosiho, oshiqligʻimni manʼ qilding, bilmading
Kim, nasihat birla dafʼ oʻlmas qazo boʻlgʻan balo.

Chun balosiz kom yoʻq topmas baqo komin magar
Kimki, ani oʻrtamas oti fano boʻlgʻan balo.

Ey Navoiy, toki bordi yor, bildim hajr emish
Shiddat ichra har baliyatdin sivo boʻlgʻan balo.

30

Xilʼatin aylabmudur ul shoʻxi siyminbar qaro,

Tun savodi birla kiygandek mahi anvar qaro.

Ul pari hindusimen men telbakim, uryon tanim
Tifllar toshidin iynak boʻldi sartosar qaro.

Ashkdek oqti qora su koʻzlarimdin hajrida,
Tong yoʻq idborim chu boʻlmishdur manga axtar qaro.

Kosh oʻyub yoqsang qora boʻlgʻan koʻzumning mardumin,
Xoli maygunungni qilgʻancha qoʻyub anbar qaro.

Ishq rafʻ oʻlgʻach koʻngulga yoʻqturur juz tiyralik,
Ul sifatkim shuʻlasi oʻchkach boʻlur axgar qaro.

Gʻayrdin qilgʻil zamiring safhasin pok, ey faqih,
Tobakay qilmoq firebu makr ila daftar qaro.

Dudi ohidin qora ermas Navoiy kulbasi
Kim, qiliptur xonumonin bir pariypaykar qaro.

31

Ham ramad tekkan koʻzungga chashmi bedorim fido,
Ham uchuq chiqqan labinggʻa joni afgorim fido.

Ashkkim, andin tomar, giryon koʻz aning sadqasi,
Qongʻakim mundin chiqar bu chashmi xunborim fido.

Ul koʻzu bu labgʻa umrum bogʻu gulzorindagʻi
Nargisu gul bargi, yoʻqkim, bogʻu gulzorim fido.

Koʻzu ogʻzingdin ketarga boru yoʻq oshubu ranj
Sabru ishqim sadqa, yaʻnikim, yoʻqu borim fido.

Gar koʻngul ohu koʻzung ollida loyiq boʻlmasa,
Itlaringga boʻlsun, ey shoʻxi sitamgorim, fido.

Jon agar shirin labinggʻa oʻlgali darxoʻr emas,
Aylay alfozing uchun, ey talx guftorim, fido.

Oʻzlugumning qaydidin bir may bila qilding xalos,
Vah ne dey, ey mugʻ, sanga but birla zunnorim fido.

Boda mirʻotida shohid aksi zohir boʻlmadi,
Bodavu shohidqa boʻlmay naqd pindorim fido.

Ey Navoiy, demakim jonu koʻngulni naylading,
Ayladim javlon qilib chiqqanda dildorim fido.

32

Davr el sogʻarini qildi mayi nob toʻla,
Juz mening eski safolimniki, xunob toʻla.

Jomi maydek toʻla qon boʻldi ichim bermay dast,
YoYer bazmi aro ber jomi mayi nob toʻla.

Vahki, har kirpigi bir nishtar erur zahrolud,
Garchi bor ul iki nargisda shakarxob toʻla.

Jolalar tushtimu gul bargi aro, yoxud erur,
Huqqayi laʻling ichinda duri serob-toʻla.

Orazing aksi durur koʻzdagi yosh evruladur,
Bogʻi jannat gulidin boʻldi bu girdob toʻla.

Menu mugʻ dayri aro mugʻbacha boshida gʻulu,
Senu zuhd ahli bila masjidu mehrob toʻla.

Ey Navoiy, necha oz-ozgʻina may madrasada,
Dayr aro kirki, ichar shayx toʻla, shob toʻla.

33

Oncha davron birla koʻrdum ahli davrondin jafo
Kim, koʻzumga toʻtiyodek boʻldi jonondin jafo.

Bu jafo dafʻin ne yangligʻ aylagaymenkim, yetar
Aylasam kimdin jafo manʻin tamaʻ, andin jafo.

Ming jafo har lahza koʻrsam, bir taraf, ul bir taraf
Kim, yetar jonon uchun jonimgʻa hijrondin jafo.

Sayddekkim, chargada yuzlansa har yon kelgay-oʻq,
Ahli davrondin kelur koʻnglumga har yondin jafo.

Gar koʻngul ul zulfdin koʻrsa jafo, vah, ne ajab,
Chun koʻrar ushbu siyahroʻzi parishondin jafo.

Angla, jonokim, jafo qilmoqqa topqung yoʻq kishi,
Men jafokashga nedinkim oʻtti imkondin jafo.

Kechalar ul oy jafosidinki afgʻon tortaram,
Ul xud ortuqroq chekar har tun bu afgʻondin jafo.

Ne musulmonligʻ boʻlur ushbuki, davron boshima

Yetkurur har dam yana bir nomusulmondin jafo.

Ey Navoiy, borg'ali jonon sari jonim, yetar
Jong'a jonondin jafo, men xastag'a jondin jafo.

34

Gul uzra xatti mushkin birla to qilding raqam paydo,
Manga jon safhasida bo'ldi yuz xatti alam paydo.

Tuganlar ko'nglum ichra lazzati dardingni bildurdi,
Tana''um dast bermas kimsaga, bo'lmay diram paydo.

Shafaqgun yuz hiloliy qosh ila to jilvagar bo'ldung,
Ko'zumda bo'ldi qon zohir, qadimda bo'ldi xam paydo.

Samad qilg'ach zuhur ul nav'kim asnom o'lur ma'dum,
Bo'lur butlar bari mabhut, bo'lg'ach ul sanam paydo.

Chu aylar jilvayi husn ul pariy ushshoq aro, netgay
Yuzin yoshurmasa bo'lg'an zamon men telba ham paydo.

Ne muhlik vodiy ermish ishq dashtikim, kishi anda
Qadam urg'an dam-o'q ko'zga bo'lur mulki adam paydo.

Qo'yung yig'layki ko'nglumning g'ubori pastroq bo'lsun
Ki, man'i gard etar nogah havoda bo'lsa nam paydo.

Oqizg'il boda selobini, ey soqiyki, hijrondin
Ko'ngul dashtida bo'lmish korvoni dardu g'am paydo.

Navoiyni chu so'rdung, ey pari, bir dam tavaqquf qil
Ki, ul majnun bo'lur sahro yuzidin dam-badam paydo.

35

Bo'lsa ikimizning yuzi aksi suda paydo,
Ul su ne taraf borsa, ochilg'ay guli ra'no.

Zulfung g'ami ko'nglumni beling fikriga soldi,
Ko'rkim, ne taxayyulg'a soliptur ani savdo.

G'avg'o qilur el mahvashlar ko'yida, lekin
Mahvashlar ishi qilmoq aning ko'yida g'avg'o.

Ahvolima Farhod ila Majnung'a taajjub,
Ishq etti xirad ahli qoshida meni rasvo.

Har sori tamoshogʻakim, ul shoʻx qilur azm,
Ioʻq anga tamoshoki, erur elga tamosho.

Davron sanga zulm etsa, qadahlar toʻla may ich,
Qon yutsang ayogʻlar toʻla davrongʻa ne parvo.

Ul shoʻxki maydon aro koʻrganga solur tiygʻ,
Koʻrmasga solur, yetsa Navoiy sari amdo.

36

May birla yuzung tim-tim ahmarmu ekin oyo,
Yo shuʻla aro bir-bir ahgarmu ekin oyo?

Har sari qulogʻingda gavharmu ekin yoxud
Har jonibida oyning axtarmu ekin oyo?

Ruxsoring uza xaydin yuz qatraki koʻrguzdung,
Gul bargida shabnamdin gavharmu ekin oyo?

Gʻuncha ichida davron muhkam tikan urgʻandek,
Koʻnglum aro gʻamzangdin xanjarmu ekin oyo?

Koʻnglum qushikim qolmish zulfung aro sargardon,
Savdo tunida soyir shapparmu ekin oyo?

Zulf ichra yuzi yangligʻ ofoqni kuydurgan,
Ohim tutuni ichra ozarmu ekin oyo?

Hijrondamu ul mahvash agʻyorgʻa moyildur
Ye zahri firoq ichra nishtarmu ekin oyo?

Jon pardasida har yonkim, yangi tuganlardur,
Qatlingʻa falak tuzgan mahzarmu ekin oyo?

El desa Navoiynikim, javr ila tark etti
Ishqingni, sanga bu soʻz bovarmu ekin oyo?

37

Zor jismimgʻa hadanging zahmidin ortar navo
Sozdekkim, teshsalar ani fuzun aylar sado.

Qaddi hajrinda gʻamim shamʻini har devorgʻa
Kim, tayabmen saru andomi bila boʻlmish qaro.

Gʻunchang anfosi nasimi zavraqi jon qasdigʻa
Yetkurur har dam adam daryosidin mavji fano.

Orzuyi vaslidin ranjur erur munglug' ko'ngul,
Qut uchun tazvir ila bemor bo'lg'andek gado.

Nega yig'lab anbarin zulfin kesar hijron tuni,
O'Imagimni anglabon gar sham' tutmaydur azo.

Hajr dardin ko'ngluma kam qildi xoling oqibat,
Dog' emish dardi shaloyin xastag'a oxir davo.

Ruhparvardur Navoiy ohi ul yuz shavqidin
Ul sifatkim, lolau gul yuzidin kelgay sabo.

38

Ne navo soz aylagay bulbul gulistondin judo,
Aylamas to'tiy takallum shakkaristondin judo.

Ul quyosh hajrinda qo'rqarmen falakni o'rtagay
Har sharorekim, bo'lur bu o'tlug' afg'ondin judo.

Dema, hijronimda chekmaysen fig'onu nola ko'p,
Jism aylarmu fig'on bo'lg'an nafas jondin judo?

Hajr o'lumdin talx emish, mundin so'ng, ey gardun, meni
Aylagil jondin judo, qilg'uncha jonondin judo.

Bo'lsa yuz ming jonim ol, ey hajr, lekin qilmag'il
Yorni mendin judo yoxud meni andin judo.

Vasl aro parvona o'rtandi hamono bildikim,
Qilg'udekdur subh ani sham'i shabistondin judo.

Bir eyasiz it bo'lub erdi Navoiy yorsiz,
Bo'lmasun, yo rabki, hargiz banda sultondin judo.

39

Mahvasho, sarvqado, lolaruxo, siymtano.
Chorakim, qolmadi sabrim g'ami hajringda yano.

Axtari sa'd seningdekki tug'uptur go'yyi
Kim, quyosh erdi otavu to'lun oy erdi ono.

Gar falak sayridur istar seni aylab taku dav,
Var malak zikrin eshitsang sanga der madhu sano.

Uyla ishqing mayi labtashnasimenkim, ichman

Oz debon, bodam uchun bo‘lsa falak jomi ino.

Ishq mehnatlari tarkini buyurmang mangakim,
Mujibi sihhatu quvvatdurur ul ranju ano.

Xonaqoh ichra erur shayxu o‘zin ko‘rsatmak,
Ey xusho, mug‘bachalar jilvasiyu dayri fano.

Juz Navoiy borig‘a jomi karomat tuttung,
Ayyuhas-soqiy, min-ul-ka’si fano ayna-ul-ano?

BYe HARFINING BALOLARINING BIDOYATI «G‘AROYIB»DIN

40

Zihe visolingga tolib tutub o‘zin matlub,
Muhabbatidin otingni habib atab mahbub.

Urujung aqshomi bo‘lmay to‘quz sipehr hijob,
Yuzung xijolatidin mehr o‘lub vale mahjub.

O‘t ichra tushsa bo‘lur nisbati samandardek
Kishiki, ishqing o‘tig‘a o‘zin qilib mansub.

Iting hisobig‘a kirgan hisob vaqtida,
Agarchi jurmi erur behisob, emas mahsub.

Kitobat etmaganingdin qalamda nol ermas
Ki, tushti ko‘ngli aro tob uylakim maktub.

Libosi motam aro qoldi to abad soya
Ki, mehridin nega yoningda bo‘lmadi mashub.

Muti’i amring agar podishoh, agar soyil,
Gadoyi xoning agar hushmand, agar majzub.

Ajab yo‘q olsa ko‘ngul hushin ul iki gesu,
Bu bo‘lsa silsila, ko‘p telbani qilur mag‘lub.

Tilasa ravzani zohid, Navoiyyu ko‘yung
Ki, har kishi ani istarki, bor anga marg‘ub.

41

Ikki o‘tlug‘ nargisingkim, qildilar bag‘rim kabob
Biridur ayni xumor ichinda, biri masti xob.

Tiyg‘ tortib dam ola olmay yetishting boshima,

Go'yiyo xurshid yanglig' yo'lda ko'rguzdung shitob.

Ofarinish baski ahvolimg'a yig'lar har kecha,
Ashk daryosi erur gardunu kavkablari hubob.

Tolpinurmen ashk aro har damki tishlar la'lini,
Kim tengizga tushsa, jon vahmidin aylar iztirob.

Ranju za'fim bo'lmish andoqkim so'rar kelgan ulus,
Holim aylarlar suvol, ammo eshitmaslar javob.

Necha tasbihing hisobi, zohido, ich bodakim,
Senu mendeklarga xud bu korgahda ne hisob.

Gar karam daryosining mavji budurkim, chog'ladim,
Qoni o'z bo'ynig'a, kim ishratdin etsa ijtinob.

Ich, Navoiy, mayki fahm ettuk tabibi ishqdin,
G'ussavu g'am zahrig'a taryok emish yoquti nob.

Xossa bazmikim quyosh jomin shafaq rohi bila
Elga tutqay xusravi anjumsipohi Jamjanob.

42

Qoshu yuzungni munajjim chunki ko'rdi beniqob,
Dedi: ko'rkim qavs burjidan tug'uptur oftob.

Bir labing jon oldi andoqkim, birisi bilmadi,
Emdikim bildi arolarida bordur shakkarob.

Gar falak qoshing bila bahse hilolidin qilur,
Bir desa payvasta, jono, eshitur ikki javob.

Gul kebi yuzungda ter fard etti hushumdin meni,
Garchi behush elga hush uchun muqavviydur gulob.

Kim sirishkim ko'rdi ma'lum etti ishqim hosilin,
Dona birla uylakim el naqdini aylar hisob.

Ne chamandur buki hasrat suyiyu dard o'tidin
Parvarish topmish qayu bir guldakim, bor obu tob.

Gar Navoiyning kuyuk bag'rida qondur, ne ajab,
Xomso'z o'lur yolin uzra tushub kuygan kabob.

43

Chobukekim, har taraf maydon aro aylar shitob,
Barqi lomi'dur samandi gardi andoqkim sahob.

O'qi rashkidin erur ko'ksun aro ko'nglum qushi,
Ul kabutarkim, qabaq ichinda qilg'ay iztirob.

Otsa o'q ul qoshi yo yuz pech urar jon rishtasi
Kim, manga hirmonu aning o'qig'a yetkay tanob.

Nogahon otqaymu deb bir o'q qabaq shakli bila
Boshi ustiga kelur maydonda har kun oftob.

Ul quyoshtin boshqa kim otqay qabaq, vah, ko'rmaduk
Axtari sa'deki, har dam zohir etkay bir shihob,

Jon berurmen qayrilur chog'da ko'rub belida pech,
O'lsa tong yo'q ulki, joni rishtasig'a tushsa tob.

Kimki sarkashrak, havodis o'qig'a ko'prak hadaf,
Ushbu holatni qabaq ahvolidin qilg'il hisob.

Ey Navoiy, chun o'qi har dam falak mayli qilur,
Sen oti gardiga qoni' bo'lki, bordursen turob.

44

Havo xush erdiyu ollimda bir qadah mayi nob,
Ichar edim vale g'amdin qadah-qadah xunob

Ki, hozir erdi o'shul sarvu nargisi maxmur,
Valek rag'mima qilmas edi qadahg'a shitob.

Manga ne zahrayi ulkim, desamki, bir qadah ich,
Ne onsiz ichkali may, ne qarori toqatu tob.

Bu g'ussa birla ichim qon bo'lub nechukki qadah,
Ko'zumga har nafas ashk evrulur misoli hubob.

Chu angladiki borur ixtiyor ilgimdin,
Kulub qadah kebi lutf ayladiyu qo'ydi itob.

Qadahni ichtiyu yuz loba birla tutti manga
Ki, aning ichkani-o'q qildi meni masti xarob.

Chu soqiy etti qadah ko'zgusida jilvayi husn,
Ne ayb oshiqi mayxora ko'ngli bo'lsa yabob.

Navoiy vasl bihishtida shukr qil bu nafas
Ki, yana chekmagasen hajr doʻzaxida azob.

45

Yuz soʻzumdin biriga bermas javob ul noʻshlab,
Ogʻzini yoʻqtur desam voqiʻki, hech ermas ajab.

Nuqtayi xoling nedin shirin labing ustidadur,
Nuqta chun ostin boʻlur har qaydakim yozilsa lab.

Vasl ne yangligʻ muyassar boʻlgʻusidur, chun erur
Dilbarim nozuk mizoju men bagʻoyat beadab.

Tar quyosh derlar yuzungni garm boʻlub chekma tiygʻ,
Elga jurme yoʻq, inar chun osmondin har laqab.

Laʻling olsa choklik bemor koʻnglumni ne tong
Ey malohat naxli, chunkim xastasiz boʻlmas rutab.

Zindadil Majnunning oʻlmish koʻngli chun Laylogʻa hay,
Bas ne osigʻ ani haydin qovlamogʻligʻ, ey arab.

Tolib ulkim topmasang dagʻi bu baskim, aylamas
Bir nafas gʻofil seni matlub yodidin talab.

Qahr barqi birla rahmat yomgʻuri gar buyladur,
Emin ermas Bulʻalo, navmid emastur Bulahab.

Gar navo topsa Navoiy lablaringning zikridin,
Tong emastur, chun mudom afzun boʻlur maydin tarab.

46

Subhi davlat yuzung, ey tavsani gardun sanga ashhab,
Boshing ustidagi dur uylaki, tong boshida kavkab.

Poymol etkan uchun markabi javlonda boshimni
Uzr uchun qildim aning naʻlini yuz birla muzahhab.

Mehr turkin qilibon past, falak raxshidin oʻtti,
Olloh-olloh, bu ne rokibdururu, vah, bu ne markab.

Ne qatigʻ holki, hajring kechasi tingʻali qoʻymas,
Yer elin ashk ila anduh, koʻk elin naʻravu yo rab.

Iti mehmonligʻ uchun emdi qadam qoʻysa boʻlurkim,
Koʻngul oʻt qildi muhayyovu bagʻir tuʻma murattab.

Har kishi boʻldi qulung, ul kishidur olam aro shah,
Qullaring qurbini kim topsa erur shahgʻa muqarrab.

Yuzi vasfida kerak safha vale lavhayi xurshid,
Sochi vasfini yozar vaqtda tun dudi murakkab.

Yor chun barcha zamon nozir erur holinga, boʻlgʻil
Bori holatda mushohid, bori el birla muaddab.

Telbarab koʻngli Navoiyning agar arbada aylar,
Dafʻigʻa silsilayi zulf ila basdur chahi gʻabgʻab.

47

Necha boʻlgʻay manga hajr ichra tazallum, yo rab?
Ayla bu zulm aro holimgʻa tarahhum, yo rab.

Vaʻdayi qatl qilib vaʻdagʻa qilgʻuncha vafo,
Nega men xastani oʻlturdi tavahhum, yo rab?

Lablarining kalimotiki, berur jismgʻa ruh,
Obi hayvon unidur, yoʻqsa takallum, yo rab.

Xoni vaslida oʻkush neʻmat arodur agʻyor,
Roʻziy et bizga ham ul navʻ tanaʻʻum, yo rab.

Vahki, koʻnglumni shikof etti kulumsub ogʻzi,
Gʻunchalarni netib ochti bu tabassum, yo rab.

Umr chun foniy emish, gar kishi olam shahidur,
Chun oʻlar, nevchun etar muncha taazzum, yo rab.

Yor qatl etkali ushshoqini yigʻdurgʻan emish,
Ber bu bazm ichra Navoiygʻa taqaddum, yo rab.

48

Ey, sanga yuz xoʻbu lab xoʻbu labingdin kulgu xoʻb,
Har nekim voqeʻ boʻlur sendin, koʻzumga asru xoʻb.

Deding ul oy vasfin, ey roviy, yana soʻz demagil
Xoʻblardinkim, soʻzung erdi bu yerga tegru xoʻb.

Xoʻblar qul boʻldilar, lekin pariylar qochtilar,
Olam ichra odamiy bir sencha bor erkinmu xoʻb.

Xoʻblarni arz qildim, qilmadi koʻnglum pisand,

Ani koʻrgach ixtiyori qolmayin dedi bu xoʻb.

Vaslida jonimgʻa hajridin ne kelganni deman
Kim, farah bazmida zikr etmak emastur qaygʻu xoʻb,

Javru lutfu kibru noz andin koʻngulga xoʻb erur,
Haq azalda zotini oning yaratibdur chu xoʻb.

Sof qil xotirki, solgʻay aks ul yuz yaxshikim,
Koʻrguzur yuzni, qachonkim ravshan oʻldi koʻzgu xoʻb.

Ey koʻngul, borsang ul oy nazzorasigʻa zinhor
Ashk birla koʻzlaringdin gʻayrining naqshin yuv xoʻb.

Xoʻblarni koʻrmasa sensiz Navoiy qilma ayb
Kim, koʻrunmaydur koʻziga kimsa sendin ayru xoʻb.

49

Sen labing soʻrgʻan soyi men qon yutarmen, ey habib,
Sen may ichqilkim, manga xuni jigar boʻlmish nasib,

Dedilar, ahbob dardigʻa habib aylar davo,
Vahki, men kuydum muhabbattin, emas voqif habib.

Koʻyungga kirgach, koʻngul qoshinggʻa mayl aylar bale,
Goʻshaiy mehrob etar payvasta manzilgah gʻarib.

Chehra sargʻargʻan soyi ortar koʻngulning nolasi,
Bor ajab voqiʻ xazon faslida nolon andalib.

Xos, lillah, sharbatimni zahri qotil birla ez,
Chun ish andin oʻttikim, kelgay Masihim, ey tabib.

Necha ul oy mehridin shaydo koʻngulni ovutay,
Telbaga yolgʻon hikoyat birla bergandek fireb.

Maygʻa rahn oʻlmay fano dayrida tasbihu rido,
Piri dayr etmas havola elga zunnoru salib.

Nafsing etsa shoʻxlugʻ, charx emgagidin qil adab,
Tiflni andoqki zajr aylar falak birla adib.

Ey Navoiy, zulmidin dermenki ishqin tark etay,
To nazardin gʻoyib oʻldi, yoʻq yana sabru shikeb.

50

Ishqdin yonsa tanim soʻrma sabab,
Kuysa xoshok yolindin ne ajab.

Sekridi, chunki samanding dedi aql,
Barq boʻlmish bu quyoshqa markab.

Xoʻblar maktab aro xayli nujum,
Ul quyosh oʻrtada mohi maktab.

Zaqaning chohu aning ostida xol,
Chohning nuqtasi, ey noʻshin lab.

Husn aro ishvau noz el koʻnglin
Oncha olmaski hayo birla adab.

Nega matlub tilarsen, chunkim
Ne talabdur sanga, ne dard talab.

Hajr aro xasta Navoiyyu figʻon,
Ey visol ahli, sizu lahni tarab.

51

Ogʻzining sirri manga maʼlum agar ermas ne ayb,
Hech kimga zarrae chun bermamish haq ilmi gʻayb.

Oshiqu shaydoliqʻimni manʻ etar zohid, koʻrung
Kim, hunar ham bor emish nodon kishi ollida ayb.

Yoshurun qolgʻaymu koʻksun jaybidek chok oʻlgʻani
Xossakim, hajr ilgidin koʻksun kebi chok erdi jayb.

Koʻzlaring birla labing andogʻki urdi din yoʻlin,
Ne balolardin Bilol oʻtkay, ne sahbodin Suhayb.

Zarragʻa sadyak esa ogʻzing manga yoʻq hech shak,
Chehrang oʻlgʻandek quyoshning dah sadi yoʻq hech rayb.

Pirsiz kezma bu vodiy ichrakim, topmas Kalim
Tiyra shomin ravshan amr etmay anga xidmat Shuayb.

Ey Navoiy, sendek etkan zoyiʻ ayyomi shabob,
Sudi yoʻq anjum kebi ashki nadomat shomi shayb.

52

Bovujudikim adam boʻldum gʻamidin qaygʻurub,

Hech ogʻzining soʻrogʻin laʻlidin topman soʻrub.

Jonki, qat-qat qon boʻluptur, dogʻi ishqing ketmagay,
Lola bargidek ani bir-bir sovursang kuydurub.

Novaking koʻnglumda qilmish xona bovar qilmasang,
Koʻksuma ilgingni kelturkim, turuptur bilgurub.

Ishqidur jon pardasida ravshan ettim, doʻstlar,
Necha kuygaymen harir ichinda oʻtni yashurub.

Barqdek poʻyamni ayb etmang salomat ahlikim,
Mundogʻ oʻtekim, tutashibdur manga boʻlmas turub.

Istama tahsinki, shokirmen ne kelsa ollima,
Shukr qilmay naylay olursen qazoni yozgʻurub.

Chun Navoiy jonigʻa marham erur paykonlaring,
Qosh, yoqsa marhame oʻqung yonimgʻa oʻlturub.

53

Xoki poyi boʻldi joni xoksorim qon yutub
Kim, chiqib laʻlini oʻpkay rishtai zulfin tutub.

Zulfin ochqanda zanax chohigʻa tushkay ming koʻngul,
Qoʻymasa ul choh uza ruxsori shamʻin yorutub.

Ishqi muhriq dashtini qatʻ aylamak dushvor erur,
Kirmasam, ohim yeli birla havosin sovutub.

Kuygali roziymenu hajrigʻa yoʻq, vahkim, meni
Ayladi roziy isitmoqqa oʻlumdin qoʻrqutub.

Deb emish bir kun kelib koʻngli yarasin butkaray,
Kelsa butqil, ey koʻngul, bu soʻzga xud boʻlmas butub.

Dahr boʻstonida qilmoq sayr aylab hoyuhuy
Harza kezmakdur hayoting qushlarini urkutub.

Jomi vaslingdinki, elni tirguzursen, bil yaqin
Kim, Navoiy oʻlgusi xunobayi hijron yutub.

54

Vah, ne qotildur kelur oyini qatlu kin solib,
Oshiq oʻlturmak uchun har qoshigʻa yuz chin solib.

Chun o'tub ishq ahlidin oshubi sabru fahm o'lub,
Chun yetib zuhd ahlig'a toroji aqlu din solib.

El sarikim yuzlanib qindin chiqarib tiyg'i kin,
Chun manga markab surub boshimg'a tiyg'i kin solib.

Bu sarig' ruxsora birla qon yoshimdin yod qil,
Ichsang oltun jom ichinda bodayi rangin solib.

Sensizin, ey umr, chun mumkin emas oromu sabr,
Borma hardam bizni mundog' bedilu g'amgin solib.

Har tarafkim, gom urub yuz porso yo'lin urub,
Har qayonkim, ko'z solib yag'movu qatl oyin solib.

Bog'i husnungkim gul ochti rang-rang, ey mug'bacha,
Go'yi ichting mayg'a bargi lolau nasrin solib.

Shar'siz xoshok aro xashxoshdekdur, ey hakim,
Ko'kka chiqsang jaybing ichra subhayi parvin solib.

Dardu g'am qolib, Navoiy joni chiqti oqibat,
Hajr elindin xonumonin bordi ul miskin solib.

55

Xanjaring jonimg'a yetti ko'kragimga sanchilib,
Novaking yonimg'a o'lturdi iyodatqa kelib.

Kirib o'tgan o'qlaring jon pardasin resh etgali
Safhadekturkim qirilg'ay sahv xatlar yozilib.

Yugurur har kirpikimga ortilib bir qatra yosh,
Sho'x yoshlardekki o'ynarlar chubuq markab qilib.

Ushbu hijron kechasin tush ko'rsam erdi nogahon,
O'lgay erdim vahmdin, albatta, zahram yorilib.

Na'lim ichra dog' uchun qo'yg'an fatila dud ila,
Dard o'chog'inda tutaydur anda o'ti yoqilib.

Ul quyosh birla borur el soyadek, men xoksor,
Vahki, qolurmen izining tufrog'idek ayrilib.

Sirri vahdat chun fano dayrida sig'mas lafz aro,
Nevchun oyo xonaqah ichra tunganmas aytilib.

Nuktayi tavhidni bilgan qila olmas bayon

Kim, bayon qildim desa bilgilki qilmaydur bilib.

Ey Navoiy, mayda soqiy la'lidin ermish furug',
Kayfiyatni chunki fahm etting netarsen oyilib.

56

So'zi hajring ichra har dam za'flig' jismim yonib,
O'tqa tushgan qil masalliq o'rtanurmen to'lg'anib.

Ochqil o'tlug' orazing, ey sham'kim, parvonadek
O'rtanay boshing uza bir necha qatla aylanib.

Solg'asen olamg'a o't, gar gul sovug'i tobidin
G'unchadek gulshang'a chiqsang hullalarg'a chirmanib.

Biym erurkim, ofarinishdin chiqarg'aysen damor,
Bazmdin usruk chiqib maydong'a chopsang o'tlanib.

Yor ila xo'y aylagan ko'nglum erur ul nav' qush
Kim, kishidin ayrila olmas kichikdin o'rganib.

Moldin umrungg'a osoyish agar yetmas ne sud,
Nuh umrin hosil etsang, ganji Qorun qozg'anib.

Qabrim uzra qo'yg'asiz tosheki, za'f ayyomida
Ul pariy ko'yida yotmishmen boshimg'a yastanib.

Ey Navoiy, tushta gar ko'rmak ani mumkin esa,
Barcha gar xud so'ngg'i uyqudur, netarsen uyg'anib.

57

Xasta jonim za'fin angla, ko'nglum afg'onin ko'rub,
So'rma ko'nglum yarasin, fahm et ko'zum qonin ko'rub.

Vaslida la'li uza xolin ko'rub kuygan kebi,
O'rtanurmen jonda emdi dog'i hijronin ko'rub.

Vodiyi sabrim dag'i xoru xasak qildim gumon,
Ko'nglum atrofida haryon no'gi paykonin ko'rub.

Angladim qilmish ko'zi olg'an ko'ngul saydig'a qasd,
Har tarafdin charga tuzgan xayli mujgonin ko'rub.

Yeru ko'kta istabon paydo emas Xizru Masih,
Qochtilar go'yo dudog'ing obi hayvonin ko'rub.

Jism bogʻida ravonshakle tasavvur qildi aql,
Boʻstoni husn aro sarvi xiromonin koʻrub.

Shabnam ermas nargis ashkidur nedin qon yigʻlomas,
Koʻz yumub ochquncha gulshan umri poyonin koʻrub.

Charxdin sidq ahli motam ichradur, fahm aylagil,
Har sahargah subhning choki giribonin koʻrub.

Nomasindakim ochib solmoq nazar mumkin emas,
Chun Navoiy hushi zoyil boʻldi unvonin koʻrub.

58

Koʻz yoshim boʻldi ravon bir nargisi jodu koʻrub,
Tifl yangligʻkim yugurgay har taraf ohu koʻrub.

Qoldi hayron zoʻhid ashkimda koʻrub har yon hubob
Roʻstoyidekki, hayrat aylagay oʻrdu koʻrub.

Jon aro tiygʻing koʻrub koʻnglum qushi tuzdi navo,
Toʻtiyodekkim, takallum aylagay koʻzgu koʻrub.

Vodiyi ishqing makon qildi koʻngul koʻrgach yuzung,
El biyobon ichra manzil aylagandek su koʻrub.

Jonda oʻz dogʻin koʻrub oshiqlikʻimni angladi
Ul kishidekkim, tanigʻay oʻz qulin belgu koʻrub,

Boda tutqach, dema bexud boʻldikim ul koʻzgudin,
Bordi hushum yor husni jilvasin oʻtru koʻrub.

Ey Navoiy, dafʻ oʻlur holin koʻrub koʻhi gʻamim
Fil yangligʻkim, hazimat aylagay hindu koʻrub.

59

Oʻlukni tirguzur laʻling Masihoso kalom aylab
Takallum choshniysin sharbati yuhyil-izom aylab.

Azalda laʻlinga sayd etkali koʻnglum qushin goʻyo
Qazo sayyodi jonlar rishtasidin yoydi dom aylab.

Chamanda tozaligʻdin har quruq shoxe erur Xizriy
Magarkim andin oʻtmish obi hayvonim xirom aylab.

Agar harf oʻlsa mudgʻam, vahki, xoling nuqta idgʻomin
Ayon qildi koʻzumning mardumi ichra maqom aylab.

Ne bo'lg'ay tiyra bo'lmay ro'zgorimkim, ochib gesu
Qaro shomimni muhlik aylading subhumni shom aylab.

G'araz ul yuzni mastur asramoqdurkim, hakimi sun'
Ulusqa oh etar qismat ani oyinafom aylab.

Chu haq dargohidin mardud etar naylarsen, ey zohid,
Qabuli xalq uchun ortuqsi toat iltizom aylab.

Yoshingni dona, bag'ringni su qilkim, tutti faqr ahli
Hidoyat qushlarin bu donavu su birla rom aylab.

Navoiy kunda chun bir qursi maqsum ortmas, ne sud
Falakdek bo'lmog'ing sargashta tun-kun ehtimom aylab.

60

Qon yoshim yo'lungda tommaydur ko'zum giryon bo'lub,
Kim, oyog'ingg'a tushubtur ko'z qorasi qon bo'lub.

G'unchadek ko'nglum chekar un, g'arq o'lub xunob aro
So'z deganda og'zing ikki la'l aro pinhon bo'lub.

So'rsa Majnun ishq dashtida meni, ayt, ey rafiq
Kim, quyundek itti bu vodiya sargardon bo'lub.

Hajri ko'nglumni buzub, g'am sayli hamvor etti, voy
Kim, asar ham yo'qtur ul ma'muradin vayron bo'lub.

Tig'i xud o'tti suubat ko'rki muhlik yarasi,
Bu zamon boshimg'a qoliptur baloyi jon bo'lub.

Har zamon og'zing xayoli sanchilur ko'nglum aro,
Go'yiyo bu g'uncha ani zaxm etar paykon bo'lub.

Charx ushshoq ohi o'qidin magar vahm etdikim,
Qubba qildi mehrini o'z hay'ati qalqon bo'lub.

Hashr xurshidig'a moni fikr qilmassen, ne sud,
Atlasi gardun saropardangg'a shodurvon bo'lub.

Ey Navoiy, foniy ul yor istasankim, xo'b emas,
Jonni sevmaklik bahona o'rtada jonon bo'lub.

61

Kimsa yori birla xushtur g'am deyishib mungrashib,

Yotsa gohe chirmashib, o‘ltursa gohe yondashib.

Zulfi el ko‘nglin parishon aylamakka jam’ o‘lub,
Turfaroq bukim, ko‘ngullarni yig‘arg‘a tarqashib.

Mumkin ermas tortmoq paykonlarinkim, jism aro
Har biri maskan tutupturlar so‘ngakka o‘rnashib.

Chiqti zulfin solg‘ach ul chohi zanaxdondin ko‘ngul,
Ankabut ul nav‘kim, torig‘a chiqqay yormashib.

Hajr xayli ko‘nglum ichra mo‘rdek aylab hujum,
Garchi vasl ummidi yetkanda chibindek butrashib.

Kuydumu ul zulf tobi rishtai jonimdadur,
Sham’ toridekki kul bo‘lg‘anda turmish chirmashib.

Soqiyo, qilsang himoyat g‘olib o‘lg‘um buylakim,
G‘am bila ko‘nglum talashurlar ikavlon qarmashib.

Qil havola durdkashlar jonibi, ey mayfurush,
May chu har soat to‘kulgay jo‘sh urub kuptin toshib.

Oshurub haddin Navoiy ham niyozu ajzini,
Yor istig‘novu nozi har necha haddin oshib.

62

Kezarmen ko‘yida yillar nazar holimg‘a solg‘ay deb,
Agar o‘ltursa qonim rangi tufrog‘ida qolg‘ay deb.

Ko‘ngulga yuz tuman nish ursa hijron, aylaman nola,
Visoling no‘shidin ul zaxmlar bir kun o‘ngalg‘ay deb.

Ko‘ngulga novaking to kirdi behad hifzin aylarmen
Ki, bu shisha ichinda ul dag‘i nogah ushalg‘ay deb.

Ko‘ngulni ko‘yida yuz ranj ila mehnatqa topshurdum
Ki, gar ko‘rsa bu sur‘at birla shoyad ko‘nglum olg‘ay deb.

Sirishkim qoni qildi ko‘yining sufrog‘in og‘ashta,
Itiga shoyad ul balchig‘ bila bir uy yasalg‘ay deb.

Haram vaslin tilarsen po‘ya ur mardona, ey solik,
Qadam ohista chekma bag‘ring ul yelmakda tolg‘ay deb.

Navoiy benavolig‘ birla doyim may ichar, bir kun
Navo naqshini davron mutribi bazmida cholg‘ay deb.

63

Dam-badam jomi tarab gʻayr ila ul moh chekib,
Men yiroqtin boqibon, qon yutubu oh chekib.

Ne gʻamim it kebi oʻlmakdin, agar eltur esa
Boʻynuma ip solibon koʻyiga ul moh chekib.

Gʻarazim buki, unutturmagʻamen oʻzni anga,
Koʻyiga kirmagim afgʻon gahu begoh chekib.

Koʻngluma hajr agar dard oʻqi yogʻdursa, ne tong,
Gar chiqarur esa paykonini dilxoh chekib.

Men adam yoʻligʻa borman, meni lekin elitur
Ogʻzi shavqida koʻngul oʻziga hamroh chekib.

Mayi asfarki toʻkulmish qoʻyubon yuz ichsam,
Qahraboni koʻrunguz jilva qilur koh chekib.

Jurʻasin bersa Navoiygʻa erur oʻlgucha bas,
Bazmi aysh ichra tarab sogʻarin ul shoh chekib.

64

Ne maxlasim bor aning ishqidin kanora qilib,
Ne toʻymogʻim bor aning husnigʻa nazzora qilib.

Oʻcharga ishq oʻti chora qil deding, ey shayx,
Boʻlurmu qismatim oʻlgʻan balogʻa chora qilib.

Boshimda tiygʻi yarasin necha debon soʻrmang,
Kishi boʻlurmu boshining tukin shumora qilib.

Koʻngulki itti qilib tiyra xonumonimni,
Qovay agar yana kelsa, yuzini qora qilib.

Koʻngulni yara qilib ulki tikti koʻksimni,
Yoqamni tikmak erur koʻkragimni pora qilib.

Dedimki, maykadadin xonaqah yoʻlin tutayin,
Netayki, ul sari yoʻl bermas istixora qilib.

Navoiy etti nihon ishqin, ey figʻon bila ashk,
Aning bu aybini naylarsiz oshkora qilib.

65

Ul oy qasdima tiyg‘i burron chekib,
Men ollida shukronag‘a jon chekib.

Masihim chu faryodima yetmadi,
Necha o‘lturay o‘zni afg‘on chekib.

Hamono yomon ko‘zga mayl aylading,
Alif nil ila yuzga har yon chekib.

Labing no‘shdorusidin ne osig‘,
Men o‘ldum chu xunobi hijron chekib.

Ketur, soqiyo, davr ayog‘in to‘la
Ki, jon qolmadi ranji davron chekib.

Agar vasli boqiy kerak, istagil,
Fano ko‘yiga raxti hirmon chekib.

Navoiy berib jon o‘qi shavqidin,
Aning zaxmidin yor paykon chekib.

66

Chobukum raxsh uza hijron yo‘lida po‘ya qilib,
Men aning keynicha gohe yugurub, gah yiqilib,

Yiqilib yona qo‘pub, chunki urub yo‘lg‘a qadam,
Vahki, yuz nishtari hijron ayog‘img‘a tiqilib.

Tobonim dardu balo xoralaridin o‘yulub,
Yuragim ranju ano xorlaridin teshilib.

Turfa, ko‘rgilki inon tortmay ul sho‘x dame,
So‘ngicha buyla qatqliq bila holimni bilib.

Ishq dardig‘a juza o‘lmak yo‘q emish hech iloj,
Bosh qo‘yub o‘llig‘a aningki bu ma‘noni bilib.

Istaram o‘zni xarobot ichida loya‘qil,
Hush chun boisi ranj o‘ldi, netarmen oyilib,

Gar Navoiyg‘a yog‘in ashk ediyu ra‘d fig‘on,
Hajr chun koj urubon ko‘zlariga o‘t chaqilib.

PYe HARFINING PARIVASHLARINING PARVOZI «G‘AROYIB»DIN

67

Mendin ul chobukning, ey payki sabo, maydonin o'p,
Ko'yiga boshim niyozin yetkurub chavgonin o'p.

Bodpoyi sayrig'a hamtaklik aylayolmasang,
Yerga mendin yuz qo'yub ko'rgan soyu javlonin o'p.

Kulsa la'li, vahki, qolmas menda bir o'pkuncha hush,
Hashv erur, ko'nglumki, aytursen labi xandonin o'p.

Pok etak istar esang, bir pok etaklik istabon,
Xoki na'laynig'a yuz qo'y go'shayi domonin o'p.

Gar ayog'in raxshining o'pmak muyassar bo'lmasa,
Ko'z solib har yerdakim, ko'rsang ayog' bosqanin o'p.

Qoshi yosi g'amza o'qin otsa, vah, men xastadin,
Ko'zlaringga surtubon sufarini paykonin o'p.

Ey Navoiy, ka'bayi maqsud vaslin istasang,
Shohi G'oziy qasrining dargohi oliyshonin o'p.

68

Zulfu yuzdin sunbulungni gul uza tarqatma ko'p,
Dahr bog'ida gulu sunbul isin butratma ko'p.

Ko'zlaringkim, masti xobolud erur ko'p ovlama,
Har sari uyqug'a borg'an fitnani uyg'atma ko'p.

Zulfig'a, ey mushk, istarsen qarimchi bandalig',
Yo'q hading kechqil bu savdodin o'zungni sotma ko'p.

O'ynay-o'ynay o'lturur bir-bir ulusni ko'zlaring,
Sho'x qotillarni jonlar qasdig'a o'ynatma ko'p,

Tiyradur Majnunki, mendek debsen ani, ey xirad,
Aqlu hush ahlini bu devonag'a o'xshatma ko'p.

Eyki, mujgondin yasol tuzdung ko'ngullar saydig'a,
Ko'z yumub ochquncha ushbu xaylni qo'zg'atma ko'p.

El bila har dam qadah yanglig' kulub, ey mug'bacha,
Qon yoshim sochib surohiydek meni yig'latma ko'p.

Safhayi xotirda, ey orif, keraktur yoru bas,
Sofiyi vahdatqa xoshoki xavotir qotma ko'p.

Chun Navoiy qismati jomi may o'lmish, ey faqih,
Sarzanish aylab anga sangi malomat otma ko'p.

TYe HARFINING TOROJGARLARINING TAMOSHOSI «G'AROYIB»DIN

69

Qasri johingga sipehr avjida ayvon bo'ldi tut,
Ham sipehr osibidin yer birla yakson bo'ldi tut.

La'li rummonny tilarsen dam-badam ziynat uchun,
Qatra-qatra bag'ring andin nordek qon bo'ldi tut.

Naf' chun kuymaktin o'zga ko'rmaduk parvonadek,
Bir quyosh har tun sanga sham'i shabiston bo'ldi tut.

Dayr qasdi qilmag'il har lahza oshiq bo'lg'ali,
Qasdi dining qilg'uchi bir nomusulmon bo'ldi tut.

Istading dunyo arusin tushtagi mahbubdek,
Topmas ergach kom la'lidin pushaymon bo'ldi tut.

Sho'xlar qoshin tilarsen, lek andoqkim hilol,
Jong'a yetganda ko'rungach ko'zga pinhon bo'ldi tut.

Bir mug'anniydin navo topmoq tilarsen, changdek
Egri qad birla ishing faryodu afg'on bo'ldi tut.

Ko'si shavkat yetti do'zaxqa eshik qoqmoqdurur,
Bas yeti iqlim mulki uzra sulton bo'ldi tut.

Ey Navoiy, o'zni jam' et, yo'qsa olam maxzanin
Qon yutub jam' aylabon o'lgach parishon bo'ldi tut.

70

Ey ko'ngul, ul ahdi yolg'on mehr shartin qildi tut,
Ahdini poyonig'a yetkurmeyin ayrildi tut.

Xanjari hijron bila ohir kesar chun rishtasin,
Mehr torin rishtayi joningga mahkam bo'ldi tut.

Chun mayi vasl o'zgalar ichmakka bois bo'lg'usi,
Har nafas xunobi hijron yutmog'ingni bildi tut.

Yo eshitmas, yo eshitkach zulmin aylar birga yuz,
Holing ul zoling'a yuz ming qatla bas aytildi tut.

Dema sanchib nishi hijron yetkuray noʻshi visol,
Chun bu noʻshung oʻlturur, ul nish ham sanchildi tut.

Motam ashki durri chun tufrogʻinga sochilgʻusi,
Gavhari anjum falakdin boshinga sochildi tut.

Ey Navoiy, kisvati faqr ista, yoʻqsa charxning
Atlasin kiyding gumon et oqibat eskildi tut.

71

Kel-kel, ey qurbon koʻngul, ul qoshi yo mehrin unut,
Chun vafodin tortilursen ham borib bir goʻsha tut.

Chunki ul bizni unutmogʻni sogʻindi, yaxshi ish
Sen dagʻi kel bir nafas ani sogʻinmogʻni unut.

Ul quyosh har dam boʻlur bir zarra birla garmmehr
Mehr shamʻin sen dagʻi bir oʻzga oy birla yorut.

Hayf erur har shoʻxi raʻno yuziga chun pok ishq,
Shavq oʻtin kel sen dagʻi bu ishvagarlardin sovut.

Ey pariy, bir telba gar ovvora boʻldi, gʻam yema,
Odamiyvashlar bila nozuk mizojingni ovut.

Gar koʻzum yoshigʻa ul gul multafit boʻlmas, ne gʻam,
Gul bulutdin tozadur, serob emas guldin bulut.

Dahr bogʻida giyohi mehr hargiz butmadi,
Gar desangkim koʻrmayin bemehrlik bu soʻzga but.

Shahdi ayshing zahr etar gardun, sen ushbu jomdin,
Xoh komingni achit, xohiy mazoqingni chuchut.

Tark qil, sen ham Navoiydek havosin, ey koʻngul,
Yoki har dam bir taraf maylin koʻrub, xunoba yut,

72

Ohkim, ul oshno begona boʻldi oqibat,
Hajridin bexudlugʻum afsona boʻldi oqibat.

Aqlu donish lofini urgʻan koʻngul yigʻlay yuruy,
Ul pariyvash hajrida devona boʻldi oqibat.

Qatra-qatra shodligʻ ashkinki sochtim vaslida,
Barcha hijron qushlarigʻa dona boʻldi oqibat.

Borg'ali ul husn ganji g'am buzug' ko'nglumdadur,
Ajdahoyi bizing vayrona bo'ldi oqibat.

Soqiyo, may tutki, hajr anduhidin men telbani
Forig' etkan sog'aru paymona bo'ldi oqibat.

Chekma un, ohim ko'r, ey Majnunki, bulbul ko'p fig'on
Chekti, o'rtangan vale parvona bo'ldi oqibat.

Butqa gar bosh qo'ymadim ko'rgilki dinim tuhfasini
Dayr piri ollida jurmona bo'ldi oqibat.

Deding avvalkim Navoiy, seni gah-gah tirguzay,
Hech bilmankim sanga, jono, na bo'ldi oqibat.

73

Jahdim andoqdur yetishgaymenmu deb vaslingg'a bot
Kim, qabul etman og'ir deb chiqsa egnimdin qanot.

Sabr tog'i birla qilmoq po'ya bo'lmas, ey ko'ngul,
Tashla ul yukni yetishmak istasang vaslig'a bot.

Shahsuvorimning buroqi po'yasidin qoldi barq
Kim, aning fe'li shitob ermish, munung rasmi sabot.

Ko'p Masihodin dam urma, qil hayotingni tufayl
Angakim, topmish Masih aning tufaylidin hayot.

Mehr yuz ko'rmay o'chashdi pardadin chiqqach yuzung,
Olg'ali qo'yimas sarig' yuzin qora yerdin uyot.

Chun yudi ko'zlar savodin ashk yorut yuz ochib
Kim, diramsiz elga boy el farzdur bermak zakot.

Ey Navoiy, xoki poyi vasfida shirin so'zung
Bor biaynih to'tiyo ichinda solg'andek nabot.

74

Tiyra kulbamga kirib, jono, o'lumdin ber najot,
Zulmat ichra Xizrg'a ul nav'kim obi hayot.

Soda ko'nglum ichra la'lingning xayoli tushgali,
Shishaedurkim, aning ichiga solmishlar nabot.

Orazing mehrida og'zingdur gadolig' qilg'ananim,

Haq seni xurshid qilmish, zarrae bergil zakot.

To ko'nguldin bosh chiqarmish har taraf paykonlaring,
Qush bolasidek bo'lubturkim, bo'lur temurqanot.

Vasl ummidig'a tilarmen umr, lekin voykim,
Sensizin ko'rsam, tirikmen, o'lturur meni uyot.

Istasangkim, ul quyosh chiqqach sanga qilg'ay tulu',
Ey ko'ngul, g'am sayli yetkach, tog'dek tutqil sabot.

Ishqing o'tin gar Navoiy desakim aylay raqam,
So'zidin kuyar qalam, qurur qora, erir davot.

75

Ko'zum ucharki, humoyun yuzungni ko'rgay bot.
Biaynihi anga kirpiklar o'lmish ikki qanot.

Bezansa dardu balo shohidi halokim uchun,
Mijam tarog'durur, eski tunganlarim mir'ot.

Labing xayolida ashkim erur hayot suyi,
Firoqing ichra qorarg'an ko'zum anga zulmot.

Zakot o'lur edi yuzung jamoli naqdig'a mehr,
Tajammul ahlig'a yuzdin bir o'lsa erdi zakot.

Desangki, jonima o't solmag'aysen, ey soqiy,
Takallum etma mayolud lab bila hayhot!

Qolurlar og'zin ochib ishq ahli po'yamdin,
Sog' elga kulgu erur telba aylagan harakot.

Labingki, jon beradur ahli dard qoni uchun,
Navoiy qonig'a gar mayl etar mumiddi hayot.

76

Ey ko'ngul, yor o'zgalar domig'a bo'ldi poybast,
Senga mushkil holatu bizga qatiq ish berdi dast.

Vasl torin chekti ul, men dag'i chektim ohkim,
Rishtani uzdiyu bo'ldum hajr tufrog'ig'a past.

Necha bosh qo'y dum yo'lida, vahki, qildi poymol,
Za'flig' jismimg'a zulfi toridek solib shikast,

Zahra yo'q, mujib so'rarg'a bo'lmasun, yo rab, kishi
Muflisu oshiq, sevar dildori mustag'niyu mast.

Soqiyo, bu ishga bexudlug'din o'zga yo'q iloj,
Mujda mug' ko'yiga yetkurgilki, bo'ldum mayparast.

G'arq o'lay may bahri ichra rost o'l g'oyatqacha,
Kim solib bo'g'zum aro chekkay ajal qullobi shast.

Ey Navoiy, jurm uzri dashtida qil po'yakim,
Yaxshi ermas zuhd zanjirig'a bo'lmoq poybast.

77

Subh erur soqiyu men maxmurmen, sen mayparast,
Tut quyoshdek jomni, moni' nedur bo'lmoqqa mast.

Tiyra shomi hajr aro, vah, asru ko'p chektuk xumor,
Mast o'lali bu nafaskim, vasl subhi berdi dast.

Kun biyik chiqquncha ho'yu nolani past etmali,
Ko'p biyik chiqqay bugunkim bo'lg'abiz biz yerga past.

Anjuman ahli yuzin gulgul qilali may bila,
Mehrudin topquncha anjum gullari bir-bir shikast.

Charx motam yetkurur, biz dag'i oncha yig'lali,
Kim, kuhan g'amxonasi ul sayldin qilsun nishast.

Gar shafobatqa maloyik kelsa, nomahram debon,
Mehr shaklidan falak yo'lin qilali xorbast.

Tong emas bo'lsa Navoiy mast to shomi abad,
Kim, azal subhida bo'lmish qismati jomi alast.

78

Junun toshi urub har yon yangi dog'imni afgor et,
Ichimdin loladek, ishq ichra toshimni namudor et.

Chu majnun qilding emdi, ey mug'anniy, go'shatobingni,
Ko'ngul savdosi taskini uchun bo'ynumg'a tumor et.

Desang, ko'nglum qushi aylab, havo chekkay navoyi ishq,
Xadangingning parin aylab qanot, paykonni minqor et.

Soching kufrida o'lsam qabrim uzra qo'yma xirqamni,
Chekib har torini bir barhaman beliga zunnor et.

Ko'ngul ayvonida ohim yelidin pardayi ishqing
Desangkim, uchmasun mujgondin atrofig'a mismor et.

Desang og'zin ko'ray, ey aql, markaz nuqtasin ista,
Vale shart ushbukim, avval quyosh davrini pargor et.

Imorat tarhidur na'lu alifdin har taraf ko'ksun,
Vafo qastrin qo'parsang, bu binolar uzra devor et.

Erur maqsad yiroq, vodiy uzun, tun tiyra, yo'l burtoq,
Bu yo'lda salb etib o'z'luk yukin, o'zni sabukbor et.

Navoiy o'lsa tirguzgil, yuziga yuz qo'yub, ya'ni
Yuziga su urib ul uyqusidin ani bedor et.

79

Vujudum o'rtading, ey ishq, emdi tarkim tut,
Xudoy uchunki, meni qayda ko'rdung anda unut.

Ko'ngulni vasl charog'i bila, deding, yorutay,
Tutashti chun bizning uy emdi o'zga uyni yorut.

Chu vasl kuymak ila hosil o'lmadi, ey ko'z,
Tahassur ashki bila shu'lalig' ko'ngulni sovut.

Jununi daf'ig'a ko'nglumni dog' etay debsen,
Bu dog' sahdurur, hajr dog'idin qo'rqut.

Buxori ohim erur loyiq, anglagil, ey ashk,
Bahori husnig'a nogah keraklik o'lsa bulut.

Ne voqi' o'lsa chu taqdirdin emas xorij,
Bas o'ktadur qiluridin kishiga bermak o'gut.

Navoiyyo, bu o'tar olam ichra besh kun qil
O'zungni may bila mashg'ulu ishq birla ovut.

80

Ko'nglum oldi bir pariypaykar malaksiymo yigit
Kim, bani odamda andoq bo'lmamish paydo yigit.

Oti sarkash, to'ni zarkash, husni dilkash, nutqi xush,
Ko'rmaduk bu nav' mahvash chobuku ra'no yigit.

Ishqida ko'zu ko'ngulning bir-biridin rashki bor,

Oллоh-Oллоh, boʻlur ermish muncha ham zebo yigit.

Zorligʻlar birla oʻlmay topmagʻumdur xud visol,
Ne uchunkim men qari quldurmen, ul mirzo yigit.

Yoʻlida yuz ming kuhanpir oʻlsa, qilmas iltifot,
Kimsa koʻrganmu ekin bu navʻ beparvo yigit.

Yoʻlung uzra ham gadomen, ham qari, ham xasta hol,
Bir boqib oʻt holima husnung zakoti, o yigit.

Dayr piri mazhabin tutmay, musulmonlar, netay,
Olgʻan oʻlsa naqdi iymonimni bir tarso yigit.

Bosh oqardi, sabza xatlar tarki tutsam yaxshiroq
Kim, xush ermastur yigitlar bazmida, illo yigit.

Ey Navoiy, qarib oʻzni solmakim, aylar seni
Bir qadah may birla ul shoʻxi qadahpaymo yigit.

81

Mast chiqti yana ul qotili bebok yigit,
Chok aylarga koʻngullar yoqasi chok yigit.

Aql pirini fano dayrida rasvo qildi,
Kim koʻrubtur bu sifat zolimu bebok yigit.

Yetti iqlimda ofat yigitimcha ermas,
Quyoshidin yasasa bu yetti aflok yigit.

Gah qilur zulmu gahe qatl havas kim koʻrmish
Qotilu zolim aro buyla havasnok yigit.

Poklik pardasida tutsun ani izidi pok
Kim, erur asru yuzi poku oʻzi pok yigit.

Qariding, oʻzni qarilar sari solkim, yarashur
Kirsu cholok yigit bazmigʻa cholok yigit.

Ey Navoiy, yigiting nazminga mayl etti, sevun
Kim, nasib oʻldi sanga sohibi idrok yigit.

82

Yana soldi hajr ham tan, ham koʻngul, ham jongʻa oʻt,
Soldi oʻt hijron manga, yo rabki, sol hijrongʻa oʻt.

Aytqay kiymish junun mulki shahi zarkash libos
Ko'rgan el, bu nav'kim tushmish meni uryong'a o't.

Go'yiyo bo'ldi quyun g'am dashtida eskan samum,
Yo'qsa tushti men kebi majnuni sargardong'a o't.

Manziling erdi ko'zu ko'nglum, vale sen borg'ali
Muni su qildi xarobu tushti ul vayrong'a o't.

Men dag'i kuymay qutulmoq, ey ko'ngul, mumkin emas,
Buylakim soldi damim g'am dashtida har yong'a o't.

Dudi ohim dosh dudidekmu ravzandin chiqar,
Yo solibtur furqating bu kulbayi ahzong'a o't.

Gar manga o't soldi davron hajridin, bas ayb emas,
Men dag'i solsam damodam oh ila davrong'a o't.

Ne uchun ashjordin yig'mish o'tun, ey bog'bon,
Otashin guldin agar urmas falak bo'stong'a o't.

Ey Navoiy, tan qolib jonimni olib bordi yor,
Soldi ul borg'ang'a o't, hijron vale qolg'ang'a o't.

83

Vahki, hajrinda jahon bo'ldi ko'zumga zulumat
Kim, borur yayqalibu qaytmas ul obi hayot.

Zulfi ollinda binafshaki, boshin soldi quyi,
Ani ko'rmakka hamono munga moni'dur uyot.

Harakat qilsa labing tuz to'kulub shahd oqar,
Tuzluq el ko'p, biri yo'q sen kebi shirinharakat,

Terlagan la'li gulob ichramudur gul bargi
Yo'qsa usruk ko'zmu soldi araq ichra nabot.

Ko'nglum ul gulga qilib mayl, fig'onkim, bulbul
Oriyat istadimu bermadi bir lahza qanot.

Bu chaman ichra xazon sarsaridin sarv kebi,
G'ami yo'q tuzluk ila kimki shior etti sabot.

Ko'r Navoiyniki ko'ngli uyidur butlar ila
Uyla butxonaki, anda to'ladur lotu manot.

84

Ey nasimi subh, ahvolim diloromimg'a ayt.
Zulfi sunbul, yuzi gul, sarvi gulandomimg'a ayt.

Buki la'li hasratidin qon yutarmen dam-badam,
Bazmi aysh ichra labolab bodaoshomimg'a ayt.

Kom talxu boda zahru ashk rangin bo'lg'anin,
La'li shirin, lafzi rangin, sho'xi xudkomimg'a ayt.

Shomi hijron ro'zgoring tiyra nevchun qildi deb,
So'rmag'il mendin bu so'zni, subhi yo'q shomimg'a ayt,

Ul pariy hajrida nangu nomkim, tark ayladim,
Ko'ngul otlig' hajr vodiysida badnomimg'a ayt.

Ey karomatgo'y, ishim og'ozi xud isyon edi,
Sham'i rahmat partavi yetkaymu anjomimg'a, ayt.

Yo'q Navoiy bedil oromi g'am ichra, ey rafiq,
Holini zinhorkim, ko'rsang diloromimg'a ayt.

85

Xirmani ruxsorig'a solmish mayi gulnori o't,
Uylakim, gul xirmanig'a otashin ruxsori o't.

Hajr shomi g'am sipohin, ko'rki, ko'nglum dashtida
Ne yoqibdurlar cherig tushgan kebi har sori o't.

O't agar itsa jahondin, ohim o'lsa, g'am emas,
Yetkuray bir damda yuz avvalg'i o't miqdori o't.

Gar harorat mujibi ermas chuchukluk, bas nedur
Har zamon jonimg'a solmoq la'li shirinkori o't.

Fo'tayi zarbaft emas ul sho'xi ra'no boshida
Kim, ayon qildi uzori tobidin dastori o't.

May batining ko'r nishotafzoliq'in huzn ahlig'a
Kim, sochar suhbatni garm aylar uchun minqori o't.

Gar Navoiy o'xshatur ko'kni tutunga, ayb emas,
Chun bulutqa urmish aning ohi otashbori o't.

86

Lolazor ermaski, ohimdin jahong'a tushti o't,

Yo'q shafaqkim, bir qiroqdin osmong'a tushti o't.

Dedilar: el xonumonin o'rtar ul ruxsor o'ti,
Bu so'z eshitkach, meni bexonumong'a tushti o't.

Orazingning lam'asi kuydurdi sabrim xaylini,
Barqi ofat chaqilib ul korvong'a tushti o't.

O'qlaring ko'nglunga tushkach kuydi ham ko'z, ham badan
Kim, kuyar o'lu qurug' chun naysitong'a tushti o't.

Sovurub gul xonumoninmu quyun rangin ekin,
Yo falak bedodidin sarvi ravong'a tushti o't.

Kuydum ul damkim, yuz ochding xalqni kuydurgali,
Elga o't solding vale, men notavong'a tushti o't.

Ey Navoiy, bilki ohe chekmisham beixtiyor,
Desalarkim, beshayi Mozandarong'a tushti o't.

87

Voykim, dushmandek o'ldi ahdidin begona do'st,
Dushmanim o'lursa, ahd ettimki, tutmay yona do'st.

Sog'arimda zahru sahro uzra po'yam shiddatin
Bilmas ulkim, bor anga hamkosavu hamxona do'st.

Jon qushi o'rtandi sevgach yorning o'tlug' yuzin,
Naylagay kuymay, chu bo'lg'ay sham' ila parvona do'st.

Vodiyi hijronda ag'yorig'a yor o'ldum, ne tong
Gar bo'lur g'uli biyoboniy bila devona do'st.

Do'stluq jonondin istarmen, manga olam eli
Dushmani jon bo'lsa bo'lsun, bor esa jonona do'st.

Ahli din paymonshikandur, qilsa bo'lmas do'stluq,
Bas manga mug' dayrida ulkim, tutar paymona, do'st.

Zulfig'a tushsa Navoiy xoli shavqidin ne tong,
Domdin yo'q chorasi har qushki, bo'lg'ay dona do'st.

88

Bosh qo'yarmen kup ayog'inda may ichsam payvast,
Qani mug' dayrida mendek yana bir bodaparast.

Hajridin toki ko‘ngul sindi oqar turmay qon,
Shishadekkim, to‘kulur bodasi chun topti shikast.

Din havas aylasam, o‘lturmangiz, ey mug‘bachalar
Kim, burun tavba ushatqan kuni bo‘lmishmen mast.

Menu mayxonaki soqiyu mug‘anniy qilmish
Chang zulfiyu tarab, sog‘ariy birla pobast.

Joh bazmi aro sarkashlik ila topma g‘urur
Kim, bo‘lur buyla biyiklar yana bir jom ila past.

Yo‘q harifeki, fano dashtida qo‘llar tutushib,
Bo‘lsa yo‘l qat‘ida hampoy mangavu hamdast.

Meni usruk ko‘rubon jomim ushatma, ey shayx
Kim, bu yanglig‘ meni mast etgan erur jomi alast.

Sayldin tomg‘a nishast o‘lg‘anidek, dayr ichra
Boda saylobidin o‘ldi meni vayrong‘a nishast.

G‘arqi may bo‘ldi Navoiyu erur uyla zaif
Kim, surohiy qilidin solsa bo‘lur bo‘g‘zig‘a shast.

SYe HARFINING SAMIN GAVHARLARINING SAMARASI «G‘AROYIB»DIN

89

Qachonki ul buti shirin kalom qildi hadis,
Xavose sharbati yuhyil-izom qildi hadis.

Masih dam ura olmas anga uruj tuni,
Magar bizing mahi ulviy xirom qildi hadis.

Qayonki yozdi hadis, o‘ldi sayd el go‘yo
Nuqtani dona, xututini dom qildi hadis.

Labidin ayru tushub so‘g uchun kitobatdin,
Ne tong, libosin agar mushkfom qildi hadis.

Chibinni shahd nechukkim yig‘ar, takallumdin
Ramidalarni nafas ichra rom qildi hadis.

Zihe takallumi mu‘jiznizomkim, kelgach,
Arab fasihlarig‘a harom qildi hadis.

Ulusni tutti Navoiy so‘zi aning birla,
Magar Rasuli alayhissalom qildi hadis.

90

Nutqi jon bermak qilur ul la’li xandon birla bahs,
Rost Isodekki qilg‘ay obi hayvon birla bahs.

Yor derkim, bahs qil ernim bilakim, ne uchun
Ko‘nglung olib qasdi jon etti qilay jon birla bahs.

Ey ko‘ngul, gar aql etar man’i jununim ne jadal,
Ayb erurkim, ahli donish qilsa nodon birla bahs.

Jonni jonon gar tilar, billahki, minnat jong‘adur,
Har nechuk hukm etsa, tegmas jong‘a jonon birla bahs.

Nosiho, qilma jadal, ayril kiyiklardin debon,
Olimi shahr etmagay g‘uli biyobon birla bahs.

Faqr ko‘yida musallam tut ne qilsang istimo’,
Orif ermas har kishikim qilsa irfon birla bahs.

Ey Navoiy, har nechuk zulm etsa, chek, dam urmag‘il
Kim, gado haddi emas hech ishda sulton birla bahs.

91

Mening jununuma gar ul pariy erur bois,
Halokima qad ila paykari erur bois.

Dema nedin kuyasenkim, aning yuzu labidin
Bu ishga shu’la bila ahgari erur bois.

Ko‘ngul qushi tunu kun mulki boxtar sari
Havo qilurg‘a mahi xovariy erur bois.

Mangaki, g‘amzasidin o‘lmisham, hayoti abad
Xayolig‘a labi jonparvari erur bois.

Chamanda bulbul etar shavq nuktasin takror
Ki, gul varaqlarining daftari erur bois.

Ul oy firoqida ashkim oqarg‘a shomu sahar,
Tulu’i Zuhra bila Mushtariy erur bois.

Ko‘ngulni choku bag‘irni shikof istarima
Aning qilichi bila xanjari erur bois.

Hamesha dayr ichida bo‘lmog‘img‘a mug‘bachalar
Karashmasiyu fano sog‘ari erur bois.

Navoiy o‘lmasig‘a ozimi Iroqu Hijoz
Magar nazohati mulki Hiriy erur bois.

JIM HARFINING JAMILALARINING JILVASI «G‘AROYIB»DIN

92

Buzug‘ ko‘ngulga fano bo‘lsa kom, cheksun ranj
Ki, ranj chekmasa hargiz muyassar o‘lmas ganj.

Agar kishiga chekib ranj, ganj bo‘ldi nasib,
Desa bu ganjni asray, yo‘q andin ortuq ranj.

Kishiki naqdini vazn aylabon qilur madfun,
Bu g‘ussasanjdur, olg‘an kishi-farog‘atsanj.

Yilon kebi, ne ajab, ganj asrag‘an kishining
Hamesha komida gar zahr erur, tanida shikanj.

Zamona johi uchun har g‘ululayi tashvish,
Ki, kelsa ko‘nglung uyini anga qilursen xanj.

Desangki, fard o‘lay eldin ko‘ngulni xoliy tut
Ki, toq derlar agar xanj sari etsang lanj.

Boshi quyidurur ozoda savsan ollinda,
Chu nargis o‘ldi chaman maxzanida naqd-ul-fanj.

Tariq kebi so‘yulur talxkomliq birla,
Tarig‘ tarig‘ki, yig‘ishturdi oltunin noranj.

Itur ko‘ngul haramidin xavotir asnomin,
Navoiy, o‘lsa maqoming Madina, gar Afranj.

93

Ey gadoyingning gadoyi barcha ahli taxtu toj,
Kim, gadoyingdur, anga yo‘q taxt ila toj ehtiyoj,

Ko‘zlaring oz jurm uchun qilsa itob ermas ajab,
Bor muayyankim, bo‘lur bemorlar nozuk mizoj.

Gar sanavbar tuzmamish sarving xilofin ko‘nglida,
Yel chinor ilgi bila nevchun urar yuziga koj.

Eyki, ko'nglumni buzub, dersen, xayolimni chiqar,
Hech kim vayronadin ganj istamas hargiz xiroj.

Sen jafo qilg'ach, ko'ngul jon birla tarkim tuttilar,
Bo'lsa shah zolim, el ichra zulmg'a ermish rivoj.

Hajrdin dod istadim, deding, sabur o'l voy kim
Toza dog'img'a yonar o't birla aylarsen iloj.

Chun fano gardi yopar, ne sud, taxti johinga,
Ko'kning anjumdin mukallal atlasin qilsang duvoj.

To gadoyingdur Navoiy taxt ila toj istamas,
Ey gadoyingning gadoyi barcha ahli taxtu toj.

94

Charx izing gardiga qildi kavkabi sayyor xarj,
Javhar olmoqg'a g'aniy qilg'an kebi dinor xarj.

Soyiru sobit nisoring qilsa tong yo'qkim, bo'lur
Kechqurun shoh o'lsa mehmon, kimsaga bisyor xarj.

Naqdi rahmat xarjing etsa haq, ne tong, ulkim topar,
Sen kebi mahbubi vaslin, aylagay nochor xarj.

Fosh etib naqdi shafolat qilding ummatni xalos,
Aylagandek naqdini topqan qiziq bozor xarj.

Bahri rahmatdinki, topting, xalq uza bir qatra bas,
Garchi teng avlodur etmak daxl ila izhor xarj.

Mag'firat ganji sanga tamlik erur, moni' emas,
Aylasang isyoni ko'p ummatqa har miqdor xarj.

Sen kimu na'tin demak, til asrag'il ko'p nuktadin,
Ey Navoiy, ma'rifatni qilma har ne bor xarj.

95

Mayi la'ling erur jon birla mamzuj,
Yo'q ersa obi hayvon birla mamzuj.

Jigargundur sirishkim, negakim bor
Bag'ir bu ashki g'alton birla mamzuj.

Jahonni buzdi ashkim oh ilankim,

Erur sarsar bu to‘fon birla mamzuj.

Qo‘shuldi ko‘zlarimning ashki vahm et
Ki, Qulzum bo‘ldi Ummon birla mamzuj.

Ko‘ngul qon bo‘ldiyu ishqing o‘tidin
Bu qon mahlul paykon birla mamzuj.

Yuziga tushti zulf aylang nazzora
Ki, bo‘ldi kufr iymon birla mamzuj.

Manga har mayki, tutti soqiyi davr,
Burun qildi ani qon birla mamzuj.

Mayi vasl istama ko‘p, ey ko‘ngulkim,
Erur ul zahri hijron birla mamzuj.

Navoiy suri motam bo‘ldikim, bor
Surudi ayshi afg‘on birla mamzuj.

ChIM HARFINING ChOBUKLARINING ChYeHRAGUShOYLIg‘I «G‘AROYIB»DIN

96

Ko‘ngullar nolasi zulfung kamandin nogahon ko‘rgach,
Erur andoqki, qushlar qichqirishqaylar yilon ko‘rgach

Ko‘ngul chokin ko‘zumda ashki rangin elga fosh etti,
Balig‘ zaxmini fahm aylarlar el daryoda qon ko‘rgach.

Ko‘zum qon yosh to‘kar, netib ko‘ngul zaxmin yashuraykim,
Toparlar yerda zaxmin sayd qonidin nishon ko‘rgach.

Bo‘yolg‘an qon aro jon pardasi yetkach g‘ami hajring,
Ko‘ngul bog‘ida bargedurki, ol o‘lmish, xazon ko‘rgach.

Xadangging zaxmi ichindin balolarni yug‘an yoshim,
Erur tifleki, olg‘ay qush bolasin oshyon ko‘rgach.

Ko‘ngullar naqdini toroj etarga yopmog‘ing burqa’
Aningdekdurki, yuz bog‘lar qaraqchi korvon ko‘rgach.

Yuzin zulf ichra to ko‘rdum o‘lub vaslig‘a yetmasmen,
G‘alat ermish yuz urmoq, kecha o‘tni har qayon ko‘rgach.

Erur chun olam ichra joh foniy, yaxshi ot boqiy,

Bas el komin ravo ayla o'zungni komron ko'rgach.

Navoiy, xurdai nazmingni andoq aylading tahrir
Ki, sochqan xurda boshing uzra shohi xurdadon ko'rgach.

97

Jamolin vasf etarmen hamdamim ul gul'uzor o'lg'ach,
Quruq shox uylakim zohir qilur gullar, bahor o'lg'ach.

Qoshin ko'rgach hasaddin istaram el ko'zi bog'lang'ay,
Nechukkim ko'z tutarlar el yangi oy oshkor o'lg'ach.

Junun ermas kiyiklar suhbati dermen manga shoyad,
Bir o'q tekkay g'alat, ul qoshi yo garmshikor o'lg'ach.

Havas ishq aylagan ozoda, kechqil bu xayolingdin
Ki, chiqmas bu tikan ko'nglungda nogah ustuvor o'lg'ach.

Deyolmas dard ila ittim, vale bilgilki, chekmishmen,
Bir ohe barcha olam g'ussa dudi birla tor o'lg'ach.

Qilib man'i jununum ul pariy ko'yiga yuzlangan
So'zi hashv erkanin fahm aylagay, beixtiyor o'lg'ach.

Qani Hotam, qani Qorun, qani Jamshidu Afridun?
Bas ehson qil sanga gardundin adno e'tibor o'lg'ach.

G'ururi jahl jomi birla mast o'lmaki, o'lmakdur,
Maozallah, bu mayg'a charx davridin xumor o'lg'ach.

Navoiy sham'dek yig'lab, kuyub holimni sharh aylay,
Ul oy bazmida bir tun rost oshiq'larga bor o'lg'ach.

98

Husni ortar yuzda zulfin anbar afshon aylagach,
Sham' ravshanroq bo'lur torin parishon aylagach.

Yuzni gullardin bezabmu bizni qurbon aylading,
Yo yuzungga tegdi qonlar bizni qurbon aylagach?

Tiyg' ila paykonlaring yetti ko'ngul bo'lg'och xarob,
Suv quyub tuxm ekting, ul kishvarni vayron aylagach.

Qon emaskim yopti gulgun hulla jannat xozini,
Ishq maqtulin shahid aylarda uryon aylagach.

Oshkor aylab yuzin ko'zumni hayron ayladi,
Yoshurun oldi ko'ngul ko'zumni hayron aylagach.

Jong'a qo'yg'ach naqdi ishqing qildi ko'nglumni halok,
O'turur mahramni sulton ganj pinhon aylagach.

Ey Navoiy, ishq agar ko'nglungni majruh etmadi,
Bas nedurkim, qon kelur og'zingdin afg'on aylagach?!

99

Yetishsa ishq aro yuz mehnatu balo, qadah ich,
Nafas-nafas quyubon may to'la-to'la qadah ich.

Mukaddar o'lsa zamiring zamona mehnatidin,
Agar desang, beray ul ko'zguga jilo, qadah ich.

Nishot bazmida soqiyi mohvash sarxush
Bosh ursa dag'i ayog' tutsa, qo'l sola qadah ich.

Jahon ishida boqib xalq ibtilolarig'a,
Alardek istamasang o'zni muftalo, qadah ich.

Desang xalou-maloda bo'lay nishot bila,
Agar malo, qadah ichqil, vagar xalo, qadah ich.

Riyo ichinda nekim hosil etting, ey zohid,
Desang xalos o'lay, et rahnu hosilo, qadah ich.

Sangaki dayr elining shohisen, Navoiy, agar
Yo'luqsa dayrda maxmur, urub salo, qadah ich.

100

Faqr ahlig'a podsho muhtoj,
O'ylakim shohg'a gado muhtoj.

Yorg'a bilgach ehtiyojimni,
Bo'lmadim kimsaga yana muhtoj.

Ishtiyojim ko'p, ehtiyojim ham,
Anga mushtoqmen va yo muhtoj.

Yo'q gadolig'da ixtiyorimkim,
Tengri qilmish meni sanga muhtoj.

Ko'yiga kirganimda tavsan edim,
Lek bo'ldum tura-tura muhtoj.

Tengri razzoq keldi ro‘ziy uchun
Aylama o‘zni xalq aro muhtoj.

Benavodur Navoiy ollingda,
Tong emas, bo‘lsa benavo muhtoj.

HYe HARFINING HAROMIYLARI HUSNOROYLIG‘I «G‘AROYIB»DIN

101

Zihe tiling ana afsah takallumida fasih,
Sen amlah o‘ldung, agar dilrabolar o‘ldi malih.

Tulu‘i subhi saodat yuzung sabohatidin,
Zihe kamoli sabohat, zihe jamoli sabih.

Xamiri moyayi jismingdin ortqanni qazo,
Iki badanda qilib ruh atadi Xizru Masih.

Falakni chok qilib o‘tganingda gar ba‘zi
Tavahhum ayladi, shaqqul-qamarda bo‘ldi sarih.

Qadam quyosh uza qo‘yding uruj shomi ne tong,
Kafingni gar yadi bayzog‘a qilsalar tarjih.

Erur kalomekim, anda hurufi illat yo‘q,
Qayu hadiski, sendin bayong‘a keldi sahih.

Emas Navoiyu madhing demakka had, basdur
Anga bu qadrki, modihlaringg‘a bo‘lsa madih.

102

Badang‘a kelmadi to azmi ko‘yung ayladi ruh
Ki, ruh shaxsini ul g‘amza ayladi majruh.

Hayotbaxsh esa ul hur aksidin boda,
Mahalli hayrat emas, hur aksidindur ruh.

Qizardi lolavu sarg‘ardi subh xijlatdin,
Bu lolalarki, uzoringda ochti jomi sabuh.

Vafog‘a va‘da qiliptur deb o‘tma, ey qosid,
Xudoy uchun manga kayfiyatini degil mashruh.

Hayot yor visolidur, ey ko‘ngul, yo‘q esa,
Seni firoqda farz aylayinki, bo‘ldung Ruh.

Buyurma tavba yana, nosihoki, mugʻbachalar
Havosi qildi meni tavba tavbasida nasuh.

Figʻonki, tiyra koʻngul kunjida nihon rozim
Piyola shaʻshaʻsidin el ichra topti vuzuh.

Baso kishiki, ishi masjid ichra band oʻldi,
Chu ochti dayri fano eshigin yetishti futuh.

Navoiyo, nedin ul gʻamza tiygʻ tortibdur,
Gar istamaski, koʻngul saydin aylagay mazbuh.

103

Koʻngulni mugʻbacha oldi mugʻona tut aqdoh
Ki, yoʻq saloh ila boʻlmogʻliq emdi bizga saloh.

Bir oy firoqida bexudlugʻ istaram toʻla tut,
Agar qilib esang aflok jirmidin aqdoh.

Halol boʻldi xaroboti ishq ahligʻa may,
Tutarbiz ahli varaʻ, kimki ani tutsa muboh.

Hayotbaxsh labing ruh emishtuk, ey soqiy,
Magarki vovini iʻlol etib qilibsen roh.

Yoʻq ersa jismda ul hosil aylagan qondin,
Hakim ne uchun ajzosini dedi arvoh.

Saboh maykada bogʻligʻduru xumorim tund,
Taajjub etmang, agar zikrim oʻlsa, yo fattoh.

Ne erdi maykada gʻavgʻosi, raz qizin goʻyo
Bu shom qildi Navoiygʻa piri dayr nikoh.

104

Nega koʻrguzdi sovugʻ ohu sarigʻ ruxsor subh,
Gar nihoniy mehridin mendek emas bemor subh.

Gar havoyiy boʻlmasa men telba yangligʻ, bas nedur,
Koʻnglakin chok aylabon togʻ uzra majnunvor subh.

Mehridin mendek nihoniy toza dogʻi boʻlmasa,
Yuzda nevchun kavkabi ashkin qilur izhor subh.

Dema shingarfiy bulut har yon erur qonligʻ momuq,

Toza dog'idin erur mendek magar xunbor subh.

G'am tuni ohim sharoridin tutashti ko'kka o't
Kim, aning otin qo'yuptur gunbadi davvor subh.

Kun shuoiy xatlari ermaski tutmish motamim,
Yuzni anjum tirnog'i birla qilib afgor subh.

Soqiyo, tutqil sabuhiy bodakim, bu dayrdin,
Biz ketib bu nav' toli' bo'lg'usi bisyor subh.

Ey Navoiy, istasang bargu navo bu bog' aro,
Guldek o'l roki' kecha, bulbul kebi bedor subh.

105

Ro'zavu gul yettiyu ichmas ul oy gulgun qadah,
Ne ko'ngul xushluq bila tortay meni mahzun qadah.

Yo meni mahrumg'a xunobayi hijron berib,
O'zga mahramlar bila ul oy chekar gulgun qadah.

Bore har taqdir ilakim, bor meni labtashnag'a
Tutmas ermish zahri g'amdin o'zga dahri dun qadah.

Soqiyo, bu g'ussa daf'i mastu bexudlug'durur,
Tut shafaqgun may to'la gar xud erur gardun qadah.

Ro'za oyin ko'rmay ilgingdin qadahni solmag'il,
Lek ol bayram hiloli ham ko'rungan tun qadah.

Jom erur men telbaga qonlig' ko'zumning kosasi,
Lolalar sahroda bas, gar istasa Majnun qadah.

Chun fano dayrig'a kirdim boda tut, ey piri dayr,
Zarf xoh eski safol o'lsun, vagar oltun qadah.

Yuz qadah qilg'il murassa'kim chekarsen jomi marg,
Hech kim xud topmadi Jamshiddin afzun qadah.

Ey Navoiy, bizni yod etkaymu barqandon kuni
Ichsa jomi Jam tilab soniyi Afridun qadah.

106

Ey manga jonbaxsh gulbargi taringdin toza ruh,
Toza-toza har biri shavqin solib ovoza ruh.

Ruhi mahz ul tozavu tar sarvi ra'nodek qading,
Ne ajab bo'lsa ravon bo'lg'anda elga toza ruh.

Ko'yi gardidin o'lug jon topsa tong yo'q, negakim
Tufrog' o'ldi ko'yida behaddu beandoza ruh.

Bo'lg'usi jonon kebi bo'lsa mujassam suvrati,
Hulla kiysa surtubon jannat gulidin g'oza ruh.

Chiqti jondin paykar aylab nozu husn izhor etib,
Zor ul paykarga jon, vola bu husnu noza ruh.

Shavq tiyg'i birla solik aylasa ko'nglini chok,
Fayz shahristoni sayrig'a topar darvoza ruh.

Ey Navoiy, shukrkim, yo'l topti jonon ko'yiga
Hajr shomi zulmatida yo'lni oza-oza ruh.

XYe HARFINING XO'BLARINING XIROMI «G'AROYIB»DIN

107

Gadoyi faqr ila so'z ayta olmas podsho gustox,
Shah ollinda nechukkim, dam ura olmas gado gustox.

Ne quvvat birla shah gustox so'zlashgay aning birla
Ki, vahm etgay boshig'a soya solmoqtin humo gustox.

Uruj istar esang bu dayr ichinda foniy o'lg'ilkim,
Malak uzra qadam bosib o'tar ahli fano gustox.

Balo ichra dalir urma qadam to oshiq o'lmay sen,
Samandar bo'lmag'uncha kirsa bo'lmas o't aro gustox.

Ne muhriq vodiy ermish ishq ko'yi dashtikim, ul yon
O'ta olmas samum o'lmoq harosidin sabo gustox.

Shujoat birla kirmak kulbayi faqr ichra bo'lmaskim,
Bu vayronni qila olmas vatan har ajdaho gustox.

Chu topmas har nekim, taqdirdur, bu dayr aro tag'yir,
Adab ermasdurur qilmoq har ishni muddao gustox.

Ne nozuk xo'yi bor ul dilraboningkim, niyoz ahli,
Shikoyatqa ne yetgaykim, de olmaslar duo gustox.

Navoiy ishq istig'nosini to angladi vahkim,
Qila olmas fig'on forig', cheka olmas navo gustox.

108

Bahor sensiz o'luptur manga ajab do'zax,
Qizil gul anda o'tu oq shukufalardur yax.

Bahor sensiz agar do'zax o'lsa tong ermas,
Bihisht ichinda liqo bo'lmasa erur do'zax.

Xayoli xayli ko'zumga kelurgadur go'yo,
Yuzumki yo'l-yo'l o'luptur sirishkdin rax-rax.

G'arib kelmadi shirin labingg'a achchig' so'z,
Emas g'arib chuchuk meva bo'lsa xasta talx.

Ko'ngul fano kunjidin zo'r bozu istarkim,
Vujud panjasini anglamish bag'oyat shax.

Navoiy egni yalangdur demangki, bordur anga
Fano hasiri, balo xorasi nasij ila nax.

Magar shah ashhabi ollinda payk bo'ldi sipehr
Ki, qilmish o'n kechalik oyni egnida nochax.

109

Tong emastur, bo'lsa har sarvi pariyruxsor sho'x,
Lek erur sarvi pariyro'yum mening bisyor sho'x.

Gar mening sho'xi sitamkorim pariyzod o'lmasa,
Mumkin ermas odamiy bo'lmog'lig' ul miqdor sho'x.

Turmasa qon bu kecha ko'ksun shikofidin ne tong
Kim, erur ko'nglumga kirgan chobuki ayyor sho'x.

Vah, ne tong har lahza betoqatlig'imkim, dilbarim
Bovujudi husn, ham shirin erur, ham bor sho'x.

To yetishgay jong'a yetkurgan ko'ngulga yuz balo,
Shukr etarmenkim, nasib o'lmish manga dildor sho'x.

Sho'xlardin tuz qadam qo'ymoq chu kelmas, voqif o'l
Kim, sitamgar chobukedur charxi kajraftor sho'x.

Gar desangkim jong'a yetmay har zamon bir javrdin,
Ey Navoiy, pand eshit, yor istama bisyor sho'x.

110

Vahki, hijron sharbatidin bizga boʻldi kom talx,
Har kishi zahr ichsa boʻlgʻay kom anga nokom talx.

Hajr yetsa may bila dedim ovungʻaymen, valek
Yorsiz bor ermish ichmak bodayi gulfom talx.

Shomi hajrimdin ne ogah ulki hijron tunlari
Tonggʻa tegru toʻkmadi shoʻrobani bir shom talx.

Sharbati sabr otini tutmangki, bir oy hajridin,
Ogʻzima hayvon zulolin aylamish ayyom talx.

Ogʻzidin achchigʻ soʻz aytib zohir etsa zahri chashm,
Ayb emastur pista shoʻru tong emas bodom talx.

Jomi hijron chekkali bildimki, javring saʻb emas,
May necha talx oʻlsa, koʻrmas ani zahroshom talx.

Nosabur oʻlmas koʻngulga yetsa xunobi firoq,
Ne uchunkim talx may ichkandin oʻlmas jom talx.

Umr shahdi bas chuchukdur, lekin oxir qilmasa
Marg zahri birla ani dahri nofarjom talx.

Vasl jomidin Navoiy elga boʻldi bahra noʻsh,
Vahki, hijron sharbatidin bizga boʻldi kom talx.

111

Soldi bir oydin ayru meni ibtilogʻa charx,
Qoldeg oʻz oyi hajrida mendek balogʻa charx.

Gar xonumonim istamas erdi qora, nedin
Qildi asir ul koʻzi, qoshi qarogʻa charx.

Farhod birla Vomiqu Majnun chiqib edi,
Soldi meni alar avazi deb arogʻa charx.

Ul ne quyoshdururki bajuz sadqa aylamak,
Topmas anga oʻzin necha qilsa marogʻa charx.

Ne revu makr erurki kirib ishq yoʻlidin,
Bechora qildi saltanat ahlin gadogʻa charx.

Gʻam shomi bordi ul quyosh andoqki gardini
Topmas tilab oʻkush koʻz ila toʻtiyogʻa charx.

May tutki, foniy oʻldi falakdin base bino,
Hargiz xalal yeturmadi dayri fanogʻa charx.

Ahli vafo yoʻq ersa, ne tong, charx javfida
Hargiz chu mayl qilmadi rasmi vafogʻa charx.

Taqdirdin ne kelsa, Navoiy, itoat et
Kim, sen kebi zabun erur amri qazogʻa charx.

112

Xonaqahda halqayi zikr ichra gʻavgʻo qildi shayx,
Ahli dillar naqdi avqotini yagʻmo qildi shayx.

Ul biri dom erdi, bu bir dona el saydi uchun,
Har qachonkim azmi tasbihi musallo qildi shayx.

Yo xayoli bang yoxud xonaqah fikri edi,
Har karomotu maqomoteki ifsho qildi shayx.

Kaf sochib, faryod etib, sekrib, parivashlarni sayd.
Qilgʻali, devonaligʻlar oshkoro qildi shayx.

Toʻq chiqib xilvatdin, oʻzni roʻza deb, juhholdin
Asru koʻp nodonni oʻz tavigʻa shaydo qildi shayx.

Bovujudi masxu nodonligʻ murid aylar uchun
Koʻp oʻzidin masxu nodonrogʻni paydo qildi shayx.

Dayr piringing muridimenki fayzi om erur,
Xonaqahda fayzi om eldin tamanno qildi shayx.

Dayr aro tindi qulogʻim, rohibo, zikring baxayr
Kim, sahar zikr ayturida koʻp alolo qildi shayx.

Ey Navoiy, xirqasin berdi, karomat ayladi
Kim, manga tartib vajhi rahni sahbo qildi shayx.

113

Sochingki har taraf ayirdi bir muanbar shox,
Hayot gulshanining sunbulidurur har shox.

Boshingdin ayrilibon shox-shox kim koʻrmish
Bu navʻ sunbuli tar boʻlgʻanin sarosar shox.

Yashil toʻnu iki yeng birla qomating ul sarv

Ki, ikki yonidin ayrilmish ikki axzar shox.

Qading xiromida ilging jafosi oʻksumadi,
Gʻarib naxlki, doyim anga berur bar shox.

Labingki, bodayi laʼl andin oqti mast oʻlgʻach
Erur mushobihi marjonu anda ahmar shox.

Qadi hayotim erur, ura toshu tortsa tiygʻ,
Bu naxldin xush erur gar samardurur, gar shox.

Chu yogʻdi toshi Navoiygʻa koʻp shikast oʻldi,
Quruq yigʻochqa yogʻib jola sindi aksar shox.

DOL HARFINING DILOROMLARINING DAVRONI «GʻAROYIB»DIN

114

Odamki, bashar nasli silkiga erur payvand,
Suvratda sanga valid, maʼnoda sanga farzand.

Yusufki, jamol ichra maʼdum edi monandi,
Topmadi malohatda husnini sanga monand.

Iso damidin oʻlgankim, ruh topar erdi,
Bilgachki, topar dining, jon topti boʻlub xursand.

Davron chamanidin sen ul lahzaki, chiqding, gul
Tirnogʻlar ila qildi ruxsorini yuz parkand.

Shahlargʻa gado andoqkim keldi bukun muhtoj,
Tongla boʻlubon shahlar ehsoniga hojatmand.

Gesu sanga boʻlmishdur chun silsilayi maqsud,
Majnunung erur jonlar, qil silsila birlan band.

Shakkarga uzubatda nutqung ne ajab kulsa
Kim, erninga esh boʻlmish axloq aro shakkarxand.

Yoʻq boʻldi kalomingdin asfori samo barcha
Asfori samoviydin boʻlgʻan kebi yoʻq pojand.

Ne kelsa Navoiygʻa sendin yuz evurmaskim,
Ul zarra durur, sen mehr, ul bandavu sen xovand.

115

Sen oʻz xulqungni tuzgil, boʻlma el axloqidin xursand,
Kishiga chun kishi farzandi hargiz boʻlmadi farzand.

Zamon ahlidin oʻz payvand, agar desang birov birla
Qilay payvand bore, qilmagʻil noahl ila payvand.

Qoʻngul komini qoʻy, gar xud mening devona koʻnglumni
Toparsen uyla yuz parkandu sol har itga bir parkand.

Eshitmay xalq pandin, turfakim pand elga ham dersen,
Qila olsang, eshitgil pand, sen kim, elga bermak pand.

Bu foni dayr aro gar shohligʻ istar esang, boʻlgʻil
Gʻadoligʻ nonigʻa xursandu boʻlma shahgʻa hojatmand.

Boʻlub nafsingʻa tobiʻ, band etarsen tushsa dushmanni,
Senga yoʻq nafsdek dushman qila olsang ani qil band.

Shakarlablar tabassum qilgʻanin koʻrgach koʻngul berma
Ki, bedillarni achchigʻ yigʻlatur oxir bu shakkarxand.

Jahon lazzotini shirin koʻrarsen, lek bandingdur,
Giriftor oʻlma, voqif boʻlki, qaydu qand erur monand.

Koʻnguldin jahl ranji dofii gar istasang bordur,
Navoiy bogʻi nazmi shakkaristonida ul gulqand.

116

Yop ul yuz oyinasin cheksam ohi dardolud,
Bu vajhdinki, qilur mayl xoʻblar sari dud.

Jahonki, ohim ila tiyradur emas mumkin,
Bu shom dafʻi yuzung subhi boʻlmayin mavjud.

Yuzungda har saridin egma qosh erur yoxud
But ollida iki hindugʻa voqiʻ oʻldi sujud.

May ichti deb meni yozgʻurmang, ey musulmonlar
Ki, rahmatidin emas noumid gabru juhud.

Qadahki, dayrda istarmen ushbu koʻzgudin,
Bilingki, mugʻbacha aksi erur manga maqsud.

Qovarlar itlari ul koʻy aro figʻonimdin,
Ne itki, koʻp ulusa, el aro boʻlur mardud.

Dedimki: sud qilay jon berib visoli uchun,
Navoiyo, chu firoqida umr kechti, ne sud.

117

Qoshing mehrobini vasl ahli etmish qiblayi maqsud,
Boshim yuz qatla ursam yerga hajringdin manga ne sud.

Ichimda ishqdin yuz barqu dam urmoqqa zahram yoʻq,
Uy ichra oʻt solib, vah, mushkil ermish asramogʻligʻ dud.

Yada toshigʻa qon yetgach yogʻin yogʻqondek, ey soqiy,
Yogʻar yomgʻurdek ashkim chun boʻlur laʻling sharobolud.

Chu qoʻyding dogʻ tindurdung koʻngulni darding istardin,
Diram birla gadoni uylakim, qilgʻay kishi xushnud.

Junun bu boʻlsakim yogʻdi pariyvash tifllar toshi,
Munosibdur bu toshlar aql eshigin qilgʻali masdud.

Toʻkuldi gul, figʻon bas qildi bulbul, shukrkim, bore
Sening husnung, mening ishqimda nuqson boʻlmadi mavjud.

Tunu anjum dema davrongʻa rohat qilmasun deb mayl
Qazo gulmixlar qoqti qilib gardunni qiyrandud.

Xarobotu munojot ahlining matlubi sendursen,
Manga koʻrsatmasang yoʻl, naylayin qay saridur behbud.

Navoiy, Kaʻba zikrin qoʻyki, biz dayri fano istab
Zahabno vodiya-maqsad, vajadno mo huval-maqsud.

118

Ey orazi nasrin, sochi sunbul, qadi shamshod,
Bulbul kebi hajringda ishim nolavu faryod,

Sayd oʻldi koʻngul koʻzlaringa, vah, qutulurmu
Bir qushki, aning qasdida boʻlgʻay iki sayyod.

Ul maktab arokim oʻqudung noz rumuzin,
Goʻiyoki, vafo ilmin unutmish edi ustod.

Ashkimni koʻrub tez boʻlur koʻngli jafogʻa
Ore, itimas chunki suyi boʻlmasa foʻlod.

Mingdin bir emas oʻz yuragi zaxmlaridin,
Har nechaki togʻ bagʻrini zaxm ayladi Farhod.

Oʻlugni kishi dafn eta olmas vale har kun
Yuz tiygʻ qilur dafn koʻzung boʻlgʻali jallod.

Gul yafrogʻi tirnogʻlar erur bu chaman ichra,
Bulbul paru bolini yulub bergali barbod.

Ne ayb, Navoiy kebi devonaligʻ etsa,
Har odamiykim, boʻlsa aning yori pariyyod.

119

Aylamas har navʻ boʻlsam ul buti raʻno pisand,
Boʻlmagʻan koʻp yaxshiroq olamda mendek nopisand.

Umr oʻtub bir xidmatim ul oy pisandi tushmadi,
Vah ne umr erkin, ne qilsam aylagay oyo pisand.

Yor agar mushkilpisand oʻlmish koʻrung mushkilki, bor
Menda yuz mushkil ish, ul qilmas birin ammo pisand.

Ishqida qildim jahondin qatʻu jondin ham, ne sud,
Chunki ul jonu jahonim aylamas qatʻo pisand.

Ey koʻngul, kuydur tamaʻ tuxmin, tamanno mazrain,
Bu ekinni chunki hargiz qilmadi dono pisand.

Davlati faqr istagil, nechunki bor, ul koʻy aro
Sidq ila kirgach, agar aʻlovu gar adno pisand.

Chun fano sholini kiydim atlasing yigʻ, ey sipehr
Kim, bu bozor ichra ermas hargiz ul kolo pisand.

Soqiyo, ber oʻtki, kul qilgʻay vujudum xirmanin,
Aylaman hayvon suyinkim, aylagay ihyo, pisand.

Bu ne aqlu zuhd boʻlgʻay, zohidokim qilmagʻay,
Men kebi olamda bir devonayi rasvo pisand.

Kech bu bogʻu gullaridin ham Navoiykim, emas
Ahli tahqiq oldida dunyovu mofiho pisand.

120

Topqali hokiy tanimgʻa novaki ishqing kushod,
Koʻnglum aytur xayri maqdam, jonim aytur xayrbod.

Xatmudur yoxud bayozida yuzining kilki sunʻ,

Xoʻblugʻ tugʻrosini zangor ila qildi savod.

Xattining vasfin yozarmen kirpiku xoli bila,
Xat yozarda chun zaruratdur qalam birla midod.

Taʼn qilmangkim, boʻlub oshiq murode topmading
Kim, erur bizga bu ishtin nomurod oʻlmoq murod.

Kirdi gar shaydo koʻngul, ey ishq, nosih pandigʻa,
Gʻam yema devonalar xoʻyigʻa boʻlmas eʻtimod.

Bu nafaskim oʻlgali yetmishbiz aning yodidin
Masiho bir iyodat birla qilmas bizni yod.

Ey Navoiy, gʻam yema boshinggʻa boʻlsun mustadom
Ulki, bordur vorisi taxtu Jamu toji Qubod.

121

Orazing mushtqidur bu koʻzki, boʻlmish dardmand,
Garchi bordur dardligʻ koʻzga yorugʻluqtin gazand.

Dard oʻtin yoqti koʻzumga hajr, chun koʻrdum yuzin,
Kuydurur albatta har doruki, boʻlgʻay sudmand.

Bu qizargʻan koʻz aro mardum emaskim el koʻzi,
Tegmasun husnunggʻa deb oʻt uzra solibmen sipand.

Tokim ul bemor koʻz oshuftasi boʻlmish koʻzum,
Istabon jinsiyat ogʻriq shevasin qilmish pisand,

Qoʻzlarim laʻligʻa hamrang oʻldi, vah, ne hol ekin
Kim, bu achchigʻ yigʻlagʻan soyi ul aylar noʻshxand.

Koʻzni bir iz tufrogʻidin ravshan etkim sud emas
Shofi kofuriy chekib osmoq anga mushkin parand,

Ul quyosh hajrinda bilmankim, Navoiy koʻziga
Barcha olam tiyradur yo bogʻlamishdur chashmband.

122

Chekar un koʻnglum ursang tiygʻi bedod,
Ne tong, su qoʻygʻach etmak shuʻla faryod.

Koʻngul sensiz topar gʻam shodligʻdin,
Gʻaming yetgach vale aylar ani shod.

Ne tong majnunlugʻumkim, jilva aylar
Koʻzumga lahza-lahza bir pariyyod.

Koʻngulni, soqiyo maydin qilib xush,
Buzugʻni sayl ila aylarsen obod.

Meni shod aylagil bir jurʻa birla
Ki, gʻamdin jongʻa yetti joni noshod.

Sanam ollida maydin bosh koʻtarman
Ki, qildi dayr piri mundoq irshod.

Sening yoding bila oʻldi Navoiy,
Tirig boʻl, garchi ani qilmading yod.

123

Jilvada husn ahli ichra koʻrmisham bisyor qad,
Qomatingdek zohir etkan koʻrmadim raftor qad.

Koʻyiga borurgʻa yoʻl berdi alifdek fol aro
Chunki men qildim tafaʻul, zohir etti yor qad.

Ne sanavbar qoldi oʻz holida, ne gul bogʻ aro,
Gul kebi yuz birla koʻrguzdung sanavbarvor qad.

Yuz koʻngul birla sanavbar bedil oʻlgʻay qaddigʻa,
Jilva bersa, zorlar koʻnglin olib dildor qad.

Sunʻ qilki bir alif chekmish qadinkim, oʻxshamas
Bir anga husn ahli tortib mashq uchun bisyor qad.

Ozimi mayxonamenkim, nogah ul jonib manga
Koʻrguzub qildi nihon ul mahvashi xammor qad.

Ey Navoiy, ul quyosh vaslin gadoligʻ qilgʻali
Zohir aylabmen sarigʻligʻ dalqu gardunvor qad.

124

Mendin el har soʻz desa, bovar qilur ul sarvqad,
Yoʻq manga soʻz derga had, har ne desam ham barcha rad.

Chun desa maqbullar koʻp nukta, men mardudmen,
Menki qavlum barcha rad, soʻz derga topqaymenmu had.

Bevafo ahbobdin bir ham manga boʻlmay mumid,
Turfa koʻrkim, barcha aylar muddaiy sori madad.

Turfaroq budurkim, ulkim jon anga qildim fido,
Bovar aylab holima har neki, deb ahli hasad.

Dahr elidin go'sha tutmoq bo'ldi avlo uylakim,
Tutmag'ay ul qavm otin, topsa kishi umri abad.

Soqiyo, behush doru ez, dag'i tut bodakim,
Andin o'lsun hush, doru ila zoyilkim xirad.

Rindlar sarxayli mendurmen bugun dayr ahlig'a,
Maykada tufrog'idin masnad manga basdur sanad.

Ishq vodiysinda maqsad ichradur avval qadam,
O'zlugung ko'hi balosi bo'lmasa olingg'a sad.

Ey Navoiy, qil fano hosilki, istar chog'da do'st
Belga rust aylab etak tebrarga bo'lg'aysen muad.

125

Yo'qki ohimdin qilibdur tiyra bu vayronni dud
Kim, qorong'u aylamish vayronayi davronni dud.

Dudi ohimkim, chiqar uy tunglukidin butrabon,
Doshxona aylamish bu kulbayi ahzonni dud.

Oh dudimu ekin, yo ishq uyumga soldi o't,
Buki tutmish hujravu gunbadni dud, ayvonni dud.

Hajr zindoni siyahchol o'ldi ohim dudidin,
Emdi zindon etti ishq ahlig'a bu zindonni dud.

Oh vaqti chun oqar ashkim qaro hijron tuni
Muhrae aylar shaba har bir duri g'alttonni dud.

Tiyra ohim har dam andoq to'lg'ashur bo'g'zulg'akim,
Chiqqali qo'yimas ko'nguldin nolavu afg'onni dud.

Kecha ul oy ko'yi davrida chekibmen o'tlug' oh,
Xayli anjumni sharar bil, gunbadi gardonni dud.

Charx motam kisvati bermish manga yo ohdin
Pardaiy shabgun bila yopmish meni uryonni dud.

Boda sham'i birla, ey soqiy, yorut ko'nglumnikim,
Ohdin qilmish qora bu kulbayi vayronni dud.

Olam ahlining vafosizligʻlaridin cheksam oh,
Sunbuliston aylagay yuz gulshanu boʻstonni dud.

Ey Navoiy, asru ravshan erdi hajrim shomikim,
Tiyra ohimdin qoraroq ham qilur hijronni dud.

126

Unutmagʻilki to hajr etti bedod,
Meni bir noma birla qilmading yod.

Koʻngul yod etmasingdin boʻlsa gʻamgin,
Vale ruhum erur yoding bila shod.

Buzugʻ jismim uyin yiqti firoqing,
Bu uyda koʻp buzugʻlugʻ qildi bunyod.

Qul oʻldi sarv to gulgasht etarga
Qading bazmi tarabdin koʻpti ozod.

Meni gah dashtu gah togʻ uzra koʻrgan
Tirilmish sogʻinur Majnunnu Farhod.

Koʻngulni may bila maʻmur qilkim,
Xumori davr ani qoʻymas obod.

Navoiy telba boʻlgʻan chogʻda koʻrdi,
Pariy birla ani sogʻindi hamzod.

127

Vahki, har soat boʻlurmen vaslidin yetkach navid,
Yordin ummidvor, ammo oʻzumdin noumid.

Dedi, mehmoning boʻlub yuz javr ila aylay halok,
Vahki, bor ul shoʻxning har vaʻdasinda yuz vaid.

Qatlim etting, aylasunlar eltibon koʻyungda dafn
Kim, borur jannatqa zulmung tiygʻidin boʻlgʻan shahid.

Tikti koʻksun chokinu tiygʻin tanimda qildi gum,
El eshikni qufl etib tufroqqa koʻmgandek kalid.

Islaram koʻyung itining nechasin, ne ishkakim
Oncha osoyish dimogʻimgʻa yeturmas mushkbid.

Doʻst chun jon ichradur qoʻy, «naxnu aqrab» soʻzini
Tut boʻyun baskim, yaqinroq keldi «min hablil-varid».

Ey Navoiy, shah xayolin asra koʻz mulki aro
Kim, erur ham Bogʻi Zogʻon anda ham Bogʻi Safid.

128

Ish manga qilmoqdurur ul shoʻxi beparvoni yod,
Ul unutmish anikim, qilgʻay meni shaydoni yod.

Xuld aro boʻlsam aning koʻyin sogʻingʻum, vah, ne tong
Gʻurbat ichra aylamak el manzilu maʻvoni yod.

Buylakim laʻling mayining shavqidin mast oʻlmisham,
Bodadek qonim toʻk, etsam bodayi hamroni yod.

Laʻli elni tirguzurda oʻzgalarni yod etar,
Oʻltururda gʻamzasi aylar meni rasvoni yod.

Rashkdin bexud tilarmen xalqnikim, qilmagʻay
Jinsi odam ul pariypaykar malaksiymoni yod.

Koʻr munikim andin oʻzga kimsa bormu yodima,
Eyki dersen, qilmagʻil ul chobuki zeboni yod.

Dayr piri ilgidin zunnor etarmen orzu,
Har qachonkim, aylasam ul dilbari tarsoni yod.

Doʻst yodidin koʻngulni uyla istarmen toʻla
Kim, ul aylay olmagʻay dunyovu mo fihoni yod.

Chunki tufrogʻ oʻldi yodingdin Navoiy sen dagʻi,
Netti qoʻysang jurʻae tufroqqa, aylab ani yod.

ZOL HARFINING ZAVIYU-L-HAYOTLARINING ZUFUNUNLUGʻI «GʻAROYIB»DIN

129

Zuhdu toat shahdini ahli zamon koʻrmas laziz,
Har ne nofiʻdur, marizi notavon koʻrmas laziz.

Zulmat ahli gʻaflat istarlarki olam komini
Uyqucha shabgir qilgʻan korvon koʻrmas laziz.

Quti botin istakim, zohir gʻizosi birla tabʻ
Bir zamon gar topsa lazzat, bir zamon koʻrmas laziz.

Or etar pashminadin ablah tilab zarrishtani
Kim, eshak halvoni andoqkim somon koʻrmas laziz.

Har ne eldin qutqarur lazzatligʻ uldurkim, faqir
Mehr qursin uylakim bir pora non koʻrmas laziz.

Yutmayin xunoba yetmas vasli aning, ahli ishq
Topsa kavsar sharbati, andogʻki qon koʻrmas laziz.

Topmayin lazzat Navoiy soldi koʻzdin ashkdek
Bodani to xusravi sohibqiron koʻrmas laziz.

130

Emas gʻamimni yozar xatqa zarfishon kogʻaz
Ki, shuʻla chekti damimdin bitir zamon kogʻaz.

Sipehr davri bu sargashta ohidin boʻlmish,
Magar bu oh tutun boʻlmish, osmon kogʻaz.

Tirilmisham bitigingdin qilurda muhr, magar
Labinggʻa tegdiyu kelturdi tuhfa jon kogʻaz.

Uzoru laʻli labing vasfini qachon yozdim,
Oqib koʻzum yoshi gulrang boʻldi qon kogʻaz.

Ochildi xasta koʻngul ruqʻasin yaramgʻa yopib,
Yorugʻ boʻlur emish uy, boʻlsa tobdon kogʻaz.

Yozar farishta quyosh safhasigʻa vafingni,
Magarkim ul falakiy topmas obdon kogʻaz.

Koʻngul shikofigʻa kogʻaz aro erur marham,
Gʻamim soʻrargʻa raqam qilsa dilsiton kogʻaz.

Koʻngul sahifasin asra xutur bahridin
Ki, sugʻa zoyiʻ oʻlur tushsa nogahon kogʻaz.

Xumor dafʻigʻa qulluq xatin tilar soqiy,
Navoiyo, dema hujjat ketur ravon kogʻaz.

131

Demagil koʻyini benomu nishonlargʻa maloz
Kim, erur tojdehu, mulksitonlargʻa maloz.

Ochsalar laʻli mayi shavqi bila mayxona,
Sohati boʻlgʻay alam dafʻigʻa jonlargʻa maloz.

El yogʻindin panah istar kebi koʻyung yodi

Vodiyi furqat aro ashkfishonlarg‘a maloz.

Dayr piri qulidurmenkim, aning dargohi
Yaxshilarg‘a panoh o‘ldiyu yomonlarg‘a maloz.

Habbazo, ishqki kiryosi fazosidur aning
Barcha bemanzilu ma‘vovu makonlarg‘a maloz.

Kir fano mulkiga forig‘ki, erur ul kishvar
Ohi so‘zonlar ila ashki ravonlarg‘a maloz.

Shohi G‘oziy eshigin tengri base tutsunkim,
Notavonlarg‘a panoh o‘ldiyu xonlarg‘a maloz.

RYe HARFINING RA‘NOLARINING RUSTOXYeZI «G‘AROYIB»DIN

132

Ey zotinga har necha qilib aql tafakkur,
Ul fikrga bo‘lmay samare g‘ayri tahayyur.

Yuz mehrga netsun chu erur mujibi hayrat
Har zarraki, tahqiqida aql etsa tafakkur.

Idroki kamolingni xirad haddi sog‘ingan
Bir qatra aro ayladi yuz bahri tasavvur.

Kavnayn adam bo‘lsa, vujudung‘a ne tag‘yir,
Gar mavj sukun topsa, tengizga ne tag‘ayyur.

Qahring yo‘q etar xalqnikim turg‘ali bo‘lmas,
Sarsar yo‘lida pashsha guruhig‘a tahavvur.

Bu turfaki, daf‘ini yarim pashshag‘a qo‘yding,
Har pil nihodeki sanga qildi takabbur.

Hajring tunida sham‘ kebi qoldi Navoiy,
Har tun ne ajab kuysa to‘kub ashki tahassur.

133

Parim bo‘lsa, uchub qochsam ulustin to qanotim bor,
Qanotim kuysa uchmoqdin, yugursam to hayotim bor.

Chiqib bu dayrdin Isog‘a nevchun hamnafas bo‘lmay,
Bihamdillah tajarrud birla himmatdin- qanotim bor.

Xaloyiq suhbatidin ming g‘amim bordurki, muft o‘lg‘ay,

Agar ming jon berib bilsamki, bir gʻamdin najotim bor.

Chehib agʻyordin yuz javru tortib yordin ming gʻam,
Ne oʻzga xalqdin gʻayrat, ne oʻzumdin uyotim bor.

Kechib koʻzdin yozay bir xatki, dahr ahligʻa koʻz solmay
Bu damkim, koʻz savodidin qora, koʻzdin davotim bor,

Tilar koʻnglum qushi anqodin oʻtsam nari yuz vodiy,
Munungdek sayr etarga qofdin ortuq sabotim bor.

Navoiy, bilki shah koʻngli manga qayd oʻlmasa, billah,
Agar, kavnayngʻa xoshok chogʻligʻ iltifotim bor.

134

Kema ogʻzi demakim, ishqingda koʻksun chokidur,
Bahr mavji yoʻqki, ashkim saylining koʻlokidur.

Suda ermas mehr aksi, balki daryo jonigʻa
Solgʻan oʻtlar xasta jonim ohi otashnokidur.

Xas emas girdob arokim boshinga evrulgali
Su uza sargashta oshiq jismining xoshokidur.

Vahki, ul kashtiyda daryokush, manga xud yoʻq hayot
El degandinkim, falonning kofiri bebokidur.

Ul baligʻ tutqanda solib shastu aning rashkidin,
Sudin ayrilgʻan baligʻ yangligʻ koʻngul topokidur.

Koʻrma faqr ahli sirishki bahrida har yon hubob
Kim, fano kavkablari, balkim balo aflokidur.

Ey Navoiy, kema tiyri koʻksun ichra hajr oʻqi,
Kema ogʻzi goʻyiyo ishqida koʻksun chokidur.

135

Ogʻzim achitqon dam-badam ul laʻli shakkarxand erur,
Vah-vah, tuz ermish ulki, men qildim gumonkim, qand erur.

Oʻtsang gʻamim sahrosidin, qonligʻ koʻngul ajzosidin,
Har lola bargin anglakim, bir dogʻligʻ parkand erur.

Koʻyungda mun lugʻ jongʻa tan, yuz zaxm iladur xirqae
Marham bila qoʻygʻan mamuq har yon anga payvand erur.

Majnun ko'ngul qilmas havo har yon o'qungdin go'yiyo
Kim, bu temur birla yig'ach habsig'a aning band erur.

Boqqach quyosh ruxsorig'a andin qilurmen ko'z yoshi
Kim, ul musofir oyima husn ichra bas monand erur.

G'am barqiyu mehnat tuni zoyanda bo'lsa ishqdin
Tong yo'qki, o'tqa gah sharar, gohi tutun farzand erur.

Dunyo arusi zulfini tutqan ne ogah faqrdin,
Ganj istamas ulkim, yilon tutmoq bila xursand erur.

Ming nola tortib ko'rmay ul gul vaslin oxir o'lganim,
Bu bog'ning bulbullari gar bilsalar, xush pand erur.

Ko'z uchi birla boqtingu qiyding Navoiy ko'nglini,
Bilding anikim, bir qiyo boqmoqqa hojatmand erur.

136

El tilidin jonima gar yuz balo mavjud erur,
G'am yeman, gar ul qizil til tiyg'i xunolud erur.

Yuz uza siymin zanaxdoningda xatti mushkbo'y,
O'tqa qo'yg'an olmadin go'yoki chiqqan dud erur.

Jon berib oldim jununu ishq to bo'ldum fano,
Olloh-Olloh, ul ne xush savdo, bu ne xush sud erur.

Hajr bedodidin ul yuz shavqi ortar har necha
Kim, xazon osibidin gul yafrog'i nobud erur.

Kisvatedur xilqatim ishq ofati shaxsig'akim,
Rishtayi jon anda toru tori jismim pud erur.

Qilmading ahdingda bir ahdeki qilg'aysen vafo,
Bevafolar ahdi mundoq go'yiyo ma'hud erur.

Mehr isi bu mijmari feruzadin ko'z tutmakim,
Barcha qad shamshodi bu mijmar ichinda dud erur.

Eyki qadding bo'ldi xam, olam bila qil xayrbod
Kim, xam etmak qad hamesha lozimi padrud erur.

Ey Navoiy, ermas ul zolim ko'zi uyqudakim,
Zulm eshigi Shohi G'oziy adlidan masdud erur.

137

Yig'lasam ko'nglumga ishim ohi dardolud erur,
O'tqakim yog'mur yog'ar aning nishoni dud erur.

La'li shavqidin ko'ngul xursand erur xunob ichib,
Telbaga rangin su bersang, may debon xushnud erur.

Yuz ayog'i tufrog'idin olman ushbu vajah ila
Kim, necha tufrog' ichinda tursa oltun sud erur.

Chiqmas ohim shiddatidin ul mahi xirgahnishin,
Sham'g'a fonus yeldin asramoq maqsud erur.

Vaslin istab ko'p enaldim, qovdi ko'yidin meni,
Bo'lsa mubrim sheva, albatta gado mardud erur.

Talx maydin, soqiyo, topti chuchuk jonim hayot,
Ey baso makruhkim, zimmida bir behbud erur.

Telba itdekdur Navoiy ul parivashsiz ne tong,
Og'zidin gar o't sochib a'zosi gardolud erur.

138

Ulki yuz mehnatqa jonim ishqidin pomol erur,
Anga rahmu manga toqat yo'q, ajoyib hol erur.

Zeb erur husn ahlig'a ahli nazar nazzorasi,
Ko'zki, bulbul tikti gul ruxsori uzra xol erur.

Xatti shavqidin to'kuldi jismim ul yanglig' qurub
Kim, so'ngaklarda qalam ko'rgan sog'ing'ay nol erur.

La'lidin kom olmag'uncha bilmadim shirinlig'in,
Bargi gul zambur komi ichra kiringach bol erur.

Gulxaniy majnundek ohim chiqqach, oqqan yoshlarim
Telba keynidin yugurgan go'yiyo atfol erur.

Bu chaman gulbargi xushrang o'lsa, mayl etmangki, ul
G'oza bulbul qonidin surtarki, rangi ol erur.

Ey Navoiy, kimgakim bir jur'a chekti jomi vasl,
So'ngra hijron zahridin yuz jomi molomol erur.

139

Yo'q ajab, la'lingdin ar bexudlug'um oyin erur,

Chunki usrukarak bo‘lur har mayki, labshirin erur.

Raz qizi to pardadarliq aylagay talbis uchun,
Shisha mi‘jardur angavu mavji aning chin erur.

Qon yoshim ta‘siridin sarig‘ yuzumning safhasi
Qog‘azedurkim, hino suyi bila rangin erur.

Muhlik o‘tumni damingdin tez qilma, ey Masih
Kim, bu o‘tqa motam ashki suyidin taskin erur.

Ul pariy ishqida ashkim lahv tuxmidur demang
Kim, malak tasbihig‘a bu donadin tazyin erur.

Olmayin yerdin qadam sayri maqomot aylamak
Chang piridin bu bazm ahlig‘a ko‘p talqin erur.

Sizu vasl, ey aysh ahlikim, Navoiy jonig‘a
Anda hijroni azal devonidin ta‘yin erur.

140

To labing shavqida jismim g‘arqayi xunob erur,
Har junun toshi angakim, tegdi la‘li nob erur.

Gar asir o‘ldum, tong ermaskim, ko‘ngulning lomidek,
Mubtalo ko‘nglumda zulfi toridin qullob erur.

Qaddi yodeklarni zor etmish- hiloli jom uchun
Egma qoshingkim, o‘zi roki‘, o‘zi mehrob erur.

Ko‘z qarosin yub, sarig‘ orazni beqadr etti ashk,
Go‘yiyo har vajah ila ayn ofati simob erur.

G‘am tuni gar tobsiz jismim kuyar, vah ne ajab,
Kuydururlar kecha ko‘prak rishtakim, betob erur.

Har taraf-na‘lu alif jismimda, go‘yo ishq aro
Xatti idborimni vozih qilg‘ali i‘rob erur.

Sendadur maqsud ganji, lek jismingdur tilsim,
Vahki, bu ganj ul tilsim ichra ajab noyob erur.

Ey Navoiy, jism aro jon rishtasin tutqil aziz
Kim, bori lo‘liyvashim la‘bi uchun asbob erur.

141

Ul pariy ko'ngli uchun ruhum asiru zor erur,
Bul'ajab toshi qanotsiz qushqa badraftor erur.

Har kecha qon birla jismim safhayi taqvimdek,
Go'yiyanjum tirnog'idin sarbasar afgor erur.

Kofiri mastedur ul ko'z kim, kamandi zulf anga
Yeshibon yonida qo'yg'an rishtayi zunnor erur.

Baxtim uyqusidin afg'onlar chekardin go'yiyo,
Har kecha ko'z yummay anjum to sahar bedor erur.

Yangla ko'nglum vasl topti rahm qil, ey ohkim,
Tund yeldin yangi butkan yorag'a ozor erur.

Qatlima ul ko'z savodi hay'atidin bag'rig'a
Bir qora tosh bog'lag'an qon qilg'uchi xunxor erur.

O'qusam nomangni pechu toblig' bexud tanim
Go'iyokim nomani chirmab yuborgan tor zzur.

Chun quyoshdek yerga kirgung, ne osig', gar yuz quyosh,
Masnading toqida har yon shamsayi devor erur.

Tirguzub, debsen, Navoiy jonig'a minnat qo'yay,
Gar sen o'ltursangki ul jon birla minnatdor erur.

142

Ko'ngulki, ishqida dersen balo ne bo'lg'usidur?
Nekim, bo'lur, sanga bo'lg'ay, manga ne bo'lg'usidur?!

Ul oy jamolig'a ishqim xud ortadur har dam,
Bu ishta oqibatim, vahki, to ne bo'lg'usidur?

Dema ne bo'lg'usi ul zulf qaydida, ko'nglung
Asiru volavu shaydo yana ne bo'lg'usidur?

Firoq dardig'a dersen davo ne bo'lg'ay ekin?
Bu dardg'a ham o'zung de, davo ne bo'lg'usidur?

Behisht, mehnat emas, bo'lsa va'dayi diydor,
Visol umidi bor ersa, jafo ne bo'lg'usidur?

Bu yo'l musofirining holi, ohkim, mutlaq,
Bilinmadiki, ne nav' o'ldi yo ne bo'lg'usidur?

Navoiy, dema foniy boʻlub visolgʻa yet,
Mangaki, hajar chekibmen, fano ne boʻlgʻusidur?

143

Jafo qilur bari gulchehralar, vafo qilakoʻr,
Vafo ham elga qilursen, vale mango qilakoʻr.

Ne telbaniki, muqayyad tilarsen, ey gardun,
Aning salosili zulfigʻa muftalo qilakoʻr.

Desang hijobni olgʻaylar, ey koʻz, olingdin,
Ne gard aning yoʻlidin qoʻpsa toʻtiyo qilakoʻr.

Tajalliy istasang ul yuzdin oʻrtabon jisming,
Kuli bila koʻngul oyinasin jilo qilakoʻr.

Umidi vasl ila koʻyungga bordi xasta koʻngul,
Yigitliging haqi, ul hojatin ravo qilakoʻr.

Biyik nishiman erur, ey koʻngul, visol avji,
Talab qanoti bila ul taraf havo qilakoʻr.

Navoiyo, chu alamsiz murod mumkin emas,
Desangki, vasl topay, hajar oʻtigʻa yoqilakoʻr.

144

Jonim oromi uchun qosidki jonondin kelur,
Goʻyiyo jonparvar nasime obi hayvondin kelur.

Noma qosid ilgidin, qosid habibim ollidin,
Mujdayi jon yeldinu yel mohi Kanʻondin kelur.

Vaʻdai vasliki jonondin kelur hijron kuni,
Tindurur koʻnglumni soʻz yangʻligʻkim, ul jondin kelur.

Gavharedekdurki, chiqmish xomasining noʻgidin
Noma uzra shodligʻ ashkimki, mujgondin kelur.

Shodligʻdin jon nisor etsam, ne tongkim, bu xabar
Ham koʻnguldin, filmasal, ham koʻnglum olgʻandin kelur.

Vahki, mazmunidur ahli dard sargardonligʻi,
Har balo maktubikim, bu charxi gardondin kelur.

Deb emish nomangʻa qilmaydur Navoiy jon nisor,
Anda jon boʻlsa qachon bu navʻ ish andin kelur.

145

Tutulmish erdi gʻazabdin ulusni qildi asir,
Quyosh tutulsa, bale, fitnadur anga taʻsir.

Agarchi yoda girih boʻlsa, oʻqi tuz chiqmas,
Qoshi girih bila zulm oʻqin etmadi taqsir.

Koʻngulni koʻzlaring oldi, ne tong, iki boʻlmak
Bir ahli dinni iki mast kofir etsa asir.

Koʻrub yuzida gʻazab zulfi sari qochti koʻngul,
Koʻngulga soya kerak itik oʻlsa mehri munir.

Xadangging oʻtti koʻngul pardasigʻa yetmas ekach,
Ne haddi manʼ xususan qazo oʻqigʻa harir.

Gʻam oʻlsa, solma girihlar qoshinggʻakim, qilmas
Gʻaliz oʻlub bu qora manʼi xomayi taqdir.

Navoiyo, sanga bu soʻzda shubhae boʻlsa,
Qadah keturki, xututida koʻrguzay bir-bir.

146

Pariyvashim qora boʻrkinki, bir yon egri qilibdur,
Magarki shamʼi jamoli fatilasi egilibdur.

Xat ermas ulki, chiqarib suyini mehrgiyahning
Quyosh sahifasida rahmat oyati bitilibdur.

Ne navʼ singramayin hajr aroki, bagʻrimu koʻnglum
Firoq ignalaridin oʻta-oʻta teshilibdur.

Dalil erurki, koʻngullarni qilmish oʻlgʻasen ozod,
Bukim salosali zulfung tugunlari yeshilibdur.

Masih ignasi Maryam igirgon ip bila goʻyo
Chigilib, egniga jonbaxshligʻ toʻni tikilibdur.

Agar Masih duosi oʻlugni tirgizur erdi,
Ne nutq erurki, soʻkunchung bila oʻlug tirilibdur.

Toʻla qadah kerak ichsam koʻngulni qilgʻali xoliy
Ki, anda davr elidin dardu gʻussa koʻp yigʻilibdur.

Falak daqoyiqidin kimsa bosh chiqarmadi hargiz
Kim, ushbu rishtaning asru tugunlari chigilibdur.

Koʻp etma vaʻda Navoiygʻa vaslu qilma tamasxur
Ki, bu mahol ish erkanni ul ham emdi bilibdur.

147

Koʻzi ul yuz oʻtidin xalq ichini dogʻ etadur,
Yoxud iki qoshining yolarini chogʻ etadur.

Ishq koʻnglumni shiyor aylabu koʻzdin sugʻarib,
Magar ul gul yuzining hasratidin bogʻ etadur.

Laʻlidin mast oʻlubon bordi xumorim marazi,
Turfa maydur buki, ham usruku ham sogʻ etadur.

Suvang ul oy evining tomini balchigʻ yasabon
Paykarimning evini, hajrki tufrogʻ etadur.

Hajri ashkim tengizu jismim etib koʻhi balo,
Olami ishq aro bahr bila togʻ etadur.

Gʻam tuni mehrosiz oʻldiki, sipehr anjumidin
Mehr ruxsorini resh etkali tirnogʻ etadur.

Bu balogʻa ne davodurki, Navoiyni ul oy
Nechak koʻrsa, muni ishq anga amrogʻ etadur.

148

Kunduz ul xurshidi raxshondin koʻzumga yosh erur,
Kecha holim zulfi savdosi bila chirmash erur.

Olmagʻan din naqdi birla yiqmagʻan mehrob yoʻq,
Ey musulmonlar, ne kofir koʻz, mufattin qosh erur.

Chok koʻksumdin ichimga solib ul oy koʻnglidek
Asraramkim, ham ul oy boshimgʻa otqan tosh erur.

Rahm emas berahmliqdur surmasang boshimgʻa raxsh
Kim, bu koʻp qatla aning pomoli boʻlgʻan bosh erur.

Ishq sirrin necha koʻnglum ichra pinhon asrasam
Ham, koʻngul oʻti zabona chekkach, elga fosh erur.

Qaysi gul bazminki sugʻa, yoʻqsa yelga bermadi,
Bu chamanda to bulut saqqo, sabo farrosh erur.

Benavolar ollida umri abaddin yaxshiroq
Kim, Navoiy dayr ichinda doxili avbosh erur.

149

Telbarab itkan koʻngul yodimgʻa kirsah gohlar,
Yigʻlab el koʻngli buzulgʻudek chekarmen ohlar.

Oʻtti xoʻblar oy kebi, yoʻqtur aroda ul quyosh,
Vahki, ul badmehrn koʻrman oʻtadur mohlar.

Xoʻblar zulfu zanaxdonigʻa bording, ey koʻngul,
Hozir oʻl, tundur qorongʻu, yoʻlda bordur chohlar.

Gar musavvir sizsa devor uzra ul gul xirmanin,
Jav-bajav mendin nishon bergusi bir-bir kohlar.

Ey koʻngul, Farhod ila Vomiq dogʻi Majnun qani?!
Boʻlmagʻil gʻofilki, bir-bir bordilar hamrohlar.

Toʻkti qon gulgun libosin kiygach ul xoʻblar shahi,
Qon toʻkar ermish, qizil toʻn kiysa beshak shohlar.

Ey bahori husn, eshitsang Navoiy ohini
Kerak, albatta, xazon yelin sogʻinsang gohlar.

150

Yuz tuman mehnat oʻqi anduhlugʻ jonimdadur,
To havodin sarzanish sarvi xironimdadur.

Hojatim budur, xudoyokim, karomat qilgʻasen
Notavon jonimgʻa har zahmatki, jononimdadur.

Dard menda sendin ortuq boʻlsa, jono, ne ajab
Kim, sening jismingdadur zahmat, mening jonimdadur.

Soʻrdum, ogʻzi taʻmi talx ermish, ajab yoʻq oʻlmagim
Menki, bu yangligʻ achigʻ taʻm obi hayvonimdadur.

Ey Masiho, subhi ayshim tiyra boʻlmish goʻyiyo,
Zarrai betobligʻ xurshidi tobonimdadur.

Dahr bogʻi ichra barbod oʻlmagʻan gul chiqmadi,
Yoʻq ajab, gar yeldin osibe gulistonimdadur.

Ey Navoiy, soʻrmading dersen malul oʻlgʻanda yor,
Sogʻinursen goʻyiyokim baxt farmonimdadur.

151

Kirdi siymobiy libos ichra yana ul gulʻuzor,
Ul quyoshdekkim, anga moniʻ boʻlur abri bahor.

Ul bulut yangligʻ libos uzra sizilgʻan xatlari
Bor aningdekkim, yogʻin tushkay bulutdin tor-tor.

Bu libosi siymgun ichra sening nozuk taning
Ul kumushdekdurkim, ul siymob aro tutqay qaror.

Mehri ruxsoring libosi siymgundin mutlaqo
Ul quyoshdurkim, qilur koʻzguda aksin oshkor.

Boʻldi siymobiy libosing rangi baskim, ayladim
Koʻz sahobidin boshinggʻa ashk siymobin nisor.

Tanni chun siymob etar bu charxi axzar oqibat,
Toʻn agar siymobiy oʻlsun, gar yashil, bir hukmi bor,

Ey Navoiy, kisvati gar obgundur, ne ajab,
Bu yaqindurkim, erur su ichra durri shohvor.

152

Furqatingdin zaʻfaron uzra toʻkarmen lolalar,
Lolalar ermaski, bagʻrimdin erur pargolalar.

Dur tishingdin donayi sabrim qolur bebar desam,
Kulub ayturkim, ekinning ofatidur jolalar.

Bargi gul uzra yopishibdur shakar har saridin,
Yo magar laʻling uza qaynabdurur tabxolalar.

Tola-tola nay oʻqung koʻksumda goʻyo sindikim,
Tevruluptur notavon koʻnglumda bir-bir tolalar.

Fitnalik toʻqquz falak girdingda, jono, turfadur
Kim, koʻruptur bir quyosh davrinda mundoq holalar.

Bordilar ahbobu men yigʻlarmen oʻz ahvolima,
Korvondin qolgʻan it yangligʻki, qilgʻay nolalar.

Koʻhi gʻam boʻldi Navoiy, lolalar gulgun sirishk
Togʻ agar budur, bale, ashk oʻlgʻusidur lolalar.

153

Ul malohat sham'idin mundog'ki jismim yonadur,
Har bir uchqun g'am shabistonida bir parvonadur.

Shomi hajrim sharhin el afsona qildi, ohkim,
Uyqug'a solg'an qora baxtimni bu afsonadur.

G'ayrkim, mahv o'ldiyu sensen buzug' ko'nglum aro,
Chug'z itib, tovu yer tutmish ajab vayronadur.

Ko'ksun ichrakim g'amingdin nordek bo'ldi shikof,
Go'yiyo har bir bag'ir pargolasi bir donadur.

Ko'yida so'rsang ko'ngullarni unutm, ey sabo,
Mening avvoramnikim, ham xasta, ham devonadur.

Charx shabgardig'a go'yo naqdi umrungdur g'araz,
Tegrangga har tunki ikki bukrayib aylanadur.

So'rma hajringda Navoiy yorinu sarmanzilin,
Yor anga darding, vatan bir kunji mehnatxonadur.

154

To xayoling gah ko'ngul, gah ko'z aro mehmon erur,
Ko'z bila ko'nglum arosida hasaddin qon erur.

Ko'ngluma paykonlaringdin qatra-qatra su emas
Holima ko'zdek biaynih ul dag'i giryon erur.

G'arqamen ashk ichrakim, ishqing tanimni o'rtamas,
Yo'qsa o't kim ko'rdikim, xoshok aro pinhon erur.

Hajr o'qidinkim erur bag'rim aro yuz ming teshuk,
Har teshuk bir ko'zdururkim, holima hayron erur.

Husn maydonida ul ko'z chobukedurkim, anga
Xoli mushkin go'yu zulfung anbarin chavgon erur.

Dahr bo'stonida bosh chekkan nihol atrofida,
Shox emas, novak degil, yafrog' emas, paykon erur.

Tiyg' ila dushvor aylabsen Navoiy qatlini,
Chehradin burqa'ni olg'ilkim, base oson erur.

155

G'unchayi xandon bila husnung guli hurram bahor,

Xatting andoq sabzakim, boʻlgʻay anga hamdam bahor.

Yuz uza terdin xating gar bosh chekar, ey gul, ne tong,
Sabzagʻa boisdurur, chun boʻldi ersa nam bahor.

Shodligʻdin gulshani vaslingda yigʻlab cheksam oh,
Yopma, yuzkim, gulga boʻlmas yel yogʻindin gʻam bahor.

Orazim aksi yuzung oyina tushkan turfadur,
Kim koʻruptur ham xazon bir oyda boʻlmoq, ham bahor.

Voykim, bir gul xazongʻa soldi ayshim gulbunin,
Ushbu fasl ichraki topmish jumlayi olam bahor.

Raʻdu sayl ermas, figʻonu ashk erur bukim, har el
Gul yuzung koʻrgach tutar oʻz holigʻa motam bahor.

Qasdi bulbul koʻngli qaydi boʻlmasa, nevcun solur
Bogʻ shoʻxi sunbuli zulfigʻa pechu xam bahor.

Gul emas, bu bogʻ torojigʻa iynak laʻldin
Ayladi oviza mehri davrigʻa xotam bahor.

Ey Navoiy, chin bahor erkin bu, yoxud koʻrguzur
Bogʻi xulqidin ulusqa dovori aʻzam bahor.

156

Vahki, koʻnglum gʻussasi har lahza qasdi jon qilur,
Hajrim anduhi buzugʻ sabrim uyin vayron qilur.

Koʻp madaddur hajr anduhida sovugʻ ohlar,
Kim singursa men kebi oʻziga qasdi jon qilur.

Necha yilliq mehnatim ishq ichra bilgay oshiqe
Kim, hadisni yor ila agʻyordin pinhon qilur.

Jonni istarmen chiqarsam, uyidin koʻzlarni ham
Koʻnglum ul damkim, xayolin lahzae mehmon qilur.

Asradim jon ichra mehrin, bilmadim oxir nafas
Ul Masiho oʻlimgim anglab oʻzin nodon qilur.

Faqr yoʻlinda irik pashminadin or etmakim,
Har taharrukdin taayyun bandini suhon qilur.

Soqiyo, holimni bilding, emdi tutqil bodakim,
Bu subatlarni bexudlugʻ manga oson qilur.

Rostlargʻa charx agar har lahza qilmas sarzanish,
Shamʻ bas har tun nedin yigʻlab kuyub afgʻon qilur.

Dafʻ etar dardin Navoiyning oʻshul maykim mudom
Xusravi xusravnishon soqiylari ehson qilur.

157

Tararda uqdaligʻ zulfin musalsal ayladi chinlar,
Girih «mim», ikki zulfi ikki «lom», iynak tarogʻ «sin»lar.

Girihlar zulfida goʻyo hisob aylaptur ul kofir
Olurda zuhdu taqvo ahlidin toroj etib dinlar.

Osib nevchun figʻona soldi zulfidin koʻngullarni,
Qaroru sabr naqdin olgʻali gar aylamas qinlar.

Ne yuzdur, Olloh-Olloh, boda tobidinki, har soat,
Ochar nasrinlar uzra gul, sochar gul uzra nasrinlar.

Kelur ul sarvkim gullar mulavvan qildi gulshanni,
Kirarda shah nechukkim mulk eli bogʻlarlar oyinlar.

Desam husn ahlini koʻrmangki, zolimdurlaru qotil,
Koʻngul aytur koʻray, shoyadki mundoq ermas erkinlar.

Erur mahzun koʻngullar zulmati zulfida zor andoq
Ki, shomi hajrida ishq ahlidin har sari gʻamginlar.

Ne yellanmaqdur, ey shah, moʻr xaylidek cherigdinkim,
Sulaymondek bu vodiy ichra barbod oʻldi chandinlar.

Navoiy, boʻlmayin zoru zaif oʻlmas navo topmoq,
Bu ermish piri chang avtoridin dayr ichra talqinlar.

158

Ollim ul oy sajdasidin resh erur holim budur,
Toati maqbulum uldur, dagʻi iqbolim budur.

Oʻqlaridin qushdek oʻldum jongʻa ul koʻy orzu
Uchmoq istarmen, vale koʻrkim, paru bolim budur.

Bas, gʻaniymen koʻhi gʻam birla junun toshi aro,
Iynak-iynak taxti johim ulduru molim budur.

Yor shavqidin oʻlar holatdadurmen, ey tabib,

Ne ilojing bor mening xud za'fi ahvolim budur.

Cho'mg'ali qo'yimas quruq naydek so'ngaklar ashk aro,
Turfa ko'rkim, bahri bepoyon aro solim budur.

Topmayin dunyoda kome, dinni barbod ayladim,
Hayf do'zax ham manga, billah, gar a'molim budur.

Ey Navoiy, gar o'larda jon talashsam qilma ayb,
Dermen ul oyni ko'rub, jon bersam ihmolim budur

159

Tirguzur har dam raqiblarniyu meni o'lturur,
O't yoqib el jonig'a mening ichimni kuydurur.

Ko'nglum ahvolin sabodin so'rdum ersa dedikim:
Telbalardek bir pariy ko'yida sargardon yurur,

Ul quyosh yuziga boqqan soyi ortar ko'z yoshim,
Mehr tobidin agarchi har nekim, o'ldur, qurur.

Qon yoshim rangi yoshurdi xotami la'l og'zini,
O'ynamoqda yoshlar andoqkim uzukni yashurur.

Senki yo'qsen mohruxlar jilva aylarlar valek,
Kecha ishlar qurt nuri mehr chiqqach bilgurur.

Ul quyosh hijronida har tun iki munglug' ko'zum,
Tongg'a tegru subhidam yo'lig'a boqib telmurur.

Tuzluk aylab sham'dek, vah, bilmadimkim, bu nihol
Mehnat o'ti gul ochar, yosh qatrasini bar kelturur.

Bul'ajablig'lar bahori ishq aro ko'rkim, meni
Gah bulutdek yig'latur, gohe choqindek kuldurur,

Zuhd ohangin Navoiy har nechakim soz etar,
Bir navo birla mug'anniy yona yo'ldin ozg'urur.

160

Yana sensizin munisim g'am bo'luptur,
Ko'zumga yurak qoni hamdam bo'luptur.

Qorarib ko'zum dam-badam zor yig'lar,
Anga shomi hajringda motam bo'luptur.

Yaramdin chekarga o'qin sa'y qilmang
Ki, paykon so'ngak ichra muhkam bo'luptur.

Ichimdin nechuk tortqaylar o'qinkim,
Ko'ngul qo'yimasu jon madad ham bo'luptur.

Ko'ngulga yoqar kirpikingning xayoli,
Mening zaxmima nish marham bo'luptur.

G'uborin tilab yig'lama har dam, ey ko'z
Ki, ashkingdin-o'q yer yuzi nam bo'luptur!

Bu gulshan aro barg to'tiylarig'a
Xazon tifli bas boisi ram bo'luptur.

Vafo shaxsining farqini charx tiyg'i
Iki bo'ldi, vahkim, biri kam bo'luptur.

Emas g'am yukidinki, qoshingni ko'rgach,
Navoiy sujud etkali ham bo'luptur.

161

Ko'zung ne balo qora bo'luptur
Kim, jong'a qora balo bo'luptur.

Majmu'i davoni dard qildi
Dardingki, manga davo bo'luptur.

Ishq ichra aning fidosi yuz jon,
Har jonki, sanga fido bo'luptur.

Begona bo'luptur oshnodin,
Begonag'a oshno bo'luptur.

To qildi yuzung havosi jonim,
Yuz sari anga havo bo'luptur.

Boqiy topar ulki, bo'ldi foniy,
Rahravg'a baqo fano bo'luptur.

To tuzdi Navoiy oyati ishq,
Ishq ahli aro navo bo'luptur.

162

Ko'k g'azoli chunki kofur uzra mushkafshon bo'lur,
Kavkabafshon ko'zlarimdin ul quyosh pinhon bo'lur.

Mungrayib andoq sinuq ko‘nglum buzulurkim, sipehr
Bul‘ajab holimg‘a yuz ming ko‘z bila hayron bo‘lur.

Gah yurub, gah o‘lturub, bir lahza tutmasmen qaror,
G‘ussa bandidin bari olam manga zindon bo‘lur.

Gah ko‘ngul o‘ti urar ko‘ksun shikofidin alam,
Gah bag‘ir pargolasi ko‘z yo‘lidan g‘alton bo‘lur.

O‘lturur uy saqfig‘a ohim tafidin qatralar
Yo mening holimg‘adurkim, tomu tosh giryon bo‘lur.

Eyki, istarsen salomat, ishq ko‘yin so‘rmag‘il
Kim, bu yo‘lg‘a har kishikim, tushti, sargardon bo‘lur.

Istaganga do‘st komin istabon kuymak ne tong,
Gar tutun sunbul, o‘tun ashjoru o‘t rayhon bo‘lur.

Ichni uryon qilki toshing zebi man‘i faqr emas,
Faqr emastur, gar iching mamlu, toshing uryon bo‘lur.

Ey Navoiy, ishq man‘in elga irshod aylading,
Olloh-Olloh, bu ne makru hiylavu doston bo‘lur.

163

Vahki, maydon azmig‘a sekretti ul chobuksuvor,
Kimdururkim, asrag‘ay emdi inoni ixtiyor.

Qoshu yuzungdin agar ortar jununum ne ajab,
Telbalikka ham yangi oydur madad, ham navbahor.

Chok eting ko‘ksunki, chiqsun o‘tlug‘ ohim shu‘lasi,
Bir nafas bo‘lg‘ayki, bu anduh o‘ti topqay qaror.

Aqlu fahm oshuftahol o‘ldi yigit joning uchun
Kim, yana uydin munungdek chiqmag‘il oliftavor.

Soqiyo, chun ichkumizdur oqibat jomi ajal,
Boda tut andin burunkim, bizni o‘lturgay xumor.

Bir zamonlig‘ hajr chun ming yilcha bor, o‘lsam ne tong,
Chunki bo‘lmas hech kishining umri ming yil poydor.

Ey Navoiy, shukrkim, maydong‘a ul shah qo‘ydi yuz
Kim, yo‘lida qolmadi navmid joni xoksor.

164

Vahy nozil boʻldi yoxud yorning paygʻomidur
Kim, gʻamim taskini gʻamgin xotirim oromidur.

Safhayi kofur uza mushkin raqamkim aylamish,
Goʻyiyo subhi saodat uzra davlat shomidur.

Hajridin jonim arosigʻa agar xud kirmadi,
Nega shakli jon aro kirgan alif andomidur.

Kirdi jon jismimgʻa xatti safhasin koʻrgach, magar
Elga jon bermakka mehr uzra Masih arqomidur.

Vaʻdayi vasl erdi mazmun, gah oʻlugmen, gah tirig,
Anglaman qotilmudur bu mujda, ruhafzomidur.

Vodiyi hayratda qolgʻanlargʻa jon hirzi uchun
Ruqʻayi maqsud komil nutqi yo iʻlomidur.

Ey Navoiy, nega surtub koʻzga solmay jongʻakim,
Ham koʻzumning nuri, ham ozurda jonim komidur.

165

Barmogʻi hayrat bilakim laʻli xandon ichradur,
Ul alif yangligʻdururkim, filmasal jon ichradur.

Xoni husni zavqini bilmakka yoxud barmogʻi
Laʻli xandon ichra ermaskim, namakdon ichradur.

Laʻli bir soʻz birla yuz yilliq oʻlugni Xizr etar,
Goʻyiyo Ruhullah ushbu obi hayvon ichradur.

Munfaildur yuzu zulfidinki tebrangay nasim,
Jilvagar tovuskim, firdavsi rizvon ichradur.

Orazing hajrinda har qonligʻ koʻzumdur lolae,
Dogʻlar koʻzning qorasin anglakim, qon ichradur.

Tutma ulfat bogʻ arokim sarsari daydin durur,
Emin ul qushkim, aning maʻvosi vayron ichradur.

Ey Navoiy, birga yuz jomi balo turmish toʻla,
Har nechakim sogʻari ishrat bu davron ichradur.

166

Qoshing ko'zdin nihon, andin nihonroq xoli mushkindur,
Bu aning no'qtasidur, go'yiyo ul «nun»i tanvindur.

Ko'ngul zulfung g'amidin toza-toza dog' ila go'yo
Ki, nisfi qonu nisfi mushk bo'lg'an nofai chindur.

Itningning goh izi, gah panjasidindur dimog'im xush,
Bu birdur mushkbiyd, ul bir anga go'yoki nasrindur.

Nedin bilman yuzum sarg'ardi muhriq ishq tobidin,
Yuzi o'tqa yaqinroq bo'lg'an elning chunki rangindur.

Ichimda andoq o'tdurkim, tugan jismimda kuydursam,
Anga bu o'tdin andoqkim, sudin bu o'tqa taskindur.

Yuzungga boqsa bo'lg'ay oyu kuncha, nuri o'ksulsa,
Yaqin ermas bu ham, astag'firulloh, balki taxmindur.

Qizil to'n birla chiqti, lolaruxlar ne ko'rungay, vah,
Bu guldin xil'at etkan sarv, alar har yon rayohindur.

Jahon makkorasi dilcashdur, ammo kimki aqd etsa,
Ipak jon rishtasi, yormoq anga din naqdi kobindur.

Qoshing mehrobig'a, ey mug'bacha, yuz qo'yg'ali qo'ykim,
Bu toat dayr piridin manga ishq ichra talqindur.

Yuzung ko'rmak tilab tinmas Navoiy ko'ngli solmoqtin
Xudoy uchun olib burqa'ni aning ko'nglini tindur.

167

Nuqtayi xolingki ko'zdin doimo ma'dum erur,
Nuqtayi xol ermas ulkim, nuqtayi mavhum erur.

Tong emas ul nuqta gar ko'zdin nihondur, vah, ne tong,
Mardumin ko'rmakligidin ko'z agar mahrum erur.

Baski xoli ko'zdadur bo'lmish jahon bir safhakim,
Raml mashqi yanglig' anda nuqta-o'q marqum erur.

Axtari baxtimdurur ul xol, yo'qsa ko'rmaduk
Kavkab andoq tiyrakim, xurshid uza ma'lum erur.

Xoli ruxsoring kumush masnadda Hinduston shahi
Ollida saf tortibon xat, tobi'u mahkum erur.

Eyki maydin xoliy ermas, deb meni ta'n aylading,
Bore ko'rguz anikim, bu dayr aro ma'sum erur.

Dog'i pinhondur Navoiy ko'nglida, ey lolarux,
Nuqtai xolingki, ko'zdin doimo ma'dum erur.

168

Har labing o'lganni tirguzmakda, jono, jon erur,
Bu jihatdin bir-birisi birla jonojon erur.

Jonim andoq to'ldi jonondinki, bo'lmas fahmkim
Jon erur jonon emas yo jon emas, jonon erur.

Bo'lsa jonon bordurur jon ham chu jonon qildi azm,
Jon ketib jonon bila jondin manga hijron erur.

Jon manga jonon uchundur, yo'qki jonon jon uchun,
Umr jononsiz qatiq, jonsiz vale oson erur.

Borsa jon, jonon yitar, gar borsa jonon, jon ketar,
Kimsaga jononu jonsiz umr ne imkon erur.

Xushturur jonu jahon jonon bila, jonon agar
Bo'lmasa jon iylakim, o'lmas jahon, zindon erur.

Jonim ol, ey hajru jononsiz manga ranj istama,
Chunki jononsiz Navoiy jonidin ranjon erur.

169

Har qachonkim kemaga ul oy safar raxtin solur,
Mavjlug' daryo kebi oshufta ko'nglum qo'zg'alur.

Yig'lama, ey ko'z, nedin sohilg'a chiqmas kema deb
Kim, yoshing daryosidur har sarikim el ko'z solur.

Titrabon siymobdek ko'nglum, yetar jon og'zima
Tund yel tahrikidin har damki, daryo chayqalur.

Sabr ko'nglumda, ko'ngul ul oyda, ul oy kemada,
Vahki, borib telmurub ko'z, mungrayib jonim qolur.

Dam tutulg'andin o'lar eldek yetibmen o'lgali
Surmasun deb kemasin baskim nafaslar asralur.

Kirma savdo bahrig'a olamdin istab sudkim,
Siym naqdi tushsa, lekin umr naqdi siyg'alur.

Gʻarq etar bahri fano gʻam zavraqin, ey piri dayr,
Ilgiga chunkim Navoiy boda kashtiysin olur.

170

Jon berur elga agarchi labidin qon tomadur,
Vah, dema qon tomadur, balki chuchuk jon tomadur.

Noz oʻqi birla koʻzum mardumin etding majruh,
Ashki gulgun dema zaxmidin aning qon tomadur.

Vah, yaram ichra ne qondur buki devona koʻngul
Topsa taskin turadur, aylasa afgʻon tomadur.

Goʻyiyo fitna sahobidin erur sayli balo,
Raxshidin qatraki, javlon aro har yon tomadur.

Tomchidek ashkim emas, koʻnglum oʻti dafʻi uchun
Gah badan kulbasini qilgʻali vayron tomadur.

Vahki, gul shamʻin oʻchurmaklik uchundur gar xud
Qatra oʻrnigʻa bulutdin durri gʻalton tomadur.

Laʻli vasfida Navoiy soʻzidin obi hayot
Qilsa paydo, oqadur, aylasa pinhon, tomadur.

171

Xolu xating xayolidin, ey sarvi gulʻuzor,
Gohe koʻzumga xol tushuptur, gahe gʻubor.

Yuzungda xol safhada tomgʻan kebi qora,
Xoling malohati tuz erurkim, qorada bor.

Jonimni oʻrtagan yuzu xolingni bilmasang,
Oʻt shuʻlasida ayla gumon bir oʻchuk sharor.

Bilman koʻngulda xollaringning xayolidur,
Yo kirpiging tikanlarin aylabsen ustuvor.

Har dam koʻngul haloku koʻzum tiyra boʻlmagʻin
Bilgay birovki, yori erur shoʻxu xoldor.

Mashshotayi qazo bezamish xolu xattini,
Beixtiyorliqda manga bormu ixtiyor.

Miskin Navoiy xoli labing koʻrsa jon berur,

Boqsang ne boʻldi suvrati holigʻa, ey nigor.

172

Chiqti ov azmigʻa javlon aylab ul chobuksuvor,
Jon nisor ul sayd uchunkim, jon anga qilgʻay nisor

Bu edi qasdimgi bir kun saydi fitrok aylagay,
Qilgʻanim umre kiyiklar birla suhbat ixtiyor.

Chun kiyik qatlini istar, koshki ruhum uchub,
Bir qatil etgan kiyik jismi aro tutqay qaror.

Toki yetkursam rikobigʻa boshimni, koshki
Qilsa shaxsimni qazo it shakli birla oshkor.

Qomati hajrida har yon yoradin qonligʻ koʻngul
Bir kiyikdekdurki, oʻq zaxmi bila boʻlmish figor.

Goʻr uchun ochmoq nedur har lahza bahromiy kamand,
Chun seni Bahromdek aylar ajal goʻri shikor.

Ey Navoiy, ul quyoshning soyasida koʻr itin,
Komronu yoʻq sanga ollida itcha eʻtibor.

173

Bargi gul yuzinda laʻling rashkidin xunoblar,
Gʻuncha koʻngli ichra ogʻzing hasratidin toblar.

Safhaedur orazim debocha ishq avroqigʻa
Qon yoshimning xatlari shingarf birla boblar.

Ashkim artilgʻan uchun xam boʻlmamish kirpiklarim
Kim, yasabdur koʻz xayolin chekkali kulloblar.

Hajridin koʻzlargakim ashk evrulur, ul ashk emas
Kim, erur dardu balo daryosigʻa girdoblar.

Aybim etmang bosh koʻtarmaydur debon xumxonadin,
Qilmayinmu sajda topsam bu sifat mehroblar?!

Hajr aro ikki koʻzum ichra belingning naqshidur,
Oʻtkarur tunni xayol aylab kecha bexoblar.

Roʻzgorin qildi mazlum ohining dudi qora,
Koʻrma zolim xilvatining koʻrkasin sinjoblar.

Terga botqan garmravlardin magar dafʻ aylamish,
Oʻzlugi chirkin taharrukdin irik moshoblar.

Doʻstlar, miskin Navoiy tiyra shomin yod eting,
Yor ila jomi hiloliy cheksangiz mahtoblar.

174

Telba koʻnglum, vahki, har soat birov sari borur,
Manʻ qildim ersa, bagʻrim ogʻrigʻudek yalbarur.

Qoʻydum ersa, kelturur munglugʻ boshimgʻa yuz balo,
Qoʻymasam jongʻa zarar yetgudek oʻzidin borur.

Qoʻymasam bu, qoʻysam ul, vah, boʻlsa yuz jonim fido
Ul kishigakim, hazin jonimni andin qutqarur.

Aql vasvosini qoʻysam avlo ulkim, men dagʻi
Boshim olib ketkamen har sarikim, ul boshqarur.

Soqiyo, bir navʻmen labtashna yoʻqkim ogʻzima,
Har yaram ogʻzigʻa quysang bir qadahni sipqarur.

Ikki yuzluk boʻlmakim, bu bogʻning raʻno guli
Gar qizarur bir yuzi, lekin yana bir sargʻarur.

Kulda pinhon oʻt kebi topmas Navoiy koʻnglini,
Har nechakim ishq kul qilgʻan vujudin axtarur.

175

Ul oyki, jafonardini xoʻblardin utuptur,
Yo rab, ne balo, mehru vafoni unuptur.

Ogʻzi bila pista oʻchashur puchlugʻidin,
Bilmanki oʻshul ogʻzi ochuq qayda butuptur.

Har dam qiziq ohim tafidin muztar oʻlurmen,
Oʻtlugʻ nafas, ey voyki, ogʻzim qurutuptur.

Yillar labi laʻling gʻamidin joni hazinim
Hasrat suyini xuni jigar birla yutuptur.

Aksini koʻngul koʻzgisida koʻrdumu oʻldum
Kim, gʻayrin aning eviga nevchun yovutuptur.

Hijron kuni ishq ahlini oʻrtarga magar charx
Otashkadasida shafaq oʻtin yorutuptur.

Bulbul kebi xushgoʻy Navoiyni qilib xor,
Ul gulni koʻrung jonibi badgoʻy tutuptur.

176

Barcha xoʻblarning qadu ruxsoru xattu xoli bor,
Lek ulkim bizni behol aylar oʻzga holi bor.

Yuzum oltundekdurur bu vajhdinkim, holiyo
Siyambarlar ul kishiningdurkim aning moli bor.

Kirgali koʻnglum aro bir-bir oʻqung boʻlmish tanim
Ul qalamdekkim, aning ichida tuz-tuz noli bor.

Sunbulung tushsa oyogʻing ostida ne aybkim,
Gul bila xurshidning ostida lomu doli bor.

Ul sababdin, zohido, mashgʻul emasmen zuhd ila
Kim, koʻngulning mutribu may birla koʻp ashgʻoli bor.

Odam oʻlmishmenki, ishq ahli manga avlod erur,
Yoʻqsa yoshdin mencha kimning yuz sari atfoli bor.

Gavhari maqsud chun vobastayi tavfiq erur,
Desa boʻlmaskim, munung saʻyi, aning ehmoli bor.

Ey Navoiy, topmasang kome labi jonbaxshidin,
Sening uchun boʻlsun aning gʻamzayi qattoli bor.

177

Chorayi kor istabon bechoraligʻ koʻnglum tilar,
Xonumon tarkin qilib, avvoraligʻ koʻnglum tilar.

Istaram olingda qilsam sajdavu oʻpsam labing,
But parastish aylabon, mayxoraligʻ koʻnglum tilar.

Bagʻrimu koʻksun bila koʻnglumni qilding yoraligʻ,
Jonni ham bu hol birla yoraligʻ koʻnglum tilar.

Oshiq ishi chun savod-ul-vajhi f-id-dorayn erur,
Bu malomat koʻyida yuz qoraligʻ koʻnglum tilar.

Qasdima har yondin ul koʻy itlarin qoʻy, ey raqib
Kim, salomat pardasin yuz poraligʻ koʻnglum tilar.

Tan gʻuborin jon yuzidin rafʻ qil, ey dardkim,

Koʻzni ul yon gah-gahe nazzoraligʻ koʻnglum tilar.

Ey Navoiy, nechakim koʻnglumga tushkan dard uchun
Chora istarmen, vale bechoraligʻ koʻnglum tilar.

178

Har oʻqi ul qoshi yoning jonnikim, qurbon qilur,
Rost bir oʻqdurki, qurbon koʻnglum ichra sanchilur.

Istasa vaslin koʻngul koʻz rashkdin qon yosh toʻkar,
Koʻz yuzin koʻrgach, koʻngul yuz nola gʻayratdin qilur.

Tiygʻi koʻksun chok etib, koʻnglumni ochsa ne ajab
Kim, ravon sudin hamesha xalq koʻngli ochilur.

Garm oʻlub har yon ul otash porakim novak otar,
Rost oʻtdekdurki, girdidin shararlar ayrilur.

Yuzni oʻn tirnoq ilakim gʻussadin qildim shiyor,
Dona erkin koʻz yoshimkim, har dam anda sochilur.

Boda ichkim, charx jomi sirrini Jam bilmadi,
Garchi ul yuz Jam kebi mayxoraning davrin bilur.

Oh oʻtidin shikva gar aylar Navoiy ayb emas,
Telbalarining har nekim, ogʻzigʻa kelsa, aytilur.

179

Ey sabo, sharh ayla avval dilsitonimdin xabar,
Soʻngra degil koʻngul otligʻ notavonimdin xabar.

Chun manga berding xabar, lutf aylab ul yon dagʻi elt
Xotiri majruh ila ozurda jonimdin xabar.

Gar bular koʻngliga taʻsir aylamasdek boʻlsa, ayt
Yer yuzin gʻarq aylagan ashki ravonimdin xabar.

V-ar munga ham qilmasa parvo, degil aflok elin
Kecha-kunduz jongʻa yetkurgan figʻonimdin xabar.

Qilsa istigʻno kerakkim, aylagay, albatta, rahm,
Gar desang jonim aro dogʻi nihonimdin xabar.

Aytkim, tutqil xabar mendin yoʻq ersa, topmagʻung
Olam ichra istabon nomu nishonimdin xabar.

Arz qil tadrij ilakim, shodlig'din o'lmayin,
Ey Navoiy, kelsa nogah dilsitonimdin xabar.

180

Yo rab, bu ne guldurkim, boshig'a chechak sanchar,
Gah egri qo'yar bo'rkin, gah belga etak sanchar.

Ko'nglumga chekib novak, oj ayladi payvandin,
Har zaxmki ul teshti el anga so'ngak sanchar.

Boshimda havas la'ling, olamg'a vido ettim,
Chiqsa kishi majlisdin, boshig'a gazak sanchar.

G'am kulbasida, jono, ul xastag'a rahm etkim,
Tebransa bag'ir og'rir, dam ursa yurak sanchar.

Qullobi muhabbatdur sargashta ko'ngullarga,
Chun qush solib ul chobuk, boshig'a kajak sanchar.

Har kavkab uchin gardun nish etti shuoidin,
G'am shomi vafo ahlin har nav' kerak sanchar.

Sanchilg'an ajal xori ishq uchrasa bilgaysen
Kim, jong'a balo nishin hajr o'zgacharak sanchar.

Jismin chu Navoiyning paykoni temur qildi,
Bilmanki, sinon emdi bag'rig'a netak sanchar?!

181

G'aming o'qiki ko'ngullar uyin nishona qilur,
Mening chu xokiy tanim ichra yetti, xona qilur.

Labing bahonasiz el qonini to'kar har dam,
Manga chu yetti ish, albatta, bir bahona qilur.

Ko'ngul berurda fusunlug' ko'ziga bilmas edim
Ki, el ichinda meni oqibat fasona qilur.

Qo'ngulda javhari paykoniniki yig'mish jon
Ajab emaski, bu vayronani xizona qilur.

Desaki, mehr giyohin ko'kartayin gardun,
Zamona ahli vafo ko'z yoshini dona qilur.

Halok domi yoyar subhxez qushlar uchun
Sahar yeliki, chaman sunbulini shona qilur.

Nasib bulbul uchun xori gʻamdurur, ul ham
Navoiy nagʻmasi birla magar tarona qilur.

182

To boʻldi koʻngul ul koʻzi usrukka giriftor,
El koʻziga sogʻmen, vale oʻz-oʻzuma bemor.

Tongdin tanim oqshomgʻacha tosh zaxmi bila resh,
Tundin badanim tonggʻacha tish zaxmidin afgor.

Kulbamning emas xishtlari darziki, ochmish
Holimgʻa figʻon qilgʻali ogʻzin daru devor.

Xalq ichra koʻngul ishqini fosh ayladi ohim,
Uy ichida oʻt bor ekanin dud etar izhor.

Ul but gʻamidin kofiri ishq oʻlgʻali koʻnglum
Jon rishtalarin jamʻ qilib bogʻladi zunnor.

Xush gulshan erur dahr budur aybiki, anda
Payvasta xazon yelidin ozurdadur ashjor.

Yor ollida gar bor, yoʻq ersa ajab ermas,
Agʻyor chu bor anda, Navoiy, sanga ne bor?!

183

Figʻonki, yor vafo ahligʻa sitam qiladur,
Niyozu ajz gunohigʻa muttaha qiladur.

Naimi vasligʻa xoʻy aylagan koʻngullarni,
Asiri hajr etibon mubtaloyi gʻam qiladur.

Raqib behuda taqriri birla yuz taqsir,
Zaif gʻamzadalar otigʻa raqam qiladur.

Ne hukm qilsa vafo ahli jurmida gʻam emas,
Bu zulm erurki, jafu ahlini hakam qiladur.

Oʻz ilgi birla gar oʻltursa bok yoʻq, vahkim,
Raqib ollida aftodavu dijam qiladur.

Muhabbat ahlini, vo hasratoki, koʻp oʻrtab,
Alarning ohi oʻtidin haros kam qiladur.

Chu gul vafosiz erur, necha asrasam, vahkim,

Koʻngul qushi bu gulistondin emdi ram qiladur.

Zamona oʻq kebi tuzlarni sindurub, «yo»dek
Alarki egridurur shahgʻa muhtaram qiladur.

Navoiy oʻlgay edi boʻlmasa umidi visol,
Bu qasdlarki, anga hajr dam-badam qiladur.

184

Ulki, onsiz xasta koʻnglumning yuz ohu voyi bor,
Hajridin yuz ming meningdek oʻlsa, ne parvoyi bor.

Charx tong otquncha yigʻlar mehrin eldin yoshurub,
Goʻyiyo ul sargashtaning ham bir musofir oyi bor.

Ganji husnung yangligʻ oʻlmish maxzani mehrim mening
Kim, necha isrof birla xarj qilgʻan soyi bor.

Zahri hijronkim chekarmen, taʻmini bilgay magar
Bedilekim, bir vafosiz kofiri xudroyi bor.

Ishq mulkidin xabarlar topsa Laylo tong emas
Kim, aning Majnun kebi payki jahonpaymoyi bor

Mehrning koʻrma shafaq ichra shuoiy xatlarin
Kim, sipehr osibidin mujgoni xunpoloyi bor.

Hajr aro qildi Navoiy qoshlaring koʻnglida naqsh,
Razm elidek ish kuni qurbonda ikki yoyi bor.

185

Voy, yuz ming voykim, tarki muhabbat qildi yor,
Bilmayin qoldim menu qilmay xabar ayrildi yor.

Bordi oʻqdek tezu «yo»dek qomatim yod etmadi,
Ishq aro goʻyo mening egriligimni bildi yor.

Chun gadolar birla shahlar qilmas ermish yorligʻ,
Men gadoni koʻzga bas nevchun burundin ildi yor.

Pand eshitib, doʻstlar, hech kim bila yor oʻlmangiz
Kim, mening bagʻrimni tiygʻi hajr birla tildi yor

Mendin ayrilgʻan balovu dard uchunmu yigʻlayin
Yo angakim, boribon agʻyor ila qotildi yor.

Yigʻlashib gʻam shomi zohir aylasunlar dard oʻtin,
Kimgakim baytu-l-hazanda shamʻdek topildi yor.

Ey Navoiy, yor uchun tortar eding gʻurbatda ranj,
Yoʻlgʻa tush, emdi ravonroq boʻl, azimat qildi yor

186

Har qayon boqsam koʻzunga ul quyoshdin nur erur,
Har sari qilsam nazar, ul oy manga manzur erur.

Chun masal boʻldi soching zulm ichra, yoshurmoq ne sud
Mushk isin yashursa boʻlmas, bu masal mashhur erur.

Telbarabmen to ani koʻrman, ajoyibdur bukim,
Ul pariyl devona koʻzidin dagʻi mastur erur.

Chun mudom erning mayi qoshindadur kofir koʻzung,
Nedin erkinkim, dame usruk, dame maxmur erur.

Dilrabolar dogʻi jonim safhasida goʻyiyo
Dard eli ishqim uchun muhr aylagan manshur erur.

Par urub boshinggʻa tutma avj kim, har necha moʻr
Kim, qanotlangʻay qachon uchmoq anga maqdur erur.

Gar Navoiy siymbarlar vasfin aylab koʻrsa ranj,
Yoʻq ajab nevchunki xom etkan tamaʻ ranjur erur.

187

Yor bordiyu koʻnglumda aning nozi qoliptur,
Andoqki qulogʻim toʻla ovozi qoliptur.

Koʻz xonasini qildi barandoxta bu ashk,
Koʻz bordi vale xonabarandozi qoliptur.

Koʻnglum qushi to sunbulunguz domigʻa tushti,
Bulbul kebi har gul sori parvozi qoliptur.

Ul qush safar aylab ne tarab gulbunin ochqay
Kim, bogʻ aro bir sarvi sarafrozi qoliptur.

Men ishq rumuzin demay oʻldum, safar etkim,
Farhod ila Majnunning oʻkush rozi qoliptur.

Taqlid qilib koʻngluma ishq ahli chekar oh,
Ul bordiyu el ichra sarovozi qoliptur.

Hijronu visolin koʻpu oz dema Navoiy,
Yuz shukr dekim, koʻpi borib, ozi qoliptur.

188

Ul malaksiymo pariykim, xalq aning hayronidur,
Jonlar oshubi vale oshufta jonim jonidur.

Tifl avroq ichra bir-bir bargi gul tergan kebi,
Nomayi hijron aro tim-tim sirishkim qonidur.

Koʻrsa jon zaxmida qonligʻ marhamin aylar gumon
Kim, buzulgʻan koʻnglum oʻtidin qiziq paykonidur.

Yuzunga may gullari yuz fitna qildi goʻyiyo
Fitna har gulkim, ochar, yuzung aning boʻstonidur.

Bormudur koʻnglumda keskan ham alif, ham naʼlu dogʻ,
Yo bu mirʻot ichra solgʻan aks husnung onidur.

Dahr toroji qilur uryon chaman raʼnolarin
Yeldin un chekmas yigʻochlarkim, chaman afgʻonidur.

Ey Navoiy, bilki tong otquncha yigʻlar har kecha
Charxdek har kimki, bir badmehr sargardonidur.

189

Shahsuvorim har qachon javlon qilur,
Mahv oʻlub bilman oʻzumni, haq bilur.

Anga har koʻz kim tushar, kirpiklari
Xasta koʻnglumga tikandek sanchilur.

Ochilur koʻnglum samandi sayridin,
Gʻuncha yangligʻ kim sabodin ochilur.

Ayirilur goʻyo quyoshdin bir shihob
Oti naʼlidin har oʻtkim, ayrilur.

Oh tortarda magar jon pech urar,
Oʻq otarda har qachonkim qayrilur.

Tavsani gardunni markab qilmakim,
Yer bila rokibni oxir teng qilur.

Tez etar tiygʻing Navoiy ishqini,
Garchi oʻt oʻchar, agar su sochilur.

190

Qaysi bir koʻkning yuzingdek mehri olam tobi bor?!
Qaysi gulshanning shamolingdek guli serobi bor?!

Zulfidin, ey zaxmliq koʻnglum, qutulgʻung yoʻqturur
Kim, sening har halqayi zulfungda bir qullobi bor.

Zulfu yuzidin dam urmang, tun bila kun chashmasi
Kim, bu sunbul birla gulning oʻzga obu tobi bor.

Ne uchun har dam sarigʻraqtur yuzumning oltuni,
Bovujudikim yuzida ashkdin siymobi bor.

Sajda gar aylar malak, ne tongkim ul oy qasrining
Kungire shaklidan atrofida koʻp mehrobi bor.

Davlati zohirki, mahbub aylading, tark aylakim,
Qaydinga zulfini «dol»u «lom»idin asbobi bor.

Yuzu laʻlingdin Navoiy bexud oʻlsa soʻrmagʻil,
Bir itingdurkim, sahar vaqtida shakkarxobi bor.

191

Ulki yuz mendek jahonda volavu shaydosi bor,
Nechakim bordur niyozim, nozu istigʻnosi bor.

Dam-badam koʻnglum berib jon naqdi istar vaslini,
Olloh-Olloh, telba koʻnglumning ajab savdosi bor.

Koʻnglakim qonligʻ tunganlar oʻrnidin gul-gul erur,
Ul katondekkim, yuzida har taraf tamgʻosi bor.

To oʻqung yomgʻur kebi keldi, koʻzum boʻlmish sadaf,
Bovujudi ulki durdin yuz sari daryosi bor.

Jon berib, darding olib koʻksunda asrarmen, ne ayb,
Asrasa sanduq aro ulkim samin kolosi bor.

Boʻlma emin charx davridin muraqqaʻpoʻsh deb
Kim, quyoshdin bu muraqqaʻ ichra oʻtlugʻ tosi bor.

Itlaring boʻlmish Navoiy koʻngli uchun mehmon,
Bu kecha ul koʻy aro koʻrkim, ajab gʻavgʻosi bor.

192

Yana gʻarib gule jonima jafu qiladur,
Yana ajab tikane koʻnglum ichra sanchiladur.

Yana bir oʻzgacha ishq ikki ilgi zoʻridin
Bagʻir bila yuragim bir-biridin ayriladur

Qaladi, vahki, oʻtundek soʻngaklarimni sipehr,
Bu yangi oʻtqaki tan kulbasida yoqiladur.

Firoq kojlari birla, vahki, ne oʻtlar
Bulutdek ashkfishon koʻzlarimga choqiladur.

Sirishk ayladi xokiy tanimni andogʻkim,
Qadam qoʻyay desa uyqu koʻzumga, toyiladur.

Qochar bu telba koʻngul, yana voqif oʻl, ey aql
Ki, tolpinur koʻpu koʻksun shikofi ochiladur.

Gʻarib qissa erur ishqkim tuganmadi hech,
Agarchi boʻlgʻali olam binosi aytiladur.

Navoiy, ahli junun qaydi yor zulfi emish,
Xirad tanobini uz, band agar bu silsiladur.

193

Maydin ayru gul emas goʻyyo erur gulgun harir
Kim, kesib gul hayʻati birla sepipturlar abir.

Bazm emas bogʻ ichra maysizkim, hunarvar ilgidin
Boʻldi rangin mum har qolab bila hayʻatpazir.

To qizitmaydur qulogʻni may guli yakson erur
Bulbul ogʻzidin safiru bogʻ eshigidin sarir.

Soqiyo, jonimgʻa yettim tavbadin, joning uchun
Boʻl manga bir lab-balab paymona birla dastgir.

Bodaekim, yetgach ogʻzimgʻa, chiqargʻay nashʻasi
Taqvoyu islomu aqlu zuhd jonidin nafir.

To boʻlub rasvo yana bir jom uchun mugʻ koʻyida
Har zamon oʻzumni kofirlargʻa qilgʻaymen asir.

Ey Navoiy, maʻsiyat uzrida oʻlsang yaxshiroq,
Zuhd ujbidin mukaddar boʻlgʻucha lavhi zamir.

194

Soqiyo, day shiddatidin aqlu his betob erur,
Chorasi jomi bilurin ichra laʼli nob erur.

Tiyinu qoqumni rokib shoʻxlar oʻz egnidin
Tob birla yuzga chekkandin koʻngul betob erur.

Ishqdin yoʻqkim, sovugʻdin otashin gul istabon
Topmagʻandin bulbul aʼzosida par sinjob erur.

Siym oʻtdin suv boʻlur, yeldin ajoyibdur bukim,
Titramakdin siymbarlar jismi chun siymob erur.

Toʻlun oy ermas, tun oqshomkim quyoshning chashmasi
Muz toʻngubturkim, ziyosi tiyra chun mahtob erur.

Siymdin bahman chaman qofini to zol ayladi,
Qushlar ul siym ostida simurgʻdek noyob erur.

Ey xush ulkim, laʼlgun may ich debon taklif uchun
Ilgi bir zarrin kamarning boʻynigʻa qullob erur.

Kishu oʻrmak, qaydidin oʻt ayshni favt etmakim,
Kish qaroroq tulku, oʻrmak yupqaroq moshob erur.

Ey Navoiy, gar muhayyo topmasang asbobi aysh,
Gʻam yema, shah qullugʻi yuz aysh uchun asbob erur.

Ul sarafrozeki, oliy dargahining hayʼati
Barcha sarkashlarga bosh qoʻymoq uchun mehrob erur.

195

Orazing xurshidu ogʻzing zarradin timsol erur,
Zarra uzra nuqta yangligʻ ogʻzing uzra xol erur.

Kokulungdur mushku ustida gireh mushk uzra «mim»,
Qomating shamshodu zulf ostida tushgan dol erur.

Qoshu qaddu zulfidin payvasta to naʼlu alif
Tanda kestim, noladin ozurda jismim nol erur.

Chun dedim: xoling bila koʻz mardumining holi bor,
Dedi ulkim: xol deysen, nuqtasiz ham hol erur.

Nukta der holatda tor ogʻzingni koʻrguzgan labing,
Goʻyiyo zanbur nishidin teshilgan bol erur.

Durdkashmen piri dayr ollida maqbul o‘lg‘ali,
Davlat ahlining qabuli ko‘rki, ne iqbol erur.

Soqiyo, gar davr ta’jilin ko‘rub qon yig‘lomas,
Bas Navoiydek surohiy ashki nevcun ol erur.

196

Orazing ko‘zgusimu ter kasratidin sudadur
Yoxud ul oraz suyining aksimu ko‘zgudadur?.

Dema ayni nozdin ul ko‘z ochilmaydurki, bor
Kofirekim mastlig‘ ifrotidin uyqudadur.

Topmog‘im o‘zni mahol o‘lmish firoqing shomikim,
Tab arodur xasta jismu tob ul gesudadur.

Sen otarsen novaku ko‘ksun shikofidin ko‘ngul
Ko‘rgali kelmish, xato qilmaki, xush qobudadur.

Sajda qilmoq ne tafovut Ka’ba yoxud butqakim,
Qoshi mehrobi, qayon qilsam sujud, o‘trudadur.

O‘lmagimdin zulfunga go‘yo parishonlig‘ yetib,
Motam ahlidek quyi solib boshin qayg‘udadur.

Nuh umriyu Sulaymon mulkiga yo‘qtur baqo,
Ich, Navoiy, bodakim olam g‘ami behudadur.

197

Orazing ko‘zgusida xat sabzadurkim, suda bor,
Yo magar zangor su ta’siridin ko‘zguda bor.

O‘qlaring paykon bila har yon quruq jismimdadur,
Shoxlar uzra ko‘ngullardekki ul nojuda bor.

3ahri hajring qildi daf’ ul ko‘z qorasi, vah, bu nav’,
Qayda bergay xosiyat pozahrkim, ohuda bor.

Bordurur mehrob turg‘ach butqa qilg‘andek sujud,
Sajda qilsam qiblag‘a to qoshlaring qarshuda bor.

3ulf aro xoling agar din qasdi aylar ne ajab,
Muncha kofirlik‘ ragi, vah, qaysi bir hinduda bor.

Ishq vodiysin xatardur ilm ila qat’ aylamak,

Solik ersang tashla ma‘lumungniyu osuda bor.

Yuzin istarsen, Navoiy, qochma zulfi fikridin
Kim, sen istar ayshning ummidi bu qayg‘uda bor.

198

Yuzungda zarvaraq har yonki lutfi benihoyatdur,
Jamoling mushafida har biri go‘yo bir oyatdur.

Sochingda zarfishon chehrang zalolat shomida har yon
Tajalliy mash‘alidin yorug‘an sham‘i hidoyatdur.

Yuzungda nil xoli ravza ichra nilufar shibhi,
Binafsha gulshan ichra yuzda nilingdin kinoyatdur.

Ko‘ngul saydig‘a ochma sunbulung domin yuz ochqilkim,
Gul o‘q ochilsa qayd etmakka bulbulni kifoyatdur.

El ichra ko‘pturur afsona Laylo husnidin, lekin
Sening husnungg‘a tashbih etmak ani ne hikoyatdur.

Ko‘ngul qonin ko‘p ul xunxora ko‘z ichti, emas go‘yyo
Yuzung gulgunadin gulgunkim, ul qondin siroyatdur.

Dema tush vaqti ul yuz kundan ortuqtur, muni ko‘rgil
Kim, ul yondin nihoyat bo‘lsa, bu yondin bidoyatdur.

Erur bedod, borinda tarahhum, do‘stdin yuz hayf
Angakim, shukr borinda ishi doim shikoyatdur.

Navoiyg‘a ko‘ngul berdingki, jonin olg‘asen bir kun,
Erur o‘z naf‘i, shahdin gar raiyatqa rioyatdur.

ZYe HARFINING ZYeBOLARINING ZIYNATI «G‘AROYIB»DIN

199

Jahoni buqalamun ichra tushmish elga gudoz,
Magarki tosig‘a o‘t yoqti charxi shu‘badaboz.

Bu turfaroqki, munungdek tamug‘ aro tushmish,
Samuru qoqum uchun olam ahlig‘a taku toz.

Ne ko‘kka chiqmoq erur dolboyu o‘tag‘a bila
Ki, bolu par bu esa, mumkin ermas ul parvoz.

Ne garmlig‘ni qo‘yar, ne fusurdalig‘ni bashar

Nechaki kuyub erir o‘tu muz kebi qishu yoz.

Falak arusida yo‘q mehru dilrabolig‘ ko‘p
Nechukki husnu jamol ahlig‘a vafo bila noz.

Egilib o‘psa yer ahli g‘urur hurmat uchun,
Shabih erur anga mutlaqki mast qilsa namoz.

Xush ul jaridaki, bir nav’ qilsa sayru suluk
Ki, soya hamqadam o‘lsa anga, kamar hamroz.

Navo agar tilasang, tut qiroqki, igri bami
Ne ko‘p taponcha yeru ne biyik chekar ovoz.

Navoiy, yor ila bo‘lkim, budur haram vasli,
Maqoming o‘lsa Ajam yo Iroq yoki Hijoz.

200

Rafiqdar, meni mahzun nechuk bo‘lay g‘amsiz
Ki, ko‘nglum ermas alamsiz, ko‘zum emas namsiz.

Sinug ko‘ngulda chu yo‘q shodlig‘, sog‘inurmen
Ki, yo‘qturur bori olamda bir ko‘ngul g‘amsiz.

Demangki, hajrda may hamdam o‘lsa g‘am kam o‘lur
Ki, samdurur, dam emas, boda yoru hamdamsiz.

Xush ulki, yor firoqiyu yo ko‘ngul g‘amidin
Tamom umrida bir lahza erdi motamsiz.

Ko‘ngul g‘amini deb ahbob, rahm qildi habib,
Mening jarohatim erdiki, qoldi marhamsiz.

Ko‘zumdin etmagil, ey sarv, hech jonib mayl
Ki, yaxshiroq ko‘runur sarvkim, bo‘lur xamsiz.

Navoiyni vara’u zuhd qaydi o‘zlugidin
Xalos qilmadi, ey ishqu may, magar ham siz.

201

Tirguzur har xastani bir noz ila ul dilnavoz,
Chun yetar men xastag‘a navbat, qilur yuz nav’ noz.

Zohido, har dam demakim mazhabingda bor qusur,
Qaysi masjidida qilib erdim sening birla namoz?!

Ishq aro ko'nglumni ul yuz mehridin man' aylamang
Kim, emas mumkin samandar o'tdin etmak ehtiroz.

Bir kun ohimdin o'shul badmehr ko'ngli yumshag'ay,
Nechakim po'lod erur qattiq topar o'tdin gudoz.

Yo rab, oxir netgamen ul sho'xi badxo' birlakim,
Zulm etar, qilsam tazallum, noz etar, qilsam niyoz.

Charxi minoyiy xati sirrig'a hamroz istama
Kim, bu xat mazmunidin dam urmay o'tmish ahli roz.

Ey Navoiy, sen base oludadomansen, magar
Ishq ul pok ila o'ynarsenki derlar pokboz.

202

Ramida ko'nglum erur ishq muhtalosi hanuz,
Boshimda bordurur ul sarvqad havosi hanuz.

Yuzung firoqida har bir ko'zum mening bir dog'
Qo'yupturur, vale tushmaydurur qarosi hanuz.

Faqih qildi duo «Ishqdin qutulg'il» deb,
Qabul qurbida ermas emish duosi hanuz.

Nechuk tama' qilayin mehr ila vafosinkim,
Haqir jonima darxo'rd emas jafosi hanuz.

Halok o'qi ko'zung urmish ko'ngulga tonmaki, bor
Yonida kirpiku qoshingdin o'qu yosi hanuz.

Haloking o'lg'ali jon ko'z qorardi, vah, yuz ochib,
Qoradin ani chiqarg'ilki, bor azosi hanuz.

Sipehr zulmidin ul nav' motamidur subh.
Ki, umrlar o'tubon chok erur yaqosi hanuz.

Navoiy jon berur, ul muddaiyni mahram etar,
Bu ishcha yuz ming emastur aning sazosi hanuz.

203

Jamoateki, junun man'ini manga qilasiz,
Tosh otibon ne uchun telbalarga qotilasiz?

Keting, ko'ngul bila jonkim, vidoingiz qildim,
Firoq agar budurur, erta kunni kech qilasiz.

Firoq vaqtidur, ey koʻzlar, emdi qon yigʻlang,
Bilurmusizki, bukun ne kishidin ayrilasiz?

Koʻzum haqini bihil qildim, ey javohiri ashk
Ki, bore ham aning-oʻq maqdamigʻa sochilasiz.

Firoq nishlari, vahki, yana rahm etmay,
Nafas-nafas nega majruh ichimga sogʻilasiz?

Koʻngul fasonalari, sizni, vah, netib yashuray,
Bu navʻkim, yuz uza qon yosh ila yozilasiz.

Navoiy hajrgʻa qoldi, qiling visolda shukr
Jamoateki, sevar yoringiz bila bilasiz.

204

Navbahor ayyomi boʻlmish, men diyoru yorsiz,
Bulbul oʻlgʻandek xazon fasli gulu gulzorsiz.

Goh sarv uzra, gahe gul uzra bulbul nagʻmasoz,
Vahki, menmen gungu lol, ul sarvi gulruxsorsiz.

Tong emastur gar diyoru yorsiz ozurdamen
Kim, emas bulbul gulu gulzorsiz ozorsiz.

Ravza ashjori oʻtundur, gullari jonimgʻa oʻt,
Mumkin oʻlsa anda boʻlmogʻligʻ dame dildorsiz.

May chu berding zulf ila band et meni, ey mugʻbacha
Kim, xush ermas mugʻ bila ichmak qadah zunnorsiz.

Topmaduq gulrang jome bexumor, ey bogʻbon,
Vahki, bu gulshan aro gul butmas ermish xorsiz.

Ahli zuhd ichra Navoiy topmadi maqsadqa yoʻl,
Vaqtigingizni xush tutung, ey jamʻkim, xammorsiz.

205

Oʻzga boʻldi yoru mehri menda boqiydur hanuz,
Notavon koʻnglumda ul oy ishtiyoqidur hanuz.

Garchi oʻzga yor istar xotirim, bordur valek
Jon anga manzil, koʻngul aning visoqidur hanuz.

Gʻayr ishqi koʻnglum uyinda nechuk qilgʻay nuzul

Kim, xayoli maskani koʻzum ravoqidur hanuz.

Ishq ila may tarkin, ey nosih, ne navʻ aylay qabul
Kim, koʻngulga orzu ul turfa soqiydur hanuz.

Furqat oʻti dofii dogʻ oʻrtamakdur demakim,
Oʻrtagan jonim ul oy dogʻi firoqidur hanuz.

Charx yolgʻiz qilmadi Farhod qonin lolazor,
Lola qonin toʻkkuchi aning nifoqidur hanuz.

Ey Navoiy, garchi meni mehrsiz der erdi yor,
Oʻzga boʻldi yoru mehri menda boqiydur hanuz.

206

Xurram oʻldi bogʻu bir guldin ichimda gʻam hanuz,
Kuldi har yon gʻunchavu koʻnglum ishi motam hanuz.

Bulbul oʻldi gul harimi hirmanining mahrami,
Gul uzorim koʻyida men telba nomahram hanuz.

Chiqti tuz har naxl uza bir ishqpechon chirmashib,
Vahki, bir qad ishqidin jismimda pechu xam hanuz,

Ochti savdo dafʻigʻa sunbul musalsal turrasin,
Ohkim, boʻynumda zanjiri junun muhkam hanuz.

Soqiyo, rahmiki tortib lola sogʻar dam-badam,
Lolagun sogʻargʻa men boʻlmay dame hamdam hanuz.

Faqr naxlidin guli maqsud uzmak istama,
Yetmay anda ohu ashkingdin havovu nam hanuz.

Bir soʻzin istab Navoiy oʻldi, vahkim, yetmamish
Huqqayi yoqutidin koʻnglumga ul marham hanuz.

207

Sayl un chektiyu savdo menda bepoyon hanuz,
Dasht sarsabz oʻldiyu men telba sargardon hanuz.

Gunbadin qildi imorat gʻunchaning yoz yomgʻuri,
Telba koʻnglum uyi savdo saylidin vayron hanuz.

Har qurugʻ shox oʻldi dasht uzra sabodin hullapoʻsh,
Tinmagʻur jismim junun vodiysida uryon hanuz.

Tong nasimi birla nayson yomg'uri ne sudkim,
Ohu ashkim dahr aro har dam solur to'fon hanuz.

Yong'il, ey Isodamim, husnung bahori haqqikim,
Bordurur muhlik jununumg'a davo imkon hanuz.

Ne osig' har oq gul o'lsa marham uchun bir momuq,
Chunki chiqmaydur yaramdin g'unchadek paykon hanuz.

Dasht hayvoni qocharlar suhbatimdin ram qilib,
Aqli yo'q nosih gumon aylar meni inson hanuz.

Kom yetkurmak g'animat angla hojat ahlig'a,
Ey g'aniy, bu damki koming birladur davron hanuz.

Shayx man' aylar junun har dam Navoiyg'a, ko'rung
Kim, bahor ayyomida oqildur ul nodon hanuz.

208

Ko'yung borida qilman jannatqa guzar hargiz,
Qadding qoshida solman tubiyg'a nazar hargiz.

O'qungg'a ko'ngul moyil, mujib nedur, ey qotil
Kim, o'tkanidin bo'lmas ko'nglumga xabar hargiz.

Bu jismi nazor ichra ko'nglumni gumon qilmang,
Shoxeki, qurur, anda kim ko'rdi samar hargiz?!

La'lingda malohatdin jon komidadur lazzat,
Bu ta'm qachon bergay tuz birla shakar hargiz.

Ko'ngliga fig'onimdin rahm o'lmasa, ey bulbul,
Gul g'unchasig'a bormu nolangdin asar hargiz.

Pil o'lsa sening xasming, desangki zarar topmay,
Bir pashshag'a olamda yetkurma zarar hargiz.

Maxlas tilasang g'amdin dahr ichra Navoiydek,
Qo'ymag'asen ilgingdin sog'arni magar hargiz.

209

Zamone garchi yodim qilmas ul nomehribon hargiz,
Fig'onkim, yodi chiqmas xotirimdin bir zamon hargiz.

Oti og'zim aro mazkur, o'larmen ohkim, bo'lmay
Otim og'zig'a bir mazkur o'lurg'a komron hargiz.

Ko'ngul to vodiya ishqig'a tushti, qilmadi bir ham
Vatanni yod ul ovorayi bexonumon hargiz.

Labidinkim, ko'zum yoshi jahonni la'lgun qildi,
Bag'ir juzvidin ayru topmadi bir qatra qon hargiz,

Iti faryodini yoqmang mangakim, xo'yidin umre,
Ulug'roq tinmadim, ne nav' chekkaymen fig'on hargiz.

Yorib ko'ksun junun ta'vizidek jon pardasin ochma
Ki, fosh o'lmaydur ul qonlig' necha dog'i nihon hargiz.

G'amu anduh ya'jujig'a har devor saddedur,
Fano mayxonasidek topmaduq dor-ul-amon hargiz.

Bu damni tut g'animatkim, kelur damdin asar yo'qtur,
Ne damkim, o'tti, xud andin kishi topmas nishon hargiz.

Qiron qilding, Navoiy, nazm arokim iltifot etmas,
So'zungdin o'zga so'zga xusravi sohibqiron hargiz.

210

Har necha ko'nglumni chok etsang qilur ishqing sitez
Ul sifatkim, o'tni yorg'an soyi bo'lur shu'la tez.

Sabr ila ishqim xusumat boshlab o'rtarlar meni,
O't bo'lur zoyanda, tosh etsa temur birla sitez.

G'am tuni rihlat sahobi jolasidur yo erur
Motaming'a charx anjum javharidin ashkrez.

Vasl aro ashkim qilur tug'yon o'shul yuz tobidin,
Yoz faslida quyosh tez o'lsa bo'lur saylxez.

Sarvu g'unchang jilvasi kuydurdi elni, ohkim,
Dahr aro tubiyu kavsar birla solding rustxez.

Ko'z uyidin ul pariy ram qildi, mardum ashkidin
Bo'ldi chun hamxona tardoman erur avlo gurez.

Chun Navoiy vasl topti, emdi birdur, ey tabib,
Sharbatin gar zahr yoxud obi hayvon birla ez.

211

Mehnat o'tidin yoruqtur har taraf koshonamiz,

Boʻldi goʻyo ajdaho komi bizing vayronamiz.

Toyiri vasl uchti ashkim donasidin vahm etib,
Qushqa, vahkim, ram berur toliʻ yoʻqidin donamiz.

Ul charogʻi husn vayron kulbani yorutqali
Mehr shamʻin yorutuptur har kuyuk parvonamiz.

Boʻldi oshiq aql ila hazl aylabon vola koʻngul,
Oʻtqa tushti oʻynay-oʻynay kul bila devonamiz.

El tilidin uyqu oʻchmishtur koʻzumdin goʻyiyo
Kim, erur baxt uyqusining boisi afsonamiz.

Oʻlturay bir may bila deb, tirguzursen, soqiyo,
Obi hayvon birla goʻyokim toʻlar paymonamiz.

Murshidekim, qilsa irshodi fano, billah anga
Bu vujudi orazidin oʻzga yoʻq shukronamiz.

Koʻyida koʻnglum koʻngullar ichra koʻrdum, turfa koʻr,
Turfaroqkim, oshnoligʻ bermadi begonamiz.

212

Boʻlmasa ul but qoshi mehrobim ichra jilvasoz,
Kiblagʻa, kofirmen, ar bosh indurub qilsam namoz.

Qon yoshimdin laʻlgun kirpik bila aytur koʻzum
Orazing nazzorasin aylarda yuz til birla roz.

Qaddi vaslin istasam raʻnoligʻ aylar noz ila,
Husn boʻstonida ul sarkash qad ermish sarvinoz.

Odamiylikʻdin qochib yettim junun oʻtin sochib,
Ey salomat ahli, aylang telba itdin ehtiroz.

Chehra och koʻnglumni desang kuyduray, hijronni qoʻy,
Oʻt ne hojat, mum topsa mehr tobidin gudoz.

Rishtayi ashkin tutub tufrogʻ sori tortar fano,
Ul sababdin egma qad zohir qilur ahli niyoz.

Ey Navoiy, gʻayr naqshin pok yub jon lavhidin,
Yor uchun jon oʻynasang, ul lahza borsen pokboz.

213

Jilvamu qildi sarigʻ boʻrkin kiyib ul sarvinoz,
Yoki chekti shuʻla axzar jism ila shamʻtiroz.

Kuysa majnun koʻnglum ul yuz lamʻasidin tong emas
Ne uchunkim aylamas devona oʻtdin extiroz.

Ulki ermas ishq poku sajda aylar koʻrsa husn,
Uyladurkim, aylagay fosiq tahoratsiz namoz.

Rozi ishqing derga paykoning erur koʻnglumga til,
Lol til birla qilur ermish takallum ahli roz.

Sekritib chiqti yana maydon sari ul turk mast,
To yana qaysi koʻngul mulkiga qilgʻay turktoz.

Ishq agar komildurur, oshiq qilur maʻshuqni,
Yoʻqsa nevchun ayladi Mahmudqa qulluq Ayoz.

Har maqom ichraki boʻlsang ayru boʻlma yordin,
Ey Navoiy, hojat ermas qilmoq ohangi Hijoz.

214

Tufrogʻimdin koshki jisme murattab qilsangiz,
Bir it oʻlsa koʻyida ruhigʻa qolab qilsangiz.

Yetmagay chobuksuvorim gardigʻa, ey ahli ishq,
Mehrni rohib qilib, gardunni markab qilsangiz.

Bodanoʻshum bazmi gʻavgʻosidin, ey jonu koʻngul,
Samʻigʻa yetmas necha faryodu yo rab, qilsangiz.

Olami ishq uzra bas loyiqdurur, ey dardu shavq,
Dudi ohimni sipehr, ashkimni kavkab qilsangiz.

Markabi naʻlin mujallo qilgʻuchilar zeb uchun,
Orazingʻa surtung ul damkim, muzahhab qilsangiz.

Gʻayri noʻshonoʻsh azal soqiysidin kelmas xitob,
Bizni bas may jurmidin boʻlmas muxotab qilsangiz.

To Navoiy, qismat oʻlgʻan mayni ichmas chora yoʻq,
Doʻstlar, avlo bukim, jomin labolab qilsangiz.

215

Yuzung firoqida har oh oʻtinki chektim tez,

Ul o't sharoralari bo'ldi har taraf gulrez.

Qazo musavviri go'yo hal etti la'liy rang
Labing aqiqini aylar mahalda rangomez.

Labing malohati g'avg'o ko'pardi olamdin,
Shakarni buyla kishi qayda ko'rdi sho'rangez.

Itingki sher zabundur anga, topa olman,
Desam ko'ray ani boshimdin o'zga dastovez.

Chu keldi xastalig'im so'rg'ali qadahno'shum,
Ketur piyolaki, o'lsam ham aylaman parhez.

Desang zamona sitezini har zamon ko'rmay,
Zamonni xush tutu qilma zamona birla sitez.

Guli sabox yuzin ko'rماغaysen, ey bulbul,
Bu gulshan ichra Navoiydek o'lmasang shabxez.

216

Yordin ayrilg'ali shaydo ko'ngul bexob ko'z,
Har zamon zohir qilur savdo ko'ngul, xunob ko'z.

Ko'zu ko'nglum bahru barsayr ettilar yor istabon,
Bu safarda toptilar yag'mo ko'ngul, g'arqob ko'z.

Ko'zu ko'nglumdin biri kuyub, birisin buzdi sayl,
Yo'qsa nevcun bo'ldi nopaydo ko'ngul, noyob ko'z.

Deb emish hajrimda mendek ko'zu ko'nglin asrasun,
Voykim, yo'qtur manga xoro ko'ngul, qassob ko'z.

Vah, ne kun bo'lg'ayki, yetkay vaslig'a ko'zu ko'ngul,
Tortibon faryodu vovaylo ko'ngul, yig'lab ko'z.

Ko'rmayin deb ko'rdi ko'z, ko'rgach ko'ngul qildi havo,
Bo'ldi zor etkan meni rasvo ko'ngul, qallob ko'z.

Do'st ko'zla, xasmdin uzgil ko'ngulkim, tushsa ish,
Bermasu olmas emish a'do ko'ngul, ahbob ko'z.

Ey Navoiy, go'yyokim yor mehmon bo'lg'usi
Kim, murattab aylamish ma'vo ko'ngul, abvob ko'z.

217

Tiyradur uylakim, yorugʻlugʻ anga qoʻymas yuz,
Shomi hajrimda agar boʻlsa quyosh har yulduz.

Oʻtti hijron kechasi ranjida umrum, yo rab,
Bir kun oʻlgʻaymuki, ushbu kecha boʻlgʻay kunduz.

Xoʻblar anjumani ichra naziring yoʻqtur,
Mehrni anjum ichida desa boʻlur yolgʻuz.

Egriliklar esa zulfung harakoti ne ajab,
Kim yilonni harakat qilgʻanida koʻrmish tuz?

Sendin ayru emas, ey doʻst, oʻlugu tirigim,
Qahru lutfung bila gar oʻltur, agar xud turguz,

Gulda yoʻq sarv qadi, sarvda gul ruxsori,
Sarvi gulroʻyum erur husn tariqida toʻkuz.

Soqiyo, may toʻlakim arbada istar koʻnglum,
Ey qalandar, chola boshla oʻkurur koʻkta qoʻbuz.

Gʻam gʻizosi orasinda qani turkona ayogʻ,
Toʻra oyini bila tomsa toʻquz, oqsa oʻtuz.

Ey Navoiy, tilasang yor ila topmoq payvand,
Gʻayridin saʼy qilib rishtayi payvandni uz.

218

Yoʻqki ul koʻz qoradur husnung aro, ey qorakoʻz
Kim, qoshing dagʻi erur asru qaro, ey qorakoʻz.

Gar koʻngullarni jaloyi vatan istar boʻlsang,
Yesh tugunlarniyu zulfungni tara, ey qorakoʻz.

Qora nargis koʻzu gul yuz bila gar sen kebi yoʻq,
Bulbule men kebi yoʻq nagʻmasaro, ey qorakoʻz.

Qoʻzlaring zaxm agar qilmadi har kirpik ila,
Bas, nedur koʻngluma yuz yerda yara, ey qorakoʻz!

Menmenu bir yaramas koʻnglum, aning qatli uchun
Qoʻz qora qilma, bir ishimga yara, ey qorakoʻz?!

Goh faqr ahligʻa ham rahm koʻzi birlan boq
Kim, duogoʻyung erurlar fuqaro, ey qorakoʻz.

Sen Navoiyg'a vafo aylamasang, bor o'lsun
Shoh Abulg'oziy ibin Boyqaro, ey qorako'z.

219

Manga ul ko'zi qora dedi chuchuk chandin so'z,
Ne ajab ani qorako'z desamu shirin so'z.

Labi yuz va'dani andoq manga yolg'on qildi
Ki, dey olmas kishi yuz yilda bir andoq chin so'z

Hajring afsonasidin so'z der esam vasl tuni,
Topmag'ay tongg'acha tun yilcha esa taskin so'z.

Beliyu la'li labi ollida lol o'ldi xirad
Kim, erur biri daqiqu biri bas rangin so'z.

Har fasohatki, labing qildi, Masiho eshitib,
Jon topib, kelmadi og'zi aro juz tahsin so'z.

Husni vasfida so'zum tutti bari olamni
Murshidi ishq manga aylagali talqin so'z.

Bazmi aysh ichra Navoiy, ne ajab urmasa dam,
Ayta olmas chu nishot ahli aro g'amgin so'z.

220

Nuktasi mafhum o'lur, bo'lmas vale mafhum og'iz,
Tong emastur hech mafhum o'lmasa ma'dum og'iz.

Ollloh-Ollloh, turfadur bukim iki jonbaxsh lab,
Ikki yon ma'lumu ermas o'rtada ma'lum og'iz.

Vahmni yuz ming gumon ichra solur mundinki bor
Xatti mavhum ul bel, ammo nuqtayi mavhum og'iz.

Ul alifdek qad latofat ichra bo'ldi birga o'n,
Sifrdek to bo'ldi aning zimnida marqum og'iz.

Dol angakim ishq kitmoni kerak ishq ahlig'a,
Ishqing asrorida sirredur ajab maktum og'iz.

Vahki, ul yuzu og'iz shavqidin o'ldum, lek bor
Yuzidin yuz noumidu og'zidin mahrum og'iz.

Zahri hajr og'zim to'la naylab qilay o'pmak xayol,
Hayfdurkim, yetkay og'zi no'shig'a maslum og'iz.

Pok lafz ayturgʻa ogʻzing pok qilkim, hayfdur
Yaxshi soʻz borinda surgay nuktayi mazmum ogʻiz.

Ey Navoiy, maxlas istar boʻlsang el til, ogʻzidin
Nazmdin ham tilni tiygʻil, nasrdin ham yum ogʻiz.

221

Ul pariyo koʻyida men devonani band aylangiz,
Band-bandim zulfi zanjirigʻa payvand aylangiz.

Xalq tarki ishq aylarga meni dilxastani,
Oʻlturub olam eliga mujibi pand aylangiz.

Telba koʻnglum topsangiz, ey yor koʻyi itlari,
Toʻsh-toʻshidin tishlabon parkand-parkand aylangiz

Bodayi ishq asru mast etmish meni, ey doʻstlar,
Jomima afyun ezib bir dam xiradmand aylangiz.

Yigʻlasam achchigʻ malul oʻlmoq nedur, ey xoʻblar,
Hazl uchun gohe boqib, siz ham shakarxand aylangiz.

Ishq bahrida duri vasl istamang, ey ahli dard,
Koʻnglunguz ul naqdi yodi birla xursand aylangiz.

Qilsangiz tasviri Laylo husnin ul oydek sizing,
Lek Majnunni Navoiy birla monand aylangiz.

222

Gʻam yuki qilmaydurur yolgʻuz meni mahzunni koʻj.
Ham bu yuk qilmish edi Farhod ila Majnunni koʻj.

Qildi chun Farhod ila Majnun qadin xam, ne ajab
Yuz alarcha zaʻf ila gar qilsa bu mahzunni koʻj.

Yuk agar budur ne Farhodu ne Majnunu ne men,
Rost, gar dersen bu yuk aylab turur gardunni koʻj.

Vah, ne yukdur buki gardun qomatin koʻj ayladi,
Uylakim gardunning ostida koʻrarsen «nun»ni koʻj.

Yuzi mahtobida mushkin qoshi nevcun koʻj erur,
Oʻgʻriliq gar qilmadi ul hinduyi mavzunni koʻj.

Egrilikka shuhra boʻlmoq istamassen, aylama

Ahli isyon xizmatida qaddi benuqsonni ko‘j.

Gar Navoiy ko‘j erur shah xizmatida ne ajab,
Chunki qilmish qullug‘i Jamshidu Afridunni ko‘j.

SIN HARFINING SIYMINBARLARINING SAVDOSI «G‘AROYIB»DIN

223

Dahr sudidin tama’ uzkim, ziyone besh emas,
Umrni tutqil g‘animatkim, zamone besh emas.

Uy bino aylab ajabtur elni mehmon aylamak,
Ulki bu uy ichra besh kun mehmone besh emas.

Qo‘y tavonolig‘ so‘zin, yod et ajal xorinki, bil
Pashshalar nishi qoshinda notavone besh emas.

Kir fano dayridakim, har shayxu yuz savdo anga,
Ulki otin xonaqah qo‘ymish, do‘kone besh emas.

Eyki, bo‘lmish xil’ating zarbaft bori bilkim, ul
Ma’no ahlin kuldururga za’farone besh emas.

Mehr toju charx taxting bo‘lsa g‘ofil bo‘lmakim,
Mehr bemehru falak nomehribone besh emas.

Shahg‘a ish el fikrini qilmoqdur ulkim, zeb kim?
Bir surug qo‘ydur ruoyo, ul sho‘bone besh emas.

Gar Navoiy istadi avvoralig‘, ey ahli hush,
G‘am yemang devonayi behonumone besh emas.

Avji davlat uzra bo‘lsun doimo Bilqisi ahd
Kim, Zuhul qasrida har tun posbone besh emas.

224

Ne ajab gar nuql tuxmi g‘am qushin rom aylamas,
Mast chun bir dam ovuch qoqmoqdin orom aylamas.

Tun quyoshqa yovuy olmasdekdur ulkim, may sari
Tiyralik shaxsi azimat bir-iki gom aylamas.

Fikru g‘am qochmoqqa maydin istasang ravshan dalil,
Shayx yo zohid nedurkim boda oshom aylamas.

Ayni nozu shevadin kofir ko'zung, ey mug'bacha,
Tarfat-ul-ayne emaskim, qasdi islom aylamas.

Jism aro paykonlaring su qildi ko'nglum oh ila,
Bodai shavqin ajabkim, ichkali jom aylamas.

Voizo, aylab tama' qon yutmag'ilkim, piri dayr
Bodadin o'zga suvol ahlig'a in'om aylamas.

Dema ishq o'ynab Navoiy oqibat ne bo'lg'usi
Kim, bu ish og'oz qilg'an fikri anjom aylamas.

225

Kiyik charmi zaif egnimga majnunlug' nishoni bas,
Junun toshi sinuq boshim uza qush oshyoni bas

Damingni asra, ey Isoki, ranjim daf'ig'a har kun
G'izo ul oy qilichi zaxmining bir qatra qoni bas.

Senu hayvon suyi, ey Xizr, tutqil tarki jonimkim,
Manga yor ollida o'lmak hayoti jovidoniy bas.

Shahu izzat saririkim, agar budur jahon johi,
Manga idbor ko'yida mazallat xokdoni bas.

G'aniyu ko'nglida pinhon diram fikriyu ishq o'ti
Mening ko'nglumda kuydurgan necha dog'i nihoniy bas

Sanga kavsar suyiyu lahni Dovudiyki, dayr ichra
Mug'anniy nag'masi birla manga jomi mug'oniy bas.

Havodis daf'ig'a shah ko'k hisori uzra gar chiqsun
Ki, faqr ahli uchun dayri fano dor-ul-amoni bas

Fig'onkim, lutfu qahrig'a tafovut yo'qni ham anglab,
Fano ahlig'a javrin qilmadi bu dayri foniy bas.

Navoiydek o'lar holimda demang huru jannatdin,
Sezing barchaki, bu ovorag'a bir ko'rmak ani bas.

226

Nafis kiyguluk o'lsa yalang tanimg'a havas,
Hasir naqshi hasiriy libos o'rnig'a bas.

Sirishk yo'lini xas birla tuttilar, yoxud
Ko'zumni yo'lig'a surtarda muncha to'lmish xas.

Bir o't dimog'ima hajr urdikim, nafas andin
Chiqar samum o'lub, ar xud bo'lay Masihnafas.

Azim aningdek erur ishq mahmilikim, anga
Qazo falakni ikki bo'lsa bo'lg'ay ikki jaras.

Taning'a choklar ochti, ne ayb agar o'lsam
Ki, ruh bulbulining loyihi emas bu qafas.

Ko'ngulki, kofiri ishq o'ldi or erur zunnor,
Nedinki mug'bacha zulfin beliga qildi maras.

Fano havas qilu faqr et havo Navoiydek,
Vale havovu havas, qilmag'il havovu havas.

227

Dame ermaski, la'lingdin ko'ngul yuz laxt qon ermas,
Dag'i har laxt qon yoshim bila ko'zdin ravon ermas.

Yuzung mehri ichinda ko'z solib og'zingni ko'rmasmen,
Agarchi zarra xurshid ollida ko'zdin nihon ermas.

Ushalg'an har so'ngak jismimda go'yo ka'bataynedur,
Nihoniy dag'i zoid nuqtasidurkim ayon ermas.

Erur dardimg'a taskin bu kecha lekin to'shuk ko'ksun,
Ajab gar novaki ko'nglumga kirgandin nishon ermas.

Meni o'lturgali g'amzang o'qi umredurur, lekin
Tirig la'ling xayoli birlamen, jismimda jon ermas.

Lahad kunjin vatan aylab tiniptur umridin Majnun,
Ne bo'lsa, men kebi ovorayi bexonumon ermas.

Bu davr ichra qachon jomi farog'e yetgay, ey soqiy,
Chu bir dam dardu mehnat zahri chekmakdin amon ermas,

Agarchi qon yutar bulbul, vale ne g'am anga chunkim
Navola g'unchadin ayruyu guldin o'zga xon ermas.

Navoiy o'ldi, gar parvona kuydi, bulbul un chekti,
Bular gar yaxshidurlar, ishq aro ul ham yomon ermas.

228

Sunbulin Laylo ochiptur, yel abiroso emas,

Dogʻini Majnun qonatmish, lolayi hamro emas.

Nastaran koʻzgusida bir sari men, bir sari yor
Chehra aksin koʻrguzupturbiz guli raʼno emas.

Gulni oʻxshatqan uchun yoringʻa goʻyo bogʻ aro,
Muztarib koʻnglum qushidur, bulbuli shaydo emas.

Sunbul ustidin nasim eskach, nigorim turrasini
Yod qildimkim, dimogʻ oshuftadur, savdo emas.

Nargis oltun jomining ollida kofuriy harir
Pardayi jonimdurur marhun, qadahpolo emas.

Dema, afgʻonimda bulbul nolasidek yoʻq nishot,
Bu ham anduhzo emas, gar ul nishotafzo emas.

Gulni sarv uzra xayol ettim koʻngul boʻstonida,
Rost aytay: sarvi gulroʻyum kebi zebo emas.

Boʻlmangiz magʻruri husn, ey shoʻxlarkim, bogʻ aro
Siz kebi bilturgʻi gullardin biri paydo emas

Manga gulrux soqiyu bulbulgʻa gul tutti qadah,
Mast erur ul ham Navoiydek, vale rasvo emas.

229

Demakim, noʻshid labidin quti jon qildim havas,
Obi hayvondin hayoti jovidon qildim havas.

Laʼli noʻshidin gar oʻlsam ham emastur aybkim,
Hazm eta olmas gʻizo men notavon qildim havas.

Tosh yebon atfol komi birla jon bersam ne tong
Kim, pariy vasligʻa jonni komron qildim havas

Ostoning istadim bosh qoʻysam ermas aybkim,
Saltanat taxtin meni bexonumon qildim havas.

Har fatila zaxm arokim, erdi chektim jon aro,
Koʻngluma qoʻymoq necha dogʻi nihon qildim havas.

Zuhd ila yoʻl topmadim maqsadgʻa may tut, piri dayr
Kim, oʻzumni emdi rasvoyi jahon qildim havas.

Ey Navoiy, togʻu vodiy tutmogʻim ayb etmakim,
Yashurun dardim demak tortib figʻon qildim havas.

230

Bas nedur ko'z gar xayoling xaylig'a manzil emas,
Har qora bir o't yeri davrinda kirpik xoru xas.

Jannat ahlig'a erur har lahza ko'yung orzu,
Do'zax ahli uylakim jannatni qilg'aylar havas.

Novaking paykonini to chektilar nolon ko'ngul,
Aylamas afg'on ko'ngulsizlikdin andoqkim jaras.

Dema men majnung'a, ey nosihki, bas qil ohni
Kim, manga ish ul pariy ishqida bo'lmish ohu bas.

Za'fdin bexud ko'rub, og'zimga ul yuz ko'zgusin
Qo'ysang ul dam urmag'aymen, billah ar o'lsam, nafas

Dayr piri xidmatig'a chekmayinmu belni chust,
Kim, necha zunnordin tongmish belinga bir maras.

Soqiyo, davron agar budur, Navoiy har zamon,
Jomig'a behush doru qotmog' aylar multamas.

231

Oh o'qin jon ichra asrab, ko'nglum izhor aylamas,
Yo'qsa bir dam bormukim, yuz jonni afgor aylamas.

Vah, ne yuzdur ulki taqlidin qilib naqqoshi Chin
Cheksa yuz suvrat, birin yuzdin namudor aylamas.

Ishqdin chun munkir o'lmish ko'nglum o'lturmak ne sud,
Hajrdin to ani qo'rqtmassen iqror aylamas.

Qo'ydung, ey aql, ochqali yuz pora ko'nglum zulfini,
Har biri bir rishtasin qandinki zunnor aylamas.

Jon fido qilg'umdurur, la'ling qabul etsun desam
Derki: Ruhullah bu nav' ishlarga begor aylamas.

Ne osig' har zarrag'a ohim quyoshdek solsa o't,
Ul quyosh ko'ngliga chunkim zarrae kor aylamas.

Soqiyo, davr ichra ul yuz aksi ko'rguzgan qadah,
Fitna aylarkim, sipehru mehri sayyor aylamas.

Foniy o'l, gar istar ersang mehrkim qilmas nasib
Kimni bir davlatqakim tengri sazovor aylamas.

Demangizkim, barxabar boʻl telba koʻnglumdin, chu ul
Qaydakim borsa Navoiyni xabardor aylamas.

232

Zulfidin ayru jununumgʻa desam tadbir emas,
Telba itka chora derkim, qatl erur zanjir emas.

Orazin koʻrsam nedur deb soʻrma koʻnglum holatin,
Chehra tagʻyiridin angla hojati taqrir emas.

Har tun anjumdin mening holimgʻa gardun ashki bil,
Charx uza ohim buxori tafidin taʻsir emas.

Zulfi pechu tobigʻa borib kelur shaydo koʻngul,
Bovujudi tiyralik, koʻrgilki koʻp dilgir emas.

Istasang qatlim chiqargʻil tiygʻu ihmol etmakim,
Ne desang mendin boʻyunsunmoqda xud taqsir emas.

Dayr aro usruk koʻrub, zohid meni ayb aylamish,
Bilmamish miskinki, hech ish xoriji taqdir emas.

Ul pariy qilmish meni majnunu rasvo shahr aro,
Ey Navoiy, goʻsha tutkim, hojati tashhir emas.

233

Dam-badam laʻling xayolidin ichim qonmu emas,
Qatra-qatra koʻz yoʻlidin yuzga gʻaltonmu emas?!

Gah oʻlub, gohe tirilsam, tong emas, vah, gʻamzasi
Qotil ermasturmu yo noʻshi labi jonmu emas?!

Ne ajab, ishq ofatidin chiqsa jon tan mulkidin,
Shah na zolimmu emas, yo mulk vayronmu emas?!

Novaki zulm urmogʻingdin tonmagʻil, ey qoshi yo,
Tanda zaxm ermasmu, yo koʻnglumda paykonmu emas?!

Telba koʻnglumni dema koʻp vola ermas ishq aro,
Shuhrayi ofoq, yo rasvoyi davronmu emas?!

Dahr shoʻxigʻa koʻngul gar bermadim, ayb etmangiz,
Ishvasi chinmu emas, yo ahdi yolgʻonmu emas?!

Dasht aro koʻrsang Navoiyni emas majnun dema
Toshmu urmas koʻksiga, yo jismi uryonmu emas?!

234

Chok boʻlgʻan koʻngluma qilmoq iloj oson emas,
Gʻunchakim, ochildi, butkarmak ani imkon emas.

Koʻnglum ichra gulbuni dard uzra har yon gʻunchadur,
Ey muolij, dafʻigʻa saʻy etmakim, paykon emas.

Mehrim oʻtin hushu sabru aqlu his yoshurmadi,
Mehri lomiʻ toʻrt burqaʻ keynidin pinhon emas.

Otashin laʻling gʻamidin koʻnglum erur pistae
Kim, kuyubon chok oʻluptur gʻunchayi xandon emas.

Zohido, manʻ aylading koʻnglumni maydin, bilmading
Kim, samandargʻa yolindin sud erur, nuqson emas.

Yengsa dayr ichra meni hayrat ne tong, ey mugʻbacha,
Kimdurur bu korgah vazʻigʻakim hayron emas.

Dardi hajringdin Navoiy koʻksi uzra dogʻu naʻl,
Tan harimigʻa ajab gar shamsavu ayvon emas.

235

Xasta koʻyungda yotmisham bekas,
Tutquchim, qopquchim itingdur bas.

Ashk aro oʻrtadi tanimni gʻaming,
Garchi kuymas su ichra tushkan xas.

Jonu nolon koʻngul bila ne ajab
Posboning kecha yurutsa jaras.

Oʻqlaringdin ichimda istasa ishq
Yasay olur koʻngul qushigʻa qafas.

Xoni husn ichra xolingu ogʻzing
Keldi xashxoshning yonida adas.

Tori ummid aro harisni bil,
Rishtai ankabut ichinda magas.

Iting oʻldi Navoiy, ey chobuk,
Boʻynigʻa muhkam ayla halqa maras.

236

Bizga olam bogʻidin ul sarvi gulruksor bas,
Goh andin jilva, gohe davlati diydor bas.

Yogʻligʻin zaxmingʻa bogʻlargʻa ne haddim istamak,
Qilsa lutf andin muni tikmak uchun bir tor bas.

Men kimu zulfung tamannosi, agar kufr istasam,
Itlaring boʻyni tanobidin manga zunnor bas.

Hajr oʻtidin sindi koʻnglum istaman qasring panoh,
Soya bir koʻngli buzulgʻangʻa buzugʻ devor bas.

Koʻzda bir uyquni koʻrsam, uyquda koʻrsam seni,
To ajal uyqusi ushbu davlati diydor bas.

Voizo, men osiy erman huru jannat loyiqi
Mugʻbacha soqiy, maqomim kulbayi xammor bas.

Oʻzlugungdin oʻzni salb etsang gʻaraz bir gomdur,
Ey Navoiy, qilmagʻil bu shevani zinhor bas.

237

Manzilekim, ul pariypaykarni koʻrdum bir nafas.
Gar ani topman hamul manzilni qilsam tavf, bas.

Rangsiz xoli yuzining zebidur, vahkim, degay:
Husni xonigʻa keraklik muncha boʻlgʻay bir adas.

Bandi zulfung boʻynuma tushkach halok etti meni,
Itka, jono, hech kim oʻlturgali taqmas maras.

Ishqing ichra bulhavas gar desalar, yoʻqtur gʻamim,
Bok yoʻq bu taʼndin boʻlsa manga vasling havas.

Ashk bahrinda agar jismim gʻariq ermas, ne tong,
Yoʻq anga ul vaznkim choʻmgʻay tengizga tushsa xas.

Bu chamanning gullariga yoʻqtur, ey bulbul, vafo,
Avlo ulkim, aylasang gulbong chekmaklikni bas.

Chora ne boʻlgʻay Navoiygʻa firoqing shomida,
Gar xayoling boʻlmasa bechoralargʻa choraras.

238

Figʻonkim, koʻnglum olgʻan dilbarim dildorligʻ bilmas,
Bilur oshiqni gʻamgin qilmoqu gʻamxorligʻ bilmas.

Nechuk dey yor emas, dushman demak boʻlmas, xud aytaykim,
Erur xud yor ul, ammo tariqi yorligʻ bilmas.

Koʻngulda zorligʻ birla figʻon koʻyungda ayb etma,
Gadoyi xastaedur juz figʻonu zorligʻ bilmas.

Ogʻirroqdur firoqim togʻidin baxtimning uyqusi
Ki, nolam boʻldi rustoxezu ul bedorligʻ bilmas.

Boʻlub majnun pariyydek itmisham, nevchunki yorim ham
Pariypaykardur, ammo gʻayri majnunvorligʻ bilmas.

Ketur, ey soqiyi mahvash, manga bir sogʻari dilkash,
Ki, davron yorligʻ, aflok juz gʻaddorligʻ bilmas.

Qazo ilgi tilarmen yer bila hamvor qilgʻaykim,
Zamon ahli zamondek gʻayri nohamvorligʻ bilmas.

Mening yorimda anedurki, andin oʻrtanur jonim,
Ki, ani har quyosh yuzlugʻ shakarguftorligʻ bilmas.

Navoiy koʻzlarining mardumidin javri qon toʻkti,
Darigʻ ul shoʻxi mardumkushki, mardumdorligʻ bilmas.

239

Chok etib koʻnglumni ochilsun demak imkon emas,
Gʻunchani amdon ochib, gul aylamak oson emas.

Dema zohidkim, nedin hayronsen ul ruxsorgʻa,
Olam ichra bir kishi topkim anga hayron emas.

Qatra sulardur koʻngul oʻtigʻa taskin bergali
Kim, ul oy yogʻdurd qoshi qavsiddin paykon emas.

Hajr dashtida quyundekmen, vale ul men kebi
Xoksoru bodapaymo dagʻi sargardon emas.

Garchi husnung koʻzgudin kirdi temur qoʻrgʻon aro,
Mehrdek oyinagun, aflokdin pinhon emas.

Gul vafosizligʻlarini sharh etar ming daston,
El gumon qilgʻan kebi bulbulda ming daston emas.

Ey Navoiy, ul pariydin odamiylik koʻrmasang,
Ayb emas, ul hurdur yoxud malak, inson emas.

240

Xoʻblargʻa meng ul oyning toza qulluq dogʻi bas,
Koʻzlariga surma koʻyining qaro tufrogʻi bas.

Besutun sayrini naylaykim, manga egnimdagi
Koʻk ravoqigʻa sutun boʻlgʻan malomat togʻi bas.

Chun tanim zogʻu zagʻangʻa tuʻma boʻldi, ey sipehr,
Yuz balo qullobin olgʻilkim, alar tirnogʻi bas.

Shohu toju xilʻatikim, men tamosho qilgʻali
Oʻzbagim boshida qalpoq, egnida shirdogʻi bas.

Goʻshayi mayxonadin gulshangʻa bormankim, manga
Gul uza nasrin — mayi gulrang uza kup yogʻi, bas.

Yoshing ellik boʻldi, yuz qoʻygʻil fano tufrogʻigʻa
Kim, shabob ayyomi ayshu beadabligʻ chogʻi bas.

Gar Navoiy holigʻa ul shoʻx boqmas rahm ila,
Goh ibrat birla ham ul yon nazar solmogʻi bas.

241

Sendegu kiygan shabandarroʻz hullangdek emas,
Kechavu kunduz libosin kiysalar oyu kunas.

Ishq sargardonlari boshimgʻa evrulmak ne tong
Kim, bu vodiya quyunmen, ul jamoat xoru xas.

Ishq eli koʻnglum figʻonidin topar maqsadgʻa yoʻl,
Dasht aro har yon oziqqanlarni charlar bu jaras.

Zulf aro xoling koʻngullar xaylini toroj etar
Qalb shabravlar libosin kecha olgʻandek asas.

Oq uyidin hech jonib ul pariy qilmas havo,
Ne ajoyib, qushqa, koʻrkim, ne munosibdur qafas.

Sidq ahli ohidin, ey husn shamʻi, vahm qil
Kim, kavokib shamʻin etti tiyra subh urgʻach nafas.

Dayr piri mast etib, koʻnglumni oldi mugʻbacha,
Qilmang, ey ahhob, mugʻ dayri tamoshosin havas.

Bosh oqarib yuz qoralig‘dur yana tarki adab,
Do‘st g‘ayrat aylamasdin burna qil isyonni bas.

Taq Navoiy bo‘ynig‘a desam tanobi zulf, der:
Ko‘y iti bo‘ynig‘a kim taqqandurur mushkin maras.

SHIN HARFINING Sho‘XLARINING ShAMOYILI «G‘AROYIB»DIN

242

Zihe kamol ila kavnayn naqshig‘a naqqosh,
Mukavvanot vujudin vujudung aylab fosh.

Vujudung ayladi mavjud ulusnikim, bo‘lmas
Vujud zarrag‘a mavjud bo‘lmag‘uncha quyosh.

Sanga yetishmasa tong yo‘q bu aqli zulmoniy
Ki, mehr sham‘ig‘a parvona bo‘lmadi xuffosh.

Qayu pariYG‘aki qilding yuzin quyosh, berding
Ko‘ngul jununi uchun anbarin hilol ila qosh.

Angaki, bo‘ldi junun ishq ichinda yog‘durdung
Xirad qushini uchurmoqqa tifllardin tosh,

Aningki, ko‘nglida ishq ahgarini yoshurdung,
Nihoniy o‘tin ulug‘ tinmog‘idin etting fosh.

Muvasviseki, maoshini aql ila tuzdung,
Fano yo‘lida ayading berurga aqli maosh.

Hakimi qudrating ollinda charx ila anjum,
Muhaqqar uylaki xashxoshu donayi xashxosh.

Yo‘lungda o‘ldi Navoiyu bo‘ldi tufrog‘ ham,
Yopushsa erdi bu ko‘y itlari ayog‘ig‘a kosh.

243

Meni sargashta jismin dog‘ ila qon lolazor etmish,
Quyun yoxud to‘kulgan lolazor ichra gulzor etmish.

Tanimdin qon chiqorg‘an har taraf paykonlaring go‘yo
Erur yomg‘urki, tufrog‘din chechaklar oshkor etmish.

Ko‘ngul birla so‘ngak manqal aro o‘tu o‘tundekdur,

Malomat toshlarin to ishq tegramda hisor etmish.

Yuzin may gul-gul etkandin xarosh ermas unum, balkim
Koʻngulda xorxori nolam andomin figor etmish.

Labing jonimgʻa solgʻan shuʻlalar ichra qazo goʻyo
Ulugʻroq laʻldin axgar, kichikrakdin sharor etmish.

Boʻla olsam ulusqa ul quyoshni koʻrgali moniʻ,
Ne gʻamdur gar yoʻlida charx jismimni gʻubor etmish.

Halokim bilgay ulkim, bordur ul yangligʻ jafokore
Ki, tavrin husn beparvoligʻi oluftavor etmish.

Kabutar qasr burjida emas shah shastidin emin,
Xusho, ul chugʻzkim vayrona kunjin ixtiyor etmish.

Maof ermish qayon gom ursa rahrav noqayi jismi,
Nafas torin qazo chun burnigʻa aning mihor etmish.

Mugʻanniy nagʻmasi jon bersa bazm ahligʻa tong yoʻqkim,
Navoiy rishtayi jonin eshib changiga tor etmish.

244

Koʻngulkim zarnishon paykonlaringdin notavon boʻlmish,
Magar bu bogʻ aro ul barglar birla xazon boʻlmish.

Guli raʻno kebi kogʻaz uza nomingni yozmay men
Sarigʻ erdi yuzi, xunobi ashkim birla qon boʻlmish.

Yuzumni ashkmu yoʻllar qiliptur yo nazar payki
Seni istarga koʻp har yon yugurmakdin nishon boʻlmish.

Qurugʻ shoxedurur jismimki, koʻz davrida kirpikdin
Xayoling qushlarigʻa anda ikki oshyon boʻlmish.

Koʻzum xunob aro boʻlmish biaynih uylakim koʻnglum
Qorasi qon aro koʻnglumdagi dogʻi nihon boʻlmish.

Sirishk ollida mujgon shoxi sanchib bogʻlayin dermen,
Yoʻlin bu selningkim, elga andin koʻp ziyon boʻlmish.

Yuzung hajrida bilkim, qon yoshim oqmish chaman ichra,
Qachon koʻrsangki, har bir shox uza gul argʻuvon boʻlmish.

Murassaʻ qilma chatring lojuvardiy atlasin, ey shah,
Gado ollidakim, bu navʻ chatri osmon boʻlmish.

Navoiygʻa demang ul tiftl ishqin asragʻil maxfiy,
Bu damkim holi shahr atfoli ichra doston boʻlmish.

245

Chiqti yorim kecha yoʻl azmin qilib ul bagʻri tosh,
Bas, ajoyibdur qorongʻu kecha chiqmogʻligʻ quyosh.

Gar quyoshqa el nazar qilsa koʻziga yosh toʻlar,
Ul quyosh borgʻach nazardin, koʻzlarimga toʻldi yosh.

Zaxmidin koʻp qon borurdin qoldi chok oʻlgʻan koʻngul
Zangdek afgʻon chekib, xaylida boʻlgʻay erdi kosh.

Furqatingdin yigʻlabon haqdin visoling istaram,
Gah socharmen boshqa tufrogʻ, gah qoʻyarmen yerga bosh.

Qatra qonlarkim tomar koʻksunga urgʻan toshdin,
Zaxmdindur demakim, qon yigʻlar ahvolimgʻa tosh.

Chun toʻsharlar oqibat ustungga xoro birla farsh,
Ne osigʻ ostingda gar charx atlasidindur firosht.

Fosh etar mehrin Navoiyning sarigʻ ruxsorasi,
Subhdekkim sargʻarib ruxsori aylar mehr fosh.

246

Qatiq dardim zuloli ashk etar fosh,
Suzuk su ichra qolmas yashurun tosh.

Halokim vasl aro mingdin bir etting
Ki, bergay tengri bir yoshingʻa ming yosh.

Demakka fitna taʻlimin boʻlub xam,
Qulogʻing sari bosh eltiptur ul qosh.

Magar sochingni tiyding fitnadinkim,
Parishonhol ayogʻinggʻa qoʻyar bosh.

Yasar chogʻda labing rangini goʻyo
Eziptur obi hayvon birla naqqosh.

Qadah, ey mugʻki, jon aylay nisoring,
Necha boʻlsam xarobot ichra qallosh.

Navoiy joni sensiz dardisardur,
Borurda ani ham olgʻay eding kosh.

247

Chu bildi shamʻkim, gʻam shomi koʻnglumni halok etmish,
Tanin ashk etmadi yoʻlkim, yoqa holimgʻa chok etmish.

Chamanda yoʻqki bulbul, zogʻ ham un cheksa zaʻf aylar
Hazin koʻnglumni koʻrkim, furqating ne dardnok etmish.

Koʻnguldin gʻayr yodi chiqti yetkach tiyri boroning,
Kudurat naqshidin yomgʻur suyi bu uyni pok etmish.

Quyun yangligʻ guzar koʻyiga qilmogʻ gar erur mumkin,
Gʻam ermas, vodiya hijroni gar jismimni xok etmish.

Su ichmay koʻngli zuhdumdin agar ketmish edi soqiy,
Vuzu ibriqida maydur toʻla, keldeg ne pok etmish.

Falak paykoni zulmi, vahki, teshmish xasta koʻnglumni
Nechukkim, tomchi bir yer uzra koʻp tomib magʻok etmish.

Qadah tutkim, qizartay chehra, ey soqiyki, hijroning
Yuzumni asfar andogʻkim, xazoniy bargi tok etmish.

Balodur nafs shirki faqr yoʻlida, xush ul foniy
Ki, bir rahragʻa jismi tufrogʻin gardi shirok etmish.

Navoiyni dedingkim, bir jafu birla halok aylay,
Vafo qil emdikim, bu orzu ani halok etmish.

248

Koʻz koʻtarman ul quyoshdin gar koʻzum qilmoqqa resh.
Pashshalar yangligʻ havo uzra chekar har zarra nish.

Telbalik bogʻi gulu nilufari erkin bukim,
Ham koʻkardi xalq toshidin tanim, ham boʻldi resh.

Xushturur koʻnglumda zulfu qaddidin naʻlu alif
Kim, bu qurbondek topilmas andoq oʻqu yogʻa kesh.

Beli tori, hajridin jismim boʻluptur tordek,
Ey falak! Rahm et, bu ikki rishtani bir-birga esh.

Turfa koʻrkim, koʻnglumda ishqing kirarga yoʻl boʻlur,
Nechakim, ishqimni tark etqil, debon koʻksumni tesh.

Istasang dayri fano tavfin belingdin, ey faqih,
Qayd zunnorin uzub, zunnor qaydin dag‘i yesh.

Ta‘n qilmangkim, Navoiy bekasu beyor emish
Kim, anga olamda oshiqliq ish o‘lmish, ishq esh.

249

Orazin yopqach ko‘zumdin sochilur har lahza yosh,
Uylakim paydo bo‘lur yulduz, nihon bo‘lg‘ach quyosh.

Qut bir bodomu yerim go‘shayi mehrob edi,
G‘orati din etti nogah bir balolig‘ ko‘zu qosh.

Bu damodam ohim ifsho aylar ul oy ishqini,
Subhning bot-bot dami andoqki aylar mehr fosh.

Bo‘sae qilmas muruvvat asru qattiqdur labing
Desam, og‘zi ichra aytur la‘l ham bor nav‘i tosh.

Novaking ko‘nglumga kirgach jon talashmoq bu ekin
Kim, qilur paykonini ko‘nglum bila jonim talosh.

Umri jovid istasang fard o‘lki, bo‘ston Xizridur,
Sarvkim, da‘b ayladi ozodalig‘ birla maosh.

Qoshi ollinda Navoiy bersa jon ayb etmangiz,
Gar budur mehrob, bir-bir qayg‘usidur barcha bosh.

250

Sarig‘ gul demakim, chun sarvinozim bog‘ aro bormish,
Yuzin ko‘rgach qizil gul za‘f etib, ul nav‘ sarg‘armish.

Ko‘ngul atrofida ochqan uchun hijron o‘qi yo‘llar,
Balo xaylini ishqing shahnasi ul sari boshqarmish.

G‘aming minnat qo‘yub jonoldi, vah, jonimg‘a yuzminnat
Ki, xud bori tiriglik minnatidin jonni qutqarmish.

Kaloming gavharidek topmamish, garchi sabo ilgi
Yoqasin g‘unchaning yirtib nechakim qo‘ynin axtarmish.

Ko‘ngulni chok-chok etkach, yetishti o‘qi har yondin,
O‘tun qo‘ymoqqa go‘yokim bu o‘tning tush-tushin yormish.

Nechakim qad chekar, sarkashlik aylar anbarin zulfi,

Agarchi kun biyik chiqqanda doim soya qisqarmish.

Ilig bo'g'zig'a eltib, shisha to'kmish qon yoshin mendek,
Magar soqiy ayog'in o'pkali ul dag'i yalbormish.

Yugurma rizq uchun ne yetsa haqdin anglakim, komil
Ne kelturgil demish, ne g'aybdin kelganni qaytarmish.

Firoqu zuhd daf'ig'a Navoiy ishq sahbosin
Magar to'qquz tutub, to'qquz falak jomini sipqarmish.

251

Porsovash dilsitonim bo'lg'an ermish bodano'sh,
To boshim bo'lg'ay ayog'ing bo'lg'usi, ey mayfurush.

Ichganin ko'rgan zamon-o'q mast bo'lg'ungdur, demang
Kim, eshitgan lahza mendin zoyil o'lmish aqlu xush.

Bazmi vaslidin yiroq og'zimda xumdek muhr erur,
Tong emas qoning'a maydek shavq o'tidin tushsa jo'sh.

Jonu ko'nglum qon yutub afg'on chekarlar hajridin,
Ishrat ahli may ichib bazmida qilg'ondek xurush.

Chok ko'nglak birla to usruk chiqibsen, ohkim,
Kisvatin mayxona rahni aylamish yuz xirqapo'sh.

Subhidam ul but sabuhi bazmin ettim orzu,
Chiqmag'il dayfi fanodin deb nido qildi surush.

Ey Navoiy, qoru ermas bo'lsa yuz ming jon fido,
Gar qadahno'shum iki la'li mayidin tutsa qo'sh.

252

Seni ko'rgach der edim, bir mehribonim bor emish,
Olloh-Olloh, ne balo botil gumonim bor emish.

Orazing mohiyyatu og'zing so'zin sharh aylaram,
Vah, ne tab'i poku zehni xurdadonim bor emish.

Chok qil ko'ksumni, ey badmehr, tokim bilgasen,
Tiyg'i hajringdin ne nav' ozurda jonim bor emish.

Ne hayot erdi, o'lar holimdakim, ko'rgach meni,
Noz ila dedi hanuz ul notavonim bor emish.

Javhari ishqin olurgʻa xalq maxfiy naqdidek
Jon ichinda bir necha dogʻi nihonim bor emish.

Yuz gʻamim bor erdi, mugʻ koʻyiga kirgach boʻldi dafʻ,
Vahki, men gʻofil ajab dor-ul-amonim bor emish.

Derki, yolqibmen Navoiy unidin, vah, yaxshidur
Kim, tiriglikdin nishondek bir figʻonim bor emish.

253

Vusma birla qoshin ul mahvashki rangin aylamish,
Koʻzi jallodi qilichigʻa yashil qin aylamish.

Koʻnglum oʻtin demakim, tortar zabona zulfidin
Kim, ul afʻi til chiqarmogʻligʻni oyin aylamish.

Sunbulung afʻisidin zaxme yemish goʻyo tarogʻ,
Yoʻqsa nevchun orazin boshtin-oyoq chin aylamish.

Titraguchdin qilmish ul kirpik yasoligʻa alam,
Vah, yana to ne koʻngul yagʻmosigʻa kin aylamish.

Uyladurkim, ilgini hinno uza qilmish nigor,
Ulki gulgun koʻnglak uzra toʻnin epkin aylamish.

Raz qizidin, soqiyo, birdam meni shod aylakim,
Charx zoli gʻussasi koʻnglumni gʻamgin aylamish.

Gar Navoiygʻa Sulaymon mulkicha bordur ne tong,
Buki Bilqisi zamon nazmini tahsin aylamish.

254

Ne abrashdurki, sekritmish yana maydongʻa ul mahvash,
Qizil, oq gul bila yeldin magar xalq oʻldi ul abrash.

Jahon maydonida to shoʻx chobuklar qilur javlon,
Kishi koʻrmaydur andoq abrash uzra ul sifat mahvash.

Emas abrash, sipehredur shafaqdin koʻrguzub anjum,
Quyoshturki anga rokib, tong ermas gar erur sarkash.

Nechuk oʻlmay ul abrash uzra ul mahvashni koʻrgachkim,
Hamul abrash erur sarkash, hamul mahvash erur sarxush.

Meni majnun yiqilsam koʻrgach-oʻq, hayrat yeri ermas
Ki, aqli kulga har soat erur nazzorasidin gʻash.

Pariyvash raxsh uza sarxush pariy javlon qilur, netsun
Junun jomig'a qilmay bodapolo ahli taqvo fash.

Quyun yanglig' egarsa abrashin ul sho'x, dam urman
Navoiydek, nedinkim ushbu so'z bor asru ko'p chirmash.

255

Ul sarv uzori guli serobdek ermish,
La'li labi gul uzra mayi nobdek ermish.

Ko'rdum qoshi aksini ko'ngul ko'zgusi ichra,
Bu qiblanamo, ul munga mehrobdek ermish.

Ko'rdum ko'ngul ahvolini ko'ksun to'shugidin,
La'ling g'amidin qatrayi xunobdek ermish.

Husn anjumani ichra yuzin ko'rmamish erdim,
Anjum aro xurshidi jahontobdek ermish.

Devona ko'ngul qaydi junundin ne qutulsun
Kim, har xami zulfung anga qullobdek ermish.

Tut faqr etagin, atlas zarbaft so'zin qo'y
Kim, ul dag'i tan hizida moshobdek ermish.

Bir yo'li Navoiyni yiroq solma nazardin
Kim, ul dag'i bir kun sanga ahbobdek ermish.

256

Ne ajab gar bor esam devonavashlig' birla xush
Kim, ko'ngul olg'an pariyo'yum erur devonavash.

Man' etarsiz hushi yo'q ko'nglumga la'li bodasin,
Ayting, ey hush ahli, kelgaymu bu so'z usrukka xush.

Sofi vasli bo'lmasa gar barcha zahri hajridur,
Soqiyo, bir jur'a tutkim, oldi jonimni atash.

Soldi ko'nglumni g'ami hijron gudozi ichra yor,
Go'yyokim ishq aro ul qallda bor erdi g'ash.

Vah, ne yanglig' sog' o'lay men telba bu holatdakim,
Ul pariy ham bordurur devonavash, ham jur'akash.

Shayx boshig'a balo erkandurur dastorkim,

Ishq asrorin eshitmaklikka moni' bo'ldi fash.

Demakim, bir yaxshi so'z birla Navoiy jonini
Olsam, ul bo'lg'aymu roziy yaxshi so'zga ne kengash.

257

To ko'z bila ko'nglumni ul g'amza maqom etmish,
Qonimni halol anglab, uyqumni harom etmish.

Sarv o'lmadi bog' ichra ohim yeli birlan xam,
Boq ko'z uchi birlankim, qaddingg'a salom etmish.

Hayvon suyidur shudrun, Iso damidur salqin,
Bo'ston sari jononim go'yoki xirom etmish.

Hajr o'qlari zaxmidin jismim bila ashkimni
Tutmoqqa balo saydin, g'am donavu dom etmish.

To oshiqu shaydomen qatlim qilur ul ko'zlar,
Majnung'a kiyiklarni ishq ulfati rom etmish.

Ma'shuq qilur jilva, har kimki aning ko'nglin
Dard o'ti kuli birla ishq oyinafom etmish.

Iskandaru jamliqdur ishqingda Navoiyg'a
Kim, raxshing izu na'lin ko'zgu bila jom etmish.

258

Borg'oningdin jon talashmoq erdi men mahzung'a ish,
Keldingu jonimni olding, ul borishqa bu kelish.

Vasl oshiq jonidur men jon talashim hajr aro
Hajr borib vasl yetkach, o'lmak erur turfa ish.

Tiyg'i to ko'ksumni yordi nola qilman za'fdin
Rost andoqkim, qo'yar afg'onni chok o'lg'an qamish.

Kiyamamish ul sarv gulgun to'nki, tong ermas bu rang,
Naxlkim, ko'z bog'ida qon birla topti parvarish.

E'tidoledur havoyiy ishq arokim, xush kechar
Sovug' ohim birla yozu ko'nglum o'ti birla qish.

Jismim uzra bor yangi butgan ko'kumtul dog'dek
So'zi hajringdinki urdum g'ussadin har yerga nesh.

Kishu sinjobin ne tong gar kiysa muziy bozgun
Kim, chiqarmishtur kishilikdin ani sinjobu kish.

Tuz bul oʻqtek gar tilarsen avj, yokim, egridur,
Davr har bir goʻshadin boʻgʻzigʻa soliptur kerish.

Ey Navoiy, har dam ul oy mehri ortar koʻngluma,
Garchi yillardurkim, ul tarki muhabbat aylamish.

259

Orazin koʻrdum, nihon ashk ayladi sirrimni fosh,
Yashurun qolmas oʻgʻurluq uy arokim boʻlsa yosh.

Zulfi sarkashlik qilur har necha ul oy cheksa qad,
Soya garchi qisqarur doyim biyik boʻlgʻach quyosh.

Har sari moʻ ul pariy hijronida bir yoradur,
Baski atfoli junun boshim uza yogʻdurdur tosh.

Aylagil nolam xaroshidin hazar, ey siymbar
Kim, bu suhon birla nogah topmagʻay siyming xarosh.

Kaʻbadur koʻnglum uyi aylang tavof, ey dardu shavq,
Anda mehrob oʻrnigʻa yer tutqali ul egma qosh.

Dahr bogʻi ichra chun bir gulga yoʻq boʻyi vafo,
Qilmagʻay erdi havo koʻnglum qushi ul gulga kosh.

Ey Navoiy, dayr aro tutsa ayogʻ ul mugʻbacha,
Noʻsh etib olma ayogʻidin aning oʻlguncha bosh.

260

Har kun oqshomgʻacha hajringda manga zorligʻ ish,
Kecha tong otqucha anduh ila bedorligʻ ish.

Ish vafo qilmoq erur, gar qila olsangki amas,
Ey vafosiz, bu jahon ichra jafokorligʻ ish.

Ishq aro qochma koʻngul xoru zabunlugʻ dinkim,
Oshiq oʻlgʻangʻa zabunluq boʻluru xorligʻ ish.

Lutfu diljoʻlugʻ erur xoʻb pariyvashlargʻa,
Ey pariy, bilki, emas javru dilozorligʻ ish,

Taqvo ahligʻa bilinsa edi charx avzoʻi,
Aylagaylar edi bu dayrda xammorligʻ ish.

Olam ahli bilingizkim, ish emas dushmanligʻ,
Yor oʻlung bir-biringizgaki, erur yorligʻ ish.

Xasta koʻnglini Navoiyning olib asraki, bor
Sanga dildorligʻ ish, bizga dilafgorligʻ ish.

261

Yorkim yogʻligʻ bila koʻksun yarasin bogʻlamish,
Anda oʻt tushmush koʻnguldin qon tarashshuh qilmamish,

Buki pora-poradur kuygan bagʻir birla koʻngul,
Itlari ollida ul kofir hamono toʻgʻramish.

Rishtayi zulfungdakim, tushmish girihlar behisob,
Goʻyiyo qatl aylagan elning hisobin asramish.

Bir kishi savdoyiy oʻlmay qolmagʻay bu navʻkim,
Olam ichra sunbuli zulfung nasimi butramish.

Boshima tigʻ urdi, koʻksun choku bagʻrim qildi zaxm,
Masti bebokim dedim qahr etmish, ul xud oʻynamish.

Har sari bir zaxmliq uzvum uzulgʻan topmish el
Notavon jismimnikim, koʻyida itlar sudramish.

Olam ahli ichra bildeg mugʻtanam har kimsakim,
Har vafogʻa ming jafo aylar kishiga uchramish.

Qoʻzgʻama bulbulnn koʻp, ey gulki, davron bogʻida
Qolmamish qoʻzgʻalmayin ulkim, birovni qoʻzgʻamish.

Iztirobidin Navoiy koʻngli bir dam toʻqtamas,
Sensizin, sogʻinmakim, gʻurbatda koʻngli toʻqtamish.

262

Koʻngluma kelmas xazoniy bogʻ aro noranj xush
Kim, xazoni hajr aro boʻldi yuzum noranjvash.

Chehra noranjiyu men noranj yangligʻ talxkom,
Qayda kelgay kimsaga bul hol aro noranj xash.

Shoʻxi noranjiylibose hajri koʻnglum oʻrtadi,
Sharbati noranj eta olmas manga dafʻi atash.

Boʻlmasa oltun piyola, boʻlmasun, kel, ey rafiq,

Jom etib noranj nisfidin bo'lali jur'akash.

Ul pariy ishqida otim bo'ldi majnunluqqa fosh,
Andin ortuq kim burun mundin manga erdi adash.

Shayx dastorin chu may vajhi yo'q erdi sirmadim,
Mayg'a marhun qilg'ali ul yaxshi, may suzmakka fash.

Ey Navoiy, naylay el tarxon bila barlosini
Kim, berur ko'nglumga holo molish ul sho'xi malash.

263

Sendin ayru tanda ko'nglum yo'qturu ko'nglumda hush,
Bedilu behushlardek ne ajab qilsam xurush.

Bodayi vaslim olur hushungni deb qo'rqutmakim,
Vahm bu so'zdin birov qilg'ayki, bo'lg'ay anga hush.

Hajrdin maxlas tilab no'sh aylaram zahr ul sifat
Kim, yetishsa zahrudin achchig'durur og'zimda no'sh.

Ishqda g'ayrat tilimni lol etibdur, ey rafiq,
Hajr zulmidin, emasturmen so'zum yo'qtin xamush.

Barcha jismim hajr o'tidin reshu marhamliq momuq
Ittisolidin meni uryonni derlar xirqapo'sh.

Hajrdin jon yetti og'zimg'a olib jon naqdini,
Quyki, ko'p og'zini og'zimga qo'yay, ey mayfurush.

Ey Navoiy, har ne olam ichra bo'lg'ay sahl tut,
Lek matlubung tamannosida bo'lg'il saxtko'sh.

264

Surma bilanmu ul oy ko'zni qora aylamish,
Yo'qsa Xo'tan jayrani mushk ichida ag'namish.

Ko'yida men za'fdin uylaki, har yon meni
It demayin, balki mo'r tu'ma uchun sudramish.

G'amzang o'qi kasrati ko'nglum aromu ekin,
Yo'qsa bu qush parlarin hajring o'ti churkamish.

Hullayi zarbaftdin qildimu ul oy sepech,
Yo'qsa shuo'iy xatin boshqa quyosh chirmamish.

Olam aro bir kishi telbaramay qolmagʻay,
Buylaki yetkach nasim zulfung aro butramish.

Vodiyi hajr ichrakim boʻldi soʻngak ahli ishq,
Budur oʻtunkim, ani gʻam sipahi oʻrtamish.

Lamʻayi ruxsor ila oʻrtadi ushshoqini,
Gʻayrati husni magar zorlarin tergamish.

Tegmasa bazmingda may, basdurur ul su manga
Kim, sen ichar jomni suchi olib yoyqamish.

Naylagamen bogʻlamay mugʻbacha zunnorini
Kim, bu kuhan dayr aro Iso ani bogʻlamish.

Mehru vafo aybidin pokdur abnoyi dahr,
Pok nazardurkim ul sari nazar solmamish.

Tutti Navoiy aziz koʻyida ul toshnikim,
Goh ani boshigʻa, goh boshin anga yastamish.

265

Laʻli ishq ahlidin oncha gʻorati jon aylamish
Kim, oʻlukka jon berur oyinin oson aylamish.

Koʻyida atfol ushshoq oʻlturur bedod ila,
Shah magar shahr ichra it qatligʻa farmon aylamish.

Subhi ayshim istamish gʻam shomigʻa boʻlmoq badal,
Yoʻqsa nevchun yuz oʻza zulfin parishon aylamish.

Yo rab, ul tunni yorutma mehr birla to abad
Kim, gʻaribe mehribon yorini mehmon aylamish.

Ahli davron koʻnglum oshubin netib manʻ aylagay
Kim, ani oshufta bir oshubi davron aylamish.

Gul kebi soch xurdakim, yel yirtibon toroj etar
Gʻunchakim, oʻz naqdini ogʻzida pinhon aylamish.

Ey Navoiy, demakim bagʻrim eritmish ishq oʻti
Kim, ani hijron kunining anduhi qon aylamish.

266

Ul gulekim, bazmida zogʻu zagʻan qilgʻay xurush,
Avlo ulkim, bulbul uchqay, uchmasa boʻlgʻay xamush.

Gar Sulaymon majmaida bo'lmag'ay juz Ahraman,
Kimga ul majma' aro, yo rab, nido qilg'ay surush

Yorg'a ag'yor xayli bo'ldi matbu', ey ko'ngul,
Emdi g'am xumxonasida ya's jomin ayla no'sh.

Shoh bazmidur dag'i mahkumlug', vah, dayr aro
Hokim aylar bir qadah birla gadoni mayfurush.

Hushmand el sari bu dayr ichra boqmas mug'bacha,
Bir qadah lutf etsa piri dayr etarmen tarki hush,

Saxtko'sh elga dema oxir falakdur saxtgir,
Arzimas olamda hech ish xud bo'lurg'a saxtko'sh.

Ikki dunyodin agar kechsa Navoiy ayb emas,
Har qachonkim ul buti hammor elidin ichsa qo'sh.

267

Qilg'ali kiygan libosin ul buti zebo binafsh,
Vahki, yoqmas xotiring'a hech rang illo binafsh.

Sarvi ra'no hullamu kiymish binafsha bargidin,
Yo libosin aylamish ul chobuki ra'no binafsh.

Hushturur gar xil'atin qilsa qora yo savsaniy
Kim, quyosh mushkin bulutdin xush ko'runur yo binafsh.

Ezdi jannat gullaridin rang naqqoshi qazo,
Sen kiyardek chunki bo'lmas dahr aro paydo binafsh.

To binafsh etmish to'nin ul gul borurmen hushdin,
Bog' aro har gulnikim ko'rsam meni shaydo binafsh.

Gul binafshazor aro tushgan kebi ul sho'xning
Ko'nglaki volo binafshu to'ni ham kimxo binafsh.

Sabzada savsan yarashqandek muloyimdur, base,
Sho'xi sabzoranglarning rangiga debo binafsh.

Juz binafsha bog' aro gul ekmagil, ey bog'bon
Kim, libosi rangini istar bizing mirzo binafsh.

Bo'ylakim, soqiy to'nin qilmish binafsh ermas ajab!
Aksidin bo'lsa bilurin sog'ari sahbo binafsh.

Charx rangomiz erur, koʻrma tafovut zinhor
Ranglarkim, koʻrguzur koʻku yashildin to binafsh.

Ey Navoiy, ul binafshapoʻsh gulning vasfida
Boʻlmasun har ne yozarsen kogʻaze illo binafsh.

268

Tuzmagay erdi qazo bu jismi vayronimni kosh,
Chunki tuzdi, solmagʻay erdi anga jonimni kosh.

Tan uyiga jonni solgʻach qilmagʻay erdi muqim,
Ul uy ichra koʻngul otligʻ zori hayronimni kosh.

Boʻldi chun jonu koʻngul bori, nazar shamʻi bila
Qilmagʻay erdi munavvar chashmi giryonimni kosh.

Chun adam sahosidin keldim vujud ayvonigʻa,
Buzgʻay erdi marg saylobi ul ayvonimni kosh.

Chun tuzaldi tan uyi, qovgʻay edi andin ravon,
Yoʻq koʻngul devonayi rasvoyi nodonimni kosh.

Chun ani ham qovmadi, koʻr etsa erdi tigʻ ila
Koʻz degan qon yosh ila oludadomonimni kosh.

Chun bu dagʻi boʻlmadi qilmasa erdi jonima,
Muncha zebovu malihu shoʻx jononimni kosh.

Chun bu yangligʻ boʻldi jonon qoʻysa erdi marhame,
Gah-gahe koʻrgach koʻngulda dogʻi hijronimni kosh.

Ishq ichinda chora oʻlmakdin Navoiy dema, haq
Roʻziy etkay laʻli jonbaxsh obi hayvonimni kosh.

269

Dedim, ul paykonni laʻl etkan yurak qoni emish,
Gʻunchang armonida ul xud laʻli paykoniy emish.

Pardayi jon ichra tim-tim qon sarosar loladek,
Furqatingdin toza-toza dogʻi pinhoni emish.

Lablarin tuzluq takallum birla fahm ettim soʻrub,
Laʻldin xoni jamolining namakdoni emish.

Bir jazaʻ solmish maloyik xayli ichra rustaxez,
Emdikim fahm aylamishlar koʻnglum afgʻoni emish.

G‘am tuni dedim bulutning pardasidin chiqti oy,
Zulfdin chiqqan jamoling mehri raxshoni emish.

Davr ayog‘in, soqiyo, qo‘yma yigit joning uchun
Kim, yigitlik ro‘zgori aysh davroni emish.

Ey Navoiy, chok bo‘lg‘an ko‘nglungga qildim nazar,
Yor boqiy anda, boqiy o‘zgalar foni emish.

270

Ilgiga moviy katon ul sho‘x nevchun chirmamish,
Go‘yiyo ko‘p tiyg‘i zulm urmoqtin og‘rib bog‘lamish.

O‘ltururda kosh ul yog‘lig‘ bilan-o‘q bog‘lasa
Ko‘zlarimnikim, ani ilgiga holo chirmamish.

Ko‘rguzur erdi yadi bayzo urarda tiyg‘i qatl,
Bog‘lamish chun ilgin, el ko‘zin qorong‘u aylamish.

Anglag‘uncha ko‘ngluma yuz dog‘i anduh o‘rtadi,
Ulki ko‘rgach panjasin bog‘lig‘, dedim dog‘ o‘rtamish.

Kosh jonim rishtasidin bo‘lsa erdi yog‘lig‘i
Kim, ul oyning dastbo‘si davlatig‘a uchramish.

Soqiyo, maykim, aning ilgida yog‘lig‘ toridek
Dardu g‘am xayli buzulg‘an xotirimni qopsamish.

O‘lturur ilgida gar tiyg‘ o‘lsa aning gar harir,
Hech bilmonkim, Navoiy ne balog‘a uchramish.

SOD HARFINING SANAMLARINING SIYTI «G‘AROYIB»DIN

271

Dema, ne sud erur o‘lmoq fano harimig‘a xos,
Yana ne sud kerak o‘zlugungdin etsa xalos.

Avomdin, demakim, o‘zni qutqaray, er esang
O‘zungdin o‘zni qutulmoqqa jahd qilg‘il xos.

Ko‘ngul alil esa forig‘ emas xavotirdin,
Jarohat uzra yig‘ilmoq durur chibinga xos.

Ajab emastur agar topti gavhari maqsud
Birovki, bo‘ldi fano ashki bahrida g‘avvos.

Ovuch qoqarmen oʻz ahvolima tahayyurdin,
Ramida koʻnglum erur bu usul ila raqqos.

Desang, bu yoʻlda oʻlay, nafsni burun oʻltur
Ki, ishq sharʻida goʻyo bu navʻ keldi qisos.

Rizo yoʻlida Navoiy borur qayon cheksang,
Chu ishq bogʻladi boʻynigʻa rishtayi ixlos.

272

Gulruxum yodi bila koʻnglum erur gulga haris
Kim, berur Yusuf isi qon aro yuz pora qamis.

Lutf vaqtida ul oy ollida eldur maxsus,
Vahki, bedod qilurda meni aylar taxsis.

Ey ajal, kelmak emish boshima ul umr manga
Rahm qil joning uchun berma zamone tanqis.

Boda koʻnglumni xalos ayladi davron gʻamidin,
Goʻyiy ul oʻt bila bu qalbgʻa boʻldi taxlis.

Ishqim aylar seni qon toʻkkali har dam targʻib,
Husnung aylar meni jon bergali har dam tahrir.

Band etiptur jadal ahli ishin ashkol andoq
Kim, ne «Miftoh» anga sud qilur, ne «Talxis».

Vasl hirmoni Navoiygʻa emas hech ajab,
Chunki mahrum boʻlur har kishikim, boʻlsa haris.

273

Jon yetib ogʻzimgʻa topmon dardi hijrondin xalos,
Jonni hijrondin xalos et yo meni jondin xalos.

Andoq ochti sunbulin gul uzra yelkim, boʻlmagʻay
Bir koʻngul olamda ul zulfi parishondin xalos.

Dema, nolangdin oʻchar har shom eldin uyqukim,
Tunning ul boshida el ermas bu afgʻondin xalos.

Garchi yer topting koʻngulda vahm et ohu ashkdin
Kim, kirib vayrongʻa boʻlmas kimsa toʻfondin xalos.

Yogʻsa majnun koʻnglum uzra shoʻxlar dardi ne tong,

Telba atfol ichra boʻlmas sangborondin xalos.

Istamas bir-birni sensiz jonu tan, tengri uchun
Kim ani mundin xalos etgil, muni andin xalos.

Hajr uyi ichra qobolmish yor hajridin koʻngul,
Vah, qachon boʻlgʻay bizing tutqun bu zindondin xalos.

Jom davridin xalos oʻlmoqni zinhor istama,
Eyki, boʻlmoq istading anduhi davrondin xalos.

Bandi zulfungdin Navoiyni xalos etqil desam,
Derki, boʻlmas, boʻlmagʻuncha hukm sultondin, xalos.

274

Boda meni ayladi zuhdu riyodin xalos,
Zuhdu riyo yoʻqki, ming ranju anodin xalos.

Oʻzluguma oʻt solib berdi manga ishq dame
Zuhdu varaʻdin farogʻ, dardu balodin xalos.

Jonni xalos ayladi jomi fano zuhddin,
Yo rab, ani aylama jomi fanodin xalos.

Yor ila agʻyordin bir nafas ayrilmasun,
Kimki tilar boʻlmagʻay nozu jafodin xalos.

Koʻngluma yogʻdurdy oʻq charx firoqing tuni,
Mumkin emas boʻlmogʻi muncha yarodin xalos.

Husnungga tokim nazar boʻlgʻusi nazzora gar
Boʻlmagʻung aylab jafu ahli vafodnn xalos.

Oʻzni Navoiy xalos istamas oʻz yoridin,
Yo rab, ani qilma ul mohliqodin xalos.

275

Ey, sening xanjari hajring yarasi jonima xos,
Har junun toshiki otsang tani uryonima xos.

Shoh qasrida tilang ayshu tarab xoslarin
Kim, erur xayli balo kulbayi vayronima xos.

Uyqu xos oʻldi mening baxti garon xobimgʻa,
Uyqusizliq nechakim diydayi giryonima xos.

Tortmoq zulmu sitam jonima xos o'lg'andek,
Qilmoq ul ikkini haq ayladi jononimda xos.

Ey ajal, hajar tuni jonima qasd aylama ko'p
Kim, halok etmak erur mehnati hijronima xos.

Xo'blar nozidin o'lmish mutanaffir ko'nglum,
Negakim bo'ldi bu oyin ko'ngul olg'ashsha xos.

Istama bog'da bulbul unidin ishq asari,
Ey Navoiy, kim erur bu sifat afg'onima xos.

ZOD HARFINING ZAMYuRONBO'YLARINING ZIYO SI «G'AROYIB»DIN

276

Birovki amr xilofidin aylagay i'roz,
Agar ulus shahidur yo'q aning kebi murtoz.

Riyovu ujbu hasad daf'in et fano bilakim,
Ketar bu doru ila muncha muxtalif amroz.

Amalg'a boqmaki bebahri fazl erur yakson,
Fuzayli Barmakiy o'lsun, vagar Fuzayli Ayozi.

Zamona ahlini bu korgoh aro bilgil,
Zurufkim to'ladur anda muxtalif ag'roz.

Haloki nafs valiy nutqi bilki, rishtayi kufr
Kesar ishiga Ali zulfiqoridur miqroz.

Zamona mushkunga kofur qotti, ko'z ochqil
Ki, chun ko'z ollidadur bo'lmas aylamak ig'moz.

Savod jahlini yub, vaqt erurki uyg'ansang
Ki, umr shomig'a subhi ajal keturdi bayoz.

Faqir yashurun ohig'a boqmakim, o'rtar
Jahonni garchi erur bu choqin ishi iymoz.

Bo'lur o'lukka Navoiy hadisi jon bersa,
Nedinki fayz eshigin bog'lamaydurur fayyoz.

277

Ichib ul sho'x gul-gul qildi la'li nob ila oraz,
Meni mahzun nechukkim dam-badam xunob ila oraz.

Magar siymobi ashkim qilg'ali shingarfgun ul sho'x
Qilur shingarfdin gulguna yub siymob ila oraz.

Ham ul kun mehri iqbolimni shomi g'am nihon qildi
Kim, ul gul qildi pinhon sunbuli serob ila oraz.

Quyoshning partavi birla agar ul yuzni teng tutsa,
Erur andoqki teng tutqay quyosh mahtob ila oraz.

Magar zanjiri zulfung shomida motam nasibimdur
Ki, har soat xarosh aylarmen ul qullob ila oraz.

Qoshi birla ishorat sajdaga aylar xush ul davlat
Ki, aylab sajda ravshan qilsam ul mehrob ila oraz.

Dema qish sovug', ohimdin dururkim, chekti ul chobuk
Qoshi ustida kish burkin yopib sinjob ila oraz.

Talab yo'linda yuz qo'y har eshik tufrog'ig'a, ya'ni
Bir ahli din oyog'ig'a yetur har bob ila oraz.

Navoiy orazi sarg'ardi g'am yeb bexud o'lmog'din,
Nechuk sarg'armag'ay bu nav' xo'rdu xob ila oraz.

275

Jong'a zulfung tobidin ul la'li xandondur g'araz,
Xizrg'a zulmat tilardin obi hayvondur g'araz.

Shavq o'tig'a urmasam su kuydurur ko'nglumni pok,
Istagandin o'qlaring ko'nglunga paykondur g'araz.

Nevchun, ey hijron, azob aylarsen onsiz jonima,
Istagilkim, topshuray gar xud sanga jondur g'araz.

Yuz tugan qo'y dum, emas qoni' keting jonu ko'ngul,
Go'yiyo ul bevafo'ga dog'i hijrondir g'araz.

Ol etar bo'lsang kafingni dahshat etma, tiyg' sur,
Men bihilmen gar sanga bu bir ovuch qondur g'araz.

Olamu odam fidong o'lsunki borsen, ey habib,
Sen g'araz insondin ar, olamdin insondur g'araz.

Ey Navoiy, voqif o'l holingg'akim yor ollida
Bas farovondur g'arazgo' asru parrondur g'araz.

279

Ey sabo, jonim halokin ayla jononimgʻa arz,
Yoʻqki jismi notavon ahvolin et jonimgʻa arz.

Oh dudin, ashk qonin, nola maddin aylagil
Zulfi sunbul, yuzi gul, sarvi xiromonimgʻa arz.

Kufri zulfi, dinu imonimni barbod aylabon,
Qilgʻanin jon qasdi etqil nomusulmonimgʻa arz.

Vaʻdayi vasligʻa yetmay oʻlganimni, ey rafiq,
Qilgʻasen har yerda koʻrsang ahdi yolgʻonimgʻa arz.

Oshiq oʻlturmakka chiqmish mast, vah, ishqim soʻzin,
Ey raqib, etsang ne ul beboki nodonimgʻa arz.

Vasl shavqi gʻolibu men gungmenkim, aylamak
Hojat ermas koshifi asrori pinhonimgʻa arz.

Ey Navoiy, hajr zindonda jonning xavfi bor,
Qilgʻasen topsang mahal, albatta sultonimgʻa arz.

TYe HARFINING TANNOZLARINING TAROVATI «GʻAROYIB»DIN

280

Nafs quttoʻ-ut-tariqi manzilidur bu rabot,
Naqdi din hifzigʻa qil oʻtkuncha andin ehtiyot.

Manzil etsang bu rabot ichra iqomat qilmakim
Har kun oʻzga korvon oromgohidur rabot.

Ne toʻsharsen taxti johing farshin oltun xisht ila
Kim, seningdek shohni koʻp oʻtkriptur bu bisot.

Tavqi laʻnat desalar boʻyninda tasbihin ne tong,
Makru hiylat birla shayx el birla qilsa ixtilot.

Shayxi johil boʻlmoq oʻz asrori birla munbasit,
Gʻaflat ahli bang ila qilgʻan kebidur inbisot.

Zarq jomi birla vajd etgan erur ul tiflkim,
May debon rangin suni qilgʻay ichib omdan nishot.

Faqr koʻyi itlaridin kimki kam koʻrdi oʻzin,
Topsang ani, itlari silkida topqil inxirot.

Vaslg‘a yo‘l hajrdin faqr o‘ldi ko‘rgil turfakim,
Birdin uchmog‘dur xijil, birdin tomug‘, birdin sirot.

Ey Navoiy, ishq aro berabt agar sursam hadis,
Anda mazmun bil g‘araz maqsud ko‘rma irtibot.

281

Yuzda xolingdurmu yo tahrir etar holatda xat,
Tomdi qudrat kilkidin kun safhasig‘a bir nuqat.

Sabzayi hatting ko‘zumni yorutur boqqan soyi,
Ko‘p nazar qilsa, agarchi tiyra aylar ko‘zni xat.

Oyni ruxsoring dedim go‘yo qorong‘u erdi tun
Kim, manga asru yiroqtin voqi’ o‘lmish bu g‘alat.

Jon arosig‘a kirar har dam xiromon qomating,
Garchi sokindur alifkim, jong‘a bo‘lmishdur vasat.

Turki anjum shomi hajrimni yorutmas, go‘yiyo
Novaki ohimdin o‘lmish tavsani gardun saqat.

Maskaning may o‘tidin, ey mug‘, erur otashkada,
Anda bir o‘tlug‘ samandar may to‘la har sari bat.

Zohid o‘ldum deb, Navoiy ishqni tark etmakim,
Bo‘lmasa ul sho‘r tuzsiz luqmadur zuhdi faqat.

282

Qilsa bo‘lmas ohu afg‘ondin meni shaydoni zabt
Uylakim, javru jafodin ul buti tarsoni zabt.

Har dam el qonin to‘kar usruk chiqib bedod etib,
Kimdururkim, qilg‘ay ul sho‘xi qadahpaymoni zabt.

Sho‘xliqdin zulm qilmoqqa erur beixtiyor,
Mumkin ermas qilmoq ul huri malaksiymoni zabt.

Zulfi zanjirig‘a ahli ishq ko‘nglin tortibon,
Yaxshi qildi bir suruk devonayi rasvoni zabt.

Telba ko‘nglum dashtni qilsa masohat aybi yo‘q,
Omil ar majnundurur qilg‘ay magar sahroni zabt.

G‘unchalar ochilsa, o‘lganlar tirilsa ne ajab,
Aylay olmas kulgudin chun la‘li ruhafzoni zabt.

Zabt aylay olmas ahli ishq ko‘ngli kishvarin.
Xusravekim aylay olg‘ay sarbasar dunyoni zabt.

Ashk mavjin man‘ etarsiz menda ham yo‘q ixtiyor
Kim, qiliptur xosa chayqalg‘an zamon daryoni zabt.

Davr eli zulmin xayol etmak bila bo‘ldum halok,
Tindi ulkim, qildi bir vasvos ila savdoni zabt.

Dayr piri bandasidurmenki nofiz hukm ila
Aylamish yuz ming juhudu gabr ila tarsoni zabt.

Ey Navoiy, sen dag‘i devonasen, ko‘nglung dag‘i,
Gar seni zabt etsalar kim aylay olg‘ay ani zabt.

283

Ruxsor ila labingdin etar ko‘nglum inbisot
Kim, gul chog‘ida boda erur mujibi nishot.

Ey oy, sipehr arsasida o‘zni sotma ko‘p,
Shohim ruxin unutmaki, xoliy emas bisot.

Qilmang nazora og‘zig‘a ko‘pkim, topilmag‘ay
Xurshid ichinda zarrani ko‘p aylab ehtiyot.

Ul sho‘x necha g‘ayr bila bo‘lsa muxtalit,
Men g‘ayri birla mumkin emas qilmoq ixtilot.

Shahlar, demanki, qullug‘uma bo‘ldi munxarit,
Gar qullaringning o‘rtasida topsam inxirot.

Qo‘yma ko‘ngulni dahrning eski rabotig‘a,
Soyirg‘a chun mahalli iqomat emas rabot.

Oshufta bo‘lsa nazm Navoiyg‘a, ey pariy,
Devonalar so‘zida tama‘ qilma irtibot.

ZYe HARFINING ZARIFLARINING ZUHURI «G‘AROYIB»DIN

284

Tariqi ishqdin bo‘lmish manga balo malhuz,
Nechukki faqr tilardin erur fano malhuz.

Agarchi dardsiz o‘lmas davo valek mening

Bu dard istaganimdin emas davo malhuz.

Oyoqqa kirsane bushqay balo mug‘iyiloni,
Gar o‘lsa bodiyadin ka‘bayi safo malhuz.

Erur mulohazam ul oy rizosi ishq ichra,
Agarchi elga visol o‘ldi ishq aro malhuz.

Fireb berma manga intihodin, ey zohid
Ki, bordur ahli haqiqatqa ibtido malhuz.

Niyozing o‘lsa, yetar dayr piridin qadahe,
Yo‘q ersa bazmida ermas shahu gado malhuz.

May ichki, xalq gunohin yumoqqa abri karam
Yog‘ar mahalda emas rindu porso malhuz.

Ajabki, fayz charog‘i ishiga solg‘ay nur,
Birovki, bo‘lg‘ay aning zuhdidin riyo malhuz.

Navoiy, emdi qadah sham‘ini yorutqilkim,
Yorug‘lug‘ o‘lmadi taqvo bila manga malhuz.

285

Rishta diqqatdur kalomingda duri shahvor lafz,
Rishtag‘a durlar chekarsen chun topar takror lafz.

La‘li jonbaxshing erur go‘yoki Ruhullohkim,
Sochilur jon har taraf qilg‘an soyi izhor lafz.

Go‘yiyo hayvon suyidin qatra sekrir har sari,
Chun takallum vaqti la‘lingdin chiqar durbor lafz.

Gar o‘lugni tirgizur, vahkim, tirigni o‘lturur
La‘lidin qilg‘ach ayon ul sho‘xi shirinkor lafz.

Dema lafzinkim tili evrulmagondindur sinuq
Kim, topar tor og‘zidin chiqquncha ko‘p ozor lafz.

Sirri ishqimni tilarmen sharh qilmay anglang
Kim, emas ishq oyatig‘a mahrami asror lafz.

Ey Navoiy, chun guhar beqadr erur shoh ollida,
Ne ajab gar bo‘lsa nazmingdin qoshida xor lafz.

286

Masihoyin agar minbarda zohir qilsa dam voiz,
Nabiy oʻrnigʻa urmoq behayoligʻdur qadam voiz.

Aning bu jurʻatigʻa boʻlmagʻan boʻlsa junun bois,
Nedin solib oyogʻ ilgin chekar un dam-badam voiz.

Oyogʻ minbargʻa qoqib aylamak dastorin oshufta,
Nedur gar zarqi mahz ermasdurur sar to qadam voiz.

Agar jomi gʻurur ichmakka majlis tutmamish, nevcun
Nazoyirxon ila oʻz lahnin aylar zeru bam voiz.

Maloda qichqirib may manʻin elga aylamak ne sud,
Erur chun xilvat ichra may icharga muttaham voiz.

Karam targʻibi aylar majlis ahligʻa figʻon aylab
Ribo vajhini eldin olmasa, aylar karam voiz.

Magarkim osmonning zinasi boʻldi anga minbar
Ki, anda chiqqan oʻz gʻayri gumon aylar adam voiz.

Qadah ol dayr piridinki, bu dayri fano ichra
Qilurlar zarq yaxshi angasang ham shayxu ham voiz.

Navoiy tong emas bu vaʻzdin mayxonagʻa borsa
Ki, shod etkay oʻzinkim, koʻp anga yetkurdi gʻam voiz.

287

Bu nagʻma erdimu yoʻq ersa ofat, ey hofiz
Ki, bazm ahligʻa solding qiyomat, ey hofiz.

Ulustin oldi unung hush, sen salomat boʻl,
Gar itti elga tariqi salomat, ey hofiz.

Nechaki nagʻmang erur mustaqimu lahning tuz,
Valek eldin olur istiqomat, ey hofiz.

Ne hush mulkida topqay iqomat ulki dame,
Oʻqurda topsa yoningda iqomat, ey hofiz.

Magar Masih ila Dovudsen nafas bilakim
Hayotu mavt erur ul alomat, ey hofiz.

Qilib tilovat islom eliga qasd etma
Ki, tengri ollida topqung nadomat, ey hofiz.

Magarki Hofizi Sheroz senki, bir sog‘ar
Tutub Navoiyg‘a qilding karomat, ey hofiz.

AYN HARFINING IYORLARINING ALOMATI «G‘AROYIB»DIN

288

Istasangkim urg‘asen davrong‘a tiyg‘i inqito’,
Ul vido’ etkuncha sen qilg‘il burunrog‘ alvido’.

Jon berib shirinu muhlik joh uchun ilgingda tiyg‘,
Naz’ vaqti sharbati marg istab aylaysen nizo’.

Asrading katton kafan qilmoq uchun, ne sudkim
Hashr bozorida beqiyatdurur mundoq mato’.

Maskaning oxir chu tufrog‘dur, ne o‘tkarmakdurur
Madfaning ayvonig‘a ko‘k gunbazidin irtifo’.

Sandaloyin ev yasab, eldin ko‘rarsen sarzanish
Kim, bu yanglig‘ ko‘rdi sandalniki, yetkurgay sudo’.

Yer o‘parsen rizq uchun minnat yukidin xam bo‘lub,
Tengri yoringkim, qilibsen xush namoze ixtiro’.

Dur qulog‘ingda momuqdin bir chigitdur, el so‘zin
Bu momuq birla chigitdin aylamassen istimo’.

Besha sherin gar zabun qilsang shijoatdin emas,
Nafs itin qilsang zabun olamda yo‘q sendek shujo’.

Ey Navoiy, tengri asrorig‘a til mahram emas,
Chok ko‘nglung ichra tutkim «jovaz-al-isnayni sho’».

289

Jismi vaslin qildim ul zulfi sumansodin tama’,
Ul kishi yanglig‘ki, qilg‘ay siym savdodin tama’.

La’lidan tirguzmak etsam orzu ayb etmangiz
Kim, kishi o‘lturmak etmaydur Masihodin tama’.

Zarrani xurshidcha ravshan tama’ qilg‘ancha bor,
Zarracha mehr etmak ul xurshidsiymodin tama’.

Ne ajab qilsam tama’ ovora ko‘nglumdin junun,
Qilsa bo‘lmas aql xud Majnuni shaydodin tama’.

Dog' etib ko'nglum tavaqu' qildi sabrim naqdini,
Ahli zulm andoqki qilg'ay naqd tamg'odin tama'.

Gulxaniydin gulxan olotin tama' qilmoqdurur,
Har kishi dunyolik etsa ahli dunyodin tama'.

Sarvi guldin ko'p demang so'z kim, Navoiy aylamish,
Bargi guldin xil'at etgan sarvi ozodin tama'.

290

Ko'zumni toki qilmish ul saodat axtari matla',
Qarog' ermaski, shabgun hulladin qildim anga burqa'.

Labing hajrinda qon yoshim kelur bag'rim shikofidin,
Ajab ermas bu yanglig' sug'a bo'lsa o'l sifat manba'.

Qilurlar qasdi jonim kelturub bir-birga bosh, go'yo
Bukim paykonlaring ko'nglum harimin qildilar majma'.

Bu ne rokibduru markabki, javlon vaqti bordurlar
Quyoshdin poyada a'lo, falakdin po'yada asra'.

Tushar ko'nglumga ul yuz partavi ko'ksun shikofidin,
Bu ravzanni ne bo'lg'ay qilsang, ey tiyg'i qazo, avsa'.

Ne tong har kun agar bar bersa yuz ofatki, anjumdin
Sochiptur yuz muxolif xosiyatlig' tuxm bu mazra'.

Navoiy voqif o'l gardun arusidinki, qasdingg'a
Ochar gah shomdin gesu, kiyar gah subhdin miqna'.

291

Uchuq ermaski chun bo'ldi suhayli orazing toli',
Aqiqing rang olurda bo'ldi xoling soyasi moni'.

Guliston demakim, chehrang ocharda sun' naqqoshi
Qilurg'a imtihon ul ranglarni ayladi zoyi',

Chu har yon tig' solding ul hasaddin yig'ladim, lekin
Netaykim, barq o'tig'a bo'lmadi yomg'ur suyi dofi'.

Ko'ngul qasdig'a yolg'uz tiyrboron qilmadi g'amzang,
Balovu fitna xayli kelgali ham ayladi shori'.

Halokim qasdi voqi' bo'lmadi ul g'amzadin, lekin

Labingdin elni tirguzmak meni oʻlturdi filvoqiʻ.

Chu tiygʻing kirdi qonimgʻa farah boʻldi manga afzun,
Nechukkim maygʻa su mamzuj oʻlur koʻprak boʻlur nofiʻ.

Labinggʻa jon boʻlur moyil, tanim xoki rahing boʻlsa,
Ajab ermas boʻlur chun barcha ashyo asligʻa rojiʻ.

Nechuk zunnor bogʻlab boda ichmay, ey musulmonlar
Ki, piri dayr har ishkim qilur bormen anga tobiʻ.

Navoiy faqr koʻyida taalluq kufri mahz ermish,
Bir Olloh doʻstdin nekim, nasibing boʻlsa, boʻl qoniʻ.

292

Dogʻ uza dogʻdin ovora koʻnguldur zoyiʻ,
Ne qora kunlar anga voqiʻ erur filvoqiʻ.

Tiyrboroni gʻaming qildi zirih jismimni,
Gar zirih bu esa koʻp boʻlgʻusi oʻqdin moniʻ.

Hajr oʻti dudi koʻzumdin ne ajab toʻksa sirishk,
Chunki, tun xayligʻa anjum sipahidur tobiʻ.

Laʻli shavqida sarigʻ yuzni yashurdi qon yosh,
Garchi safrogʻa chuchuk sharbat emastur dofiʻ.

Oʻrtanur ishqida parvona, chekar un bulbul,
Ul guli shamʻjabin ishqida menmen jomiʻ.

El nasibi chu azal qismatida topti raqam,
Senki saʻy ortuq etarsen nechuk oʻlgʻay nofiʻ.

Ul quyosh har kishiga toliʻ erur, vah netayin
Kim, Navoiygʻa bu navʻ oʻlmadi bir kun toliʻ.

293

Vasl shomi xilvatimda yoqsalar nogoh shamʻ,
Rashkdin jonimni gohe soya oʻrtar, gohe shamʻ.

Ravshan etsa uyni dilxohim, yorutmang shamʻkim,
Shamʻi bazmim boʻldi chun dilxoh, emas, dilxoh shamʻ.

Urmasun koʻp lof kuymakdinki, hijron tunlari
Toʻzmas erdi ollida tortay desam bir oh shamʻ.

Rishtayi joni kuyar ashki oqib, jismi erib,
Tiya shomim zulmidin bo‘lmish magar ogoh sham’.

Ohim andoq tiya qildi ko‘knikim, topmas o‘zin,
Gar quyoshdin yoqmasa Isoyi Ruhulloh sham’.

Topsa hirmon zulmati ichra ne tong hayvon suyin
Kimgakim, bo‘lsa hidoyat nuridin hamroh sham’.

Hajr aro istar jamoling ham Navoiy, ham ko‘ngul
Kim, tilarlar tiya tunlarda gadovu shoh sham’.

294

Yuziga ko‘zguni har dam qilur ul siymbar moni’,
Aningdekkim quyosh ruxsorig‘a bo‘lg‘ay qamar moni’.

Jahonni ul quyoshning barqi husni o‘rtagay erdi,
Garonsiz bahri ashkim bo‘lmasa erdi agar moni’.

Quruq jismimni g‘am tiyg‘idin asrar dard ila shavqung
Yig‘ochqa kesmagidin uylakim bo‘lg‘ay samar moni’.

Qabul etman qanot egnim uza chiqsa og‘ir debkim,
Yo‘lungda barqdek po‘yamg‘a bo‘lg‘ay bolu par moni’.

Ko‘zum uzra hubobi ashk ul yuz moni’ ermas,
Biaynih shishadekkim, bo‘lmas aylarga nazar moni’.

Dema zohidki, taqvog‘a ne moni’durki, bordurlar
Shabobu bodavu ishqu jununum sarbasar moni’.

Og‘iz birla qadu qoshu ko‘zung zuhdumg‘a qo‘ymaslar,
Nechuk qilg‘ay kishi bir ishki, bo‘lg‘ay bu qadar moni’.

Ko‘ngul baytulharomi tavfig‘a moni’ xavotirdur,
Safarg‘a Ka‘ba sari uylakim bo‘lg‘ay xatar moni’.

Navoiy jonig‘a tan garde ermish moni’i maqsud,
Nasimi vasl eskach fayz bog‘idin ketar moni’.

G‘AYN HARFINING G‘IZOLALARINING G‘AVG‘OSI «G‘AROYIB»DIN

295

Mehrsizlikdin falak el qatlin aylar bedarig‘,
Yo‘qsa nevchun dafn etar har kun quyoshtin yerga tiyg‘.

Tiyg'i zulmi zaxmidin har shom andoqkim shafaq
Qonu tufrog' ichradur xurshidorazlar darig'.

Kun emas, olam ko'ziga muntashir aylar bayoz,
Tun emas, balkim chekar xurshid ruxsorig'a mig'.

Kingakim, do'lobi charxidek solur sargashtalik,
Bo'g'zin ip birla bo'g'ar qilg'an soyi faryodu jig'.

Nechakim yig'sa o'zin, shahlar boshi uzra chekar
Chatrdek kimni sarafroz aylamaklik qilsa big'.

Go'yiyo ani sabab qildi musabbib ne uchun
Kim, anga bu qilmog'idin ne ziyondur, ne osig'.

Ey Navoiy, bil nekim bo'lg'anni haq taqdiridin,
Mundin o'zga amrdin ko'ngulni uz, ilgingni yig'.

296

Zaif tanda g'amingdin yuz eski bo'lg'an dog',
Har eski dog' bu shox uzra bir quruq yafrog'.

Yuzungga husn fuzun bo'ldi nil ziynatidin,
Magarki yorudi gugird o'tidin bu charog'.

Qading chu ayladi gulgash, sarvu gul demakim,
Bo'yaldi qong'a aliflar kesib g'amingdin bog'.

Sochi asirimen o'pmay hanuz xolin, vah
Ki, donag'a og'iz urmay nasibim o'ldi tuzog'.

Iloj silsilayi zulfidur jununumg'a,
Agarchi mushk isidin emganur zaif dimog'.

Chu bo'lsa g'ayr hujumi visol mumkin emas,
Shuhud o'lurmu xavotirdin o'lmag'uncha farog'.

Agar Navoiy iki nargising xayoli bila
Marizu mast jahondin o'tar, sen o'lg'il sog'.

297

Soqiyo, hajr ilgidin ko'p tortadurmen zorlig',
May keturkim, maslahat ermas manga hushyorlig'.

Qasdim etmish hajru bexudlug' ilojimdur dame,

Maygʻa afyun yor qil gar aylar ersang yorligʻ.

Mast qil andoqki, bosh qoʻysam magar boʻlgʻay manga
Mahshar ahli yo rabu gʻavgʻosidin bedorligʻ.

Chorasi yo bodadur, yo vasl, yo marg, ey tabib,
Har kishikim topsa hijron dardidin bemorligʻ.

Bar yegil, yo rab, hayoting bogʻidin, ey mugʻbacha
Kim, mayli laʻlingdin oʻldi bizga barxurdorligʻ.

Zuhd, ey soqiy, balo ermish, xush ul manxorakim,
Ichkali jomi balo boʻlmish ishi xammorligʻ.

En Navoiy, zuhddin yuz qatla ortuq darbadar
Bir safol ilgimda mugʻ koʻyida qilsam zorligʻ.

298

Ul sumanbar qaddining sarvigʻa koʻnglum boʻldi bogʻ,
Otashin gullar anga har yanggʻi qonligʻ toza dogʻ.

Hajr aro ul shoʻx koʻnglum sayd etar ruxsor ochib,
Tifl oqshom qush tutargʻa ravshan etkandek charogʻ.

Mujibi koʻp yigʻlamoq ermish nazar pok oʻlmogʻi,
Uylakim aylar suyini afzun oritmogʻdin bulogʻ.

Ey hakim, olgʻil surohiy loʻlasidin paxtakim,
Sud erur qonin necha dafʻ etsa mahrur dimogʻ.

Gʻunchadin to chiqti gul, mast oʻldi bulbul, soqiy,
May surohiydinki chiqmas dahrdin topman farogʻ.

Xattu xoli nuqtasi yuz choklik koʻnglumdadur,
Bir qafasda turfadur, vah-vah, koʻrung toʻtiyu zogʻ.

Necha rangin ashk toʻksam koʻzda ul yuz naqshidur,
Loladin oʻzga ne gul bergay, suyi qon boʻlsa, bogʻ.

Yogʻmagʻuncha ashk dafʻ oʻlmas koʻnguldin tiyralik,
Bu yogʻinni goʻyiyo deptur qazo ul oʻtqa yogʻ.

Faqr yoʻlinda Navoiy aylagil boshtin qadam
Kim, bu yoʻl qatʻida bosh qoʻymoqdurur qoʻymoq ayogʻ.

299

Oʻrtanurmen kechalar hajringda andoqkim charogʻ,
Ravshan ayla rishta jismimdur, koʻngul oʻt, ashk yogʻ.

Sarvu sunbul loladek qad, zulfu yuzung hajridin,
Ham alif, ham naʼl kestim kuydurub yuz yerda dogʻ.

Bir koʻzumga sarv oʻqdur, bir koʻzumga gul tikan,
Sensizin, ey sarvi gulrux, nogah etsam gashti bogʻ.

Jonim ichra oʻtdurur bir laʼli maygun hajridin,
Soqiyo, navbat manga yetkach labolab tut ayogʻ.

Sogʻ boʻl, devona etsang meni bir may birlakim,
Hajrdin devonamen boʻldum esa bir lahza sogʻ.

Istaram ogʻzin qilib laʼlu xatu xolini vashf,
Xalq gʻoyibdin nishonlar aytib etkandek soʻrogʻ.

Ul farogʻu bu taraddud itti maqsud oʻrtada,
Gum boʻlub maqsud, oʻtti ham taraddud, ham farogʻ.

Roʻzgori tiyra, nutqi lol bulbuldur magar
Kim, xazon faslida aylarlar tasavvur ani zogʻ.

Telba deb qilma Navoiyning ilojin, ey hakim
Kim, mushavvashdur anga bir oʻzga savdodin dimogʻ.

300

Garchi men hajringdin oʻldum tortibon koʻp zorligʻ
Sen hayotingdin top, ey badmehr, barxoʻrdorligʻ.

Xasta erdim koʻzidin yetkurdi laʼlin ogʻzima,
Tengri jon berdi, vale chektim base bemorligʻ.

Kechaekim tushka kirgay ul saodat axtari,
Bermagil, yo rab, manga ul uyqudin bedorligʻ.

Bodayi laʼling bila mundoqki usrukmen mudom,
Kofiri ishq oʻlgʻamen, gar istasam hushyorligʻ.

Bu koʻngul ozoridin bezormen bor muddate
Boʻlgʻali bizlar aro ozorligʻ, bezorligʻ.

Ne bino erkin bukim, bir pora koshi tushmadi,
Qilgʻali bu toqni sunʼ ilgi miynokorligʻ.

Ey Navoiy, suhbatingdin qilsa or ul koʻrkaboy,
Yoʻq ajab nevchunki sensen bir gado, ul borligʻ.

301

Necha, ey oromi jon, hajringda beoromligʻ,
Doʻstlugʻ koʻrguzki, haddin oshti dushmankomligʻ.

Shukr shamʻin yoqmadim vaslingda, yetti dogʻi hajr,
Bizni bu oʻtlargʻa kuydurgan erur ul xomligʻ.

Ermas oʻtlugʻ koʻnglum ogʻzing naqshidur koʻksun aro,
Qatrayi qon otashin gul gʻunchasi andomligʻ.

Deb emishsen tark etib ishqu muhabbat shevasin,
Ot chiqarmishsen saloh ichra, zihe badnomligʻ.

Laʻlidin zaʻf etti qon boʻlgʻan koʻngul, vah, bodadin
Nafʻ topmas ermish ulkim, qilsa xunoshomligʻ.

Koʻz yoshimdin nam topibdur, garchi meʻmori qazo,
Bogʻladi koʻk gunbadi toqini istehkomligʻ.

Zulfida dardu balo istar Navoiy ishqidin,
Ul gadodekkim, tilar ahli karamdin shomligʻ.

302

Lolagun boʻlmish surarda qatlima dildor tiygʻ,
Yo balo togʻidin etmish lolazor izhor tiygʻ.

Gul tani yuz chok oʻlub bukim boʻyalmish qon aro,
Tegdi gʻamzang xaylidan goʻyo anga bisyor tiygʻ.

Tiygʻ tortib yetkach-oʻq qildim fidosi jonnikim,
Boʻlmagʻay ozurda qotil, koʻrmagay ozor tiygʻ.

Jism paykoning bila toʻldiyu jondur gʻamdakim,
Aylasang qatlimgʻa ragʻbat boʻlmagʻay nokor tiygʻ.

Ishq dashti sabzasidin lola har yon sochilur,
Yaʻni ul sahro giyohi bor emish xunbor tiygʻ.

Olam ahli qatlini bir damda qilsang orzu,
Yuzdin ol burqaʻni, qindin chekmagil zinhor tiygʻ.

Nazm mulkin til chekib olmish Navoiy uylakim,

Cheksa olamni olur shohi falak miqdor tiyg‘.

FYe HARFINING FITNALARINING FUSUNI «G‘AROYIB»DIN

303

Kechti umrum naqdi g‘aflat birla nodonlig‘da hayf,
Qolg‘ani sarf o‘ldi anduhu pushaymonlig‘da hayf.

Jong‘a bir dushvorlig‘ qo‘ymay riyozat ranjiddin,
Sarf bo‘ldi naqdi avqotim tan osonlig‘da hayf.

Bog‘ladim paymonadin paymon, fig‘onkim, aqlu din
Bo‘ldi bu paymonavu ul sustpaymonlig‘da hayf.

Ey musulmonlar, bilingkim, bo‘ldi umrum hosili
Nafsi kofir fitnasidin nomusulmonlig‘da hayf.

Hayfkim, naf‘ aylamas har nechakim tortib ilik,
Desam o‘z ahvolima bu nav‘ hayronlig‘da hayf.

Andoq ish qilkim, pushaymon bo‘lmag‘aysenkim, emas
Hech osig‘ chun ish xato bo‘ldi pushaymonlig‘da hayf.

Har ne o‘tkan so‘zlarim chindur desam yolg‘on erur,
Chin budurkim, degamen umr o‘tti yolg‘onlig‘da hayf.

Chun yengilrakdur hisob o‘lg‘anda sultondin gado,
Hayfkim, bo‘lg‘ay gado avqoti sultonlig‘da hayf.

Ey Navoiy, voqif erman xalqdin, bori mening
Kechti umrum naqdi g‘aflat birla nodonlig‘da hayf.

304

Zor jismimda qiliching zaxmi har yon muxtalif,
Har biridur sarf qadding hasratidan bir alif.

Tol niholida emas yafrog‘ki tillar tortibon,
Sarvi ozodim uchun quluqqa bo‘lmish mu‘tarif.

Qoshu ko‘zin ko‘rgali, ey shayx, bildim, makri bor
Har siyahpo‘sheki mehrob ichra bo‘lg‘ay mu‘takif.

Anbarin xat birla ul yuz bo‘ldi olam ofati,
Olam ofatsiz emas xurshid bo‘lg‘ach munkasif.

Soqiyo, ul kavsaroso bodadin bir jurʻa tut
Kim, meni hayrongʻa boʻlgʻay kashf sirri lav kushif.

Bodayi maqsud jomi zavqidin tabʻim yuzin,
Vah, necha doyim xumori jahl tutqay munxasif.

Jon berib olsang, Navoiy, bok emas ul bodadin
Kim, erur yuhiyl-izom avsofi birla muttasif.

305

Yashurun gʻamzang qilichikim qilur koʻksun shikof,
Buki, maxfiydur, anga goʻyo qoshing boʻlmish gʻilof.

Qoshlaring ne saf chekib boʻlmish qorovul kirpiking
Kim, koʻngul sultoni xayligʻa emas hojat masof.

Mehr anglab oshiq oʻldum soʻngra yetsa koʻhi gʻam,
Ne ajab ishq ibtidosi «ayn» erur, poyoni «qof».

Qoshi koʻnglum oʻgʻrisidur rokiʻ oʻlmogʻligʻ ne sud,
Oʻgʻri bosh solgʻach quyi bordur dalili eʻtirof.

Ishq aro Majnunni der baʻzi fuzun, baʻzi meni,
Lek holim anglagʻan topmas mahalli ixtilof.

Boʻl safo ahligʻa hamdam, yor vaslin istasang,
Aksini solgʻaymu soqiy boʻlmagʻuncha boda sof.

Ey Navoiy, gar qilur koʻnglung haram tavfini qasd,
Qatʻ etib dashti fano maqsad harimin qil tavof.

306

Koʻrguzur hijron hurufi nuqtasin jon har taraf,
Sensizin yaʻniki qoʻymish dagʻi hijron har taraf.

Uyla shiddat birla charx aylar meni sargashtakim
Zaxm koʻp tandin yogʻar shudrun kebi qon har taraf.

Koʻnglum ahvolin ne deykim, sharhigʻa bir tildurur
Koʻkragimdin bosh chiqargʻan noʻgi paykon har taraf.

Tashladim yetkach junun xayli tunganlar taxtasin,
Yaʻni ochtim mehmonlar ollida xon har taraf.

Ashk qonligʻ koʻzni eltur uylakim, su lolani,
Boʻlmasa yoʻlinda moniʻ xori mujgon har taraf.

Rashkdin ko'p muztaribroqdur ko'ngul ul go'ydin
Kim, kesib boshimni ul sho'x ursa chavgon har taraf.

Qo'y basharni, gar maloyik domi ermas yaxshidur,
Ul pariy mundoqki, zulf etmish parishon har taraf.

Netib o'lmaykim, yana ul sho'x usruk o'tlanib,
Ter sui markab yelidin soldi to'fon har taraf.

Ko'r, ne hayratdur mangakim, bordurur bu dayr aro
Donishi yuz menchalar, yuz mencha hayron har taraf.

Shishadek ko'nglumni paydo o'rtadi soqiy valek
Dog'in etti may hubob ostida pinhon har taraf.

Ey Navoiy, navhayi hijron tuzub un chekma ko'p
Kim, kishi qolmas tirig yetkach bu afg'on har taraf.

307

Boda xushtur gar harifim bo'lsa bir yori zarif,
May harifi gar zarif ermas, anga erman harif.

Ul sifat zoting latofat aynidin jonbaxshdur
Kim, hamono ani mazhar qildi ism-ul-latif.

Za'fdin gar dardi ishqingdin shikoyat ayladim,
Ishq shar'i ichra ermas mu'tabar qavli zaif.

Xoki poningni maloyik qildilar toji sharaf,
Olloh-Olloh, kim ko'ruptur bu sifat zoti sharif.

Za'fim andoqdurki dam ursam erur biymi halok,
Ne uchunkim ul taharrukdur anga behad anif.

Davr ranjidan tilarmen mayg'a tushmak uylakim,
Mayg'a tushgan qil kebi g'arq o'lsa bu jismi nahif.

Ey Navoiy, qilg'ali tab' ahli jinsi she'r nazm,
Nazming o'ldi barchasig'a qofiya, balkim radif.

308

Bazm aro gar yo'q may bila daf,
Ham yomon ermas un bila kaf.

Soqiyi gulrux, boda ketur
Kim, manga haddin oshti shaaf,

Davr ila dayr aro may chekkali,
Chekmak necha masjid aro saf.

Bodag‘a bersam jon naqdi,
Bo‘lmoq uchundur naqd talaf.

Kel berikim, yo‘q sanga vubol
Lekin erur ko‘p bizga sharaf.

Shayxi riyoyiy foniy ermas,
Ul taraf o‘lsun, yo bu taraf.

O‘qung uchun xasta Navoiy,
Ko‘zi qorasin qildi hadaf.

QOF HARFINING QIYOMATLARINING QIRONI «G‘AROYIB»DIN

309

Zihe azalda karam aylabon sanga xalloq,
Karim xilqat ichinda makorimi axloq.

Sipehr gunbadini ravshan etkali zoting,
Charog‘ o‘lub, anga qandil arsai ofoq.

Nujum ko‘zlarini gardi markabing yorutub,
Gaheki sekretibon charx sohatida Buroq.

Rikobing o‘pmagining orzusida oyu kun
Berib Buroqing uchun o‘zlariga shakli chanoq.

Hilolu mehru shihob o‘ldi na’lu dog‘u alif,
Falakka bo‘lg‘ali sendin nasib dardi firoq.

Sipehr har kecha yuz ming ko‘zin nedin yummas,
Visolingga yana bir kecha gar emas mushtoq.

Maqominga yetayin deb Navoiy aylar sayr,
Gahe Ajam bila Nerez, gahe Hijozi Iroq.

310

Yordin ayru ko‘ngul mulkedurur sultoni yo‘q,
Mulkkim sultoni yo‘q, jismedururkim, joni yo‘q.

Jismdin jonsiz ne hosil, ey musulmonlarkim, ul
Bir qora tufrog' dekdurkim, gulu rayhoni yo'q.

Bir qora tufrog'kim, yo'qtur gulu rayhon anga,
Ul qorong'u kechadekdurkim, mahi toboni yo'q.

Ul qorong'u kechakim yo'qtur mahi tobon anga,
Zulmatedurkim, aning sarchashmai hayvoni yo'q.

Zulmatekim, chashmayi hayvoni aning bo'lmag'ay
Do'zaxedurkim, yonida ravzai rizvoni yo'q.

Do'zaxekim ravzayi rizvondin o'lg'ay noumid,
Bir xumoredurki, anda mastlig' imkoni yo'q.

Ey Navoiy, bor anga mundoq uqubatlarki, bor
Hajrdin dardiyu lekin vasldin darmoni yo'q.

311

Bo'lmas ermish dilrabolar ahdi mahkam, ey rafiq,
Gar kishi derkim, bo'lur, tutma musallam, ey rafiq!

Har pariyzodeki o'z majnunig'a qilmish vafo,
Bilki, andindurki, ermas nasli odam, ey rafiq!

Mohvashlar shomi zulfi ne uchun oshuftadur,
Tutmamish bo'lsa vafo ahlig'a motam, ey rafiq!

Dard muhlik umrning ta'jili ko'p, joning uchun
Kim, Masihimni ketur boshimg'a bir dam, ey rafiq!

Qo'ydi bir o'tlug' fatila dog' uchun har g'unchadin,
Charx to gulshanni ko'rdi sabzu xurram, ey rafiq!

Gul emas gulbunda qonlig' dog' erurkim, nastaran
Tevruk aylaptur momuq qo'ymoqg'a marham, ey rafiq!

Bu munaqqash saqf tarixi yozig'liq chun emas,
Ko'p mashaqqat chektim, ammo qoldi mubham, ey rafiq!

Men xud ettim azm mug' ko'yida rasvo bo'lg'ali,
So'z eshit, albatta, mendin qolma sen ham, ey rafiq!

Ich dag'i tutqil Navoiyg'a qadahkim, arzimas
Bir nafas hushyor bo'lmog'lig'qa olam, ey rafiq!

312

Sanga ish javlon qilib maydonda chavgon oʻynamoq,
Manga ollingda boshimni goʻy etib jon oʻynamoq.

Bosh ovuchlab egma qomat birla qolman raxshidin,
To tilar chobuksuvorim koʻngli chavgon oʻynamoq.

Koʻz qarosin oʻynatur har lahza ul mardumni koʻr,
Hinduedekkim erur oyini qolqon oʻynamoq.

Oʻynay-oʻynay aylading kufr ila dinimni badal,
Olloh-Olloh, bumudur, ey nomusulmon, oʻynamoq.

Javr toshin ul pariy oʻynab otay der el sari,
Vahki, bu devonagʻa yetkach ne imkon oʻynamoq.

Har sari ashkim yugurmoq ne ajabkim, ayb emas,
Tiyra uydin chiqqach-oʻq yoshlargʻa har yon oʻynamoq.

Charx oʻyun birla olur din naqdin eldin, voqif oʻl,
Bu mushaʻbid birla boʻlmas ahli irfon oʻynamoq.

Vaʻda koʻp qilding Navoiygʻa va lekin oʻynabon,
Muncha boʻlgʻay el bila, ey ahdi yolgʻon, oʻynamoq.

313

Ohkim, gʻam tiygʻidin koʻksumni qildi chok ishq,
Dudi ohimdin koʻzumni ayladi namnok ishq.

Dard kirmak birla jon chiqmoqqa gar yoʻl qilmadi,
Ne uchun gʻam tiygʻidin koʻksumni qildi chok ishq.

Ul pari koʻyidakim har lahza yuz ming bosh borug
Sudrabon eltur meni devonani bebok ishq.

Koʻzuma har dam yorugʻroqdur yuzungnung koʻzgusi,
Xosiyat mundoq emish har kimda boʻlsa pok ishq.

Oshiq oʻldi xasta jon koʻrgach ul otashporani,
Olloh-Olloh, barq ila oʻynaydurur xoshok ishq.

Ishq vodiysigʻa kirgan, yonki andin har quyun
Kim, chiqar sargashtaedurkim qilibdur xok ishq.

Ey Navoiy, oshiqekim, sen kebi istar farogʻ,
Gar erur majnunki, ul qilmaydurur idrok ishq.

314

Vah, necha jismimni gʻamdin notavon etkay firoq,
Notavon jismimgʻa har dam qasdi jon etkay firoq.

Jismim aylab notavon jonimgʻa qasd aylab nihon
Qasd qilgʻan jonni rasvoyi jahon etkay firoq.

Jonni rasvo aylagandin soʻng qanoat qilmayin
Yuz gʻamu anduh xadangiga nishon etkay firoq.

Emdikim anduhu mehnat oʻqigʻa qildi nishon,
Har jarohat uzra yuz dogʻi nihon etkay firoq.

Ey koʻngul, solma oʻzungni dard ila mardona boʻl,
Bizni, shoyadkim, bu yangligʻ imtihon etkay firoq.

Vaslidin dam urmayin qilsaq firoq ichra basar,
Shoyad oʻzin bizga bir kun mehribon etkay firoq.

Kuydi jonim vaslida el rashkidin to yetti hajr,
Vasl munglugʻ jonima oʻt soldi to netkay firoq.

Doʻstdin istar rizo zinhor ani koʻrmakim,
Vasl qilgʻay komron yo notavon etkay firoq.

Ich, Navoiy, may bagʻir qonidegu bexud yiqil,
Necha vasl ummididin bagʻringni qon etkay firoq.

315

Qon yoshim sarigʻ yuz uzra oshkor etti firoq,
Zaʼfaronzorimni gʻamdin lolazor etti firoq.

To firoq uyiga kirdim, vahki, ashkimdin edi,
Garchi yuz gavhar, ayogʻimgʻa nisor etti firoq.

Dam-badam ohim chekarga sabr ila toqatni aql
Ixtiyor etti, vale beixtiyor etti firoq.

Jon talashur elni marg andoqki aylar muztarib
Lablaring istar koʻngulni beqaror etti firoq.

Deb eduk ishq anduhidin har dam afgʻon qilmali,
Vahki, bu daʼvoda bizni sharmsor etti firoq.

Ket farahkim, gʻamni, mehnat toshin olib, koʻngluma

Yuz tuman mismor birla ustuvor etti firoq.

Ey Navoiy, vasl aro bo'lg'ayki, boqib kulgamen
Dog'larnikim ko'ngulga yodgor etti firoq.

Demangiz netti firoq oxirki bo'ldung dushmani,
Man'i vasli xusravi Jam iqtidor etti firoq.

316

Junun toshi xarobot ichra har dam ko'ksuma urmoq,
Erur taqvoyu donish butlarin tosh birla sindurmoq.

Queshkim zarra qo'zg'ab kirsayayronimg'a hajringda,
Ko'zugma kul sovurmoq, bil ani, ko'nglumga o't urmoq.

Chu piri dayr taqvo xirqasin kuydur dedi gar xud,
Aning har toridur jon rishtasi bo'lmas boqib turmoq.

Labing hajrinda xokiy tan aro ko'nglumni habs ettim,
Nechukkim jonsiz elni rasm erur tufroqqa topshurmoq.

Dema, ul dilrabog'a ne uchun ko'nglungni oldurdung,
Uz erki birla ne mumkin kishi o'z ko'nglin oldurmoq.

Agar ohimdin aylab jilva yog'durdi jafotoshin,
Ne tong gulbun sabo tahrikidin gul bargi yog'durmoq.

Binafsha solxurd eldekki bosh soldi quyi, go'yo
Yaqin anglab jazoni umr anga da'b o'ldi qayg'urmoq.

Qadah ichmak yozuq deb asru mardud etmagil, ey shayx,
Bu qism ersa azaldin, bejihatdur bizni yozg'urmoq.

Qarog'lardin pulak jon rishtasidin chillavor etqil,
Qoshing yosin Navoiy qasdig'a gar istasang qurmoq.

317

Yor chun istarki, bo'lg'aymen mudom andin yiroq,
Ul jihatdin barcha vasl istar, meni mahzun firoq.

Yaxshilarg'a bas yomondur holkim, yor ollida
Tengdurur yaxshi-yomon, balkim yomonroq yaxshiroq.

Shah yonin farzin kebi kajlar maqom etmish, ne tong,
Rostravlar arsadin gar tutsalar ruhdek qiroq.

Toza har yon dog' emas jismimda ul yuz ishqidin
Kim, bu kavkablarg'a bo'lmish ul quyoshdin ehtiroq.

Bu yiroqliqdin yaqindur o'lgamen, vah, yorning
Istabon royin bo'lupturmen qinliqdin yiroq.

Mahjabinlardin siyahdillik ne tong, oykim aning
Botinin ko'rsang qoradur, gar ko'runur zohir oq.

Ko'p Hijoz ohangi tuzma yor ila bo'l barcha vaqt,
Ey Navoiy, gar Ajam bo'lsun maqoming, gar Iroq.

318

Chiqsa jonim, ayb qilma, jismi bemoring'a boq,
Kuysa jonim, hayrat etma, nolayi zoring'a boq.

Hajr dashtining guli gar lola bo'lsa, sayli qon,
Qilmag'il, ey gul, taajjub chashmi xunborimg'a boq.

Eyki, ko'rmaisen quruq shoxe bezalغان gul bila,
Hajr toshidin sarosar jismi afgoring'a boq.

Zulfin ochti ul sanam, ey shayx, bovar qilmasang
Kim, asiri kufrmen but birla zunnoring'a boq.

Yer bila teng qildi xoki tan uyin ashkim suyi,
Ishq saylidin yiqilg'an eski devoring'a boq.

Qilmasang tavbamni sindurg'anni bovar, ey faqih,
Xirqayi chokimni ko'r, oshufta dastoring'a boq.

Bosh ko'tarmay maydin ektim jurm tuxmi barcha umr,
Ey Navoiy, umr etib zoyi' saru korimg'a boq.

319

G'amim ko'p ayta olmasmen ne tong ko'nglum halok o'lmoq,
Ichimda yuz qilich, ne ayb ko'ksun chok-chok o'lmoq.

Ular deb shod o'lur, ko'p ko'rsa dardim muddaiy bilmas
Ki, ishq ichra hayotim boisidur dardnok o'lmoq.

Agarchi husn ichinda sencha pok o'lmoq emas mumkin,
Ani ham ko'rki ishq ichra bo'lurmu mencha pok o'lmoq.

Agar zahr ichsam ilgingdin taajjub qilma, ey soqiy
Ki, bo'lmish mastu oshiq shevasi bevahmu bok o'lmoq.

Chu men bir jom uchun dehqon asirimen, ajab ermas
Libosim tok bargi, rishta bel bogʻlarga tok oʻlmoq.

Jahondin silkinib chiqqan etak topib yopishmogʻliq
Muyassar boʻlsa, ne ishdur talab yoʻlinda xok oʻlmoq.

Navoiy koʻksida ishq etmas oʻlsa dafn gʻam naqdin,
Oʻyulub toza dogʻi har taraf nedur magʻok oʻlmoq.

320

Demangiz ahbobkim, qilmasmusen bas yigʻlamoq
Kim, manga tengri nasib etmish tuganmas yigʻlamoq.

Asray olmon oʻzni, ashkim tutti dashtu togʻni,
Nechakim Farhodu Majnun dedilar, bas yigʻlamoq.

Mastu oshiqmen dagʻi koʻnglumda ayrilgʻan kishim,
Ey musulmonlar, ne tong men zori bekas yigʻlamoq.

Tong emas jismim oqizgʻuncha koʻzum gar toʻkti ashk,
Ne ajab abri bahoriy oqqucha xas yigʻlamoq.

Tiyra hajring shomida gar jon talashman tonggʻacha,
Boshima shamʻu surohiy nedurur bas yigʻlamoq.

Dahr bogʻidin vafosizligʻ agar fahm etmadi,
Nega shabnam ashkidin fan qildi nargis yigʻlamoq?!

Ey Navoiy, toqini men dagʻi ashkimdin yiqay,
Chun manga qism etti bu charxi muqavvas yigʻlamoq.

321

Kimki, vasli ichra yoqsang shamʻi ulfat, ey rafiq,
Koʻz tut ul shamʻ oʻtidin-oʻq dogʻi furqat, ey rafiq.

Vasl sofi mumkin ermas chunki bedardu firoq,
Zinhor ul boda sari qilma ragʻbat, ey rafiq.

Vasl yoʻqkim, ishq lafzin tilga mazkur etmagil,
Har nafas koʻrmay desang yuz navʻ shiddat, ey rafiq.

Kuyma har bemehr oʻtigʻa, gar desang har dam seni
Qilmagʻay kul shuʻlayi anduhu gʻayrat, ey rafiq.

Shoʻx chobuklar gʻubori tavsanigʻa solma koʻz,

Yuzda istar bo‘lmasang gardi mazallat, ey rafiq.

Boqma guldek yuz uza xay shabnaminkim, buzmasun
Aql ila sabring binosin sayli ofat, ey rafiq.

Gar solib yuz ming balog‘a mendek o‘zni bo‘lmasa
Ishqsiz bir dam sanga ham sabru toqat, ey rafiq.

Toki mumkindur, kezib bir mehribon yor istagil,
Bag‘ri toshlarni sevarga qilma jur‘at, ey rafiq.

Gar Navoiydek boshingg‘a tushsa bir qotil g‘ami,
Anda dag‘i ko‘rgasen ne bo‘lsa qismat, ey rafiq.

KOF HARFINING KOFIRLARINING KAMOLI «G‘AROYIB»DIN

322

Ey, deb sifatingda ahli idrok,
Lav loqa la-mo xalaqt-ul-aflok.

Aflok nechukki xoki rohing
Ul yo‘ldaki, ojiz o‘ldi idrok.

Desam aflok erur tufayling
Basdur guvahim hadisi «lav lok».

Tubiy bila shoxi sidra keldi,
Qadring chamanida ikki xoshok.

Kim tutsa shafloating umidi,
Bebokligidin anga ne bok.

Chun shomi urush qaytting bot,
Subh etti yoqani g‘ussadin chok.

Vasfingda ne aytqay Navoiy,
Juz ajz ila uzri mo arafnok.

323

Vah, nedur maydonda har yon azmi javlon aylamak,
Bizga yetkach o‘zga yon ohangi maydon aylamak.

Zulfdin chavgon chekib el boshini go‘y etkali,
Ko‘z yoshimni go‘ydek har sari g‘alton aylamak.

Qon aro jismim bo'yab, dersenki, ishqim tarkin et,
Bu ekin olamda kofirni musulmon aylamak.

Tan g'uborida yoshurdum dog'i ishqinkim, emas
Ayb muflisdin diram tufroqqa pinhon aylamak.

Ko'kta gar anjum emas ohim o'qining yarasi
Shomlar nedur shafaqdin ko'nglakin qon aylamak.

Charx sidq ahlin g'amin istarki, bo'lmish subh ishi
Ashkdin kavkab sochib choki giribon aylamak.

Gar Navoiy jismini ishq istamas toshdin figor,
Bas nedur ani junun ko'yida uryon aylamak.

324

Ishq aro vasling tilab hajringda bo'ldum dardnok
Xasta yanglig'kim, hayot ummididin bo'lg'ay halok.

Yo'q ajab gar ul quyosh navqangg'a boqmas, ey ko'ngul,
O'tqa ne g'am garchi kuygan nola aylar dardnok.

Tekkanin yetkach ochar paykoni ko'ksun chokining,
Ul kalid o'lmish, ajal darvozasi go'yo bu chok.

Aylar erduk pok ishq o'tig'a kuymak orzu,
Shukr lillah oqibat kuydurdi ishqing bizni pok.

Soldi may ul hur shavqin ko'ngluma, ey bog'bon,
Berding o'xshar parvarish kavsar ziloli birla tok.

Ishq aro do'zaxdin, ey nosih, meni qo'rqutmakim,
Hajr o'tin ko'rgan samandarg'a sharardin qayda bok.

To taning avji hayot ustidadur sen xok bo'l,
Istasangkim avj tutqaysen taning bo'lg'anda xok.

Ey Navoiy, shomi g'amdin ayru yo'qtur subhi vasl,
Oq erur, lekin qorartur har neni rang etsa zog.

325

Kelgusi ul sarvi siyminbar guli serobdek
Kim, tanimda har zamon titrar ko'ngul siymobdek.

Vah, ne yanglig' axtari sa'd erdikim qilg'ach tulu'

Tun kecha ko‘zum yorutti mehri olam tobdek.

Quchqamen belin kamar zanjir ilan deb bo‘ldi xam
Notavon jismim mutallo aylagan qullobdek.

Sajda ul chobuksuvor ollinda andin aylaram
Kim, oyog‘i uzra naqshe ko‘rmisham mehrobdek.

Aql sarrofi labing ranginu nozuk so‘z bila
Topti gulgun rishta o‘tkargan aqiqi nobdek.

Silk etak zarrishta birla gul to‘qulg‘an jinsdin
Kim, emas tori chu bo‘lg‘an vaslalig‘ moshobdek.

Ko‘r Navoiy masnadin ishq ichrakim, gulxan aro
Shu‘la oltoyi kullardur anga sinjobdek.

326

Turfa ruxsoringki, husn ichra erur gulzordek,
Turfaroq budurki, gulzor ermas ul ruxsordek.

Sarvnozim boshida turna parin ko‘rkim, erur
Sham‘ning boshida kul bo‘lg‘an parishon tordek.

Bir tun ul oy hajridin kuydum, ulus ko‘rdi meni
Tonglasi bir yil takassur tortqan bemordek.

Toshlarkim urdi ul sho‘x, ipga bog‘lab osmisham
Bo‘ynuma ko‘nglum g‘ami taskiniga tumordek.

Za‘fdin ko‘yida qo‘ydum boshim ostig‘a kesak,
Soya ham gar istasam yo‘qtur buzug‘ devordek.

Ul quyosh mast o‘ldi, go‘yokim qilib egri xirom
Yuz jafo jonimg‘a aylar charxi kajraftordek.

Telba ko‘nglungni, Navoiy, zabt aylay olmading,
Emdi chek andin ilig har sori borsa bordeg.

327

Ne nav‘ bordi ekin uyga kecha ul chobuk
Ki, tun qorong‘u edi, raxshi tund, o‘zi usruk.

Nechukki yeldin o‘lur har taraf niholg‘a mayl,
Samand uza egilur erdi ul qadi nozuk.

Agarchi kayfiyat ichra ko'runubon bir nav'
Va lek kayfiyat andin ko'ngulga yuz turluk.

Gaheki ko'z ochibon kirpigi otib novak,
Tushub qayonki otib jonu ko'nglum ichra to'shuk.

Agarchi o'lturubon yuz tirigni g'amzasidin,
Va lek jon topibon nuktasi bila yuz o'luk.

Netib o'z ilgida qolg'ay inoni hushu xirad
Ki, boda kuchlugu raxshi inoni ham kuchluk.

Navoiyo bu balolar sangaki yuzlandi,
Xayoli ofiyat etsang, o'zungga bor o'truk.

328

Menki chektim la'li shavqi birla jonondin ilig,
Go'yiyo hayvon suyi birla yudum jondin ilig.

Chun meni hayron anga zoru oqar ashkim ne tong
Ul pariypaykar yusa men zori hayrondin ilig.

Ilgı hinnodinmu rangindurki, men qurbon anga,
Yo qilurda qatl, anga rang o'ldi qurbondin ilig.

Lutf ishida ko'rguzur har dam yadi bayzo ul oy
Ne ajab gar eltsa Musoyi Imrondin ilig.

Jon chiqar holatda bas topsam itidin poybo's
Ne hadim o'pmak uchun istarga jonondin ilig.

Dayr aro chun mug'bacha el yori bo'ldi, ey ko'ngul,
Yu mug'ona may bila ul nomusulmondin ilig.

Rahm etib holimg'a solsa ko'z yoshimg'a bir nazar,
Vah, yumay netkaymen ul dam aqlu iymondin ilig.

Bersa yuz oshub davrondin ilig men xastag'a
Chekmagundur hargiz ul oshubi davrondin ilig.

Sayddek o'qtin qatil o'ldi Navoiy ko'nglikim
Sundi oylar tiyg' ila kesmakka har yondin ilig.

329

Mahvashimda za'fu men bu g'ussadin har dam halok
Kim, ne ya'ni men tirig bo'lg'aymenu ul dardnok.

Nogah, ey ahbob, davron qilmag'ay beboklik,
Yo'qsa bizdek yuz tuman jonon uchun o'lsak, ne bok.

Pok jonin, yo rab, olma poklar ko'ngli uchun,
Bo'lmasa ma'shuqi, pok, oxir ne osig', ishq'i pok.

Ko'nglakin chok aylamish anduhdin gul, chun yoqa
Chok qilsa naylasun bulbulning o'lmay ko'ksi chok.

Gar bo'lur yuz joni pok aning fidosi ozdurur,
Men ne had birla bo'lay, chunkim erurmen tiyra xok.

Chun ajal jomin sumurmay chiqmas el bu bog'din,
Xurram ulkim, bosh ko'tarmas bodadin andoqki tok.

Ey Navoiy, yor dardi ne balo muhlik emish
Kim, arang za'f etkani ushshoqni aylar halok.

330

Sud qilmas etagingni iligimdin chekmak
Kim, qiyomatqa degincha bu iligdur, ul etak.

Qonima qo'l shimalu tiyg'ni chekmaki,
Qilur qatl po'lod qilichdin burun ul siym bilak.

Qayd qilmangki, junun silsilasi qaydidamen
Kim, kesa olmas ani qilsalar olmos egak.

Tirguzurda nafasing yuzni qochurmoq ne edi,
Mayl qilmas xud o'lug kimsadin olmoqqa muchak.

Ishqdin maxlasima aylabon ahbob duo
Mustajob o'lmas aning meni mahzung'a tilak.

Janda birla kishi darvish emas, bo'lsa fano
Tengdurur xoh palos o'lsa to'nung, xoh ipak.

Ko'yida o'ldi Navoiy bu sifatkim, bor edi
Takya xorovu hasiri yoni ostida tushak.

331

Ko'nglaking bargi gulu ustida gulrang yelak
Gul kebi jisming uza uylaki gulgun ko'nglak.

Qalag'ay sahfada ruq'angni ko'rub oqti yoshim,
Tifldekkim yugurur ko'rsa mulavvan ko'palak.

Ko'yining tufrog'idin qo'pmas esam tong ermas,
G'am toshidin chu butun qolmadi jismimda so'ngak.

Bukun ul nav'ki mendin bosh erur, sendin tiyg',
Tongla ham bo'lg'usidur mendin ilig, sendin etak.

Yuragim itlaring andoq yedilar tishlashibon
Kim, yana yo'qtur alar ollig'a bormoqqa yurak.

Meni bir mug'bacha oshuftavu volih qilmish,
Naylay islom aro gar ko'p esa mirzovu mirak.

Tishlabon, dayr ichida jomi hiloliy cheksam,
Qursi limusi kavokibning agar bo'lsa gazak.

Saltanat xil'atidin ortuq erur dayrda mast,
Sudrasam boda gadolig'ida yirtuq kapanak.

O'zlugung qaydini kesmakka Navoiy bilkim,
Yo'qturur dahr irikliklaridin yaxshi egak.

332

Kinga bir majlisda ohu dard ila so'ze kerak,
Mundog' o't yoqmoqqa avval majlisafro'ze kerak.

Majlisafro'ze agar ham bo'lsa majlis ahlining
Bag'rini kuydurgali ohi jigarso'ze kerak.

Subhi vasling ichra tirguz xayli ushshoqingnikim,
Shomi hajr o'lturgali mendek siyahro'ze kerak.

Ko'yungga har kun borib har dam ko'ray dermen seni,
Menga har kun bayramu har lahza navro'ze kerak.

Yaxshi asra g'am tuni ohim o'qin, ey charxkim,
Sen evaz otmoqqa ham chun tiyri dildo'ze kerak.

Bir xizrvash himmatin berma iligdin, negakim
Dashti hirmon qat'iga oxir qulovuze kerak.

Ishq ta'limin Navoiydin olurlar ahli dard,
Uyla dars ahlig'a mundoq donishomuze kerak.

333

Kimki oshiq bo'lsa zoru xastahol o'lmoq kerak,
Rashkdin olam eliga badxayol o'lmoq kerak.

Vasl topmog'lig'ki ishq ahlig'a amredur mahol,
Kechavu kunduz ishi fikri muhol o'lmoq kerak.

Shavq aro gah mo'yadin bo'lmoq kerak, andoqki mo'y
Hajr aro gah noladin andoqki nol o'lmoq kerak.

Vasl mumkin yo'q, vale hijronda har dam yuz balo
Mundoq ofat muhtalosi mohu sol o'lmoq kerak.

Ishq ko'yida zuloli vasl ichmaydur kishi,
Dayr sari tolibi jomi zulol o'lmoq kerak.

Zulm ko'rkim charx etib ikki sipahni kiynavar,
Mo'rlar xayli aroda poymol o'lmoq kerak.

Ey Navoiy, istasang maxlas kuduratdin sanga
Xonaqahdin dayr sari intiqol o'lmoq kerak.

334

Yor bo'lmish o'rtag'a hijron tariqin solg'udek,
Aqlu hushu jonu ko'nglum xayli ham qo'zg'alg'udek,

Yor borib aqlu hushu jonu ko'nglum qo'zg'alib,
Tan yotib, ko'z bulajab holimg'a boqib qolg'udek.

Boshni holokim, erur fursat, solayin o'llig'a,
Tundlug'din garchi ermas ani yerdin olg'udek.

Soqiyo, may tut, mug'anniy navha ohangini chol
Kim, sipohi umrum o'lmish ko'si rihlat cholg'udek.

Hajr aro, ey Xizri farruxpay qo'lum tutkim, erur
Po'ya urmoqtin bu vodiy ichra bag'rim tolg'udek.

Hulla gul bargidin etting pardayi jonimdin et,
Bo'lsa aning ostida nogah taning tavshalg'udek.

Ey ko'ngul, naqdi hayoting qil fano yo'lida sarf,
Hayf erur gar bo'lsa umri Nuh uchun sayfalg'udek.

Bir zamondur umr azmi dasht etib osuda bo'l,
Bo'lsang abnoyi zamon bedodidin qiynalg'udek

Ey Navoiy, zavraqi jisming ne tong bo'lsa g'ariq,
Bahri ashk o'lmish chu har dam ohdin chayqalg'udek.

335

Ey, ko'ngulda shahdi la'ling hasratidin yuz teshuk,
Har teshukdur shahd zanburi uyi yanglig' chuchuk.

Gar teri birla so'ngakmen tu'ma ham qilmas iting
Kim, teri asru qatiq bo'lmish, so'ngak asru churuk.

Ne labingdin kom toptim, ne ko'zungdnn javr o'qi,
Bu sifat mahrumluqtin ne tirigmen, ne o'luk.

Uyla zanjiri junun rasvosimenkim, har zamon
Tegram farhodu Majnundek yig'ilmish bir suruk.

Ishq o'tidin qullug'ung dog'ini qo'y dum ko'ksuna,
O'zni bu nav' ayladim ishq ahli ichra belguluk.

Faqr vodiysinda o'z luk necha kamrak yaxshiroq,
Yo'lni oson qat' etar solik yengilrak bo'lsa kj.

Elga o't solding, vale kuydi Navoiy g'ussadin,
O'xshamas o't birla kuydurganga bu yanglig' kuyuk.

336

Junun sahosida boe yo'q erkandur bu mahzundek
Ki, bo'lg'ay vahshiy xaylin kutkali cho'pone Majnundek,

Ne tong gar olami kubro esam har qatra ashkim chun
Tengizdek dur ichimda yuz tungan har qaysi gardundek.

Shafaq ko'k zarfin etkay la'liy, ammo la'li hajrinda
Qizarta olmag'ay olamni bu ashki shafaqqundek.

Manga atfol otqan toshu sabrim kishvarin ko'rkim,
Meni devonag'a ul tog'dek bo'lmish, bu Homundek.

Soching savdosidin aytur parishon so'zlarim bordur,
Fusungar san'at aylarda yilong'a qilg'an afsundek.

Firoqing poymoli qomatimkim, halqadek bo'lmish,
Nazar qilkim, biaynih bo'ldi hijron ostida «nun»dek.

Qo'yub Farhodu Majnun qissasin, ko'r daftari ishqim
Ki, bir-ikki xatinda topilur ul ikki mazmundek.

Chu koʻmdung yerga Qorun ganji hukmi tutti, ey munʻim,
Tutaykim naqd ila boʻldi xizonang ganji qorundek,

Vafo aylab, vafo koʻz tutma olam dunlaridinkim,
Vafosiz keldi olam dunlari ham olami dundek.

Manga dayri fano singʻan safoli jomi Jamdekdur,
Kamin soyillari eski palosi hazzu iksundek.

Navoiy nazmigʻa solsa quloq shah, ne ajabkim, bor
Aning har lafzida shohona laʻlu durri maknundek.

337

Labingki, sayli sirishkimni oqizur qondek,
Erur bu qondek, emas ul valek qongʻandek.

Tomugʻ oʻti bila ahli azob jonigʻa dogʻ.
Emas firoq oʻti birla dogʻi hijrondek.

Firoq dashtida koʻnglumni qildi xori xasak
Tikanki, har yonidin bosh chiqardi paykondek.

Bihishtu boʻynuma havro salosili zulfi
Chu sensiz oʻlsa gumon ayla bandu zindondek.

Koʻngulki tushti junun dashtigʻa borib, gohe,
Quyundek ohim aning tegrasida aylandeg.

Vafogʻa garchi falak davri ojiz ersa, hanuz
Bu sheva ichra emas erkin ahli davrondek.

Qadah tubida koʻrung boda durdini maxfiy,
Gʻam ichra qon toʻla koʻnglumda dogʻi pinhondek.

Navoiy asru buzugʻ, lek Vomiqu Majnun
Emaslar ikkisi ul xonumoni vayrondek.

338

Hajr tobi ichra kim koʻrmish bu jismi zordek
Kim, topibdur barq shakli oʻtqa tushgan tordek.

Ey kabutar, tavq paydo aylagung toʻtiy kebi,
Soʻzluq nomamni ossam boʻyningga tumordek.

Boʻldi yuz ming pora jismimda soʻngak, qon qolmadi,

Molishi hajringdin oʻlmishmen siqilgʻan nordek.

Vah, ne hijrondurki, ham avval tunining tonglasi
Boʻlmisham yillar malolat tortqan bemordek.

Ey koʻngul, dayr ichra ul kofirni sevdung bilki yoʻq
Rishtae oʻzni anga bogʻlar uchun zunnordek.

Yor agar hampovu pobarjo esa bu davr aro,
Boshigʻa har lahza evrulmak boʻlur pargordek.

Har soʻngak yonimda boʻlmish bir teshuk gʻam bazmida,
Har birida oʻzga yangligʻ nola musiqordek.

Boda ichmakka maqome istar ersang, ey rafiq,
Maʼmane bu ishga yoʻqtur kulbayi xammordek.

Har dam ul oy hajrida oʻvoraligʻ istar koʻngul,
Ey Navoiy, qoʻy ani har qayda borsa bordeg.

339

Ey toʻquz torami, axzar boʻlubon jilvagahing,
Xayli anjum sipahing, nuri gʻubori siyahing.

Mujdai vasl ila topmay dame orom, magar
Maqsadi sidq boʻlub bir nafas oromgahing.

Charx yuz ming koʻzi goʻyo yorudi, tortilibon
Surmagun tun ichida surmasifat gardi rahing.

Sufiyi olami qudsiy senu ashob rusul,
Arshi aʻlo kelib ul xayl uchun xonaqahing.

Tah-batah bu toʻquz aflokidin oʻtganda edi
Yuqori xoliq oʻlub, moxalalalloh tahing.

El koʻzin nuri shafolat bila yorutqaningga
Tortqan surmayi mozogʻ ikki koʻz dur guvahing.

Ey Navoiy, chu shafiʻing ul erur, boʻldi gunoh
Ul malaklargaki, yozmoq tilagaylar gunahing.

340

Qoradur xolu xattu koʻzu qoshing,
Magar borini kuydurmish quyoshing.

Yoshim torin uzattingkim, sening ham
Uzalgʻay aysh ila, yo rabki, yoshing.

Boshingʻa toshlar yogʻdurmakim, bor
Murassaʻ tojdin ozurda boshing.

Xaroshida koʻnguldin chiqting, ey oh
Ki, el koʻnglin xarosh etti xaroshing.

Nechuk sen xulfi ichra, ey koʻngulkim,
Oʻtar bas tiyralik birla maoshing.

Palosi huznu men, ey atlası charx,
Manga loyiq emas volo qumoshing.

Navoiy foniy oʻldi, ey gʻamu dard,
Aning raxtin fano koʻyiga toshing.

341

Ey chuchuk jonim sening shirin labing,
Mevayi jonim turunji gʻabgʻabing.

Men kimu oʻpmak yuzung koʻzgusini,
Bas muyassar boʻlsa naʻli markabing.

Necha elni kecha, yo rab, ey koʻngul,
Qoʻymagʻay uyqugʻa «Yo rab-yo rab»ing.

Tezlikda gardiga yetmas shihob,
Ey quyosh, javlongʻa kirsı ashhabing.

Yuzida ter qatrasin koʻr, ey sipehr,
Oy uza mundoq koʻrunmas kavkabing.

Shurbdin nuqson emas, ey porso,
Faqr ila boʻlsa muvofiq mashrabing,

Gʻamzang oʻltursa Navoiyni ne bok,
Soʻz bila chun tirguza olur labing.

342

Kulmading, to koʻzlarimni kavkabafshon qilmading,
Toʻkmading qonimni, to bagʻrim toʻla qon qilmading.

Tifldekkim, gʻuncha ochqay, qilmading, ey bagʻri tosh,
Xotiringni jamʻ to koʻnglum parishon qilmading.

Elga aytur zahra yoʻq, vah, yoʻqsa qay bir turktoz
Ayladingkim yuz koʻngul mulkini vayron qilmading.

To quyoshdek jilva qilding, qoʻymading bir zarrakim,
Ofarinish ichra ruxsoringgʻa hayron qilmading.

Yuz balo toshini ishq atfolidin yogʻdurmading,
To junun torojidin jismimni uryon qilmading.

Ey falak, qaysi quyosh yuzlugni bir kun charx uza
Jilvagar qildingki, oqshom yerga pinhon qilmading.

Demakim, qoʻydum Navoiy jonigʻa dogʻi ajal,
Shukri boriy muhtaloyi dogʻi hijron qilmading.

343

Ey, mening jonim olib yaxshiligʻing,
Beribon jon yana yaxshi qiligʻing.

Qahr ila bodaki, tuttung oʻldum,
Zahrdek oʻlturur elni achigʻing.

Husndin mehr gʻarazdur, ey ishq,
Bu masaldur: siligʻingdin iligʻing.

Asradim seni koʻz ichra, ey yosh,
Qonima erdi tanugʻlugʻ osigʻing.

Mast ul kofiri bebok kelur,
Aqlu din ahli, oʻzunguzni yigʻing.

Gʻayr gardi borur ul pok sari,
Qani, ey koʻz, bu mahalda arigʻing.

Ey Navoiy, necha solgʻay oshub,
Ul pariy koʻyida devonaligʻing.

344

Iki gʻunchang ermas, ey gulchehra, teng,
Ogʻzing asru toru koʻnglung asru keng.

Ogʻzingga tegmas uzoring birla soʻz,
Boʻlmadi xurshid birla zarra teng.

Lolaning dogʻi boʻlur chun oʻrtada,

Nega tushmish orazing yonida meng.

Boʻldi ilgim dogʻu koʻksun zaxmi fosh
Kim, tanimda toʻn yoʻqu ilgimda yeng.

Solgʻucha olamgʻa oʻt orazni och
Kim, jahonni kuydurur ul oʻtlugʻ eng.

Husn daʻvosigʻa qoʻl yengdin chiqar,
Yuz yadi bayzo chiqargandekni yeng.

Dang qilmishtur Navoiyni xumor,
Anga tutsun bir qadah, soqiygʻa deng.

345

Shoh boʻldi ishq ichinda sohibasrorim mening,
Ishq manshurida tugʻrodur bu shahkorim mening

Laʻli yodidin tirigmen, yoʻqsa oʻlgum zaʻfdin,
Qonki har yondin toʻkar bu jismi afgorim mening.

Men junun sahosida yittim, gar anda har kishi
Koʻrsa Majnunni erur, bildeg, namudorim mening.

Ogʻzidin andoq adam koʻyida foniyo boʻlmisham
Kim, vujud iqlimida topmaslar osorim mening.

Bulajab holim junun ichra gar elni kuldurur,
Vahki, yigʻlatur yuz oncha nolayu zorim mening.

Koʻnglum oʻz holida yoʻq, voqif boʻlung, ahbobkim,
Hajr dardidin erur hol uzra bemorim mening.

Kofiri ishq oʻldum ul but ollida, vah, yaxshidur
Dayr aro bogʻlanmasa boʻynumgʻa zunnorim mening.

Sen dagʻi koʻrguzma makru shoʻxluq, ey zoli charx
Kim, bilur sendin koʻp ortuq shoʻxi makkorim mening.

Xotirim, ham davru ham davr ahlidin ozurdadur,
Ey Navoiy, istama pand aytib ozorim mening.

346

Mutribo, gʻam bazmida to navha ohang aylading,
Zaʻfligʻ jismimni toru qomatim chang aylading.

Boʻldi boʻstoni uzoring bodadin afruxta,
Mayni goʻyo boʻstonafroʻz ila rang aylading.

Chok etib el koʻnglin etting gʻunchadek koʻnglum girih
Ochting el koʻnglin agarchi bizni diltang aylading.

Buki tashbih etting, ey koʻz, xoki poyin surmagʻa,
Bilki javharni qaro tufroqqa hamsang aylading.

Ishq sirri mahmilin koʻk pili chekmas, ey qazo,
Gar hilolidin gajak, xurshididin rang aylading.

Ne qatiq vodiy ekin, yo rab, sanga ey ishqkim,
Aql sarkash tavsanin qoʻygʻach qadam lang aylading.

Qil Navoiyni vujudi nangidin, yo rab, xalos,
Chun vujudin barcha olam ahligʻa nang aylading.

347

Orazing subhidin el ayshini jovid aylading,
Subhi vaslingdin mening shomimni navmid aylading,

Laʻli serobin tila qoʻy Isoyu hayvon suyin,
Ey koʻngulkim, orzuyi umri jovid aylading.

Qoshu yuzi aksi koʻk jomigʻa tushgach, ey qazo,
Bu birin qilding hilol ul birni xurshid aylading.

Ey mugʻanniy, zuhrasidin koʻkni qilgʻung munfail,
Senki har ter qatrasin bir turfa nohid aylading.

Ey koʻngul, oxir qilichi hattigʻa qoʻydum boʻyun,
Vahki, sayfi hirzini boʻynumgʻa taʻvid aylading.

Vasl sarkash qaddidin qilding tamanno, ey koʻngul,
Ul alifkim, yaʻs arodur naxli ummid aylading.

Itlari singʻan safoli ichra chekting durdi shavq,
Ey Navoiy, ani jom, oʻzungni Jamshid aylading.

348

Ishqim ortar xatti zohir boʻlgʻali jononaning,
Shamʻ dudi shuʻlasin afzun qilur parvonaning.

Har dam ashkim kelturur yuz taʻn majnun koʻngluma,
Qismi yoshlardin hamesha tosh erur devonaning.

Orazingning naqshidin butxonadur koʻnglum uyi,
Ishq boʻlmish barhaman ichinda ul butxonaning.

Shomi hajrim sharhi elni bexud etsa ne ajab
Uyqu kelturmakdurur xosiyyati afsonaning.

Sudurur bagʻrimki, paykoni koʻnguldin chekti bosh
Nam havoda sabza chiqqandek uchidin donaning.

Yiqmadi koʻk gunbadin yogʻib havodis yomgʻuri
Kim, suvar erkin chiqib tomini bu koshonaning.

Oʻqlaring chok ettilar har yon Navoiy koʻnglini,
Yoʻllar etgandek yogʻin devorini vayronaning.

349

Tong nasimin soyir etkan gul uzorimdur mening,
Sekritib maydongʻa kirgan shahsuvorimdur mening.

Gard emas, gardinda balkim koʻrmasun deb el koʻzi,
Volihu sargashta joni xoksorimdur mening.

Markabining naʼlidin har dam choqilgʻan oʻt emas
Kim, koʻngul otligʻ zaifi beqarorimdur mening.

Baski, telmurdi koʻzum kirgaymu deb maydon aro,
Koʻz qarosi yoʻqki, dogʻi intizorimdur mening.

Ul bahori husn mingan qatraafshon bodpoy
Gulshani aysh ochqali abri bahorimdur mening.

Chobuki mehr oʻldi bemehru harun koʻk tavsani,
Tutmang otinkim, eshitmak ani orimdur mening.

Yoʻlida aylay fido koʻz gavharin, jon javharin,
Ey Navoiy, yetsa ul chobuk, nisorimdur mening.

350

Kogʻaz uza qalamni fusunsoz qilmading,
Bir ruqʻa birla bizni sarafroz qilmading.

Jonsiz tanim hayoti uchun noma yozmading,
Kilking uchini moʻʻjizapardoz qilmading.

Vasling kuniyu shomi firoqing bayonida

Kofur birla mushkni hamroz qilmading.

Bir mehr nomasi bila sargashta zarrani
Kundek jahonda mujibi e'zoz qilmading.

To ro'zgorim aylamading duddek qora,
Bir nomaning savodini og'oz qilmading.

Ey ko'k dabiri, kimsaga bir noma yozmading
Kim, xoma yanglig' ani sarandoz qilmading.

Rahmat, Navoiyo, sangakim yor har necha
Zulmin ko'p etti, mehru vafo oz qilmading.

351

G'am xazonin zohir etmish chehrai yardim mening,
Borg'ali yeldek bahori nozparvardim mening.

Telbalardek so'zlashurmen o'z-o'zum birla mudom,
Chun o'zumdin o'zga yo'q olamda hamdardim mening.

Tufrog' o'lsam ko'yida, ey abri rahmat yomg'uri,
Qil madad onchakim, andin chiqmag'ay gardim mening.

Chiqti jon bilmay maqomin mujdae ber, ey Masih
Kim, qayu manzildadur mehri jahon gardim mening.

Har necha ko'nglum sovug' ohidin antur, ohkim,
Yorg'a yoqmas nekim, aytur bu damsardim mening.

Rizq chun maqsum erur, bir qurs uchun har kun nedur
Charxdek sargashtalik ko'yida novardim mening.

Ey Navoiy, toki urdi mehr naqshin tosi charx,
Bu bisot ichra ajab shashdardadur nardim mening.

352

Har ko'ngul oromi chun bo'lmish diloromim mening,
Ul sababdin yo'qturur ko'nglumda oromim mening.

Dudi ohim sarvdek chiqtiyu gulgun bo'ldi ashk,
Qilg'ali tarki vafo sarvi gulandomim mening.

Nega ko'rguzdi shafaqdin shu'la, kavkabdin sharor,
Gar emas g'am do'zaxi bu subhi yo'q shomim mening.

Dilrabolar ahdig'a hech etmasunlar e'timod,
Ey sabo, ishq ahlig'a yetkur bu payg'omim mening.

Oshiq otig'a kiriptur ko'nglumu topmas visol,
Fosiqi mahrumtek bo'lmish bu badnomim mening.

Donai tasbih mayli aylamas ko'nglum qushi
Rishtai zunnori zulfung bo'lg'ali domim mening.

Ey Navoiyu mendek ul but ko'yi sari kirmakim,
Kufr ila bo'ldi badal bu yo'lda islomim mening.

353

Ne lutf ediki, meni noma birla yod etting,
Ne noma erdiki, g'amgin ko'ngulni shod etting.

Tilim qalam tilidek shukrdin erur ojiz,
Bu noma birlaki bu notavonni yod etting.

O'qurda oqti yoshim ixtiyorsiz, go'yiyo
Ki, hajr dudasidin nomag'a midod etting.

Yeturdi jismima ruh, ey quyosh, magarki masih
Muallim erdi damekim ani savod etting.

Javohireki yibording bu nomuroding uchun,
Ko'ngul xarobasini maxzani murod etting.

Ne sud bo'lsa amal nomasi qora gar xud
Oting nishon uza Jamshid yo Qubod etting.

Navoiy, jisingga ruh ul quyosh hadisi emish,
Masih nutqig'a yo'q yerda e'tiqod etting.

354

Ey ishq, yana furqat o'tin jonima urdung,
Jismimni kul aylab, kulini ko'kka sovurdung.

Anjum dema, go'yoki maloyikka tutashti,
Ohim o'ti uchqunlarikim, ko'kka yeturdung.

Qayd etmadingu bas xami zulfungni ko'ngulga
Kim, g'ayr xayolin ham aning birla supurdung.

Pobo'sini istab magar, ey shodlig' ashki,
Bu zor ila dilbar ko'rushur chog'da yugurdung.

Furqat kuni bas tiyradur, ey ishq, hamono
Kim, sarsari ohim bila ko'k sham'in o'churdung.

Hijron tuni, ey charx, musha'bid gar emassen
Ne nav' quyosh tosini xirqangda yashurdung.

Tark etmadi bosh qo'ymoq eshigingda Navoiy,
Bu ko'ydin it deb ani har nechaki surdung.

355

Necha javrin tortayin ul sarvi hurizodning,
Yo'qmurur poyoni oyo zulm ila bedodning?

Aql der sol ko'nglungga zuhdu vara' bunyodini,
Ishq aytur yo'qturur bunyodi ul bunyodning.

Tosh eritti, vahki, Xusrav ko'nliga kor etmadi
Shu'lalarkim, teshasidin sekridi Farhodning.

Ko'ngli mehr aylar ayon, ko'rgach raqibi yuzini,
Ko'rmaguncha zok, chiqmas javhari po'lodning.

Toki saydingmen, ishing nevchun g'azabdur chun mudom
Qush giriftor o'lsa ko'ngli xush bo'lur sayyodning.

O'lmagimni boqma hijroningda, ey sultoni husn,
Qatl hukmi qilsa shah ne erki bor jallodning.

Roki' erdim chang uni keldi sahargah, ohkim,
Bordi mutrib nag'masig'a hosili avrodning.

Yo'l qorong'udur, talab noqis, qadam ne nav' uray,
Yorumay komil damidin mash'ali irshodning.

Ey Navoiy, necha bulbuldek fig'on ul gul uchun
Yo'q anga ta'siri chun bu nolavu faryodning.

356

Ko'ngullar quti shirin dostoning,
Bag'irlar qoni la'li durfishoning.

Nihonu oshkoro men sanga yor,
Sening ag'yor ila rozi nihoning.

Muhiblar birla har tun, bizdin ayru

Qadahlarkim, chekarsen, no‘shi joning.

Vale vahm ayla andinkim chekib voy
Damodam qon yutar bir notavoning.

Ajab la‘lesen, ey ashki jigargun,
Ajab yo‘qkim, erur g‘am tog‘i koning.

Kular, ey bog‘bon, har g‘uncha go‘yo
Ki, g‘ofildur xazondin gulsitoning.

Navoiy ishq vodiysig‘a kirdi,
Xatarliq yo‘ldur, ey ahbob, yoning!

357

Rafiq'larni borin yoru mo‘‘tamad qilding,
Aroda tek meni, mardud edimki, rad qilding.

Falak jafosi, o‘lus ta‘niyu firoqing o‘ti,
Bas ermas erdiki, sen ham yana madad qilding.

Kechib jahon ila jondin seni dedim, jono,
Magarki qatlima bu jurmni sanad qilding.

G‘araz chu o‘limgim erdi, bas erdi lutfung ham,
G‘azab ne erdiki, ey sho‘xi sarvqad, qilding.

G‘amingni chekkali yolg‘uz ko‘ngul edi ojiz
Ki, tiyg‘i furqat ila ani yuz adad qilding.

Chu baxt axtari sa‘d o‘lmadi ne sud, eykim,
Sipehr zijini hal qilg‘ali rasad qilding.

Navoiy, yor ne javr etsa, jong‘a minnat qo‘y,
Azalda chunki bu da‘voni to abad qilding.

358

Istab ul butni xirad belida zunnorin ko‘rung,
Bir kaloba ip bila Yusuf xaridorin ko‘rung.

La‘lu xoli naqshi jonda, tanda qonu toza dog‘,
Zohirimda botin ahvoli namudorin ko‘rung.

Zor jismim chirmashur ul oyg‘a yozg‘an nomag‘a,
Vasl umididin bitikka chirmag‘an torin ko‘rung.

Za'flig' jismim egildi kasrati paykonidin,
Bu yig'ochning shoxini xam aylagan borin ko'rung.

Umr davrining baqosin bilmaganlar har taraf,
Suda yomg'ur nuqtasining davri pargorin ko'rung.

Eyki, ko'rmysiz bino ahli fano tufrog'ig'a,
Soyasida men bo'lur vayrona devorin ko'rung.

Demangiz hajr asru zaxm etmish Navoiy jismini,
Jismida zaxmicha yuz jonida ozorin ko'rung.

359

Xayoling husnig'a ko'nglumda ziynat bersa hijroning,
Erur gulguna qon, mashshota ishq ko'zgu paykoning.

Jafo sarlavhida qildi alif mashqi, ko'zung yoxud
Alifdek jong'a nish urmoqqa saflar chekti mujgoni

Labing xat zohir etti, Xizr umri bersalar o'lgum,
Xususankim Xizrg'a hamdam o'lg'ay obi hayvoning.

Tushumda vasli erdi, ey ko'ngul, yo rab, balo ursun
Sangakim, meni uyg'atti ajab holatda afg'oning.

Dimog'i, yo'q mushavvash bo'lmag'an, go'yoki butratmish,
Jahon bog'ida savdo sunbuli zulfi parishoning.

Necha yog'dursa g'am toshin firoq atfoli, ey Majnun,
Ne g'am bosh uzra Laylo borgohi bo'lsa qolqoning.

Qafas qaydidadur bulbul, bukim vayrona tutmish chug'z
Vafosi yo'q ekanni bildi go'yo ahli dunyoning.

Bu bazm ahli nifoqidin toriqmish ko'nglum, ey soqiy
Ezib behush doru tut manga yetkanda davroning.

Navoiy, hajrida ne nav' sayli ashk oqizdingkim
Visoli bo'ldi chun mumkin, o'targa yo'qtur imkoning.

360

Chamanda chehra furug'i uchun qadah olding,
Ne achig'erdiki gul xirmanig'a o't solding.

Ajab yo'q ashking agar yummayin oqar, ey ko'z
Ki, yor boqmayin o'ttiyu sen boqib qolding.

Samandi poʻyasidin sarsar urgʻan oʻt yangligʻ,
Ne holat erdi sanga, ey koʻngulki qoʻzgʻalding.

Gʻamim yugin koʻtarib, ey sipehr, hajr tuni
Chu qilmading harakat goʻyiy asru tavshalding.

Dedim taronayi jonbaxsh mutribo, sen xud
Firoq sozi tuzub oʻlturur kuki cholding.

Visol gulshanin, ey jon qushi, koʻp istarsen,
Bu domgah aro goʻyoki asru qiynalding.

Fano yoʻlida Navoiygʻa boʻlmading hamrah,
Bu dasht poʻyasidin, zohido, magar tolding.

361

Gʻam toshin jismimda paykoning bila band aylading,
Ul samarni bu yigʻochqa bargpayvand aylading.

Chun shakar shirinlik izhor etti laʻling ollida,
Demayin, qilding tabassumkim, shakarxand aylading.

Elga ishrat bodasi tuttung yoyib xoni visol,
Vahki, bizni qon yutub, gʻam yerga xursand aylading.

Istamas boʻlsang meni, bulbul kebi shaydo, nedin.
Yuzni gulgun boda birla gulga monand aylading.

Qilding ul yuz jannatidin ayru bu koʻz mardumin
Odamu har sari yoshin anga farzand aylading.

Dahr bogʻining gulida yoʻqturur boʻyi vafo,
Oʻzni, ey bulbul, agar parkand-parkand aylading.

Ey pariy, debsen Navoiy bor emish Majnun kebi,
Bir yoʻli ul telbani qaydin xiradmand aylading.

362

Ey visol ahli, ul oy koʻnglini xushhol tutung,
Gar halokim xabaridin ovunurkim, ovutung.

Yuz tuman mendek aning koʻngli rizadosigʻa fido
Men agar oʻlsam oʻlay, siz ani xushhol tutung.

Gar soʻzum yaxshi-yomon xotirigʻa kelmas xush,

Ul unutqan kebi lutf aylangu siz ham unutung.

Mohvashlar bila kunduz beringiz bazmig‘a zeb,
Sham‘i may birla shabistoni firog‘in yorutung.

Nozanin xotirig‘a kelmasangiz siz dag‘i xush,
Yovumang men kebi bazmig‘avu xunoba yutung.

Ishq aro xoru zabunluq kerak, ey ahli junun,
Orag‘a g‘ofilu ra‘noni demankim yovutung.

G‘amzasi biymi ko‘p achitti Navoiy og‘zin,
La‘li payg‘omi bila bir dag‘i komin chuchutung.

363

Ishq keltursa ishim dayri fano azmida o‘ng,
Xonaqah kunji havas aylamayin andin so‘ng.

Rostlar ma‘manidur dayr, tuz ur ul sari gom,
Kimki ul egri qadam urdi, ishi kelmadi o‘ng.

Himmat ahli bila har tiyrag‘a tegmas parvoz
Nasri toyir bila ne nav havo qilg‘ay qo‘ng.

Borkashlarga fano man‘i qachon qilg‘ay joh?
Tevaning ko‘ngli kichikdur gar erur paykari cho‘ng.

Ohu ashkidin erur o‘tu su ichra oshiq,
Zohido, ne g‘am anga gar qizig‘ o‘lg‘il, gar to‘ng.

Zo‘r bozu kishiga dahr chu qo‘ymas jovid,
Sa‘y etib qo‘lda birovnini, chu yetar emdi qo‘lung.

Karamin ista Navoiyki, kishi toat etib.
Noma ma‘lum emas, so‘l qo‘lidindur yo o‘ng.

LOM HARFINING LU‘BATLARINING LATOYIFI «G‘AROYIB»DIN

364

Ey ko‘ngul, yer-ko‘k asosin asru bebunyod bil,
Ul kesakni suda ko‘r, bu safhani barbod bil.

Jism uyi chunkim erur foniy, tafovut yo‘q ani
Gar fano saylobidin vayronu gar obod bil.

Toʻrt unsur qaydidin to chiqmagʻaysen, nafʻ emas
Osmoniy toʻrt daftarni tutaykim yod bil.

Eyki debsen, haqni ne taʻrifu vasf ila bilay,
Vasfdin mustagʻniyu taʻrifdin ozod bil.

Tengri zikrikim, maloyikka gʻizoyi ruh erur,
Bu gʻizoni haq yoʻligʻa kirgan elga zod bil.

Gar habibim qilsa izhori kalom, ey piri dayr,
Isoyi Maryamni ul dam gungi modarzod bil.

Mantiqi ishq ichra oshiqni tasavvur ayla navʻ,
Fard boʻlgʻanlarni bu yoʻlda anga afrod bil.

El oyogʻigʻa tushardin boshqa chiqmoq rasmini
May kuhanpiridin ushbu dayr aro irshod bil.

Ey suluk ahli, qachon maqsud topqumdur desang,
Mosivallohni fano koʻrgan kunin miyʻod bil.

Eyki debsenkim, bilay tavhid sirridin xabar,
Sharʻdin nekim tajovuz ayladi ilhod bil.

Doʻst vaslin topmagʻan dunyovu uqbodin kechib,
Ushbu dardinggʻa Navoiy holin istishhod bil.

365

Ogʻzidin chiqqan hadisi nozuku ranginni bil,
Laʼl suftidin chiqargʻan rishtadur rangi qizil.

Bir zabona har yaramda soʻzi ishqingdin erur,
Koʻnglum oʻti sharhigʻa ochqan ogʻizlar ichra til.

Ey ajal, koʻyida boshim qil ogʻirkim, aylamish
Hajr ashkim saylin ildam, zaʻf jismimni yengil.

Qon yosh ichra gʻarqadur jismim, chiqar, ey mugʻbacha,
Koʻrsang andoqkim olursen laʼlgun may ichra qil.

Xoʻblar har dam oʻtar sensiz qoshimdin, vahki, bor
Har nafas hajring manga bu oylar oʻtgan birla yil.

Sarsaredur har daming maqsud izin gum qilgʻali,
Gar bu vodiy ichra gʻaflat birla yuz ming yil tiril.

Ey Navoiy, faqr tufrog'ig'a ko'p to'ktung sirishk,
Gar tilar bo'lsang fano ham anda-o'q emdi yiqil.

366

Aningdek mastmen day subhikim, bu mushkil ermas hal
Ki, mayliq shisha quyg'an shiradur yo shu'laliq manqal.

Quyoshdek titramak daf'in sahargah orzu qilsang,
Quyoshdek jomni titrab sumurmak farz erur avval.

Muningdek faslkim, tun mushkini charx etti kofuriy,
Sabuhiy maydin ulkim, bo'lsa loya'qil erur a'qal.

Sudo'im g'olibu gulgun mayimni muhtasib to'kmish,
Topib olling'a ul balchiqdin-o'q surtay qizil sandal.

Sovug' yo tiyra ersa day sabuhi, ista ravshan may,
Netarsen mehr o'tidin shu'la yo oy nuridin mash'al.

Xush ul maxmurlug'din tiyra ko'z kim, ochqach-o'q bo'lsa,
O'shul ko'zguga soqiyning hiloli qoshidin misqal.

Mahosin subhdin bog'lab, sochar o't og'zidin gardun,
Sabuh ahli, nishot aylangki, topmishsiz ajab mahzal.

May ichra aks erur soqiy yuzidin anglaman, yoxud
Ko'zum nazzoradin to'rt o'ldi, yoxud bo'lmisham ahval.

Quloq har so'zga solma istasang ishq ichra rasvolig'
Ki, voiz ko'p chekib faryodu nosih ko'p degay muhmal.

Muyassardur, Navoiy, yor vasli xilvati topsang
Ki, ya'ni bo'lmasa ul xilvat ichra o'zlugung ankal.

367

Yuzungni ko'r dum emdi ko'zlarimni bog'la, ey qotil
Ki, nogah bo'lmag'aylar o'zga yuzni ko'rgali moyil.

Kitob avroqidek bo'lg'ay musattah qolmayin davri
G'amim toshig'a bo'lsa bir nafas to'quz falak homil.

Meni bedilning ohin o'gmakim, olamni kuydurdi,
Hanuz ermas ko'ngulning shu'lasi bu o't aro doxil.

Tanimda gul emas gulxan nishoni telbalikdinkim
Kul o'ldum o'rtanib ishqing o'tidin, lek sen g'ofil.

Labing shavqi ko'nguldin xalq ta'n aylab qachon ketsun,
Sabodin g'unchaning hargiz bo'lurmu humrati zoyil.

Nedur oy safhasi bo'lg'an qoradin dog'lig', go'yo
Jamoling daftarin yozg'anda bo'lmish bir varaq botil.

Mening jurm ichra uzrum shayxning zuhd ichra ujbidin
Batardur do'st lutfi holima gar bo'lmasa shomil.

Fig'oni o'qidin bulbulning, ey gulbun, hazar qilkim,
Tikan paykonig'a gul javshani hargiz emas hoyil.

Navoiy qullug'in faqr ahlining piri qabul etsa,
Erur bir banda ozod aylagan yanglig' shahi odil.

368

Hajr o'tig'a istasang yoqilmag'aysen, ey ko'ngul,
Yordin zinhorkim, ayrilmag'aysen, ey ko'ngul.

Vah, ne toli'durki topmay umre istab yorni,
Chun seni yor istagay topilmag'aysen, en ko'ngul.

Buki qon bo'ldung desangkim, oshkoro bo'lmasun
Mayl etib yoshlar sari qotilmag'aysen, ey ko'ngul.

Desalar: Laylomu ortuq husn aro yo ul pariy?
Garchi Majnunsen kerak yong'ilmag'aysen, ey ko'ngul.

Qildi chun soqiy labi yetkan qadah hushungni mahv.
To abad zinhorkim, oyilmag'aysen, ey ko'ngul.

G'unchasen g'amdin, vale soqiy bahori orazin
Ochsa bilmankim, nedin ochilmag'aysen, ey ko'ngul.

Davlati boqiy Navoykdek erur topmoq muhol,
To tamom o'zlukni foniy qilmag'aysen, ey ko'ngul.

369

Chamanda qonini baskim oqizdi zor ko'ngul,
Sog'inma g'unchaki gulbun keturdi bor ko'ngul.

Ne gullar ochqay alam gulshanida g'uncha kebi
Nihoniy zaxmlarin qilsa oshkor ko'ngul.

To'nungda tugma emas barcha la'li paykoniy,

Labing havosigʻa borur tuzub qator koʻngul,

Chamanda qon yogʻar oʻtsang, magar sanavbar uza
Ochar jarohati ogʻzini har figor koʻngul.

Tutashqan oʻt durur oʻtun aro, bukim topmas
Firoqing oʻqlari birla dame qaror koʻngul.

Fatilalarni yaramdin chekib tutashturdi,
Magar gʻamingda qoʻyar dogʻi intizor koʻngul.

Firoq zaxmida ochmish ogʻiz ketur, soqiy,
Qadahki, istamas oʻlmogʻni hushyor koʻngul.

Ne mehr isi, ne vafo rangi topqung, ey bulbul,
Bu bogʻ gullariga berma zinhor koʻngul.

Navoiy etkay aning tarkin ixtiyor, vale
Qachon berur anga bu ishda ixtiyor koʻngul.

370

Men jahondin kechtimu kechmas mening jonimdin el,
Men ilig jondin yudum, chekmas ilig qonimdin el.

Toʻsh-toʻshumdin baski rasvoligʻ oʻti lov-lov yonar,
Har taraf yoʻldin chiqarlar oʻtsalar yonimdin el.

Baxtim uyqusigʻa goʻyokim surudedur hazin,
Koʻyida bukim uyumas har tun afgʻonimdin el.

Tanimaslar bir-birin yogʻqan mazallat gardidin,
Soʻrgʻali holim kirib chiqquncha vayronimdin el.

Menda tumori junundek pech, vahkim, bexabar,
Har taraf koʻnglumda qonligʻ dogʻi pinhonimdin el.

Istaram, ey Xizr, kelgaymen qilib jon birla tavf,
Kaʻbayi koʻyin xabar topquncha borgʻanimdin el.

Ey Navoiy, qilmagʻaylar ayb agar devonamen,
Ul pariy vasfin oʻqugʻan soyi devonimdin el.

371

Qaro koʻzum kelu mardumlugʻ emdi fan qilgʻil,
Koʻzum qarosida mardum kebi vatan qilgʻil.

Yuzung guliga ko'ngul ravzasin yasa gulshan,
Qading niholig'a jon gulshanin chaman qilg'il.

Takovaringg'a bag'ir qonidin hino bog'la,
Itingga g'amzada jon rishtasin rasan qilg'il.

Firoq tog'ida topilsa tufrog'im, ey charx,
Xamir etib yana ul tog'da ko'hkan qilg'il.

Yuzung visolig'a yetsun, desang, ko'ngullarni,
Sochingni boshtin-ayog' chin ila shikan qilg'il.

Xazon sipohig'a, ey bog'bon, emas moni',
Bu bog' tomida gar ignadin tikan qilg'il.

Yuzida terni ko'rub o'lsam, ey rafiq, meni
Gulob ila yuvu gul bargidin kafan qilg'il.

Navoiy anjumani shavq jon aro tuzsang,
Aning boshog'lig' o'qin sham'i anjuman qilg'il.

372

Nomasi qo'ynumda baskim, iztirob aylar ko'ngul,
O'pgali chiqmoqqa go'yokim shitob aylar ko'ngul.

Toza butmish erdi ko'ksun choki, vahkim, tolpinib
Chiqqali ul raxnani har dam xarob aylar ko'ngul.

O'qi zaxmi yo'lidin solsam ichimga nomasin,
Bir fatila marham o'rnig'a hisob aylar ko'ngul.

Chirmabon jon pardasin manshur uza volo kebi
Ko'rmasun deb g'ayr ani, go'yo niqob aylar ko'ngul.

G'unchadek qat-qat bo'lub qon ul musofir shavqidin
Nomasi yanglig' damo-dam pechu tob aylar ko'ngul.

Mubham ermish ruq'asi davronning, asru yovakim,
Jong'a bu andeshadin har dam azob aylar ko'ngul.

Ey Navoiy, ochti ko'ksurning tikilgan chokini,
Nomasi qo'ynumda baskim, iztirob aylar ko'ngul.

373

Yordin kelmish manga bir turfa maktub, ey ko'ngul
Kim, erur har satri, bal har lafzi marg'ub, ey ko'ngul.

Lafz yo'q, har harfi jon hirzi, dag'i har nuqtasi
Mardumak yanglig' biaynih ko'zga matlub, ey ko'ngul.

Ayladim tumor agar tumor etar daf'i junun
Bu meni qilmish junun ilgida mag'lub, ey ko'ngul.

Safhada ermas muhabbat sharhikim kelmish kiyib,
Hullayi kofurgun bir turfa mahbub, ey ko'ngul.

Asru ko'p takror etardin ul pariyvash nomasin,
Bo'lmisham el ichra majnunluqqa mansub, ey ko'ngul.

G'ayrdin safhangni qilg'il pok, ya'ni aylama
Xotiring lavhini har xat birla ma'yub, ey ko'ngul.

G'amdin ozod o'ldi xattidin Navoiy, bermasa
Begiga qulluqqa xat bo'lg'aymu mahsub, ey ko'ngul.

374

Ul pariykim, bandi zulfig'a majonindur uqul,
Men kebi devonalar qaydin qachon qilsun qabul.

Zarra ermaskim quyosh ajzosi nur aylarga kasb
Ul pariy qasrig'a ravzandin qilur har dam nuzul.

Olamoro husn ila jonbaxsh nutqungmu ekin,
Yo Masiho ruhi Yusuf jismida qilmish hulul.

Eyki dersen, keldingu shod o'lg'usi vaslingg'a yor,
Shod bo'lg'ay erdi bo'lg'an bo'lsa hajrimdin malul.

Mushafi avsofingda ermish, Oллоh-Oллоh, mujmale,
Sura-sura har karashmang sharhida iynak fusul.

Yerga soching sudralur kulbamga kirsang xam bo'lub,
Mehr past o'lg'an zamon andoqki topqay soya tul.

Ikki zulfung to'lg'anur har dam sabo tahrikidin,
Ikki hindu nag'ma birla zohir etkandek usul.

Rostliqdin dayr toqig'a mador o'lmoq ne ayb,
Solikekim bo'lsa xidmatda sutun yanglig' hamul.

Bo'lmasa erdi Navoiy sirri ishqingg'a amin,
Ne zalum etkay eding aning xitobin, ne jahul.

375

Qon to‘kar ko‘z orazing gulgunaliq ko‘rgan mahal,
Ne uchunkim suyi aning qon ila bo‘lmish badal.

Toqi axzar qotti barcha fitnavu bedodini
Qoshingga mashshota go‘yo vusma aylar chog‘da hal.

Nildin gulgun uzoring bog‘ida har sari xol,
Nilufar gulshan aro har yon ochilmish filmasal.

Kechrak ochmoq burqa’ ermas el o‘lar deb rahm uchun,
Balki aylarsen ulus ko‘prak yig‘ilsun deb hiyal.

Bog‘ aro har rang to‘n egnida chiqmish uylakim,
Hur jannat sayrig‘a chiqqay kiyib turlug hulal.

To yudung zunnori zulfungni, sochilg‘an suyidin,
Kishvari islom aro yuz ming bino topmish xalal.

Dahr sho‘xidin, Navoiy, tut qiroqkim, bog‘lasang
Bir ayoq su birla aqdin, uldurur jomi ajal.

376

Ko‘zumda hajr o‘tining humratin ko‘r, dema qondur ul,
Qora sog‘inma, paykoning suyi tomg‘on nishondur ul.

Labing xoliki xat yashurdi jonni yashurun o‘rtar,
Hamono ishqdin jonimdag‘i dog‘i nihondur ul.

Ko‘ngul bog‘i aro har yon o‘qung zaxmi emas, go‘yo
Niholi mehning ekmaklik uchun qozg‘an makondur ul.

Ko‘zumning mardumikim, to sahar kavkab sanar har tun
Ul uydin uyqu ayyorin qovarg‘a posbondur ul.

Ko‘nguldin kelgan ohim xaylini man’ etmasam avlo
Ki mehnat kishvaridin azm qilg‘an korvondur ul.

Qading sarvidadur ko‘nglum qushi, vah, sunbulung erma!
Kim, ul sarv uzra qush qasdig‘a chirmashqan yilondur ul

Surohiy og‘zida qil shaklidan xushdilmen, ey soqiy,
Magar ayshu farog‘at toyirig‘a oshyondur ul.

Emas bo‘lsang taayyun xonaqohi shug‘lidin emin,
Fano dayrig‘a kir filholkim dor-ul-amondur ul.

Navoiy za'fin anglab o'zgaga haml etma javrungni
Ki, yillar ushbu og'ir yukni chekkan notavondur ul.

377

Qani bir chehraki mayl etkay anga xasta ko'ngul,
Qani bir zulfki, bo'lg'ay anga vobasta ko'ngul.

Zaxmiy og'zida labing zikriyu ahvoli qatiq,
Jon yetib og'zig'a hol ustidadur xasta ko'ngul.

G'ussa tirnog'i bilakim qilur atrofni resh,
Naqsh etar egma qoshing shaklini payvasta ko'ngul.

G'am yeman buzdi esa ko'nglum uyinkim, qo'ymas
Maxzani ishqini to bo'lmasa shoyista ko'ngul.

Tah-batah qon demakim, ikki yuzung shavqidin
Dard bog'ida qilur lolavu guldasta ko'ngul.

Ko'nglung ar bo'lmasa vobasta, tong ermas, ey shayx,
Bormu oxir bori olam aro vorasta ko'ngul.

Zulmidin desa Navoiyki, qilay ishqin tark,
Man' etib ichkaridin yolbarur ohista ko'ngul.

378

Har kishi ko'rsa qizil xoroda ul mahvash jamol,
Qon yoshim mavji aro qilg'ay quyosh aksi xayol.

Novakin chekmangki, chirmalmish anga jon rishtasi
Kuch bila chiqmoq ne imkon resha berkitkan nihol,

Ul quyoshning markabi ko'k tavsanidur ne ajab,
Gar rikob o'lmoqqa bosh bir-birga yetkurgay hilol.

Nun boshinda shamra yanglig'dur qoshing uzra girih
Oraz uzra nuqta mislidur uzoring uzra xol.

Go'yiyo qilg'ay shafaq birla quyoshtin rang hal,
Sun' naqqoshi tasavvur qilsa chehrangdin misol.

Mayda soqiy aksini ko'rgach egildim o'pgali,
Bosh ko'tarman emdi, ya'nikim topibmen infiol.

Ey Navoiy, o'lgil andin burnakim, yetkay ajal

Kim, ajal yetkach oʻlarga bermagay shoyad majol.

379

Qildi ovora meni xastani ovora koʻngul,
Xonumonimni qora qildi yuzi qora koʻngul.

Itlaring ollida yuz pora koʻngulni soldim,
Muna koʻr, har birining ogʻzida bir pora koʻngul.

Yor yuz pora qilib bordi hazin koʻnglumni,
Hech oʻsonmay yana har lahza borur pora koʻngul.

Yosh toʻkar koʻnglum aning vasligʻa mayl aylasa koʻz,
Qon yutar koʻz, yuzini aylasa nazzora koʻngul.

Noz oʻqin jon bila jismimgʻa urub xud oʻttung,
Boqki, qoldi boqibon yolbora-yolbora koʻngul.

Luʻbati dahr firebi bila boziy yemakim,
Bermadi kimsaga bu shohidi makkora koʻngul.

Koʻngli istarki, sinuq boʻlsa Navoiy koʻngli,
Boʻlmasun shisha koʻngul qasdida, vah, xora koʻngul.

380

Ne qoshu yuzdurur sanga, ey sunʻi loyuzol,
Bir oy boshida koʻrmadi hech kim iki hilol

Ogʻzi soʻzin demakda beli yodima kelur,
Ore daqiq nukta aro yuz berur xayol.

Koʻzu qoshing biaynih nargis boshinda nun,
Zulfung ayogʻing ostida chun vard ayogʻi dol.

Xat lafzi kimki yozsa qoʻyar nuqta yuqori,
Mushkin xatingning ustida andoq koʻrundi xol.

Sarsabz erur hamesha bu gulshanda sarvdek,
Ozodaeki boʻlsa mizojida eʻtidol.

Vasl istaram ayon qilibon ashk durlarin,
Soyil yetimlar yigʻib etkan kebi savol.

Ul chobuk ollida boshin etti Navoiy goʻy,
Chavgon sarguzashtima basdur guvohi hol.

381

Yorab, ul oy husnin el fahmig'a nomafhum qil,
Buyla mavjud etmasang, avval meni ma'dum qil.

Barcha yuzdin uylakim ko'zumni mahrum aylading,
Barcha ko'zni ul pariyvash yuzidin mahrum qil.

Bo'lsa ishqimda qusure ko'nglini mendin sovut,
Ishqim ar pok o'lsa, toshdek ko'nglin aning mum qil.

Qilsa zulm ul zolim elni qilmag'il, yo rab, zabun,
Chun tazallumdur ishim doim meni mazlum qil.

To ko'zum qutlug' yuzidin o'zga sari tushmasun,
Har ne ko'z ko'rgay mening baxting'a ani shum qil.

To tirikmen ishq harfidur ichimda, ey rafiq,
O'lsam oni-o'q mazorim toshida marqum qil.

Demakim, bormu ekin mehrim Navoiy ko'nglida,
Anda sensen, bir taammul aylabon ma'lum qil.

382

Bo'yunumg'a qayda qilg'ay ul oy qo'lini moyil
Kim, basdurur quloda it bo'ynig'a hamoyil.

Yuz xo'b jilva qilsa bormas ko'zumdin ul oy
Kim, zarra xayli bo'lmas hargiz quyoshqa hoyil

Ulkim, kulub ko'ziga surma chekar ne fikri?
Gar ko'z yoshimdin o'lg'ay ko'zning qorasi zoyil.

Noz etki sarvu gulda, bal insu jinda yo'qtur
Bu husnu bu latofat, bu shaklu bu shamoyil.

Qil sig'mas og'zing ichra ko'p nukta tong emaskim,
Nozukurak o'ldi qildin har so'zga bo'lsa qoyil.

Bu shukr uchun karam qil, soyilg'a, ey g'aniykim,
Ermastur ul tavongar, sen xidmatida soyil.

Hijronda bexud istar o'zni Navoiy, ey shayx,
Oyu yil ani usruk ko'rsang, demaki, oyil.

383

Zulfini ochmish sabo yuziga chiqmish tobi mul,
Zulfu yuzi aksidin to'nig'a tushmish dolu gul.

Qon yutub ko'nglum tilar har lahza ishqing dog'ini,
Qursi limu istagandek ahli ishrat ichsa mul.

Par emas bulbulda, balkim otashin gul shavqidin
Gulxaniy devonadurkim, yuqmish a'zosig'a kul.

Yuzu xoling o'ti to dog' etti, bo'lmish loladek
Ko'hi g'am tiyg'i jafodin chok-chok o'lg'an ko'ngul.

Borg'usi garding falakka bodpolar sayridin,
Bodpoyingg'a ne osig' atlas aflok jul.

Gar binafsha xattinga qulluq qilurdin qochmadi,
El aro nevcun erur boshi quyi, bo'ynida g'ul.

Kirpik ermaskim Navoiy o'tkay ul chobuk debon,
Ko'z qora suyig'a bog'laptur qamishlar birla pul.

384

Ko'nglung istar yorlar birla hamesha shod bo'l,
Mendinu kimdinki, ko'nglung istamas, ozod bo'l.

Garchi sabrim uyi yanglig' aylading vayron meni
Doimo, yo rabki, husnung mulkidek obod bo'l.

Men chekib anduh o'lay, ey joni bo'lsun ul Masih
Sovrul, ey charxi nigun, v-ey dahri dun, barbod bo'l.

Bevafolar zulmu bedodig'a ermassen harif,
Ey sinuq ko'nglum, agar xud shisha, gar po'lod bo'l.

Tuttum o'lmakdin tirilmak hajrida tengdur manga,
Emdi gar bergil ziloli Xizr, agar jallod bo'l.

Chekma boshkim emin ermassen xazon yag'mosidin,
Bu chaman ichra agar savsan, agar shamshod bo'l.

Ey Navoiy, olam ahlig'a chu yo'q ermish vafo,
Kelu mundin nari, bekaslik bila mu'tod bo'l.

385

Qomatingg'a har zamon yuz jilva, ey zebo nihol,
Notavon ko'nglumga har bir jilvasidin o'zga hol.

Evrulur ko'nglumda ul chobuk xayoli har kecha,
Shu'laliq ko'nglumni qildi charx fonusi xayol.

Bosh qo'yay dedim oyog'i tufrog'ig'a dedi: qo'y
Bo'sa istab la'li rangin so'rdum ersa, dedi: ol.

G'unchayi xandonki, derlar munfaildur og'zidin,
Lek kulmak birla istar qilsa daf'i infiol.

Xattu xoli hasratidin oncha ashkim oqtikim,
Bir ko'zum tutti g'uboru bir ko'zumga tushti xol.

Davr xam qildi qadingni, go'shae tut, yo'q aso,
Negakim, dard-o'q bo'lur zohir alif yondashsa dol.

Ey ko'z, onsiz o'zga yuz ko'rmakni qilmishsen havas,
Hajr tiyg'idin o'yul, yoxud Navoiydin uyol.

386

Bog' mendek sarg'arib, bulbul meningdek bo'ldi lol,
Go'yiyo mundoq bo'lur bir guldin ayrilg'ang'a hol.

Yerdagi yofrog' g'aribu xoksor ar bo'lmasa,
Men kebi ne vajhdindur yuzi sarig', ashki ol?

Sug'akim tushmish qizarg'an barglar, ko'rgan kishi
Ko'z yoshim ichra bag'ir pargolasi aylar xayol.

Shox Majnundurki, uryon bo'lubon afg'on qilur,
Barg Laylodurki, nilu igna birla qazdi xol.

Hajr aro ohing'a boqmay bordi, lekin shukr erur
Kim, xazonda sarvg'a osib yetkurmas shamol.

Bu sarig' ruxsor uza har sari ashkim o'xshashur
Bir xazonlig' bog' ichinda har taraf ravshan zulol.

Vasl angla ishq bog'ining bahoridin nishon,
Hajr, bilgil gar tilar bo'lsang, xazonidin misol.

Bu chaman ra'nolari sarkashlik etgandin ne sud
Kim, xazon torojidin emin emastur bir nihol.

Ey Navoiy, bu xazon o'lg'ay bahor ila badal,
Kelsa davlat gulbuni shahzodayi sohibjamol.

387

Sarvnozim, yo'q ajab, gar ro'zadin topmish malol
Kim, su ichmasdan topar pajmurdalig' nozuk nihol.

Yillar og'zimkim qurutmishsen zuloli vasl uchun,
Bilding erkin shammaekim, sa'b erkandur bu hol

Kun tush o'lmay ro'zavu issig'din ul oy qildi za'f,
Ne haroratdur quyosh, yo rabki, topqaysen zavol.

Ro'za za'fidinki chiqmas uydin o'lmish mohi nav,
Za'f ko'rgilkim, to'lun oyimni aylaptur hilol.

Ro'za muhri sog'inib dermenki, olsam tishlabon
Har qachon ko'rsam aning shirin dudog'i uzra xol.

Sharbatin dermen ezay jon shirasidin qil madad,
Zulmatingdin tiyralik, ey Xizru chashmangdin zulol.

Elga shom o'lmish, Navoiyg'a yuzungdin subh erur
Kim, sog'insun ro'za shomin, bor egach subhi visol.

388

Uyg'onib subh uyqusidin mehr sham'in tor qil,
Ko'z ochib harggo'shadin bir fitnani bedor qil!

Ko'zni afsunsoz etib jonbaxsh labdin nukta ayt,
Somiriy sihrin, Masiho mu'jizin izhor qil!

Ko'z to'la uyqu og'irliq solmoq uchun qo'l ochib,
Ul muhol ummid birla bizni minnatdor qil!

Sep qora yer uzra xob olud ko'zga su urub,
Ko'z yetarcha yerni ul su birla nargiszor qil!

Uyqudin ul gulni ko'rmak gar murodim bo'lmasa,
Ko'zuma, yo rabki, har bir kiprigin bir xor qil!

Do'st matlub ersa g'aflat uyqusidin ko'z ochib
Uchmoq ummidi, tomug' biymidin istig'for qil!

Ey Navoiy, tushta ul oy dedikim, vasl istama!
Aks erur tush, sen talabni ulcha mumkin bor qil!

389

Ul mukahhal koʻz jafosidin agar boʻlsam qatil,
Surma toshidin yasab qabrim qoʻyung boshida mil.

Laʼli jon olgʻan dalili ulki, yoʻqtur elgʻa jon,
Buki elga jon bagʻishlaydur, bu dagʻi bir dalil.

Rashkdin har sari ishqing dogʻin aylarmen nihon,
Bogʻlabon marham diram har yon yoshurgʻandek baxil.

Yuzda yoʻllar shakli tutmish qon yoshimning xatlari,
Kelki, qilmish koʻz xayoling xayligʻa qonin sabil.

Orazingdin xay manga tomgʻaymu deb tufrogʻ men,
Ul kishi yangligʻki, boʻlgʻay obroʻ istab zalil.

Soqiyo, tut bir qadah maykim, eritgay toshni
Kim, gʻamu anduh gʻizosidin erur koʻnglum saqil.

To ani ichkach, Navoiygʻa ochilgʻay gulsiton,
Gar sabuk ruhona kirsra oʻtqa andoqkim Xalil.

390

Qilgʻali xilʼatin ul sarvi gulandom qizil,
Qildi qon toʻkmak ila dahrni gulfom qizil.

Laʼli shavqi bila gar boʻlsa koʻngul qon ne ajab
Kim, qizil may bila toʻlsa koʻrunur jom qizil.

Charx agar holima qon yigʻlamadi hajr tuni,
Nega bas boʻldi shafaqdin yuzi ul shom qizil.

Qildi qonligʻ koʻngul ul zulf xayolin rangin,
Raqam etkan kebi shingarf bila lom qizil.

Gul sevarmenki, bu rang etkali xilʼat ul shoʻx
Ranglar ichra berur koʻngluma orom qizil.

Husn sotma shafaqing rangidin, ey zoli sipehr
Kim, ani qoʻymagʻusi gardishi ayyom qizil.

Komi dil garchi Navoiygʻa mayi laʼling erur,
Boʻlgʻusi chehrasi xunob ila nokom qizil.

391

Yoʻqturur olamda ahli ishqdek bechora el,
Hajr zulmi birla xonumonidin ovora el.

Ishq saylobi jafosi birla hijron tiyg‘idin
Xotiri vayron jamoat, ko‘ngli yuz ming pora el.

Chiqsang uydin telba bo‘lmoq olam ahli ne ajab
Ko‘rmamish hargiz chu sendek bir pariy ruxsora el.

Anglakim, ovora bo‘lg‘anlardur ul oy ishqidin
Hajr sahrosida ko‘rsang tog‘u vodiy ora el.

O‘rtab, ey hijron, meni dudumni qil ko‘yida miyg‘,
To ul oy husnig‘a aylay olmag‘ay nazzora el.

Chun qazo tag‘yir topmas komi ozlig‘din, gila
Mahz nohamvorlig‘dur aylamak hamvora el.

Ey Navoiy fitna yog‘dursa ul oy ishq ahlig‘a,
Osmondin harnekim kelsa ne qilg‘ay chora el?

392

Kecha bordi yoru andin qolmadi giryon ko‘ngul,
Ollida mash‘al sog‘indim bor emish so‘zon ko‘ngul.

Ul sifatkim, g‘unchaning tab‘ida bo‘lg‘ay gul nihon,
Orazing naqshin ichinda aylamish pinhon ko‘ngul.

Topmas erdim ko‘yida istab, agar xud zaxmidin
To‘kmasa erdi qayon azm aylagandin qon ko‘ngul.

G‘unchayi ummid agar la‘lingdin uzman, ayb emas
Kim kishiga jonidin uzmak emas oson ko‘ngul.

Hajr aro jonlar berib chunkim qo‘shuldi yorig‘a,
Ey rafiq, ayrilmoq andin emdi ne imkon ko‘ngul.

Bir nasihat qilg‘um, ey ishq ahli, aylang istimo‘,
Solmangiz har sori ko‘z, to bo‘lmasun har yon ko‘ngul.

Ey Navoiy, yordin tushmak yiroq imkon emas,
Ko‘yidin chun ixtiyor etmas dame hijron ko‘ngul.

MIM HARFINING MAHBUBLARINING MALOHATI «G‘AROYIB»DIN

393

Bo'lmish andoq munqati' ahli zamondin ulfatim
Kim, o'zum birla chiqishmas ham zamone suhbatim.

Ey xush ulkim, tutmish erdi vahsh ila sahroda uns,
Muhish ahvole mangakim, bor o'zumdin vahshatim.

Istaram qochmoq adam vodiysidinkim, kirgali
Vomiqu Farhodu Majnun bas g'uluvdur xilvatim.

To'lg'anurmen o'zlugumdin chiqg'ali bukim erur,
Dard vodiysida sargardon quyundek hay'atim.

Ey ajal, tan xirqasin kuydurki, bo'lmish bas og'ir,
Bu malomat o'qlari birla tikilgan kisvatim.

Ey falak, anjum ushoq toshin yig'ib boshingg'a ur,
Chun fano mayxonasi xishtidin o'ldi turbatim.

Yetti ko'kni ko'k varaqlardek sovurg'ay har taraf,
Toqi minoyiy aro chirmalsa ohi hasratim.

Qo'y duru feruza bahsinkim, nujumu charxni
Nilufar bargi uza shabnamcha ko'rmas himmatim.

La'ldek boshim osilsun g'arqai xunob o'lub,
La'l tikkan saltanat tojig'a bo'lsa rag'batim.

Turfa ko'rkim, xalq komi birla umrum bo'ldi sarf,
Turfarog bukim birovga yoqmadi bir xidmatim.

Ey Navoiy, ikki olamdin kechib toptim visol,
Bu iki butxonadin ermish bu yo'lda ofatim.

394

Ul pari nazzorasig'a, vahki, yo'qtur toqatim
Kim, qachon qilsam nazar devona aylar hayratim.

Bas, ne nav' aylay tamannokim, visoli sham'idin
Hajr shomi gah-gahe bo'lg'ay munavvar suhbatim.

Suhbatida bor ham topsam bu toli' qaydakim,
Bir nafas mahramlari silkida bo'lg'ay xidmatim.

Xidmatig'a mahram o'lsam ham qachon imkoni bor
Kim, degay bir lahzae bo'lg'il harifi xilvatim.

Bo'lsa ham xilvat muyassar, vahki, hargiz yo'qturur

Poyboʻsi davlatin zohir qilurgʻa jurʻatim.

Gar oyoq sunsa koʻzunga ham koʻngul ne voykim,
Ul zamon koʻz rashkidin kuydurgusidur gʻayratim.

Vasl umidin qoʻy Navoiykim, xayoledur muhol,
Bu muhol ummid ila har lahza berma zahmatim.

395

Chamanda munisim ne sarv erur, ne gul, ne sunbul ham,
Manga sarve kerakkim, sochi sunbuldur, yuzi gul ham.

Ajab yoʻq toʻlgʻanib jismim, qorarsa subhi ayshimkim,
Tushub ul kokul uzra chin, yuziga tushti kokul ham.

Demang ul shoʻx ila ashob bazmin qil tafarrujkim,
Talaffuz aylay olman bu hikoyatni, taxayyul ham.

Yuzung birla quyosh taʻrifida gar davr erur hosil,
Kelur zanjiri zulfung vasfida lozim tasalsul ham.

Yuzu qaddigʻa huru tubiy oʻxshar debsen, ey voiz,
Yiroq ermas soʻz ayturda gahe qilsang taammul ham.

Chekib koʻhi firoqiya sabr qildim, vasligʻa yetkach
Figʻon cheksam ajab yoʻq muncha-oʻq boʻlgʻay tahammul ham.

Yuzung shavqida koʻnglum ohi shamʻu gulga oʻt soldi
Ki, kuydi notavon parvonavu kul boʻldi bulbul ham.

Gʻanimat anglasun bulbulni gul yetgachki, boʻstondin
Uchar gul yafrogʻi ham, qolmas uchmay garchi bulbul ham.

Xumor oʻlturmish erdi boʻlmasang mugʻ dayrigʻa ozim,
Bu ishga, ey Navoiy, ayladi tengri seni mulham.

396

Ne tong uzorim agar sargʻarib, qizardi yoshim
Ki, yuz qoraligʻu isyon bila oqardi boshim.

Quyosh kebi yuz ila togʻdek gʻamin netayin,
Meningki togʻ boshigʻa yetibdurur quyoshim.

Magarki jon talashur vaqt uchun ayon boʻlgʻay
Muloaba yuzidin xoʻblar bila talashim.

Zamon eli gar urushsunu gar yarashsunlar
Ki, ne urushim alar birla boru ne yarashim.

O'qug'an elni halok aylagay kitobasida,
Ichimdagini ayon qilsa qabrim uzra toshim.

Yasasalar ne ajab dayr uza mazorimni
Meningki mug'bachalardur harifi jur'akashim

Navoiyo, magar idbor gardini yuzdin
Yug'ay nadomatu hasrat bila to'kulsa yoshim.

397

Hajr toshining ko'kumtul dog'idin kuydi tanim,
Ohkim, ko'kurd o'ti birla tutashti xirmanim.

Tiyra kulbam ichra o't soldi firoqing, voykim,
Yorudi kuymak o'ti birla qorong'u maskanim.

Nildin xolu alif yuz uzra to naqsh aylading,
Dog' kuydurmak ishim bo'lmish, alif kesmak fanim.

Ishq aro bo'ldum g'aniy, ko'nglum aro paykonidin
Kim, to'luptur ul javohir birla ushbu maxzanim.

Zarvaraq birla bezabdur gul yuzin, vah, turfa ko'r
Kim, bahor ichra xazon zohir qiliptur gulshanim.

Emin o'lman xonaqohu xilvat ichra ujbdi,
Zohido, mayxona mulkim, kup ichidur ma'manim.

Ey Navoiy, ul xat etmish ro'zgorimni qora,
Tong emas yirtuq yoqa birla qalamdek shevanim.

398

Qilg'ali yuz til kebi ko'nglumni chok ul qotilim,
Tiyg'i ishq'i lazzatin aylar hikoyat har tilim.

Har kecha g'am tog'i ichra jon yetib og'zimg'a, bor
Mushfiqim bosh uzra bumu ko'zi sham'i mahfilim.

Yig'lag'an soyi sarig'roqdur yuzum, toli' ko'rung
Kim, socharmen donavu andin somondur hosilim.

Halqa-halqa zulfi domi ichramen, vahkim, kelur,
To'sh-to'shumdin nishi hajru bu zirihdur hoyilim.

Gʻam sipohi ollidin qochmoq ne imkonkim, berur
Oh oʻtiyu ashk qonidin nishon har manzilim.

Nega dahr oyo vafo ahlining istar oʻlmasin,
Ohkim, oʻlgumdurur hal boʻlmasin bu mushkilim.

Ey Navoiy, qilma koʻp Majnun hadisi naqlini
Kim, men etsam naql, Majnun boʻlgʻusidur noqilim.

399

Bahor boʻldiyu gul mayli qilmadi koʻnglum,
Ochildi gʻunchavu lekin ochilmadi koʻnglum.

Yuzung xayoli ila vola erdim andoqkim,
Bahor boʻldiyu gul mayli qilmadi koʻnglum.

Gum oʻldi bogʻda ogʻzing xayolidin, yuz vah
Ki, gʻunchalar ora istab, topilmadi koʻnglum.

Koʻzumda jilva qilib, koʻnglum olmoq istadi gul,
Iting izicha ani koʻzga ilmadi koʻnglum.

Yuzung nazarasida mastu mahv edi, yaʼni
Ki, gul chogʻida zamone oyilmadi koʻnglum.

Zamona gulbunida gʻunchadekdur el koʻngli,
Alargʻa shukrki bore qotilmadi koʻnglum.

Navoiy gʻuncha tilab, koʻnglum ogʻzin etti havas.
Agarchi topmadi, lekin yongilmadi koʻnglum.

400

Magarki koʻz yoʻlidin oqti qon boʻlub yuragim
Ki, togʻ etaklaridek lolagundurur etagim.

Ne tushki, hajri balosin koʻrarda seskansam,
Toʻkuldamak bila qoʻshnini uygʻotur yuragim.

Gʻaming boʻgʻun-boʻgʻunumni oyirdi, ham xushtur
Itingga tashlamoq uchun birin-birin soʻngagim.

Emas bu xolki, koʻz orazinggʻa yetkanda
Qolibdurur yopishib, ayni shavqdin nenagim.

Ne bazm erur mayi hajring sumurmagim, hayhot

Ki, hasrat ilgi ovuch qoqmogʻimdurur gazagim.

Demangki, qoshlari mehrobida tilak tilagin
Mangaki, qoshlari mehrobi-oʻqdurur tilagim.

Chamanda savsanu raʼno qadigʻa moyilmen
Ki, savsaniy toʻn ila jilva koʻp qilur miragim.

401

Koʻngul jon birla bordi hamrahing, men dard ila turdum,
Sanga jon birla koʻnglumni, seni tengriga topshurdum.

Nishondur tiyra boʻlgʻan axtari baxtim savodidin
Tuganlarkim, firoqing oʻtidin gʻam shomi kuydurdum.

Yigʻoch birla boshoqkim, tanda qolmish uldurur marham
Junundinkim, firoqing oʻqlarin jismimda sindurdum.

Tutashti shamʼdek har barmogʻim hijron sharoridin,
Ilig marham qoʻyay deb chun koʻngul chokiga yetkurdum.

Chu ul kofir chiqar koʻz solmagʻaysiz, ey musulmonlar
Ki, men bechora koʻnglumni boqib turgʻuncha oldurdum.

Qotibdur koʻzlarimkim, ne yopilmoq, ne taharruk bor,
Qiyoy boqqaymu bir deb azm etarda baski telmurdum.

Yuzin koʻrgach boshimgʻa tushti mushkin zulfi savdosi,
Figʻonkim, bir boqishda yuz balo boshimgʻa kelturdum.

Koʻngul tinmasqa qolmish erdi, har navʼ orzu birla,
Rizo koʻyida to qoʻydum qadam koʻnglumni tindurdum.

Makon gulxan kulin qildim Navoiy, telbadek yaʼni
Junun torojidin oxir qora tufroqqa oʻlturdum.

402

Ayni zaʼfimdin qoʻlum chun qoʻldading, ey dilbarim,
Qoʻyma ilgimniki, qoʻrqarmen toʻkulgay paykarim.

To junun bemorimen, gulxanning oʻtluq kullari
Boʻldi gulgun rishtadin gullar tiqilgan bistarim.

Sovuq ohimdin zarar topqay edim gʻam bazmida
Jism uyinda boʻlmasa oʻtlugʻ koʻnguldin mijmarim.

Qatra xaylar ichra ul orazni ko'rdum, ey rafiq,
O'lmagim ermas ajabkim, sug'a tushmish axtarim.

Dema, la'lim shavqidin sipqarmading qon bir qadah,
Men icharmen, ko'z to'kar, netib tugansun sog'arim.

Gulshani faqr ichra to kirdim, erur balkim emas
Gunbadi nilufariy gulshanda bir nilufarim.

Hajr tig'i ko'p uchun jismimda har yon chekti bosh
Ey Navoiy, men mazallat toyiri, budur parim.

403

Tun oqshom bo'ldiyu kelmas mening sham'i shabistonim,
Bu anduh o'tidin har dam kuyar parvonadek jonim.

Ne g'am ko'rguzsa ko'ksun porasin choki giribonim,
Ko'runmas bo'lsa ko'ksun yarasidin dog'i pinhonim.

G'amidin durri maknundek, sirishkim oqti Jayxundek,
Muzayyan qildi gardundek jahonni ashki g'altonim.

Falak ham to'ldi kavkabdin, quyosh ham tushti ashhabdin,
Kelib tushmas bu markabdin mening xurshidi raxshonim.

Jahonni zulmat etti chah, bu zulmat ichra o'lgum, vah,
Manga bo'lsang ne Xizri rah, yetib, ey obi hayvonim.

Dema ko'ktin quyosh ketmish, falakka tiyralik yetmish,
Ul oy hajrida tor etmish falakni dudi afg'onim.

Navoiy kebi hijrondin, bu oqshom o'ldum afg'ondin,
G'amim yo'q buyla yuz jondin, yetib gar kelsa jononim.

404

Ishq ila bo'ldum masal, savdo bila afsona ham,
Shukrlillohkim, yana oshiqmenu devona ham.

To unutdi oshnolig' rasmin ul begonavash,
Oshno yig'lar mening holim ko'rub, begona ham.

G'am tuni mendurmen ohu ashkdin sham'im o'chub,
Boshima yemrulgali turmish buzug' koshona ham.

Elga mehring bor, buzuq ko'nglumga ham bir zarra boq
Kim, quyoshning tobidin mahrum emas vayrona ham.

Ey malohat shamʻi har soat meni kuydurmakim,
Koʻp yorumas shamʻ agarchi oʻrtanur parvona ham.

Yoʻq, bu dayr ichra berur jomi ajal taʻmini may
Kim, erur paymona toʻlmoqdin nishon paymona ham.

Ey Navoiy, gar desang, ul turfa qushni sayd etay,
Rishtayi jismingni dom et, koʻz yoshingni dona ham.

405

Kecha ul mahvashni yod aylab farovon yigʻladim,
Mehrim oshti subhdek har nechakim qon yigʻladim.

Shamʻ avval ohshom-oʻq kuydi figʻonim oʻtidin
Kim, men oʻt sochqon bulutdek tortib afgʻon yigʻladim,

Tun qorongʻu, kulba xilvat, hajrdin koʻnglum toʻla,
Tosh urub koʻksunga to bor erdi imkon yigʻladim.

Yor hajridin kishiga ayta olmas gʻussani,
Koʻnglum etti sharhu men mahjuru pajmon yigʻladim.

Charx ham toʻkti quyoshning hajridin kavkab, vale
Yigʻlamoq ul erdikim, men zor giryon yigʻladim.

Subhdek xurshid vaslidin agar kulsam ne tong
Menki, subhi vasl uchun koʻp shomi hijron yigʻladim.

Ey Navoiy, tosh eshitsa navha qilgʻay oshkor,
Yoʻq ajab gar bir tun oʻz holimgʻa pinhon yigʻladim.

406

Soqiyo, kechagi may nashʻasidin jon toptim,
Zulmat ichra masala chashmai hayvoi toptim.

Ogʻzinga olma olibkim manga tishlab berding,
Ham oʻshul ogʻiz ila goʻyi zanaxdon toptim.

Boda tobiyu yuzung partavidin tiyra kecha
Toʻlun oy koʻrdumu xurshidi daraxshon toptim.

Mehrdin koʻp nafas urma der edim tonggʻa boqib
Kim, men ushbu kecha xurshidni mehmon toptim.

Men toʻkub ashk falakdek vale bexudlugʻuma

Dam-badam yorumag'ur subhi xandon toptim.

Telba ko'nglumki, labu zulfung uchun itmish edi,
Kecha mayxona aro mastu parishon toptim.

Charxdin mehr tama' tuttum ofat ko'rdum,
Yordin vasl talab qildimu hijron toptim.

Zulfi fikrida Navoiyni labi tirguzdi,
Soqiyo, kechagi may nash'asidin jon toptim.

407

Bitigingdinki, savodini ko'rub jon toptim.
Zulmat ichra masala chashmai hayvon toptim.

Bahrdin qatrag'a ta'zim ila tahsin ko'rdum,
Mehrdin zarrag'a e'zoz ila ehson toptim.

Har alif sarv edi, he g'unchavu doli sunbul
Demayin nomaki, bir toza guliston toptim.

Anbarin madlarikim mehr edi mazmuni aning,
Har uzun kechada bir mehri daraxshon toptim.

Qatra qonlarki, ko'zum sochti o'qur holatida
Har shaba ustida bnr la'li Badaxshon toptim.

Ne shaba erdiki, mazmuni bila ashkimdin
Har shaba ustida bir la'li Badaxshon toptim.

Gah-gahe xasta Navoiy tanig'a jon yetkur
Bitigingdinki, savodin ko'rub jon toptim.

408

Visol tuxmini ektim firoq bar toptim,
Vafo niholini tiktim, jafo samar toptim,

Muhabbat o'tiki, yoqtim visol sham'i uchun
O'zumni oqibat ul o'tdin-o'q sharar toptim.

Men ashk birla yudum g'ayr naqshini ko'zdin,
Valek g'ayrg'a-o'q yordin nazar toptim.

Umid bahrida har necha g'o'takim urdum,
Sadaf ko'zumdinu ko'z yoshidin guhar toptim.

Dedim: bu ramzni anglay, vale xirad pirin
Bu nukta kayfiyati ichra bexabar toptim.

Chu dardi ishq biyobonlarini qildim qatʻ,
Adam viloyatidin nari yuz xatar toptim.

Navoiyo, kecha-kunduz xatu yuzini tilab,
Shabona navha bila nolai sahar toptim.

409

Vasl bargin uzki, men hijron gulin boʻy etmisham,
Mehr tarkin tutki, men mehnat bila xoʻy etmisham.

Naxli qaddinggʻaki, berdim koʻz yoshidin parvarish,
Emdi bosh tortarki, yoshdin yuz sari joʻy etmisham.

Har sari javlon qilib yetkach manga chekting, inon
Bu ekin jurmumki, yoʻlungda boshim goʻy etmisham.

Noma ichra chirmashibon sanga yetkaymenmu deb,
Orazim kahbargu jismim rishtasin moʻy etmisham.

May boʻlub ashkim, gʻizo bagʻrim, surud afgʻonlarim,
Keling ahli ishqkim, gʻam xayligʻa toʻy etmisham.

Shayx boqiy boʻlsunu zaraq ichra tinmasligʻki, men
Tinnisham tokim fano dayri sari roʻy etmisham.

Topmadim gulchehralardin shammae boʻyi vafo,
Ey Navoiy, nechakim yeldek taku poʻy etmisham.

410

Tirig yururmenu bor mendin ayru jononim,
Bu umr birla yurub oʻlmagan mening jonim.

Bagʻirda yuz xalavu, vah, demakka yoʻq zahram,
Koʻngulda qon toʻlavu yoʻq dam urmoq imkonim.

Ne bir aniski, aritsa lolayi ashkim,
Ne bir rafiqki, anglasa dogʻi pinhonim.

Koʻrub qoshida muhiblarni jamʻu men mardud,
Mungayibon buzulur xotiri parishonim.

Koʻngul xud ittiyu jon hamdami boʻla olman
Bir-ikki lahzaki, bor ul zaif mehmonim.

Azimat etkali ul ganji husn andoqdur
Ki, chug'z or qilur ko'rsa emdi vayronim.

Navoiyo, bu navolarki kecha tortarmen.
Zuhal eshituru xurshid eshitmas afg'onim.

411

Ey qading sarvi ravon, ko'yung bahori gulshanim,
Mehnatu afg'on sening hajringda ko'rgan-bilganim.

Qabr toshidur bezaklik sarbasar gul bargidin,
Toza-toza dog'ila ko'hi balo bo'lg'an tanim.

Charx mehnat toshidin to ravzan ochti har taraf,
Men malomat bulbuli, go'yo qafasdur maskanim.

Mehnatu g'am o'qlarig'a, vahki, yuz ming zaxmliq,
Ashki siymandud qilg'an hay'at o'ldi javshanim.

Tiyg'ekim, ko'ksun uyin ochti, eshikdekdur anga
Ochilib yopilsa har dam choklig pirohanim.

Do'stlar, meni ko'ngulsiz deb so'rarsiz, shodmen,
Bo'lmayinmu shodkim, daf' o'lmish andoq dushmanim.

Ishq naqdi dog'i g'am kirmish Navoiy, ko'ngliga,
Vahki, bir dam ajdahodin holiy ermas maxzanim.

412

Mehr ko'p ko'rguzdum, ammo mehribone topmadim,
Jon base qildim fido, oromi jone topmadim.

G'am bila jonimg'a yettim g'amgusore ko'rmadim,
Hajr ila dilxasta bo'ldum, dilsitone topmadim.

Ishq aro yuz ming malomat o'qig'a bo'ldum nishon,
Bir kamon abruda tuzlukdin nishone topmadim.

Ko'nglum ichra sarv o'qdur, g'uncha paykon, gul tikan
Dahr bog'i ichra mundoq gulsitone topmadim.

Husn mulki ichra sendek shohi zolim ko'rmadim,
Ishq ko'yida o'zumdek notavone topmadim.

Ko'p o'qudum Vomiqu Farhodu Majnun qissasin,

Oʻz ishimdin bulʻajabroq dostone topmadim.

Ul amon ichinda boʻlsun, ey Navoiy, garchi men
Bir zamon ishqida mehnatdin amone topmadim.

Tabʻ ganjiddin maoni xurdasin, yuz qatla hayf
Kim, nisor etmakka shohi xurdadone topmadim.

413

Oqizdi limuyiy boʻrkungni koʻrgach, oncha qon koʻnglum
Ki, zaʻf etti sarigʻ gul gʻunchasidek notavon koʻnglum,

Koʻngulda baski gʻunchang fikratidin xurdayi maʻno,
Yigʻibmen gʻuncha koʻnglidek, boʻluptur xurdadon koʻnglum.

Sanavbar koʻngliga koʻnglumni oʻxshatmangki, oʻrtabdur
Nihon har tuxm ummidigʻa bir dogʻi nihon koʻnglum.

Badan vayronida ul husn ganji hajridin gohe
Gah oʻz yolgʻuzlugʻidin chugʻzdek tortar figʻon koʻnglum.

Duri ishqingni to topmish, agar chok oʻlsa sartosar
Guhar yutqan baligʻ yangligʻ dam urmas notavon koʻnglum.

Aningdek topti siymin soiding yodi bila ulfat
Ki, dastomuz qushdek onsiz ermas har zamon koʻnglum.

Maqomi gah balo togʻidurur, gohe fano dashti
Ki, ishq ichra berur Farhodu Majnundin nishon koʻnglum.

Falak zoli gʻamu dardin chekardin oʻldum, ey soqiy,
Keturgin raz qizin botkim, tilar bir navjuvon koʻnglum.

Navoiy derki, koʻnglungni keturgil ishq koʻyidin,
Bagʻoyat yaxshidur, gar boʻlsa roziy ul yomon koʻnglum

414

Ne ayb, agar mayi sofiy gʻamidatur koʻnglum
Ki, changi halqayi zulfi xamidatur koʻnglum.

Falak haqiqati fikrida kuydi ersa ne tong
Ki, ajdahoe damonning damidadur koʻnglum.

Mugʻanniyo, kelu tuzgil xaroshliq unuma
Hazin taronaki, rudung bamidadur koʻnglum.

Nishotdin dema soʻz, navha birla boshla surud
Ki, dardu gʻamzadaligʻ olamidatur koʻnglum.

Firoq oʻtigʻa tushub dam-badam toʻkar qon yosh
Ki, oxir oʻlgusi oʻz motamidatur koʻnglum.

Ne ayb vaslidin ar marham oʻlsa koʻnglumda,
Hamesha chunki aning marhamidadur koʻnglum.

May ich, Navoiyu, ahli zamondin aylama yod
Ki, ushbu xayldin asru ramidadur koʻnglum.

415

Vayronaedur maskanim, andin manga bisyor gʻam,
Ohim bila eshikta oʻrt, ashkim bila devor nam.

Noʻshidin elga guftugoʻ, ey hajr icharmen men ogʻu,
Kosh oʻlsumu koʻnglumni bu anduhdin qutqorsam.

Qil ishq dayrida maqar, sukkonigʻa solgʻil nazar
Kim, bor bu majmaʻ ichra har durdiykashi xammor Jam.

Har yerki anda bir nafas, ishratqa topsam dastras,
Yuz qatla aylarmen havaskim, boʻlsa erdi yor ham.

Soqiy, bugun mayni unut, mendek dame xunoba yut,
Mutrib navoyi navha tut, sozinggʻa bogʻla tori bam.

Desamki, ey badmehr oʻgʻul, yuzung koʻrub oy tutti yoʻl,
Der: yer quyi gar bordi ul, bir shabravi ayyor kam.

Miskin Navoiy bersa jon, ey diyda, har dam toʻkma
qon,
Ul har necha qilsa figʻon, sen asragʻil zinhor dam.

416

Oncha kavkab toʻkti shomi gʻam xayolingdin koʻzum
Kim, yorudi oqibat subhi visolingdin koʻzum.

Xoldin koʻz tiyra boʻlmoq rasm erur, bu turfakim,
Yorudi koʻz mardumidek turfa xolingdin koʻzum.

Quy aqiqi may suhayli jom aro, ey mugʻbacha
Kim, yorur ul axtari farxunda folingdin koʻzum.

Vaslinga yettim bihamdillahki, zoniʻ boʻlmadi,

Ulki, qon yigʻlar edi har dam xayolingdin koʻzum.

Bu sababdinkim, nedin sensiz qolib koʻr oʻlmadi,
Boqa olmaydur yuzungga infiolingdin koʻzum.

Yangi oy koʻrgach xaloyiq, koʻzni tutmoq rasm erur,
Lekin ochildi koʻrub mushkin hilolingdin koʻzum.

Shukr lillahkim, Navoiydek munavvardur yana
Xoki poyingdin yuzum, shamʻi jamolingdin koʻzum.

417

Yer yuzini tutti ashkim, koʻkka yetti nolishim,
Yuqori tengriyu quyi sendin oʻzga yoʻq kishim.

Lojaram devonavu rasvoyi olam boʻlgʻamen,
Chun tushuptur, ey pariypaykar, sening birla ishim.

Tish qadabmen laʻlinga uzmasmen andin bu tamaʼ
Anburi hijron bila bir-bir sugʻursalar tishim.

Har dam issigʻ ashku sovugʻ ohdin darmondamen,
Yuzu zulfung davrida mundoq kechar yozu qishim.

Tiyralik dudu shafaqdur shuʻlavu anjum sharor
Goʻyiyokim soldi oʻt hijron tuniga qargʻishim.

Mehri yoʻqluqtin erur har tun sinoni oh ila,
Koʻk hisori xayli birla tonggʻa tegru sanchishim.

Ey Navoiy, gar sening nolanggʻa yigʻlar andalib,
Bir kun ul gul koʻngliga ham kor qilgʻay nolishim

418

Laʻling gʻamidin diydayi giryon bila bordim,
Koʻrmay seni yuz nolavu afgʻon bila bordim.

Vaslinggʻa yetay dedimu hajringgʻa yoʻluqtum,
Ummid ila keldim, vale armon bila bordim.

Vaslinggʻa shitob aylab oʻkush gʻam bila yondim,
Oʻqdek kelibon bir necha paykon bila bordim.

Olamgʻa vidoʻ ettim oʻshul yuz havasidin,
Yuz shukrki, oxir dami iymon bila bordim.

Umre tilab ish sirrini ketmak kerak oxir
Kim, shammae andin meni hayron bila bordim.

Olamg'a vido' ettim, och ul yuzni damekim,
Zodi abad eltay chu bu borg'an bila bordim.

Dedimki Navoiydek o'lay mehring ilan-o'q,
Yuz shukrki, ul va'davu paymon bila bordim.

419

Vodiyi hajringda bir dam qon yutardin qonmadim,
Ushbu o'tlug' vodiy ichra tinmadim to yonmadim.

O'lganimdin so'ngra keldi so'rg'ali dardimni yor,
Uyqu ko'rkim, boshima yetib quyosh uyg'onmadim.

Orazim sarg'ardi oltundek soching savdosidin,
Mundin o'zga naqd ul savdo aro qozg'anmadim.

Ko'yiga aylandurung na'shimki, hijron za'fida
O'turub hasrat meni bir ul taraf aylanmadim.

Nol yanglig' garchi xatting shavqidin bo'ldum zaif,
Lek javring tiyg'i boshimg'a kelib to'lg'anmadim.

Saltanat ko'rkim, nuhole mehrdin arz ettilar,
Juz fano mayxonasining kerpichin yostanmadim.

Ishq aro iqrar ko'p chekma meni o'lturgali,
Ey Navony, chunki men hargiz bu ishtin tonmadim.

420

Oncha yig'latti jafodin do'stdur deb sevganim
Kim, kular ahvolima har qayda ko'rsa dushmanim.

Do'stkim qilg'ay meni bedodi dushman kulgusi,
Buyla dushmankomlig'din yaxshiroqdur o'lganim.

Do'st dushmandin manga ko'prak chu tekurdi jafo,
Ne ajab gar emdi dushmando'stlug' bo'lg'ay fanim.

Ursa dushman zaxm erur marham tavaqqo' do'stdin,
Ikkisi zaxm ursa tong yo'q chok-chok o'lmoq tanim.

Ta'na birla buzma, ey dushman, ko'ngul uyin dag'i,
Ushbu baskim, do'st zulmidin buzulmish maskanim.

Doʻstqa jon berdimu dushmandur emdi, vah, ne tong
Oʻrtasa ham doʻst, ham dushmanni ohu shevanim.

Ey Navoiy, doʻst xud yoʻq, vah, ne holatdurki, bor
Boshim uzra dushman ikki diydayn tar domanim.

421

Xazon rangi yuziga bersa tong yoʻq shuʻlayi dardim
Kim, elga shamʻi bazm oʻlmish bahori nozparvardim.

Aning vasli muholu hajrida dardim fuzun har dam,
Birovni hamdami gar koʻrsam, afzunroq boʻlur dardim.

Sabo birla bulut tufrogʻimen, koʻyiga gardimni
Biri eltib, biri qoʻymasa andin chiqqali gardim.

Chu sursang tiygʻi zahrolud koʻnglum ochilur, nevcun
Kim, uldur sabzamu qonkim, bagʻirdin oqizur vardim.

Agar hijron tunida umrum oʻtti, ey koʻngul, gʻam yoʻq,
Toparmen jon agar bir tun yoʻluqsa mohi shabgardim.

Xazon birla bahorin dahrning naylay, chu yoshurdi
Birisin lolayi ashkim, birisin chehrayi zardim.

Falakdek, ey Navoiy, boʻlmasam bir oy firoqinda
Nedur bas charxdek tun-kun jahon girdida novardim

422

Aqlu jon qasdida koʻrdum ul koʻzu mujgonni ham,
Chektim ul mujgonu koʻz ollida aqlu jonni ham.

Novaking yetkach qiziq koʻnglum yigʻochin kuydirib
Qatrayi su yangligʻ oshom ayladi paykonni ham.

Koʻz yoshimni qon qilib, bagʻrim su etting ey firoq,
Yoʻqki yolgʻuz suni qon qilding, su qilding qonni ham.

Ishq dashtida quyundek xoksoringmen, gahe,
Istasang ushshoqni, yod et bu sargardonni ham.

Goʻydek boshim necha raxshing ayogʻi zarbidan.
Poʻya qilgʻan, gah-gahe yetkur anga chavgonni ham.

Ey tavongar, nechakim qasringni qilding zarnigor

Asru holiy ko'rma darvesh o'lturur vayronni ham.

Ko'nglum olib bordingu qolmish manga bir xasta jon,
Har qachon kelsang Navoiy topshurur qolg'anni ham.

423

Ajoyib tiyradur hajrim tuni, ey mehri yo'q mohim,
Magar sovurdi ishqing o'rtaqanlarning kulin ohim.

Vujudum ul quyosh hajrida andoq murtafi' bo'ldi
Ki, mumkin yo'q ani istarda bo'lmoq soya hamrohim.

Yuzumningg aksi kohiy qildi ko'yungning ushoq toshin
Kamoli ishq ko'rkim, qahrabo ijod etar kohim.

Ko'ngul har g'amzasi o'qinki, bordur, orzu qildi,
Bihamdillahki, yetkurdi nekim, bor erdi dilxohim.

Yasay dard o'qlaridin bir oq uy jon gulshani ichra
Ki, ko'nglumda toriqsa, anda kirgay mohi xirgohim.

Ko'ngul afsonasin gohe desam, elni tutar uyqu,
Va lekin har zamon seskandurur afg'oni nogohim.

Qilib mayxona tufrog'in vatan qon yutmog'im ko'rgil
Ki, bu bir bodayi ayshimdurur ul masnadi johim.

Erur bir mug'bacha ilgidin ichmak orzusidin
Fano dayrida har dam bir eshikdin shay'ilillohim,

Umid ulkim qadam sarvaqtima yetkurgan ogohe,
Navoiy gar talab yo'lida bo'lsa joni ogohim.

424

Tandin o'qungni cheksalar, og'rirdin ermas shevanim,
Andin qilurmen navhakim, ayru tushar jondin tanim.

Gulxan kuli ichra nihon, jismim junundindur nishon,
To telbalik barqi ayon bo'lg'ach kuyuptur xirmanim.

To ishq aro afsonamen, o't ichraki devonamen,
Ul sham' uchun parvonamenkim, bo'lmish o'rtanmak fanim.

Ul sho'x sekritti samand, ermas nasihat sudmand,
Har do'st bersa emdi pand, uldur ulug'roq dushmanim.

May ichkali ul no‘shlab zohir qilur har dam tarab,
Bu nav’ ochilmoq ne ajab, andoq su ichkan gulshanim.

Chun odamiyda yo‘q vafo, ko‘r ul pariy ishq aro
Javlongahim dashti fano, vayronayi g‘am maskanim.

Ram tig‘idin qochmoq havas qilma, Navoiy, har nafas,
Ul tiyg‘ning daf‘ig‘a bas, yuz pora xirqa javshanim.

425

Quruq tanimg‘a tugan kuydururda bebokim
Fatila o‘ti yetishkach tutashti xoshokim.

Tan ichra telba ko‘ngul iztirob etar asru,
Tikib ne nav’ o‘ngansun bu siynayi chokim.

Hazin ko‘ngulni magar chok qilgasen, ey gul
Ki, g‘uncha yanglig‘ ochilg‘ay dame bu g‘amnokim.

Havoyi ishqing aro o‘zga olamim bordur
Ki ashkim anjum erur, oh dudi aflokim.

Dedim: boshimni chopib tu‘ma elt itlaringga,
Dedi: bu yukdin uzulmish yaqinda fitrokim,

Fig‘onki, ishq hadisi daqiq erur andoq
Ki, qosir o‘lmish ani anglamoqdin idrokim.

Deding: Navoiy emish hushmand, bore degil,
Jahonda kim durur andoq xarobu rasvo kim?

426

Visol ichra ul oyingning furqatin oson gumon qildim,
Chu bordi, voykim, ne nav’ dushvor erkanin bildim.

Der erdim, hajrida shoyad o‘zumni asray olg‘aymen,
Bu so‘z hashv erkanin bildim hamul soatki ayrildim.

Fig‘onkim, dardu g‘am kirmakka xush-xush raxnalar bo‘ldi,
Ko‘ngulkim to‘sh-to‘shidin dardu g‘am chiqsun debon tildim.

Hamul dam ishq dashtida meni gum qildi bexudlug‘,
Agar hushu xirad sa‘yi bila bir lahza topildim.

Fano yo‘lig‘a tushtum yetkali Farhodu Majnung‘a,
Nechuk yo‘l bormayinkim, yaxshi hamrahlarg‘a qotildim.

Chu ichtim ishq jomin bexud o'ldum tarki hush aylab,
Aningdek may ichib bu nav' usrukluqdin oyildim.

Firoqi mushkil ermish, bilmayin men ham Navoiydek
Visol ichra ul oyning furqatin oson gumon qildim.

427

Hajr ila ko'rma ravo joning'a bepoyon o'lum,
Tiyg' surkim, xushturur oz og'rig'u oson o'lum.

Jon berib istarmen o'lmakni, o'lum xo'broqki, jon,
Jonim o'lmakdur chu istaydur manga jonon o'lum.

Xalq dushvor o'lmagim hayronidurlar, turfa ko'r
Kim, erur dushvor hajrim ollida hayron o'lum.

Hajr qolmas yoshurun ohu fig'on chek, ey ko'ngul
Kim, yashurmoq birla hargiz qolmadi pinhon o'lum.

Dardi hijron sa'bu yetmas sharbati vasl, ey tabib,
Go'yyokim ushbu dardimg'a erur darmon o'lum.

Foniy o'lmay qilg'an izhori fano, bilkim, erur
Ul gadokim rizq uchun zohir qilur yolg'on o'lum.

Ey Navoiy, jahl ila o'lmak qatiq ishdur, vale
Chun kamoli ma'rifat kasb o'ldi, ne nuqson o'lum.

428

Bo'lmasun ko'nglung qushig'a durru gavhar vasli kom
Kim, qazo ul donalarg'a bahr mavjin qildi dom.

Gar malak tasbihi dona, hur zulfi dom erur
Kim, bu domu donag'a ziyrak qush ersang, bo'lma rom.

Dahr bog'ining havosidur samumu suyi zahr,
Anda bo'lmas bu havovu su bila qilmoq maqom.

Bog'kim, nilufariy ko'kurd o'tidur anglakim,
Ne muattar bo'lg'ay andin tarbiyat topqan mashom.

May o'ti birla dimog'ingni qizitmakim, bu o't
El dimog'ida pishirmaydur bajuz savdoyi xom.

To oʻzungni xascha koʻrgungdur emassen odamiy,
Gar havoda sayr qil, gar su uza koʻrguz xirom.

Kul qil ul xasni fano otashgahigʻa tashlabon,
To koʻngul mirʻoti ul kuldin jilo topqay tamom.

Istaram, koʻzguda koʻrsam yor aksin bir nafas,
Soqiyo, maykim! Erur ishq ahlining koʻzgusi jom.

429

Menki, davron zulmidur koʻnglumga, balkim jongʻa ham,
Naylay olgʻaymen angakim, zulm etar davrongʻa ham.

Koʻr gʻamim afzunlugʻin har damki, ashkim xaylining
Qatrası bahr oʻldi, emdi aylaniptur qongʻa ham.

Yopmangiz Farhod ila Majnunnikim, mehnat toʻzi
Satr uchun basdur manga ham, ul iki uryongʻa ham.

To topibmen ishqı oʻti birla tiygʻi zahrini,
Iso anfosigʻa boqman, chashmai hayvongʻa ham.

Goh koʻnglum gʻunchasin istar, gahe paykonini
Kim, koʻngul bordur munosib gʻunchagʻa, paykongʻa ham.

Nilufar naqsh aylab ayvoninggʻa magʻrur oʻlmagʻil,
Yoʻq, vafo naqshi chu bu nilufariy ayvongʻa ham.

Muddaiylar chun Navoiy ishqin anglab, jonigʻa
Qasd qilgʻanlar emish, bore dengiz jonongʻa ham.

430

Ul quyosh vaslida oʻzni rashkdin gum aylaram,
Soyadin yonimda tebrangach tavahhum aylaram.

Ul pari koʻnglumdadurkim, soʻzlashurmen demakim,
Telbalikdin oʻz-oʻzum birla takallum aylaram.

Shomi hajrim tongsiz oʻlmish ne ajabkim, ajzdin
Shomdek yigʻlamsinib, tongdek tabassum aylaram.

Qatl hukmi aylasa oʻlturtubon ushshoqni
Ishq aro, chunkim men akmalmen, taqaddum aylaram.

Elga rahm etman, uqubatlar bila qatl aylasang,
Oʻz-oʻzumga mahzi hirmondin tarahhum aylaram.

Poklik da’bi gar ermastur suluk ichra, ne sud,
Bahru barda gar tahorat, gar tayammum aylaram.

Ey Navoiy, to muqarrar qildim ohangi Hijoz,
Gah Iroqu gah Ajam sari tarannum aylaram.

431

Sensiz ashkim yomg‘uri saylini to‘fon ayladim
Kim, aning tug‘yonidin olamni vayron ayladim.

Buyla to‘fong‘a ko‘zumni abr etib, nolamni ra’d,
Oh o‘ti uchqunlarin barqi daraxshon ayladim.

Yo‘qki, ko‘nglum shu’lasidin dahr aro soldim bir o‘t
Kim, tomug‘ni el ko‘ziga bog‘i rizvon ayladim.

Muncha, bal yuz muncha ham ermas ekin mingdin biri,
Ulcha men ul oydin ayru shomi hijron ayladim.

Sa’b erur hajr o‘lmang, ey ahhob, oshiq zinhor
Kim, bu ish tahqiqini men ulcha imkon ayladim.

Sevganim bu ahd aro maydur, qani paymonae
Kim, kishi sevmakdin emdi ahdu paymon ayladim.

Ey Navoiy, ishq tarkinkim, dedim, ma’zur tut
Kim, muhiqdurmen bu ishda garchi tug‘yon ayladim.

432

Husnungga hayratdin o‘ldi barcha besomonlig‘im,
Men kimu somon, chu ortar har nafas hayronlig‘im.

Ko‘yida tun-kun kezay dermen nihon qolmas, valek
Oh o‘tiyu ashk qoni rangidin pinhonlig‘im.

G‘ayr xoshokin agar sovurmas ersam bas nedur,
Ko‘yi davrida quyundek muncha sargardonlig‘im.

Ul etak qonim bila ko‘rguzdi gulgun hoshiya,
Ne ajab, tutsam ani bu dam chu uldur qonlig‘im.

Tifllar toshi terimni eltibon, qoldi so‘ngak,
Ul pariya savdosida bordur ajab uryonlig‘im.

Dinu dunyo naqdini sochtim, chu kirdim dayr aro,

Bu edi avval qadah ichkanda dastafshonlig‘im.

Dedi zohid: ul pariydin hur umidi birla kech,
Ey Navoiy, bo‘lmag‘ay bu hadqacha nodonlig‘im.

433

Jonima dog‘e qo‘yuptur la‘ling uzra xolkim,
Ko‘ngluma o‘t tushmish andin yuzga burqa‘ solkim.

Tushmagay el ko‘ngliga o‘t hamki, aning rashkidin
Biym erur, bo‘lg‘aymen andoq ojizu beholkim.

Ashk sayli aylagay ko‘yungdin ovora meni,
Bu sifat ovoraliq‘din ayla foriq‘bolkim.

Garchi majnunmen sening ko‘yungni-o‘q aylab vatan,
Anda-o‘q bo‘lsam bo‘lay bozichayi atfolkim.

Yog‘sa uryon jismima o‘t anda aylarmen qabul,
O‘zga yerda gar yog‘ar gul, aylaram ehmolkim.

Anda yog‘qan tosh erur jannat gulidin yaxshiroq,
Bu jihatdin anda bo‘lmoq istaram pomolkim.

Qatl qilg‘aysen meni bir kun vale aytur ko‘ngul:
Ey Navoiy, kech bu so‘zdin, sen kim, ul iqbol kim?

434

Yuzung g‘amidin erur abri navbahor ko‘zum,
Ne ayb, yer yuzini qilsa lolazor ko‘zum.

Savodu qoni bila bir g‘arib lola erur
Ki, lolazor base qildi oshkor ko‘zum.

Ne qoni lola erur, ne savodi dog‘i aning
Ki, qo‘ydi hajr o‘tidin dog‘i intizor ko‘zum.

Agarchi qildi meni xoru zor ko‘nglumu bas
Valek ayladi ko‘nglumni xoru zor ko‘zum.

Ne konu bahr ekinkim, labu tishing g‘amidin
Gulu sumang‘a qilur la‘lu dur nisor ko‘zum.

Bukim qarardi chu tardoman erdiyu g‘ammoz
Firoq shomidadur tiyraro‘zgor ko‘zum.

Navoiy, ayla nazar tarkini demang, chunkim
Men ixtiyor etibon, qilmas ixtiyor koʻzum.

435

Sendin ayru to asiri dardi hijron qolmisham,
Buki oʻlmay qolmisham, holimgʻa hayron qolmisham.

Xonumonimni gʻaming toroji barbod ayladi,
Xonumon borib aloxonu alomon qolmisham.

Ishq dashtining samumi hullasin aylay panoh,
Xayli gʻam yagʻmosidin mundoqki uryon qolmisham.

Dardu gʻamdin yoshuna olman kamoli zaʻfdin,
Xurdabinlarning koʻzidin garchi pinhon qolmisham,

Dashtdin Farhodu Majnunni yigʻib mushfiqlari,
Men gʻarib ul navʻkim, gʻuli biyobon qolmisham.

Vasl davri jomidin ahbob sarmast oʻldilar,
Dayr aro tek bir man-oʻq maxmuri davron qolmisham.

Ey Navoiy, uchti bulbullar xazonda bogʻdin,
Men qanotsiz qush masallik aylab afgʻon qolmisham.

436

Ne ul quloqqa yetar, arzi hol ado qilsam,
Ne ul koʻngulga yoqar, naqdi jon fido qilsam.

Koʻngul shikofigʻa ul koʻy tufrogʻi qanikim,
Bu xushk doru ila zaxmima davo qilsam.

Kerak quyosh dirami tanga boʻlsa bayʻona.
Chu Yusufumni iki dahrgʻa baho qilsam.

Figʻonki, ishq chekar bogʻlab ani boʻynumgʻa
Nechaki zuhdu varaʻ pardasin rido qilsam.

Koʻzumga dahrni har lahza tiyraroq aylar,
Savodi xolingga har necha koʻz qaro qilsam.

Ishim chu savmaa shayxi bila tuzalmadi, kosh
Ki, emdi maykada pirigʻa iltijo qilsam.

Navoiyo, chu sabo hamnafasdur ul gulga
Ne boʻldi, sarsari ohimni gar sabo qilsam.

437

Ko'ngulni bag'ir qonidin lola qildim,
Qo'yub dog' pargola-pargola qildim.

Sovug' ohdin qatra paykonlaringni
Yurak g'unchasi javfida jola qildim.

Ko'zumda ul oy mardum o'rnini tutti,
Savodin aning davrig'a hola qildim.

Ne qavmog'ki, uyg'onmadi garchi tunlar
Tong otquncha itlar kebi nola qildim.

Ko'rub obi hayvon yuzinda xubobin,
Tasavvur labing uzra tabxola qildim.

Falak zolining makridin bo'ldum emin,
Nedinkim, taloqi bu muhtola qildim.

Navoiy sarig' yuzida dog'i idbor
Chu ko'rdum, gumon sarig' lola qildim.

NUN HARFINING NOZANINLARINING NOZI «G'AROYIB»DIN

438

Istaram yuz manzil o'tkaymen Adam sahrosidin,
To zamone ting'amen olam eli g'avg'osidin.

Umr naqdin sarf etay dermen fano bozorida,
To qutulg'ay xotirim sudu ziyon savdosidin.

Xushturur vayronae taskin uchun, lekin yiroq
Yuz ming illiq yo'l falakning gunbadi miynosidin.

Chiqmayin bu dayrdin mumkin emas bo'lmoq xalos
Har kecha yuz ming buti siymin badan yag'mosidin.

Har so'ngak yonimda qasdi umr etar, vah, xo'shae
Bormu imkonkim, qutulg'ay muncha mehnat dosidin

Za'faroniy yuzda gulgun ashk to'kmak ne osig',
Ishva ko'rgan dahr bog'ining guli ra'nosidin.

G'arqa el dafni uchun sardobaedur har hubob,
Ishq vodiysinda ashkim saylining daryosidin.

Ishvagarlar dog'idin jon pardasin ko'r, ohkim,
Bu harir eskirdi zolim shohlar tamg'osidin.

Ey Navoiy, dahr bog'idin qutulmoq istakim,
Bulbul uchqan yaxshiroq zog'u zag'an ma'vosidin.

439

Ko'ngulni ayladim yuz chok ishqingdin, meni mahzun
Ki, husnung vasfi yozg'aymen kitobe kog'azi gulgun.

Ko'ngulning mazraikim novakingdin bo'ldi yuz xirman,
Boshog' termak uchun kelgay magar Farhod ila Majnun.

Qabab har tun chekib yuz ming sinon anjum shuoidin,
Magar sabrim sipohig'a shabixun kelturur gardun.

Labing shavqida ko'nglum har ne borin boshidin qo'ydi,
May istab rindi muflis ayladi dastorini marhun.

Ko'ngulda sho'xlar nozidin ortar har nafas ohim,
Yonar o'tqa chu atfol evrushurlar, dud o'lur afzun.

Mayi la'ling uchun bexudlug'um andoqdur, ey soqiy
Ki, qotsang tong emas, joming'a kasbi hush uchun afyun.

Ilig zulfungg'a eltur orzudin yova ayturmen
Birovdekkim yilon tutmoq uchun og'zidadur afsun.

To'kub feruzagun ko'k motamingg'a gavhari anjum,
Seni feruzavu gavhar xayoli aylabon maftun.

Navoiy, nazm lofin qo'yki, ko'z bir kunlugi ermas,
Agar yuz yil socharsen tab' bahridin duri maknun.

440

Bulut hayvon zuloli birla tirguzdi havo jonin,
Sevunmak ashkidin shodob qildi sabza mujgonin.

Emastur sabzavu lolaki, jola toshidin gardun
Ko'kartib yer yuzin har sari zohir ayladi qonin.

Irik nevchundurur shox uzra gulbun bargi suhondek,
Ititmas bo'lsa bulbul joni uchun g'uncha paykonin.

Chaman Laylosidin ayru degaysen lola Majnundur

Ki, gardun jola toshidin qonatmish dogʻi hijronin,

Chaman bahri latofat boʻldi nayson durlari birla,
Qizil toldin muhayyo qildi har yon shoxi marjonin.

Bu fasl ichra malomat toshidin solim birov qolgʻay
Ki, chekkay may sumurmakda yuziga jomi qalqonin.

Mayekim, otashin, chiqgʻay sarigʻ gullar, agar dehqon
Tomizsa qatrae andin suvarur chogʻda boʻstonin.

Birovkim, dahr bogʻining firebin bildi, nargisdek
Qadahdin bosh koʻtarmay surdi ishrat birla davronin.

Guli maqsud ul qondur, Navoiykim, ayogʻingdin
Chiqar chekkanda maqsad Kaʻbasi xori mugʻiylonin.

441

Muhabbat rishtasin uzdiki, oʻlturgay bu gʻamnokin,
Magar ul rishta birla tikmish erdi koʻkragim chokin.

Emas giryon koʻzum kirpiklarikim, sarsari ohim
Solib mavj ul tengizga bir qiroqqa soldi xoshokin.

Munajjim koʻnglum oʻti dafʻigʻa dedi topay soat,
Damim dudi aro ne anjumin topti, ne aflokin.

Boshim chopqanda ul chobuk yoshingni asragʻil, ey koʻz
Kim, ul sudin yugʻaysen, qon yuqardek boʻlsa, fitrokin.

Nazar yoʻlin sirishkim pok yub, koʻz pardasin ochti
Ki, chiqqach pardadin koʻrgaymen aning chehrai pokin.

Koʻzin uyquda koʻrgach oʻldum, oyo oʻlmayin netkay
Kishi gulshanda bexud koʻrsa turki masti bebokin.

Yuzung koʻp ochma, gohe soʻz degilkim, aql dehqoni
Ne gul isrofini yaxshi demish, ne gʻuncha imsokin.

Oʻgub jannat gulin voiz tilarkim, aylasam savdo
Necha eski diramgʻa Yusufum, vah, koʻrgil idrokin.

Desam ul oy, borib chiqmas gʻami koʻnglumdin ayturkim:
Navoiy, ne ajab, boʻlmoq qamar soyir, hajar sokin.

442

Baski qaddi gʻunchadek el koʻnglin olib qildi qon,
Gulbuni noz oʻlmish el koʻnglidan ul sarvi ravon.

Koʻzlaring xunxorligʻdin doyim bemor erur,
Boda koʻp ichkandin andohkim, boʻlur el notavon.

Yoshurun husnungda bir onedururkim, jon aro
Ham alif, ham naʼl uza dogʻim erur andin nishon.

Yuzidin biynomen archi yuz chiqarmas pardadin,
Nurdin koʻrmakdur, ammo nur erur koʻzdin nihon.

Ishq komil boʻlsa, mehnat oʻqlaridin bok emas,
Ne zarar bulbulgʻakim, boʻlgʻay tikandin oshyon.

Ishq bogʻining suyi qondur, ne tong gar ohu ashk
Anda yoxud otashin gul ochsalar yo argʻuvon.

Subhning har tong erur el gʻaflatidin kulgusi,
Mehr xonidin gumon qilmaki, yebdur zaʼfaron.

Topmadim bu dayr holidin xabar, ey mugʻbacha,
Bexabar qil meni oʻz holimdin emdi bir zamon.

Dard agar budur, Navoiy chiqsa olamdin ne tong,
Mastu uryon koʻkragiga tosh urub, tortib figʻon.

443

Ishqida yaxshi-yomon bedodidin topman amon
Yaxshi to qilsam nazar yoʻqtur kishi mendin yomon.

Lahza-lahza bosh chekar ishqim sharori, ey rafik,
Alʼamon shavqu muhabbat shuʼlasidin, alʼamon.

Yuz adam mulkiga qoʻydum, kelki, istaydur koʻngul
Bu uzun yoʻl zodi koʻz tikmak yuzungga bir zamon.

Oʻrtabon ushshoq jismin, gʻofil oʻlma ohidin
Kim, zararligʻ dud zohir aylar oʻt tushgan somon.

Kuymagimga novaking paykoni bas, hijronni qoʻy,
Xasqa oʻt solmoq uchun uchqun hamon, doʻzax hamon.

Sen magar tugʻqanda kun tugʻqandururkim, zarrae
Farq fahm oʻlmas orangizda nechukkim, tavʼamon.

Ul quyosh hajrida ohim o'qidin vahm etmasa,
Ko'k temur ichra nihon nechun bo'luptur osmon.

Vaqtdin ol naqdi ayshingniki, mundoqkim erur
Dam-badam ko'zdin nihon bo'lmas anga bo'lmoq zamon.

Ey Navoiy, telba ko'nglum dardini anglay desam
Oncha aytur yovakim, bir lafz andin anglaman.

444

Yuzu zulfungni sog'inib kelmisham, ey mahjabin,
Kechani kecha demay, kunduzni kunduz demayin.

Ohu afg'on chekma deb, og'zimg'a, jono, muhr qo'y,
Chunki la'ling xotamu yoquti nobingdur nigin.

La'lining har bir hadisi shahddek shirin erur
Ore-ore doyim o gul bargidindur angabin.

La'l uza xat ichra xolingdur nihon yo hindue,
Sabzada yoshundi shakkar qasdig'a aylab kamin.

Yangi oy xurshid aro bo'lmoq ayon ma'hud emas,
Vah, nedur aylab g'azab solmoq jabining uzra chin.

Sham'ni parvona kuydurmakdin, ey gul, qilma ayb,
Bulbul ermasturmu kul, yo sen emassen otashin.

Ey Navoiy, ochmag'ay qonimdin o'zga lolae,
Har giyah bu yo'ldakim, qatlimg'a chekmish tiyg'i kin.

445

Shikeb uyin buzadur benavo ko'ngul, netayin,
Xaroblig' qiladur muhtalo ko'ngul, netayin.

Dedinki, asra ko'ngulni o'zungdav u sabr et,
Chu menda turmasu borur sanga ko'ngul, netayin.

Ko'ngulni qaydi junundin chiqar deding, ey aql,
Ketursa boshingga yuz ming balo ko'ngul, netayin

Ko'ngulni o'tqa solib, ko'zni istaram o'ysam,
Baloni ko'z ketirur jong'a, yo ko'ngul, netayin.

Men ul ko'zi qora ishqin qo'yub edim billah,
Tahammul etmadi, yuzi qora ko'ngul, netayin.

Tagʻoful etsam itarsen, oʻlarsen etsam qayd,
Sening bila, degil, ey bevafo koʻngul, netayin.

Navoiyo deb eding: Zuhd tarhi bunyod et,
Shikeb uyin buzadur benavo koʻngul, netayin.

446

Ne tong, sarigʻ yuzumda ashki rangin
Ki, kiymish sabzi talx ul sabzi shirin.

Oʻzi gavhar, toʻni daryoyi ofat,
Boʻlub mavji balo ul toʻn uza chin.

Sanga hamrang toʻnluq shoʻxlar bor,
Nechukkim sarv oyogʻinda rayohin.

Erur jismingda axzar xilʻat ul navʻ
Ki, gulbun bargidin toʻn qilsa nasrin.

Degaylar sarv qaddu xilʻatingni
Va lekin sarv kim koʻrmish gulogin.

Xating shavqida koʻnglum toʻtiyodur
Ki, yoʻq zikringdin oʻzga anga talqin.

Navoiy, charxi axzardur siyahkor,
Tamaʻ sarsabz boʻlmoq qilma andin.

447

Argʻuvoniy toʻnmudurkim kiymish ul sarvi ravon.
Yo magar sarv ravon qilmish libosin argʻuvon.

Sarvning har bargi bagʻrim qonidin serob erur,
Yoʻqsa boʻlmas argʻuvoniy barglik sarvi ravon.

Sarvdin to topti ziynat argʻuvon yuz shavq ila,
Boshqa sanchar argʻuvon har zod sarvi navjavon.

Argʻuvonu sarv istarmen chamanda, to meni
Argʻuvoniy toʻn bila ul sarv qildi notavon.

Koʻrguzur qaddu libosing shavqidin qonligʻ mija,
Koʻzda har dam argʻuvonu sarvdin bir korvon.

Argʻuvoniy toʻn bila qatl aylamas ul sarvkim,

Qon ila qilmish libosin argʻuvoniy bir avon.

Argʻuvonu sarvdin to dahr bogʻi zebdur,
Boʻlsun ulkim dahr aro ham shoh erur, ham pahlavon.

448

Ishq aro menmen dame bemehnatu gʻam boʻlmagʻan,
Jonidin mahrum oʻlub, jonongʻa mahram boʻlmagʻan.

Yuz vafo aylab, jafodin oʻzga nafʻe koʻrmagan,
Ming jafo koʻrub, vafosi zarrae kam boʻlmagʻan.

Ming quyoshcha koʻrgan oʻz yorin, vale yor ollida
Ming ulushidin biricha zarraning ham boʻlmagʻan.

Olam ahli ishq aro rasvoligʻim taʻn etmangiz,
Kimdurur oshiq boʻlub, rasvoyi olam boʻlmagʻan?

Anjum ermas terdur ohim oʻtidin koʻk saqfida,
Vahki, bu terdin binoe qolmadi nam boʻlmagʻan.

Dastgire istakim gʻamdin xalos imkon emas,
Ilki bir zarrin kamar beliga muhkam boʻlmagʻan.

Ey Navoiy, bilki topmas laʻlidin quti hayot,
Jonni taslim aylamaklikda musallam boʻlmagʻan.

449

Xurshid tuluʻ etsa, quyoshing sogʻinurmen,
Koʻrgach yangi oy maylini qoshing sogʻinurmen.

Har gulki jahon gulshanidin jismima, ey shoʻx,
Yetkach, meni savdozada toshing sogʻinurmen.

Ey koʻz, qurudung, lek qayu sayli balokim,
Bir uyni xarob ayladi yoshing sogʻinurmen.

Ey jism, ajal chobuki har goʻykim oʻynar,
Maydoni fano ichida boshing sogʻinurmen.

Nay sharhin eshitkach qilib, ey nola, seni yod,
Koʻz sharhalarin koʻrsa, xaroshing sogʻinurmen.

Ey xasta koʻngul, boʻlgʻali sen ishqda majnun,
Koʻrgach seni sargashta, adashing sogʻinurmen.

O'lgan itin, ey xasta Navoiyu raqibin
Chun ko'rsam iti ollida loshing sog'inurmen.

450

Har xazon bargi erur zoreki dahr ozoridin
Sarg'arib mendek tushar ayru sihiyqad yoridin.

Har qurug'an shox majnundurki tufrog' uyiga
Topshirur har dam ilig yub nozanin bemoridin.

Bog' aro, demang, xazonkim oshiq o'lmish men kebi,
Bilgurur sovug' nafas birla sarig' ruxsoridin.

Har oqar suni xazon tiyg'i qilibdur zarfishon,
Keskali mehru vafo naxlin jahon gulzoridin.

Bu sarig' yuz birla o'lsam ko'yida, tobutima
Shoxlar bog'lang xazoniy ishqpechon toridin.

Ko'yida kuymish ko'ngul bukim, xazondur bog' aro
Esti bir yel, go'yiyo kuygan g'aribim soridin.

Kohi yuz birla o'larmen, Isaviydam soqiyo,
Boda tut xurshidi jomi kahrabokirdoridin.

Bodaekim jur'asi tomg'ach, xazon yafrog'lari
Tok bargidek qizarg'ay sarbasar ashjoridin.

451

Shavqdin ashk ichra g'arq o'lub, dey olmasmen g'amin
Kim tengizda gavhar istar, asramoq kerak damin.

Ayshu suhbat xaylig'a tushkay nasimidin vabo,
Qayda solsam zaxmi islang'an yurakning marhamin.

Paykarim gardin sovurg'udek esar hijron yeli,
Lutf etib, ey gul, sahobi vaslning yetkur namin.

Qolib etti yangi oyni toq uchun me'mori sun'
Quadrat ilgi bog'lag'an soat qoshing toqi xamin.

Ko'nglakidur choku kiz bo'ynida fonus, ey ajab,
Tutti ul ham sham'dek, g'am shomi ko'nglum motamin.

Sham' chobukluk aro lo'liyvashimg'a yetmadi,
Dudidin har nechakim qildi mutarro parchamin.

Motami hijronda sozedur Navoiy jismikim,
Nolasidin zerini toqmish o'kurmakdin bamin.

452

Meni bedil sanga jon o'yamoq birla yaraydurmen,
Bale sen tiflni bu tuhfa birla arg'adaydurmen.

Labing ko'rgach, iligim tishlaram har dam tahayyurdin,
Ajab holatki, bolni tutmay«in barmog' yalaydurmen.

Dedim: ko'nglumga har yondin xadanging nedurur yora?
Muhabbat o'tig'a, dedi, o'tundurkim, qalaydurmen.

Chu ahli dard uchun payvasta qosh yosini tortibsen,
Manga o'q novakingni xush kushod etkim, qulaydurmen.

Anga yetkur so'zum, ey ohkim, ul husn mir'oti
Chu qildi jilva, ko'zgu aksi yanglig' aldaraydurmen.

Magar eltur pariylar, ey fusungar, telba ko'nglumni
Ki, turmaydur nechakim jismim uyinda qabaydurmen.

Navoiy telbarab to ul pariy ko'yiga yuzlanmish,
Eshiturmen fig'on, lekin hadisni anglamaydurmen.

453

Tikmisham majruh ko'nglum zaxmini g'am nishidin,
Chiqmasun deb xanjaring zavqi ko'ngulning reshidin.

La'ldin mahrur edi ko'nglum, chu fassod ochti qon,
Qatra qonlar yo'qki, jonlar tomidi ul dam nishidin.

Qoshi maylin olmasa qurbon ko'nguldin bas manga,
Yo'qsa ne g'am cheksa yo qatlimg'a har dam kishidin.

Ko'nglum andog'kim, itib Majnun otadin tutti tog',
Dardi ishq istar qochib aqli saloh andishidin.

Soqiyo, chun davr ishi ma'lum emas, bir may bila
Forig' et jonimni aqli xurdadon tashvishidin.

Ul maekim to'lg'ucha paymona ozod aylagay
Bu daniy xumxona durdu sofiyining taftishidin.

Asradi munglugʻ Navoiy rishtayi jonin chekib,
Asragʻandek shohlar sarrishtae darveshidin.

454

Anglaman sudek yuzungmudur koʻrungan koʻzgudin,
Yo yuzungdin koʻzgu su boʻldi, yuzung zohir sudin.

Roʻ-baroʻ boʻlgʻach yuzung gʻam shomi ollimdin ketar,
Soya tushkandek keyin xurshid boʻlgʻach oʻtrudin.

Yigʻlamoq chun ayladi daʻvo koʻzum birla bulut,
Barq goʻyo muni fahm aylab yiqildi kulgudin.

Tushta ul mahvash yuziga to koʻz ochtim har kecha,
Istamasmen turfat-ul-ayne koʻz ochmoq uyqudin.

Xoli ul yuz vajhi topqan vajhdin bir goʻshada
Zulfi yangligʻ toʻlgʻanib boshim quyidur qaygʻudin.

Kom soqiy lablaridin toptim ammo oldi jon,
Eyki davrondin qoʻsh ichting, gʻofil oʻlma qorudin.

Borgʻan ermushmen oʻzumdin jilva qilgʻan chogʻda yor,
Soʻrmay oʻtmish, ey Navoiy, xudnamoyim bexudin.

455

Yana ne qad jilva qildikim, demakdin lolmen,
Yona qaysi zulf ochildikim, parishonholmen.

Zaʻfdin qaddim alif boʻldi, ul ikki lomi — zulf
Har yonimdin fitnagar, vah ne ajab, gar lolmen.

Itlaringning izidin yuz gul koʻzum bogʻidadur,
Shukr erur bu hamki, ishqing yoʻlida pomolmen.

Jismim anduh ichra dard ostida qolmish, ne ajab
Egma qad birla agar zulfung gʻamidin dolmen.

Itti ul koʻnglumki, vasl uchun tilar erdi hayot,
Shukr emdi oʻlgali ishqingda forigʻbolmen.

Ishq oʻti bu navʻkim uryon tanimni churkadi,
Ahli dard uchun fano yuziga mushkin xolmen.

Ey Navoiy, ne ajab yuzum uza yugursa yosh,
Chunki Majnun boʻlgʻali bozichayi atfolmen.

456

Vahki, mendin ayru yuz jon, yoʻqsa jononmu ekin?
Manga onsiz ming oʻlum yo dardi hijronmu ekin?

Soʻrgʻali zaʻfimni laʻlidinmu erkin bir hadis,
Yo buzugʻ jismimda mamlu yuz tuman jonmu ekin?

Ravzanimni to yoruttung, kulbam ichra har taraf,
Zarralar soyirmu yoxud mehri raxshonmu ekin?

Olam ahligʻa labing zikrimudur ratb-ul-lison,
Yo bori olam labolab obi hayvonmu ekin?

Zulf aro qadding xayolidin koʻzum yorutqali
Anbarin yuz shamʻ yoxud xayli mujgonmu ekin?

Koʻngluma ul yuzu lab yodimu erkin gʻam tuni,
Yo shabistonim toʻla gulbargi xandonmu ekin?

Gʻayrigʻa boqqʻan uchun koʻz mardumin qatl ayladim,
Ashki gulgun yoxud aning zaxmidin qonmu ekin?

457

Yaramni tikkali boshing uza bichakmu ekin?
Bichakda rishtai jonimmu yo ipakmu ekin?

Koʻz asru tiktim aning oʻymogʻigʻa, bilmankim,
Koʻzum oqimu ekin anda, yo soʻngakmu ekin?

Tun uzra oydinu, oydingda subh erkinmu,
Vayo sochingda burunchak uza lachakmu ekin?

Gul uzra har sori tob urdi sunbulung, yoxud
Yuzungda ziynat uchun sanchqan kajakmu ekin?

Labingdin istadi jonim hayot, bilmasmen
Ki, bir soʻkunchmu yo qasdi bir muchakmu ekin?

Bir usruk elni chiqib qirgʻan ermish, ey lutfе,
Sening begingmu ekin, yo bizing mirakmu ekin?

Navoiy, ushbu parishon hadis ila gʻarazing
Avom xotirini sayd aylamakmu ekin?

458

Yuzung oʻtigʻa tutun zulfi muanbarmu ekin?
Otashin laʻling ul oʻt ichida axgarmu ekin?

Mehr sarchashmasidin qatramu tom di yoxud
Orazing birla qulogʻingdagi gavharmu ekin?

Gʻam tuni har taraf ohim oʻqi ul oy gʻamida
Charxdin oʻtkanining oʻrnimu, axtarmu ekin?

Muztarib koʻnglum ekinmu kuyadurgan tan aro
Yo bu otashkada kunjida samandarmu ekin?

Qon ekinmu yangi dogʻim aro, yo hajringda
Jomi gulnoriy ichinda mayi ahmarmu ekin?

Zohid uchmogʻ tiladi yordinu men ham oʻzin,
Yo rab, ushbu iki matlub barobarmu ekin?

Ey Navoiy, dema Farhod parishonligʻidin
Ul bu Majnuncha balo togʻida abtarmu ekin?

459

Ulki har tun uygʻanib, yonida koʻrmas hamdamin,
Yoʻq ajab gar soyani hamdam qilib aytur gʻamin.

Qoʻynida afʻiy, ne mumkin koʻzga uyqu kirmagi
Ulki har tun yod etar bir zulfning pechu xamin.

Takya ne imkon tushub bistar aro yuz ming tikan,
Ulki bir mujgon xayoli tiyra qilmish olamin.

Kecha afgʻon qilmasam tong yoʻq, birovkim koʻngliga
Hajr oʻqi tevruldi, mushkildur qatiq urmoq damin.

Ne yorugʻ boʻlgʻay hayoti shamʻi ulkim, ishq anga
Gʻam shabistoni aro yogʻdurdur hijron shabnamin.

Zaxminga sep, ey koʻngul, navmidligʻ tufrogʻikim,
Topmadi koʻk huqqasida kimsa vuslat marhamin.

Charx anjum ashkini sochib, nedin kiymish qora,
Hajr shomi tutmagʻan boʻlsa Navoiy motamin?

460

Porso yorim sogʻinmas masjidida sajjodadin,

Ne uchunkim, to may ichmish bosh koʻtarmas bodadin.

Boqmasa tasbihu mushaf xattigʻa yoʻq aybkim,
Forigʻ ermas dona nuqliyu harifi sodadin.

Roʻzasin siroʻza may qilsa ne tongkim, saʻb erur,
Nasya ummidigʻa kechmak ishrati omodadin.

Tokim ul gulsiz bulut yangligʻ havoyiy boʻlmisham,
Bazmi ayshi yodidin ashkim qolinmas bodadin.

Maygʻa jonim rahn etay maxmur esamkim, farz erur
Sarvi ozodegʻa qulluq oshiqi ozodadin.

Kim qizitti ishq oʻti birla koʻngul, maydin dimogʻ,
Ne gʻami bor nosihi beaqlu shayxi lodadin.

Zaʻfdin maxmurlugʻ yiqti Navoiy jismini,
Yor ayshi bazmida yod aylang ul uftodadin.

461

Chiqargʻach ul mahi mahmilnishin oraz niqobidin,
Jarasdek nola aylarmen koʻngulning iztirobidin.

Emas koʻksumda eski dogʻlar, bal suqbalardurkim,
Suvabmen to xayoling chiqmagʻay koʻnglum xarobidin.

Havoyi ishqing asrargʻa erur har yon kumush gunbad
Ki, qilmishmen imorat bahri ashkimning hubobidin.

Bagʻirda nishi gʻam oʻlturdiyu koʻnglumda yuz gʻamkim,
Iting qut etmagay nogah quyuk bagʻrim kabobidin.

Tanu jon zavraqin gʻarq etkali girdobi ofatdur
Quyunlarkim, yugurur ishq dashtining sarobidin.

Qoshi mehrobidin yuz qiblagʻa qoʻy dersen, ey nosih,
Muvajjah deb ekinsen, vahki, ojizmen javobidin

Xirad mulkini sabrim kishvaridek buzung, ey soqiy,
Bu selikim ravon qilding qadahpolo sahobidin.

Bu bazm ahlini bot yiqmoqdin oʻzga soqiyi davron
Ne qildi qasd bu nilin qadah davri shitobidin.

Navoiy rishtayi fikri chekar maʻno sumanboʻyin,
Xush ul tojirki, Yusuf chehra koʻrguzgay tanobidin.

462

Subh yetkurdi sabo gulbargi xandon mujdasin,
Yo koʻngul topti Masih anfosidin jon mujdasin.

Yo falak berdi yigʻi koʻr aylagan Yoqubning
Koʻzlari ochilmoq uchun Mohi Kanʻon mujdasin.

Ne guli xandon, ne Isodur, ne Yusuf mujdasi,
Topti bir mahjur oʻlar holatda jonon mujdasin.

Gʻuncha erdim gʻam yelidin toʻngʻa sigʻman gʻunchadek,
To sabo yetkurdi ul sarvi xiromon mujdasin.

Hajr aro, ey payk, agar sen noma yetkursang ne tong.
Tong yeli har kun berur xurshidi tobon mujdasin.

Naqdi jon berdim, musulmonlar, uyatligʻmen hanuz
To eshittim paykdin ul nomusulmon mujdasin.

Ey Navoiy, shomi hijron yigʻlarim dafʻ oʻldikim,
Subh yetkurdi sabo gulbargi xandon mujdasin.

463

Yonida boʻlmasam nafase dardnokmen,
Koʻrsam yonida gʻayrni ul dam halokmen.

Joningʻa yuz gʻam ignasini tiki ul
Masiho bildikim, quyosh kebi ishqida pokmen.

Vasling tahayyuliyu men, insofdin emas
Kim, ruhi poksen senu men tiyra xokmen.

Vahm ayla, ey sipehr, bukun ohim oʻqidin
Ki, hajr dardidin yana bevahmu bokmen.

Juz vasl sharbati manga sud etmas, ey tabib
Kim, men firoq mehnatidin dardnokmen.

Zotimda chun mayi azaliy choshniysi bor,
Har sori mast qoʻl solib andoqki tokmen.

Ohim, Navoiyo, nechuk asray koʻngul aro,
Chun men firoq tiygʻi bila siynachokmen.

464

Koʻnglum ochilmas dame bu badani zordin,
Uylaki, mahkam tugun inichkarak tordin.

Hajr aro dardimgʻa rahm qilmasa ul koʻz ne tong,
Kimsa marazgʻa iloj topmadi bemordin.

Orazida tobligʻ zulfni koʻrgilki, bor
Mushafi sherozasi rishtayi zunnordin.

Gar yorutur el koʻzin koʻyi aro ul quyosh,
Baski meni soʻrmasa soyayi devordin.

Savmaagʻa bormasam ayb yoʻq, ey shayxkim,
Hech gilam yoʻqturur kulbayi xammordin.

Olam aro yorligʻ qolmadi, goʻyoki bor
Yorgʻa yuz navʻ alam har nafase yordin.

Bas manga vayron maqar, sen quvon, ey charxi dun,
Toqi muqarnas bila shamsayi zarkordin.

Necha jafovu sitam tortqay ahli vafo,
Dahri jafopeshadin, charxi sitamkordin.

Tan yalangu bosh ochuq, telba Navoiygʻa boq
Kim, ne boʻlubtur xalos jubbavu dastordin.

465

Koʻnglum uyin har nechakim, istasang gʻam topqasen,
Dogʻi hajru gʻussayi besabrligʻ ham topqasen.

Kam emas oshiq sanga, solsang meni koʻzdin, vale
Oshiqekim, sodiq oʻlgʻay men kebi kam topqasen.

Noʻshi vasl, eykim tilarsen, nishi hijron koʻrmayin,
Chun emas bagʻring jarohatligʻ ne marham topqasen.

Ne gʻaming yuz zarra sargardonligʻidin, ey quyosh,
Senki rifʻatdin Masiho kebi hamdam topqasen.

Kulma xam qaddingʻakim, yuklansa ishqing Qof aro,
Ishq ostida yozilgʻan «qof»dek ham topqasen.

Muncha furqat ashki birla boʻlsa doʻzax maskanim,
Koʻzlasang yuz qari oʻtub, xirqam tengin nam topqasen.

Ey nasihatgo', Navoiy yaxshidur deb istading,
Bilmadingkim, buyla bir rasvoyi olam topqasen.

466

Yuz balo hijron topar har dam bu mahzun jon uchun,
Tengri go'yokim yaratmishtur meni hijron uchun.

Hajr uyida man'i ashkinga malomat toshlari
Farsh erur, go'yo yiqilg'ur kulbayi vayron uchun.

Qomating hajrinda ko'nglum so'rg'uchi nosih tili.
Nishtaredurkim, yorar o'q zaxmini paykon uchun.

Hajr aro holimni yozdim yod tut, ey navhagar
Kim, base loyiqdurursen soz etar doston uchun.

Ishq g'am bazmida egri qaddima jon rishtasin
Tor etib, soz ayladi ko'nglum chekar afg'on uchun.

Ajdaho og'zi bil o'tlug'kim, ochiptur qasdinga
Munchakim volihsen, ey bulbul, guli xandon uchun.

Chun Navoiy nomayi shavqin yetursang, ey rasul,
Tengri haqqi ruq'ae bu zori sargardon uchun.

467

Furqatingdin kechalar o'rtar meni baxti zabun,
Go'yiyo men bir yonar o'tmen, qorong'uluq tutun.

Ashk etib g'ammozlig' ko'nglum buzulsa ne ajab
Kim, topar ozor yoshlardin mudom ahli junun.

Men tilarmen vaslu aning ko'nqli har ag'yor ila,
Manga ikki tosh arosinda kerak albatta un.

Qaddingu ernning havosi jondadur, ayb etmagil,
Bo'lsa afg'onim biyik, sayli sirishkim la'lgun.

Kim kafanni yod etar, andin o'lug'ogohroq,
Gar libosin bilsakim, erur katon yoxud katun.

Sayli ashkimdin falak g'amxonasi vayron edi,
Qilmasa erdi jafosi dudi ohimdin sutun.

Ko'rmasam qoshing bo'lurmen turg'anima birla fig'on,
Voyi erur, bas chu bo'lmasa «Navoiy» birla «nun».

468

Sensizin, ey umr, bir soat manga jon boʻlmasun,
Sen boʻlu bas, tubiyu firdavsu rizvon boʻlmasun.

Deb emishsen: kuyduray bir dogʻ ila koʻnglin aning
Har nechuk dogʻ oʻlsa oʻlsun, dogʻi hijron boʻlmasun.

Qoshigʻa qilgʻach sujud, oʻlturdi ul kofir meni,
Hech musulmon yori, yo rab, nomusulmon boʻlmasun.

Ishqida jonim uqubatlar bila ol, ey ajal,
To aning oshiqligʻi hech kimga oson boʻlmasun.

Ul pariy koʻnglumda mehmon oʻlmish, ey jon voqif oʻl,
Oh oʻti dud etmasun, zaxm ichra paykon boʻlmasun.

Ey koʻngul, maste chiqib shahr ichra solmish rustahez,
Vah, xabar tutkim, bizing beboki nodon boʻlmasun.

Dedikim: jon ber dogʻi oʻpgil ayogʻim tufrogʻin,
Ey Navoiy, tezrak boʻlkim, pushaymon boʻlmasun.

469

Vaslinggʻa yetibon sogʻinurmen xayol ekin,
Holimni anglaman, manga, yo rab, ne hol ekin.

Ushshoq ashkidin su ichib bar jafu berur,
Yo rabki, qomating ne ajoyib nihol ekin.

Zulfungda xol «jim» arosindagʻi nuqtadek,
Yuzungda zulf vard yonindagʻi «dol» ekin.

Har nechakim kuyarmen, aning zarra mehri yoʻq,
Oyoki, toliim kuni koni zavol ekin.

Dersenki: seni qaysi pariy telba aylamish?
Ey bagʻri tosh, bilib yana bu ne savol ekin.

Zanburning evi kebi koʻnglum teshuk-teshuk,
Laʻling xayoli har teshuk ichinda bol ekin.

Miskin Navoiy jonigʻa koʻyungda qilma qasd,
Sayd aylamak haram qushin oxir vubol ekin.

470

Ishqing etagin jon iligi birla tutubmen,
Sen kirgali yodimgʻa oʻzumni unutubmen.

Koʻnglumga kelur har sari oʻq otsa nedinkim,
Jon shirasidin ogʻzini aning chuchutubmen.

Yoring, dedilar, gʻayr bila boda ichibdur,
Tahqiqini bilguncha ne qonlarki yutubmen.

Garm oʻlmangiz, ahbob tilab vasl charogʻin,
Menkim, yuragim kuydi, ne chogʻligʻ yorutubmen.

Hajring tuni ollimgʻa ne mehnatki yetibdur,
Vasling kuni yodidin oʻzumni ovutubmen.

Xilvat asari ujb ekanin angladim, ey shayx,
Ayb etma, fano dayrida gar kulba tutubmen.

Ashk ila Navoiy su berur, sabr niholin
Bilmaski, ani ohim oʻtidin qurutubmen.

471

Oʻlgumdurur chu furqat ila ishtiyoqdin,
Kel qutqar, ey ajal, meni ushbu firoqdin.

Tong yoʻq qizarsa lola kebi koʻz, chu mardumi
Har dam gʻamingda qon yutadur ul ayoqdin.

Sen may icharsen el bila, ul gʻamza qon qilur,
Men qon yutub nazora qilurmen yiroqdin.

Atfol sang arbadasi vahmidin dame,
Devonalar kebi chiqa olman visoqdin.

Ichtim iting safolida may, vah, qachon yugʻay,
Hayvon zuloli zavqini aning mazoqdin.

Maydin hayot tutki, beganmas Masihni
Har shappareki, uchsa bu eski ravoqdin.

Mutrib bila ne koʻngli ochilsun Navoiyning
Kim, men firoqdin desam, ul der Iroqdin.

472

Eykim, tanimgʻa jon berasen har tariqdin,

Oʻlsam ne, ayru tushqucha sendek rafiqdin.

Beling mudurki, anga qizil foʻta bogʻlading,
Yo rishtaeki oʻtkarilibdur aqiqdin.

Savdovu rishta zaxmatigʻa uchradi koʻngul,
Zulfu beling xayolida fikri daqiqdin.

Har dam demaki koʻz yoshidin sarguzashte ayt,
Daryo fasonasin ne soʻrarsen gʻariqdin.

Ohim koʻngulni koʻyung aro solsa ne ajab,
Gulzor aro Xalil tushar manjaniqdin.

Zuhd ahli ujb tafriqasidin xalos emas
Sharti fano firohdurur ul fariqdin.

Tolpinma ashking ichra Navoiyki, chiqmadi
Sech kimsa gʻoʻta birla bu bahri amiqdin.

473

Gʻamingda har kecha, ey gulʻuzor, yigʻlarmen,
Sahargʻa tegru chekib intizor yigʻlarmen.

Menu qora kecha, yoʻq nisbatim sanga, ey subh
Ki, sen kularsenu men shamʻvor yigʻlarmen.

Burungʻi mehru vafo, soʻnggʻi javru zulmingni
Birin-birin sogʻinib zor-zor yigʻlarmen.

Kularlar el manga beixtiyorkim, har dam
Eshitsam otini beixtiyor yigʻlarmen.

Mungaydi koʻnglum aningdekki, hazl nagʻmasidin
Ki, elga kulgu etar oshkor, yigʻlarmen.

Kular sipehri daniy iztirobigʻa koʻnglum,
Vale oʻzumda koʻrub iztirob yigʻlarmen.

Navoiy, ashkim oqizgʻay gʻamim tunin mundoq
Ki, charxdek kecha tutmay qaror, yigʻlarmen.

474

Lolaning gʻunchasidek koʻnglum oʻluptur toʻla qon,
Vahki, el gʻofilu kuydurdi meni dogʻi nihon.

Zahri hajr ichkali dermenki, qilay ishqin tark,
Aytqandek kishi muhlik maraz ichra hazayon.

Ro‘zgorimki qora bo‘ldi, erur ishq asari,
Qayda o‘t tushsa, qoralig‘i qolur yerda nishon.

Ishqing o‘tinki, yoshurdum, el aro yoydi raqib,
Kim isitmani nihon tutsa qilur marg ayon.

Xating ichinda labingning iki xoli ne ajab
Ikidur nuqta, yozilur esa xat ichinda jon.

Hajr uchun qonim ichar har sari qonlig‘ tuganim,
Xon erur ollida, to ko‘ngluma bo‘lmish mehmon.

Charxdin mehr isi topqang‘a takabbur ne ajab,
El dimog‘ig‘a chu ko‘kurd o‘ti aylar nuqson.

Xalq ta‘n etsa, Navoiy egilib nola qilur
Igri yanglig‘ki, qilur yel asari birla fig‘on.

475

Safhayi husnungda jonbaxsh irining, ey siyminbadan,
O‘xshashurkim, aylagay Iso quyosh ichra vatan.

Yo‘q ajab, ey gul, ko‘ngul zaxmi aro novaklaring,
Rasm erur: chun raxna bo‘lg‘an yerga qo‘ymog‘lig‘ tikan.

Hasratingdin, bilki, o‘lmishmen, agar ko‘yung aro
Bir gado nogah g‘arib uchun tilar bo‘lsa kafan.

Ko‘zungu zulfu qoshingdin injudek bo‘ldi yoshim,
Xalq ushbu vajhdin derlar, ani durri Adan.

Voqif o‘l, ey bog‘bonkim, har taraf gul shaklidin,
Sendek elning qabridurkim zohir etmish bu chaman.

Ko‘nglakining atri jonsiz jismima berdi hayot,
Go‘yiyo el jonidin maxluq o‘luptur ul badan.

Chun Navoiy nazmining har harfidur sharhi g‘aming,
Desa bo‘lurkim erur har bayti bir baytul-hazan.

476

Falak sitezasidin bo‘lma, soqiyo, mahzun,
Qadah keturki, erur besabot olami dun.

Manga tama' karam ahlidin o'ldi may vajhi,
Yo'q ersa yer quyi ul ganjim, yig'ar qorun.

Muraqqa' uzra diram kebi vuslalar ne osig'
Ki, bir diramg'a chog'ir uchun o'lmag'ay marhun.

Bu shukr uchun gahe, ey sho'x, ber nazrki, xudoy
Seni azizu sharif etti, bizni xoru zabun.

Yema bu lujjayi miyno rumuzi hallig'a g'am,
May ichki, topmadi hech kim bu safhag'a mazmun.

Xumor jonima qasd etti, soqiyo, may ber
Ki, jong'a solsa bir o'tkim, boshimg'a chiqsa tutun.

Navoiy nazmidurur yaxshi, gar quloq solsang,
Tarannumeqi qilur o'zi birla ahli junun.

477

G'am yelidin, yo rab, ul gulga g'ubore bo'lmasun,
Balki onsiz dahr bog'ida bahore bo'lmasun.

Qaddining sarvig'akim, bog'i latofat naxlidur,
Chashmayi hayvondin o'zga jo'ybore bo'lmasun.

Ayshu ishrat jomidin bo'lsun yuzi gul-gul, valek
Ko'ngliga g'am gulbunidin xor-xore bo'lmasun.

Jilvasoz o'lg'anda maydon ichra chobuk sho'xlar
Shohu sarxayl andin o'zga shahsuvore bo'lmasun.

Gar buyursang sadqa boshig'a evurmak, ey rafiq,
Budur ummidimki, mendin o'zga bore bo'lmasun.

Dahr bog'ining nasimi sovurur gul xirmanin,
Anga ul gul gulshani sari guzore bo'lmasun.

Ey Navoiy, qil duo jonig'avu jahd aylakim,
Mayling aning qullug'idin o'zga sori bo'lmasun.

478

Eykim nafase g'oyib emassen nazarimdin,
Vahkim, g'ami hajring oqizur qon jigarimdin.

Rasvolig' o'ti birla tutashib keladurmen

Ey ahli salomat, qo‘punguz rahguzarimdin.

Sen g‘ofilu men vahm qilurmen kecha-kunduz,
Bu nolayi shabgir ila ohi saharimdin.

G‘am yelidin ul nav’ o‘tum urdi alamkim,
Yuz barq yasar abri balo har shararimdin.

Beling g‘amidin mo‘ya bila yig‘ladim oncha
Kim, ashk duru gavhari o‘tti kamarimdin.

Ey zuhd, yo‘lum urmaki, bu marhala ichra
Maqsadg‘acha sensen biri yuz ming xatarimdin.

Ey ishq, fano yo‘li sari boshlaki, tinman
Gar topsa Navoiy xabar ushbu safarimdin.

479

Ne tirigmen, ne ulug, ne sog‘, ne bemormen,
Ayta olmankim, firoqingdin ne yanglig‘ zormen.

Nuqtayi og‘zing g‘amidin tortibon jadvaldek oh,
Ashk saylin oqizib sargashta chun pargormen.

Do‘stlar, ko‘nglum hadisni demangiz tengri uchun
Kim, men ul devonayi sargashtadin bezormen.

Ko‘nglagingdinkim topar jon dam-badam Yusuf isi,
Ey azizim, men ham ul ko‘nglak aro bir tormen.

Bir quyosh hajrinda tunde ro‘zgorim tiyradur,
Tong emas gar tun kebi motam tutub yig‘larmen.

Mayda afyun ezgil, ey mug‘kim, bu eski dayr aro,
Telbararmen g‘ussadin gar bir nafas hushyormen.

Nevchun el dushnomu ta‘nidin bo‘lay oshuftahol,
Ey Navoiy, chun nekim derlar yuz oncha bormen.

480

Sarveki nolishim biyik o‘ldi havosidin,
Yuz ming fig‘onki, ogah emas mubtalosidin.

Ko‘nglumni ko‘zlaridin ayirmangki, chiqmag‘ay
Majnun nasihat ila kiyiklar arosidin.

Men tiyra uyda bexudu yuz nav' guftugo'
Har ko' boshinda telbaligim mojarosidin.

Ko'nglumda toza dog'laring shaklin istasang,
Fahm ayla o'tlug' ikki ko'zungning horasidin.

Quvvat tutar labing g'amini yeb hazin ko'ngul,
Go'yoki qon tavallud etar bu g'izosidin.

Davlat libosi shahg'aki, yo'qtur shikoyatim,
Mug' dayri tegrasida gadolig' palosidin.

G'am shomidin Navoiyni netkay xalos etib,
Yorutsang uyini sham'i jamoling ziyosidin.

481

Do'stlar, bir chora men devonayi shaydo uchun
Kim, o'larmen ul pariypaykar malaksiymo uchun.

Otashin gul tegrasida la'lgun yuz barg emas,
Balki yuz na'l o'tqa solmish bulbuli shaydo uchun.

Xom ko'nglumkim, dudog'ingni tilab afg'on qilur,
Bor durur ul tifldekkim, yig'lag'ay halvo uchun.

Ashk ichinda g'arqamen, zulfungni tutqaymenmu deb,
Uylakim tojir tengiz ranjin chekar savdo uchun.

Turki mastedur ko'zung uyquda, ko'z kunjida xol
O'g'rikim, qilmish kamin yonida qo'yg'an yo uchun.

Gulxaniydekdurki istar gulxanu olotini,
Siflakim mehnat chekar dunyovu mofiho uchun.

Bu Navoiy bandani, ey sarvi ozod, asrakim,
Buyla bir bulbul kerak sendek guli ra'no uchun.

482

Ko'ngul olurda ajab dilrabo emishtuksen,
Ne dilraboki, baloyi xudo emishtuksen.

Ko'ngul berurda sanga bilmas erdim, ey badmehr
Ki, xasta ko'ngluma mundoq balo emishtuksen.

Tabib ojiz o'lub oqibat dedi bildim
Ki, ishq dardi bila muftalo emishtuksen.

Gadoligʻ ettim esa boʻsae, achigʻlanibon
Dediki: asru uyatsiz gado emishtuksen.

Koʻngulni kuydurubon jon olursen, ey yangi dogʻ,
Figʻonki, bir yoʻli koʻngli qaro emishtuksen.

Cherig vuhushu senga taxt qulla, ey Majnun,
Fano mamolikida podsho emishtuksen.

Dedim: kamina itingmen, kulub manga aytur:
Navoiy, ne balo xudnamo emishtuksen?

483

Laʻlu gʻamzang birla baskim nuktadon ustodsen,
Bir nafas borsen Masiho, bir zamon jallodsen.

Laʻli shavqidinki gʻam togʻin qozarsen, ey koʻngul,
Ne balo Shirin havaslik notavon Farhodsen.

Ahli dillar chehrasi oltun, sirishki siym erur,
Toki siymi nob aro qilding nihon poʻlod sen.

Nargisingdin bir nazar qilgʻilki asru bir yoʻli
Qullaring holidin, ey sarvi ravon, ozodsen.

Nayshakardek qaddinga, vah, bargni toʻn demakim,
Ishqpechon bargida boʻlgʻan nihon shamshodsen.

Xurram oʻlmassen sumurmay bir qadah, eykim, mudom
Charxdin koʻnglung boʻlub yuz laxt qon noshodsen.

Ey Navoiy, jisminga paykonlaridin langar et,
Yoʻqsa bu ohing yelidin nogahon barbodsen.

484

Yoridin hech kim meningdek zoru mahjur oʻlmasun,
Jumlayi olamda rasvoliqqa mashhur oʻlmasun.

Men boʻlay ovora to ishqimdin aylab guftugoʻy,
Oti aning har kishi ogʻzigʻa mazkur oʻlmasun.

Jonima bedodu zulmin, yo rab, ul miqdor qil
Kim, aning oshiqligʻi har kimga maqdur oʻlmasun.

Men xud oʻldum, lek har oshiqki, bordur pokboz,

Navha tortib motamim tutmoqda ma'zur o'lmasun.

Pand ila ko'nglum uyin qilma imorat, ey rafiq,
Bizni buzdi hargiz ul, yo rabki, ma'mur o'lmasun.

Kechalar ul gul chekar ermish qadah, ey tong yeli,
Voqif o'l holimni aytur chog'da maxmur o'lmasun.

Yor vaslig'a quvondim, qovdi ko'yidin meni,
Ey Navoiy, hech kishi davlatqa mag'rur o'lmasun.

485

Noumide men kebi bormu ekin jononidin,
Jong'a yetkan ko'nglidin, ko'ngli tutulg'an jonidin.

Fard hushu sabridin, mahjur zuhdu ilmidin,
Ayrushahru mulkidin, ovora xonumonidin.

Tang'a mehnat ravzanin ochqan yoqaning chokidin,
Jong'a rihlat navhasin tuzgan ko'ngul afg'onidin.

Ham saloh uyin qora aylab tunganlar dudidin,
Ham balo yuzin qizil qilg'an aliflar qonidin.

Men dag'i bir kun saloh ahli edim, ey porso,
Bu uqubatlar aro qoldim birov hijronidin.

Jomima har davr huy, soqiy, halohil zahrikim,
Tah-batah qondur ichim tosi nigun davronidin.

Ey mug'anniy, tuz maqomi navhakim, chiqmoqtadur
Xasta jon jism uyi otlig' kulbayi ahzonidin.

Jon berur har dam Navoiy, ne ajab gar bersa jon
Qulki, ayrilg'ay begidin, beg nekim, sultonidin.

Rostlig'da sarvi ozode yigitlik bog'idin,
Poklikda la'li raxshone eranlik konidin.

486

Yor payg'omi ne osig' o'zgalar tahriridin,
Jon qachon bergay Masih alfozi el taqriridin.

Ruq'asi gar barcha qatlim hukmidur xushdurki, bor
Qatl hukmi hirzi jon Isodamim tahriridin.

Kimki, ko'rsa, vahki, maxfiy ishqim o'tin fahm etar,
Ruq'asin ochib o'qurda holatim tag'yiridin.

Nomasin ochqanda yuz devonalig' qilding dema
Kim, xabar yo'qtur manga, billah, alarning biridin.

Ne fusun qilmish edi bilmanki, yo'qtur aqlu hush,
Notavon ko'nglum aro alfozining ta'siridin.

Ruq'aedur charx chirmashliqki, mazmun suratini
Hech kim fahm etmadi unvonining tasviridin.

Har ne yozmish olingga qilki qazo ko'rmak kerak,
Ey Navoiy, qochmoq o'lmas tengrining taqdiridin.

487

Kelki, vaslingdin hazin jonimni xursand aylayin,
Sen jigar pargolasin bag'ring'a payvand aylayin.

Chok etib ko'ksumni mahv aylay seni bag'rim aro,
Necha bu ummid ila ko'nglumni xursand aylayin.

Ko'zda mardum bo'l, ko'ngulda jon yerin tut, vah necha,
Ko'zni mushtoqu ko'ngulni orzumand aylayin.

Oz balo soldi ko'ngul boshimg'a one, ey rafiq,
Qo'yki, tishlab-tishlabon, parkand-parkand aylayin.

Ne achig'lanmoqdur andin, ne chuchuk so'z, ey ko'ngul
Xoh achchig' yig'layin, xohiy shakarxand aylayin.

Gulshani vaslin tilar jon, yer quyi, jismi zaif,
Necha qudsiy qushqa mundoq torni band aylayin.

Der Navoiy, Vomiqu Majnundek o'lg'il, vah, ne nav'
Kuch bila hush ahlig'a o'zumni monand aylayin.

488

Masihodin labing afsah, quyosh tin orazing ahsan,
Quyoshing'a falak hayron, Masihing'a quyosh maskan.

Ko'zumda gardi maydoning, tanimda naqdi paykoning,
Anga ko'z mardumi xozin, munga jon kulbasi maxzan.

Yasarmen yuz maqolat, vah, bo'lur ko'rgach ani nogah,
Ko'zum hayron, tanim larzon, esim volih, tilim alkan.

Shikebu sabr uyin buzdiki, ruxsorinda koʻrguzdi
Xatidin nur uza zulmat, yuzidin oʻt aro gulshan.

Toʻkarsen qon koʻzung birla, berursen jon soʻzung birla,
Ajoyib zufununisenki, har fan ichra sen yakfan.

Malomat toshi dogʻidin yorudi ishratim shamʻi,
Ajab koʻkurd oʻtidin ayladim bu shamʻni ravshan.

Yasarda sunʻ meʻmori falak gʻamxonasin goʻyo
Ki, qildi dardu gʻam kirmakka har kavkabni bir ravzan.

Sen istab Xizr umri, turfa bukim, gunbadi xazro
Yuziga tun qorasin surtubon aylar sanga shevan.

Navoiy, asrabon tamkin, kishidin istama tahsin,
Chu shah koʻrguzdi istihson, koʻrub nazmingni mustahsan.

489

Azal naqqoshi tarh aylarda gul bargi namudorin,
Magar pargor qildi bulbuli sargashta minqorin.

Qazo mashshotasi parvonalar jismi kuli birla
Hamonokim, yorutdi shamʻning mirʻoti ruxsorin.

Degin, Majnun qora jonining uzgan rishtasidindur
Ki, sunʻ ilgi mutarro qildi Laylo zulfi zunnorin.

Magar Farhod jonidin sizib qonidin etti rang
Qadar suvratgari Shirin labi laʻli shakarborin.

Tarozu bargi gul, ip rishtayi jon, tosh laʻl etti
Chekarda xozini hikmat labing yoquti miqdorin.

Qarogʻlarim emastur, balki topqach koʻzga qoqmishmen,
Itardin vahm etib, raxshing sitomin, balki mismorin.

Ayogʻing kirpigimdin ogʻrigʻan boʻlsa, yorib koʻksum
Isiq qonimgʻa qoʻykim, ul hino-oʻq, cheksun ozorin.

Xarobot ahli uru dogʻ, derkim, kuydurung, soqiy,
Davo yoʻq sirmabon qochmoqdin oʻzga shayx dastorin.

Magar boʻldi quyun tufrogʻ ila yel, may, su birla oʻt,
Yasarda masti sargardon Navoiy xilqati zorin.

490

Rashkdin dermenki mehr itsun sipehr ayvonidin,
Bori itqay soya ayvon ichra aning yonidin.

Koʻksuma urmoqqa olgʻan toshqa oʻqi tegdi, lek
Qildi kul jismimni oʻtkim, sekridi paykonidin.

Otashin ochildi ichkach bogʻning oq gullari
Ashk ila har qatraekim, bordi bagʻrim qonidin.

Anjum ermaskim, falak mirʻoti ichra tushti aks,
Baski, dur sochildi yer uzra koʻzum ummonidin.

Dema nolangdin yumulmas koʻzlarimkim, tong emas,
Kelmasa bemorlargʻa uyqu it afgʻonidin.

Mehrning ermas shafaq ichra shuoiy xatlari,
Hajr zulmi qon toʻkar har shom aning mujgonidin.

Jon olur laʻlim hadisi, deb meni qoʻrqutmagʻil,
Kim, bu bir soʻzdurki, aytursen Navoiy jonidin.

491

Koʻrubmen kirpiging boshitin-ayogʻ teshkan koʻngul holin,
Qushedurkim, tiriglay yulmish oʻlgʻaylar paru bolin.

Ekib tuxmini andoqkim ochilgʻay boʻstonafroʻz,
Ochar xunoba koʻz bogʻida eksam donayi xolin.

Jamolin vaʻd agar debmen, koʻp etma, ey arab, hayrat
Yuzi aynin koʻrub har yon nazar qil zulfdin dolin.

Tanimnikim, quruptur xomadek nol oʻqlaringdindur,
Qalam qilsang qil, ammo tashlama har yon chekib nolin.

Bu majnun qatlin ul tifli pariyvash istamas boʻlsa,
Nedin toshlar bila qasdingʻa soldi shahr atfolin.

Gʻamin koʻrmang balo togʻida laʻli shavqidin jonni
Ki, har bir toshidin sotmas abad umrigʻa misqolin.

Chu boʻlmas shamʻsiz parvonavu gul birladur bulbul,
Firoq oʻrtar koʻngulni chun koʻrar vasl ichra amsolin.

Sabuhiy jom ila xushmen, nechuk xush boʻlmagʻay ulkim,
Munungdek axtari farxunda qilgʻay subh aning folin.

Javod ilgida piri dayrning may zavraqin koʻrsun,
Birovkim, koʻrmamish daryo ichinda jung timsolin.

Shah egnida murassaʼ tugmalig xilʼatqa bermasmen,
Yigʻochlar birla oʻllin tevrabon kiygan fano sholin.

Navoiy, istasang koʻyin, itiga oshno boʻlgʻil,
Yalingʻan yangligʻ ul it oshnogʻa, sen anga yolin.

492

Shahid oʻlsam libosi lolagun sarvi ravonimdin,
Yasang qabrim uza mile, boʻyang gulrang qonimdin.

Koʻrub tumordek chirmanmogʻim hajrida rahm etmas
Ki, gʻofildur ichimda har taraf dogʻi nihonimdin.

Quruq tandinki, qilding sharha-sharha, nola tortormen,
Ne tong vajd oʻlsa elga dam-badam naydek figʻonimdin.

Alifsiz jon kebi yoʻq ul pariydin oʻzga mavjude,
Hazin jonimda to hijron xadangi chiqti jonimdin.

Koʻrunub zulfining tori, koʻrunmas zaʼfdin jismim
Nedinkim ul tavonoroqdurur bu notavonimdin.

Koʻngul koʻz oʻtu saylidin kelib holim koʻra olmas,
Maloyik ravzanimdin, bal xaloyiq ostonimdin.

Erur qotildin etmak orzu jonbaxshliq rasmi,
Umidi mehribonligʻ bogʻlamoq nomehribonimdin.

Meni uyqugʻa solmish dahr bogʻining nasimi, vah,
Ne gul tergaymen ushbu tushta koʻrgan boʻstonimdin.

Navoiy, bilki topmishmen nishon maqsuddin beshak,
Oʻshal kunkim, nishone topmasang istab nishonimdin.

493

Sogʻinmang soya gʻam shomi malul ermas figʻonimdin,
Bosib oʻlturmasam, yuz qatla qochqay erdi yonimdin.

Uchuq zaxmi labingda bilgurur-bilgurmasun koʻrdeg
Nishona kimki istar jon aro dogʻi nihonimdin.

Baliyyat shohidi gulguna qilsa bas munosibdur

Momugʻlarkim, yara ogʻzida gulgun boʻldi qonimdin.

Ichimda baski, toʻldi novaking har yon alif ermas
Ki, raglardek oʻqung bilgurdi jismi notavonimdin.

Koʻz ichra uyqu xayli gar kira olmas, ajab ermas
Ki, xoliy turfat-ul-ayne emas ashki ravonimdin.

Dema roviy erur Farhodu Majnun qissasi muhlik
Ani alqissa bir dolu alif bil dostonimdin.

Yuzumni, ey bahori husn, qon yosh ichra koʻrgulkim,
Yuzung shavqida ne gullar zuhur etti xazonimdin.

Ulus taklifidin koʻp xasta qildim jonni, vah emdi,
Yaqindur oʻlgamen, baskim, xijilmen xasta jonimdin.

Navoiy, vaqtni toatqa yo ishratqa sarf etkim,
Sogʻinsam oʻrtanurmen tiyra oʻtkargan zamonimdin.

494

Mehr koʻrsa har kishi oʻz dilbari zebosidin,
Oʻrtanur munglugʻ koʻngul bemehrim istigʻnosidin.

Ey musulmonlar, netib soʻrmoq tamannosing qilay,
Menki bir soʻkmak tilab topman labi goʻyosidin.

Qaddi raʼnosidin elga jilvayi vaslin netay,
Chun menga yoʻq juz duru boʻlmoq guli raʼnosidin.

Yetkurub elga labi jonbaxshidin quti hayot,
Juz oʻlum hukmi manga yoʻq laʼli ruhafzosidin.

Tong yeli, tund esma ul yonkim, uyumaydur kecha
Itlari faryodiyu ushshoqining gʻavgʻosidin.

Qon yutarmen durdi sogʻar shavqidin, ey piri dayr
Sogʻare ber, mugʻbacha, laʼli qadahpaymosidin.

Ey Navoiy, shukr qil zulm etsa ul sultoni husn
Kim, qayu qul sencha topti tarbiyat mirzosidin.

495

Toʻla qondur koʻzumning halqasi to qoldi yorimdin,
Magar tushmish qorasi toza dogʻi intizorimdin.

Kavokib demagil, gardun ko'zi go'yo yosharmishdur,
Tutundinkim, chiqar gardun sari sham'i mazorimdin.

Yaramg'a hech marhamdin yetishmas oncha rohatkim,
Chiqarib til iting qonin yalar jismi figorimdin.

Men ul oy rashkidinkim, el ko'rar, tufrog' agar bo'lsam,
Ko'rar el ko'zlarin ko'r ayla, ey gardun, g'uborimdin.

Egarmas ko'k hisori davrig'a turki falak ko'rgach,
Evurmak ashhabin bir xisht uza chobuksuvorimdin.

Erur qonlig' ko'ngulda ko'zlaring, vah, turfadur asru
Ki, chiqmaslar dame ul ikki jayran lolazorimdin.

Ichib gar tutmasang erdi qadah, ey no'shlab soqiy,
Ne imkon erdi qutqarmoq meni muhlik xumorimdin.

Meni yozg'urmangiz qilsam sabuhiykim, azal subhi
Chihiptur ixtiyor ilgimdinu ish ixtiyorimdin.

Inoyat yomg'uri ollida daf'i sahl erur, garchi
Yog'ar idbor gardi, ey Navoiy, ro'zgorimdin.

496

Meni zaifni sargashta ayladi gardun,
Shitobu davr ila xoshokni nechukki quyun.

Tutashti telba ko'ngul ul pariy uzoridin,
Bu o'tni gul sog'inib, vahki, kuydi ul majnun.

Hubob onchaki Jayhun uza erur mumkin,
Tasavvur ayla ko'zumning hubobidin gardun.

Yuzung shahidlari tufrog'in sovurmish yel,
Bukim bulut ko'runur ko'kta har taraf gulgun.

Ne ayb, shodlig' ashkim ko'p oqsa vaslingda,
Bahor fasli bo'lur chashmalar suyi afzun.

Qadingg'a sarv bosh indurmamish emas aksi
Ki, dahr adab qilur ani solib su ichra nigun.

Ushotib o'qini mahzun ko'ngulni sindurmang,
Ki, ev shikast topar har qachonki, sindi sutun.

Yer ostidin kup ila la'lni chiqar, ey mug',

Ki, bordi yer quyi, chun soʻz eshitmadi Qorun.

Gʻam oʻlturur meni, qoʻy pandu bir qadah berkim,
Qilur bu zahrni taryok dafʻ, yoʻq afyun.

Navoiy, istar esang saltanat, fano boʻlkim,
Jahon zabunung erur, boʻlmasang jahongʻa zabun.

497

Yelga berdi kuydurub ul gul tanim xokistarini,
Otashin gul hajri sovurgʻan kebi bulbul parin.

Anglaman bulbul qiziq koʻnglimudur, yo atr uchun
Gʻunchasidin gul murattab qildi oʻtlugʻ mijmarin.

Bargi guldur, yoʻqsa bulbulning tutashmish har pari,
Baski, yorutdi sabo gul mijmarining axgarin.

Gul emastur, balki bulbul oshyonin oʻrtagan
Ishq oʻti bil, koʻrsang aning davru lavni ahmarin.

Qoʻy gulu bulbulni, gulgun may toʻla tut bulbula,
To oʻquy bulbul maqolotin ochib gul daftarin.

Dahr bogʻida gulu bulbulgʻa yoʻq bargu navo,
Solmadi bu gʻussadin nargis iligdin sogʻarin.

Soqiyo, hayvon suyini mamzuj qilsang ichmagay,
Gar Navoiy topmasa may ichra laʻling javharin.

498

Nihon ishqingki koʻnglum ichra tushti yuz sharor andin,
Nihoniy dogʻlar qolmish ichimda yodgor andin.

Muqavvas qoshlaringning naqshidin giryon koʻzum boʻlmish
Bulutdekkim, boʻlur qavsi quzahlar oshkor andin.

Boʻluptur sarvinozim husn shamʻi, boshida aning
Boʻrk zar rishtasi ulkim, yonar bir necha tor andin,

Buzugʻ koʻnglumki atrofida ul yuz shavqidin qondur,
Erur vayronaekim, lolalar butgay bahor andin.

Ne kirpiklar ekin ulkim, taxayyul aylamak birla
Boʻlur jism ichra har dam jonim andomi figor andin.

Qadi naxlidin oʻlsam, doʻstlar, budur vasiyatkim,
Boshim uzra ekib sarve qiling mili mazor andin.

Jafodin yumsa koʻz, taskin topar koʻnglum oʻti, goʻyo
Qarori yoʻq koʻzi har dam olur sabru qaror andin.

Jahon bahri emish muhlik, tuman ming shukrkim, garchi
Koʻp urdum dastupo, tuttum valek oxir kanor andin,

Navoiy yangligʻ oʻlmish xonaqah ahli surugʻ majnun,
Magarkim sarxush oʻtmish ul pariy devonavor andin.

499

Dema mehnat togʻining Farhodi sargardonimen,
Toza yuz ming dogʻ ila ul qullaning qaplonimen.

Lamʻai ruxsordin parvonadek kuysam ne tong
Menki, yillar ul malohat shamʻi sargardonimen.

Husnungga hayron esam, kelmas ulus hayronligʻi,
Kimki hayroning emastur, men aning hayronimen.

Men oʻlar holatdavu jon qasdi aylar ul pari,
Odamiylik koʻrgʻuzurkim, bir nafas mehmonimen.

Gar koʻngul buzdi meni, yor erdi bois shukrkim,
Chugʻzning yoʻq bir malohat ganjining vayronimen.

Dayr piri tutsa may, noʻsh etsam ermas aybkim,
Zahr agar ich derkim, aning bandayi farmonimen.

Telbalikdin aql sari istamish zohid meni,
Ey Navoiy, muncha nodon bilmas erdim ani men.

500

Subhi vaslin elga koʻrgandin parishonmen bugun,
Shomi hajrin ulki nafi ettim, pushaymonmen bugun.

Subhi vasl ul, shomi hijron bu, meni sargashta, vah,
Naylagaymen deb, oʻz ahvolimgʻa hayronmen bugun.

Qayda bilgaymen visol ahli nishotu ayshini
Menki, zoru mubtaloyi dardi hijronmen bugun.

Doyimo mehmonim erdi yor koʻyi itlari,
Jamʻ oʻlupturlarki, men borigʻa mehmonmen bugun.

Parlar oʻrnigʻa baliyyat oʻqlarining zaxmidur,
Menki parsiz qush kebi hajringda uryonmen bugun.

Soqiyo, bir may bila vahmimni kamroq aylakim,
Shomi hajr osibidin behad harosonmen bugun.

Chun xayoli mehmonimdur Navoiy, ne ajab,
Gar taxayyul shaxsidek koʻzlarga pinhonmen bugun.

501

Firoqinda koʻzumdin yigʻlamoq boʻlgʻaymu kam bir kun,
Kulub kirgaymu vayron kulbam ichra ul sanam bir kun?

Maloyik, tarqashingkim, ul quyosh hajrinda qoʻrqarmen,
Teshib oʻtgay falakni ohim oʻtidin alam bir kun.

Harimi vasligʻa mahramlar oxir shukr eting, kulmang,
Meni mahrum debkim, men ham erdim muhtaram bir kun.

Fasonam yozgʻuchi, bilkim, bitik uzra sochar kuldek,
Kuyub sochilgʻusi kogʻazga ilgingdin qalam bir kun.

Emas gʻam shomi anjum, qatralar ohim tafidini bil,
Ne tong kun koʻzgunin gar tiyra qilsa ushbu nam bir kun.

Eshittim, telba it koʻyida qatl aylar emish, ayting
Kim, ul koʻy itlaridin erdi bu devona ham bir kun.

Talab dashtida yillar poʻya aylab, vahki, to yettim
Harimi vasligʻa derkim, boʻlur tavfi haram bir kun.

Koʻnguldin tavba qaydin rafʻ qilmas xonaqah shayxi,
Magarkim, dayr piri zohir etkay bu karam bir kun.

Navoiy, ruhparvar nuktavu muhlik tajarruddin
Ajab, gar qoʻymagʻay koʻkka Masihodek qadam bir kun.

502

Jamoling shavqidin gʻam shomi kuymak ibtilosidin,
Koʻzum shamʻi kul aylaptur ayon qonligʻ qarosidin.

Firoqingda tungan uzra tugon qoʻydum ne hosilkim,
Manga un boʻlmadi hosil, bu ikki tosh arosidin.

Quyoshni Yusufum bayʻigʻa bermak bor esa mumkin,

Degaymen tangai bay'onadur, ermas bahosidin.

Chekay ishqing yukin deb, xasta ko'nglum qon yutub g'am yer,
Ne quvvat kasb eta olg'ay bu sharbat, ul g'izosidin.

Jafosi tirguzur elniyu men bu ayshdin mahrum,
Musulmonlar bilingkim, o'lgum ul kofir jafosidin.

Erur majnun ko'ngulda yuz girihkim, ne sababdindur
Musalsal qissalar el ichra zulfung mojarosidin.

Xumori hajrdindur tiyra ko'zu ko'nglum, ey soqiy,
Yorutqil ham jamoling sham'idin, ham man safosidin.

Gar o'lsam, dayr piri tong belim zunnor ila mahkam!
Manga tobutpo'sh aylab fano dayri palosidin.

Adam farshida to qo'ydi fano toshi uza boshin,
Navoiy or etar yer nat'iyu ko'k muttakosidin.

503

Man' qilmas ashk la'lingdin tutashqon jon o'tin,
Past ne nav' aylagay daryo suyi marjon o'tin.

Ulki aytur hajr taskini uchun dog' o'rtagil,
Ko'rmamish boshtin-oyog'im o'rtagan hijron o'tin.

Ishq dashtining samumidin gumon etkay quyun,
Vodiyi hijron aro ko'rgan bu sargardon o'tin.

Bul'ajablig' ishq aro ko'rgilki, ko'nglum cheksa oh
Zaxmi og'zidin musha'biddek sochar har yon o'tin.

Otashin guldin qizarmish bog' yoxud andalib,
Urdu gulbunlarg'a gul hijronidin afg'on o'tin.

Charx uza ermas shafaqkim, o'rtanurga ahli dard
Tez etar har tun qazo otashgahi davron o'tin.

Ey Navoiy, har nasim ul gul harimi tavfidin
Kim, yetar ravshan qilur ko'nglumdagi hirmon o'ti

504

Sirishk qonin oyog'ing uchun xino qilayin,
Qabul tushsa qarog'im ezib qaro qilayin.

Aqiqi la'linga jon javharin nisor aylay,
Savodi xolingg'a ko'z mardumin fido qilayin.

Qora menging bila qadding xayoli kelsa, vatan
Munga ko'z ichra yasay, anga jon aro qilayin.

Qadingki soya soliptur, ulay anga, ya'ni
Ki, ishq ilmin alifbedin ibtido qilayin.

Labini qasdima tishlar, yuziga telmursam,
Boqib turub necha o'z jonima jafo qilayin.

Ko'ngul qushikim erur jilvagohi gulshani quds,
Bu domgohda nedin ani muhtalo qilayin.

Navoiyo, g'amim ahli vara'din o'lmadi kam,
Qo'y emdi maykada piriga iltijo qilayin.

505

Chekkanda naqqoshi qazo ul sarvi gulrux suvratin,
Go'yo beganmay tashlamish tarh aylab oy, kun hay'atin

To jilva qildi ul sanam, Laylo so'zi bo'ldi adam
Savdom o'ti chekkach alam, past etti Majnun shuhratin.

Ruxsor ochib ul siymbar, qomatni aylab jilvagar,
Uzdiyu kesdi sarbasar gul rag'batin, sarv ulfatin.

Ko'nglum yuzung bechorasi, jonim labing xunxorasi,
So'r, ey jahon ayyorasi, gohe alarning holatin.

Taqvo evi hamvor erur, subham ipi zunnor erur,
Uy kulbayi xammor erur, to ko'rdum ul Chin lu'batin

Jannatqa qilmasmen nuzul, ul ko'y aro topsam vusul,
Do'zaxni aylarmen qabul, ammo yo'q aning furqatin.

Aylab salosil orzu, ortar jununum mo'-bamo',
Nogah nasimi mushkbo' yetkursa zulfung nakhatin.

Ish sirrin oyo kim bilur, kimdin bu mushkil ochilur,
Zahkim, bu g'am muhtlik qilur, har lahza ko'nglum holatin.

Bo'lg'il, Navoiy, ro'barah, qilg'il fano ko'yin panah,
Tark ayta zuhdu xonaqah, qil dayr piri xidmatin.

VOV HARFINING VALLOHIYYaT AFZOLARINING VAQOYII «G‘AROYIB»DIN

506

Vafo ahlig‘a davrondin yetar javru jafu asru,
Jafosidin aning ozurdadur ahli vafo asru.

Bukim, ahli vafo noyob erurlar andin erkinkim,
Bu eski toq alarg‘a yog‘durur gardi balo asru.

Falak dardi iloji chiqmay andin kimsa topmaydur,
Magar noyob erur ul huqqa ichra bu davu asru.

Garonjonlig‘ni qo‘y, jon ber, tilar bo‘lsang duri maqsud
Ki, olamda og‘irdur ushbu javharg‘a baho asru.

Fido jonimni aylab, olam ahlidin tama‘ qildim
Vafo, astag‘firulloh, qilg‘an ermishmen xato asru.

Rizo ahlin siyosat tig‘idin qo‘rqutmag‘il, ey shah
Ki, qatlingdin sening qo‘rqarg‘a o‘lmaydur gado asru.

Tabiat chohidin ruhungnn qutqarkim, xush ermastur
Qafas qaydi aro bulbulg‘a bo‘lmoq muftalo asru.

Chu kavsar jomi zikri qilmadi raf‘ o‘zlugum qaydin,
Bu ranjimg‘a hamono naf‘ etar jomi fano asru.

Havoyi gulshani quds et, Navoiykim, xush ermastur
Zag‘anlar birla bu gulshanda bo‘lmoq benavo asru.

507

Yor mustag‘niyu muhlik g‘ami hijron asru,
Ohkim, qolmisham o‘z holima hayron asru.

Raxnalar soldi o‘qung kasrati ko‘nglum uyiga,
Ul yog‘in ayladi bu kulbani vayron asru.

Ey rafiq, o‘qini zaxmimdin agar chekting, lek
Yetadur jonima ko‘nglumdagi paykon asru.

Shayx taklifi namoz etti, vale bilmaskim
Ishq tiyg‘i yarasidin boradur qon asru.

Noz etib g‘amza o‘qin gar otar, ey jon, asra
Kim, otar g‘amza o‘qin noz ila jonon asru.

Gʻussa jomiki bu davr ichra labolabdur, ani
Vahki, bot-bot tutadur soqiyi davron asru.

Ey Navoiy, dema iqboli baqo mushkil erur,
Foniy oʻlgʻangʻa erur ushbu ish oson asru.

508

Yuzungda may guli yo gul ochilgʻan boʻstondur bu,
Gulungda qatra xoʻy boʻstondagʻi sudin nishondur bu.

Koʻzumda qatra qonlar bogʻlagʻan ermas hamonokim,
Nazar bogʻida shavqingdin ochilgʻan argʻuvondur bu.

Emas vasling tilab uchqan koʻzum atrofida kirpik
Kim, ul daryoyi qushlargʻa qamishdin oshyondur bu.

Koʻnguldin chiqqon ohim aylar afzun xalq savdosin
Ki, shaydoliqʻ diyoridin yetishgan korvondur bu.

Qizil ranglar koʻzumda koʻrgan anglar ashk saylinkim,
Oqargʻa kelgan ul yoʻllar bila har sari qondur bu.

Labindin xastadur koʻnglum dam ochma, ey Masih, oʻtkim,
Ilojin yuz seningdekning beganmas notavondur bu.

Quyundek dasht aro koʻrsang meni, koʻp qochmakim, har dam
Boshinggʻa evrulur sargashtayi bexonumondur bu.

Koʻngul mayxona romi, xotirim xush may batidinkim,
Munga ruh-ul-amindur ul, anga dor-ul-amondur bu.

Dema, hijron tuni har dam yetar ul oygʻa faryodim,
Ul oy faryodinga yetmas, Navoiy, ne figʻondur bu.

509

Hajrida koʻnglumga bor ul laʻli serob orzu,
Ne ajab maxmur qilsa bodayi nob orzu.

Ul pariy majnuni oʻldum bu sababdinkim, erur
Zulfining zanjiridin boʻynungʻa qullob orzu.

Laʻlidin behush boʻlmogʻliq havasdur jonima,
Kimga, vahkim, boʻlmagʻay mundoq shakarxob orzu?!

Ittim ogʻzin istabon men, yoʻq tamannoliqʻni voy
Kim, adam yoʻlida gum qildi bu noyob orzu.

Koʻrdim um ul but qoshlari, kofirmen, ar islomi bor,
Qaʻba ahli qilmasa bu navʻ mehrob orzu.

Faqr koʻyining qora sholi bila gulxan kulin
Topqali, billahki, qilman kishu sinjob orzu.

Gar Navoiy tarki ishq etti havas oʻlturmakim,
Chin emastur aylamish bu ishni oʻynab orzu,

510

Har yon ul yuzda ter oqizdingmu,
Yo oqar mehr chashmasidin su?

Qoldi xoling ter ostida, yoxud
Damnn asrar sugʻa choʻmub hindu.

Terdin ul yuzga boʻlmish oʻzga safo,
Qatradin garchi tiyradur koʻzgu.

Gulda shabnam ajab xud ermas, lek
Oyda anjum gʻarib erur asru.

Senda ter, menda ashkdur yuz uza,
Yigʻlasam men, sanga kelur kulgu.

Uyolib ter oqizdi anjum emas,
Shomi hajrida torami miynu.

Der Navoiyki gʻayr emas mavjud,
Turfa soʻz «lo iloha illo hu».

511

Sayli ashkim birla tutmish jumlayi olamni su,
Jumlai olam nekim, bu nilgun toramni su.

Aylagandek mardumi obiy burun koʻz mardumin,
Emdi ul navʻ aylamish xayli bani Odamni su.

Bahri ashkim yetkurur har dam quyoshqa bir hubob,
Uylakim, yetkurdi Kayxusravgʻa jomi Jamni su.

Zaxmim ichra qoldi paykoning, ne yangligʻ butkay ul,
Chunki qoʻymas yoragʻa yopushqali marhamni su.

Istangiz koʻnglumnikim, sahroda ashkim saylidin

Qayda soldi erkin ul bemori devonamni su.

Davrdin gʻamginmen, ey soqiy, qadah saylini quy,
Boʻgʻzuma to eltkay koʻnglum uyidin gʻamni su.

Ey Navoiy, uyla nazm etting bu durri obdor
Kim, ajab yoʻq rashhasidin gar tutar olamni su.

512

Belingu zulfung xayolin sharh etarmen moʻ-bamoʻ,
Tashnadurmen laʻlinga to bordurur jonimda su.

Orzu aylar labing ollinda jon bermakni Xizr,
Xizr suyidin oʻlug umr aylagandek orzu.

Sharbati laʻling qoʻyub noʻsh aylagan hayvon suyi
Boʻlgʻay andoqkim, qoʻyub hayvon suyini ichkay ogʻu.

Sunbulungni qilgʻali oshufta yoʻl topmas nasim,
Baski atrofidadur shaydo koʻngullardin gʻulu.

Terlagan yuz qatrasidinkim, yuzum qonin yudung,
Vah, ne deykim, ishq aro toptim ne yangligʻ obroʻ.

Koʻnglaking lavnidin oʻldum, atridin toptim hayot,
Qaysi gul barginda bor erkin bu yangligʻ rangu boʻ.

Ey Navoiy, yor sarvaqtinggʻa yetmak istasang,
Ohu ashkingdin supur vaqting harimin, balki yu.

513

Ul oygʻa ne gʻam, tushsa bu devonadin ayru,
Boʻlmas zarare shamʻgʻa parvonadin ayru.

Xolingni tilab ruhum agar uchsa emas ayb,
Bu qushqa tahammul qani ul donadin ayru.

Mehnat qushi koʻnglum uyidin chiqmasa tong yoʻq,
Kim koʻrgan bor chugʻzni vayronadin ayru.

Anduhu xirad qasdim etar, voyki, mehnat
Oʻzdin manga ayruduru begonadin ayru.

Qissamni eshitkan oʻladur, ishq aro, vahkim,
Ermas ul ogʻir uyqu bu afsonadin ayru.

Tufrogʻ agar boʻlsa tanim dayrda qilma,
Ey charx, ani sogʻaru paymonadin ayru.

Masjidda Navoiy gar emas, nukta budurkim,
Nuqson qilur oʻlmoq anga mayxonadin ayru.

514

Tutqali lamʻayi ruxsorigʻa jonon koʻzgu,
Sudurur baski qoliptur anga hayron koʻzgu.

Charx zoli sanga mashshotadururkim, boʻlmish
Anga gulguna shafaq, mehri daraxshon koʻzgu.

Ne qatiq koʻngli bor oyoki oʻshul mahvashning,
Roʻbaroʻyigʻa kelur har nafas oson koʻzgu.

Jon evi ichra xayolingni bezar boʻlsa koʻngul,
Pari oʻlur tarogʻ oʻqungnungu paykon koʻzgu.

Ul pariy yuziga devona gar ermas, ne uchun
Boʻldi bozorda sargashtavu uryon koʻzgu.

Sof qil safhaym xotirni tilar boʻlsang fayz,
Aks topmoq, gar erur tiyra ne imkon koʻzgu.

Koʻzgudek borsa Navoiy oʻzidin ne tongkim,
Ayladi may quyoshin soqiyi davron koʻzgu.

515

Sochti gerdin gul uza ul sarvi gulruxsor su,
Kuymagim dafʻigʻa qildi oʻt uza izhor su.

Yuzda xay tugʻyonidin gar kulsa ogʻzi yoʻq ajab,
Gʻunchagʻa boʻlmas ochilmoq, ichmayin gulzor su.

Tiygʻi bot-bot zaxm urardin zor jismim qildi zaʻ
Zamzam oʻlsunkim, koʻp ichsa yetkurur ozor su.

Yor ayogʻi tufrogʻidin oʻzga koʻrman dorue,
Ey muolij, koʻzlarimdinkim kelur bisyor su.

Mehrkim, ul chehra aksidur nedur, gar boʻlmamish
Oʻtlugʻ ohim shuʻlasidin gunbadi davvor su.

Gʻam oʻtidin, ey hakim, oʻlmak tilarmen, jomima
Zahr qoʻshsang qoʻsh valekin qotmagʻil zinhor su.

Xasta ko'nglum og'zi zaxmi paxtalig' paykonidin,
Bor aningdekkim, momuq birla ichar bemor su.

Shar'din ayru riyozatdin safo kasb aylagan,
Uyladurkim sof o'lur taskin bila murdor su.

To'rt yondin o'qi yo'l qilmish Navoiy ko'nglini,
Ishq savdosi uchun go'yo yasaptur chorsu.

516

Solsa zuhdung tuniga jomi hiloli partav,
Subha anjumlarin et boda quyoshig'a garav.

Tiyra xilvatni netay, xilvat ani bilki solur,
Anda soqiy yuziyu boda quyoshi partav.

Ul pariy ishqida qochmoqdur o'zumdin g'arazim
Buki, g'am dashtida Majnundek etarmen taku dav.

Zulfi hajrida damim dudi jahonni tutti,
Meni savdoyiy o'shul zulmat aroven shabrav.

Dahr xusravlig'in ulkim tiladi, charx aning
Boshig'a qo'ydi tugankim, der o'lus Kayxusrav.

Fayz ko'z tutma riyozatda teshilmay yuraging,
Ochmayin ravzana uy ichra quyosh solmadi zav.

Ey Navoiy, xush erur xilvat, agar bo'lsa kishi
Dilbari birla ikov, bo'lmasa lek anda birav.

517

Jonda jonparvar so'zidurmu labi xandonimu,
Ruhum oromi deyinmu ani jonim jonimu?

Ko'nglum ichra nishlarkim, sanchilibdur anglaman,
Nishtari mujgonidurmu novaki paykonimu?

Ey ko'ngul, olam buzarda qay biri ortug' ekin
Nuh to'fonimu ashkim saylining tug'yonimu?

Jon olurda qaysining sa'b erkanin sharh aylayin,
Ishqining bedodimu, yo shiddati hijronimu?

Nesi ul gulning Eram gulzoridin ortug' emas,

Jilva aylar sarvimu, yo g‘unchayi xandonimu?

Eyki, berding dahr sho‘xig‘a ko‘ngul, qatling uchun
Ishvayi paydosimu yo‘q, ofati pinhonimu?

Qatl qildilar Navoiyni valekin bilmadim,
Ko‘nglin oldurmoqmu erdi, yo ko‘ngul olg‘animu?

518

Shomi hajr o‘lturdi bu noshodni, sen shod uyu,
Qayg‘um etti qasdi jon, sen qayg‘udin ozod uyu!

Kecha gar to subh moni’ erdi nolam uyqunga,
Chunki bo‘ldi daf’ ul afg‘on bila faryod, uyu.

Bizni hijroningda so‘ngg‘i uyqu bosti, bori sen
Ko‘z ochib noz uyqusidin bizni qilsang yod, uyu.

Sen bag‘oyat mastu usruk, nargising uyqu to‘la,
Chunki g‘unchang dag‘i qildi esnamak bunyod, uyu.

Tun erur kech tongla topqung uyqusizlig‘din xumor,
Bir zamon boshing qo‘yub, ey sarvi huriyzod, uyu.

O‘tti yarim kechayu yaxshi emas masti xarob,
Ko‘z yumub ochquncha suhbatni qilib barbod uyu.

Ey Navoiy, mast bir tun ko‘z oyog‘ig‘a qo‘yub,
Uyg‘anurg‘a hashr subhin aylabon miod, uyu.

519

G‘amimnimu deyin yo beg‘am elning mojarosinmu?
Ko‘ngul holinmu yoxud ko‘nglum olg‘anning jafosinmu?

Qatiq ishqim balovu shiddatinmu aylayin taqrir,
Yo‘q ersa benihoyat ishtiyoqim ibtilosinmu?

Adadsiz dardu ranjim sa‘b ekannimu qilayin sharh,
Sifatqa rost kelmas shavqum oshubi balosinmu?

Ko‘ngulda vasl bog‘i orzusinmu bayon aylay,
Bag‘irda xori hijron no‘gining muhlik yarosinmu?

Vafosiz yor beparvolig‘iningmu so‘zin aytay,
Manga javru jafu tiyg‘in urub, elga vafosinmu?

Falak zulmi, ulus bedodi yo bir sarvi ra‘noning
Mening holimni aylab behavo har yon havosinmu?

Navoiy, iltifot og‘oz qildi yor, bilmankim,
Firoqidin shikoyatmu qilay, vasl iltimosinmu?

520

Nazarg‘a kelgali ul ikki nargisi jodu,
Ko‘ngulda yo‘qturur oromu ko‘zda ham uyqu.

Ko‘ngulki qayg‘u sipohi bila nizo‘ etti,
Ne shod o‘layki, ko‘ngulni bosipturur qayg‘u.

Ko‘zung Xo‘tan kiyigidur, yuz uzra xollaring
Magarki nofasidin mushk sochti ul ohu.

Ko‘ngulni tuz, tilasang foyiz o‘lsa tuz ma‘no,
Nedinki, egri esa egri ko‘rguzur ko‘zgu.

Xush ulki, dayrg‘a borg‘ach qadahni mug‘bacha mast
Yukunub ilgima berdi chiqib kelib o‘tru.

Chu kofir urdi bu yanglig‘ yo‘lumni, din lafzin
Yana tilimga kechursam uyat erur asru.

Navoiy, o‘ynadi jon xalqdin burun, rahm et,
Chu qildi jaldliq, emdi kerak anga jo‘ldu.

HYe HARFINING HUMOYUVNVAshLARINING HALOKANGIZLIG‘LARI «G‘AROYIB»DIN

521

Yuzu ko‘zungda muayyan kamoli sun‘i iloh,
Ne yuzdurur bu, ne ko‘z lo iloha illalloh.

Jamoling oyina va-sh-shamsi ko‘zgusi nozil,
Ko‘zung qarosig‘a mo zog‘a surmasi hamroh.

Tiling hamesha laduniy ulumig‘a notiq,
Dom ko‘nglung ilohiy rumuzidin ogoh.

Qamar har oy boshi mu‘jiznamoy ilgingdin,
Qochib boshini o‘g‘urlarki bo‘lur iyla dutoh.

Chu sen sipehrdin o‘ttung shihobu halqayi badr
Emaski charx chekar kecha hasratingdin oh.

Sening shafloating ummidi chun erur mumkin,
Gunohkor birovdurki, yoʻqtur anga gunoh.

Navoiy gulshanining nargisi nujum oʻlgʻay,
Koʻz uchidin anga qilsang hisob vaqti nigoh.

522

Otashin gul garchi ziynatdur jahon boʻstonigʻa,
Barq erur har yel uchurgʻan bargi bulbul jonigʻa.

Garchi shamʻ oʻldi shabiston zebi, koʻrkim, shuʻladin
Til chiqarmishtur susab parvonalarining qonigʻa.

Mayki quygʻay soqiyi gulrux erur hayvon suyi,
Vahki, ofat saylidur ishq ahli xonumonigʻa.

Nay yelin Iso dami tutqilki, ul bordur samum
Har nafas ahli muhabbat xotiri vayronigʻa.

Bir qadah may ichmadi bu dayr ahli bexumor,
To taharruk boʻldi bu tosi nigun davronigʻa.

Boda beranji xumor ermish fano jomida, lek
Ichmak ani kelmamish har bulhavasning shonigʻa.

Hasrat oʻlturdi meni, ey mugʻ, ketur jomi fano
Kim, chiday olman bugundin soʻng aning hijronigʻa.

Boʻlmayin foni, muhabbat jomin ichmakdur mahol,
Sabt eting bu nuktani dayri fano ayvonigʻa.

Kom topmay kimki hirmon dardigʻa boʻlmish asir,
Istasa hamdard oʻlturtung Navoiy yonigʻa.

523

Koʻngulkim, vaslin istar har taraf dogʻi sitam birla,
Erur Yusuf xaridori necha eski diram birla.

Figʻonligʻ koʻnglum oʻtlugʻ damimni sahl tutmangkim,
Olibmen ishq iqlimini bu tablu alam birla.

Iturdum oh ila agʻyorni ul yuz havosidin
Aningdekkim, kishi sudin ketargay xasni dam birla.

Qurugʻ jismimda qonligʻ zaxm emastur qatʻ uchun har yon

Ki, payvand aylamishsen ul so'ngaklarni baqam birla.

Tugan birla alifdin, ey munajjim, holatim ko'rgil,
Ki, ko'ksun taxtayi raml o'ldi har yon bu raqam birla.

Ko'ngul mashhudig'a chun bo'ldi vosil bo'lsa bo'lsun til
Agar qoyil samad birla vagar zokir sanam birla.

Taayyun xirmanin kuydurgay ammo barqraftore
Ki, ko'kdin yercha manzil qat' qilg'ay bir qadam birla.

Dema ko'ksunda eskirgay tunganlarkim, ko'zum har yon
Chu to'kti qatra dog' o'ldi bu sarig' safha nam birla.

Qadu zulfung bila og'zing tilab ko'z yumdi olamdin,
Navoiyg'a tarahhum aylakim, bordi alam birla.

524

Kuydi ko'nglumkim, nedin manzil emas jononag'a
Tushti o't ganj orzusidin bizing vayronag'a.

Ul pariy usruk ko'zin istab biyobon tutmisham
Kim, kiyik birla mudom ulfat bo'lur devonag'a.

Keldimu ko'rdum yuzin qayturmen emdi o'rtanib,
Sham'ni ko'rgan nafas yonmoq kerak parvonag'a.

To manga begona bo'ldung ko'nglum o'ldi shodkim,
Oshnodin ulfating ko'prakdurur begonag'a.

Charxdin yig'larsen, ey ko'z, bilki bo'lmish yetkudek
Sayli ashkingdin xalal bu ertagi g'amxonag'a.

Eyki, istarsen berib jon, vasl topqanlar so'zin,
Safhag'a o't sol qachon yetsang bizing afsonag'a.

Ey Navoiy, necha bag'ring su bo'lub to'kkung sirishk,
Toyiri davlat chu boqmas bo'yla obu donag'a.

525

Yonida el ko'rsam o'q sanchilmasunmu jonima,
Menki g'ayratdin ravo ko'rman ani o'z yonima.

Zaxmliq jonimki, ishqo'tidin xursand erur,
O't emas ul marhamedurkim, yoqibdur jonima.

Vasligʻa koʻz mahram ermastur, netib mahram boʻlu
Ikki tar domanki, tanugʻlugʻ berurlar qonima.

Chun yetar ul oygʻa afgʻonim, erur bu dam-badam
Kim, chiqib jon dogʻi hamrah boʻlgʻusi afgʻonima.

Aqlu jondin ishqida begona boʻldung, ey koʻngul,
Ket xudoy uchun, bugundin soʻng meni ham tonima.

Tan uyin dard oʻqi koʻp zaxm etti, ammo shukrkim,
Kirmadi noshukrlugʻ saylobi bu vayronima.

Ey Navoiy, kuldi ul gul ashkima, boʻlmay xalos
Yigʻlamoqdin, kom agar budur guli xandonima.

526

Anbari tar istaman yuz uzra xoling borida,
Kam koʻrunur yangi oy mushkin hiloling borida.

Siymi ashkim itlaringning yoʻlida sarf aylaram,
Chun demishturlarki qozgʻon doʻst moling borida!

Chashmayi hayvondin, ey jonim, su ichmaydur koʻngux
Xizrvash xatting aro shirin zuloling borida.

Chun vafo qilmas kishiga oqibat davroni husn,
Bas gʻanimat bil vafo qilmoq jamoling borida.

Degasen, miskin Navoiy nolasin bulbul kebi
Ey sabo, ul gul harimigʻa majoling borida.

527

Gʻamidin garchi jon yoʻq erdi tanda,
Tirildim laʼlidin oʻldum deganda.

Kecha bogʻ ichra borsam boʻe topman,
Qadingdin sarv birla norvanda.

Yashurun necha koʻz solsam adamning
Vujudi yoʻqtur ogʻzing bor ekanda.

Tilar kirpiklaringni zor koʻnglum,
Boʻlur bulbul yeri doyim tikanda.

Dema gul umrin oz, ey bogʻbonkim,
Seningdek koʻpni koʻrmish bu chamanda.

Navoiy garchi oʻldi lola yangligʻ
Gʻurur dogʻing bila qonligʻ kafanda.

Nechakim shoh beparvoligʻ etsa,
Kerak oʻksutmasa qullugʻni banda.

528

Koʻnglumning ohi qatrai xuni jigar bila
Dudedururki, ayrilur oʻtdin sharar bila.

Laʼl uzra xolu xatki, yuzung koʻzgusidadur,
Toʻtiygʻa hindu oʻrgatadur soʻz shakar bila.

Ul shoʻx koʻnglum oldi solib jismima shikast
Bir tifldekki, shoxin ushatqay samar bila.

Nozuklugidin erkin, yo men hasudmen,
Bukim aning belin koʻra olmon kamar bila.

Dardoki, olam ahlida bir yor topmadim,
Tun-kun niyozi shomu duoyi sahar bila.

Bu gʻussadin dedimki, boʻlay umrum oxiri
Shohi sipehrqadr Muhammad Umar bila.

El moniʻ oʻlsa, tushti Navoiy kebi ishim
Majnun boʻlub adam yoʻli sari safar bila.

529

Zihe hayvon suyidek lablaringning hasrati jonda,
Xating Xizriki, pinhondur va lekin obi hayvonda.

Yuzung haq nuri, jisming ruhi pok, ey ruhdek gʻoyib,
Seningdek bir malak siymo pariyvash yoʻqtur insonda.

Iki koʻz kim, arosindin chiqib yosh oʻtti boshimdin,
Biaynih gʻarq boʻlgʻan kemalardur bahri ummonda.

Degaysen bahr davrida qamishligʻ ichra oʻt tushmish,
Koʻzum girdida qon yoshkim, yugurur xori mujgonda.

Emas paykonining ravshanligʻidin bu koʻngul aksi
Har oʻqkim, ul otar koʻnglum erur, albatta paykonda.

Oʻtub yillar, ul oy bir kunki kulbam sari yoʻl ozgʻay,

Yomon toli'din ul kun bo'lmag'aymen baytul-ahzonda.

Navoiy qon yosh ichra g'arqu yori may ichib doyim,
Der ermish: zarq aylaydur, ko'rung men qanda, ul qanda?

530

Pardag'a kirgan kebi xurshidi raxshon har kecha,
Azmi xilvat aylar ul sham'i shabiston har kecha.

Ul kulub ahbob birla subhdek, men sham'vor
O'rtanib ko'nglum to'karmen durri g'alton har kecha.

Bir quyosh hijronida uryon tanim gardun kebi
Mehr o'tidin ko'rguzur ming dog'i pinhon har kecha.

Gah-gah, ey maxmuri xobolud, so'r ul xastani
Kim, yetar og'zig'a la'ling yodidin jon har kecha.

Nosiho, ne nav' pinhon toat aylakim, olur
Dinu donish naqdini bir nomusulmon har kecha.

Bir kecha so'rg'il meni andin burunkim, so'rg'asen,
Qani ul bedilki, aylar erdi afg'on har kecha.

Chek, Navoiy, nola, ko'z may bersunu bag'rim kabob,
Chun bo'lur ul oy xayoli bizga mehmon har kecha.

531

Ul musofirkim, erur barcha sipoh ahlig'a shoh,
Jismu ruhi xoksorimdur anga gardi sipoh.

Dedilar, ul shah qilur yo'l azmi, bu ummid ila
Ko'ksuma tirnog'lar birla chekibmen shohroh.

Raxshining javlonini ko'rgach yer o'psam men zaif
Yo'q ajab, chun xam bo'lur ermish itik yeldin giyoh.

Novaki birla to'shuk bo'lg'an ko'ngul ahvolini
Necha sharh aylay desam, og'zing'a kelmas g'ayri oh.

Ko'zda ashkimdin qochib, kirdi xayoli ko'ngluma,
Ko'p yog'indin yo'lda el vayrona qilg'andek panoh.

Buki hajringdin o'lubmen bo'lmasa bovar sanga,
Jonu ko'nglumkim sening birladurur, basdur guvoh.

Kelsa yorutqay sipah gardi Navoiy koʻzlarin,
Ul musofirkim, erur barcha sipoh ahligʻa shoh.

532

Jon olsa naylay ul buti paymongusil bila,
Chun bermisham koʻngulni anga ishq dil bila.

Keldi manga chu belini chektim, masaldurur
Kim, tortsa boʻlur, keluri boʻlsa qil bila.

Ashkimki, qon boʻlub yuzum uzra tushar erur
Yosheki, mayl bor anga sarigʻ-qizil bila.

Qaddi havosida labidin rohat istaram,
Ichsam kerak mudom chogʻir muʻtadil bila.

Zulm ahli xalq qoni uchun til uzatmogʻi
Bor uylakim, siboʻ ichar suni til bila.

Kavsar mayini shahd uza sunʻ ilgi tomizib,
Laʻling muxammar ayladi ul obi gil bila.

Doim qoshingda boʻlsa Navoiy ajab emas,
Gul birla bulbul oʻlsa ne tong muttasil bila.

533

Ohkim, jon boʻynigʻa zulfung tanob oʻldi yana,
Kecha tong otquncha ishim pechu tob oʻldi yana.

Ishq asir etkan jununlugʻ koʻnglum ishi har zamon,
Oʻtqa tushkan telba yangligʻ iztirob oʻldi yana.

Ganji ilm ettim koʻngul kunjin, yetishkach sayli ishq,
Har imoratkim, qilib erdim xarob oʻldi yana.

Bir oʻq urdi gʻamzangu itti koʻngul majnun boʻlub,
Ul balo urgʻangʻa bilman, ne balo oʻldi yana?

Gul shabiston bazmida oʻt yoqti, vahkim, gʻunchadin
Barcha bulbul koʻngli ul oʻtqa kabob oʻldi yana.

Dedilar, ul shoʻx har dam oshuqub uydin chiqar,
Jon ishi chiqmoq uchun, vahkim, shitob oʻldi yana.

Ey Navoiy, bir sari boʻldi bu gʻamlar chun sanga,
Azmi dargohi shahi oliyjanob oʻldi yana.

534

Orazi yonigʻa gul sanchar jamol izhorigʻa,
Anglatur husnin ani yondoshturub ruxsorigʻa.

Evrulur boshigʻa jonlar, vahki, har jon rishtasi
Chirmashtur gardi Yazdiy meʻjari har torigʻa.

Sochbogʻ ermasturki, ul kofir gʻilof aylabdurur
Olam ichra kufr taʻzimi uchun zunnorigʻa.

Koʻz duosi chun bitirsiz sadqasi aylab meni,
Tori jonim rishtasidin tortingiz tumorigʻa.

Yeng bila nevchun yopar ogʻzin takallum holida,
Lablaridin shahd olib yoʻl ochmasa guftorigʻa.

Barg evurmay lavn, gul soʻlmay, toʻkar ermish xazon,
Bogʻlama koʻnglungni, ey bulbul, jahon gulzorigʻa.

Kaʻbayi koʻyin Navoiy evrulurga zaʻfi bor,
Bas, madaddur yetsa ilgi qasrining devorigʻa.

535

Nasihat ahli manga derki, mayni tark et, vah,
Ilig olib kelur, ogʻiz ichar, manga ne gunah?

Manga may ichmak emas oʻzlugumdin, ey nosih,
Bu ishga chang qadi dolu shohid oʻldi guvah.

Qilur jununu qadah manʻini manga zohid,
Degaymu telbaga bu soʻzni boʻlmasa ablah.

Qadah charogʻini ollimgʻa tutqil, ey soqiy
Ki, zuhd zulmatida asru boʻlmisham gumrah.

Bu shamʻ birla xarobot sari boshla meni
Ki, tiyra zuhd tuni ichra oʻlmayin nogah.

Boshimni piri xarobot dargahida qoʻyay
Ki, bor eshigida shohu gado, gado bila shah.

Navoiy aytur emish dayr aro sanam zikrin,
Bu ism zikriga kim qilsa mayl bismillah.

536

Qil uchi koʻrmay ogʻzingdin nishona,
Anga oshiq boʻlubmen gʻoyibona.

Xating bosh chekkali xoling koʻrunmas.
Koʻkardi chun ekin, gum boʻldi dona.

Bahona qilmay el qonin toʻkarsen,
Manga yetkach qilursen bir bahona.

Bulut ermashi, gardun yuz yashurmish
Ki, tortar shuʻlayi ohim zabona.

Bu javlonkim qilursen, vah, zamone,
Inon chekkilki, qoʻzgʻaldi zamona.

Fano ahli soʻzin koʻp ayla mazkur
Ki, uyqu dafʻ etar ushbu fasona.

Oʻtar yoring, Navoiy, arz qilkim,
Qadam qoʻysang yaqindur bandaxona.

537

To koʻrubon yuzin quyosh qolgʻali ishtiyoqigʻa
Goh boshigʻa evrulur, goh tushar ayoqigʻa.

Qoshida xoli hinduyi kofir erurki ahli din
Qatli uchun chiqibdurur koʻz sola dayr toqigʻa.

Dardu balovu gʻussani koʻnglum aro keturdi ishq,
Doʻstlarin birav kebi kim tilagay visoqigʻa.

Vasl meni chu oʻlturur, bor sanga oʻlmagim gʻaraz,
Rahm etib, ey ajal, meni solma aning firoqigʻa.

Poʻya qilurda chobukum uchti rikobida pariy,
Naqsh sogʻinma zeb uchun sizgʻan aning janoqigʻa.

Tolibi faqr bor esang barcha bila muvofiq oʻl,
Sen kimu eʻtiroz kim ahli zamon nifoqigʻa.

Noʻshi labing zulolidin xasta Navoiy ichkali
Cheksa hayot sharbatin, zahr kelur mazoqigʻa.

538

Tushti o't ko'nglum uyiga ohi dardolud ila,
Ko'zda kirpik dema bu ravzan, qorarmish dud ila.

Telba it deb har taraf yo'ldin qocharlar ahli hush,
O't sohib og'zim, yugursam jismi gardolud ila.

Charx sayr etmas, nechuk subh istagaymen g'am tuni,
Javfi chun madrus erur bu shomi qiyrandud ila.

Yusufum hajrida Ya'qub g'am ichra, mutribo,
Uylamenkim, xushlug'um yo'q nag'mayi Dovud ila.

Dema har dardingg'a aylay bir davvo, qo'ykim o'lay
Kim, malul o'lg'ungdurur bu dardi noma'dud ila.

Shah tilar davlat baqosin, men gado yor og'zini,
Ranjadur shohu gado bir komi nomavjud ila.

Ey Navoiy, qildilar dunyoni rad ahli qabul,
Gar desang maqbul o'lay, yor o'lma bu mardud ila.

539

Lablaringkim, hayf erur teng tutmoq ani qand ila,
Sindurur yuz qand bozorini shakkarxand ila.

Toki hayronmen sanga nomus ila itmish ko'ngul
Telba yanglig'kim, qochar el g'ofil o'lg'ach band ila.

Odam ul soatki jannat ichra avlodin ko'rar,
Ne quvang'ay, dam-badam sen nozanin farzand ila.

Qo'y nasihat, zohidu o'tlug' damimdin vahm qil,
Telba it imkoni yo'qturkim sog'alg'ay, pand ila.

Hojatingni elga arz etmakka hojat bo'lmasun,
Xush chiqishsang lahzae bu zori hojatmand ila.

Lablaring hajrinda yuz parkandkim bo'lmish ko'ngul,
La'l erur mahlul qon o'rmig'a har parkand ila.

Chun Navoiy ko'ngli sindi emdi lutfung ne osig'
Kim, ushatsa shishani butmas yana payvand ila

540

Mehrdin dermenki, bo'lsam doyim ul oyim bila,

Naylayinkim, charx evrulmas mening royim bila.

Hajr aro mendurmenu purohu purxam qomatim,
Gʻam cherigi xasmu men bu navʻ oʻq-yoyim bila.

Ahli majlis kuydurur tilin kesib, boshin uzub,
Shamʻ daʻvo qilsa mohi majlis oroyim bila.

Koʻhi dardu teshayi hijronni soʻr Farhodin,
Anglamlas Xusravki, Shirin birladur doyim bila.

Husnigʻa har lahza hayronroqmen oxir yaxshidur,
Oʻlmasam nogah bu ishq hayratafzoyim bila.

Boʻlmayin dayri fano xammori gar qilsam badal,
Shohidi xudbin ridosin bodaployim bila.

Dam-badam miskin Navoiyning degil qon yutmogʻin,
Ey qadah, gar hamdam oʻlsang bodapaymoyim bila.

541

Gar sabodek hamdam erman sarvi ozoding bila,
Bormen, ey gul, qaydakim boʻlsam, sening yoding bila,

Range yoʻqtur chun qizil guldin sanga, ey andalib,
El qulogʻin asru koʻp yolqitma faryoding bila.

Eyki dersen, koʻzlarim koʻnglungni ne navʻ etti sayd,
Bir kabutar netsun oxir ikki sayyoding bila.

Masjid ichra butparast oʻlmoq necha, ey piri ishq,
Din uchun kirdim fano dayrigʻa irshoding bila.

Sehr erur, ey ishqkim, koʻnglum bila paykonidin,
Xirqayi jism ichra oʻtu suni asroding bila.

Gar itobe zohir etsang oʻzgalarning koʻnglin ol,
Negakim men xoʻy etibmen zulmu bedoding bila.

Ey Navoiy, telbalik tark etkasen koʻrgach visol
Hur siyratlik, malak xoʻluq pariyzoding bila.

542

Vahki, ul shoʻx borib, jonima oʻt soldi yana,
Telmurub ikki koʻzum yoʻlgʻa boqib qoldi yana.

Nechuk oʻlmay meni bemorki, Iso nafasim
Koʻrdi holimniyu koʻrmasga oʻzin soldi yana.

Yigʻlang, ey shamʻu surohiyki, oʻlarimni bilib,
Mutribi nagʻmasaro navha kugin chaldi yana.

Zaxme istar edi koʻnglum qilichidin, goʻyo
Ilgiga tiygʻ mening koʻnglum uchun oldi yana.

Aqlu din naqdi fano dayri aro kirmas egach,
May bila mugʻbachalar yoʻlida sayfaldi yana.

Sabr elin yigʻmish edim chiqmas egach ul xurshid
Voykim, zarra kebi har sari qoʻzgʻoldi yana.

Yoʻlda, ey Xizri rahim, xasta Navoiy qoʻlini
Kim, bu yoʻl poʻyasidin bagʻri aning toldi yana.

543

Koʻnglum ogʻzingning xayolidinki toʻlmish gʻam bila,
Naqd uza mumedururkim, naqsh erur xotam bila.

Gʻam tuni anjumni ohim oʻqlari zaxmigʻa charx
Ul momuqlar bilki, qoʻymishdur yasab marham bila.

Yigʻlama, ey koʻzki, bormas zulm naqshi koʻnglidin,
Toshda qozgʻon xat ne imkonkim buzulgʻay nam bila.

Ul alifdurkim ayondur bir tarafdin shamrasi,
Qaddi bir yondin osilgʻon mushkboʻ parcham bila.

Shayxi gʻofil koʻnglin etti zarq ohidin qora
Tifldekkim, koʻzguni qilgʻay mukaddar dam bila.

Ohkim, ovora boʻldum ayta olmay shammae,
Yoshurun koʻnglumdagi dardimni bir hamdam bila.

Ey Navoiy, gar desankim benavoligʻ koʻrmayin,
Oshnoligʻ qilmagʻil jinsi baniy odam bila.

544

Yana ne oʻt edikim tushti xonumonimgʻa,
Yana ne shoʻʻla edikim, tutashti jonimgʻa.

Yana ne barq edikim, tushkach oʻrtadi xasdek,

Bir oʻt sharorasidin jismi notavonimgʻa.

Yana ne novaki mujgon ediki, qatlim uchun
Tiqildi koʻngluma, yaʼniki kirdi qonimgʻa.

Yana ichimga magar ishq soldi oʻtki, chiqar
Shararlari qotilib oh ila figʻonimgʻa.

Balo oʻti yonadur toʻsh-toʻshimdin, ey nosih,
Eshit nasihatuz zinhor kelma yonimgʻa.

Sarigʻ yuzumni qizil qilmadi visol mayi,
Bu gulshan ichra bahor oʻlmadi xazonimgʻa.

Navoiy itti qoʻyub yodgor xasta koʻngul.
Dediki, yetkurung albatta dilsitonimgʻa.

545

Meni gadoy qachon yettim ersa shohimgʻa,
Yuzumni yerga qoʻyub shukr dey ilohimgʻa.

Koʻrushmagimga agar boʻlsa multafit, boʻlgʻay
Visol tubiyi jannat bila giyohimgʻa.

Gunah yiroqligʻim erdi, chu lutf mazharisen,
Inoyat aylagilu boqmagʻil gunohimgʻa.

Dedi safarda sutun birla borgohimdur
Kishiki, boqti falak birla dudi ohimgʻa.

Baho tunganlarim oʻlmish visol uchun, hayhot,
Kishi bu tuhfanu sotqaymu ul darohimgʻa.

Buzuldi koʻzu koʻnguldin ishim, magar tushqay
Bir ahli dil koʻzi bu holati tabohimgʻa.

Navoiyo, yana gar yor yuzini koʻrsam,
Mutiu qul boʻlayin baxti nekxohimgʻa.

546

Koʻngluma anduh yelidin gʻuboredur yana,
Goʻyiy ani qoʻzgʻagʻan chobuksuvoredur yana.

To ne gullar ochqay oxir ishq aylab chok-chok,
Gʻunchadek koʻnglumda bukim xorxoredur yana.

Oh dudin sahl tuttum, ohkim ul dud aro
Sabr uyin kuydurgali har yon sharoredur yana.

To labing ushshoqdin jon olmoq etti ixtiyor,
Jon berurga har taraf beixtiyoredur yana.

Tong yelidin boʻldi goʻyo sunbulung oshuftakim,
Har qayon boqsam parishonroʻzgoredur yana.

Yerga sochqan ter fano dashtida solik jabhasi,
Gavhari maqsudidin har dam nisoredur yana.

Rafʻ oʻlub erdi Navoyining jununi, ey pariy,
To sanga tushmish koʻzi majnun shioredur yana.

547

Koʻradurmenki borur yoru qolurmen meni gumrah,
Bora olman, tura olman, ne qatiq holat erur, vah.

Hajridin jonima yuz biym qolayin desa andin,
Xoʻyidin koʻngluma ming vahm boʻlayin desa hamrah.

Koʻyung ummidi, yuzung hasrati birla, agar oʻlsam
Yovumay ravzagʻa vollah, tilamay hurni billah.

Maygʻa mashgʻul oʻlubon hajrni umdan unaturmen,
Buzulur zor koʻngul, kirdi esa yodima nogah.

Aql taklif qilur koʻnglumakim, tarki junun qil,
Telbadin kim bu tamaʻ tutqay, agar boʻlmasa ablah.

Shohu soyilgʻa nasib ar koʻpu ozdur, ne tafovut,
Teng nasib oʻldi, chu tufroqqa agar soyil, agar shah.

Yor gʻofilligʻidin zulfida jon berdi Navoiy,
Sayd oʻlar domda, sayyod agar boʻlmasa ogah.

548

Vahki, bir badmehr oʻqi jonimgʻa parrondur yana,
Tiira koʻnglum kulbasining shamʻi paykondur yana.

Bir pariy ishqida jonning nuqta birla «nun»idek,
Notavon jonimda naʻlu dogʻ pinhondur yana.

Baski paykoning yigʻildi, yiqti tan koshonasin,
Bu bino su kasratidin, vahki, vayrondur yana.

Tangʻa juzv oʻldi oʻqung ul navʻkim, andin ani
Olmoq anburklar bila tortib ne imkondur yana.

Eyki, koʻnglumni deding majruh emastur ishqdin,
Koʻrmading oyoki mujgonim aro qondur yana.

Chiqmisham mugʻ koʻyidin sarxush yashun, ey charxkim,
Yer bila teng qilmogʻing ollimda osondur yana.

Dasht aro Majnunni koʻrganlar Navoiyni koʻrub,
Qildilar hayratki, ne gʻuli biyobondur yana.

549

Tanimda zaʻfdurur to isitmish ul dilxoh,
Quyosh haroratidin ne ajab qurusa giyoh.

Aning nihol qadi titrabon terak yangligʻ,
Men evrulub boshigʻa tortibon sabodek oh.

Tanini gʻuncha kebi toʻngʻa chirmabon qat-qat,
Valek talfasadin guldek ochilib gah-goh.

Gulobxonadagʻi gul kebi soʻlub jismi,
Qilib gulob kebi terning oʻrtasida shinoh.

Yotib koʻzi kebi gulgun harir uza bemor,
Valek mendek etib sihat ahlini gumroh.

Demanki, sharbat uchun yaxshidur chuchuk jonim,
Yarasa sadqa uchun qilgʻasiz meni ogoh.

Navoiyo, dema nevchun taning zaif oʻlmish,
Tanimda zaʻfdurur to isitmish ul dilxoh.

550

Hayhotkim, birav gʻamidin zormen yana,
Faryodkim, balogʻa giriftormen yana.

Ey muddaiyki, orim edi taʻnu soʻkmaging,
Forigʻ degilki, har ne desang bormen yana.

Dafʻ oʻlmish erdi noʻshi labingdin malolatim.

Lutf ayla, ey tabibki, bemormen yana.

Har kecha bir quyosh g'amida g'ussa toshidin,
Boshdin-ayog' sipehrdek afgormen yana.

Sufiyi aql savmaasin shukrkim buzub,
Dorulfanoyi ishqda xammormen yana.

Og'zim qurub, damim tutulub, sekridim, ne tong,
Kim, telba chobukumga jilavdormen yana.

Aql itti, hush ketti, ko'ngul kuydi, chiqti jon,
Shukr et, Navoiyoki, sabukbormen yana.

551

Yana har dam ishim sochmoqdurur ko'z bog'idin lola
Ki, bo'lmish loladek qonlig' ko'ngul pargola-pargola.

Ko'zungdur fitnavu afsun savodidin qora nargis,
Yuzumdur mehnatu idbor dog'idin sarig' lola.

Umidim mazrain, dedim ko'kartay ashkdin, lekin
Sovug' ohimdin o'ldi ul ekinga bu yog'in jola.

Shafaq ichra emas anjumki gardun javfida ohim
Harorat oncha ko'rguzdiki, erni bo'ldi tabxola.

Marazliq zaxmi ko'p tandin bayone ko'nglum afg'oni,
Buzug'din uyladurkim, chug'd qilg'ay dam-badam nola.

Deb erding, jon beray o'lsang yetishti ul mahal, vahkim,
Gado sultong'a netkay juz gadolig' o'tsa ham hola.

Navoiy dahrning kun yuzi, tun sochig'a mayl etma
Ki, oxir umr naqdin muxtal aylar ushbu muhtola.

552

Nildin har bir alif ul mahjabin ruxsorida,
Bir niholi sarv erur go'yo Eram gulzorida.

Ishq sultoni siyosat ayladi ushshoqni,
Xalq jismidur, somon ermas balo devorida.

Toza dog'edur fig'onim o'tidin bo'ynumdag'i
Har mudavvar shakl shingarfiy junun tumorida.

Tavqlar boʻlmish jaliy tortargʻa imon ahlini
Halqalar zanjiri zulfung rishtasi zunnorida.

Telbalik togʻi tanimdur, bosh uza joʻlida soch
Har biri bir notavon Majnun junun koʻhsorida.

Tushsa yuz dastor boshdin, bosh egindin, vah, ne tong
Kim, erur gulrang may boshida, gul dastorida.

Ey Navoiy, zor jisming nola qilmas zaʻfdin
Uylakim, sust oʻlsa, un boʻlmas mugʻanniy torida.

553

Koʻngul qushidur aning zulfi tobkori bila,
Chibinki, bogʻligʻ erur ankabut tori bila.

Sipand ofat emas, lolazor ofat erur,
Yuzinda har sari xol otashin uzori bila.

Magarki zulfida ishq ahlining koʻngullaridur,
Ne dudkim, nafasindin chiqar sharori bila.

Niholi vasl aningdek quruptururki ani
Koʻkarta olmadi koʻz ikki joʻybori bila.

Sipehr emin emas manjaniqi ohimdin,
Oʻn ikki burjlugʻ ushbu biyik hisori bila.

Muvaffaq oʻlmasa tavfiq ila, emas mumkin
Oʻz ixtiyorini qoʻymoq oʻz ixtiyori bila.

Churuk soʻngaklarim oʻlmish quyun aro xoshok,
Boshinggʻa evurladurgan tanim gʻubori bila.

554

Dardini jismim aro asray debon tadbir ila,
Toza dogʻ ermas oʻqi zaxmin tutubmen qiyr ila.

Toki shamʻi anjumandur mohi shabgardim mening,
Koʻk shabistonidin oy har tun qochar shabgir ila.

Zulfi ichra zor jismim holatin qilsang raqam,
Ey muharrir, zarhal etqaysen qora tahrir ila.

Hadding ermastur debon ishqim meni yozgʻurmakim,

Men ham anglarmen, vale ne choradur taqdir ila.

Ul pariy zulfi savodin yozg'ali bo'lmish davot
Uyla savdoyiyki, asrarlar ani zanjir ila.

Kiyr ila aylang yuzumni chum qorakim, umr o'tub,
Do'st ko'yi azmi qildim yuz tuman taqsir ila.

Ishqi shar'iyda Navoiy qatl ila topsang xalos,
Bilki, o'lmakdin qutulg'andekdurur ta'zir ila.

555

Ilg'in ul gulrang etibdur lola yafrog'i bila,
Kaflarin bargi bila, tirnog'larin dog'i bila.

Rishtayi zulfi xayolidin havo qilg'an ko'ngul
Bir qushedurkim, qochibdur go'yiyo bog'i bila.

Reshlar ko'ksunda ko'r, Farhod bahsin qo'ykim, ul
Qazmadi mendek balo tog'ini tirnog'i bila.

Sham' hamdardimdurur hijron tunikim men kebi
Hajr o'tida qovrulur ul dag'i o'z yog'i bila.

Otashin la'ling shahidi qabridin gulgun g'ubor
Kim, qo'por, o'tdur, emas qon rangi tufrog'i bila.

Bemahal gulbong ila yolqitma bulbul elnikim,
Dahr bog'i gullari xushtur, vale chog'i bila.

Lola ermas, urdi o't gulshang'a bir gul hajridin,
O'rtanib har dam Navoiy nola qilmog'i bila.

556

Erur ko'ngulda safo ishq toza dog'i bila
Nechukki, ko'zda yorug'lug' erur qarog'i bila.

Firoq shomi yangilmas o'qung ko'ngul yo'lini
Ki, borur ul sari paykonidin charog'i bila.

Erur sukutu fano, ishq lozimi bulbul,
Ne voqif ancha fig'onu ulug' dimog'i bila.

Ul o'tki o'rtadi parvonani, hamul o'tdin
Ko'rungki, qovruladur sham' dog'i yog'i bila.

Shahu ulus gʻamiyu jomi Jam, xusho ulkim,
Sinuq safol ila durd ichkay oʻz farogʻi bila.

Xumor aro tiladim soqiyyu qadah yuz shukr
Ki, ulki men tiladim, keldi oʻz oyogʻi bila.

Quchargʻa sarv niholi biri qadingdek emas,
Agar ketursa ani bogʻbon quchogʻi bila.

557

Men masti gʻarqi bodamen, aksim emas may ichra, vah,
Soqiygʻa bovar boʻlmasa bexudlugʻum bastur guvah.

Taqvo ridosi birlakim masjidgʻa bordim dayrdin,
Ey mugʻbacha, iynak rido boʻynumda, gar qildim gunah.

Keldim qochib gʻam xaylidin mayxonagʻa, ey piri dayr,
Tengri panohing, gar manga xum keynida bersang panah.

Dayr ichra sarxush mugʻbacha dinimni toroj ayladi,
Ayb etmangiz, gar kelmasa yodimga shayxu xonaqah.

Nazzoradin hush ahlining dastori tushmak ne ajab,
Mundogʻki sarxush sekritur har yon samand ul kajkulah.

Tasbihni may rahni qil, har donagʻa mayl etmagil,
Gar istasang koʻnglung qushin sayd etmagay bu domgah.

May tulgʻining har pashshasi piledurur xartumluq,
Dafʻ etkali dayr ahligʻa gar cheksa dardu gʻam sipah.

Yuz birla gar dayri fano yoʻlin supursam vajhi bor
Kim, dayr piri ollida bu navʻ oʻlubmen roʻbarah.

Gulxan aro ostingda kul, uryon boshingda ishq oʻti,
Bu navʻ taxtu toj ila sensen Navoiy podshah.

558

Xush ulkim, bor edi ilgimda pechon sunbulung gah-gah,
Tutunlar chirmashur boshimgʻa ani chun sogʻinsam, vah.

Yuzungdur poklik mehri, koʻzumdur rostliq ayni,
Aningdek yuzga mundoq koʻzdin oʻzga koʻz maozallah.

Koʻngul pargolasidur har taraf ishqingdin oʻrtangan
Shararlarkim, chiqar ohim oʻti dudi bila hamrah.

Tushumda laʼliyu ruxsoridur, uygʻatmang meni gar xud
Masiho birla Yusuf boshim ura yetsalar nogah.

Uchub ruhum qushi har dam havo aylar zanaxdonin,
Aningdek qush masallikkim nishiman qilmish oʻlgʻay chah.

Muhabbat koʻyida bukim, gado shahni qilur oshiq,
Biaynih bor aningdekkim, gadoni oshiq etkay shah.

Qazoyi mo mazo chun favti hol aylar zihe hasrat,
Muvaffaq ulki avvaldin boʻlur oʻz vaqtidin ogah.

Qalam yozgʻan balodin muhtariz boʻlgʻan zihe nodon,
Muqarrar boʻlmagʻan roʻziy talab qilgʻon zihe ablah.

Navoiy daftari hajring yozib koʻz toʻkti xunobin,
Chu ochsang safha-safha koʻrgasen qon oʻtkanin tah-tah.

559

Soqiyo, talx oʻldi ayshim hajr bedodi bila,
Tut achigʻ maykim, ichay Mirzo Chuchuk yodi bila.

Sipqarib jomi sipehr aqdohin aylay rez-rez,
Necha chekkaymen zabunlugʻ charx bedodi bila.

Zuhd koʻnglum koʻzgusin qilmish mukaddar, ey harif,
Sindururmen tavba piri ishq irshodi bila.

Bevafoligʻ gar budurkim, qildi ul shoʻx, ey koʻngul,
Sarfa qilmas oshnoligʻ Odam avlodi bila.

Vahki, sindi naxli ummidim, xusho, ul bogʻbon
Kim, erur xushhol bir navrasta shamshodi bila.

Chun hudoy Laylo qulogʻin yolqitur, Majnun, ne sud,
Togʻni gar kelturur afgʻongʻa faryodi bila.

Ey Navoiy, ishq sahrosida xud qoʻyding qadam,
To nechuklashkaysen ul poyoni yoʻq vodiy bila.

560

Sochib sirishk yugursam qoshing xayoli bila,
Sipehr mencha emas kavkabu hiloli bila.

Koʻzungki, mardum ila jon olur, erur shoʻxe

Ki, sayd aylagay eldin ko'ngulni xoli bila.

Ko'ngulda qaddu uzoring xayolin ettim naqsh,
Bu bog'ni bezadim sarvu gul niholi bila.

Ulusni javr ila husn ahli o'lturur, lekin
Xalok etar meni ul sarv e'tidoli bila.

Emas yasang'ali gar solmas ilgidin ko'zgu
Ki, bo'ldi ko'rgali darmonda o'z jamoli bila.

Xirad ko'ngul sipahin to'qtatay dedi, vahkim
Buzuldi kirpigi xaylin ko'rub yasoli bila.

Quyosh seni ko'rub andoq uyaldi o'z yuzidin
Ki, yerga kirdi tura olmay infioli bila.

Xazon kamindadur, ey bulbul, o'lmag'il g'ofil,
Dameki dast berur aysh gul visoli bila.

Mukaddar etsa ko'ngul shishasini zuhd, ne g'am,
Navoiyo, kelu yug'il qadah zuloli bila.

561

Ishq aro dushvordur bo'lmoq kishi hamdardi shoh,
Chun de olmas dardini bir yil yugursa dodxoh.

Shox dodimg'a netib yetsunki mulki ishq aro,
Qadri oliy shoh ila tengdur gadoyi xoki roh.

Shoh mendin ishq aro ojizroq o'lsa tong emas
Kim, balokashlik mening xo'yimdur, aning-izzu joh.

Shohliqning daxli yo'q ishqu muhabbat ko'yida
Kim, kerak anda sarig' yuz, la'lgun ashk, o'tlug' oh.

Shohkim, matlubig'a qulluq buyurg'ay ishq emas
Kimki, oshiqdur anga zoru zabunlug'dur guvoh.

Sarv ila xoshok agar gul oshiqidur farqi bor,
Sarvg'a to o't tutashqay, kul bo'lur yuz ming giyoh.

Ey Navoiy, sidq ila bo'lg'il gado ishq ichrakim,
Taxtu tojin bersa, bu davlatni topmas podshoh.

562

Qayu yoreki bir yori bila jomi vafo cheksa,
Vafosinda aning yillar boʻlur, dardu balo cheksa.

Musallam yorligʻ ul yorgʻakim, qoʻymagʻay minnat,
Gar oʻz yori uchun agʻyordin ming mojaro cheksa.

Vafo ahli tong ermas koʻzlariga toʻtiyo qilmoq,
Vujudum tufrogʻin gard aylabon bodi fano cheksa.

Qayonkim, ul sarigʻ toʻnluq borur men zor erishkanni
Sogʻingʻaylar qachon kahbargni bir kahrabo cheksa.

Musavvirkim, qoshing chekti, ushatti xoma naqsh ahli,
Kishi daʻvo ne navʻ etgay birav bu navʻ yo cheksa.

Yetishkay begumon ayn-ul-yaqin asrorigʻa har kim
Ayogʻing tufrogʻidin koʻzlariga toʻtiyo cheksa.

Borur koʻyungga gʻam yeb oʻlgali koʻnglum, ne imkon manʻ,
Kishini bir taraf ham rizq cheksa, ham qazo cheksa.

Zamona aholidin koʻz tutmasun mehru vafo podosh,
Kishi yuz yil alargʻa gar vafo aylab, jafu cheksa.

Bu gulshan qushlarigʻa benavoligʻ kelturur lahni,
Navoiy har qachon oʻz gulruxin istab navo cheksa.

563

Ne edi, ey ishq, yuz tiygʻi balo bir zorgʻa,
Hajrdin ming zahri qotil bir hazin bemorgʻa.

Yorligʻdin ermas erdi qatl qilmoq yorni,
Ul gʻazabni xossakim qilmoq rujuʻ agʻyorgʻa.

Koʻnglum oldi gar koʻngulsizlikdin oʻlsa yuz gʻamim,
Uyla bedilmenki, dey olman ani dildorgʻa.

Oncha paykoning tanimdin chekti haryon boshkim,
Saʻbdur marham dagʻi yoqmoq tani afgorgʻa.

Koʻzlari qonim toʻkarlar, ey musulmonlar, ne tong,
Kechsa jonidin asir oʻlgʻan kishi kufforgʻa.

Nosiho, gar pand eshitmon bilasen maʻzurmen.
Men kebi devona boʻlsang bir pariy ruxsorgʻa.

Ujb ila taqvodin ortuq uzr ila qilmoq gunah,
May qanikim, oʻt solay bu pardayi pindorgʻa.

Rahm qil, yo rabki, isyon kasratidin yoʻqturur,
Oncha fursatkim tilim evrulgay istigʻforgʻa.

Ey Navoiy, ham zamondin, ham zamona ahlidin
Har zamon gʻam yetsa yuzlan kulbayi xammorgʻa.

564

Koʻyida yigʻlar edim men zor har bemorgʻa,
Emdi yigʻlarlar bari bemorlar men zorgʻa.

Hajri bepoyon yoʻlin qatʻ aylamak dushvor erur,
Zaʻfdin menkim yururmen qoʻl tayab devorgʻa.

Telba koʻnglumning qushidin qonu yuzdin zaʻfaron,
Qilsalar dafʻi jununum basdurur tumorgʻa.

Ishq paydovu nihon oʻlturdi, lekin yoʻqturur
Zahra bu holimni ham ixfogʻa, ham izhorgʻa.

Zulfida men foniyu tasbih ila magʻrur shayx,
Subha torin bas, ne yangligʻ oʻxshatay zunnorgʻa.

Yoʻq ajab oʻlsam dagʻi kavsar suyi boʻlgʻay nasib
Nazʻ vaqti solsam oʻzni kulbayi xammorgʻa.

Zor oʻlub miskin Navoiy nechakim chekti figʻon,
Qilmadi ul oy tarahhum bu figʻonu zorgʻa.

565

Chun kuyar parvona ul shamʻi shabiston oʻtigʻa,
Anglagʻay kuymakni bir tun kuysa hijron oʻtigʻa.

Har dam oʻrtarlar meni oʻtlugʻ iki kofir koʻzung,
Necha kuygaymen ul ikki nomusulmon oʻtigʻa.

Koʻnglum oʻtidin ne tong gar topsa ruxsoring furugʻ.
Shoʻx tarso mushaf oʻrtar shayx Sanʻon oʻtigʻa.

Otashin laʻling gar ashkimdin kular ermas ajab,
Kim kudurat bahrdin fahm etti marjon oʻtigʻa?!

Gar koʻngulning oshkor oʻtigʻa taskin bersa ashk,

Kim qila olg'ay iloj aning bu pinhon o'tig'a?!

Shu'la ul yanglig'ki o'rtar shoxni aylab nihon,
Satr keldi ish bu jismi zori uryon o'tig'a.

G'am tuni ermas shafaqdin shu'lakim mahrumlar,
Kuydururlar ohdin gardunni xirmon o'tig'a.

La'li ko'nglum ichradur qilma tutun, ey tiyra oh,
Rasm emas chun uyda dud etmak ayon kon o'tig'a.

Ey Navoiy, davr ayog'in solma qo'ldin lahzae,
Gar desang taskin beray har lahza davron o'tig'a.

566

Bo'lmag'ay erdi falakning kiynasi davronida,
Bo'lmasa yaldo tuni oshiq'ig'im tug'yonida.

Tun balosidin qatiroq yo'qturur oshiqqa hol,
Xossakim bemor ham bo'lg'ay muhabbat onida.

Tiyra shomi hajr yo'qkim, do'zax o'ti dudidur,
Ne qiyomat zormen ul hurvash hijronida.

Biyim erurkim shu'lasi jannatni dag'i o'rtagay,
Bo'lsa bir ahgar o'tumdin do'zax otashdonida.

Garchi ul oy ko'yi ichra itlarining soni yo'q,
Mendururmenkim, eman ko'yida itlar sonida.

Soyil andoqkim diram uzra diram qo'yg'ay, erur
Dog' uza dog'i gadoyingning tani uryonida.

May bila ma'shuqdin o'zga jahonda har ne bor,
Topmasang xushroq nechakim, zor esang armonida.

Bo'lma bo'stonu saro qaydida olam ichrakim,
Yo'q vafo qilsang nazar olamsaro bo'stonida.

Sham'siz tun bo'lsa, ya'ni soya dag'i bo'lmasa,
Gar Navoiy bo'lsa bir dam dilsitoni yonida.

567

Ishq aro ishlar tushar ermish kishining boshig'a
Kim, qo'shar ermish bag'ir pargolasin qon yoshig'a

Qon labi hajrindakim, yuqti sarosar, qildi laʼl
Ishq boshim uzra yogʻdurgʻan malomat toshigʻa.

Qoshidin naqdin oʻgʻurlargʻa hamono boʻldi xam,
Ul yoshunsun deb, teri boʻrkin chekiptur qoshigʻa.

Boʻldi rangomizliq oqu qizil guldin magar
Orazing rangin ezarda suvrating naqqoshigʻa.

Asra siyming, ey gʻaniy, may berki yoʻq tufroqcha,
Bersa olam naqdini dayri fano qalloshigʻa.

Ostoni zebigʻa tong yoʻq yetursam ashku oh,
Gah bulut saqqosigʻa, gohe sabo farroshigʻa.

Ey Navoiy, taʼn agar qilmish sening ishqingni shayx,
Oʻz ishing mashgʻuli boʻl, boqma aning qilmoshigʻa.

568

Yoʻq ilojim gar meni bir javr ila yod etmasa,
Vah, ne boʻlgʻay elni ham yuz lutf ila shod etmasa.

Ishq aro, eykim, deding, har lahza faryod etma, voy,
Oʻt tutashqan chogʻ boʻlurmu kimsa faryod etmasa?!

Nosiho, yozgʻurmakim zor oʻlmagʻay koʻnglum qushi,
Tengri ul orazni gul, ul qadni shamshod etmasa.

Xoʻblargʻa chun vafo yoʻq, avlo uldurkim, koʻngul
Oʻzni ul qattigʻ koʻngulluglarga muʼtod etmasa.

Yaxshi ochilmish bahoring gullari, ey bogʻbon,
Gʻam xazoni xushtur avroqini barbod etmasa.

Vaʼdayi vasl etti, olib jon xoʻyigʻa yoʻq eʼtimod,
Yaxshiroqdur gar bu savdo ichra miyʼod etmasa.

Men vafoda oʻldum, ammo ul jafoda xoʻb erur,
Bevafoligʻ shevasin bu jonib isnod etmasa.

Boshni qutqargʻay pariylar toshidin har telbakim,
Yorligʻ rasmida mayli odamiyzod etmasa.

Dilbar bedodidin aylar Navoiy shikva, lek
Jongʻa bedod aylar ul bir lahza bedod etmasa.

569

Ishq jurmidin netib inkor etay xalq ichra, vah
Kim, erurmen bu gunah ichra bagʻoyat begunah.

Boʻlsa rahbarlarning irshodi gunahdin ijtinob,
Piri ishq etmish gunah aylarga bizni roʻbarah.

Ishq agar boʻlsa gunah menmen gunahkor, ey koʻngul,
Tonmogʻim nohaqdurur bu ishda chun haqdur guvah.

Gar gunahdur ishq kosh oʻlsa xaloyiq begunah,
Men gunahga qoyil oʻlsam koshu koʻyi qatlgah.

Men gadoliqqa ne loyiq ollida, ne chunki bor
Nozi husn aylarda ul oy husnu noz ahligʻa shah.

Vahki, bagʻrimni labi hajrida tiygʻi furqati
Yupqa-yupqa kestiyo, tuz septi anda tah-batah.

Gar Navoiy yangligʻ oʻrtansa ne tong parvona ham
Kim, aning yoridurur bir sarvqaddi kajkulah.

570

Laʼlidin bir soʻz sinuq koʻnglumni aylar togʻcha,
Naqdi jon bersam, yoʻq aning ollida tufrogʻcha.

Ravzadin doʻzaxqa tushkanning oʻtining shiddati,
Yoʻqturur kuymakta hijroningda qoʻygʻan dogʻcha.

Bargi guldek orazingning shavqidin tirnogʻ ila
Yuz taraf koʻksumni soʻydum, har biri tirnogʻcha.

Jismim oʻldi gulbun ul gulsiz valekin toza dogʻ
Anda gulcha kasrati gulbun aro yafrogʻcha.

Nay koʻrundi qomatingcha nayshakar shirinu tuz,
Nay aning bandi belingga bogʻlagʻan belbogʻcha.

Soqiyo, koʻnglumni ravshan istasang tut bodakim,
Yoruta olmas nima ul shuʼlani bu yogʻcha.

Ey Navoiy, sen koʻngul bogʻin imorat qilki, bor
Sekkiz uchmogʻ janbida aning muhaqqar bogʻcha.

571

Yor har bazm ichra, men xorij mushavvashligʻ bila,
Vahki doxil ham boʻla olman sabukashligʻ bila.

Kirmayin bazmida topsam itlari xayligʻa yoʻl,
Shod oʻlay naylay ish ochilmas mushavvashligʻ bila.

Jonni xushlugʻ birla ul kofirgʻa berdim, negakim,
Ul xud olur, qolsa ish olmaqqa noxushligʻ bila.

Ey fusungar, qoʻp, magar ul vasldin qilgʻay iloj
Kim, meni devona aylaptur pariyvashligʻ bila.

Kim falakning shashdaridin emin oʻlgʻay buylakim,
Eltadur jon naqdini, lekin bori gʻashligʻ bila.

Der esangkim soya yangligʻ boʻlmayin tufroqqa past,
Ul quyoshqa boqmagʻil, ey sarv, sarkashligʻ bila.

Ey Navoiy, shayxqa shayton gar afsor urmadi,
Bas nega doim qilur hazl ul uzun fashligʻ bila.

572

Bahorni netayin, oʻt meniig bahoringʻa
Ki, tushmagay nazarim sarvi gulʻuzoringʻa

Yuzi oʻtigʻaki ter shabnami qoʻyar yuz xol,
Xazondin oʻlmasun ofat bu lolazorimʻa.

Dedingki, dayrgʻa kirsang may ixtiyor etma,
Qoʻyarmu mugʻbachayi mast oʻz ixtiyorimʻa.

Ul oy jafo toshi yogʻdurmogʻi bila oʻlsam,
Borin yigʻib toʻkunguz, doʻstlar, mazoringʻa.

Yopishti koʻnglakima yara qonidin xirqam,
Nechukki ul yopishibdur tani figoringʻa.

May oʻti chun guli ruxsorin otashin qildi,
Aning sharoridin oʻt tushti roʻzgorimʻa.

May intizorida qoʻydum tunganlar, ey soqiy,
Kelib qadah suyin ur dogʻi intizoringʻa.

Qoʻyub behishtni mayxona sari bordimkim,
Iloj emas edi kavsar mayi xumoringʻa.

Navoiy aylasa bulbul kebi fig‘on ne osig‘,
Chu rahm qilmadi ul gul fig‘onu zorimg‘a.

LOMALIFNING LOLARUXLARINING LOBASI «G‘AROYIB»DIN

573

Ul jigar pargolasi ashkimni gulgun qildilo,
Shod etay deb notavon ko‘nglumni mahzun qildilo.

Va‘da aylab jilvasin bog‘ ichra andoqkim pariy,
Dasht uza ovora qilmog‘likqa Majnun qildilo.

Dedi, vaslim birla ko‘ptin-ko‘p g‘amingni kam qilay,
Ani kundin-kunga o‘ksutmaktin afzun qildilo.

Qutqaray deb charx javridin meni sargashtani,
Anjumi paykon bila jismimni gardun qildilo.

Zulfig‘a vahshiy ko‘ngul saydin giriftor etkali,
Yo‘q og‘izdin bor ekancha hadde afsun qildilo.

Muflis erdim may qilib sing‘on safolim jomi Jam,
Xotirim vayronasin xud ganji Qorun qildilo.

Kim Navoiydin saloh istar, erur g‘ofil base,
Xirqau sajjodasin ul mayg‘a marhun qildilo.

574

Vafo va‘da aylab jafo ayladinglo,
Jafo va‘dasig‘a vafo ayladinglo.

Mening birla yuz tiyralik zohir aylab,
O‘kush tiyralarga safo ayladinglo.

Dedingkim, xatosiz otay ko‘nglungga o‘q,
Deb o‘q otmag‘an ne xato ayladinglo.

Visolingg‘a begona aylab ko‘ngulni,
Firoqing bila oshno ayladinglo.

Deding, ey ko‘ngul, ishqdin urmayin dam,
Bu ma‘noda ko‘p mojaru ayladinglo.

Burun, ey falak, ko‘rguzub mehr, so‘ngra
Manga qism dardu balo ayladinglo.

Navoiy, ko‘ngulga siyosatlar aylay,
Debon borin oxir manga ayladinglo.

Yo HARFINING YaG‘MOYILARINING YuZ KO‘RGUZMAKLARI «G‘AROYIB»DIN

575

Zihe har lahni bulbul savtining zotingg‘a isbote,
Jahon bog‘ida har gul yafrog‘i husnungra mir‘ote.

Vujudi zarraning mumkin emas to sobit o‘lmas mehr,
Ne hojat zarra xaylidin quyosh zotig‘a isbote.

Bo‘lub zotingda ojiz har sifat ichinda mavsufe,
Aningdekkim, qila olmay sifoting sharhini zote.

Xirad zotingda tashbih etkali har fikrkim aylab,
Takallum anda yo‘l topmay magar hayhot-hayhote.

Ne qahring zahridin emin bo‘lub har sokini masjid,
Ne lutfung bodasidin noumid ahli xarobote.

Ne zarra bo‘lsa maqbulung quyoshdin zarra qilg‘andek,
Quyosh ul zarradin aylab sharaf birla mubohote.

Navoiy zikri otingdur, umidi ulki qutqarsang,
Ani ot istamakdin, balki andinkim, bo‘lur ote.

576

Jilvamu aylar qizil to‘n birla har yon ul pariy,
Yo magarkim lolazor ichra kezar kabki dariy.

Telbalar qatli qizil qilmish libosin, ohkim,
Bir yo‘li devonalar qonig‘a kirmish ul pariy.

Xullasin xunoblig‘ jon rishtasidin qildi charx,
Bo‘ldi jonlar joni, vah-vah, ul pariyvash paykari.

Orazing naqshimudur qonlig‘ ko‘ngulda jilvagar,
Yo shafaqdin bo‘ldi toli’ oftobe xovariy.

Ich shafaqgun mayki, gardun qotiledurkim, erur
Yangi oy birla shafaq tiyg‘u libosi ahmariy.

Qon aro ko‘nglum yuzung shavqidin andoq xastadur
Kim, erur gulgun harir oltida aning bistari.

Ul pariy la'lida joning, ey Navoiy, bo'ldi mahv,
La'lgun kisvatda mahv etgandek o'zni ul pariy.

577

So'zi hajring ichra yo'q biryon ko'ngulning toqati,
Bo'lmas ermish kuygan elning o't bila ko'p ulfati.

Ashki tim-tim qonidin kulbam bezansa ne ajab
Kim, erur gul bargidin bulbul evining ziynati.

Tolpinur kul ichra mendek shu'la tortib go'yiyo
Kim, quyoshning jismig'a o't yoqti ul yuz hasrati.

La'li serobidin ar xat zohir o'lmas, ayb emas,
Xizrning hayvon suyi ichkandin o'lmish g'aybati.

Har sari maxfiy tuganlig jism ila munglug' ko'ngul,
Soyiledurkim, erur mamlu diramdin kisvati.

Ey musavvir, chekma nozir mendin o'zga zinhor,
Daftari ishqim aro yozilsa ul oy suvrati.

Mudbire toptuq Navoiyni salomatdin yiroq,
Ko'rkim, ul ne nav'u ne yanglig' jahonda shuhrati.

578

Tavsaning na'lidin istarmen boshimg'a afsare,
Hindudekkim boshig'a tovusdin sanchar pare.

Orazingda may, may ichra orazing zohir qilur,
Gahe axtardin shafaq, gohe shafaqdin axtare.

Bazmi ayshin ko'kka nevcun chekmagay ulkim, anga
Tutsa ruhullah dami har dam quyoshdek sog'are.

Masnadim ko'rgilki, har tun qasri toshu farshidin,
Boshqa xoro muttakodur, tang'a koshi bistare.

Vah, ne lo'liyvashdur ul qotilki umdan xalqning
Qonini to'kmakka har bir kirpigidur nishtare.

Orazing vasfi tuganmas kotibi sun' aylasa,
Dahr bo'stonida gul yafrog'laridin daftare.

Ey Navoiy, sarvdek ozod boʻl gar istasang,
Gul masallig shohide, bulbul kebi xunyogare.

579

Davlat tongi yuziyu sochi tong qorongʻusi,
Masti sabuh koʻzlarin eltib tong uyqusi.

Bulbul pari emas, gul erur bergali jilo,
Har bargi gulki, yeldin erur tiyra koʻzgusi.

Gulzor dahr shuʻbadasin goʻyiy anglamish,
Ichinda zaʻfarondin emas gʻuncha kulgusi.

Boshimni yuqori qila olman binafshadek,
Koʻnglumga chunki chirmashur ul turra qaygʻusi.

Koʻz bahri ichra shisha kiyib mardum etti gʻavs,
Yoyildi ushbu vajah ila yuz sari injusi.

Holingʻa hajr bazmi aro tortsam surud,
Bor navha maddi telba koʻngulning ayalgʻusi.

Qatlimgʻa mujda berdiyu oʻlturdi intizor,
Bir umrdin soʻng elga yigit vaʻda bergusi.

580

Zohir aylar ashk ila ohimni hajring ogʻusi,
Goʻyiy mundoq esnatur oxir nafasning uyqusi.

Hajri bepoyon, tuni muhlik, jununum bulʻajab,
Subh goʻyo motamim tutmishki, kelmas kulgusi.

Kuydurub jismimni, bergaysen kulum birla jilo,
Tiyra boʻlsa qon ila qatlimda tiygʻing koʻzgusi.

Meni majnundek tutuptur dasht demangkim, bu dasht
Togʻlar erdiki, homun qildi koʻnglum qaygʻusi.

Ey koʻngul, oh oʻqlarin ul gʻamzaning oʻlligʻa chek
Kim, oʻq otmogʻligʻda sendin tuzdur aning qobusi.

Demangiz oshiq koʻziga ne yorugʻlugʻdur mufid,
Gʻam kuni dilbar yuzi, hijron tuni tong yogʻdusi.

Hajr aro tuzdi Navoiy vasl mulkin berdi yor,
Andoq ish qilgʻangʻa mundin kam kerakmas joʻldusi.

581

Oʻt solur el jonigʻa har dam sovugʻlugʻ birla day,
Soqiy, sinmas havo zahri ketur taryoki may.

Tuz shabiston ichra suhbatkim, ishorat maygʻadur
Shamʻi kofuriki, osti shusha muzlar birla day.

Otashin may birla, ey soqiy, qizitqil bazmni,
Mutribo, ul oʻtni tez etmakka ol ogʻzinggʻa nay.

Dahr mushkin chun havo kofuri pinhon ayladi,
Bodayi mushkini kofuriy mizoj ichmay netay.

Ichkali ixfo uchun tun mushkini istar hakim,
Shukr bu kofur aro ham zohir ermas hech shay.

Ul quyosh qor uzra chiqqach yuzum uzra anglaman,
Ashk yo koʻz oqi su boʻlub oqarmu, yoʻqsa xay.

Ilgida maylig safol, usruk Navoiy qor uza,
Ey falak, qil jomi Jam birla tamosho taxti Kay.

582

Shukr lilloh, ey koʻngulkim, rafʻ oʻlub hijron tuni,
Ul quyosh yuzin koʻrarmen tengrining qutluq kuni.

Otashin laʻling aningdek oʻrtadi olamnikim,
Har taraf bir oʻt tutashqan jondur aning uchquni.

Mehrdin ruxsora sargʻargʻan sayi sargashtamen,
Zarra sargardonligʻin afzun qilur mehr oltuni.

Bodadin tim-tim qizarmish orazi, vah-vah koʻrung
Kim, ajab gullar ochiptur ul malohat gulbuni.

Shomi hijron mehnatin sharh ayla olman zaʻfdin,
Ul qora bosqan kishidekkim, aning chiqmas uni.

Axtaredur nahs ushshoqi badaxtar jonigʻa,
Ulki har yon iltirar hijron tunining shudruni.

Ey Navoiy, demakim uyquni tush koʻrgay koʻzung,
Yigʻlamoq bu ersa tush koʻrgay magar koʻz uyquni.

583

G'amingdin chun ajal go'r og'zida jismim nihon etkay,
Mazorim lavhi darding sharhini tildek bayon etkay.

Qanotlig' mo'rdek jismimni uy qilmish ajal xayli,
Magar ul nav' qushlar bu buzug'ni oshyon etkay.

Yuz ochqoch egma qaddim za'f qildi, vah, ne bildimkim
Quyosh vasli yangi oyimni mundoq notavon etkay.

Og'iz bo'ldi ko'ngulga chokiyu til anda paykoning,
Ne tong bu til og'iz birla agar muhlik fig'on etkay.

Qiliching suyini istar qurug'an naxldek qaddim,
Ajab ermas qazo aning gulin gar arg'uvon etkay.

Der erdim ko'yini yuy ashk ila el zaxmi qonidin,
Ne bildimkim, ham ul el rashki-o'q ashkimni qon etkay.

Natija kuymagu ashkimdin o'zga topmag'ay, ulkim,
Bu gulshan shu'lavu dudin gulu sunbul gumon etkay.

Tilar yuz laxt qon etkay nasibin dahr dehqoni
Qayu bulbulnikim, gul xoni uzra mehmon etkay.

Jigargundur Navoiy jismi qon yoshdin mahaldurkim,
Qazo bu nav' la'l uchun fano tog'ini kon etkay.

584

Sihatim ozurda jononimda bo'lg'ay koshki,
Dardi aning tinmag'ur jonimda bo'lg'ay koshki.

Notavon ko'rguncha bistarda sinondek qomatin,
Yuz sinon bu chashmi giryonimda bo'lg'ay koshki.

Bo'lg'ucha ashki ravonim sayli har yon jilvagar,
Jilva ul sarvi xiromonimda bo'lg'ay koshki.

Ko'zuma gar kirpigim osibidin sunmas oyoq,
Barqi ofat bu nayistonimda bo'lg'ay koshki.

Ul oyoq ozurda bo'lg'uncha bo'lub boshim fido,
Zahmati boshtin-ayoq jonimda bo'lg'ay koshki.

Nolam ul oyg'a yetib jon vaslidin mahrum erur,
Jon dag'i payvasta afg'onimda bo'lg'ay koshki.

Ey Navoiy, dema roziysenmu umrung istasa,
Yuz mening umrumcha sultonimda boʻlgʻay koshki.

585

Nechakim, ul oygʻa mendin mehribonroq yoʻq kishi,
Yaxshi to qilsam nazar mendin yomonroq yoʻq kishi.

Xastalar jonigʻa ul bemor koʻzdin novake
Gar otarsen bilki, mendin notavonroq yoʻq kishi.

Ohu xunobimni lahnu boda qilmishsen gumon,
Dilrabolar ichra sendin badgumonroq yoʻq kishi.

Ahli ishq ozori jonin istabon tishlar labin,
Mendin ushbu qissada, ozurdajonroq yoʻq kishi.

Yor etar ermish vatan bexonumonlar koʻnglini,
Shukr mendin koʻyida bexonumonroq yoʻq kishi.

Xoslar vasl istagaylar, vahki, men devonadin
Ul pariy koʻyida benomu nishonroq yoʻq kishi.

Ey Navoiy, xurdai nazminggʻa isloh istasang,
Shohi Gʻoziydin jahonda xurdadonroq yoʻq kishi.

586

Sensizin bazm ichra qat-qat qon, koʻngul betob edi,
Dam-badam jomi labolab chekkanim xunob edi.

Har muqannad pistakim, bazm ichra erdi jilvagar,
Laʻlingu ogʻzing xayolidin koʻngul betob edi.

Bazm edi jonbaxsh, may birla yorugʻ, vahkim, manga
Zulmat erdikim, hayotim chashmasi noyob edi.

Halqayi bazm elga qaydu bir musalsal turradin
Chekkali ul bazmdin jonimda yuz qullob edi.

Yetti koʻk javfi toʻla gʻamni azaldin goʻyiyo
Ishq jamʻ aylab mening jonim uchun asrab edi.

Siymgun gʻalton sirishkimdurki, holo boʻldi qon,
Buki el shingarf deydurlar, burun siymob edi.

Noʻshi vasl ar yetmasa gʻam yoʻq Navoiykim, mudom
Hajrdin ahli vafo jomida zahri nob edi.

587

Tilarmen muztar etsa ofati ozurda jonimni,
Sovursa ofiyat birla tuzulgan xonumonimni.

Chiqib sarxush, chopib abrash, qilib javlon, olib maydon,
Vujud iqlimidan mahv aylasa nomu nishonimni.

Urub jonimgʻa nishi gʻam, tuzub qatlim uchun marham
Xino qilsa balo shohidlari ilgiga qonimni.

Firoq ichra alifdek qaddima gʻam togʻini yuklab,
Uhud ostidagʻi dol etsa jismi notavonimni.

Junun koʻyida usruk sudratib ratb-ul-lison qilsa
Fano avboshigʻa dayr ichra bu rozi nihonimni.

Yuzin aylab qora keynicha solib ishq atfolin,
Bori mastu malang oʻynatsa aqli xurdadonimni.

Navoiy, ne may erdikim, ichib olamgʻa fosh ettim,
Ulustin yoshurun yillar koʻngulda asragʻanimni.

588

Soqiyo, tut bodakim, bir lahza oʻzumdin boray,
Shart bukim, har necha tutsang labolab sipqaray.

Boʻgʻzuma jome quyub, qutqar gadoligʻdin meni,
Vah, necha boʻgʻzum chekib bir jurʻa uchun yolboray.

Bir qadah may bersalar, vah, gʻoyati iflosdin,
Necha laʼli qiymatliy topqan gadodek oldaray.

Tortay oʻzumni evaz, kim qilsa ehson bir qadah.
Bu bahona birla oʻzlukdin oʻzumni qutqaray.

Vajhi may jon naqdiyu tan dogʻidur, ey mugʻbacha,
Xilqatim ganjinasin yuz qatla gar xud axtaray.

Jongʻa yettim aql vasvosi bila, tengri uchun,
Soqiyo, jomimda afyun ezki, botroq telbaray.

Eyki, debsen gʻayrdin ayru kelu chek jomi vasl,
Gar bu xilvatda Navoiy mahram ermas qaytaray.

589

Boʻlgʻay erdi yuz tuman, ming ranju mehnat koshki,
Boʻlmagʻay erdi balovu dardi furqat koshki.

Yeldek aylarda havo sayr etkali jismim xasin
Oʻrtagay erdi urub bir barqi ofat koshki.

Xosiyat chun telbarab sahrogʻa yuzlanmak emish,
Tutmagʻay erdim pariylar birla ulfat koshki.

Ofiyat kunjin, dedim, istay buzuldum bir yoʻli,
Koʻnglum ichra kechmagay erdi bu niyat koshki.

Yuz gʻarib ahvol bekaslikda har dam bor emish,
Oʻtmagay erdi tilimga lafzi gʻurbat koshki.

Jilva qilgʻuncha tilab tovus yangligʻ ganji zeb,
Chugʻz yangligʻ tutqay erdim kunji uzlat koshki.

Yordin el rashkidin boʻldum judo, boʻlgʻay edi
Iltifotin gʻayr ila koʻrmakka toqat koshki.

Demakim, jon et fido ahbob ila topqach visol,
Ey Navoiy, umr bergay oncha muhlat koshki.

590

Xushturur gulgun qadah davrinda gulbargi tari,
Xossa bayram avvali boʻlgʻay dagʻi gul oxiri.

Har varaq bir nomayi ishratdurur fahm aylagil,
Tong yelidin abtar oʻlmastin burun gul daftari.

Gʻuncha xudi birla gul qolqonigʻa yetti shikast,
Boʻlgʻali paydo sarigʻ savsanning oltun shashpari.

Gul adam shomigʻa yuzlangan uchun zanbaq guli
Bor kumush mashʻal dogʻiyu xurdalardur axgari.

Lola qon uzra boʻyalib, oʻt uza anbar qoʻyub
Bor pariixon, chiqmagʻan gʻoyib chechaklardur pariy.

Nilufar tutmish sipehri lojuvardiy hayʻatin,
Jolalar yuzinda andoqkim nujumu axtari.

Oʻpsa laʻlingni Navoiy sanga xush kelmas, vale
Xushturur gulgan qadah davrinda gul bargi tari.

591

Sevungil, ey koʻngul, oxirki jisming ichra jon keldi,
Quvon, ey joni mahzunkim, hayoti jovidon keldi.

Safardin ul pariy yetti, meni mahzunni shod etti,
Koʻnguldin eski gʻam ketti, tan ichra yangi jon keldi.

Xirad, yigʻ bu masofingni tahammul, qoʻy gazofingni,
Varaʻ, tark ayla lofingniki, oshubi jahon keldi.

Damekim andin ayrildim, koʻngulni hamrahi qildim,
Bugun keldi koʻngul, bildimkim, ul nomehribon keldi.

Keliptur yoshurun ul shah, meni majnun eman ogah,
Pariy ermas esa bas, vah, nechuk koʻzdin nihon keldi.

Falak boqti figʻonimgʻa, ajal rahm etti jonimgʻa,
Xazonligʻ boʻstonimgʻa guli bogʻi jinon keldi.

Mugʻanniy bir navoe tuz, Navoiy nagʻmae koʻrguz,
Ayoqchi, tomsa tut, toʻqquzki Doroyi jahon keldi.

592

Ikki hamdamkim, erur may bazm aro hamdamlari,
Topmasun bizdin malolat xotiri hurramlari.

Oyu kunkim bazm tuzgaylar falak xirgohida,
Zarrai sargashtadin ne boʻlgʻusidur gʻamlari.

Gul bila nasrinki, chekkay boda nargis jomidin,
Zulm erur voqiʻki, bulbul boʻlmagʻay mahramlari.

Chugʻzdin ram aylasa ne ayb durroju tazarv,
Xossa boʻlsa mastligʻdin oʻzgacha olamlari.

Ey tabib, oʻlgumdurur goʻyoki ushbu kechadin,
Zaxmliq koʻnglumga oʻqdek sanchilur marhamlari.

Ey mugʻanniy, boʻlma gʻofilkim, zaboni hol ila,
Navha aylaydur mening holimgʻa sozing bamlari.

Kechalar aflok nevchun yosh toʻkar kiyib qora,
Boʻlmasa miskin Navoiy holigʻa motamlari.

593

Yuz urma har taraf, ey sho'xu zor qilma meni,
Qaror tut nafase, beqaror qilma meni.

Ko'zumni sham'i jamoling furug'i birla yorut,
Tong otkucha kechalar ashkbor qilma meni.

Xudoy uchun yana har sari bexabar borma,
Fig'onu nolada beixtiyor qilma meni.

Tarahhum aylagil, ey ixtiyorsiz nola,
Damo-dam el ichida sharmsor qilma meni.

Hayot ranji, o'lum yodi sa'b emish, soqiy,
Bu dayr ichinda dame hushyor qilma meni.

Men o'zga, Vomiqu Farhod o'zgadur, ey ishq,
Tana''um ahli aro e'tibor qilma meni.

Qayonki borsang o'larmen Navoiy yanglig' zor,
Yuz urma har taraf, ey sho'xu zor qilma meni.

594

Ey dudog'ing sharbatida obi hayvon lazzati,
Lazzate bo'lg'ay, nasibim bo'lsa la'ling sharbati.

Kechalar hajringda bexudmen, mening holimg'adur
Sham'ning gah kuymagi, gah nolasi, gah riqqati.

Mehnati hajringda ishim oh ila faryod erur,
Oh agar faryodima yetmas visoling davlati.

Lablaringning hasrati ko'nglumda bo'lsa ne ajab,
Shisha birla bodaning bir-birga ko'ptur nisbati.

Orazingg'a, ey pariy, majnun ko'ngulning mayli bor
Telba yanglig'kim, aning o't birla bo'lg'ay ulfati.

Umr erur ishq ahlig'a payki nasim, ey bog'bon,
Basdurur bu muddaog'a shohid aning sur'ati.

Yuzu xolingdin Navoiyning ko'zidur qon aro
Loladekkim, dog'i bo'lmish ko'z qorasi hay'ati.

595

Nargisin gul uzrakim, bemor etar noz uyqusi,

Misli shoʻxedurki, sust etkay ani yoz uyqusi.

Koʻz ochib bexudlugʻumni koʻrmasa yoʻqtur ajab
Kim, manga baxt uyqusi boʻlmish, anga noz uyqusi.

Charxi soyir goʻyiyo oshiqdururkim, kechalar
Bor aning ham men kebi koʻp ashkiyu oz uyqusi,

Bizni dafʻ oʻlsun debon solmish oʻzini uyqugʻa,
Zarqdin xoliy emastur ul fusunsoz uyqusi.

Har tun aylar istimoʻ el qissasin, vahkim, kelur,
Menki oʻz holim desam, ul qissapardoz uyqusi.

Ista komil xidmatin gʻaflatni rafʻ aylay desang
Bordur oʻzdin gʻoyib oʻlmoq zumrayi roz uyqusi.

Ey Navoiy, ochma gʻamdin koʻzki, sirrim qildi fosh,
Yaxshiroq bedorligʻidin buyla gʻammoz uyqusi.

596

Tanuredur ichim, goʻyo qizitqan ishq oʻti ani,
Yopishturgʻan kabob oʻrni anga har dogʻi pinhoni.

Qizil raglar emas koʻz ichrakim, koʻz mardumin gʻamzang
Aningdek nishlar urdiki, oqmish har taraf qoni.

Erur qadding xayoli gah koʻngul, gah koʻzda goʻyokim,
Budur ul joʻyboru bogʻning sarvi xiromoni.

Tariqi ishq aro koʻnglumdadur har dam gʻame ul uy
Ajab yoʻl uzradurkim, oʻksumas bir lahza mehmoni.

Gʻamim shomin yorutti qadding ul yuz shuʻlasi birla,
Netar kunduzni ulkim, buyladur shamʻi shabistoni.

Yonar oʻtlugʻ koʻngulda otashin laʻling firoqidin,
Qiziq har laʻlgun paykon erur bir laʻli paykoni.

Xati rayhoni ichra bodayi laʻlin xayol aylab,
Uchar har lahza ruhum, soqiyo, tut rohi rayhoni.

Munungdekkim, yiroqdur kaʻbai maqsad hamonokim,
Erur manzilgʻa yetmasdin jarasning tinmay afgʻoni.

Navoiy davlati boqiy tilar boʻlsang yaqin bilkim,
Erur solikka mushkil topmoq ani boʻlmayin foni.

597

Ey ko‘ngul, berding iligdin vaslining davronini,
Bilmading bu nav’ talx ermish g‘ami hijronini.

Go‘yiyo Farhod erur tog‘ ichrakim, cheksam fig‘on,
Ul dag‘i hamdardlig‘din teng chekar afg‘onini.

To‘tiyoe ko‘z tutarmenkim, ketursang, ey nasim,
Ko‘rsang ul badmehr chobuk turkning javlonini.

Qoldi ko‘nglum senda, lekin asradim, ey qoshi yo,
Xasta ko‘nglum o‘rnida xokiylaring paykonini.

Ne uchun kiymish qizil to‘n dahr bo‘stonida gul,
Gar oqizmoq istamas oshufta bulbul qonini.

Tiyboroni g‘aming jismimni qildi yerga past,
Vahki, yomg‘ur kasrati yiqti g‘aming vayronini.

Ey ajal, tengri uchun ketkim bihil qilman sanga
Qo‘ymasangkim, dardi-o‘q olg‘ay Navoiy jonini.

598

Ul oyki, mehri ila olamni muhtaram qildi,
Bu telbaga nedin oyo nazarni kam qildi.

Ko‘zum iziga yaqindur munga dag‘i yuz shukr,
Agarchi yo‘lida gardun qadimni xam qildi.

Nasihah etsa ulus tezrak bo‘lur ishqim,
Bale, itikrak etar o‘tni ulki dam qildi.

Firoq sharhini har kirpigim yozar, go‘yo
Falak mijamni tengiz ichragi qalam qildi.

Ul oy azimat etib yuz g‘amu balo naqdin
Nasibim etti, yomon bormadi, karam qildi.

Sipehr ishqda Majnung‘a yozdi ko‘p ta‘rif,
Muqobilida zamona meni raqam qildi.

Ko‘zumki qon aro bo‘ldi nihon ajab ermas
Ki, «ayn»g‘a chu dam o‘ldi qarinqin adam qildi.

Shukufa siym chiqarg‘ach bu gulshan ichra xazon,
Havog‘a bargini sochmoq bila sitam qildi.

Navoiy jismin oʻqung zaxmi etti domi balo,
Visol qushlari andin magarki ram qildi.

599

Mahvashekim mehridin boʻldum jahon ovorasi,
Rahm etib bir chora qilmas oʻlsa ham bechorasi.

Zaxmlar qilding yana gʻam nishidin, ey bevafo,
Butmish erdi vasl noʻshi birla bagʻrim yorasi.

Bevafolar koʻngli tong yoʻq lablaringga boʻlsa sayd
Qaydakim laʼl oʻlsa, atrofida boʻlur xorasi.

Yuziga boqqach, ajab yoʻq koʻzlarimga toʻlsa ashk,
El koʻziga yosh toʻlar qilsa quyosh nazzorasi.

Dardi hajringdin Navoiy koʻngli, koʻksi, bagʻridur,
Har biri yuz poravu ming yara har bir porasi.

600

Qildim ul oy ollida oshiqlikʻim izhorini,
Men anga sirrim dedim bilman aning asrorini.

Koʻz qarosin hal qilib ul oygʻa yozgʻum nomae,
Bore bu tazvir ila koʻrgay koʻzum ruxsorini.

Koʻzidin to jongʻa yetman laʼlidin bermas hayot,
Ul Masih oʻldum deganda tirgizur bemorini.

Hayfdurkim, rishtayi tasbih qilgʻay ahli zuhd,
Kufr zulfi ichra oʻlgan xalqning zunnorini.

Orazing davrin chekarda goʻyiyo naqqoshi sunʻ,
Mehr davri birla teng ochmish edi pargorini.

Toʻkma jominkim, balo sayli jahonni buzmasun,
Mast koʻrsang, zohido, dayri fano xammorini.

Ey Navoiy, shavqidin oʻlsam imorat qilgʻasen,
Tufrogʻim birla muhabbat koʻyining devorini.

601

Ohkim, ul ganj yod etmas bizing vayronani,
Ul quyosh bir zarra yorutmas buzugʻ koshonani.

Egma qoshin ko‘rguzub aylar manga man‘i junun,
Yangi oy birla kerak sog‘ etsa bu devonani.

Ko‘zuma ul vajhdin dermen yuzung afsonasin,
Kim, sevarlar uyqusizlar doymimo afsonani.

O‘zgalar husnidin o‘rtanmanki, gardun har kecha
Yorutur ming sham‘u kuydurmas biri parvonani.

Chiqti jonim bodayi la‘lin ko‘rub, ey mug‘bacha,
Vah, to‘la aylab netarsen qasdima paymonani.

Bilmadikim, avval aylar nafy ranjiddin xalos,
Nafy qilg‘an shayx mug‘ ko‘yidagi mayxonani.

Ashk yo‘lin tut, Navoiy, xoki poyi birlakim,
G‘ussa bar berur qayonkim, sochsam ushbu donani.

602

Har tikan bu g‘unchadek ko‘nglumda paykon bog‘ladi,
Ey jigar pargolasi, sensiz ichim qon bog‘ladi.

Sendin ayrilmoq ko‘ngulga mumkin ermas to abad,
Chun sening birla azaldin ahdu paymon bog‘ladi.

Lablaringning shavqidin har qatra qonkim, to‘kti ko‘z,
Sovug‘ ohimdin ham ul dam la‘lu marjon bog‘ladi.

Dedi aqlu fahm ani ko‘rgach, shikebe ko‘zlali,
Vahki, tun bog‘in yana ul sho‘x chaspon bog‘ladi.

Qondin o‘ldi dard bog‘ining guli har paxtakim,
Dog‘ima sabr ilgi marham birla har yon bog‘ladi.

Sovurub tifli xazon tufrog‘ ila teng qilmag‘an
Qaysi bir guldasta bu bog‘ ichra dehqon bog‘ladi?

Ishtiyoqingdin Navoiy o‘ldiyu yetmas sanga,
Go‘yiyo bu nav‘ oyog‘in bandi hijron bog‘ladi.

603

Ey ko‘ngul, kelkim, ikov bo‘lub nigore ko‘zlali,
Sarv qadde istabon siyminuzore ko‘zlali.

Yorlig‘ ko‘z tutqanimiz ko‘zladi chun o‘zga yor,
Bizda ham ko‘z bor, borib bir yerda yore ko‘zlali.

Chun g‘ubori markabidin ravshan aylar el ko‘zin,
Termurub turg‘uncha borib, shahsuvore ko‘zlali.

Sayri bog‘u dasht etarbiz ham yana bir yor uchun,
Bog‘ sari ko‘z solali, dashtsore ko‘zlali.

Gar aningdek sho‘xi shahroshubi ofat topmasaq,
Bir faqire mehribone g‘amgusore ko‘zlali.

Garchi nopaydo erur maqsud, armon qolmasun
Xosu om ichra qila olg‘uncha bore ko‘zlali.

Ey Navoiy, bo‘lmag‘ung andin bular birla xalos,
Kelki, ham vaslin tilab sabru qarore ko‘zlali.

604

G‘unchadek qon bog‘lanibdur ko‘nglum, ey gul xirmani,
Borg‘oli ko‘z jo‘yboridin jamoling gulshani.

Ko‘z qorasidin yozay dermen bitig, hayhotkim,
Kuydurur g‘ayratki, men mahrumu ul ko‘rgay seni.

Aql qochti ko‘nglum ichra sokin o‘lg‘ach dardi ishq,
Mo‘r manzilgohi ermas ajdaholar maskani.

Ko‘nglum uyida g‘ami toriqmasun har zaxmidin,
Marhamin tashlangki, har yondin ochilsun ravzani.

Arg‘uvoniy ashk aro savsan masallig lolmen,
To to‘ningdur arg‘uvoniy, ko‘nglakingdur savsaniy.

Har gul ushbu bog‘ aro ko‘rsang tikan osibidin,
G‘arqayi xunob o‘lub yuz chok erur pirohani.

Ashk qonida Navoiydur so‘ngak jismi bila
Ul muborizkim, qizil jins ichra bo‘lg‘ay javshani.

605

G‘ariblig‘ yana ko‘nglumni dardnok etti,
Shikastalig‘ yana ko‘ksumni chok-chok etti.

Bu barcha bir sariyu yor holatimni bilib,
Tag‘oful etmagi men xastani halok etti.

Damingni asra, Masihoki, chiqmag‘ay gardim,

Bu damki, koʻyida jismimni dahr xok etti.

Yuzungga ulki quyosh tobi berdi yuz ming shukr,
Quyosh kebi meni ham ishqing ichra pok etti.

Xush ul dameki, degaylar fano oʻtigʻa falon
Qadam qoʻyarda ne vahm ayladi, ne bok etti.

Ne may, ne jom, men usruk hamesha, goʻyo ishq
Tanim hadiqasida raglarimni tok etti.

Navoiyni tila andin burunki, degaylar
Adam yoʻlin tutub ul zori benavo etti.

606

Laʻlingga bogʻlandi jonim hajr elindin ol ani,
Zulfungga chirmashti koʻnglum qilmagʻil pomol ani.

Bogʻladi koʻnglum manga oshiqlikʻining tuhmatin,
Shart qildim koʻrgach-oʻq rasvo qilay filhol ani.

Sendin ayru xoʻblardin ochilur koʻnglum, vale
Gʻuncha yangligʻkim, ocharlar kuch bila atfol ani.

Ey sabo, bagʻringʻa sanchilgʻan tikankim, anglading,
Boʻlsang ul gul birla hamdam qilgʻasen irsol ani.

Ul alifkim, nil ila chekting uzoring yonida,
Husn ichinda birga oʻn qilmish yonida xol ani.

Bu chaman kayfiyyatin ozodaekim qildi fahm,
Oʻn tili savsande oʻlsa hayrat aylar lol ani.

Ey Navoiy, deb eding koʻrgach ani jon topshuray,
Boʻlsa bu davlat muyassar qilmagʻil ehmol ani.

607

Qani visolingga bir mendek orzumande,
Visol umidi bila mehnatinggʻa xursande.

Fano mayin ichib ovoralgʻ yoʻlin tuttum,
Nasihat ahli manga emdi bermangiz pande.

Erur tanimdagi yuz dogʻ birla munlugʻ jon,
Gadoki, toʻnigʻa har sari solsa payvande.

Sabab bu erdi ekin xilqatidin odamning
Ki, boʻlgʻay anga seningdek xujasta farzande.

Koʻngulni shoʻxlar andoq talashtilar kesishib
Ki, qolmadi meni bedil nasibi parkande.

Chogʻirni oqil esang laʼl deb qizitma dimogʻ
Ki, oʻtni islamadi gul debon xiradmande.

Ajal, Navoiyni qutqaz baloyi hirmondin
Ki, ul zaif bu dard ichra asru emgandi.

608

Oʻtum xud etmadi ul toshbagʻirgʻa taʼsire,
Bu yona oʻtki, topilmas bu ishga tadbire.

Ne turfa suvrati bordurki, hech suvrat ila,
Qazo musavviri qilmadi buyla tasvire.

Shikoyatim koʻpu qolmas seni qachon koʻrsam,
Taninga tobu tilimga majoli taqrيره.

Tushunda obi hayot ichtim, ohkim, kelmas
Koʻngulga laʼlini oʻpmakdin oʻzga taʼbire.

Meni muqayyad etar boʻlsang ochma halqayi zulf
Ki, pashsha qaydigʻa yoʻq ehtiyoji zanjire.

Gul ichra shabnam ila xurdadur suyu dona,
Magarki, qaydigʻa bulbulnung etti tazvire.

Navoiy yordin ar zulm erurki, lutficha bor,
Sen etmasang kerak oʻz qullugʻungda taqsire.

609

Jonim chiqadur, hajr ila jonon kerak erdi,
Koʻnglum kuyadur, dard ila darmon kerak erdi.

Gʻam shomida parvona sifatkim, kuyadurmen,
Boshim uza ul shamʼi shabiston kerak erdi.

Koʻz bogʻida yuz gul ochadur ishq, valekin
Yuzu xatidin lolavu rayhon kerak erdi.

Xush keldi hazin koʻnglum aro gʻamzalarikingim,

Oh o'qlarig'a bir necha paykon kerak erdi.

Qabring'a xirom ettingu yo'q tuhfae, vahkim,
Bu xas kebi jon ichra bugun jon kerak erdi.

Xush ziynati ko'p nomadurur umr, valekin
Tavqi'i vafodin anga unvon kerak erdi.

Bilmay seni ul gul qovar, ey zor Navoiy,
Sendek anga bir bulbuli nolon kerak erdi.

610

Bo'ldi iyd, ul turki chobuk azmi maydon qilg'usi,
Vahki, el bexudlug'i jonimni qurbon qilg'usi.

Barqi ofat bo'lg'usi har shu'laekim ayrilur,
Markabi tuynog'idin ul damki javlon qilg'usi.

O'q hunilab o't yolindek har tarafkim qo'ysa yuz,
Yuz ko'ngulni kuydurub, yuz jonni vayron qilg'usi.

Oshkoro jon olib har yon qilur mashg'ul o'zin,
Elni bilmas deb yigit o'zini nodon qilg'usi.

Sham' emas ko'z ochtilar nazzorag'a ahli qubur
Kim, ul oy iyd oqshomi sayri xiyobon qilg'usi.

Subh maydon azmi qilg'ach, vahki, yo'q yolg'uz meni
Olam ahlin iydi ruxsorig'a hayron qilg'usi.

Iydgoh ahli hujumi birla, ey shah, qilma kibr
Kim, falak bu jam'ni holi parishon qilg'usi.

Ey Navoiy, rashkdin o'ldumki, ul qotil bugun
Har taraf bu shakl ila yuzlansa yuz qon qilg'usi.

611

Yor ila bir xilvat istarmenki, ag'yor o'lmag'ay,
Balki ul xilvatning atrofida dayyor o'lmag'ay.

Ko'zga ko'nglum dardidin yig'larg'a imkon qolmag'ay
Tilga dardim sharhini aylarga guftor o'lmag'ay.

Eldin andoq yoshurun istarmen ul xilvatnikim,
Ko'nglum andin voqifu jonim xabardor o'lmag'ay.

Yor budi ichra nobud o'lg'amenkim, o'rtada
O'zgalikdin demakim, o'zluqdin osor o'lmag'ay.

Buki, derlar bordurur devor keynida quloq,
Ul fazo davrida ko'z yetguncha devor o'lmag'ay.

Maxfiy asrorimg'a bo'lg'ay yor lafzidin ado,
Yordin ayru valekin sohibi asror o'lmag'ay.

Ey Navoiy, qilma har yor ollida sirringni fosh,
Bormudur imkonikim, ul yorg'a yor o'lmag'ay.

612

Yana balo choqinin ishq telba jonima urdi,
Fano quyuni yetibon kulumni ko'kka sovurdi.

Magarki, men kebi eldin qocharni ayladi varzish,
Kiyiklar ichraki, Majnun tamomi umr yugurdi.

Men archi ko'yida o'ldum qovungki, telbarar oxir,
Churuk so'ngakni tanimdin uzub, ne itki, ko'murdi.

G'aming qo'yub tugan uzra tugan bu makr ila ko'rkim,
Tanimda har tugan ichra necha tuganni yoshurdi.

Ko'ngulda gar o'qung itmish yana bir o'q dag'i otkim,
Bu nav' topsa bo'lur har kishiki, bir o'q iturdi.

Dam urmayu qadah ichkilki, telba bo'lmasa voiz,
Nedin edi urunub, qichqiribki, og'zi ko'purdi.

Firoq dog'ig'a mash'al fatilasi keturungkim,
Navoiy og'zini chun kupka qo'ydi, pok sumurdi.

613

Labing takallum etib, so'zda lol qildi meni,
Ochildi zulfungu oshuftahol qildi meni.

Yuzi ko'rundi, oching emdi zulfi silsilasin
Ki, ul pariy yana majnunmisol qildi meni.

Oyog'in o'pkali boshim yo'lig'a yetkurdum,
Fig'onki, zulfi kebi poymol qildi meni.

Qoshi xayolida payvasta baski, chektim ranj,
Falak bu g'amda nechukkim, hilol qildi meni.

Beli g'amida xayol o'ldum ohu afg'ondin,
Bu mo'ya mo'y etib, ul nola nol qildi meni.

Kup og'zima quyu qo'y adl jomin, ey mug'kim,
Qazo bu shevada bee'tidol qildi meni.

Navoiy, anglaki, jurmumcha yuz umidim bor,
Faqiri zohid o'zidek xayol qildi meni.

614

Xarob aylading, ey ishq, xonumonimni,
Tasavvur aylaki, o'ldum, bag'ishla jonimni.

Magarki, ishq malomat o'tin yorutmoq uchun
Qurutti uylaki xas jismi notavonimni.

Bu turfa ko'rki, fuzun bo'ldi la'lgun ashkim,
Agarchi shu'layi ishqing qurutti qonimni.

Fig'onki, o'ldumu ko'yida xalq g'avg'osi
Aning qulog'ig'a yetkurmadi fig'onimni.

Bugun taning'a nishon ul hayotdin kelibon
Ki, tongla topmag'asen istabon nishonimni.

Chu ishq oyatida savtu harf yo'l topmas,
Kamoli ishq iturmish magar bayonimni.

615

Dedimki, ko'zga chekay gardi rahnavardingni,
Fig'onki, topmadi ko'z to'tiyog'a gardingni.

Magar zamona ko'zi surma istar erkandur
Ki, gard qolmadi surganda rahnavardingni.

Firoqu orzuvu shavq har biri bir dard,
Desamki, darding etay sharh qaysi dardingni.

Safarda yomg'uru yel bo'lmasun muzohim anga,
Ko'z, asra ashku, ko'ngul, chekma ohi sardingni.

To'shab samandig'a farsh, ey zamona, o'tkarding
Sipehru axtaridin sabza birla vardingni.

Ko'k ablaqin egarib, ey quyosh, sinon tortib,

Magar bu zarrag'a qilding ayon nabardingni.

Navoiy, emdi nishot avji tutki, gardishi charx
Keturdi mohi falaksayri tezgardingni.

616

Qo'zg'adi ohim so'ngak birla tani g'amnokni,
Yel sovurdi bir ovuch tufrog' ila xoshokni.

Demagil sihat so'zinkim, ko'ksun uzra tiyg'i ishq
Aylar ikki chok, tikmasdin burun bir chokni.

Buki olamg'a havodis tushti, go'yo qo'zg'amish
Ul quyosh hajrida ohim anjumu aflokni.

Men xud ettim azmi masjid, ey musulmonlar, valem
Bok emas gar ko'rmasam ul kofiri bebokni.

Qildi chun hijron meni nobud tutma jomi vasl,
Zahr chun o'lturdi zoyi' qilmag'il taryokni.

Qaddidin og'zimda hayrat barmog'idur, zohido,
O'tqa sol emdi aso, boshingga ur misvokni.

G'ayri lof ermas Navoiy pokravliqdin hadis,
Topmayin bir g'ayr naqshidin zamiri pokni.

617

Ishqing ichra ko'ksuna oncha junun toshin uray
Kim, xiradning shavkatin, taqvo shukuhin sinduray.

Qilsa tavsanlig' ko'ngul tortib junun zanjirig'a,
Hajr zindonida ishqing shahnasig'a topshuray.

Ul pariy ko'zdin chu maxfiydur hamesha, vah, necha
Istab ani topmasa, majnun ko'ngulni yozg'uray.

G'am tuni anjum ko'zi yanglig' yumulmas ko'z bila,
Vah, necha gohe yuray, gohe turay, goh o'lturay.

Chun ne taqdir o'lsa tag'yir o'lmas ermish sa'y ila,
Qayg'u qismim bo'ldi deb ortuqsi nevchun qayg'uray.

Ul quyoshqa zarrae ta'sir uchun yo'qtur, ne sud
Gar to'quz aflokni ohim o'tidin kuyduray.

Ey Navoiy, istasam o'lmak ne g'am el ta'nidin,
Bore men har nav' etib, jonong'a jonni yetkuray.

618

Ey ko'ngul, kelkim, balo bazmida jomi g'am tutay
O'z qatiq holimg'a o'lmastin burun motam tutay.

Yig'labon boshimg'a ohim dudidin chirmab qora,
Motamim el so'ngra tutquncha, o'zum bu dam tutay.

Olam ahlig'a necha qildim vafo, ko'rdum jafo,
Ey ko'ngul, kel-kelki, tarki jumlayi olam tutay.

Emdikim, ishrat surudidin ochilmang, ey ko'ngul,
Navha ohangin tuzub, bir dam seni xurram tutay.

Mastlig'din o'zga yo'q dardim iloji, soqiyo,
May keturkim, ham ichay, bir lahza ani ham tutay.

Qo'yg'il, ey nosihki, mug' dayrida o'z ahvolima,
Mast loya'qil yoqam yirtib, surudi g'am tutay.

Chun jahon birla jahon ahlig'a yo'q ermish vafo,
Ey Navoiy, men fano sarrishtasin muhkam tutay.

619

Olsa jonimni labing davron to'kub qon yoshini,
Tong emas ul yosh ila la'l etsa qabrim toshini.

Fitna ta'lim etmasa qoshing sanga bedod uchun,
Xam bo'lub nevchun qulog'ingg'a keturmish boshini.

Ko'z tutar erdim qalam kirpiklarimdin bog'la deb,
Gar azalda ko'rsam erdi suvrating naqqoshini.

Mayl etar ko'nglum qushi jon pardasin qilg'ay qanot,
Ko'rgali har kecha mahram ko'yining xuffoshini.

Oshiq o'ldum, chunki may berding, magar ey mug'bacha
Ishq o'ti birla pishurmishlar piyolang doshini.

Shayxu ahli xonaqah, tengri tuta bersun manga
Haq yo'lin ko'rguzgali dayri fano avboshini.

Jon qushi qasdig'a sog'ing'ay guruha birla yoy,
Ey Navoiy, kimki ko'rsa xoli birla qoshini.

620

Ey koʻngul, qoʻygʻilki, mundin soʻng gadoligʻ fan qilay,
Koʻyida bu fan bila bir yoʻl boshin maskan qilay.

Gah bu ishratdinki, ul koʻy ichradurmen shod oʻlay,
Gah bu mehnatdinki, andin ayru men shevan qilay.

Aylamakdin tangʻa anduhu balo toshin hisor,
Jonima hayru salomat xaylini dushman qilay.

Ul yuzu qomat kerak, vah, oʻzni kuch birla necha,
Moyili gul aylayin yo volihi savsan qilay.

Yoshurun gʻam soldi ravzanlar koʻngulga, ey rafiq,
Qoʻyki, men ham oh ila gardunni yuz ravzan qilay.

Soqiyo, koʻz birla koʻnglumni qora qilmish xumor,
Kelki, bu uylarni may xurshididin ravshan qilay.

Gar Navoiy mast agar maxmur oʻtar bu dayrdin,
Bodapolodin kafan, mugʻ dayridin madfan qilay.

621

Koʻnglumga shoʻr soldi biravning malohati,
Vahkim, ajab tuz oʻldi yana zaxmim ofati.

Ter qatrasin yuzida koʻrub ishqim oʻldi tez,
Afzun bu sudin oʻldi oʻtunning harorati.

Oʻynatti qoshu ohkim, ul dos noʻgidin
Bagʻrimning oʻldi toza oʻngalgʻan jarohati.

Sekritti raxshu kuydi koʻngulning ul oʻt bila
Jon mazraida xirmani oromu toqati.

Koʻnglum soʻrargʻa keldi, vale oldi jonni ham,
Mundoq boʻlurmu dilshudalarning iyodati.

Sharbati visol yo may emish qaysi xastaning
Kim, ishq anduhidin oʻluptur malolati.

Maygʻa Navoiy etti koʻngul shishasini zarf,
Bu boʻldi rindliq aro aning zarofati.

622

Qilsa kul jismimni oʻrtab otashin oraz guli,
Har ovuch kul dahr boʻstonida boʻlgʻay bulbule.

Xattu ruxsordin tilab gʻam shomi cheksam oʻtluq oh,
Har sharardin koʻk shabistonida ochilgʻay gule.

Zulfi savdosida oʻlsam tortqay qabrimda bosh
Har giyahdin xoʻshae, har xoʻsha boʻlgʻay sunbule.

Tushta ayshim subhigʻa kirdi balo shomi magar,
Qasdima shoʻxe uzori uzra ochmish kokule.

Laʻli ruhafzosini koʻrsun biravkim, koʻrmamish,
Ruhoshom aylabon sarmast boʻlgʻudek mule.

May nihon ichsam kerak ogʻzim qoʻyub kup ogʻziga.
Kim, tugatsam chiqmagʻay andin sadoyi qulquli.

Ey Navoiy, istasang boʻlmoq zamiring lavhi pok,
May suyin kelturkim, ani gʻayr naqshidin yuli.

623

Orazing zar huqqalardin, ey malohat mashʻali,
Mushafedur lojuvardu oltun aning jadvali.

Turfa oedur uzoring, koʻk anga moviy libos,
Anjum aning tanga-tanga basma qilgʻan zarhali.

Har nafas ortar jamolingning safosi koʻzgudin,
Koʻzguning andoqki kuldin boʻlgʻay afzun sayqali.

Bir pariydur lolazor ichra sarigʻ gullar aro
Yo ul oy egnidadur zarbaft gulgun maxmali.

Husni atrofida, ey mashshota, har yon qoʻyma xol
Kim, Xoʻtan mulkida hindularning oʻlmas madxali.

Nav arusi dahr aqdin istama, koʻpkim arus
Oxiri ifrit oʻlur, garchi pariydur avvali.

Ey Navoiy, vusma birla kesmadin topqan fireb,
Gar malakdurkim, boʻlur shaytonsifatlar mahzali.

624

Kamand uchigʻa yetkurmas gʻamu andesha ayyori,

Biyik chekmish magar mayxona tomin sun’ me’mori.

Xumorim za’fida kahgil isi to yetti mast o‘ldum,
Suvalmishdur magar may loyidin mayxona devori.

To‘la kup og‘zi may xurshididur, go‘yo teng ochilmish
Chekarda bu iki xurshid davrin sun’ pargori.

May ichmish xonaqah shayxi, harobat ahli, aysh aylang
Ki, chiqmish baxya urg‘an xirqasidin mablag‘i kori.

Ko‘rungan mosivo budi emas balkim namudedur
May ustida hubobu mavj shaklining namudori.

Hubobu mavj may tahrikidin zohir bo‘lur, lekin
Sukun topqach vujudi maydin o‘zga qaydadur bori.

Quyosh aksimudur hayvon suyida yo ko‘runmishdur
Ravonoso may ichra soqiyi gulchehra ruxsori.

Fano dayrin ko‘ngul istarki, bir-bir piri dayr elga
Tutarda boda shoyad jur‘ae sung‘ay bizing sori.

Navosidin fano chun hosil o‘ldi qilg‘asen, ey ishq,
Navoiy rishtayi jonin mug‘anniy udining tori.

625

Emas bog‘ ichra sarig‘ lola zanbaq bilki, har sori
Yangi dog‘ o‘rtab ul gul ishqidin sarg‘ardi ruxsori.

Bu humrat birla ermas otashin gul, oq gul erdikim,
Yuzung barqidin o‘t tushti angakim, bo‘ldi gulnoriy.

Qading ollida bo‘lg‘an jilvagar oq savsan anglakim,
Ko‘k etti barcha a‘zosin sabo kojining ozori.

Shajar yafrog‘lari o‘qdek qadingning hajrida bordur
Boshog‘larkim, chaman ashki namidin bo‘ldi zangoriy.

Dema kunduz, qarong‘u tun edi, chun pardadin chiqting,
Jahonni qildi kunduzdek yuzung mehrining anvori.

Desamkim, haqdurur mavjudu ashyo har nedur nobud,
Hubobu mavji bahr uzra erur aning namudori.

Navoiyning aqiq ashki ol erdiki, tutmish rang,
Suhayli orazing go‘yoki qilmish lam‘a izhori.

626

Donayi xoli uzra koʻr sabzayi xat nishonasi,
Donayi xol emas erur mehr giyoh donasi.

Oʻrtanurumni ishqida bilmagan, et nazzorakim,
Tildur aning bayonigʻa koʻnglum oʻti zabonasi.

Qatlima bas bahonakim, qildi bahona qolmamish,
Emdi bahona uzrini qoʻlmoq erur bahonasi.

Tiyra firoq tunlari sharhini ayt demakim,
Ming kecha deb tuganmagay bir kechanning fasonasi.

Istama ishq bahrining sohilin, eyki gʻarqasen
Bir-biriga yetishti chun toʻsh-toʻshidin karonasi.

Tavsan edi koʻngul mayi ishqini tortqan zamon,
Koʻrki, ne rom etibdurur emdi ani zamonasi.

Boshimu dayr pirining dargahi chun tushupturur
Vahm, taaqqul aylamas vazʻ ila korxonasi.

Fikri bu korxonani qilgʻay edi halok, agar
Boʻlmasa aql zoyili jomi mayi mugʻonasi.

Baski, Navoiy ayladi dard surudida navo,
Ahli tarabni yigʻlatur majlisining taronasi.

627

Ishq ahli goʻristonida qabrim chu zohir boʻlgʻusi,
Farhod aning toshin yoʻnub, Majnun mujovir boʻlgʻusi.

Dersen, yuzum sori koʻzung koʻp boqmasun gar yuz budur,
Ul mehr tobidin erib, oqquncha nozir boʻlgʻusi.

Gʻamzangdin oʻlturmak ishin taʻlim ola kelmish ajal,
Bu navʻ ustod oʻlsa, ul oz chogʻda mohir boʻlgʻusi.

Xatti gʻuborin demakim, boʻlgʻusi ul yuz monii,
Tun pardasi oy nurigʻa ne navʻ sotir boʻlgʻusi.

Ul gʻamza kufridin koʻngul navʻe kelur islomgʻa
Kim, tarki islom aylabon goʻyoki kofir boʻlgʻusi.

Boʻlgʻusi mutlaq shuʻlalar ichra samandar sayridek,
Sensiz koʻngul gulzor aro ul damki, soyir boʻlgʻusi.

Koʻnglumdagi har nishdin gar boʻlsa bir til, har biri
Yuz til bila oʻz holining sharhida qosir boʻlgʻusi.

Xotirni jamʻ istar esang avval xavotir dafʻin et,
Kimda xavotir boʻlmasa osudaxotir boʻlgʻusi.

Qildi Navoiy qaddingga sarvi sihiy tashbihini,
Bu tabʻi nomavzun bila bechora shoir boʻlgʻusi.

628

Butmadi gulshan tavofi birla bagʻrim yorasi,
Bermadi oʻtimgʻa taskin sarvu gul nazzorasi,

Bir zamone sarvu bir dam gulga koʻp qildim nazar,
Boʻlmadi ul sarvi gulrux furqatining chorasi.

Gul bila sarv istabon gulshan sari mayl aylamas
Dashtdin ul sarvi gulruxsoraning ovarasi.

Qaddi hajrida har ohim dudi sarvedur baland,
Yuzidin ayru guledur koʻkragim har porasi.

Sarvu gul maftuni boʻlmakim, nigoru zeb uchun,
Sindurub har dam uzar ani falak makkorasi.

Sarv oʻqdur, gul tikan, bogʻ ichra to koʻz ollidin
Borgʻali ul sarvi gulruxning qadu ruxsorasi.

Ey Navoiy, sarvu guldin kechki, qaddu yuzidin
Bor emish yuz yilchiligʻ yoʻl sarv ila gul orasi.

629

Gʻam chekar jismu koʻngulni kulbayi ahzon sari,
Xasqa oʻt solib gado eltur kebi vayron sari.

Hirz qolqoni, duo dirʻi nedur, ey porso,
Chun balo toshi yogʻar men telbayi uryon sari.

Yor istar hajru ayni vasl erurkim, koʻngluma
Boʻldi mayl aning rizadosin istabon hijron sari.

Sabza nishtar, barg paykon, gul oʻt erdi jonima
Har qachonkim, sensizin azm ayladim boʻston sari.

Ne futur islom aro tushkayki, ul kofir yana

Mast oʻlub, koʻnglakcha chiqti sekretib maydon sari.

Gar xarobot ichra mumkindur sumurmak bir qadah,
Xizr agar oʻltursa borman chashmayi hayvon sari.

Soqiyo, tezgindurur har lahza boshimni xumor,
Davr evursang jurʻae sungʻil bu sargardon sari.

Yuz Xizr umridin ortugʻroqdurur ming jon berib
Bir qadam qoʻymoq, muyassar gar boʻlur, jonon sari.

Ey Navoiy, gar desangkim fitna koʻrmay, solmagʻil,
Bir nazar har turfat-ul-ayn ul koʻzi fatton sari.

630

Gardi yazdiy miʻjar ostida qoshing, ey koʻrkaboy,
Zor aningdekkim koʻrungay gard ichinda yangi oy.

Vusmadur ul qosh uza yoxud zarofatdin koʻzung,
Oldi bu qurbon koʻngul qasdigʻa miynorang yoy.

Gar nihon soching tarar mashshota kelsunkim, erur
Kirpigimdin shona, ashkimdin su, koʻz xilvatsaroy.

Dilrabolar ichra har dam koʻzguga boqmoq nedur,
Vahki, bilman, ey pariy, xudbinmusen yo xudnamoy.

Otashin gul bargidin koʻnglak kiyibdursen, valek,
Desang oʻt solmay jahongʻa chiqmagʻil koʻnglakcha, voy.

Gah tutulsa, gah ochilsa koʻnglum ermas aybkim,
Sunbulung dilband, xandon gʻunchang oʻlmish dilkushoy.

Ey Navoiy, dahr shoʻxi oshiqi boʻldung, valek
Bilki, kobin naqdi jondur gar boʻlursen kadxudoy.

631

Boda bu maqbulluq zotimda mavjud ayladi
Kim, meni zuhdu riyo ahligʻa mardud ayladi.

May oʻtining lamʻasi oʻrtab vujudim xirmanin,
Kullarin nay nagʻmasi bir damda nobud ayladi.

Bodadin xushnud oʻlubmen to meni jomi fano
Davr elining sofīyu durdigʻa xushnud ayladi.

Maygʻa rahn etgil riyo sajjodasin, ey shayxkim,
Har kishi bu navʻ savdo ayladi, sud ayladi.

Maygʻa ashkim laʻlidin oludaligʻ gar istamas,
Ne uchun soqiy labi laʻlin mayolud ayladi.

Odamiylik koʻrguzub qilding parivashlarni qul,
Odam uldurkim, maloyik ani masjid ayladi.

El tilar mugʻ koʻyinu istar Navoiy mugʻbacha,
Azmi maqsad aylab el, ul qasdi maqsud ayladi.

632

Ohima yor ogʻzi bir dam kulmagin kam qilmadi,
Chun sabodin gʻuncha ochildi yana yopilmadi.

Nishtari ohim ajab yoʻq koʻnglungga kor etmasa,
Tezlikdin igna hargiz xoragʻa sanchilmadi.

Qatrae tomizma bizga tutqan asfar bodadin,
Shamʻ oʻtidin, soqiyo, hargiz sharor ayrilmadi.

Ishqkim, har bir ishida yozdi yuz ming turfa xalq
Turfaroq budurki, yuz mingdin biri yozilmadi.

Koʻyida ohim yeli rafʻ etti ul yuz burqain,
Hech gulshanda sabodin buyla gul ochilmadi.

Qaysi johilgʻa nadomat boʻlgʻay ul olimchakim,
Har ne bildi, qilmadi, har neki qildi, bilmadi.

Ey Navoiy, yor vaslin istabon ul toptikim,
Ahli hijron zumrasida istabon topilmadi.

633

Koʻnglum ohidin tabassum laʻlingga fan boʻlmadi
Uylakim, laʻl axgari yel birla ravshan boʻlmadi.

Istadi jism uyi bir ravzan oʻqungdin, voykim,
Qolmadi ravzan yerikim, necha ravzan boʻlmadi.

Dedi, bir dushnom uchun joningni olgʻumdur baho
Oʻlturur savdoki, miodi muayyan boʻlmadi.

El chamanda ul pariy birla kezib men telbaga

Vahki, ishrat jilvagohi gʻayri gulxan boʻlmadi.

Oh oʻtidin xirqani pok oʻrtakim, har bulhavas
Zarq ashkidin etak yub pok doman boʻlmadi.

Lofi ishq urgʻan koʻngul gʻam doʻzaxidin qochmasun
Kim, samandargʻa yolindin oʻzga maskan boʻlmadi.

Ey Navoiy, kimni sevsang qilma zohirkim, sanga
Kimdururkim, doʻstlugʻ fahm etti, dushman boʻlmadi.

634

May xalos etti riyoyiy porsoligʻdin meni,
Shukrkim, qutqardi zuhdu xudnamoligʻdin meni.

Boʻldi nobud oʻzlugum, yuz shukrkim, qildi xalos
Har zamon bu korgahda behayoligʻdin meni.

Dahr zolin toʻrt mazhab birla qildim uch taloq,
Fard qildi boriy mundoq kadxudoliqdin meni.

Boʻldilar begona ahli zuhd xush davlat bukim,
Qildi manʼ ul qavm birla oshnoligʻdin meni.

Orazimdin gʻussa kojining savodin qildi ol,
Shukrkim, qutqardi mundoh yuzqaroligʻdin meni.

Bandamen soqiygʻakim, bir jomi molomol ila
Ayladi ozod yuz ming muhtaloligʻdin meni.

Tavba ahli yorumang mundoqki mahrum ettingiz
Dayr ichinda mastu loyaʼqil gadoligʻdin meni.

Dushmanimsiz doʻstlarkim, qovdingiz aylab hujum,
Benavoligʻ kishvarida podsholigʻdin meni.

Ey Navoiy, ham magar, yo mugʻbacha, yo piri dayr
Sindurub tavbam chiqargʻay benavoligʻdin meni.

635

Yuzidin oʻlmasa, yo rab, ravo koʻzum tilagi,
Tazallumum iligidur adolating etagi.

Koʻngulda furqat oʻqi birkishibdur andoqkim
Kishi chekarda gumon aylagay aning soʻngagi.

Chamanda gʻuncha emaskim, boʻlushur ul gul uchun
Figʻonim onchaki, qon bogʻlanipturur yuragi.

Chechak nechukki, yopar koʻzni tiyra aylaptur,
Koʻzum bahorini gulgun sirishkning chechagi.

Labi xayolida bagʻrim shikofini tiksam,
Alifdin igna qilur, jonu rishtadin ipagi.

Xazon chamangʻa shabixun kelurga boʻldi dalil
Sanavbar ushbu chamandin kanora aylamagi.

Ne koʻnglini buzadur dardu gʻam Navoiyning,
Chu ul pariyduru bas ushbu telba koʻnglidagi.

636

Kecha hajringda tiriklikdin malolim bor edi,
Tonggʻa tegru ayta olmankim, ne holim bor edi.

Furqating bedodidin yoʻq erdi bir soat majol,
Boʻlsa dagʻi yigʻlar erdim to majolim bor edi.

Tosh urub koʻksunga, tufrogʻlar boshimgʻa sovurub,
Lek bu vaqte edikim, eʻtidolim bor edi.

Kelsam oʻz holimgʻa nogah bu malomatlar aro,
Goh oʻzumdin, gah ulusdin infiolim bor edi.

Vasl umidi kirmasa jonim arosigʻa gahe,
Qayda jon elturga bore ehtimolim bor edi.

Vasl tarkidin agarchi mujrim oʻldum, vah, qachon,
Hajrni bu navʻ saʻb erkon xayolim bor edi.

Ey Navoiy, furqatim ayyomi mundoq qolmagʻay,
Qolmadi chun ulki, davroni visolim bor edi.

637

Ey sabo, koʻzdin uchur Mozandaronning vardini
Kim, qilibmen surma Marvi shohi jonning gardini.

Ulki ahbobin qilur parvarda ayshu noz ila,
Ne tong boshim olib ketsam qoʻyub yoru diyorimni.

Chekma zahmat, ey tabib, ermas chu mumkin aylamak,

Sharbati vasl oʻlimgʻuncha dafʻ furqat dardini.

Anglagʻay doʻzaxda bor issigʻ-sovugʻ birla azob,
Hajr aro kim koʻrsa oʻtlugʻ koʻnglum ohi sardini.

Anjumi ashkin toʻkar tong otqucha mendek sipehr,
Yoʻqlamish ul ham magar bir mehri olamgardini.

Ey koʻngul, vasl istasang bexud boʻlub gʻam yemakim,
Kom topmas kimsa qilmay tark xobu xoʻrdini.

Yor agar hijron aro soldi Navoiyni yiroq,
Bok emastur vasl ila gar qilsa boz ovardini.

638

Junun vodiysigʻa moyil koʻrarmen joni zorimni,
Tilarmen bir yoʻli buzmoq buzulgʻan roʻzgorimni.

Falak bedodidin garchi meni xokiy gʻubor oʻldum,
Tilarmen topmagʻaylar toʻtiyoligʻqa gʻuborimni.

Shak ermas partave tushkach uyi ham, raxti ham kuymak,
Chu goʻriston gadoyi sermagay shamʻi mazorimni.

Demang qay sori azm etkung, manga yoʻq ixtiyor, oxir
Qazo ilgiga bermishmen inoni ixtiyorimni.

Tugandi ashki gulgun, emdi qolmish zaʻfaroniy yuz,
Falak zulmi badal qildi xazon birla bahorimni.

Diyorim ahli birla yordin boshimgʻa yuz mehnat,
Ne tong boshim olib ketsam qoʻyub yoru diyorimnn.

Yomon holimgʻa bagʻri ogʻrigʻay har kimsakim, koʻrgay
Bagʻir pargolasidin qongʻa bulgʻangʻan uzorimni.

Hayotim bodasidin sargaronmen asru, ey soqiy,
Qadahqa zahri qotil quy, dagʻi dafʻ et xumorimni.

Jahon tarkini qilmay, chunki tinmoq mumkin ermastur.
Navoiy, qil meni ozod oʻrtab yoʻqu borimni.

639

Koʻzi hajri meni bemor etti,
Qora ogʻriqqa giriftor etti.

Juzv-juzvimgʻa tikib mujgoning
Ruhum ajzosini afgor etti.

Subh gul safhalaridin bulbul
Orazing vasfini takror etti.

Labing anfosidin erdiki, Masih
Oʻlug ihyosida izhor etti.

Zarrayi mehri jamoling Yusuf
Topibon olam elin zor etti.

Ayladi zuhdu riyogʻa iqrar
Kishikim, ishqdin inkor etti.

Dahrdin topti Navoiy chu malol,
Maskanin kulbayi xammor etti.

640

Ey uzoring ollida sharmanda mehri xovariy,
Yoʻqsa nevchun yoshunur har kecha andoqkim pariy.

Qomatingdin azmi sahro qildi gulshandin tazarv,
Togʻ sari uylakim faryod etib kabki dariy.

Gulshani husnunggʻa ziynat berdi terdin qatralar
Kim, koʻrubtur boʻyla gulbarg uzra shabnam gavhari.

Hajr soʻzi zaʻfligʻ jismim aro boʻlmish nihon,
Bas ajabdur bir ovuch xas ichra doʻzax axgari.

Safhayi husnungda haq sirrin koʻrar koʻnglum ayon,
Tong emas bulbulgʻa mushaf oʻrnida gul daftari.

Yor bazmida visol ahli chekar jomi murod,
Davr chun hajr ahligʻa qism etti mehnat sogʻari.

Ey Navoiy, yor zulmigʻa ne chora, gʻayri sabr,
Kimsa netkay sabr qilmay zolim oʻlsa dilbari.

641

Chu ishq ilgi zabun aylar dilovar podsholarni,
Taaqqul aylagilkim, naylagay bedil gadolarni.

Dalil aytay erurlar deb pariyzodu malaksiymo,
Desamkim, odamiy sonida ermas bevafolarni.

Vafoni, ey vafosiz, elga ko‘rguzsang karam aylab,
Jafokash jonima bore musallam tut jafolarni.

Aningdek hushdin begonamenkim, toniy olmaslar
Meni ham oshnolar uylakim, men oshnolarni.

Qilurg‘a zulm ishq ahlini aylar jam’ ul zolim,
Nechukkim, shoh ehson qilg‘ali yig‘qay gadolarni.

Agar yuz chok qildim ko‘nglakimni ham yomon ermas,
Firoqing tiyg‘idin jismimda bog‘larg‘a yarolarni.

Erur muhlik jahon shug‘li may ichkim, qutqarur har dam
O‘kush vobastalig‘lardin bizingdek muhtalolarni.

Qiyomat dashti bo‘lg‘ay tiyra do‘zax sari yuzlansam,
Xito xoni sipah chekkan kebi boshlab xitolarni.

Agar ushshoqingga bazm ichra yo‘l bersang Navoiydek,
Birar sog‘ar bila ham yod qil biz benavolarni.

642

Navbahor o‘ldiyu ayshim gulbuni ochilmadi,
Kom ila bir g‘unchasi balkim tabassum qilmadi.

Vasl jomidin ulus mast o‘ldilar, yuz voykim,
Bir qadah birla xumori furqatim yozilmadi.

El ko‘zin yorutti barqi vasl, hijron kojidin
Qaysi o‘tlarkim, ko‘zumga barqdek choqilmadi.

Vasl gulzori aro el mastu hijron dashtida,
Qolmadi erkin tikankim, bag‘rima sanchilmadi.

Lolalar ko‘nglumga qonlig‘ dog‘lardur navbahor
Kim, vatang‘a lolaruxsorim azimat qilmadi.

Furqatim sa‘b erkanin ishq ahli ichra bilmagay,
Yorig‘a ulkim, qo‘shulmoqdin burun ayrilmadi.

Qayda bag‘rim choki muhlik erkanin fahm aylagay,
Ulki, hijron tiyg‘i zahroludi bag‘rin tilmadi.

Chun o‘larmen sirri ishqim mahfi o‘lg‘an yaxshiroq,
Bilmasun el ham chu hajri jonim olg‘an bilmadi.

Bir junun oʻti aro tushmish Navoiy telbakim,
Boʻldi kuymakdin xalos ulkim, anga qotilmadi.

643

Koʻzum tortar hamono yor kelgay,
Solur koʻnglum magar dildor kelgay.

Quchushtum sarv birla tushta, goʻyo
Buyon ul qaddi xush raftor kelgay.

Chu sen bording, koʻngul ham ketmish erdi,
Chu kelding, ul dagʻi nochor kelgay.

Qachonkim ul pariypaykarni koʻrsa,
Koʻngul ul sari majnunvor kelgay.

Meni ul koʻydin qovmangki, bulbul
Guliston jonibi bisyor kelgay.

Koʻngul bu qatla borsa xonaqahdin,
Muqimi kulbayi xammor kelgan.

Koʻngulni bir koʻz oldi, vah, ne bildim
Kim, ul sogʻ borgʻayu bemor kelgay.

Koʻngul jon oldurub keldi qoshingdin,
Ne bildim buyla minnatdor kelgay.

Navoiy borsa ul yon shod borgʻay,
Vale kelsa, topib ozor kelgay.

644

Evrulay boshinggʻau behushu hayroning boʻlay,
Bir zamon sadqang boʻlay, bir lahza qurboning boʻlay.

Xoni vaslingdin agar qovsa raqibing, ragʻmigʻa
Koʻnglum istardek taxayyul birla mehmoning boʻlay.

Netti jon topsam visolingdin labingning xolidek,
Koʻzu zulfungdin necha mastu parishoning boʻlay.

Xushturur vasling mayidin har taraf xirqamda dogʻ,
Necha, jono, mubtaloyi dogʻi hijroning boʻlay?

Garchi bandangmen, meni ozod qilma lutfdin
Kim, quyundek sadqayi sarvi xiromoning boʻlay.

Tanni jilvang vaqti tufrogʻ aylay, ey chobuksuvor,
To boshingʻa evrulurga gardi maydoning boʻlay.

Ey Navoiy, gungu lol istar esam tong yoʻq seni,
Tobakay ozurdayi faryodu afgʻoning boʻlay.

645

Surganda jafo tiygʻin qoʻl asramading bore,
Qonimni toʻkar chogʻda rahm aylamading bore.

Yuz lofi vafo urdung, ming tiygʻi jafo surdung,
Har nechaki yolbardim, hech eslamading bore.

Ahbobni xos etting jon bergali lutfungdin,
Qatl etkali ham bizni bir istamading bore.

Qatlimni burun vaʻda qilding, chu gʻazab surdung
Baʻzini burun, soʻngra deb tolgʻamading bore.

Dardingʻa quloq solgʻum deb, mast chiqib kelding,
Holim necha sharh ettim soʻz tinglamading bore.

Ey zohidi dinoyin, dayr ichra tutub taskin,
Zunnor ipini tortib, xirqang yamading bore.

Davrongʻa vafo chun yoʻq, shukr aylaki, koʻnglungni
Ul sari Navoiydek koʻp bogʻlamading bore.

646

Ey falak, bir oy gʻamidin asru zor etting meni,
Poʻyadin tun-kun oʻzungdek beqaror etting meni.

Toki qildim bir pariyvash dardi ishqin ixtiyor,
Telbalik afgʻonida beixtiyor etting meni.

Goʻyiyo har kavkabingning lamʻasin bir nish etib,
Dardi hijron shomi sartosar figor etting meni.

Gar ulus ani koʻrardin manʻ etar ham xushdurur,
Garchi mehnat xayli yoʻlinda gʻubor etting meni.

Yor zulfidin meni aylab parishonroʻzgor,
Tori zulfindek parishonroʻzgor etting meni.

Naylay anikim, yoshim dur boʻldi bori holima

Yig'lamoqqa uylakim abri bahor etting meni.

Ey Navoiy, ishq torojig'a to bo'ldung asir,
Darbadarlardek jahonda xoru zor etting meni.

647

Mangaki ko'rmaki ul sho'xning muhol o'lg'ay,
Bo'la olurki, bu ko'rmak dag'i xayol o'lg'ay.

Quyosh yuzidin emastur misol husn ichra,
Magarki, og'zi aning zarradin misol o'lg'ay.

Qadim niholi, deding, haddi e'tidoldadur,
Xiromi o'lturur elni, ne e'tidol o'lg'ay.

Falaknng oyi yuzungga mushobih o'lg'ay agar,
Og'iz Suhovu Zuhaldin yuzinda xol o'lg'ay.

O'lukka ruh visolingda muhtamaldur, lek
Hayot kimsaga sensiz ne ehtimol o'lg'ay.

Malolatimni firoq ichra anglag'ay ulkim,
Meningdek anga birav hajridin malol o'lg'ay.

Chu moziy o'ttiyu mustaqbal o'rtada ermas,
Sengaki hol emas mug'tanam ne hol o'lg'ay.

Bu damni orif esang yaxshi tutki, johil ishi
Yetishmagangavu o'tganga qiylu qol o'lg'ay.

Navoiy aylasa ishqingda kufri din tarki,
Qachon bu voqia shavq ahlidin muhol o'lg'ay.

648

Vafo ko'z tutqan andin hushdin begonae bo'lg'ay,
Paridin odamiylik istabon devonae bo'lg'ay.

Aningdek bazm aro ruhum qushi kirmakka yo'l topti
Magar ul husn sham'i girdiga parvonae bo'lg'ay.

Farog'at qasridin ko'nglum agar urkub buzug' istar,
Ajab yo'q chug'dning manzilgahi vayronae bo'lg'ay.

Yonimni so'kti chun tiyg'ing so'ngaklar shaklidan ko'rdum
Buzug' ko'nglum uyining farshig'a dandonae bo'lg'ay.

Dema, mendin uzub ko'ngul yana bir yor tutmishsen,
Gumon qilmaki, olam ichra sendek yonae bo'lg'ay.

Deding, bo'lsam sanga mehmon ne yerni bazmgah qilg'ung
Gadoyi xastag'a manzil buzug' koshonae bo'lg'ay.

Fano dayrin tilarman bo'lmag'ay hech kimsa o'zluk ham
Ulug' birla kichikdin bir kupu paymonae bo'lg'ay.

Jahon makkorasi sho'xedurur bas dilfirib oxir,
Ne erkim, boshidin kechgay aning mardonae bo'lg'ay.

Navoiy g'amg'a xo'y aylabdururkim, ofarinishda
Falakning javfidek mushkil agar g'amxonae bo'lg'ay.

649

Vah, necha ul sho'x bedodin meni shaydo ko'ray,
Ishqidin yag'mo chekay, husnidin istig'no ko'ray.

Necha ul durri garomiy shavqida hijron tuni,
Ko'z yetishguncha sirishkim saylini daryo ko'ray.

Necha ul rashki g'azoli chinni istab dasht aro,
It kebi devona ko'nglumni jahonpaymo ko'ray.

Necha bir kofir xayolining sipohi zulmidin
Kishvari jon ichra dinim naqdig'a yag'mo ko'ray.

Necha zuhdu ofiyat ichra ko'rub taqvo elin,
O'zni ishq oshubidin olam aro rasvo ko'ray.

Necha ko'z qoni hubobidin baliyyat dashtida
Bir yuzi gulgun g'amidin lolai hamro ko'ray.

Soqiyo, ul nav' g'arq etkil meni may ichrakim,
Gar dam ursam may yutay, gar ko'z ochay sahbo ko'ray.

Elda chun yo'qtur vafo sahrog'a qildim azmkim,
Xalq ila ko'rguncha kishvar vahsh ila sahro ko'ray.

Jon bila azm ettim ul qotil sarikim, sa'y etib,
Yo Navoiydek qilay jonni fidosi, yo ko'ray.

650

Ey quyoshqa ko'z qamashturg'on jamoling partavi,
Sarvi ra'nolikda xushraftor qadding payravi.

Qof togʻin gar parilar maskan etmishlar ne tong,
Qarilardur navjuvonim hijlatidin munzaviy.

Uylakim Moniy ishidin zoyiʻ oʻldi naqshi Chin,
Ul buti Chin suvratidin boʻldi naqshi monaviy.

Ishq ilgi quvvati men xastani qilmish zabun,
Ey koʻngul, ne chora aylay men zaifu ul qaviy.

Bulbul ar gulbong urar gul suvratidin men xamush
Kim, takallum taxtigʻa kirmas adoyi maʻnaviy.

Ishq sirrin rindi durdiyakash bilur, yoʻq ahli dars
Ulcha avroq uzra sibt oʻlmas ne bilgay Mavlaviy.

Demangiz bulbul Navoiyni, samandardekki, bor
Nazmi ichra shuʻlayi Jomiyu soʻzi Xusraviy.

MUXAMMASLAR

1

Halqayi zulfungda koʻnglum boʻlgʻali gʻam mahrami
Ul qora qaygʻu bilan savdoda chun ortar gʻami.
Der sanga devonavu shaydoliqʻidin har dame,
Ey soching shaydo koʻngullarning savodi aʻzami,
Halqa-halqa ruhning sarmanzilidur har xami.

Ey guli suriy jamoling daftaridin bir varaq,
Sabzavu rayhon sening xattingdin elturlar sabaq.
Chini zulfungni ochibon ilgingga olsang taraq,
Sunbulungni taragʻanda gul uza tongdur araq
Kim, bulutlugʻ kechaning albatta boʻlmas shabnami.

Rashkdin har dam yaqindur bagʻrim erib oqqali,
Yuzungga mashshotavu koʻzgusi mundoq yoqqali,
Zulfungga mashgʻul erur mashshota zavar toqqali,
Men yiroqdin jon berurmen toqatim yoʻq boqqali,
Yuzi qattiq koʻzgukim, boʻlmish jamoling hamdami.

Ogʻzining ramzini mushkildur farovon saqlamoq,
Kim adam boʻlsa bilur ul roz pinhon saqlamoq,
Barcha dilbarlardin oʻlur jonni oson saqlamoq,
Sen pariyvash hurdin mushkildurur jon saqlamoq
Kim, malak hayrondur ul suvratqa netsun odamiy?

Zulfi vaslin istasam ruxsori mehrafuzidin,
Yoʻq ajab chun yil kelishi bilgurur navruzidin.
Koʻzlarim uyi buzuldi ashki sayla anduzidin,
Men bu koʻz birla uyotligʻmen jamoling yuzidin
Kim, kelur har lahzavu ul goʻshaning bordur nami.

Atlasi gardungʻa yetti rostiyl ushshoq uni
Kim, qabo nevcun quchar nozuk tanin vuslat tuni.
Bu ajab sarishtadur koʻrgil aro yerda muni,
Ul badanning davlatidin tugʻdi koʻnglakning kuni,
Husni toliʻ koʻrkim, uldur holiy ichki mahrami.

Ey labing Iso damidek xasta jongʻa choraras,
Vah, necha gʻamzang Navoiy qatlin etgay multamas.
Ul muborak koʻnglunga boʻlgʻay muyassar bu havas,
Lutfini boshtin yana turguzsang, ey Isonafas
Kim, yetibdur, vah, ani oʻlturgali hijron gʻami.

2

Ohkim, tarki muhabbat qildi jonon oqibat,
Boʻldum ushbu gʻussadin rasvoyi davron oqibat.
Qolmadi maxfiy gʻamim el ichra pinhon oqibat,
Yoshurun dardimni zohir qildi afgʻon oqibat,
Asragʻan sirrimni yoydi sayli mujgon oqibat.

Toki chekti oʻqu yo qasdimgʻa ul mujgonu qosh,
Ayladi paykonlari har sari bagʻrimni xarosh,
Pardayi sabru salomat yoyibon, ey bagʻri tosh,
Yoshurub erdim bagʻir chokini, vahkim, qildi fosh,
Har taraf koʻzdin tarashshuh aylagan qon oqibat.

Koʻp yugurdum ishq yoʻlida meni gumrohkim,
Bilgasen holimni, lekin boʻlmading ogohkim,
Ishq aro oʻlgumdurur bil, emdi, ey, dilxohkim,
Tiygʻi hajringdin nihon koʻksun shikofin, ohkim,
Elga ravshan ayladi choki giribon oqibat,

Tiyrboroni gʻaming yogʻdurgʻali koʻnglumga sahm,
Yuz tuman dogʻi nihon qoʻymish edi ul xavfu sahm,
Xalq ani fahm etmasun deb bor edi koʻnglumda vahm,
Voykim, koʻksun shikofidin ulusqa boʻldi fahm,
Ishq oʻti bagʻrimda qoʻygʻan dogʻi pinhon oqibat.

Ul pariykim, telbalarga ishqidin monand edim,
Zulfi zanjirida Majnundek asiri band edim.
Javrigʻa qoneʻ boʻlub vasligʻa hojatmand edim.
Shavqidin dam urmayin bedodigʻa xursand edim,
Vahki, boʻldum hajridin rasvoyi davron oqibat.

Orazi qoshida gul yuz vajh ila bordur karih,
Ming jihatdin nutqi ollinda erur bulbul safih.
Koʻziyu zulfigʻa ermas nargisu sunbul shabih,
Gar budur kofir koʻzu zunnori zulfi, ey faqih,
Boʻlgʻudekmen, dayr aro mastu parishon oqibat.

Jonni Majnun ul pariy ruxsora yodi ayladi,
Koʻzni giryon ishq zulmi may fasodi ayladi,
Tanni uryon, aqlu donish xayrbodi ayladi,
Ishq koʻyida jununumni munodo ayladi,
Hajr toshidin munaqqash jismi uryon oqibat.

Boda ichkim davr ishida eʻtidole koʻrmaduk,
Navbahori husn aro sohib jamole koʻrmaduk
Kim, xazoni umrdin anda zavole koʻrmaduk,

Dahr boʻstoni aro sarkash nihole koʻrmaduk,

Soya yanglig‘ bo‘lmag‘an yer birla yakson oqibat.

Shahlig‘ etkandin ne hosil faqr sirrin bilmayin
Hech kim mulki baqo sultoni bo‘lg‘onmu ekin,
Foniyi mahz o‘lmayin Sulton Abulg‘oziy bikin,
Ey Navoiy, davlati boqi tilarsen vaslidin,
Ani kasb etmak fano bo‘lmay ne imkon oqibat.

3

Ishq o‘tidin jismi zori notavonim o‘rtading,
Qaysi jismi zorkim, ruhu ravonim o‘rtading,
Parda orazdin olib jonu jahonim o‘rtading,
Vahki, o‘tlug‘ chehra ochib, xonumonim o‘rtading,
Otashin la‘lingdin aytib nukta jonim o‘rtading.

Sen chu tiyg‘i kin chekib sabrim sipohi qo‘zg‘alib,
Ko‘nglum olib, azm etib, zoru hazin jismim qolib,
Emdikim, ko‘nglum olib, hijron o‘ti ichra solib,
Dema, ne qildim, ne qildim notavon ko‘nglung olib,
O‘rtading, ey qotili nomehribonim, o‘rtading.

Furqat ichra yo‘qki jonim kuydi yolg‘uz shavqidin
Kim, kuyar mahzun ko‘ngul ham kecha-kunduz shavqidin,
Necha, ey gardun, dedimkim, rahm ko‘rguz shavqidin,
O‘tda qildek to‘lg‘anib, kuyganda ul yuz shavqidin,
Nechakim tob urdi jismi notavonim, o‘rtading.

O‘t tutashmish dahr aro har yon emastur lolazor,
Dud erur bo‘ston ichinda sunbul ermas mushkbor,
Tog‘ aro yoqutdin axgarlar o‘lmish oshkor,
Ko‘kta zohirdur shafaqdin shu‘la, kavkabdin sharor
Kim, ani, ey shu‘laliq, ohu fig‘onim, o‘rtading.

Otlanib chiqqandakim olamni qilg‘aysen xarob,
Orazing xurshididin solding bari olamg‘a tob,
Tiyg‘ tortib chun ko‘ngul sayd etkali qilding shitob,
Bismil etkach saydni andoqki, qilg‘aylar kabob,
Zaxm etib ko‘nglumni chunkim oqti qonim o‘rtading.

Ul quyosh tokim ko‘rundi didayi giryonima,
Qolmadi o‘zluk xayoli xotiri vayronima,
Har tarafdin tushti ofat barqi xonumonima,
Urg‘ali, ey ishq zolim, barqi ofat jonima,
Har ne o‘zluktinki bor erdi gumonim, o‘rtading.

To belining, ey ko‘ngul, azmi visoli aylading,
Toki og‘zi nuktasining qiylu qoli aylading,

Ishq o‘tida bizni bir axgar misoli aylading,
Ey Navoiy, to belu og‘zi xayoli aylading,
Boru yo‘q, ya’niki paydovu nihonim o‘rtading.

MUSADDAS

Subhidam maxmurluqtin tortibon dardi sare,
Azmi dayr ettimki, ichgaymen sabuhiy sog'are,
Chiqti sog'ar to'ldurub kofirvashi mahpaykare,
Naqde din olib ichimga soldi maydin ozare,
Vahki, dinim kishvarin toroj qildi kofire,
Kufr eliga homiyu din ahlig'a yag'mogare.

Demakim, nevcun hayotingdin sanga yo'q hosile,
Ishqdin ollingda har dam mushkil uzra mushkile,
Chun bilursen nevcun aylabsen o'zungni g'ofile,
Buyla bo'lg'ay kimga yori bo'lsa sendek qotile,
Chobuke, ra'noqadi, no'shinlabe, xorodile,
Mahvashe nasrinuzore, gulruxe, siyminbare.

Do'stlar, gar xalq aro yo'q men kebi devonae,
Aylamang ko'p aybkim, yonimdadur mayxonae,
Anda sho'xkim tutar har dam to'la paymonae,
Qaysi sho'xe bodano'she ko'zlari mastonae,
Jon berurda la'lidin Isosifat jononae,
Ko'ngul olurda yuzidin Yusufoyin dilbare.

Ul quyosh ishqidakim ko'nglumga yo'qtur toqate,
Shomi zulfidin agar jonimg'a yetsa mehnate,
Orazi mehri'ga qilsam mayl ermas hayrate
Kim, erur har kimsakim, nazzora qilsa soate,
Zulfi ko'zlarni qora qilmoqqa shomi furqate,
Shomi furqat daf'ig'a ruxsori mehri anvare.

Mayl qilman bog' aro gar bo'lsa gul yo sunbule,
Yoki guldek yuzda sunbuldek sochilg'an kokule,
Ulki, andin har dam aylarmen fig'onu g'ulg'ule,
Gul'uzoredur vale, savti nechukkim bulbule,
Ham guliston bazmi ichra sarv qomatlig' gule,
Ham shabiston bazmi ihyosida sham'i anvare.

Rahm qilmas notavon ko'nglum aning zori bo'lub,
Chehra ochmas ko'zlarimning ashki gulnoriy bo'lub,
Iltifot etmas tanim hajr ichra bemori bo'lub,
Vaslidin marham yeturmas bag'rim afgori bo'lub,
Olloh-Olloh, bo'yla ofatning giriftori bo'lub,
Naylagay bir men kebi zori zaifi abtare.

Ko'hi darding za'fliq tan birla chektim muddate
Kim, visol ummididin ko'nglumda erdi quvvate,
Emdi rahm etkilki, yuzlanmish ajoyib holate,
Ne ko'ngulda quvvate qolmish, ne tanda sihhate,

Ne qaroru sabru ne tobu tavon, ne toqate,
Ne ko‘ngul, ne jonu ne ruhu ravon, ne paykare.

Ul zamonkim, bo‘ldum ul oy mehriq‘a moyil bu nav’,
Bilmadimkim, bo‘lg‘usidur jonima qotil bu nav’,
Kelgusidur ishqida olling‘a yuz mushkil bu nav’,
Aylagumdur hajridin mayxonani manzil bu nav’,
Soqiyo, dildorim ul yanglig‘ meni bedil bu nav’,
Rahm etib, aylab manga tutqil labolab sog‘are.

Oshnolig‘ tark etib, chun yor etar begonalig‘,
Men qila olman salomat ko‘yida farzonalig‘,
Aylayin dayri fano ahli bila hamxonalig‘
Kim, malomat jomidin hosil etay mastonalig‘,
To bo‘lub bexud Navoiydek qilay devonalig‘
Kim, tarahhum qilmasa, qilg‘ay tamosho ul pariy.

TARJIʻBAND

I

Ketur soqiy, ul mayki, subhi alast
Aning nashʻasidin koʻngul erdi mast.

Maekim qilur, quysalar jom aro
Oʻzi mastu kayfiyyati mayparast.

Eshit sarguzashteki, bir kun manga
Necha mayparast oʻldilar hamnishast.

May olmoqqa piri mugʻon jazbasi
Meni chekti andoqki, mohiyni shast.

Qilib xirqa may rahniyu zarfining
Etib ogʻzini mum ila sangbast.

Kelur erdim egnimda mayliq sabu,
Boʻlub toʻqquz aflok ollimda past

Ki, ogoh oʻlub toʻsh-toʻshumdin qabab
Manga toptilar ihtisob ahli dast.

Shikastim mening oncha ermas edi
Ki, may zarfi topti orada shikast.

Chu sindi sabu, choraе topmadim,
Meni muflisi ur[u], giryoni mast.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda singʻan safol.

II

Ketur, soqiyo, mujdae jomdin
Ki, pajmurda boʻlmishmen anjomdin.

Bu gulshan guliga chu yoʻqtur vafo,
Ne parhez etay jomi gulfomdin?

Chu yoʻq shomi hijron xumorigʻa subh,
Ichib anglamay subhni shomdin.

Xalos aylay oʻzni mayu nuqlning
Suyu donasi birla bu domdin.

Boʻlay dayr pirigʻa andoq murid
Ki, yod etmayin shayxul-islomdin.

Kiray dayr aro uyla majnunu mast
Ki, ketsun xirad xos ila omdin.

Solay bir alolo xarobot aro
Ki, chiqsun figʻon ahli ayyomdin.

Xarobotiy oʻlmogʻligʻim, zohido,
Suol etma men zori badnomdin.

Garav qilgʻali maygʻa chun qolmadi
Ne tasbihi ne xirqa, nokomdin.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda singʻan safol.

III

Safol ichra bir jurʻa loe manga,
Erur jomi gitiynamoe manga.

Ketarmakka xudbinligʻim ranjini,
Qani boda yangligʻ davoe manga.

Chu men dayr piri vafosidamen,
Falakdin yetishmas jafoe manga.

Falakdin jafu yetsa, ey mugʻbacha,
Ne gʻam sendin oʻlsa vafoe manga,

Tariqat sulukini kasb etkali,
Hamul kunki, boʻldi havoe manga.

Burun zuhdu taqvoni aylab shior,
Dedimkim, yetishgay safoe manga.

Borib xonaqah ichra qildim maqom,
Bu maʻno xud oʻldi baloe manga.

Boqib xilvatu zikru sajjodani,
Zuhur etti har dam riyoe manga.

Bulardin oʻzummi xalos ayladim
Ki, to hosil oʻlgʻay fanoe manga.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda singʻan safol.

IV

Tilarmen bu dayr ichra koshonae
Ki, boʻlgʻay jivorida xumxonae.

Bu xumxona sahnidagʻi mayfurush
Saxo shevalig piri farzonae.

Aning qurrat-ul-ayni kup ollida
Iliginda paymona jononae.

Sumanbarlar ichra pariychehrae,
Pariychehralar ichra devonae.

Menga gohi ul bersa may birla jon,
Bu qilsa gahe qatli mastonae.

Erur telbalikdin ishim tunu kun
Xayol aylamak uyla afsonae.

Necha muflis istab dedim may uchun
Qilali ichin oro dangonae.

Eshittimki, qilmish yana piri dayr
Xarobot ahligʻa mayxonae.

Bugun ochib ul maykada eshigin,
Berur har gado yetsa paymonae.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda singʻan safol.

V

Yana boʻlmisham oshiqu zor ham,
Xarobotiyu rindu xammor ham.

Mubohot etib durdkashlik bila,
Qilib taqvovu zuhddin or ham.

Surohiyni but aylabon ogʻzida,
Qilidin eshib belga zunnor ham.

Boʻlub maygʻa sajjodavu xirqa rahi,
Borib nuql uchun kafshu dastor ham.

Fano dayri ichra qalandarsifat
Kezib balki devonakirdor ham.

Pariychehra atfolning toshidin
Boʻlub sarbasar jismim afgor ham.

Meni ishqdin oʻrtagan mugʻbacha
Ki, devonavashdur, pariyvor ham.

Chu bildimki, bu navʻ birla erur
Xarobot koʻyida mayxor ham.

Erur chunki yakranglik sharti ishq,
Bu taqrib birla meni zor ham.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda singʻan safol.

VI

Qani soqiyi gulʻuzorim mening
Ki, jon qasdi etmish xumorim mening.

Firoq ichra koʻp mehnatu dardu ranj,
Chekiptur tani xoksorim mening.

Xumor emgagidek vale koʻrmamish
Tani gʻamkashu joni zorim mening.

Bu xayli balo dafʻigʻa avlo ul
Ki, mayxona boʻlgʻay hisorim mening.

Koʻpu ozdin tutsa may piri dayr,
Fidosi aning yoʻqu borim mening.

Yetursa qadam boshima mugʻbacha,
Erur javhari jonnisorim mening.

Xarobot aro kirganim, ey faqih,
Deyin, boʻl dame rozdorim mening.

Kecha xonaqah ichra sarmast edim,
Bugun maysiz itti qarorim mening.

Xumor aylab ul navʻ oshuftakim,
Iligdin borib ixtiyorim mening.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda sing'an safol.

VII

Meni may bas oshuftahol ayladi,
Bu vodiya Majnunmisol ayladi.

Boshimni ko'p atrofida mayfurush
Uzum jismidek poymol ayladi.

Chog'ir kasrati may batidek manga
Xirad bulbulin gungu loy ayladi.

Sabukashligim ayni idbordin
Qadimni yuk ostida «dol» ayladi.

Mayi la'l oltun qazah shaklidek,
Yuzum sarig', ashkimni ol ayladi.

Qadimdin falak ofiyat xirqasin
Chekib rahni jomi zulol ayladi.

Sipehr atlası dayr ko'yi aro
Mening kisvatim eski shol ayladi.

May istarda idboru oshuftalig'
Manga jom sing'an safol ayladi.

Xarobot piri chu bir jom uchun
Meni mundoq oshuftahol ayladi.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda sing'an safol.

VIII

Yana durdkashmen mubohot uchun,
Berib jon havoyi xarobot uchun.

Ketur, soqiyo, boda og'zimg'a quy
Damekim, o'lubmen bu mir'ot uchun.

Ne mir'ot, balkim quyosheki, fayz
Anga om erur barcha zarrot uchun.

Manga zohid etti base sarzanish
May ichmakka sarf o'lg'an avqot uchun.

Dedim: yaxshiroq boda ul zuhddin
Ki, qilgʻay kishi shuhratu ot uchun.

Manga bodadin boʻldi nafyi vujud,
Sanga zuhd ani qilmoq isbot uchun.

Boʻlub tund masjid sari qildi azm,
Meni qargʻayin deb munojot uchun.

Munojot etib kirdi xilvat aro
Yasalgʻon riyoyiy karomot uchun.

Karomot men qildim ul lahzakim,
Riyo biymidin dafʻi ofot uchun.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda singʻan safol.

IX

Yana boshlamish boda ichmak habib,
Manga ichmay oʻlgʻaymu sabru shikeb.

Icharmen vale qon, nedinkim ichar
Habibim bila boda har dam raqib.

Nasibi raqibening ar may boʻlub,
Nasibim mening boʻlsa qon yo nasib!

Ne zulmeki, gulshanda gul mahrami
Boʻlub zogʻu mahrum erur andalib.

Ne tong bogʻlamoq, kofiri ishq oʻlub,
Kishi belga zunnoru osmoq salib.

Yoqam chok etib koʻksuma tosh urub
Solib rustaxez el aro men gʻarib.

Bular nafʻ chun qilmadi koʻngluma,
Labolab qadah birla berdim fireb.

Chu bildimki, bexudlugʻumdur iloj,
Xarobot yoʻlida boʻldum nisheb.

Nechukkim, yetib rustame koʻyigʻa
Kirar erdi sarmast mahmudi habib.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda sing‘an safol.

X

Nechuk may bila bo‘lmasun ulfatim
Ki, jon qasdi aylar g‘amu mehnatim.

Nazar ayla bu korgah vaz‘ig‘a
Ki, ortar tamoshosida hayratim.

Quyosh yo‘qki, bir zarra mohiyatin
Topa olmadi sa’y ila fikratim.

Ne kelmak ayon bo‘ldi, ne ketmagim,
Ne mabda’ yaqin bo‘ldi, ne raj‘atim.

Ne kasbi ulum etti hal mushkilim,
Ne tutti ilig taqvovu toatim.

Topay deb xabar ushbu maqsuddin,
Tutashti base qavm ila suhbatim.

Ne qildi bu dardim ilojin hakim,
Ne shayx ayladi daf‘ bu illatim.

Ne qilmoqqa bir amrdin hosilim,
Ne kechmakka bu fikrdin jur‘atim.

Mening boshima bas qotiq tushti ish,
Chu toq o‘ldi bu dard ila toqatim.

Xarobot aro kirdim oshuftahol,
May istarga ilgimda sing‘an safol.

MASNAVIY

Sano haqqakim, koshifi hol erur,
Xirad mushkilotigʻa halol erur,

Alimeki, yoʻqtur bidoyat anga,
Azimeki, yoʻqtur nihoyat anga;

Hazar ichra bechoralar yovari,
Safar ichra ovoralah rahbari;

Ne solikkakim, dasht etib jilvagoh,
Tavakkulni aylab anga zodi roh;

Musofirni yoʻldin kecha gum qilib,
Yonigʻa aning qumni qoqum qilib;

Anikim, qilib ishqdin yoraligʻ,
Nasib aylabon anga ovoraligʻ;

Birovga necha gʻurba izhor etib,
Chu bir yerda koʻp turgʻuzub, xor etib;

Biravnikim aylab bir el ichra xor,
Anga chora aylab ul eldin firor;

Safarni tamugʻdin nishon aylabon,
Tamugʻ ranjin andin ayon aylabon;

Koʻngulsizga mushfiq, kishisizga yor,
Umidi yoʻq el andin ummidvor.

Aning hamdidin soʻngra yuz ming durud,
Bari farruxoyin humoyunvurud.

Nabi ravzasigʻa alayhissalom,
Ham olu ham ashobigʻa bardavom

Ado boʻldi chun hamdu naʻtu sano,
Bu ovoradin yuz tuman ming duo.

Angakim erur fazl avjida mehr,
Ne mehreki, bir zarra anga sipehr.

Safo subhining mehri farxundasi,
Fano shomining shamʻi raxshandasi.

Karam borgohida masnadrishin,

Adam xonaqohida xilvatguzin.

Tikib xirqalar egniga ahli roz,
Aning qoptani vuslasidin tiroz.

Toʻni charxu anda oʻzi bir jahon,
Jahonni qilib bir toʻn ichra nihon.

Oʻtuk ultangi taxta naʼlayn anga,
Boʻlub har qadam oʻrni kavnayn anga.

Falakdin sipohi fano oshurub,
Sipohiyliq ichra oʻzin yoshurub.

Jamol ichra tong boshi nohiddek,
Kamol ichra tush vaqti xurshiddek.

Vafo anga pesha, saxo anga fan,
Vafovu saxo koni Sayyid Hasan.

Zihe ravzadin xulqung ortuq base,
Kelib bogʻi qadringda tubo xase.

Chu sensen bugun olam ahlida fard
Ki, holin de olgʻay sanga ahli dard.

Mangakim, vidodinggʻa xursandmen,
Kanobinggʻa shogirdu farzandmen.

Gʻame yetti charxi jafopeshadin,
Hamul anjumi xorij andeshadin.

Ki, boʻlmoq vatan ichra dushvor edi,
Koʻngulga jalo dafʻi ozor edi.

Safar tushti ollimgʻa beixtiyor,
Qazo amrida elga ne ixtiyor?!

Bilurmen seni ham safardin qazo,
Agar qaytarurgʻa qilib iqtizo.

Qilib avd, mayli vatan aylasang,
Ichib boda azmi chaman aylasang.

Oʻz ilgingga jomi mayi nobni
Olib istasang bir-bir ahhobni.

Alarni chu may birla shod aylagung,

Meni dogʻi, albatta, yod aylagung.

Bu azmimni shoyadki taftish etib,
Firoqim zamiringgʻa tashvish etib,

Meni yoʻqlabon borcha ahbob aro,
Tilab topmayin xayli ashob aro,

Degaysenkim, ul zori ovoravash
Ki, hijron mayidin boʻlub jurʻakash,

Ne qildi ekin charxi nobaxtiyor
Ki, sargashtalik ayladi ixtiyor?

Xayoligʻa hodis ne boʻldi ekin?
Bu azmigʻa bois ne boʻldi ekin?

Chu holimdin ahbob ogoh emas,
Degaylar hadiseki, dilxoh emas,

Ayon boʻlgʻay ollingda hangomae,
Bitimak manga farz edi nomae,

Sanga holatimni ayon aylamak,
Bu azmim vujuhin bayon aylamak.

Manga necha navʻ oʻldi bechoraligʻ
Ki, ollingʻa tushti bu ovoraligʻ.

Bir ulkim, chu soʻzdindur inson sharif
Chu hayvongʻa soʻz yoʻqtur uldur kasif,

Koʻngul durji ichra guhar soʻzdurur,
Bashar gulshanida samar soʻzdurur.

Erur soʻz falak jismining joni ham,
Bu zulumatning obi hayvoni ham,

Agar jon emas, bas nedurkim,
Masih Uluk tirguzur, deb kalomi fasih?

Agar obi hayvon emas bas nechuk,
Topar jon zulolidin aning oʻlug.

Ne boʻlgʻay aning vasfida el soʻzi
Ki, harneki derlar erur chun oʻzi.

Bu soʻz k-ofarinishdin ashrafudurur,

Aning dagʻi mavzuni altafdurur,

Javohir necha xoʻbu dilkashdurur,
Vale nazm silki aro xushdurur.

Soʻz ichraki, yolgʻon erur nopisand,
Chu nazm ettilar, qildi dono pisand.

Men ul menki, to turk bedodidur,
Bu til birla to nazm bunyodidur.

Falak koʻrmedi men kebi nodire,
Nizomiy kebi nazm aro qodire.

Ne nazme der ersam meni dardnok
Ki, har harfi boʻlgʻay aning durri pok.

Yetar tengridin oncha quvvat manga
Ki, boʻlmas bitiriga fursat manga.

Bu maydonda Firdavsiy ul gurd erur
Ki, gar kelsa Rustam javobin berur.

Raqam qildi farxunda «Shahnoma»
Ki, sindi javobida har xomae.

Musallamdurur zohiran bu ishi
Ki, maʼrazgʻa kelmaydurur har kishi.

Dedi oʻz tili birla ul koni ganj:
Ki, si sol burdam ba «Shahnoma» ranj.

Ani derga boʻlsa qachon ragʻbatim,
Erur oncha haq lutfidin quvvatim,

Ki, har necha nutq oʻlsa kohilsaroy,
Bitigaymen oʻttuz yilin oʻttuz oy.

Agar xossa maʼno gar iyhom erur,
Aning kunda yuz bayti halvom erur

Vale ayt deb, kim manga tutti yuz
Ki, men yuz uchun demadim ikki yuz,

Ne yuz, ne iki yuzki, bu kilki tez,
Atorud bila qilsa zohir sitez,

Aning sayri bir davr oxir boʻla,

Falakni latoyifdin etgay toʻla.

Birav boʻlsa bir ishda bu navʻ fard,
Vale koʻrmasa bahra joʻz ranju dard.

Boʻlub Qof vajhi maoshigʻa kon,
Murabbiysi anqogʻa hamoshyon,

Uyi notavon koʻngli yangligʻ buzuq,
Bu uy ichra anduxu gʻam yer ozuq,

Mayi bazmi barcha yurak qonidin,
Surudi hazin koʻngli afgʻonidin,

Desakim, topay eski puldin farogʻ,
Topilmay juz aʻzosida yangi dogʻ.

Maishat uchun orzu qilsa siym,
Ani topqay, ammo esarda nasim,

Kishi jinsi mulkida mardum giyo
Diram sinfi avzoida kimiyo.

Kishi boʻlsa andogʻki, oʻtti maqol,
Bu yangligʻ kishiga bu navʻ oʻlsa hol,

Nechuk mayli oʻoraligʻ etmagay,
Boshin olibon bir taraf ketmagay?!

Yana bir bukim, zohir oʻlmish mango
Ki, chiqmish Xuroson elidin vafo.

Vafo azm aylarda boʻlmish magar
Saxovu muruvvat anga hamsafar.

Bu uch feʻl chiqqach aroding tamom,
Yana boʻlmish uch feʻl qoyimmaqom.

Vafo yerida zohir oʻlmish nifoq,
Saho oʻrnida buxl tutmish visoq.

Muruvvatqa boʻlmish hasad joygir,
Zihe hush elu mulkati dilpazir.

Ne mulku ne el emdi tahrir etay,
Alar holatin vasf bir-bir etay.

Dema mulkkim, vahshatobodi zisht,

Tamugʻ bilgurub gʻoyib oʻlgʻach bihisht.

Tamoshosini kimki, bunyod etib,
Sipohonu Ray mulkidin yod etib.

Hisori anou taab mahbasi,
Siyahcholdin tiyra roʻroq base.

Imorotida ganjdin yoʻq asar,
Xizona xaroba boʻlub sarbasar.

Masojidda toat bila nur yoʻq,
Xavoniqda non rasmi dastur yoʻq,

Ham avqofni sadr amlok etib,
Vale koʻpragin may uchun tok etib,

Ham el manzilin shah katakdek buzub,
Tovugʻ oʻrnigʻa chugʻd oʻlturgʻuzub.

Madorisda ilmu salohu yaqin
Aningdekki, dayr ichra islomu din.

Koʻngul jamʻi ahli munojot aro,
Aningdekki, taqvo xarobot aro.

Elida kishilikdin osor yoʻq,
Sharoratdin oʻzga padidor yoʻq.

Ne el, ne kishi, balki shaytonu dev,
Kelib barchagʻa daʻb bedodu rev.

Boʻlub lomakon sathidin xonlari,
Adam mulki bugʻdoyidin nonlari.

Qora pul uchun aylabon qatl fan,
Oʻluktin tamaʻ aylab ammo kafan,

Ne vayronda eski tanobe bilib,
Yilon sogʻinib, ganj daʻvo qilib.

Qizil oltun istab qoratoshtin,
Falak goʻyi bir dona xashxoshtin.

Tutulsa birav oʻgʻridur deb kuchun
Tutubon ilig, lek kesmak uchun.

Oʻlum kelsa bir zori bedil sari,

Madad aylabon lek qotil sari.

Hirod ahlin eltib havodis yeli,
Esib day yelidek Samarqand eli.

Bu mulk ahli ul elga zoru asir,
Boʻlub nahbu yagʻmo qalilu kasir.

Manga bu el ichra ne bir hamdame
Ki, bir dam ikovlan deyishsak gʻame,

Ne shoheki topsa ishim ixtilol,
Madihiga koʻrguzgamen ishtigʻol.

Ne bir ahli davlatdin oncha umid
Ki, andin navo topsa bir noumid.

Ne vajhi maoshe muqarrar manga
Ki, boʻlgʻay farogʻe muyassar manga.

Ne bir hujrakim, kom topqay koʻngul,
Dame anda orom topqay koʻngul.

Ne bir shoʻx vasligʻa ul moyadast
Ki, azmim ayogʻigʻa bergay shikast.

Ne yoreki, ranjimni qilgʻay qabul,
Ne zoreki, hajrimdin oʻlgʻay malul.

Yetishsa oʻlum ranji bemorligʻ,
Su berguncha qilmay birav yorligʻ.

Su bermak nekim, zohir aylab gʻulu,
Olurgʻa agar boʻlsa jonimda su.

Sen erdingki, har ishda yorim eding,
Ne gʻamkim, yetar, gʻamgusorim eding.

Seni ham sipehri muxolifmazoq,
Oʻkush rev ila soldi mendin yiroq.

Biravgaki yuz qoʻysa muncha balo,
Ne boʻlgʻay aning chorasi juz jalo?!

Zaruratki, yasab safar bargini,
Tushub yoʻlgʻa qilgʻay vatan tarkini.

Uchunch ulki, chun xoliqi zuljalol

Ki, ham lamyazal keldi, ham loyazol.

Chu lavhi vujud uzra tortib qalam,
Iki kavn tarhig‘a urdi raqam.

Burun chekti mundog‘ sipehri rafi’,
Yana yoydi bu nav’ arzi vasi’.

Nekim jilvagar qildi aflok aro,
Ne qildi ayon arsayi xok aro.

Demay yetti obou to‘rt ummahot
Ki, xilqat to‘ni kiydi chun koinot.

Emas erdi maqsud juz odamiy
Ki, haq sirrining bo‘lg‘ay ul mahrami.

Baridin g‘araz garchi inson edi,
Anga dag‘i maqsud irfon edi.

Bu so‘z sidqig‘a dag‘i beta’nu tanz,
Dalolat qilur oyati «kuntu kanz».

Xayolimda andog‘ musavvar bo‘lur
Ki, ul ikki ishdin muyassar bo‘lur.

Biri buki, bir jazba haqdin yetib,
Ko‘ngulni yaqin jomidin mast etib,

Haqiqat sari turktoz aylagay,
Jahon shug‘lidin beniyoz aylagay.

Anga qolmag‘ay ham o‘zidin xabar,
O‘zidin nekim, o‘zlugidin asar.

Bo‘lub raf’ imkoni mavjudlug‘,
Topib haq vujudida nobudlug‘.

Chu haq topti bu nisbatidin aning
Ki, maqsud edi xilqatidin aning.

Musharraf qilib ani o‘z rozidin,
Yana ham o‘z anjomu og‘ozidin.

Buyurdiki, el bo‘lg‘ali bahravar,
Suluku marotibg‘a qilg‘ay guzar.

Yana bir budurkim, gado gar muluk

Talab yoʻlida qilgʻay oncha suluk.

Burun murshidi komil istay yurub,
Ani topqach oʻzin anga topshurub.

Suluk amrida urmayin beshu kam,
Aning amridin ayru dam yo qadam,

Fano dashtida sayri boʻlgʻach tamom,
Haq andin soʻng etkay ato ul maqom

Ki, bir jazb ila oshno boʻlgʻay ul,
Muqimi harimi safo boʻlgʻay ul.

Alarkim nishoni masolik debon,
Burungʻini majzubi solik debon.

Bu birningki, har amri margʻubdur,
Otin solike debki, majzubdur.

Chu avvalgʻi ish boʻlmadi dastgir,
Ikinchisidin xoʻb emastur guzir.

Menikim, bu savdo nazor ayladi,
Havas ilgida beqaror ayladi.

Ne imkonki, topqay qaroru sukun,
Biravkim bu fikr etti ani zabun.

Urarmen qadam toki borgʻuncha gom
Ki, boʻlgʻay muyassar menga ushbu kom.

Agar boʻlsa bu yoʻlda umrum talaf,
Chu bu yoʻldadur ul ham erur sharaf

Va gar boʻlsam oʻz komima bahramand,
Zihe mulki jovidu baxti baland.

Xusho ulki olamda gar chekti ranj,
Yana olam asbobigʻa topti ganj.

Xush ulkim, agar cheksa ming xori dard,
Soʻngi tushsa ilgiga bir toza vard.

Ne farruxdur ul hajr ovarasi
Ki, vasl etkay oxir aning chorasi.

Emas boʻlsa davron murodi bila,

Fano boʻlsa matlub yodi bila

Janobingda uldur manga multamas
Ki, men benavoni sogʻingan nafas.

Soʻzum ayt foniyligʻ ohi bila,
Madad ayla himmat sipohi bila,

Bu erdi soʻzumkim dedim men gʻarib,
Yana tengri diydor qilgʻay nasib!

QIT‘ALAR

«G‘AROYIB US-SIG‘AR» MUQATTAOTINING SARSUHANLARI

1

TYeNGRI ZOTI HAQIQATIDAKIM, XIRAD MABHUTU NODONDUR VA AHLI XIRAD FARTUTU HAYRON

Haq zotig‘a biravki, xirad birla fikr etar,
Otin el ichra oqilu farzona aylabon.

Miqdorini tengiz suyining istar anglamoq,
Lekin hubob jomini paymona aylabon.

2

RASULI A‘ZAM SHA‘NIDAKIM, QUYOSH DIN OLAMOROYROQDURU NAFI QILG‘ON XUFFOSH DIN TIYRAROYROQ

Muhammadi arabiy sha‘ni andin a‘zam erur
Ki, nuqs bo‘lg‘ay ulus bo‘lsa nafyig‘a qoyil,

Quyosh ashi’’asig‘a lam‘a andin ortuq erur
Ki, zarra kasrati bo‘lg‘ay ziyosig‘a hoyil.

3

FANO SHARBATI BOBIDAKIM, TA‘MI ZAHRI QOTILDURU BAQOYI ABAD NUSHI UL ZAHRDIN HOSIL

Foniyi mutlaq o‘lmayin solik,
Anga yo‘qtur umidi maqsadi kull,

Qora tufroqg‘a sinmagan qatra,
Andin imkoni yo‘q ochilmoq gul.

4

FANO MAQOMIG‘A YeTKAN SOLIK VASFIDAKIM, MOLDIN ANGA ZIYON YO‘QTURU JOHDIN NUQSON

Soliki ozodani ko‘rsang g‘aniy, qilg‘ay debon
Mol aning man‘i suluki qilmag‘il inkor anga.

Kema tiyri mol aro bo‘lmish muqayyad demagil,
Ko‘rki, oncha mol o‘lurmu moni‘i raftor anga.

5

OʻZLUKDIN QUTULMOQ SUUBATIDA VA ANANIYYaT TARKI SHIDDATIDA

Ey koʻngul, tan taxtasin bu qaʻri yoʻq girdobdin
Istasang sohilgʻa chekmak, bilki, bu oson emas,

Piru isteʼdodu tavfiq oʻlmasa boʻlmas bu ish,
Kimdururkim, bagʻri bu hasratdin aning qon emas.

6

AQLNING BARChA TARIQIDA MAOShNI DUShVOR BILMAGU JUNUNGʻA QAROR BYeRMAK

Vajhi maosh uchun kishikim desa fikr etay,
Qismat rizosidin anga begonaliq kerak.

Kunji qanoat archi erur saltanat valek
Eldin tamaʼni uzgali mardonaliq kerak.

Kim ishq asiri oʻlsaki, mumkin emas visol
Dardu balogʻa hamdamu hamxonaliq kerak.

Lazzoti nafs tarki samari ofiyat berur,
Lek ul shajarni ekkali farzonaliq kerak.

Tajrid nuridin kishi koʻz yorutay desa,
Ahhob hajri shamʼigʻa parvonaliq kerak.

Gar anjumanni desa muridi mutiʼ etay,
Koʻp nuktavu fasonada afsonaliq kerak.

Botin harimida tilasa maxzani huzur,
Zohir uyi asosigʻa vayronaliq kerak.

Zohir yuzidin ar tilasa toju izzu joh,
Dardu balo muhitigʻa durdonaliq kerak.

Desang xalos oʻlay borisidin Navoiydek,
Bexudlugʻu may ichmagu devonaliq kerak.

7

QANOAT NAQShINING IFShOSIYu NAQShBANDIYa TARIQINING ADOSI

Qanoat tariqigʻa kir, ey koʻngul
Ki, xatm oʻlgʻay oyini izzat sanga.

Desang shoh oʻlay yeru koʻk basdurur,
Bu bir taxtu ul chatri rifʻat sanga.

Fano shuʻlasida yoshur jismni,
Kerak boʻlsa zarbaft xilʻat sanga.

Yetar lola butkan qoya qullasi,
Murod oʻlsa gulgun hashmat sanga.

Erur bas arigʻ nuktavu qon yoshing,
Duru laʻldin zebu ziynat sanga.

Desang xilvatim anjuman boʻlmasun,
Kerak anjuman ichra xilvat sanga.

Vatan ichra sokin boʻlub soyir oʻl,
Safardin agar boʻlsa mehnat sanga.

Nazarni qadamdin yiroq solmagʻil,
Bu yoʻl azmi gar boʻlsa ragʻbat sanga.

Damingdin yiroq tutmagʻil hushni
Ki, yuzlanmagay har dam ofat sanga.

Bu toʻrt ish bila rubʻi maskun aro,
Chalinmoq ne tong koʻsi davlat sanga.

Bu ohang ila boʻlgʻasen naqshband,
Navoiy, agar yetsa navbat sanga.

8

TAVAKKUL SIFATIYU BYeTAVAKKULLAR MAZAMMATI

Tavakkulni ulkim qoʻyub, xotirigʻa
Tushar shoh ollinda qulluq havosi,

Nasibi aning bir ayoq osh erur bas,
Agar ganji Qorun erur muddaosi.

Biravkim, boʻlur bir ayoq osh uchun qul,
Yuziga keraktur qazonning qarosi.

9

MAHLUQ MULOZAMATIDIN TANFIRU GʻAYRI HAQ MULOZAMATIDIN TAHZIR

Kimki mahluq xizmatigʻa kamar

Chust etar, yaxshiroq ushalsa beli.

Qoʻl qovushturgʻucha bu avlodur
Ki aning chiqsa egni, sinsa eli.

Chun xushomad demakni boshlasa kosh
Kim, tutulsa dami, kesilsa tili.

10

KAMOL KASBIGA DALOLATU NUQSONIDIN IZHORI MALOLAT

Kamol et kasbkim, olam uyidin
Sanga farz oʻlmagʻay gʻamnok chiqmoq.

Jahondin notamom oʻtmak biaynih,
Erur hammomdin nopok chiqmoq.

11

JABHA CHININING MANʻIKI, ORAZ GULINING XORIDURU MUROD YUZINING GʻUBORI

Biravkim, jabhasida chin erur tuta olmas
Murod shohidining soidini komi bila.

Agarchi fannida sohib kamol erur sayyod,
Qachon baligʻ tuta olgʻay su mavji domi bila.

12

SOʻZGA QULOQ SOLMOQU OGʻIZ OCHMAMOQ, GAVHARNI TYeRIB, OʻZ GAVHARIN SOChMAMOQ

Quloqda asra garonmoya soʻzniyu fikr et
Ki, dursiz oʻlsa, ne boʻlgʻusidur sadaf holi.

Soʻzungni dagʻi koʻngul ichra asragʻilkim, hayf
Kim, uyla durjni guhardin etkasen xoliy.

Bu durju ikki sadafni toʻla dur etkanga,
Zihe uluvvi guhar, balki gavhari oliy.

13

HIDOYAT AHLIGʻA HAVODIS OSIB YeTKURA OLMASDAVU NAVOYIB ZARAR YeTKURA OLMASDA

Ne rahraveki, toji hidoyat boshidadur,

Yo'q bok anga havodisi aflok toshidin,

Hudhudki, qo'ydilar azaliy toj boshig'a,
Tushkaymu jola yog'qan ila toji boshidin.

14

**ZOHIDI RIYOYIY KO'NGLIDIN MALOMAT AHLI KIYNI RISHTASIN UZMAGU
SALOMAT YO'LIN KO'RGUZMAK**

Ko'rsang, ey zohid, muqomirvash qalandarpeshae,
Bo'lma ko'p mashg'ulu dunyo shug'lidin qil ijtinob.

Dona o'ynab vajhin isor etsang andin yaxshikim,
Evurub tasbihu yormoq sudin etkaysen hisob.

15

**BADASL ELGA MULOYAMATDIN EHTIROZ KO'SIN URMOQU IDBOR AHLI
SUHBATIDIN IJTINOBO QILMOQ**

Yuziga asli yomonning ko'p ochma gulshani xulq,
Siyahgilemga albatta mehr aylama fosh

Ki qilmadi gul isi birla toza ruh jual,
Quyosh charog'ig'a parvona bo'lmadi xuffosh,

16

**DUSHMANDIN TAHZIR QILMOQKIM, BIYMI BO'LG'AY, XUSUSANKIM, UL DUSHMANI
QADIMIY BO'LG'AY**

Chu dushman o'ldi qadimiy ziyonidin hazar et,
Agarchi nutqi ravonbaxshi jong'a rohat erur.

Su birla o't aro ziddiyat o'ldi chun azaliy,
Agar hayot suyidurki, o'tqa ofat erur.

17

**VIQOR TARG'IBIDAKIM, QOFI QURB QOFIDIN NISHONADURU UL QOF DAVLAT
ANQOSIG'A OSHYO'NA**

Viqor gavhariyu hilm ma'dani bo'lako'r,
Desangki, qilg'ay itoat sanga gado bila shoh.

Bu sheva tog'da zohirdururki, davrondin
Qachonki tafriqa yetti, ulusqa bo'ldi panoh.

18

TUZLUK IRTIQOBIDAVU EGRILIK IJTINOVIDA

Biyik maqomigʻa ulkim tilar sabot, kerak
Ki, egrilikni qoʻyub, tuzluk aylasa qonun.

Tuz oʻlsa soyasida el tinib manor kebi,
Sipehr uyida turar qarnlar nechukki sutun.

Gar egridur yogʻibon oʻqu bogʻlanib boʻyni,
Boʻlur qabaq yigʻochidek besh-oʻncha kunda nigun.

19

ROSTLIQ SIFATIYU ROSTRAVLAR KAROMATI

Xiromon suda soyir boʻlmoqu uchmoq havo uzra
Ajab ermas, qachonkim rostravliq qilsa zoda.

Shior aylab bu ishni kema tiyri, koʻrki, su uzra
Xirom aylab havogʻa bodbondin soldi sajjoda.

20

TAZVIR ASHKI SHAQOVAT DONASIYU NODON YOVASI IDBOR NISHONASIDUR

Poklar joni boʻlur ozurda tazvir ashkidin,
Koʻzgu ruxsori nechukkim, zang tutqay nam bila.

Rostlar koʻnglini aylar tiyra nodon yovadin,
Shamʻni ul navʻkim, johil oʻchurgay dam bila.

21

NIHONIY SAXOVATDA KOʻSHISH OSORIYU ANING JILVASIDA NIKUHISH IZHORI

Saxiy uldurki, navʻe bazl qilgʻay,
Agar xud sufra ichra boʻlsa noni.

Kim, ul chodir koʻmachidek yetishkay
Gado uyiga koʻzlardin nihoniy,

Falakdek yoʻqki, avval jilva bergay
Quyoshning qursidek olamgʻa oni.

22

TAKALLUF AHLINING DUNYOʻGʻA SHYeFTALIGʻIDAVU DUNYOʻLIKKA FIRYeFTALIGʻIDA

Toʻnni zarbaft aylabon xiffatdin uchqan har taraf,
Yoʻq ajab gar bor esa dunyo matoi kom anga.

Ul chibinkim, koʻzga oltun yangligʻ eshnar xilʻati,
Koʻpragi, bilkim, najosat uzradur orom anga.

23

O3 SOʻZ DYeMAKNING MANFAATIDAVU KOʻP SOʻZNING MAZARRATIDA

Navoiy, tiling asragʻil zinhor,
Desangkim, yemay dahr ishidin fusus.

Nazar qilki, oʻq ogʻzi tilsiz uchun,
Qilur tojvarlar bila dastbus.

Necha tojvardur kesarlar boshin,
Chu hangomsiz nagʻma tortar xurus.

24

HINDU TARBIYATIDAKIM HADIS MAZMUNI BILA BYeTAXALLUFDURU XILOF QILGʻONGʻA BAHRAYe TAASSUF

Issigʻ nafas bilan hindugʻa tarbiyat qilsang,
Xisoli haryon oʻlur jahl tavsanin surmak.

Koʻmirni oʻtqa solib laʻli otashin etsang,
Natija boʻlgʻay anga qayda tushsa kuydurmak.

25

LAIMGʻA TAʻZIM OʻZ-OʻZIGA RANJI AZIMDUR, BALKI AZOBI ALIM

Laim farqigʻa iqbol tojini qoʻymoq
Yaqinki, boʻlgʻusidur mujibi azobi aning.

Nutuqchi boshigʻa shunqor tumogʻasi tong emas
Ki, boʻlgʻusi sababi ranju iztirobi aning.

26

OLIY SHAʻN EL KICHIK YOʻSHLIGʻ EKANDA HAM OLAMOROYDURU OY BIR KYeChALIKDA ANGUSHTNAMOY

Biyik maqomligʻ el tifi ekanda ham boʻlmas
Ki, tiyra qilgʻay ani jahlu zulmat ahli tili.

Qamar charogʻi agar boʻlsa barcha bir kechalik,
Ne navʻ oʻchurgay ani shabparak qanoti yeli.

27

SAXOVU BUXL BOBIDA NUQTA SURMAK VA AROLARIDA IKKI VOSITA KYeLTURMAK

Debon bergan kishi erdur valekin
Demay berganga erlik bil musallam.
Ne deb, ne bersa bilgil ani xotun,
Debon bermasni xotundin dagʻi kam.

28

AVOM ROʻZASIN BAYoN QILMOQ VA DAHANBOʻSTLAR OChLIGʻIN AYoN QILMOQ

Ne roʻza boʻlgʻay angakim, ochuq boʻlub ogʻzi,
Dame kam oʻlmagʻay andin kalomu harza-kalom.
Gʻaribroq buki, qilgʻay bahonayi sunnat
Ki, sharbat aylagay oshom zohir oʻlmay shom.
Namoz qilmagʻayu qilsa ham namoz ichra
Taxayyul aylamagay gʻayri lavn-lavn taom.
Chiqib namozdin oʻlgʻay taom ila mamlu
Bu shart birlaki boʻlgʻay taomi barcha harom.
Dimogʻ topsa rutubat bu navʻ atʻimadin
Gunas bosh urgʻucha uygʻanmagʻay kishi nokom.
Koʻzin chu ochti yana roʻza aylagay niyat,
Agarchi fosid erur meʻdavu saql andom.
Bu turfakim, tilagay bu qadr qabohat ila
Ki, roʻza tutmagʻini anglagʻay xosu avom.
Bu savm ilaki malak ani yozmagʻay juz fisq,
Zihe malakvash soyim, zihe xujasta maqom.
Navoiyo erur ortuq bu yemak-ichmakdin
Yilon etini yebon, zahrin aylamak oshom.

29

AChChIGʻ SU KASRATIDIN TANBIHU DARYoDA ChUChUK SUNI ANGA TASHBIH QILMOQ

Uyla gʻarqi maydururlar xalq bu davr ichrakim,
Sharʻning ayn-ul-hayotidin asar mafhum emas.

Ul sifatkim, bahrning achchigʻ suyida baʻzi el
Topilur derlar chuchuk su ham vale maʻlum emas.

30

PODShOH MUQARRABI KISHIGA EL HASAD YeMAK VA BU IShNING DILPAZIR JIHATIN DYeMAK

Shahgʻa muqarrab oʻlsa birav barcha xayldin,
El barcha dushman oʻlsa aning birla vajhi bor.

Kim xaylu shoh oshiqu maʻshuq erur yaqin
Gulchehraeki, oshiq anga boʻlsa beshumor.

Ul barchasidin oʻlsa birisiga multafit,
Dushman boʻlurda oʻzgariga ne ixtiyor.

31

ABLAHNING HARZASI INTIBOHIDAVU EShAKNING FARYoDI IKROHIDA

Umrin ablah kechurub gʻaflat ila,
Nukta oʻrnigʻaki tortar xarros.

Bir eshakdurki, tagʻoful yuzidin
Qilgʻay izhor payopay arros.

32

XOʻBLAR VASLIGʻA MAGʻRUR BOʻLMAMOQU ALARNING ILTIFOTIGʻA MASRUR

Zamona xoʻblarining visoli sharbatidin,
Navoiyo, tilabon kom koʻp chuchutma mazoq.

Ki, har piyolasi zimnida koming etkay talx,
Sipehr tutqusidur yuz tagʻora zahri firoq.

33

«ANNOSUʻ ALO DINI MULUK» HADISINING TAFSIRI

Shahning afʻoli etar xaylu sipohigʻa asar,
Chu nabi dediki, «annosu aʻlo dini muluk».

Hukamo ham dedilar shahni tengiz, xayli ariq,
Ul achigʻdur, bu achigʻ, ul chuchuk oʻlsa, bu chuchuk.

34

JAVOHIRSYeVAR SALOTIN INKORIDAVU ANING TOSHQA MUSHOBAHATI IZHORIDA

Shaho, el javhari jonin chiqarding,
Javohir hirsidin bedod etib fosh.

Chu o'lgungdur ne osig' to'kmak ani
Mazoring uzra andoqkim, ushoq tosh.

35

ATFOLNI QARILAR XIZMATIG'A YO'LDAMOQU ChUCHUK SO'Z BILA ALDAMOQ

Qarilar xotiri nozukdur, ey tiftl,
Shikastidin qilib vahm, o'lma gustoh:

Unuttungmuki, atfol o'ynag'anda,
Sinar oz mayl ko'rgandin quruq shoh.

36

O'Z TOIFADIN SHIKOYATU ELGA YaxSHILIQ QILIB, YomonLIQ KO'RGAN HIKOYAT

Ne toli'durki, har kimni desam yor,
Manga ul oqibat bo'lur badandesh.

Biravdur gar ani desam ko'zumsen,
Chekar mujgon kebi qasding'a yuz nish.

37

UL BOBDAKIM, HUSN QUSHI ASHK DONASI BILA SAYD BO'LMASU JON RISHTASI BILA GIRIFTORI QAYD

Ul turfa qush havosida ko'z to'kti durri ashk,
Jon yoydi rishtasin anga aylab havoyi qayd.

Lekin gar inju sochsa kishi dona o'rnig'a,
Tovusni qachon qilur o'rgamchi domi sayd.

38

UL MAZMUNDAKIM TAKALLUFLUQ TO'N MUJIBI KULFATDURU BYeTAKALLUFLUQ ADAMI ULFAT

Kiyib samur ila kish qilma asru ra'noliq,
Ipak libos ila tutma g'urur jomi to'la.

Tiyinning o'z tuki-o'q bo'ldi jonig'a ofat,
Farisaning paridin keldi o'z boshig'a balo.

39

**LOJUVARDDIN RANGYe KO'RMAGAN KO'KIN TUZMAGU UL KO'KTA RANGYe
KO'RGUZMAK**

Shohi sipehrqadr Abobakr ul shahe
Kim, ko'k ravoqi dargahi qadrig'a toq erur.

Bu charxi lojuvard uza xurshid, go'yiyo
Ko'kbo'z takovarig'a muzahhab janoq erur.

Bir pora lojuvard sari go'yyi angladi
Kim, bu zaifi xastag'a ko'p ishtiyoq erur.

Hukm etti bir qulig'aki, taslim aylasun,
Go'yo vusuli ul kishi ollinda shoq erur.

Yerdin desa qazib chiqaray, yer erur qatig,
Ko'k konidin desaki, olay, ko'k yiroq erur.

40

**KUCH BILA KULGUDIN YIROQ SOVUQLUQQA YoVUG'ROQ, VALYe KUCH BILA
YIG'LAMOQ ERUR ANDIN SOVUG'ROQ**

Hikmat ahli ollida sovuq sifat yo'q kimsada
Subhi kozibdek mahalsiz aylagon kulgu kebi.

Lek mundin ko'p sovuqdur ashk to'kmak zo'r ila
Day yelida qatra-qatra muz tomizg'an su kebi.

41

**ANONIYaT UYIN BUZMOQ BOBIDAKIM, FANO ZOVIYaSIN TUZMAKDUR VA O'ZIN
KAM QILMOQDA O'ZIN KO'RGUZMAK**

Kimki, o'zluk imoratin buzdi,
Bo'ldi naqdi fano aning muzdi.

Ul imoratni buzmayin solik
Bo'la olmas bu naqdg'a molik.

42

**QONI' VASFIDAKIM, «ALQANO'ATU KANZUN LO YuFNO» MAZMUNI BILA AMAL
QILUR**

VA HAR NYeChA NAF' TOPSA QANOAT QILMAS

Qanoat go'shasin tutqilki, chun anqo bu da'b etti,
Anga qushlar ichinda qurb qofida nishimandur.

Chu parvoriy tovug'ning og'zi tinmas tu'madin garchi,
O'lar oxir anga avval katak zindoni maskandur.

43

YuRUSHDA OTLARI ZA'FI TA'RIFIDAKIM, MUAMMO ICHIDAGI OTDYeK PAYDO EMAS ERDILAR

Bu yurushda iki ulog'im bor,
Lek bormen sipohiyliqda yayoq.

Iki shatranj otidek birisi
Ko'tara olmay o'z yeridin oyoq.

Chopsa shatranj xonasi xatidin.
Biri rangi qoradurur, biri bo'z,

Sekrimaklik alarg'a behad shoq.
Qora yerdur dag'iyu bo'z tufroq.

44

UL IMOM BOBIDAKIM, NAMOZ QILMOQDIN MAQSUDI JAMOATDIN O'ZNI MUMTOZ QILMOQ ERDI

Turfa ish ko'rkim, falon har vaqtkim, qilg'ay namoz,
Anda bir ish, g'ayri nomashru', zohir bo'lmag'ay.

Gar qiyomu gar qiroat, gar rukuu gar sujud,
Har ne qilg'ay biri o'z yerinda sodir bo'lmag'ay

Bo'lmag'ay hozir jamoatqa vale yolg'uz dag'i,
Qilmag'ay to bir jamoat anda hozir bo'lmag'ay.

Bovujudikim, jamoat aylagaylar barcha hazl,
To imomat qilmag'ay osudaxotir bo'lmag'ay.

45

TUS MAZORLARI BOBIDAKIM VAYRONADA GANJI MADFUNG'A, BALKI SADAF IChRA DURRI MAKNUNG'A MUSHOBIHDURLAR

Avliyoyullah mazori Tus vayroni aro
Ko'pturur, yo'q bok agar tavfida ko'rsa kimsa ranj,

Munchakim vayrona kezdim ganj bir ham yoʻq edi,
Buyla vayron kim koʻruptur anda madfun muncha ganj.

46

GʻALAT BITIR KOTIB BOBIDA QALAM SURMAGU QORASINING GʻALATIN YUZIGA KYeLTURMAK

Falon kotib ar xatni mundoq yozar,
Bu mansabdin ani qoʻparmoq kerak.

Yuzin nomasidek qora aylabon,
Qalamdek boshin dagʻi yormoq kerak.

Qoradin qoragʻa beribon uloq,
Qalamravdin ani chiqarmoq kerak.

47

KOMIL QALAMZAN SOʻZIDAKIM, TAʻRIFI LOZIM KYeLGAYKI, QALAM TILIN BILUR KISHI ANI BILGAY

Qiblat-ul-kuttobkim, derlar ani Sulton Aliy,
Kim qazo qilki masallik xomasi yozmas gʻalat,

Qaysi qitʻamniki yozdi bordi andin sheʻrlik,
El solurlar juzvdongʻakim, erur bir qitʻa xat.

48

HIMMAT BOBIDAKIM SARVNING SARAFROZLIGʻIGʻA SABABDURU ARIGʻNING XOKSORLIGʻIGʻA BOIS

Himmat ahliki erur tuzluk aro sarv kebi,
Dahr boʻstonida sarsabzduru ozoda.

Ulki, su yangligʻ erur past nihodu kajrav,
Chekib afgʻon anga tinmasligʻ erur omoda.

49

DILBASTALIGʻ MANʻIDAKIM VASL NAFʻI JON TORTMOQDURU HAJR SARSARI JON BYeRMAK

Ey Navoiy, kishiga berma koʻngul,
Agar ul hurdurur, yoʻqsa pariy,

Vasli nafʻi buki, chekkaysen jon,
Oʻlturur, lek firoqi zarari.

50

**QALAMINING SIYAHKORLIGʻINING BYeROHLIGʻI VA OʻZINING SIYOHROʻLIGʻINING
UZRHOHLIGʻI**

Ilohiy, ul raqamekim, chekibdudur qalamim,
Min-ash-sharorati av gʻayriho farartu ladayk.

Agar xud oʻlsa malih ajri rahmatingdur aning,
Va lav yakunu qabihan, fa-minhu, tubtu ilayk.

RUBOIYLAR

1

Subhonallohi xoliqi z-ul-majdu alo
Kim, andin erur toʻla xalo birla malo.
Gar mehr aning misli degaylar uqalo,
Mehr ollida zarra yangligʻ oʻlgʻay masalo.

2

Koʻk poʻyavu sayr ila talabgor sanga,
Kun sorgʻoribon ishqda bemor sanga.
Oy dogʻ ila qulluq aylab izhor sanga,
Tun anjumi naqdidin xaridor sanga.

3

Yo rabki, inoyatingni yor ayla manga,
Yoʻqluqqa hidoyatingni bor ayla manga,
Ham kahfi kifoyatingni dor ayla manga,
Ham durri inoyating nisor ayla manga.

4

Shoheki falak sori chu mayl oʻldi anga,
Koʻk zarfi sochargʻa nur kayl oʻldi anga,
Aflok shahi tobeu xayl oʻldi anga,
Balkim, yeru koʻk xayli tufayl oʻldi anga.

5

Jonimdagʻi «jim» ikki dolinggʻa fido,
Andin soʻng «alif» toza niholinggʻa fido,
«Nun»i dagʻi anbarin hilolinggʻa fido,
Qolgʻan iki nuqta ikki xolinggʻa fido.

6

Bu qosid ishim ohu figʻon ayladilo,
Bu ruqʻa tanimni notavon ayladilo.
Bu saʻb xabar ichimni qon ayladilo,
Bu qonligʻ ichim haloki jon ayladilo.

7

Uylansa birav toriy oʻlub nakbat anga,
Makkoraki, qaltabon surar shahvat anga.

Zisht ersa gar eldin yoshurur rahmat anga,
Xo‘b ersa gar elga ko‘rguzur la‘nat anga.

8

Kim bo‘lsa bu motamkadadek olam aro,
Sayr aylasa g‘amsirishtlik odam aro,
Gar odam erur bo‘lsa keraktur g‘am aro,
Olamda esa, bo‘lsa kerak motam aro.

9

Ishqingda necha zor bo‘lay furqat aro,
Yetsam xush erur bazminga bir ishrat aro.
Ko‘z ikki yuzungdin olmasam suhbat aro,
Ikki taboningdin uylakim xilvat aro.

10

No‘sh aylar emish qadahni jonona to‘la,
Soqiy, manga tut jomi harifona to‘la.
Quy, gar xud erur sipehr paymona to‘la,
Har nechaki, xoliy etsam, et yona to‘la.

11

Nomangki, tirikligimdin uldur matlub
Ochib o‘qug‘ach bir necha lafzi marg‘ub,
Ko‘p to‘lg‘anib ashk ichra o‘zumdin bordim,
Ul nav‘ki, su ichiga tushkay maktub.

12

Nomangki, erur boisi iqbolu tarab,
Yetkursa tarab meni hazing‘a ne ajab.
Yolg‘uz mendin ketarmadi ranju taab
Kim, bo‘ldi base xalq hayotig‘a sabab.

13

Bir aybg‘a garchi xalq qilg‘ay mansub,
Faqr ahlidin iztirob emastur mahsub
Sidq ersa xud etmak kerak o‘z fe‘lini xo‘b
Kizb ersa, malomat dag‘i bordur matlub.

14

Su ko‘zgusini bog‘ aro aylarda shitob,
Siymob qilur erdi taharruk bila tob.

Day qildi bu simobni andoq ko'zgu
Kim ko'zgu aning qoshida bo'lg'ay siymob.

15

Vasling bo'lubon jong'a muyassar, yo rab,
Chehrang qilibon ko'zni munavvar, yo rab,
Nutqung sohibon bazmda gavhar, yo rab,
Yo rabki, ijobat aylagil har «yo rab».

16

Mahbubdurur gulu visoli matlub,
Ko'rmak ani gulbun uzra bilgil mahsub.
Bazm ichra uzub keturgan ermas marg'ub,
Ul nav'ki majlis ichra o'lgan mahbub.

17

Ey ulki, so'zung tushti habib ollida xo'p,
Mendin yo'lig'a boshing qo'yub, tufrog'in o'p
Ahbobg'a ham birin-birin xidmat etib,
Arz ayla, niyoz ila duo ko'ptin-ko'p.

18

Gardun uza bazm uchun maqom ayladi tut,
Ul bazmda xurshidni jom ayladi tut.
Ul jom ila ishratni mudom ayladi tut,
Oxir dami yer quyi xirom ayladi tut.

19

Gar oshiq esang zebu takallufni unut,
Yaxshiyu yomon ishda taxallufni unut.
O'tkan gar erur yomon taassufni unut,
Kelgan gar erur yaxshi tasarrufni unut.

20

Ey ishq, aning ko'yida tavfi haram et,
Bizni dag'i ul tavfg'a boshla, karam et,
Bir doyira ko'yi tebrasida raqam et,
Gar chiqsa oyog'im raqamingdin, qalam et.

21

Chun xanjari hajring manga qat' etti hayot,
Bori g'amu darding o'qini tinmayin ot

Kim, oncha qovursun par oʻlub butsa qanot,
Toyir boʻlubon yetkamen oxir sanga bot.

22

Boʻldi mening oʻlimgimga savdo bois,
Savdogʻa havoyi jomi sahbo bois.
Sahbogʻa dagʻi dayru chalipo bois,
Bu barchagʻa ul dilbari tarso bois.

23

Koʻnglumni olibdur ul shahi sabzdavoj,
Kim gʻamza bila olur mamolikdin boj.
Boshi uza mamlakat xiroji bir toj,
Toji uza gavhari mamolikka xiroj.

24

Kunduz koʻrsang oʻzungni mahzun, qadah ich,
Andoqki, quyosh ravshanu mavzun qadah ich.
Ul damki, quyosh botti, shafaqgun qadah ich,
Jomingni qilib nechukki gardun, qadah ich.

25

Gul vaqti muyassar oʻlsa gulfom qadah,
Andin soʻng tutsa bir gulandom qadah.
Manʻ aylasa barcha ahli islom qadah,
Qofirmen agar qilmasam oshom qadax

26

Ruhumgʻaki maydin erdi har lahza futuh,
Nosih tili nishi qildi ani majruh.
May loyini marham qilayin shomu sabuh,
Ul vaqtqachaki, toza boʻlgʻay manga ruh.

27

Qoʻrqutma meni tamugʻdin, ey zohidi yax,
Jannat manga boʻlgʻusi debon urma zanax
Kim, doʻzax aning yodi bila jannat erur,
Jannat bori sening biladur doʻzax.

28

Ruxsori uza xollarin ul dilband,
Ochti chu meni koʻrdi base hojatmand.

Ayshimg'a yomon ko'z etmagan emdi gazand,
Xossaki, ul-o'q bo'lubtur o't uzra sipand.

29

Yoshimg'a bag'ir qoni chu erdi monand,
Ko'z asradi yoshdek bo'lub andin xursand.
Turmadi ko'zumda yetkach ul sarvi baland,
Bo'lmas kishi farzandi kishiga farzand.

30

Ko'nglum saydi uzub ulustin payvand,
Sargashtasifatlig' bila erdi xursand.
Qullobi muhabbating yana soldi kamand
Saydeki, uzub edi rasan, ayladi band.

31

Ey sharbati la'ling obi hayvondin alaz,
Hayvon suyini qo'yki, chuchuk jondin alaz.
Ne jondin alaz, ne obi hayvondin alaz
Kim, harneki yo'q, andin alaz, andin alaz.

32

Budur tilagimki ulki, ma'budung erur,
Tutqay seni ul yonki, sening sudung erur.
Ko'nglungga yeturgay ulcha behbudung erur,
Ilgingga keturgay ulcha maqsudung erur.

33

Gul zikrin eshiturmenu yo'q guldin asar,
Bu bog' eshigidin istaram oncha guzar
Kim, topmasa gul jamolidin bahra nazar,
Bore isidin yetsa dimog'img'a xabar.

34

Soqiy, badanimni notavon etti xumor,
Ko'nglumni qadahdek to'la qon etti xumor.
Har uzvuma yuz ranj ayon etti xumor,
Tutqil qadaheki, qasdi jon etti xumor.

35

Mulk ochqali har xusravi oliymiqdor,
Insofu adolatu saloh etsa shior.

Fath o'lg'ay aning nihoyati oxiri kor,
Alminnatu lillahki, sanga barchasi bor.

36

Ko'zum uchadur, magarki yorim keladur,
Es har dam ozar, magar nigorim keladur.
Yo bodiyayi firoq sayrida qilib,
Yuz marhala qat' shahsuvorim keladur.

37

Oshubki ul ko'z tarfi aylanadur,
Bog'labsenu jon bu darddin o'rtanadur.
Yo g'oyati usruklu'g'idin bulg'anadur,
Ul mast kebiki, bulg'anur bog'lanadur.

38

Ag'yor ila juft berma fardim bor
Kim, furqati za'fida ruxi zardim bor.
Gar dardidin ohi g'ussa parvardim bor,
Man' aylama, ey rafi'qkim, dardim bor

39

Har lahza ko'ngul g'amingda mahzun bo'ladur,
Mahzunlug'i lahza-lahza afzun bo'ladur.
Savdo anga yuz onchaki, Majnun bo'ladur,
Yuz muncha desam ham ne ajab chun bo'ladur.

40

Ey bodi sabo, aylasang ul sari guzor,
Jon birla ko'ngulni topshuray olg'ach bor.
Ko'nglumni itiga tu'ma qilg'il zinhor,
Jonimni dag'i oyog'ig'a anla nisor.

41

Ey jism, aning ko'yini paydo qilako'r,
Ey ko'ngul, o'shul ko'yni ma'vo qilako'r.
Ey ko'z, sen aning yuzin tamosho qilako'r,
Ey ashk, aning ko'yi sari oqilako'r.

42

Eldin qochib ulki, tutsa tog' ichra qaror,
Sovug'da yeri bu tog'ning javfida g'or.

Issig'da makoni andakim, yotmish qor,
Olam elining shahlig'idin bor anga or.

43

Andin berikim, qoshimda yorim yo'qtur
Hijronida juz nolayi zorim yo'qtur.
Dasht o'zra quyun kebi qarorim yo'qtur,
Sargashtaligimda ixtiyorim yo'qtur.

44

Har garmraveki, bo'lg'ay ul koshifi roz,
Maqsud qarimi sari qilg'ach parvoz.
Tong yo'q falak uzra aylabon jilvayi noz,
Na'layni malakka bo'lsa mehrobi namoz.

45

Olam bor emish, Navoiyo, sho'rangiz,
Olamdag'i el boshtin-ayog' rangomiz.
Ishq istar emish seni adam Misri sari,
Borg'ilki, erur el tilagan yerda aziz.

46

Ahbob dengizki, xonumondin tama' uz,
Ne xonu ne mon, kavnu makondin tama' uz.
Ne kavnu makon, jonu jahondin tama' uz,
Lekin demangiz muniki, andin tama' uz.

47

Jondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz,
Sondin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz.
Har neniki, sevmak andin ortuq bo'lmas,
Andin seni ko'p sevarmen, ey umri aziz.

48

La'lingni qilib nuktasaro, ey qorako'z,
Ishq ahli hayotig'a yaro, ey qorako'z.
Chekma yana surma ko'z aro, ey qorako'z,
El qonig'a qilma ko'z qaro, ey qorako'z.

49

Ul ko'zki, dame bo'lmadi sog', ey qorako'z,
Qonimdin ichar mudom ayog', ey qorako'z.

Bilmonki erur anga qarog', ey qorako'z,
Yo mast edi qo'ydi toza dog', ey qorako'z.

50

Jonbaxsh labing chashmayi hayvonmu emas?!
Hajridin aning ichim to'la qonmu emas?!
Har qatrayi qon la'li Badaxshonmu emas?!
Har porayi la'li javhari jonmu emas?!

51

Gar oshiq esang, mehru vafo qilma havas,
Dard istavu daf'ig'a davo qilma havas,
Hijronu visol mutlaqo qilma havas,
Dildoringdin g'ayri rizo qilma havas.

52

Mahbubqa e'timod qilmoq bo'lmas,
Andin talabi murod qilmoq bo'lmas.
Ko'zning qorasin midod qilmoq bo'lmas,
Gar bo'lsa bitig savod qilmoq bo'lmas.

53

Ham savmaa kunji shayxi tarrorg'a bas,
Ham shayx yuzi zohidi hushyorg'a bas.
Ham dayrda mastlig' meni zorg'a bas,
Ham mug'bacha vasli joni bemorg'a bas.

54

To subh xuruse uyg'anib urdi nafas,
Xuffosh qanot ochqucha may qilma havas,
Chun valvala chekti ko'y aro tabli asas,
May ich anga tegrukim, yetar savti jaras.

55

G'urbatda g'arib shodmon bo'lmas emish,
El anga shafiqu mehribon bo'lmas emish.
Oltun qafas ichra gar qizil gul butsa,
Bulbulg'a tikandek oshyon bo'lmas emish.

56

Ul durri saminki, bor edi ko'zuma yosh,
Aylarda ajal anga jafu rasmini fosh.

G'am tirnog'idin qilib qarog'imni xarosh,
Yashurg'ay edim ani ko'zum uyida kosh.

57

Yo'q bodayi vasl, obi hayvon ul emish,
Ahhob muloqoti dema, jon ul emish.
Gardun g'amu ranj suvratin naqsh etsa,
Jon chehrasi atrofig'a hijron ul emish.

58

Yillar tutubon shayx maqolotig'a go'sh,
Ne ko'ngluma zavq yetti, ne jonima jo'sh.
Jonimg'a navo soldiyu ko'nglumga xurush,
Bir jur'a bila mug'bachayi bodafurush.

59

Sharbat manga xunobu g'izo g'am bo'lmish,
Bistar tufrog'u oh hamdam bo'lmish.
Holimg'a xaloyiq ishi motam bo'lmish,
Sensiz o'larim sa'b edi, ul ham bo'lmish.

60

Soqiy, meni xorxordin ayla xalos,
Gul-gul yuzung och, bahordin ayla xalos.
Yo may beru intizordin ayla xalos,
Yo o'lturubon xumordin ayla xalos.

61

Ber jomu ol, ey mug'bacha, jonimni evaz,
Qo'sh tutqilu, ol ikki jahonimni evaz.
Ani sumururda qatrae tomsa agar,
Sen ham to'k aning o'rnida qonimni evaz.

62

Kim istasa saltanat, saxodur anga shart,
Har va'daki aylasa vafodur anga shart.
Kim faqr talab qilsa, fanodur anga shart,
Ollig'a nekim kelsa, rizodur anga shart.

63

Bu davrda yo'q sen kebi xushxon hofiz,
Huffoz aro sarhalqayi davron hofiz.

Qur'ong'a sen o'lg'an kebi yakson hofiz,
Bo'lsun sanga barcha ishda Qur'on hofiz.

64

Kim aylasa soqiyi gulandom tama',
Ilgidin aning sog'ari gulfom tama'.
Andin so'ng agar taqvoyu islom tama',
Aylar esa, gul mardak erur xomtama'.

65

Ul damki, quyosh ayladi mag'ribqa ruju',
Gar suhbat o'shul quyosh bila topsa vuqu'.
Xushtur qilmoq jom quyoshig'a shuru',
Ul damg'achakim, qilur quyosh jomi tulu'.

66

Mug' dayrida dast bersa bir lahza farog'
Kim, mug'bacha ishqidin qizig' bo'lsa dimog'.
Ul tutsa mug'ona lahn ila har dam ayog',
Bosh olsam oyog'idin kerak boshima dog'.

67

Bir gul g'amidin dedim qo'yay bag'rima dog',
Borgaymu debon atri dimog'img'a farog',
Borgin chu mulavvas ayladi bum ila zog',
Emdi ani islamakka yuz hayf dimog'.

68

Berding manga dayr aro iqomat, ey mug',
Tuttung qadahi mayi malomat, ey mug'.
Bu ishni xud aylading karomat, ey mug',
Yo rabki, hamisha bo'l salomat, ey mug'.

69

Nomang yetibon topti ko'ngul izzu sharaf,
Har lafzi bo'lub murod durrig'a sadaf.
Har satri alam cherigining daf'i uchun,
Iqbol sipohidin chekibon bir saf.

70

Soqiy, badanimni qildi g'am tiyg'i shikof,
Qonim bori oqti, tutma o'zungni maof.

Tutqil badali moyatahallal mayi-sof,
To mast qilay gʻam cherigi birla masof.

71

Yuz mehnatu gʻam koʻngluma yetkurdi firoq,
Jonimgʻa balovu dard oʻqin urdi firoq.
Jismimni fano oʻtigʻa kuydurdi firoq,
Chun kuydi, kulini koʻkka sovurdi firoq.

72

Koʻnglumni gʻamu dard ila qon ayladi ishq,
Koʻz yoʻlidin ul qonni ravon ayladi ishq.
Har qatrani bilmadim qayon ayladi ishq,
Bedil ekanim buyla ayon ayladi ishq.

73

Ul damki quyosh bottiyu sargʻardi shafaq,
Bazminggʻa shafaqgun may ila ber ravnaq.
Ne haqni unut, ne mayni quygʻil mutlaq
Kim, tongla erur tengri karimu barhaq.

74

Ollimda tabibi chorasozim ham yoʻq,
Yonimda rafiqi dilnavozim ham yoʻq.
Tegramda anisi jongudozim ham yoʻq,
Boshimda shahi bandanavozim ham yoʻq.

75

Kim koʻrdi ekin jahonda oyo xushluq,
To bir kishi aylagay tamanno xushluq.
Yuz yilda agar bir oʻlsa paydo xushluq,
Omodadurur yonida yuz noxushluq.

76

Hajringda mening sabrima juz nuqson yoʻq,
Koʻnglum aro gʻayri nolavu afgʻon yoʻq.
Jonimgʻa hayot umidi xud imkon yoʻq,
Yoʻq-yoʻq, yoʻq, sabr yoʻq, koʻngul yoʻq, jon yoʻq.

77

Yoʻq dahrda bir besarusomon mendek,
Oʻz holigʻa sargashtavu hayron mendek.

Gʻam koʻyida xonumoni vayron mendek,
Yaʼniki, aloxonu alomon mendek.

78

Berahmdurur olamu zolim aflok,
Bemehrdurur anjumu davron bebok.
Qay sarvi chamanki, jilva qildi cholok
Kim, yerga toʻkulmadi nechukkim xoshok.

79

Zohid senga, hur, manga jonona kerak,
Jannat sanga boʻlsun, manga mayxona kerak.
Mayxona aro soqiyu paymona kerak,
Paymona necha boʻlsa toʻla, yona kerak.

80

Ey jonu koʻngul, bir-biringizga qorishing,
Ul koʻy sari raxshi tamanno yorishing.
Hol ustida erkanim soʻzin oʻtkarishing,
Holimni soʻrargʻa kelmasa yolbarishing.

81

Oʻlsam yasamang munda mazorimni mening,
Yuklab eliting jismi figorimni mening.
Oʻtru chiqarib ahli diyorimni mening,
Koʻyida qoʻyung tani nizorimni mening.

82

Ey ulki, zamona ahlidin ayrilding,
Ishq ahli tariqi xoʻb ekanni bilding.
Xush qilding, alar tavriniyu qotilding,
Rahmat sanga, yaxshi aylading, xush qilding.

83

Koʻksumni jafo tiygʻi bila yora qiling,
Koʻnglumni chiqaring dagʻi yuz pora qiling.
Har porasini bir sari ovora qiling,
Ishqim oʻtigʻa bu navʻ ila chora qiling.

84

Gar dilbar emas malakvashu hurxisol,
Andin soʻng ulusning koʻzi koʻru tili lol.

Ne husnig'a ru'yatu ne ishqimg'a maqol,
Billah menu oshiqliq erur amri mahol.

85

Bir sari sarig' parlou men tutsag' yo'l,
Ne tog'u, ne tuz, desang ne obodu, ne cho'l.
Yirtuq kepanakdin chiqarib yalang qo'l,
Ul qochsayu men qovsamu, men qochsamu ul.

86

Turmay meni zoru notavon birla ko'ngul,
Ulfat tutmish ul oston birla ko'ngul.
Yoreki manga jon edi ham azm etti,
Men mundavu xizmatingda jon birla ko'ngul.

87

Umring quyoshig'a bermasun charx zavol,
Joning qamarini qilmasun davr hilol.
Tun-kun bo'lg'il mahravishu mehr xisol,
Dahr ahlig'a nurbaxshu farxundajamol.

58

Ey joni habibu ko'ngli ahbobqa lol,
Men ham qildim jonu ko'ngulni irsol,
Ko'nglumga ber ahbob bila jomi visol,
Jonimni habib oyog'i tufrog'ig'a sol.

89

Sad barg, binafsha, yo'qsa nargis, yo gul,
Ichmak bo'lmas bular havosi bila mul.
To hajr yelidin o'ldi oshufta dimog',
Yuz noxuna ko'z ichravu yuz pora ko'ngul.

90

Tog' ichra ajab shohdur ul sheftahol,
Kim topsa bulog'e suyi andoqki zulol.
Boshi uza chatri saltanat har yangi tol,
Su ichkali jomi ayshi bir eski safol.

91

To dahr durur, dahr uza sulton bo'lg'il,
To olam erur, olam uza xon bo'lg'il.

Davron elining jismida ham jon boʻlgʻil,
Ham jonlarigʻa moyayi darmon boʻlgʻil.

92

Mugʻ dayri sari bugun tamanno qildim,
Ul mugʻbacha husnini tamosho qildim.
Din naqdini kufri birla savdo qildim
Kim, qildi bu ishkim, meni rasvo qildim?!

93

Yoshungʻan emish qora bulutqa mohim,
Gardunni sovurmogʻliq erur dilxohim.
Kirmish qora tufroqqa quyoshdek shohim,
Nevchun qora qilmasun quyoshni ohim.

94

Johilki, hasad boʻlgʻay aning jahligʻa zam,
Nur el koʻzidin anglasa oʻz koʻzida kam.
Koʻzlarni olishmoqqa chekib tiygʻi sitam,
El koʻzini ham oʻygʻayu oʻz koʻzini ham.

95

Bahru kemadin koʻngulda koʻptur alamim
Kim, sekrimayin qadam, yugurmay qalamim.
Maqsuddin oncha soldi bir damda yiroq
Kim, yuz yil ani tay qila olmas qadamim.

96

Gʻurbatqa tushub zaifu bemor oʻldum,
Dardu gʻamu mehnat ilgida zor oʻldum.
Sartosar ajal toshidin afgor oʻldum,
Sensiz ne balolargʻa giriftor oʻldum.

97

Ishq ahliki, manzurdin istarlar kom,
Ul kom kerakki, bir nazar boʻlsa tamom.
Gar boʻlsa nazzorasida andishayi xom,
Koʻzlarga nazar dogʻi harom oʻldi harom.

95

Masjidqa necha ahli riyodek yetayin,
Yo rind kebi azimati dayr etayin.

Maqsud topilsa yaxshi, yoʻqsa netayin,
Boshimni olib qay sari emdi ketayin.

99

Jonim aro oʻt laʼli suxandoning uchun,
Yuzum uza kavkab mahi toboning uchun.
Koʻksunda alif sarvi xiromonning uchun,
Soʻzlab, yuz ochib kel bu taraf joning uchun.

100

Zulfung girihigʻa poybast oʻlmishmen,
Laʼling mayidin bodaparast oʻlmishmen,
Ul mayni ichib yoʻlungda past oʻlmishmen,
Hay-hay, ne dedim, magarki mast oʻlmishmen.

101

Zogʻeki choʻqub oqizdi qon koʻnglumdin,
Tirnogʻ ila uzdi notavon koʻnglumdin.
Aʼzosida koʻr asar damim dudidin,
Minqor ila changida nishon koʻnglumdin.

102

Xushtur boʻlsak, ikovla hamdam senu men,
Bir-birga desak, yetushsa har gʻam senu men.
Boʻlsa bor esak haramgʻa mahram senu men,
Mugʻ dayri aro boʻlsa vatan ham senu men.

103

Ey bodi sabo, agar havo aylagasen,
Gulshangʻa yetarni muddao aylagasen.
Sarv ollida yer oʻpub duo aylagasen,
Gul qoshida qullugʻum ado aylagasen.

104

Menmenmu visol umididin shod oʻlgʻan,
Bir-bir gʻamu anduhdin ozod oʻlgʻan.
Oz-ozgʻina bergan soyi gul atri nasim,
Bulbuldek ishim nolavu faryod oʻlgʻan.

105

Isyon tutuni bermayu chehramga amon,
Ul navʼ qora qildiki, moʻrida samon.

Oq aylamagini men siyahroʻyi yomon,
Aylayolmon afv suyi birla gumon.

106

Isyon aro qolgʻan ibtilonimu deyin?
Maʻmur etkan nafsı vagʻonimu deyin?
Yoʻq toat ila kibru riyonimu deyin?
Yaxshi demak oʻzni bu balonimu deyin?

107

Dayr ichra tilab jomi hiloliy partav,
Sajjoda garav boʻlsa ne tong, ey rahrav,
Chun mugʻbacha ollida qilur sajda birav,
Yoʻq ayb musallosi aning maygʻa garav.

108

Jonimgʻa qilur javru jafo yor asru
Kim, yor ichida javru jafo bor asru.
Boʻldum chekibon javru jafo zor asru,
Men javrkashu yor jafokor asru.

109

Gar qilsa kishi qilib gunohe, tavba,
Ul jurmgʻa boʻlsa uzrxohi tavba.
Qilmoq necha goh jurmu gohe tavba,
Bu jurm ila tavbadin ilohiy tavba.

110

Ne yuzini gʻoza aylamish farsuda,
Ne koʻziga surma tortmish behuda.
Ne qoshini vusma aylamish oluda,
Bu yuzu koʻzu qoshdin eman osuda.

111

Nomang manga ruhdin nishon boʻldi yana,
Osoyishi joni notavon boʻldi yana.
Har harfi aning tanimda jon boʻldi yana,
Har lafzi hayoti jovidon boʻldi yana.

112

Chun lola toʻkuldi, lolagun jom ichma,
Gul fasli tugandi mayi gulfom ichma.

Javzoda chu tutti mehr orom ichma,
Ko'p bo'lsa zarurat o'lmayin shom ichma.

113

Mug' dayrida bo'lsa manga bir koshona,
Malja' dag'i piri dayrdek farzona.
May mug'bacha tutsa har zamon mastona,
Kofir bo'layin bo'lsa murodim yona.

114

Ham jismingga za'f bo'lsa jonim sadqa,
Ham joningga jismi notavonim sadqa.
Sarvingg'a shikast o'lsa ravonim sadqa,
Yo'q-yo'qki, sanga jonu jahonim sadqa.

115

Yo koshifi asrori nihon bo'lsa kishi,
Halloli rumuzi osmon bo'lsa kishi.
Yo oshiqi zori notavon bo'lsa kishi,
Devonavu rasvoyi jahon bo'lsa kishi.

116

Sen xud borasen ko'ngulni qaytarg'il, axiy,
Bedilliq o'tidin meni qutqarg'il, axiy.
Yo tiyg' chekib to'sh-to'shidin yorg'il, axiy,
Bir porasini bizga berib borg'il, axiy!

117

Sen borg'ali ortmish ko'ngul zorlig'i,
Oh o'qlaridin har nafas afgorlig'i.
Bilman unutulg'anmu ekandur manga hajr,
Yo ko'prak erur bu qatla dushvorlig'i.

118

Jonimg'a yetipturur xumor, ey soqiy,
May tutqilu berma intizor, ey soqiy.
Avval o'zing ayla ixtiyor, ey soqiy,
Tutqil menga so'ngra zinhor, ey soqiy,

119

Oxir dami umr etsa shitob, ey soqiy,
Tutqil menga oncha mayi nob, ey soqiy

Kim, hashrda mast o'lay xarob, ey soqiy,
To anglamay etsalar azob, ey soqiy.

120

Dedim zaqaning tutub, saqog'ingni o'pay,
Ko'z qoshingga surtubon qabog'ingni o'pay.
Guldek yuzung islabon dudog'ingni o'pay,
Yo'q, yo'q-yo'q, agar desang, ayog'ingni o'pay.

121

Har zulf xamig'a qilma vobasta meni,
Har ko'z havasidin etmagil xasta meni.
Har qosh tamaig'a solma payvasta meni,
Yo rab, borisidin ayla vorasta meni.

122

Jonimda xumordin azob, ey soqiy,
Ko'nglumda ham andin iztirob, ey soqiy.
Yetkur manga jomi mayi nob, ey soqiy
Kim, holim erur asru xarob, ey soqiy.

123

Furqat sahari g'amg'a yo'liqturdi meni,
Hijron kuni yuz balog'a topshurdi meni.
G'am shomi o'lum holig'a yetkurdi meni,
Tong otqucha uyqusizlig' o'lturdi meni.

124

Munglug' boshim ostidag'i toshimnimu dey?
Tosh ustidagi g'arib boshimnimu dey?
Hasrat suyidin ko'zimda yoshimnimu dey?
O'lmakdin sa'broq maoshimnimu dey?

125

Ne dashti maxuf emish fano sahrosi
Kim, anda kirarga yo'q balo yarosi.
Hargiz chu yonib kelmadi nopaydosi,
Kimdin kishi aylagay nishon ilqosi.

126

Avval menga vasli ruhparvar ne edi,
So'ngra qilmoq hajr ila muztar ne edi.

Desam bo'lar, ey sho'xi sitamgar, ne edi,
Derkim, senga ne, men bilayin har ne edi.

127

Ko'z birla qoshing yaxshi, qabog'ing yaxshi,
Yuz birla so'zing yaxshi, dudog'ing yaxshi.
Eng birla menging yaxshi, saqog'ing yaxshi,
Bir-bir ne deyin, boshdin ayog'ing yaxshi.

128

Yo rabki, fano bazmida xos ayla meni,
Faqr ahlig'a sohib ixtisos ayla meni,
Yo doxili zumrayi xavos ayla meni,
Yo ranji avomdin xalos ayla meni.

129

To dasht bahor birla rangin bo'lg'ay,
Gulzor nigorxonayi Chin bo'lg'ay.
Dasht uzra senga saltanat oyin bo'lg'ay,
Gulzor aro taxt ustida taskin bo'lg'ay.

130

To charx visoli ko'yidin surdi meni,
Qatl aylagali hajrg'a topshurdi meni.
Gar hajr o'lum holig'a yetkurdi meni,
Yor etkani ta'na, lek o'lturdi meni.

131

Hajring sipahi zeru zabar qildi meni,
G'am kishvari ichra darbadar qildi meni.
Andinki batar emas, batar qildi meni,
Jon olg'ucha ne deyki, nelar qildi meni.

132

Nomangki, menga mujdayi jone erdi,
Hijron g'amidin xatti amone erdi.
Zulmatqa savodi gar nishone erdi,
Mazmun anga obi zindagoniy erdi.

133

Til so'z bila to qizitti hangomamni,
Bir ham tiya olmadim bu xudkomamni.

Har necha itikrak ayladim xomamni,
Ul xoma qaroroq ayladi nomamni.

KOʻRSATKICHLAR

TARIXIY, ADABIY VA MIFIK SHAXSLAR NOMI KOʻRSATKICHI

Abobakir — qitʻa 39, 1.

Abulgʻoziy Sulton Husayn Bahodirxon— debocha, 10.

Ayoz —gʻazal 213, 6; 276, 3.

Aliy — gʻazal 276, 5; qitʻa— 47, 1.

Amir Xusrav Dexlaviy — debocha, 11.

Afridun — gʻazal 97, 7; 105, 9; 22, 7.

Axraman — gʻazal 266, 2.

Bahrom — gʻazal 172, 6.

Bilol — gʻazal 51, 4.

Bilqis —gʻazal 223, 9; 253, 7.

Bulahab— gʻazal 45, 8.

Bulʻalo — gʻazal 45, 8.

Vomiq —gʻazal 2, 6; 111, 3; 149, 5; 337, 8; 393, 3; 412, 6; 487, T; 593, 6.

Dovud — gʻazal 225, 6; 287, 5; 538, 4. **Doro** — gʻazal 5, 3; 591, 7, debocha, 9.

Jamshid (Jam)— gʻazal 1,3; 16,6; 41,9; 97,7; 105,8,9; 120, 7; 178, 6; 222, 7; 257, 7; 315, 7; 347, 7; 353, 6; 415, 3; 511, 3; 556, 5; 573, 6; 581, 7; 650, 7.

Imron —328, 4.

Iskandar (Skandar) —5, 3; 257, 7; 591, 7.

Iso —gʻazal 90, 1; 114, 3; 133, 2; 207, 5; 225, 2; 257, 3; 264, 9; 293, 5; 347, 2; 364, 6; 429, 4; 450, 7; 462, 3; 475, 1; 486, 2; 522,4; 542,2;

muxammas—1,7 bandi

musaddas — 3 baid.

Kay — gʻazal 581, 7.

Kayoniy — debocha 19.

Kalim — gʻazal 51, 6.

Kayxusrav — gʻazal 511, 3; 516, 5.

Laylo —gʻazal 2,4; 20,4; 45,6; 72,6; 184,5; 198,5; 221,7; 228, 1; 359, 6; 368, 4; 386, 4; 440, 4; 489, 2; 505, 2; 559, 6; mustazod 1, 4.

Lutfiy — gʻazal 457, 6.

Mavlaviy — gʻazal 650, 6.

Majnun —gʻazal 2, 4; 20, 4; 35, 4; 45, 6; 60, 3; 68, 5; 72, 6; 105,6; 113,3; 114,6; 126,5; 135,4; 138,5; 149,5; 184,5; 187, 5; 221, 7; 222, 1, 2, 3; 227, 6; 228, 1; 257, 5; 289, 4; 305, 5; 320, 2; 335, 4; 336, 1, 7; 337, 8; 345, 3; 359, 6; 361, 7; 368, 4; 386, 4; 393, 3; 398, 7; 412, 6; 413, 7; 426, 5; 429, 3; 435, 5; 439, 2; 440, 4; 449, 6; 453, 4; 455, 7; 458, 7; 480, 2; 482, 6; 487, 7; 489, 2; 493, 6; 505, 2; 528, 7; 548, 7; 552, 5; 559, 6; 590, 573, 2; 598, 6; 612, 2; 627, 1;

muxammas —2, 5 band, 7 band;

tarjiʻband —7 band, 1 misra;

ruboiy —39, 3.

Malik shox Alp Arslon — debocha, 11.

Maryam —gʻazal 146, 5; 364, 6.

Mirak — gʻazal 331, 6.

Mirzo Chuchuk —gʻazal 559, 1.

Moniy — gʻazal 650, 3.

Muxammad — debocha 1.

Muxammad Umar — gʻazal 528, 6.

Namrud — gʻazal 5, 2.

Nizomiy — masnaviy VII, 5.

Nux — gʻazal 102, 5; 196, 7; 334, 7.

Odam — gʻazal 6, 1; debocha 5.

Rustam — tarjiʻband IX, band 9; masnaviy VII, 8.

Rasul — gʻazal 5, 7; 89, 7.

Ruxulloh (Masih, Muso) — gʻazal 18, 3; 23, 6; 49, 5; 57, 5; 59, 1; 65, 2; 73, 4; 89, 2; 101, 3; 120, 6; 139, 4; 146, 6; 150, 5; 156, 5; 164, 4; 165, 3; 219, 5; 226, 3; 231, 5; 285, 2; 287, 5; 289, 2; 293, 5; 311, 4; 328, 4; 351, 4; 353, 4, 7; 374, 3; 384, 3; 388, 2; 462, 1; 463, 2; 465, 4; 471, 6; 483, 1; 486, 1; 488, 1; 501, 9; 508, 6; 558, 4; 600, 3; 605, 3; 639, 4; masnaviy VI, 6.

Saynid Hasan — masnaviy III, 6.

Sanʻon — gʻazal 565, 3.

Somiriy — gʻazal 388, 2.

Sulaymon — gʻazal 7, 7; 157, 8; 196, 7; 253, 7; 266, 2.

Suxayb — gʻazal 51, 4.

Suxayl — gʻazal 21, 4; 291, 1.

Uzro (Azro) — gʻazal 2, 6.

Farhod — gʻazal 2, 7; 35, 4; 111, 3; 118, 5; 126, 5; 149, 5; 187, 5; 205, 6; 222, 1, 2, 3; 320, 2; 335, 4; 336, 7; 335, 3; 393, 3; 412, 6; 413, 7; 426, 5; 429, 3; 435, 5; 439, 2; 458, 7; 483, 2; 489, 4; 493, 6; 499, 1; 540, 4; 555, 3; 593, 6; 597, 2; 627, 1.

Firdavsiy — masnaviy VII, 8.

Fuzayl Bormoqiy — gʻazal 376, 3.

Xalil — gʻazal — 2, 8; 389, 7; 472, 5.

Xizr — gʻazal 16,6; 24,6; 57,5; 74,1; 101,3; 225,3; 249,6; 278, 1; 334, 5; 359, 3; 370, 6; 384, 5; 387, 6; 403, 5; 488, 8; 512, 2; 529, 1; 542, 7; 577, 4; 629, 6, 8.

Xotam — debocha 5.

Xusrav — gʻazal 156, 9; 282, 7; 355, 3; 540, 4; 650, 7.

Shirin — gʻazal 2, 7; 483, 2; 489, 4; 540, 4.

Shuayb — gʻazal 51, 6.

Yusuf — gʻazal 272, 1; 358, 1; 374, 3; 436, 3; 441, 8; 461, 9; 462, 3; 479, 4; 502, 2; 523, 1; 538, 4; 558, 4; 639, 5; musaddas 3 band.

Yaʻjuj — gʻazal 209, 7.

Yaʻqub — gʻazal 462, 2; 538, 4.

Qorun — gʻazal 56,6; 97, 7; 336, 8; 476, 2; 496, 8; 573, 6.

Qubod — gʻazal 120, 7; 353, 6.

Xomun — gʻazal 336, 4.

Hofiz Sheroziy — gʻazal 287, 7.

GYeOGRAFIK NOMLAR KOʻRSATKICHI

Adan — gʻazal 475, 4.

Ajam — gʻazal 199, 9; 309, 7; 317, 7; 430, 7.

Afranj — gʻazal 92, 9.

Badaxshon — gʻazal 407, 5; ruboiy 50, 3.

Batxo — gʻazal 6, 7.

Bogʻi Safid — gʻazal 127, 7.
Boki Zogʻon — gʻazal 127, 7.
Zamzam — gʻazal 6, 5.
Zuhal — gʻazal 223, 9.
Jayxun — gʻazal 20, 1; 2; 403, 3; 496, 3.
Imron — gʻazal 328, 4.
Iroq — gʻazal 91, 9; 199, 9; 309, 7; 317, 7; 430, 7; 471, 7.
Kanʻon — gʻazal 144, 2; 462, 2.
Kaʻba — gʻazal 6,4; 117, 9; 196, 5; 294, 8; 370, 6; 440, 9; 509, 5.
Kashmir — debocha 12.
Madina — gʻazal 92, 9.
Marv — gʻazal 637, 1.
Mozandaron — gʻazal 86, 7; 637, 1.
Nerez — gʻazal 309, 7.
Ray — musaddas XI, 2.
Samarqand — muxammas XIII, 2.
Sipohon — musaddas XI, 2.
Tus — qitʻa 45, 1.
Ummon — gʻazal 95, 4; 407, 6; 529, 3.
Xuroson — masnaviy X, 3.
Xutan — debocha 12; gʻazal 264, 1; 520, 3; 623, 5.
Qof — gʻazal 133, 6; 194, 6; 465, 5; masnaviy IX, 3.
Qulzum — gʻazal 95, 4.
Chin — gʻazal 231, 2; 505, 5; 650, 3; ruboiy 129, 2.
Yaman — gʻazal 21, 4.
Yasrib — gʻazal 6, 8.
Hinduston — gʻazal 167, 5.
Hijoz — gʻazal 91,9; 199,9; 213,7; 309,7; 317,7; 430,7.
Hiriy (Hiro) — gʻazal 91,9; masnashsh XSh, 2.

ETNIK NOMLAR KOʻRSATKICHI

Arab — gʻazal 45, 6; 89, 6.
Barlos — gʻazal 262, 7.
Gabr — gʻazal 282, 10.
Juxud — gʻazal 116, 4; 282, 10.
Loʻli — gʻazal 140, 8; 451, 6; 578, 5.
Tarxon — gʻazal 262, 7.
Turk — gʻazal 213,5; 441,6; 481,5; 499,5; masnaviy VII, 4.
Tarso — gʻazal 282, 10.
Xito — debocha 12 bet; gʻazal 641, 8.
Oʻzbek — gʻazal 240, 4.
Hindu — gʻazal 24, 1; 58, 7; 116, 3; 197, 5; 312, 3; 374, 7; 444, 4; 510, 2; 528, 2; 578, 1; 623, 5.